

שושנת העמקים

ספר

Sefer Shoshanat

שושנת העמקים

היבור נאה אף יפה מנופה בשלש עשרה נפה. מיוסד על כללי ושורשי התורה מלא אורה והוא מפתח גדול בש"ס ופוסקים ובו כ"ד כללים. ועליהם ביאור רחב בפלפול וסברות ישרות. בנוים על אדני האמת והשכל. דברים נחמדים. מזהב ומפז חמודים. בראיות ברורות כראי מוצקים ועומדים. בהם ישמחו התורניים והלומדים. והמעיינים ימצאו מרגוע לנפשם מעשיהו כמעשה ספר גינת וורדים. גם לפעמים בוא יבוא המחבר דרך פלפול ושו"ת איזה דינים מחודשים ולא לקבוע הלכה כ"א לעורר לב המעיין. חברו הרב המאור הגדול מוהר"ר יוסף נר"ו אשר היה מגיד מישרים ומ"ץ בק"ק לעמבורג דמתקריא לבוב היא העיר הגדולה לאלהים ממלא מקום אביו הרב המאור הגדול החסיד המפורסם הדרשן הגדול ומוכיח לרבים. לערך שבע שנים. וכעת הוא אב"ד ור"מ פה קהלתינו ק"ק פ"פ דאדר יע"א. הוא אשר חיבר ספר פורת יוסף. וספר גנת וורדים. וספר פרי מגדים על י"ד. וספר תיבת גמא. ויש שאר חיבורים כתוב ת"י הרב המחבר הנ"ל כאשר רשום בהקדמה דמעל"ד. ה' יזכהו להוציא לאורה. ובימיו ובימינו יוושע יהודה וירושלים אמן. נכר הרב ה"ה מוהר"ר שמואל תואמים מפראג. בן הגאון מופת הדור מוהר"ר יוסקי זצ"ל שהיה אב"ד בק"ק קראקא יע"א:

והנה המחבר עשה בו שני מפתחות. א' בראש הספר על כל כלל וכלל מהותו ואיכותו להקל על המעיין ולמצוא מבוקשו בחיפוש קל. (ובסופו עשה מפתח על סדר הפרשיות רשום בכתב אמת). בו ימצאו התלמידים מרגוע לנפשם והמעיינים ירוו צמאונם בסוגית הגמרא בפלפול נאה וסברות ישרות בנוים על אדני השכל והאמת בעזה"י:

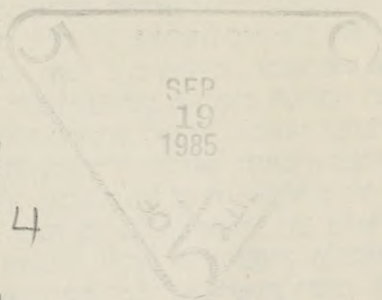
PUBLISHED BY

RABBI CHAIM SHIFMAN

86 Attorney Street

New York 2, N. Y.

Printed in U. S. A. by Saphrograph Co., 194 Elizabeth Street, New York 12, N. Y.

נדפס בבית דפוס של ספראגראף קאמפאני
194 ELIZABETH STREET
NEW YORK 12, N. Y.

הקדמת המחבר

אמר המחבר להיות שכבר הקדמנו בתחלת חיבורינו ספר גנת וורדים שעיקר ושורש גדול לידע כתיב התלמוד ומוצאיו ומובאיו כאשר ראינו ומצאנו לאבותינו ורבותינו הקדושים כ"כ נ"ע מהם חברו ספרים רבים כולם על שורשי ים התלמוד הם סובבים והולכים וס' הכריתות להר"ש מקינו"ן ז"ל מלא מזה והרבה ספרים הרבה אין מספר לכן ראיתי גם עתה לחבר קונטרס זה המכונה בשם שושנת העמקים ע"ש שלקטתי ששים אמרים יקרים מפנינים נוטפת מור וכל מיני בשמים ועליהם ביאור ארוך בפלפול וסברא ישרה כאשר יראה המעיין וגם ע"ש שלנתי בעמקה של הלכה כד"א וילן יהושע בעמק ולא שעה א' ושתים רק כמה זמן עידן ועידנים הרבה עד שהוצאתי מכח אל הפועל בעזה"י הסברות ישרות. ודעתי בקונטרס זה להועיל לבני גילי ולפחותי ערך ממני אם ימצא. ולא כתבתי דברי לגדולי ערך אשר קטנם עבה ממתני ואני מתנצל לפני כל יודעי דת ודין ומכ"ש לפני גאוני דורינו שאל יחשדוני שאני ח"ו עושה בהדפסת ספרים קורדום לחתוך או איזה כוונה אחרת ואספרה אל חוק דמיון מעשה. פ"א פגע איש תקיף לאיש עני נושא ספר קטן בין אצילי ידיו אשר חבר של אותו כמה רוצה בעד זה השיב א' זהב פולים התחיל לבזות אותו עולם ומלואו מליאים מספרים שלך השיב איש העני בדברים רכים ח"ו לא יחיד אני בדבר זה ובכל דור יש מדפיסי' הן גאוני הזמן ובינונים וקטני ערך כמוני ומה פשעי כו'. השיב. להם מותר ולך אסור ועוד שאתה מתגאה ויוהרא ועוד קורדם לחתוך ואני עומד ומשתאה מרחוק ושומע שאיש העשיר מקנטר ומחרף לאיש העני לקחתי הס' מבין אצילי ידיו ועיינתי בו ראיתי בו קצת תועלת השבתי לאיש העשיר על ראשון כו' על קושיא א' אני מקשה עליך כעין קושית הירושלמי פרק זיי"ן דתרומות הובא בר"ש מ"א האוכל תרומה מזיד משלם קרן שוגג חומש פריך לר"ל דחייבי מלקות שוגגין פטור מתשלומין קשיא ומשני ר"ל מוקי להך מתני' כר' מאיר דלוקה ומשלם ופריך אם יסבור ר"ל כל מתני' ר' מאיר קריא מי נימא דר' מאיר כתיב ואיש כי יאכל כו' יע"ש ה"נ תורה לאו של א' הוא ומקום הפקר נתנה לכל וכתיב אני את דכא אשכון. ואני קורא עליך הוי שמים מר למתוק ומתוק למר דקשה מתוק למר ניחא עבירה מתוק אצלם לפי שעה אע"פ ונעשת באחריתה משא"כ מתוק מצוה למר למה וי"ל פ"א באתי למקום א' ולא היו מניחין תפילין דר"ת ושחקו על מי שמניחן כי איסור חמור יוהרא וגאוה כמ"ש בש"ע א"ח סימן ל"ד וראיתי בבית הכנסת מריבים ומקנטרים זה לזה וכ"א אם אתה נוגע באפס קצה כבודו כנוגע בבבת עינו. וגם שמים חשך לאור ואור לחשך פירשתיו בס' המגיד ע"ד הלצה לא זו בע"ש מאחרין שבת עדיין יום גדול ובמ"ש מקדימין אלא אף זו בימי הספירה בע"ש ח"ש קודם ל"ה אומרים עדיין יום גדול ואין מדליקין נרות ואומרים שיש עדיין שעה ומחכה לצאת הכוכבים ומיד אחר תפלת ערבית ערך רגע שעה אומרים הגיע זמן הספירה כי זה יותר משעה שלילה הוי שמים אור לחושך ומחשך זה היה אור לפני רגע. וע"ד קורדום לחתוך ראה כמה איסורים ולאוין ר"ל לפעמים עובר האדם בשביל פרנסה ועני זה מקבל בתורת צדקה כו' אין לך לבזותו ואמנם ח"ו יארע במקום קטן אשר יקרא זה במנין תפלה וא' מאלף יבזה את האיש העני כו' וישראל קדושים הם. וראינו לראשונים ז"ל חברו ספרים רבים על כללים ופרושי הגמרא ואח"כ על פסק הלכה כן מחויבים אנחנו לילך בעקבותיהם וכל דור ודור כפי צורך השעה צריך לחבר ספרים לפי הזמן ואם שאין לדמות אצלם בשום דמיון כי היה לבן פתוח כפתחו של אולם וברגע כל חוקרים ומבינים אדרבה זהו הסיבה שמחויבין אנו להגות כפי יכלתינו וכפי הזמן וא' המרבה וממעיט ובלבד שיכון לבו לשמים ואתה הקורא גם שמים רוצה לידע ולא לחלוק וממכירי האמת תמצא בו בעזה"י דברים מועילים בזה הספר

וסדרתי

הקדמה

וסדרתי מפתחות הספר שימלא המעיין מבוקשו בנקל. ובכן אפרוש כפי אל ה' אבי שבשמים יחיינו מיומים ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו בגאולה שלימה שאין לה הפסק ואזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה לשמה ולא נבוש ולא נכלם אמן:

ואלה הספרים אשר ת"י כתובים ס' פרי מגדים על אורח חיים מרישא עד גמירא ה' יזכני להוציא לאור במהרה אמן. וס' שבע שיטות על זיי"ן מסכתות ברכות שבת פסחים ביצה מגילה קידושין חולין המכונים בשם ראש יוסף. וס' חלוקא דרבנן על כמה הו"ת. וס' זמנים. וס' המגיד. כאשר רשום בהקדמה לספר תיבת גמא:

כ"ד הצעיר **יוסף** אשר היה מ"מ ומ"ץ בק"ק **לבוב** ולע"ע אב"ד פה ק"ק פ"פ **דאדר** יע"א.

מפתחות הספר

בפתיחה מבואר פסולי עדות ד"ת ודרבנן וביאור לשון הר"מ ז"ל הל' י"ט המבשל לעכו"ם כו' וביאור לשון הר"מ ז"ל פרק עשירי מהל' עדות היה החיוב שבא מדבריהם ודין א'. בענין גידי בהמה אי יש בהן טעם באורך בפלפול וסברא כאשר יראה המעיין:

כלל א בביאור קושיא למה לי מדת הק"ו אחר שיש מה מצינו בג' פנים וביאור עניני היקש וג"ש וסמוכין וקושיא איך יליף ק"ו לקולא לשטה שמא יש איזה פירכא וסבר' מחודשת בג"ש שאין מופנה אין עונשין וביאור לשון קרית ספר עמ"ש הר"מ ז"ל פכ"ג מהל' כלים עיין בפנים ותרווה למאונך:

כלל ב בענין דחיית עשה לל"ת חקר המחבר ה' חקירות וביאור ד"ה חולין קמ"א א' ולשון הר"מ ז"ל פ"ג מהו"מ והערה מהא דקיי"ל דבעינן בעידניה מכלאים בציצית וביאור דברי הב"י א"ח סימן י"ג וד"ה יבמות ל' ב' אי ציצית הוה שוא"ת וביאור סוגיא דנזיר מ"א וחקירות רבות בפלפול עיין בפנים ותמצא מרגוע לנפשך:

כלל ג בו יבואר ג"כ מענין דחיית עשה לל"ת וביאור סוגיא דמליקא למ"ד ועירובין ק' בעשה דפציעה וקושיא מזבחים ל"ז ב' וביאור סוגיא דפסחים מ"ז אחריהם ודברי מ"ל בה' שופר סברות נוראות ופלפול עליהם וסוגיא דכתובה מ"ה א' ושאלה בענין כלאים בציצית עיין בפנים ותמצא נחת:

כלל ד בו מבואר לשון הר"מ ז"ל פ"א מהל"א ופ"ב מהל' נערה ובתול' ושאר מקומו' בדין קדשה ולשון הרא"ש פ' כי תצא וסוגיא דתמורה אי עביד מהני ולשון הר"מ ז"ל פי"ב מהא"ב בדין השפחה ופ"ג מה"ע ופלפול ארוך וחקירות רבות וקושיא על אדונינו מהרש"א ז"ל גיטין שלא זכיתי להבין דבריו עיין בפנים ותרווה למאונך:

כלל ה הא דאמרינן הואיל ואשתרי אשתרי ופעם אמרינן אין לך אלא חדושו וביאור סוגיא דקדושין כ"א ב' וזבחים ל"ג ויבמות ח' א' ולשונות הר"מ ז"ל בפ"ג מהל' ביאת מקדש ושאר דוכתי ופנים מאירות בזבחים וסברא נוראה בהא דון מיניה אי בהיקשא שייך ג"כ בשם מהרש"א ומהרש"ל ושאלה בדין יבום פלפול עצום ורב עיין עליו:

כלל ו כלל גדול בדין כבוד הבריות שדוחה כו' ומ"ע שקבורת מתים ביאור סוגיא דברכות

דברכות כ"א ומציעא למ"ד ושבועות למ"ד ממגלה אמר רבא מקרא מגילה כו' והמחבר חקר חקירות רבות ופלפול נאה בהא דממון מאיסורא לא יליף במחלוקת שנויה בין שמואל לרב אי הולכין בממון אחר רוב תוס' מציעא כ' ב' ד"ה איסורא דברים נראים. והביא דברי מ"ל בהל' ביאת מקדש פ"ג אימתי הוה השהיה מעשה ודברי הר"מ והטור ז"ל בהל' כלאים ופ"ח הל' נזירות וחקירות בדין דחיית עשה לל"ת וסוגיא דביצה י"ב עיין בפני' כי הוא כלל גדול ותועלת למעייני':

כלל ז מבואר בו מחלוקת הר"מ והרמב"ן ז"ל בשורש הא' כל מילי דרבנן בלא תסור וביאור פ"א מהל' ממרים וחקר המחבר חקירות רבות קנה חכמים או מנהג קדושים כו' ובי"ד דל"ט נשבע על מדרש חז"ל וביאור סוגיא דזבחים פ' דם חטאת ותי' על קושית פנים מאירות בי"ד שע"ד ככן ערום פלפול עצום ורב וסברא נפלאה במדת סמוכים עיין בפנים:

כלל ח אדבר בו בענין עשה דכרם דחי לעשה ול"ת וביאור סוגיא דנזיר מ"ז א' ושו"ת בענין מי שנשבע שלא לאכול מצה ודין גרושה לכ"ה ע"י יבום וסברות מחודשות וביאור דברי המ"מ פי"א מהל' אביד' עיין בפני' ותרוה למאוך:

כלל ט נכבדות מדובר בו בענין מכות מרדות והמחבר אסף מקומות רבים משו"ת הרשב"ש ושו"ת ריח השדה בענין זה וחקר בו חקירות רבות עיין עליו. ומצורף לזה הכלל הא דכל איסורין אין לוקין אלא כדרך הנאתן ביאור כמה לשונות בר"מ ז"ל ושו"ת א' בדין חמץ בהלב וביאור לשון יבין שמועה להרשב"ץ ז"ל במאמר חמץ יע"ש:

כלל י יבואר בו כלל דון מינים ומיניה סברות חדשות עד מאוד וכמה סוגיות וכמה לשונות בר"מ ז"ל וקושיא ב' קכ"ה יע"ש במהרש"ל ומהרש"א ז"ל. ומצורף לזה ביאור ארוך בהא דאין של"ה לדבר עבירה פלפול עצום כפלא וביאור סוגיא דב"מ י"ד ב' ופ"ע ח"מ קפ"ב ושפ"א ושו"ת א' בדין אונס שגירש ע"י שליח וסוגיא דתמורה ומכות פלוגתא אי עביד מהני וקושי' פסחי' כ"ג עיין פנים ותראה פלאות:

כלל יא בענין הספיקו' בכמה חילוקי' בפלפול וסברות ישרות וביאור לכמה מאמרי רז"ל וביאור לשון הר"מ ז"ל בהל' שא"ה פי"ד ה"ח חביות שמשקין טמאים כו' וד"ה חולין פ"ו א' וסוגיא פסחים ט' א' אין ספק מוציא מידי וודאי. וסברא מחודשת בש"ס דפלוגתא י"ל דמהני אף נגד חזקה וספק בעיא חידוש בשם יש"ש ב"ק פ"ח וביאור לשון הר"מ ז"ל פי"א מהל' שגגות וסוגיא דנזיר כ"ט ספק חטאת העוף וכתובו' כ"ו ב' בתוס' ד"ה אין ולשון הר"מ ז"ל פכ"א מהא"ב עיין עליו:

כלל יב בענין חזקה ורובא הכי נכבד הוא מבואר בו סברות נפלאו' ומחודשו' וביאור סוגיא דריש נדה וחולין י"א ופלפול נאה בשריפת בת כהן וקושית הגאון מהר"ל מהלברשטאט וסוגי' דבכורו' כ"א וסוגי' דקדושין פ' סוקלין על החזקה ואה"ע סימן י"ט דברי הב"ש שם וחזקה אין אדם עושה בעילת זנות עמ"ל פ"י מה"ג. סברא מחודשת עיין בפנים ותרווה למאוך:

כלל י"ג בענין ספק טומאה ברה"ר ורה"י וספק איסור תורה וביאור סוגיא דפסחי' יו"ד א' ולשון הר"מ ז"ל פט"ז מהל' שא"ה וסברא מחודשת בשם המני"ע בקרית ספר וחדושי דינים בי"ד קי"א ב' קדירות עיין בפנים:

כלל יד בדיני ביטול איסורין וחקירות רבות בדבר שיש לו מתירין וביאור לשון הר"מ ז"ל בהל' שא"ה פי"ט וי"ד קי"א ומנחות כ"ג א' נבילה בשחוטה והלכות מעילה פ"ז מטבע אי בטילה והל' מעה"ק פי"ב הי"ב עיין בפנים:

כלל טו בדיני רובא חקירות רבות וממון בש"ס סברא מחודשת וי"ד ס"א סל"א וביאור סוגי' דיבמות קי"ט א' וביאור סוגי' דנדה מ"י א' וקדושין פרק א' בארוך וביאור כמה לשונו' בר"מ ז"ל ובפכ"ה מהל' טומאת מת וסוגיא

דברכות

דברכות כ"ג א' וא"ר א"ח רי"ז ביאור נפלא עיין בפנים ותרווה למאוד :

כלל טז ביאור סוגיא סנהדרין כ"ט א' וחולין כ"ג א' ליכא מידי לישראל שרי כמה חילוקים שונים וסוגיא פסחים כ"ב והרי ג"ה :

כלל יז כלל גדול בענין לאו שבכללות סברות וחילוקים רבים וביאור לשון הר"מ ז"ל פח"י מהל' סנהדרין ולשון הה"ק שלו מלוה קע"ש אשר הוא קושי ההבנה ושורש הע' ושאר לשונות הר"מ ז"ל עיין בפנים ותמלא נחת :

כלל יח עוד בענין לאו שבכללות נחלק לשתי חלקים וביאור למ"ש הר"מ ז"ל בשורש הט' והשגות הרמב"ן ז"ל ופלפול נאה בפסחים מ"ז ב' שמבשל ג"ה בחלב וסוגיא דקדושין ע"ז ב' ות"כ פ' אמור יאמר אלמנה כו' וביאור ארוך לסוגיא פסחים מ"א ב' וב"מ קט"ו עיין בפנים :

כלל יט מבואר סוגיא דתמורה ד' ב' פלוגתא דאביי ורבא אי עביד מהני והלכה כמאן וסוגיא דמליעא קי"ד ב' ולשונות הר"מ ז"ל בהל' מלוה ולוה ושאר דוכתי וש"ע ח"מ ר"ז ול"ז פלפול בסברות ישרות עיין עליו :

כלל כ ביאור סוגיא דמכות ע"ו א' לאו שקדמו עשה וביאור לשון הר"מ בה' נערה ובתולה פ"א ה"ו גם בלאו הניתק לעשה חקירות רבות וסברות מחודשות ופלפול נאה בגיטין לא יגרש אשתו אא"כ מצא ערות דבר עיין בפנים ותרוות למאוד :

כלל כא בענין מית' וממון או מיתה ומלקות או מלקו' וממון ביאור ארוך בפלפול עלום ורב בכמה מקומות בגמרא וברמ"מ ז"ל עיין בפנים ותמלא נחת :

כלל כב בענין שליח עושה שליחותיה בכמה סברות וחלוקים רבים פלפול ארוך וב' שו"ת א' בדין הקידושין וא' לענין יבום וביאור סוגיא דיבמות י"א א' עיין עליו :

כלל כג בו יבואר שליחות וביאור לשון הר"מ ז"ל פ"ט מה"א ופ"ו מה"ג וחקירות רבות וביאור דברי הטור אה"ע קל"ב עיין עליו :

כלל כד בביאור ע"א נאמן באיסורין וי"ד קי"א :

סליק המפתחות

כתבתי זה בק"ק ברלין בבית מדרשו של הגביר המפורסם הגיד הר"ר דניאל יפה נר"ו ושם בית מלא ספרים מלאתי ה' יאריך ימיו עם זוגתו הגבירה וי"א הכל בכלל הברכה עם כל אנשי ק"ק הנ"ל אשר יראת ה' בלבם הטיבו עמי בהיותי שם. וגם התורני הקצין הגיד הר"ר זכוויל הרץ פעלד נר"ו הטיב עמי ישלם ה' כמעלליו. סיימתי מהדורא קמא י"ג ימים לחדש ניסן הקל"ג ועתה העתקתי שנית במעט הוספה פה ק"ק פפד"א יע"א וברכות יחולו על ראש אנשי ק"ק פפד"א וביחוד להגבירים הקצינים פו"מ דק"ק הנ"ל ושאר חשובי הקהלה וכל העדה הקדושה בכלל אשר קבלוני לרב ומ"ל ומספיקין לי די מחסורי יתן ה' להם שפע ברכה וחיים ונזכה לעלות לציון ברנה אמן . ה' יתן באזכה לגמור ספרי פרי מגדים על א"ח ובימינו יוושע יהודה וירושלים אמן כ"ד הצעיר יוסף בא"אמ"ו הרב המאה"ג מוהר"ר מאיר ז"ל תאומים לע"ע חונה פה"ק פפד"א :

שאלה ראובן קידש דינה בת לאה בפני עדים שחיללו י"ט במלאכה ד"ת שבשלו לצורך עכו"ם בהמה או שחטו עוף והפרו או כסו עפר לכסות הדם אם חוששין לקדושין או לאו :

תשובה בשלו בי"ט לצורך עכו"ם ולבהמה באם ראוי המאכל לאדם פשיטא דאין לוקה כרבה דאמרינן הואיל וכדבעינן למימר לקמן בעזה"י ובאם אין ראוי לישראל שהוא טריפה דל"ש הואיל בזה לכאורה יש מחלוקת דהר"מ ז"ל בפ"א מה' יום טוב הלכה ט"ו המבשל לעכו"ם או לבהמה או לחול אין לוקה שאלו באו אורחים היה התבשיל ראוי להם משמע באין ראוי להם לקי וכנראה ממרוצת דברי הה"מ שכתב השוה רבינו דין המבשל לעכו"ם כמבשל לחול ופשוט הוא עכ"ל ועל ח"מ שם ומשמע כל שאין ראוי לישראל לקי . ולתוספת ביצה י"ב א' ד"ה השוחט כתבו לב"ה דנדרים ונדבות אין קרב בי"ט מלהם אפ"ה הוה רק עשה ולאו ליתא ולפ"ז ה"ה לעכו"ם ובהמה עשה ואפילו אין ראוי לישראל לא לקי והוה ספק עיין אה"ע ס"ם מ"ב ובח"מ סימן ל"ד דפסולי עדות ד"ת בעבירה שיש בה מלקות . ולכאורה דהר"מ ז"ל מודה לת"ש התו' בביצה דנדרים ונדבות יש סברא להתיר שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן עיין ביצה כ"א ב' אמרינן דלא אהדריה לאיסורא קמא משא"כ עכו"ם ובהמה כיון דליכא כ"כ סברא בהדיא להתיר שפיר אמרינן אהדריה לאיסורא קמא ועדיין צ"ע :

והנה בהא דקיי"ל אין אפיית שתי לחם דוחים לא את השבת ולא י"ט אפי' שבתו ולא אפו מעי"ט אסור לאפות בי"ט וכן משמע מסתימת הר"מ ז"ל בה' תמידין ומוספין פ"ח ה"ח ואמאי ליתי עשה וידחי לעשה דלהם ולא לגבוה כמ"ש המשנה לחם בהלכות נערה ובתולה פ"א ה"ה ד"ה עוד דעשה דקום ועשה דחי לעשה דשוא"ת ועיין בספר פורת יוסף מ"ש בכלל א' ולהם ולא לגבוה באפשר לאחר זמן משא"כ כאן ליתי עשה וידחי לעשה דלהם ולמ"ש התוס' בעירובין ק' א' ד"ה מאן א"ש דהוי עשה דפשיטא אלא שבפנים כתבנו דלאו כ"ע סברי סברא זו ואם נאמר דלהם אהדריה לאיסורא קמא הוי עשה ול"ת א"ש . ואפשר אפיית שתי הלחם דמי לעכו"ם ובהמה דאהדריה לאיסורא קמא משא"כ נדרים ונדבות יש סברא שלא יהא שולחנך מלא כמש"ל והתוספות ביצה י"ל אזלי לשיטתם בעירובין . ויראה לי אם בישל בשר עוף בחלב וכדומה אף שמן התורה מותר ל"ש הואיל דמדרבנן אסור ולקי להר"מ ז"ל . והיינו בישל לעכו"ם אבל בישל לעצמו אף דבר האסור מ"מ אין לוקה לב"ה דאמר מתוך ועיין פסחים מ"ז ב' וביצה י"ב ב'. ומדי דברי בו זכיר אזכרנו מ"ש רש"י פסחים שם ד"ה לוקה וקסבר יש בגידין בנ"ט יע"ש דלמ"ד עץ הוא אין חייב משום בשר בחלב ויש לעיין בשאר גידין ועצמות של נבילה או לענין בב"ח מהו . ובש"ע י"ד סימן פ"ז ס"ז גידים פטור אבל אסור משמע דאיסורא דרבנן יש בגידין ובהעור ורוטב גידים ואלל מצטרפין לטומאה קלה אבל לא טומאת נבילה ויש לעיין בזה טובא לכן אקדים שאלה אחת קטנה וזו תוארה :

שאלה בי"ד סי' ק' קיי"ל ג"ה אין אוסר פליטתו בשאר גידי בהמה אם הם מנבילה וטריפה אם אוסרין בפליטתן או לאו . אם תאמר מותר מה נעשה למ"ש בפסחים פ"ד א' גידין הרכין שסופן להקשות כו' ומסיק דנאכל בשור הגדול בשלקא והתוס' שם ד"ה גידין כתבו דגידי בשר לכ"ע בשר הוה וכברייתא שם ופי"ד סימן ס"ה קנוקנות נמי יש בהם טעם יע"ש . וא"ת אסור תרוץ לי מ"ש בחולין ק"ד א' הגידים כו' פטור ואפילו לדידן דאיסורא דרבנן איכא עיין י"ד סימן פ"ז מ"מ משמע דמ"ה אין בהם טעם כלל . והר"מ ז"ל פ"ד מה' מ"א הי"ח האוכל מנבילה כו' מגידים אע"פי שהוא אסור הר"ז פטור שאין ראוי לאכילה

לאכילה ובפ"א מה' שאה"ט ה"ז האלל והגידין אין מטמאין ובהלכות מ"א פ"א ה"ז פסק דע"א יש בהם ועיין שם ובריש העור והרוטב וצ"ע שם קצת. והנה הייתי לומר דכל הגידים חוץ מג"ה יש בהו טעם ואסירין באכילה מ"מ גם אוסרין בפליטתן אם הם מנבילה וטריפה אלא דלא הוה בכלל בשר ונבילה דקרא ולכך לא לקי עלייהו ולא מטמאין טומאת נבילות ולזה יסכים קצת לשון רש"י ז"ל במשנה דהעור והרוטב ד"ה אבל דגידים לאו בשר הם ומיהו אוכלין בעלמא הוה יע"ש ובקרית ספר (הוא המבי"ט) בפ"ד דמ"א הביא קרא דבשרם (או מנבלתם) למעט כל אלה ולשון הר"מ ז"ל שנתן טעם שאין ראוין לאכילה ק"ק. עוד ראיתי להזכיר מ"ש בי"ד סימן ס"ה בהג"ה כל גידין סופן להקשות ושם בפסחים משמע דגידי בשר רכין הם לכ"ע וכפשטא דברייתא ושוב ראיתי להבית ישראל ולהפרי תואר שעמדו בזה: גם לפירוש הר"מ ז"ל בה' ק"פ פרק יו"ד הלכה ח' וע' דפירש כל הנאכל לענין שבירת עצם קשה מה פריך הני אין כו' ומה שייאטיה דשחופים דמיירי לענין שבירת עצם לגידים שסופן להקשות דמיירי לענין נמנין ולפירש"י א"ש ולפירוש הר"א ז"ל שם גם יתישב מה דמשני התם לר"י תנא הכי כו' ר"ל דגידין הרכין היינו סופן להקשות אלא דל"ת הוה למתני בהדיא דלא כטעה משני דליכא למטעי דחד טעמא עם השוסים: וראיתי להפר"ח בי"ד סימן ל"ח אות ז' בסופו ד"ה ומ"ש או"ה וז"ל ומסתברא לי דגיד עם בשר מינו הוא וראי' מפסחי' כשהותרה נבילה גידה הותרה ובי"ד סימן רי"ז הנודר מבשר אסיר בגידים והא דהמבשל בחלב גידים פטור דלאו בני טעמא ע"כ הנה שפט בדעתו שהורה לפשיטות גמור דאין אוסרין בפליטתן ומ"מ הם עצמם אסורים ואם נתערבו בבשר וא"א להכיר בדבר האוסר במשהו מינו הוא כ"ה כוונתו ולי השני דברים אלו צ"ע טובא לדינא כי מ"ש אין בגידין בנ"ט הוא ג"כ אבל קנוקנות יש בהם טעם ושאר גידין משמע גידי בשר יש בהם טעם וגידין שסופן להקשות מ"מ ע"י שלקה נאכלין בשור הגדול א"כ משמע דיש בהן טעם אלא דלא הוה בכלל בשר ונבילה דקרא ומהא דפסחים יש לדחות דלעולם אין גיד בכלל נבילה אף למ"ד יש בגיד בנ"ט אלא מדכתיב תחננה פשטיה הכל כמות שהיא עם גידין אלא מדכתיב ואכלה משמע הראוי לאכילה ומש"ה למ"ד אין בנ"ט לאו בכלל ואכלה הוה ובזה י"ל קושית התוספות בד"ה יע"ש וסימן רי"ז בי"ד אפשר בלשון בני אדם הוה גיד בכלל בשר לא בלשון תורה. ושוב עיינתי ברי"ז ס"ז הנודר מבשר (אסור) בגידין ובש"ך אות ס' בכל הדפוסים מותר וכ"ה בטע"ז והגיה אסור ולכאורה בירושלמי הוא לר' יוחנן משא"כ לריש לקיש בפסחים וכן הלכתא אין גיד בכלל בשר וכל גידין סופן להקשות וכמ"ש בי"ד סימן ס"ה אלא דה"ז אינו שוה לי. ובירושלמי ריש הנודר מהירק והב"י הביא אדרבה משמע דגיד לאו בכלל בשר אלא הנודר מהעיקר אסור בטפילה יע"ש. ומכל הני משמע לי להיפוך דגידין לאו בכלל בשר ונבילה דקרא אבל טעם יש בהם וגידי איסור מנבילה וטריפה אסורים דלא גריעי מכל ה'ולא מטמא טמא ומלקות אין בהם וב"ב מדרבנן אסור דגדי אין גידין בכלל ומה אעשה שהברייתא שהובאה בפסחים מ"ז ב' ובילה י"ב ב' עומדת לנגדי דמבואר שם למ"ד יש בגידין בנ"ט לוקה משום ב"בח וצ"ע. סוף דבר לי ההדיוט דברים אלו צ"ע לדינא בין בגידי לזוהר ובדרש המוזכר בתו' פסחים פ"ד א' וגידי בשר ובין בגידי הרך האם אמור יאמר בגידי גדי ועגל הרך בג"ה שלהם יש בהם טעם ואסר בפליטתו ולענין טעמא אזלינן בתר השתא אף לר"ל. גם גידין לביצים שקורין הא"ר פלא"קס אם נפל לתבשיל חלב אי אוסר ועיין בהרע"ב בהעור והרוטב פירוש גידין רחבים ולביצים ובי"ד סימן פ"ז סתם עצמות איסור' עכ"פ איסור דרבנן ובל"ט משמע אף הרכין

הרי

הרי ועמ"ש בפרי' השפתי דעת שם ול"ע. ובהיותי עוסק בזה בא אלי הרב המופלא מוה"רר ראובן זעליג מזאמושט נרו והראה לי מ"ש הש"ך בי"ד ס"ז בשם הפרישה דגרם וגידין דגיד אין בכלל בשר עכ"ל ואמת בפרישה משמע דגיד לאו בכלל בשר הוא אבל משם אין ראיה ערש"י בכורות ל"א ב' דבר הניטוס דעיקר חשיבות הבהמה הוא הבשר וא"כ בדבר חשוב גזרו ולא בגידין ולענין ראשי כנפים וסחוסים בגדי הרך לרש"י והר"מ ז"ל בשר גמור הוא עיין פסחים פ"ד א' ול"ע בכ"ז לדינא:

ולענין חילול י"ט בחופר בשדה אי יש בו מלקות בחופר למצות כיסוי להאורה תליא במ"ש התו' חולין קמ"א א' ד"ה לא לפירוש ריב"א דעשה לא דחי לעשה ול"ת מ"מ לא לקו אלאו והתוס' שם נרא' כמסתפקי' בדבר זה יע"ש וא"כ ספק הוה אי מפסל מ"ה או לאו. ועיין סנהדרין כ"ז ב' הני קבוראי כו' סברי מצוה עבדי הא מזידין הוו מפסלי מ"ה ולהאורה קבורת מתים מ"ע הוה כמו שהארכנו בפנים ועכ"פ דחי לל"ת וי"ל דמדרבנן בעי למפסלי ושאר תירוצים ע"ש ברש"י. ומדברי הריב"א בחולין אתה רואה דלית ליה סברת הרשב"א ז"ל הביאו המ"ל בפ"א מה' נערה ובתולה ה"ה ד"ה עוד ראיתי ב' יע"ש דעשה דשוא"ת דחי להעשה דקום ועשה דא"כ איך כתב דהלאו כמאן דליתיה דמי א"כ ה"ה עשה נמי דשוא"ת וא"כ עדיין הדבר בספק:

ויש לי חקירה אחת בענין פסולי עדות והוא כמו שאגיד אם עבר עבירה ספק איסור תורה אם נפסל לעדות מדרבנן או כשר לגמרי ומה שהביאני לזה הוא מה שדקדקתי בלשון הר"מ פרק עשירי הל"ג מהלכות עדות וז"ל עבר עבירה שחייבין עליה מלקות שהתורה קראו רשע וכ"ש מחויבי מיתו' ב"ד עבר עבירה שחייבין עליה מלקות מן התורה פסול מן התורה [ואם] היה החיוב שבה מדבריהם פסול מדבריהם. ומדכתב עבר כו' ואם הי"ה החיו"ב שבה ולא כתב בקיצור עבר עבירה מדבריהם ה"ז פסול מדבריהם אלמא דאין פסול כ"א ביש חיוב מלקות דחז"ל עשו לדבריהם כשל תורה וכשחייב מכות מדבריהם פסול מדרבנן והיכא דליכא מכות מרדות מדבריהם כשר אף מדרבנן וכבר הארכתי בפנים בכלל מכות מרדות והבאתי דברי ב"י בי"ד סי' רל"ז בעיא דעיזא ושיבושא דעל הספיקו' אף מכות מרדות לית ביה יע"ש וא"כ להאורה בספק איסור תורה אף למ"ד ספק מ"ה אסור לית ביה מ"מ וכשר אף מדרבנן. ומיהו גרושה וחלוצה שכתבו התוס' בריש אלו הן הלוקין שאין לוקין על חלוצה מכל מקום אי שגג בגרושה והזיד בחלוצה לוקה מ"מ אחלוצה ואין כ"מ להאורה. וי"ל דכ"מ הזיד בשתיהן ולקה אגרושה ולא עשה תשובה על חלוצה ול"ע דבר מלקות הוא אלא שאין עושין שתיהן וכהן ומומר לערלות לעדות י"ל אי פסול מ"ה או עכ"פ מדרבנן ובח"מ ל"ד סה"א ערל כשר לעדות הא ערל פסול י"ל מדרבנן וממ"ש הסמ"ע אות ג' דא"כ בכלל מלקות (וחייבי מיתות ב"ד) כתיב אשר הוא רשע למות ולפ"ז מומר לערלות בעשה אין פסול מ"ה ובריש אלו הן הלוקין גמר ג"ש א"כ מחייבי מלקות ואפשר אין ג"ש למחצה ול"ע:

ודע שראיתי בסמ"ע ח"מ ל"ד אות לד"י דבועלי ארוסה בלא כתובה פסולין מדרבנן ובועלי כותית משמע בב"י מ"ה. הך בלא כתובה להאורה בלא חופה קאמר וקורא לחופה כתובה כי כותבין קודם חופה ולארוסה לית כתובה ומכין מכות מרדות כמ"ש באה"ע סימן כ"ה ס"א. אבל לאחר נשואין בלא כתובה יראה להאורה דאין בו מכות מרדות ועיין בר"מ ז"ל פרק עשירי מהלכות אישות ובאה"ע סימן ס"א וס"ו וכ"ה וכ"כ כלה בלא ברכה אפשר דאין בו מ"מ א"כ לא מפסל מדרבנן. ועיין ב"ח וב"י בח"מ ל"ד מ"ש להרי"ף קוברי המת בי"ט פסולים מדרבנן לא מ"ה ס"ל כריב"א חולין קמ"א דעשה קבורת מתים דוחה לל"ת י"ט ונשאר רק עשה די"ט ומדרבנן הוא. ואגב גררא ראיה להזכיר

להזכיר מ"ש מר"ן הב"ש בא"הע סימן ל"ה אות א' כלה בלא ברכה להמרדכי דלהר"מ כמי כל בדרבנן בדיעבד מהני ולכתחלה אין עושין ועמ"ש הב"ש בסימן ס"א אות ב' וג' והוא מדברי המ"מ פ"י מה"א ואולי רמז הב"ש במה שהראה מקום לסימן ס"א. ומ"ש הסמ"ע דבועלי כותית משמע בב"י מ"ה פסול עיין אה"ע סימן י"ו והמעיין שם בצנעא הוה דרבנן ופרהסיא הוה ד"ת ולכך איתון איכא דיעות ויש לה בעל יש דיעות דהוה מ"ה כעשה ומלקות ליכא. והבא על בת ישראל דרך זנות אפילו נעשה לנדוסה יש ספק להר"מ ז"ל מ"ה קדשה וגיורת ספק ובפניה כהבנו מזה:

באופן שדברי ריב"א בחולין קמ"א א' יש דיעות וממ"ש המחבר בח"מ ל"ד בב"י דלהרי"ף קוברי המת מדרבנן כמש"ל ודינו כדין המקדש בספק פסולי עדות המבואר באה"ע סימן מ"ב ס"ה ואפשר הוה ס"ס שמא אין הלכה כריב"א ולקי אל"ת ופסול מ"ה וי"א אף בדרבנן אין חוששין לקדושיו דהמקדש אדעתא דרבנן מקדש וע' ברי"ף וא"הע שם וחזקה מסייע לס"ס ותיהו בספק פלוגתא לא מהני חזקה ועב"ש שם אות י"ט ל"ע שזהו לשון הר"מ ז"ל פ"ז מה"א ה"ז וכמ"ש המ"מ שם דקדושי ספק הוה בפסולי עדות דרבנן ועכ"מ שם ופ"י מה"ג ה"ג בשם מהרי"ק ול"ע: ואם עשה לילית בי"ע י"ל אף לריב"א פסול מ"ה כי לית עשה דלדתי ל"ת די"ע עיין א"ח סימן י"ג דהיכא דא"א ליה עשה והבן זה:

תם

שושנת כלל א העמקים

שאלוני רעיוני וסעיפי לאמור בהא דתניא תמן בברייתא דר' ישמעאל השנויה בת"כ בי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן וקחשיב התם ק"ו ובנין אב מכתוב אחד דהיינו מה מצינו (ואף להראב"ד ומחלוקת הגר"ש עיין במדו' אהרן דכ"ע מודים דמה מצינו ניתן לדרוש מעצמו) לאיזה צורך נמסר מדות הק"ו וכלא בכלל ק"ו יש מה מצינו. והשבתי להם קושיא זו מכת הקודמין היא הובא בס' ידי אליהו למה"רר אליהו ן' גלאפאפה ז"ל בדף קכ"ג ע"ב ד"ה ותמוהה בשם מהרי"ק ותירץ כי ק"ו יליף אף בב' ענינים דלא דמו ומה מצינו יליף דווקא דדמו והם ענין אחד ובס' הכ"ל ביאר זה בארוך ואני אבוא בקוצר כי בעלי הגיון אמרי שיש לחלק מין בעלי חיים למין וסוג וסוג הסוגים. מין עד"מ מין חמור שור וכדומה. סוג כולל יותר כמה מינים כליפור כל כנף שכולל כל מיני עופות נשר ועורב כו'. וסוג הסוגים מין בעלי חיים כולל יותר מין אדם ובהמה ועופות כו' ומדת מה מצינו לא יתכן כ"א במין מיוחד כמו דאמרינן בזילה דיליף שלמי חובה משלמי נדבה לסמיכה דהוה ב' פרטיים במין א' לא ב' מינים נפרדים וק"ו יליף אף ב' מינים נפרדים יע"ש. ולדעתי אין זה מספיק וכמדומה שימצא ניגוד לזה מכמה מקומות בש"ס. וא"ל דמ"מ לא יליף אלא כשהנושאים משתווים בדבר מה זולת הדבר שאנו רוצים ללמוד חד מחבריה ולזה הוצרכנו למדת ק"ו אף שאין ביניהם שום יחוד והשתוות דהמעיין בכמה מקומות בש"ס ימצא דיליף מ"מ אף שאין ביניהם שום שיווי. עיין כתובות ל"ב

א'

א' ובתו' ד"ה שכן ובמהר"ם שיף ופני יהושע שם דמה הצד בעינן חומרא השוה בשלשתן הא לא"ה פרכינן צד חמור הא חדא מחדא לא ואף די"ל שם יליף בק"ו דהיינו אם ממונא לחומרא יליף הכי מה חובל שהותרו מכללו כו' ואי ממונא לקולא יליף הכי ומה חובל שחייב ה' דברים כו' ומכל מקום המעיין בכמה מקומות בתלמוד ימצא שיליף מה מצינו אף בלא שום שיווי. והנה קושיא זו י"ל בכמה אנפי:

הפן הא' עד"מ אם יכולין ללמוד ראובן משמעון במה מצינו לחומרא ומלוי יכולין ללמוד ראובן לקולא באמרנו לוי שיש לו קולא פלונית עכ"ז יש לו חומרא זו ראובן לכ"ש הנה אף דקיי"ל לקולא וחומרא לחומרא מקשינן היינו כשהניחם שוין ר"ל או שניהם במ"מ או בק"ו וכדומה משא"כ כאן שבקינן המ"מ ויליף הק"ו דעדיף ממה מצינו ויליף לקולא. ומעתה צורך גדול למדת הק"ו והאמור. וה"ת איך יצויר זה אם משתוה ראובן הלמד עם מלמדו שמעון בכל חומרות והקלות א"כ איך יליף ראובן מלוי לקולא נימא שמעון יוכיח ואי שמעון חמור מלוי בהכרח חמור מראובן ובלא ק"ו איך יליף ראובן משמעון לחומרא כבר יש תירוץ לזה דראובן יליף מלוי בק"ו ויהודא ליוכיח ומשתוה ראובן עם המלמדים בחומרת פירכא כל דהו ושמעון אין משוה ועיין חולין קט"ו או דראובן יליף במה הצד מלוי ויהודא וכל מה הצד מעלמא לא פרכינן ומיהו זה יצדק מה הצד ק"ו הוה אבל לת"ד מה הצד הוה מ"מ יקשה ובספר גינת ורדים כתבנו מזה וע"ה כדרך הא'. ועיין של"ה בסוף הספר בכלל דרב מרדכי כל מה הצד פרכינן כ"ד ומגופו אם נאמר זה אינו נוהג אלא בק"ו ולא במ"מ א"ש. והמעיין שם בחולין בהא דאמר נבילה תוכיח ובמהרש"ל שם י"ל כפשוטו דוודאי מדת הק"ו יש בו צורך דאי לא נמסר רק מ"מ א"כ היכא שיש דבר המשתוה עם המלמד בחומרותיו וקולותיו אף שאין משתוה עם הלמד הייתי טוענין יוכיח לומר פלוני יוכיח לכך נמסר מדת הק"ו וא"א לומר פלוני יוכיח א"כ שהיוכיח משתוה עם הלמד ממש אז פלוני יוכיח יע"ש היטב במהרש"ל והבין ועיין במגיד משנה פ"ב ממ"א ובשורש הי"ד להר"מ ז"ל דבר הנאסר בביאור בעשה יליף בק"ו מלקות ובס' ג"ו לידדנו דווקא בק"ו לא במה מצינו א"ש וכ"ש למ"ד במכות י"ז עונשין בק"ו מ"ה דצריך למדת ק"ו: הפן הב' אם נאמר דהלכה כר"ט דמופרך ק"ו לא אמרינן דיו כפי הנראה בקדושין ה' ב' בתו' ד"ה תופה ובא"הע כ"ז. א"כ י"ל דווקא היכא דמופרך ק"ו לא אמרינן דיו הא במה מצינו אף דמופרך אמרינן דיו. ובעת לא מצאתי ניגוד לזה זולת מקום א' בסוטה כ"ט יליף שני שפוסל תרומה מטבול יום וכלי חרס במה הצד ועכ"ז כתב רש"י פסחים י"ז ב' ד"ה ומה מה"כ כו' שלישי שפסול כו' דמופרך לא אמרינן דיו ותפול הקושיא על שני ג"כ נימא דיו ומה הצד הוה. מצינו למ"ד כן והיה דעת הר"ש ה"ודיליו הביאו של"ה בסוף הספר אשר ע"ה להורה מוכח דבמה מצינו נמי אמרינן מופרך לא אמרינן דיו אמנם המעיין ברש"י סוטה כ"ט ב' ד"ה ולשון שפירשתי היכי אמר כ"ח יוכיח והא כ"ח מטמא חולין ומת"ש עוד כ"ש שני שטמא בחולין יראה בעליל שסובר כל מה הצד הק"ו בתוקפו עומד והכתו אז כוחו עתה וא"ש מ"ש בפסחים דלא אמרינן דיו היכא דמופרך ק"ו וה"ה בשני שיפסול תרומה וכדאמרן וה"ה בשלישי גופא שפסול קודש בק"ו ממה"כ נמי במה הצד דמה למה"כ שכן אה"ע וודאי כ"ח יוכיח ומה לכ"ח שמטמא מאוירו מה"כ יוכיח ואפ"ה הוה ק"ו גמור. ולשיטת הסוברים דמה הצד חוזר מק"ו ולא הוה רק מה מצינו סובר התו' פסחים שם אף דלא כר"ט יליף שפיר דהוה גלוי מלתא דטבול יום השני שאין פוסל חולין ומה"כ השלישי כאן פוסל תרומה. ולעולם דכ"ע סברי דמופרך לא אמרינן דיו זה דוקא בק"ו ולא במה מצינו. וכפי ההלכה ממרוצת דברי רש"י ז"ל בפסחים

שם שכתב וקיי"ל בב"ק דהיכא דמופרך ק"ו לא אמרינן דיו דהלכה כן ול"ע בקדושין חופה משמע דאין הלכה כר"ט ובקרן בחצר הניזק קיי"ל כרבנן ומהשוא י"ל כמ"ש בחיבת גמא ומש"ה יש לאיכ. ועיין זבחים נו"ן ב' למד מן הלמד יש קצת ל"מ במדת הק"ו :

שאלני מהכיל א' לדבריך שאתה אומר בספר גנת וורדים כלל א' טעם דאין עונשין מק"ו שמא יש איזה פירכא א"כ לקולא איך יליף ק"ו ואיך רשאין להקל מספיקא. והשבתי לו דבר זה לא מפי עצמי ומסברא הכרוכיות אמרתי אלא מפורש הוא במדות אהרן ובמבוא התלמוד ובקונטרס הכללים יע"ש. ולמ"ד ספק תורה לחומרא מדרבנן כמ"ש הר"מ ז"ל פ"ט מה' טומאת מת י"ל קצת זה. והנה בקדושין דיליף חופה קונה לר"ה אכ"כ דלחומרא ואי מקדש אחר בעי גט מתרווייהו ושם בדף ל"ד א' יליף מהתפילין לא מסיק היקשא הוא ולמ"ד תפילין מ"ע שלא הז"ג יש לעיין בזה עיין רש"י שם דף ל"ה א' בד"ה מא"ל ובתו' ד"ה מכלל וד"ה אלא. ואזכיר קצת מקומות שיליף ק"ו לקולא:

המקום הא' קידושין י"ד א' והכא א"א יוצאה בחליצה ויבמה בגט אי לאו קרא י"ל דס"א דנבעי גט משני ג"כ וכן יבמה לשוק למ"ד אין קידושין תופסין ביבמה לשוק. ובחולין כ"ג תבא פרה כשירה בשחיטה וזבחים י"ז ותותר אנינות ותותר טומאה כל אלו הקלין וחמורין לקולא הם ומיהו באונן י"ל דאין מחלל עבודה ואי עביד באנינות דיעבד כשירה ואין רשאי להביא אחר מספק חולין לעזרה. וכהוא דחולין אין זה ק"ו אלא גלוי מלתא כמ"ש בתו' שם דמש"ה לא הוה תרי ק"ו דסתרי אהדדי יע"ש ועדיין צריך להתיישב מכמה מקומות בש"ס. ואמנם ק"ו בכלל מאתים מנה וודאי לקולא יליף שפיר דל"ש פירכא ועיין במדות אהרן בק"ו בחלק י"ג יע"ש. ומש"ל דהיכא דיש ק"ז לקולא ומה מצינו לחומרא שבקינן מה מצינו זה אמת ויליב וה"ה חדא מתרתי במה מצינו לחומרא וחדא מחדא לקולא על האופנים שכתבנו לעיל נמי נמי יליף חדא מחדא דעדיף טפי ובספר ג"ו יע"ש. ומ"ש במדות אהרן דלחומרא מקשינן היינו מספיקא קשה ריש יבמות לרת ערוה לחומרא מקשינן ופטורה אף מחליצה וריש ב"ק בהוספה בשם ר"ת לחומרא מקשינן לקולא ממון ובספר חיבת גמא כתבנו מזה :

והנה מ"ש המדות אהרן דאין עונשין מק"ו שמא אחר החיפוש ימצא איזה פירכא אמינא מלתא חדתא והוא דג"ש עונשין מ"ה היינו במופנה מב' לדדין הא מופנה מצד אחד או אינו מופנה כל עיקר דלמידין ומשיבין (עיין נדה כ"ב ב') הו א"א לענוש מג"ש זו כמו בק"ו דשמא אחר החיפוש ימצא איזה פירכא והא דנאסר הג"ש תקשה לך בלא"ה איך שייך מחלוקת בנדה אי משיבין ובמדת אהרן בחלק ד' ממדת ג"ש עמד בזה וכפי דעתי בנמסר תיבות ולא מקומות שייך מחלוקת דנדה ומ"ש בק"א שם לא הבינותי. והנה מ"ש דמג"ש והיקשא עונשין מ"ה זה ברור דעונשין ומזהירין מהקישא פסחים כ"ד א' וכ"ת אין מזהירין היקשא הוא ומכות י"ז ב' ומ"ל הלכות אבל פי"ד הלכה כ"א ד"ה והאיתי לרבינו כו' הביא כמה מקומות דמג"ש עונשין ומזהירין ועיין רש"י סנהדרין דף ע"ג א' ד"ה היקשא הוא וז"ל וכל היקש וג"ש המופנות הרי הוא כמפורש במקרא ועונשין ממנו לפי שלא ניתן לדרוש מעצמו אבל מק"ו שאדם דן מעצמו אין עונשין ממנו עכ"ל יראה לכאורה כמ"ש במדות אהרן דמש"ה מק"ו אין עונשין דניתן לדרוש מעצמו שמא יש איזה פירכא וממ"ש ג"ש המופנות יראה כמש"ל דאי אין מופנות אע"ג דקבלה מרבו שמא יש איזה פירכא. והלשון מסופק מ"ש המופנה אי קאי על ג"ש לבד או גם על היקשא דכל היכא דלא מופנה א"א לענוש אף מהקישא דכל י"ג מדות ניתן לדרוש מעצמו חוץ מג"ש. ומ"ש רש"י

סוכה

סוכה ל"א א' ד"ה או ותוס' ד"ה ור"י שם כתב לרבנן כל י"ג מדות ניתן לדרוש מעצמו חוץ מג"ש ושאני היקשא דסנהדרין דמפורש בקרא כהיקש כאשר יקום כו'. שוב ראיתי למהר"ם בן חבי"ב בספר כפות תמרים העיר קצת בזה ועיין בספר לב שמח למהר"א אלגז"י ז"ל שורש ב' דף מ"ב א' ד"ה כתב ומפורש אמרו בגמרא סנהדרין כו' מה שתירץ על השגות הרמב"ן על הרמב"ם ז"ל דמש"ה עונשין מהיקשא דסנהדרין דקרא הקישן בפירוש כן הדבר הזה כו' יע"ש משמע שאר היקשין אין עונשין אלא דזה לשיטתו שם אבל להלכה קיי"ל דמכל היקש עונשין ומג"ש ומה שקורא הר"מ ז"ל כל י"ג מדות דברי סופרים שסופרים קבלו ופירשו ודינם דין תורה ממש כמ"ש הר"מ והכ"מ פ"א מה"א יע"ש: **ולא** זו מהיקשא עונשין אף מסמוכין עונשין ובביאור אמרו יבמות ד' א' וסנהדרין ס"ז ב' מכשף בסקילה יליף מסמוכין ואף לא מוכח או מופנה כרבנן דר"י ואף שי"ל התם איכא ג"ש עיין תוס' שם ד"ה וכי מ"מ הכין מסתברא דמסמוכין עונשין. ודע דהיקש וסמוכים הם שני דברים נפרדים וההבדל ביניהם הוא היקש הכתוב היקשן בפסוק אחד וסמוכין הם בב' פסוקים ואף ב' פרשיות ועיין תוס' יבמות ד' א' ד"ה דכתיב סמוכים ב' פסוקים ובסוכה ל"א א' ד"ה ור"י ושם כתבו דהיקש עדיף מסמוכין והיינו אף היקש לקולא והסמוכין לחומרא עבדינן כהיקשא וכל כיוצא בזה וכדכתיבנא. ובדברי קדשו של מהרש"א ז"ל כתוב לאמור דסמוכין עדיפא מבנין אב וראיה ממ"ש התוס' דלמ"ד תפילין מ"ע שלא הז"ג אפשר דנשים חייבות בציצית. ולא הבינותי דלמא כהדדי נינהו ולחומרא מקשינן ומיהו הדבר מוכרע ממקומו דהלא מסמוכין עונשין ומבנין אב וק"ו אין עונשין כמבואר. ויש לנו הרהורי דברים שם למ"ד תפילין מ"ע שלא הז"ג נימא להיפך במקום גדילים לא תלבש וקרא לחייב נשים בציצית או לכדרבא דפאר בגדים חוץ ל"ו פטורים מ"מ ואיפשר דאיכן ילפי מראשו ומ"מ ק"ק לדידן וצ"ע:

ומדברי התוס' שם משמע כמו דאין היקש למחצה ה"ה בסמוכין והביאו ראיה מערכין יע"ש וראיתי ביבין שמועה בביאור לפרק איזהו מקומן דף כ"ב א' תירץ בשם הרמב"ן ז"ל דכיון דצריך היקשא לעשה דחי ל"ת תו לא דרשינן לחייב נשים בציצית ושאני היקשא דלא תאכל חמץ שבעת ימים תאכל מצות דל"ל אלא לזה וכן שמור וזכור בדבור א'. הנה נסתפקתי בהבנת דברים אלו אם הכוונה כיון דאיכא היקשא מתפילין הכי דסמוכין כהיקשא חשיב ולא כתו' מ"מ כיון דהיקשא צריך למלתיה אוחרא תו לא שבקינן היקשא כ"ה לתפילין דצ"ל אלא לזה וז"א דצריך ג"כ לא הוכשרו למלאכת שמים אלא טהורים בלבד והנכון דה"פ דלא דרשיק כל שישנו אלא היכא דא"צ כי אם לזה אבל כל דצריך למלתיה אוחרא לא דרשינן כל שישנו דמ"ע נשים פטורות ול"ת חייבות ועוד דמאי חזית למדרש לחומרא נימא לקולא כל שצריך ג"כ למלתיה אוחרא לכן לא דרשינן כלל. ומ"ש הרמב"ן ז"ל דלא תאכל כו' לא צריך כ"א לזה קשה הא צריך דברים הבאים לידי חימוץ יוצא ידי מצה א"כ נימא נשים פטורות ממצה מתפילין או ג"ש ט"ו מסוכה ולזה י"ל דאין דנין ק"ו מהלכה וה"ה כל י"ג מדות כמ"ש בס' ג"ו וכבר עמדנו ע"ז בס' פורת יוסף כלל י"ד עמ"ש התוס' פסחים דס"ד למילף ג"ש מסוכה והא סוכה הלכה כו' ולמ"ש התוספת ביבמות א"ש ההוא דריש אלו עוברין דהיקשא הוא בחד קרא ולחומרא מקשינן. ודע שהתו' ביבמות הניחו בקושיא דלא לחייבי נשים בכלאים ובערכין ג' ב' ד"ה הכי תירצו דמדר"י אמר רב השוה הכתוב כו' יעו"ש וירצו בזה דהיקשא הוא ועדיף מסמוכין ויש להקשות למה הניחו בקושיא ביבמות כיון דהוכח להם דנשים פטורו' מציצית דהיקש' עדיף מסמוכין ה"ה דמחוץ דחייבות בכלאים מהיקשא שבא בכתוב כמפורש.

וכ"ה

וכ"ת כלאים אין שוה בכל דהותר בכהנים וביבמות פ"ד ב' אמרי' כי השוה בשוה בכל הא בורכא דבערכין מסיק כהנים חייבין בכלאים שלא בעידן עבודה ובעידן עבודה מצותו בכך או עשה דחי לל"ת. (וברש"י יבמות שם י"ל מ"ש עונשין לאו וכרת משא"כ עשה והא איכא פסח אע"ג עשה יש בו כרת ואמאי נשים פטורות לחד מ"ד וע"כ השוה רק בלאו לא בעשה וע"כ כי עשו משמע קום ועשה לא שוא"ת ודומיא דשבועות שקר וגם לאו שאין בו מעשה מנלן י"ל דומיא דשבועות שקר ובתיבת גמא כתבנו בזה ושם ביבמות יש ב' תירוצים יע"ש):

והנה בסמוכים פלוגתא דר"י וחכמים וי"ל דמוקי לא יגלה בשומרת יבם ולעבור בג' לאוין (או ב' ולאחר מיתה כפירש"י בחומש פרא"ס ז"ל) ואמאי לא אשת אביו ולעבור בב' לאוין וקאי אדסמיך ליה וכ"ת דמיתה ומלקות ב' רשעות תינח לר"ל בא"ז פ"ה משא"כ לר"י וכ"פ הר"מ ז"ל פי"ב מה"ש דחייבי מיתות שוגגין חייבין מלקות בלאוי נוכראה (ולאו דידיה אין לוקין דניתן לאזהרת מיתת ב"ד) וכ"ש לשיטת הר"מ ז"ל בשורש ב' דלאוין יתירי לא לעונש דקשיא כדאמרן. והנה לראב"ד פרק עשירי מכלאים הלכה ב' ופ"ח מכלי המקדש הי"ב דבמקדש אפשר כל היום אשתרי כלאים אפשר דחשיב קלת לאו שאינו שוה בכל ושפיר הקשה ביבמות. וביבמות פ"ה א' יש ב' תירוצים ולתירוץ א' נשים חייבות אף לאו שאינו שוה בכל וכ"ה וודאי ובעירכין כהנים בתפילין אילטריכו ליה מה"ד הואיל ובמצוה דיד ליתא בדרא כמי קמ"לן י"ל דשלא בשעת עבודה אף דיד חייבין ובעידן עבודה לוים וישראלים פטורין דעוסק במצוה כו' בין דיד ודראש כדמסיק בזבחים י"ט א' כהנים לוים וישראלים פטורים בדוכן ומעמדן ול"ע: עוד אני חוזר על הראשונו' והוא דיש הבדל בין ק"ו ומה מצינו ובין ג"ש והיקש וסמוכין דבק"ו ומ"מ אין עונשין ומזהירין וג"ש והיקש וסמוכין עונשין. ולמדין ואין משיבין ומנא אמינא לה מהא דמרובה ס"ג ב' וברש"י ד"ה היקשא הוא דהיינו סמוכים (והוא שם מושאל) אלמא אף סמוכין אין משיבין וע"ש ק"ו ב' ברש"י ד"ה היקשא הוא. ועם זה נבין מ"ש מהרש"ל בפסחים כ"ב א' בתוס' ד"ה ואימא ובמהרש"א ז"ל שם די"ל דקושית הגמרא ואימא המים הנשפכים ע"ג המזבח ואי דנפקא מלא יאכל י"ל מהתם לא לקי על הנאה כפ"ש הר"מ ז"ל פ"ח מה' מ"א הלכה יו"ד ומהיקשא לקי. וכ"ש דהתוס' לשיטתם דסוברים דמלא יאכל לקי אהנאה שהרי בדף כ"א ב' ד"ה כל הוקשה להם דלחייב כרת אהנאה מכל מקום מלא יאכל לא לקי על הנאה עד שיהא כזית ואלו מהיקשא לקי בנהנה בשוה פרוטה עיין בר"מ ז"ל פ"א מה' מעילה ה"ט ולזה פירש מהרש"ל ז"ל באופן אחר: ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד מ"ש בפסחים כ"ב ב' ולחזקיה למאי הלכתא איתקש אמ"ה לדם ולכאורה קשיא דאי לאו היקשא ה"א מסברא דאמ"ה אסור בהנאה מחמת קושית התוס' שבועות כ"ד א' ד"ה האוכל איך חייל איסור אמ"ה על עשה דשאין זבוח וע"כ חידוש וגזירת הכתוב הוא משא"כ אי אמ"ה אסור בהנאה הוה מוסיף כמ"ש הר"מ ז"ל בפירוש המשניות דכריתות עלה דיש אוכל אכילה א' וחייב כו' והיינו אומרים מסברא דאמ"ה אסור בהנאה ממה דנימא גזירת הכתוב וז"א דמה"ת לאסור בהנאה דלא יאכל כתיב ועוד אמ"ה הוה מוסיף לב"נ והתוס' בשבועות לרבי שמעון קשיא להו דלית ליה מוסיף עמ"ש בפריי ליו"ד סימן ס"ב בש"ך אות א'. וע"ש חולין ק"ג א' ד"ה ומר סבר ור"מ ה' מלכים פ"ט בשר מהחי לב"נ וע"ש וצ"ל דלא קיימא כמי לחתיכת בשר או דהוה ח"ש עמ"ש תוס' חולין ל"ג א' ד"ה אחד דלא כהר"מ ז"ל בה' מלכים: ודע שהמ"מ פ"א מה' אישות הלכה ב' כתב דג"ש דינה דין תורה ומכלל תורה שבע"פ וממרוצת דבריו שם משמע דג"ש ותורה שבע"פ דין א' להם ואחר

הענין נראה שהפרש יש בין ג"ש ובין הלמ"מ. דג"ש עונשין ומזהירין כמבואר בכריתות ה' א' ופסחים כ"ד א' היקשא הו ג"ש דעדיפא מהיקשא עיין גיטין מ"א ב' ובתוס' ד"ה דכ"ע י"ל ומ"מ הכין הוא וממקומו מוכרע מכריתות שהרי בשו מאנוסתו לא למדו אזהרה אלא מהנה הנה ואלו הלכה למשה מסיני נהי דנאמר דעונשין מהלל"מ אם נאמר לו בפירוש כן אבל אזהרה א"א להוציא מהלל"מ כיון שלא נכתב בקרא. ועה"ן ז"ל שבת פ' כלל גדול אבות מלאכות ארבעים חסר א' דמש"ה מעביר ד"א ברה"ר הלכתא גמירי דהמכה הלמ"מ אתורה שבכתב דהוה מוציא מרשותו דאין עונשין מהלמ"מ בענין אחר יע"ש. ומנא אמינא לה ממ"ש הר"מ ז"ל בה' מ"א פרק עשירי ה"ט וי' דערלה בח"ל אין לוקה יעו"ש. ושוב מצאתי בקרית ספר מפורש ערלה בח"ל הח"מ ואין לוקין עליה. ולפ"ז איסור חע"א הלמ"מ כמו דאל על ח"ש ע' תוס' שבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי וכ"פ הר"מ ז"ל ובי"ד רל"ח רל"ט. ועפ"ז י"ד סימן רל"ט הקשה למה קרא בא"י דאף בח"ל אסור ולמ"ש בקרית ספר בא"י לקי ובח"ל לא לקי. ואי קשיא ממ"ש הר"מ ז"ל פרק ד' מהמ"א ה"ו דאוכל מטריפה לוקה משמע מכל ע' טריפות והא לית בפירוש כ"א דרוסה ושאר הלמ"מ הא לא קשיא כמש"ל בשם הר"ן דהלל"מ שבאה להסמיך לקרא שפיר עונשין ומזהירין וע' טריפות נכללו בקרא דבשר בשדה וזבחת כאשר צויתיך בע"פ ואם שהה או דרס לקי משום נבילה ומ"ש הר"מ ז"ל פ"ה מהלכות שחיטה ה"ג הואיל ואין בפירוש אלא דרוסה החמירו בה יותר דרוסה מפורש ממש ואיך אסמכוה הלמ"מ אקרא משא"כ הלמ"מ שבא ענין בפ"ע אין עונשין ואין מזהירין והוה כח"ש וכדכתיבנא:

ודע שיש להסתפק בדבר הלמד מהלמ"מ אי אמרינן בה ספק תורה לחומרא וכבר עמדתי ע"ז בפריי לי"ד ק"י במחודשים. והנה ממה ששנו בתוספתא פ"ו דמקוואות הזית הו' ספק יש בו כשיעור או לאו ספקו טמא שכל דבר שעיקרו מן התורה ושיעורו מד"ס ספיקו טמא הביאו הכ"מ פ"א מה"א ה"ב משמע הא עיקרו מהלמ"מ ספיקו לקולא וכ"מ להאור' מהר"מ ז"ל פ"ה מה"ש בעי"ן טריפות ומיהו ז"א דהם עיקרן מד"ת כמש"ל והר"מ ז"ל לשיטתיה פ"ט מטומאת מת דכל ספק תורה לחומרא מדרבנן ומש"ה דרוסה מפורש ממש החמירו בה ומלת החמירו בה יורה על זה אבל מתוספתא להאורה יש ראיה דהא טומאה ברה"י ספיקו כודאי ע"כ אף להר"מ ז"ל אפ"ה כל שעיקרו מד"ס היינו הלמ"מ ספיקו לקולא:

ומן שמיא אנהירונן לעיינין דלא מוכח מתוספתא מידי בהקדים הקדמה א' מ"ש המדות אהרן בחלק ק"ו חלק ב' והכין כוונתו מ"ש בנזיר נ"ז א' אין דנין ק"ו מהלכה ואבעיא להו עצם כשעורה הלכה או רביעית דם הלכה מ"ש עצם כשעורה הלכה ופירש הוא ז"ל דבכל ק"ו יש שלשה גבולים קולת המלמד וחומרת הלמד וחומרת המלמד שאנו דנין עליה להיותו בלמד ואבעיא להו אי חומרת המלמד הלכה או חומרת הלמד הלכה ומדלא אבעיא להו אי קולת המלמד הלכה ש"מ דלא איכפת לן בקולת המלמד ומסיק שם קרבן אהרן דאין דנין ק"ו מהלכה עד שיהא חומרת הלמד וחומרת המלמד מפורש בקרא יע"ש. פי' עצם כשעורה יש בה קולא שאין מטמא באהל ויש בה חומרא שנזיר מגלח על מגע ומשא ורביעית דם יש בה חומרא שמטמא באוהל ואנו רוצים ללמוד שיהא הנזיר מגלח על מגע ומשא של רביעית דם או בעינן שיהיו שניהם מפורשים בקרא ר"ל חומרת המלמד דהיינו שיהיה מפורש שהנזיר מגלח על עצם כשעורה וחומרת הלמד דהיינו שרביעית דם מטמא באהל אבל לא חיישינן לקולת המלמד דהיינו מה שאין עצם כשעורה מטמא באוהל הוא הלמ"מ אפ"ה למידין ק"ו. ולדידי אין זה מהכרח

דאימא

דאימא בעל ההבעיא מסופק אי תליא מלתא בחומרת המלמד דווקא או אף בחומרת הלמד תליא מלתא והמתרץ השיב לו דעיקר קפידא בחומרת המלמד ולא נחוש לחומרת הלמד אם הוא בקרא מפורש או הלמ"מ כמו שאין חוששין בקולא המלמד. ומודינא דאי כל דינו של הלמד לא מפורש בהלמ"מ רק אנן ילפינן בק"ו עד"מ אי רביעית דם לא היה כתוב בתורה כלל שמטמא במגע ומשא רק מהלמ"מ שמטמא במגע ומשא והכל לא הייתי יליף בק"ו שהנזיר מגלח עליו במגע ומשא של רביעית דם. ובסוטה כ"ח א' מסיק דספק טומאה ברה"י בוודאי יליף לה ק"ו מסוטה (ואף דמדר"ג נפק' התם בסוטה לא אצטריך אלא לטהר ברה"ר כדמסיק התם דף כ"ט י"ל דסתמא דתלמודא מסיק הכי אבל ברייתא לא ס"ל דר"ג כלל וכמוהו בקידושין ד' ב' ואיצטריך כי יקח דסתמא דתלמודא מסיק הכי יעו"ש היטב) ולפ"ז א"ש ההיא דתוספתא פ"ו דמקוואות יש בה כזית ספיקו טמא לפי שעקרו מ"ה דמשמע דאי לאו עקרו מ"ה דהיינו שלא היה כתוב בתורה כלל דמת מטמא רק ככל הלמ"מ היה ספיקו טהור דהוה מוקמינן גברא אחזקה ומסוטה לא יליף דאין דנין ק"ו מהלכה וכאמור ולעולם הלמ"מ כל דין תורה לו וספיקו לחומרא. שוב עיינתי בר"מ ז"ל פ"א ממקוואות ה"ו כ' וז"ל ספק השופרת הנוד ספק טמא לפי שעקרו מד"ת כו' עכ"ל והובא דתוספתא מפרש לכל המשנה דבספק השופרת הנוד נמי מה"ט דעקרו ד"ת והא א"כ הוה עיקר טבילה מהלמ"מ אפ"ה הוה ספיקו טמא ובלאו ק"ו מסוטה דאוקמיה גברא בחזקת טמא. וכ"ת דהר"מ ז"ל לשיטתיה דספק מדרבנן אסור ולא כאמירו הנ"ל אלא נהי דמפורש בקרא לא הלמ"מ הא בורכא דנחזקה כי הכא אף הר"מ ז"ל מודה דמ"ה כוודאי:

ואגב גררא ראיתי להזכיר מ"ש בס' ג"ו כלל ל"ג מתוס' ב"ק כ"ו דשופין יוכיח מהלכה לחזק הק"ו ושם נסתפקנו קצת בדבר זה ואמנם שהחלטנו דשופין יוכיח מהלכה לבטל הק"ו פתח ראיתי כי נהפוך הוא לחזק הק"ו דדנין יוכיח מהלכה כיון דעיקר ילפותא ממלמד הראשון שמפורש בקרא אבל אין עושין יוכיח מהלכה לבטל הק"ו ומנא אמינא לה ממ"ש בתוס' סוטה כ"ח א' ד"ה אינו וכפי הגהות מהרש"א ז"ל יעו"ש היטב והביא ראיה מס' הכריתות דכתב בבתי מדות בית א' סעיף ט' מכאן כו' וכן אין דנין יוכיח מהלכה הרי יוכיח לבטל הק"ו אין דנין מהלכה ולחזק דנין מהלכה כמ"ש התו' ב"ק כ"ו וטעמא של דבר לא הבנתי דיוכיח לבטל הק"ו לאו ילפותא כלל ומ"ש מהרש"א ז"ל שבכל יוכיח אנו אומרים אף אני אביא פלוני כו' א"י דוודאי לקולא ולחומרא ילפינן לחומרא והיוכיח רק לבטל הק"ו ואמאי אין עושין מהלכה. ואמנם אחר העיון יראה דל"ד הך יוכיח לשאר יוכיחין דוודאי נזיר ועושה פסח ספק טומאה ברה"י ספיקו טמא כוודאי ונזיר מגלח עליו עיין ריש פרק שני נזירים תוס' ד"ה באומר וטומאת התהום הוא דווקא בדבר שלא היה ידוע לשום אדם שהיה מכוסה ועיין בלח"מ פ"ז מה' נזירות הי"ט דתוס' סוברים טומאת התהום אף שהאהיל אין מגלח עליו והתוס' בכאן ע"כ סברו כפי' הר"מ ז"ל דטומאת התהום היינו בספק האהיל ומ"מ היוכיח לאו לבטל הק"ו מכל וכל דהא בנזיר ועושה פסח בספק ברה"י טמא ומגלח כשהוא מגולה וא"כ שפיר יליף מסוטה דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא מצד הסברא אין לחלק בין מכוסה ומגולה וע"כ היוכיח הוא דליליף עכ"פ מנזיר דהיכא דמכוסה בקרקע ספיקו טהור ברה"י ע"ז שפיר כתבו התוס' דאין עושין יוכיח מהלכה דילפותא הוא. וכבן וצ"ע. ומה שהביא ראיה מספר כריתות עיינתי שם במדות ק"ו בית א' ס"ט וכתב שם דאין דנין יוכיח מהלכה אפשר כוונתו לחזק הק"ו והלשון אין דנ"ין לא אין עושין יורה על זה ויש כדמות ראיה ממ"ש התוס' חולין קט"ז ב'

ב' ד"ה כלאי הכרם שהוקשה להם מה להנך שכן בשריפה ומאי קושיא דלמא יליף מערלה וערלת ח"ל יוכיח (או דסידרא ל"ד ותחלת הדין מחמ"פ עיין מהרש"א פסחים כ"ה א' תוס' ד"ה מה לכלאי הכרם) דוודאי ערלת ח"ל אין בשריפה דערלה בא"י יליף מהיקשא עיין סוף תמורה מהא"כ ערלת ח"ל וש"מ דאף יוכיח לחזק הק"ו אין עושין מהלכה. הן אמת שמתוספת סוכה ל"ה א' ד"ה לפי הוקשה להם לימא כטעם דכתותי כו' ומאי קושיא דנ"מ בערלת ח"ל ש"מ דערלת ח"ל נמי בשריפה וע"ש בס' כפות תמרים ולזה י"ל דהו' סוברים כש"ג הביאו המג"א א"ח תרמ"ט אות ה' דערלת ח"ל יוצא בה דיכול להאכיל למי שאין מכיר בה אלא דא"כ א"ש נמי הכא דחולין דליכא למימר ערלת ח"ל יוכיח דלהאורה ערלת ח"ל שרי בהנאה כדבעינן למימר לקמן בעז"ה:

שאלה מי שקידש אשה בערלת ח"ל אי הוה קידושין וודאי או ספק או לא הוה קידושין כלל תשובה אשיב בקוצר הנה בקדושין ל"ו ב' בתוס' ד"ה כל הוכיחו דערלה נוהג בשל עכו"ם מדקתני יורד ולוקח דבש"ע איירי ובישראל אסור בהנאה ה"ה הרא"ש וכ"ה הרר"י תלמידו בנכ"א ח"ב דערלת ח"ל אסור בהנאה ולפי דבריהם צ"ל ת"ש בקדושין ל"ט א' אצטריך ספק לי ואנא איכול כו' רב אויא ורבה בר ר"ח ספוקי מספקא להדדי סברי כמ"ד ערלת ח"ל הלכתא מדינה אבל למ"ד הלמ"מ אסור כמ"ש הכ"מ פ"י מה' מ"א ובי"ד רצ"ד דלדידן הלמ"מ מי שיודע שזה ערלה אסור להאכיל לחבירו שאסור בהנאה ותדע שהרי הר"ב אומר כן בי"ד רצ"ד ס"א בהג"ה דאסור לסייע לעכו"ם בערלה משמע ערלת ח"ל אסור בהנאה והוה כמשתכר באיסורי הנאה אמנם למ"ש המג"א א"ח תרמ"ט אות ה' בשם ש"ג משמע אף למ"ד הלמ"מ מותר להאכיל לחבירו וכתב שם באחרונים יש לסמוך עליו אלמא ספוקי הוה אי ערלת ח"ל אסור בהנאה די"ל הלמ"מ לאכילה נאמרה וא"כ מי שקידש אשה בערלת ח"ל צ"ע אם היא א"י שהוא ערלה די"ל דמקודשת דבתר דידה אזלינן לא בתר הנותן והכ"נ כתב המ"ל פ"ה מה"א ה"א בקידש באיסורי הנאה והיא הולכה יע"ש אלא אפילו יודעת יש לחוש לש"ג דמותר בהנאה ערלת ח"ל והעת לא מצאתי גילוי לדין זה. ובסכוא דסוכה וא"ח תרמ"ט יש לנו אריכות דברים אין עת האסף פה ואי"ה בפריי לא"ח יבואר:

עיין פסחים ס"ו א' דקאמר כלל לבני בתירא ק"ו איבעיא להו למידן ויבמות ז' א' דס"ד למילף דפסח רציחה דוחה שבת מק"ו והכי קלין וחמורין לקולא הם ויקשה למ"ש הק"א דאין עונשין שמא יש פירכא וי"ל עמש"ל:

ומדברי קדשו של מהרש"א ז"ל ב"ק כ"ה ב' ברש"י ד"ה הניחא למדתי דבר חדש למאן דאית ליה היכא דמופרך ק"ו לא אמרינן דיו היינו היכא דמפורש בתורה וג"ש כמפורש דמי אבל היקשא לא. ויראה ה"ה סמוכים ויראה דווקא דלא מוכח ומופנה ובקדושין ד' ב' בתוס' ד"ה מעיקרא כתב מהרש"א ז"ל דאפילו היקשא הוה מופנה היינו דאם אחרת יקח הוה מופנה. ומסוגיא דב"ק יש ללמוד דבר מחודש והוא כמו שאגיד דמשכן בשרץ יליף מק"ו מפכין קטנים ומת יליף ג"ש משרץ ואם נגע אדם במשכן שנטמא במת ונכנס למקדש לוקה וחייב כרת ועיין בר"מ פ"ג מה' ביאת מקדש הי"ג ולא מצינו בשום מקום שיאמרו הפך זה ואמאי הא בשרץ מק"ו ואין עונשין מ"ה וי"ל דג"ש מופניות מב' צדדים ללמוד רק דבר זה קמיה שמיא גליא דלית פירכא להאי ק"ו ועונשין שפיר. וע"ש בתוס' ב"ק ד"ה אמר:

והנה חזות קשה ראיתי בר"מ ז"ל פכ"ג מה' כלים ה"א המשכן כו' מה שאין במדרס ד"ת ובשאר טומאות מדבריהן הכ"ל פשוטי כלי ע"ץ. הנה מ"ש מדבריהן י"ל דאזיל לשיטתיה דכל י"ג מדות ד"ת קרי ליה ומש"ה יקשה שהבדל יש בין ד"ת ובין מדבריהם אמנם

מדסיים בכל פשוטי כלי עץ משמע דלא הוה רק טומאה דרבנן אשר לכאורה נראה בעליל דלהר"מ ז"ל כל דבר הנלמוד בי"ג מדות מדרבנן ממש. שוב ראיתי בקרית ספר להר"מ מטראני ז"ל עמד בזה ותירוצו לא הבנתי וז"ל שם מפץ במת יליף מג"ש משרץ ושרץ מק"ו מזב כו' והרב ז"ל כתב שטומאת מפץ במת ושאר טומאות מדבריהם בכל פשוטי כלי עץ ונראה דמיירי במפץ של שיפה ושל גמי כפיר"ת ז"ל בפר"ע דטומאתן מדרבנן לבד טומאת מדרס והא דיליף מפצין לשאר טומאות היינו במפץ קנים אם שבאן לשכיבה דמטמא מדרס מטמא נמי שאר טומאות דשל קנים דקתני כלים פי"ו דטהורה היינו כשאין ראוין למדרס עכ"ל הנה לכאורה יאמר דה"ק דהא דיליף מפץ במת מזב היינו בעץ דמטמא מדרס מ"ה דיש לו טהרה במקוה הואיל ובמינו כו' ושל שיפה וגמי אין לו טהרה במקוה גם במדרס אין טמא מ"ה וז"ש בקרית ספר בשיפה וגמי דטומאתן מדרבנן לב"ד טומאת מדרס ירצה בזה דשיפה וגמי טומאתן מדרבנן לב"ד ולא מ"ה אף בטומאת מדרס וכאילו חסר ב' מן תלת טומאת הא וודאי קשיא שהרי הר"מ ז"ל אומר בפירוש המפץ שאורגין מן החבלים ומן הסוף כו' מת טמא במדרס מ"ה כו' ואי לומר דבשיפה וגמי מת טמא במדרס מ"ה הואיל ובמינו ר"ל מין מחללת של עץ כו' או כדרבא עיין שבת פ"ד ב' אפ"ה במת אין טמא מפץ של גמי דאין לו טהרה במקוה ואין נעשה אב תו א"א למילף במת שיהא טמא טומאת ערב (כדין ראשון ע' תוס' ב"ק כ"ה ב' ד"ה בקמייתא) וקרא כתיב וכבסתם כו' כל טומאת מת אין פחות מזיי"ן והלכך אף טומאת ערב לית ליה גם זה אינו דנהי דיוכיח ליכא מגמי דמה לגמי שכן אין נעשה אה"ט מ"מ הא כ"ח טמא במת טומאת ערב וע"כ קרא דוכבסתם כל היכא דאיכא לרבויי מרבינן הא לא"ה עכ"פ טומאת ערב יש במת באופן שדבריו צ"ע ויישוב דעת:

עיין סנהדרין ע"ח ובר"מ פרק עשירי מה' נזקי ממון ה"ז פסק כרב אשי בהיקש אף דל"ש הטעם בשור כמו באדם כמ"ש התוס' שם אפ"ה פטור דאין היקש למחצה ועיין פני יהושע ריש קידושין בהיקש וילאה וכיתב דמשמע כל דל"ש הטעם אין למידין היקש ומיהו הר"מ ז"ל כתב דבעליו כמת חשובים ואין צריכים מיתה ירצה מיתה ב"ש וא"כ א"ש דלאו מהיקשא הוא אלא הואיל ואלו בעלים טריפה ל"ש מיתה ב"ש ה"ה שור וכה"ג פטור וחד טעמא הוא וע"ש רש"י ד"ה וגם קשה דשייך לרבא ולא משמע כמ"ש ותוס' ד"ה שור קשה תקשי להו מריש סנהדרין ב' א' ולא מרש"י דרבנן פליגי כו' ועיין קידושין ד' ב' ד"ה מעיקרא והבן:

כלל ב

אדבר בו בענין דחיית עשה לל"ת ובס' גנת וורדים כלל ט' כתבנו בזה. עתה ראיתי להאריך בו כי יש בו כמה ספיקות ואבארם אחת אל אחת בעזה"י. הספק הא' אם עשה דחי לכמה לאוין או רק ללאו אחד ובספר ג"ו כתבנו בפשיטות דדחי לכמה לאוין וכ"כ בפני יהושע כמה פעמים עתה ראיתי שיש לעיין בזה. הספק הב' דאין עשה דוחה לעשה ול"ת אם הוא דווקא בשוין בכל או אף עשה ול"ת שאין שוין בכל אפ"ה אין עשה דוחה אותם. הספק הג' הא דקיי"ל דעשה דחי לל"ת בעינן בעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה ועשה החמור לעשה הקל דחי ולא בעינן בעידנא כמו שיראה הרואה פסחים נ"ט א' בתוס' ד"ה אתי אם בלאוין שאין לוקין עליהם אי בעינן בעידנא או לאו ועיין בר"מ ז"ל פי"ח מה' סנהדרין. הספק הד' הא דאין עשה דחי לעשה בשניהם שוין אם יש עם העשה ל"ת אפשר דחי לעשה חברתה א"ד לאו דוקא חמורה לקלה דחי כמו כרת וגדול השלום ועשה דרבים. הספק הה' עשה שיש לו עדיפות מחבירו אם מלי דחי לב' עשין או לאו:

והנה בסתרת ספיקות אלו ראיתי להקדים מה שנסתפקו בספק השני דע שבאולין

קמ"א

קמ"א א' בתוס' ד"ה לא הקשו עפ"י ריב"א ובס' ג"ו כתבנו קצת וכאן אבאר. ביאור דבריהם הכי הוא דקושיא להם הא דאמר צ"ל דעבר ושקליה דלאו עבר דמשמע דכל דלא עבר ושקליה איתא ללאו גם עבריה משמע שעבר ללאו וז"א דהלאו כמאן דליתא דמי גם עיקר קושית המקשן בהא דפריך עשה ול"ת היינו מאי אולמי האי עשה מהאי והלאו כמאן דליתא דמי וא"כ מאי משני דעבר ושקליה דהלאו עברה אכתי מאי אולמיה גם בתירץ שנטלה ע"מ לשלחה עד שהקשה לו מאי אולמיה והא תחלת דבריו ג"כ משום מאי אולמיה ומ"ש בתירוצם יתישב זה דודאי דהכי דלא לקי מ"מ תרין איסורין יש עשה ול"ת ופריך דאין עשה דוחה עשה ול"ת ותרוייהו כהדדי ומשני דעבר ושקלה שהלאו עברה ועביד איסורא וכ"א עשה דחי לעשה והקשה מאי אולמיה ומשני גדול השלום. ואפ"ה צריך לאוקמיה דנטלה ע"מ לשלחה דאל"ה אף עשה החמורה לא דחי לעשה הקלה כיון שיש לאו עמה זולת עשה דכרת כמ"ש התו' בזבחים ל"ג ב' ד"ה לעניין עמ"ש לקמן אי"ה ולריב"א אפשר אף עשה דכרת לא דחי כמו שיראה הרואה בפסחים נ"ט א' ד"ה אתי והכי. ומ"מ קשיא לי מה פריך למ"ד בטלו מא"ל והא כיון דעבר בלאו אף שמקיים העשה אח"כ מ"מ לא מנתק האיסור שעבר עמ"ל פ"א מה' חמץ ומצה ה"ג ולענין מלקות בלא"ה לא לקי לריב"א. ועוד קשיא לי איך הוכח להם בתירוץ זה לפירב"א דאכתי מה פריך עשה ול"ת ומאי קושיא והא צריך קרא דלילקי אף במקום מצוה דאי לאו קרא דתשלח לא הוה לקי כמו הרישה לפי' ריב"א וכ"ת דקשיא ליה דבעידנא דמעקר לאו לא מקיים עשה דשילוח הקן דע"כ לאיסור השחוטה קבעי לה דאי לשילוח אפשר לקיים שניהן וכיון דכן פריך שפיר למה לי תשלח לדבר מצוה דסיפוק ליה דבעידנה דמעקר לאו לא מקיים עשה דשילוח הקן א"כ גם קושייתם יש לתרץ הא דאמר צ"ל דלאו עברה דכ"ז דלא עבר ללאו לקי ג"כ דלא הוה בעידנה :

הן אמת למ"ש בשו"ת ח"צ ז"ל סימן פ"ג דכששלח האם ובנים לא קיים מ"ע כפי מה שנסתפקו חכמי לובלין יע"ש היה אפשר לאשכוחי בעידנה דמעקר לאו מקיים עשה כו' אלא שאני רואה שהסברא להיפך דאי במשלח שניהם לא מקיים מ"ע לא הוה מקשה הגמרא מידי דאין עשה דוחה עשה ול"ת דהא משכחת לה דבעי להו האם והבן לשילוח ב' מצורעים או שהיתה האם טריפה וכדומה והבן דלאו לא תקח ליכא דלקחה ע"מ לשלחה אלא שאין מקיים העשה דמשלח גם הבן וה"א לדחי עשה דגדול השלום לעשה כו' קמ"ל תשלח לדבר מצוה. ולזה יש לנו לומר דאפשר לקיים שניהם ליקח הבנים ולשלח האם ואח"כ ישלחם לטהרת מצורע וכל היכא דאפשר לקיים שניהם אף עשה החמור להקלה לא דחי דמ"ש וכדר"ל ומ"מ מה שהקשינו קשה. והנה רש"י פירש שם לדבר מצוה לטהרת מצורע וקן יולדת ובס' פורת יוסף כתבנו בזה. ומ"מ לא ביאר אי לשילוח קא בעי לה אבל ממ"ש קן יולדת הרי בעידנה דמעקר לאו לא מקיים עשה דטהרת יולדת וא"כ בלאו קושיא עשה ול"ת מצי לאקשויי והא בעינא בעידנ' עמ"ש פסחים נ"ט א' הביאותיו לעיל. וסבור הייתי לומר שמ"ש התוס' בפסחים שם לחלק בין ל"ת החמור בעינן בעידנא ועשה הקל לא בעינא בעידנא וביבמות ז' א' ל"ת חמור מעשה פירש"י ז"ל דלוקין עליה וא"כ בלאוין שאין לוקין עליהם אפשר אין להם עדיפות מעשה וה"נ לא בעינן בעידנא ופריך שפיר עשה ול"ת הוא הא משום בעידנא עשה ול"ת דשילוח הקן לא לקי עליה דניתק הוא וכ"ת הא צריך לקיים העשה י"ל למ"ד בטלו בידים דווקא הא לא"ה לא לקי עליה וא"כ יתן לכהן אחר לשחוט וכר"י דאמר הכין אם מתה או שחטה אחר פטור או דקבעי לה לשילוח של מצורע אלא דצריך שישחוט הציפור הא' ויסבול

ויטבול בדמיו הציפור החי יעו"ש בר"מ ז"ל ה' ט"ז וא"כ אח"כ ישלח אלא לע"ע אין מקיים מצוה ול"ת וא"כ וודאי לא לקי ולא חמור מעשה ולא בעינן בעידנא ומש"ה לא מקשה אלא עשה ול"ת הוא וכ"ת אי ברוצה לשלח אח"כ לא יעקר כלל הלאו של לא תקח כנראה מדברי הה"ל בפ"א מחמץ ומצה הביאותיו לעיל י"ל לדידיה יצויר כמ"ש באופן א' שיתן לכהן אחר לשחוט. ואני כעת מסופק בזה אי בלאוין שאין לוקין אי בעינן בעידנא ולא מצאתי גילוי לדין זה. והנה יש כדמות ראיה ממ"ש הה"מ פ"ג מה' חמץ ומצה ה"ח ובמ"א א"ח סי' תמ"ו אות ב' בשם מהר"מ ז"ל דהא דלא דחי עשה דתשביתו המוצא חמץ בי"ט כופה כלי משום דבעידנא דמטלטל לא מקיים עשה תשביתו ואף בלא בטלו יעו"ש ולכאורה יראה דה"ק כיון בשל תורה כה"ג לא היה דחי חז"ל עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה או כשיטת הר"מ ז"ל בשורש הא' דכל דרבנן ד"ת ממש הם מלאו דלא תסור והקילו בספיקן דהכי אתנו ולאו שבכללות כזה אפילו הדא לא לקי או הכי אתנו וא"כ ש"מ לכאו' דאף לאוין שאין לוקין עליהם בעינן בעידנא ומיהו אי אמרינן דמילי דרבנן יש בהן לאו דלא תסור ועשה עפ"י התורה אשר יורוך ל"ק לדחי עשה דתשביתו לעשה ול"ת דד"ס ולקמן אבאר לשון המ"א בא"ח תמ"ו ואי"ה בכלל אחר אכתוב מזה. ועיין בה' ק"פ בהזאה: ואני תמה הא דאמרינן בכמה דוכתי דבעינן בעידנא והוא מוסכם ואמאי הא עיקר ילפותא דעשה דחי לל"ת מכלאים בציצית והתם בעידנא דמעקר לאו לא מקיים עשה כמ"ש התוספת ביבמות ה' ד"ה כולהו דציצית הוה שוא"ת הציצית לא מתחיל אלא לאחר שלבש דכסותך משמע שלבש כבר א"כ כלאים מתחיל האיסור בהעלאה ועשה לאחר שלבש ולא הוה בעידנא וע"ש בתוס' דמש"ה הוה כלאים קום ועשה ולא יצויר בעידנא. והנה הייתי לומר דלמ"ד מראשו יליף הוה בעידנא ועיין תוס' יבמות ה' א' ד"ה מה מצא"כ למ"ד מציצית אה"נ דלא בעינן בעידנא אלא שזה לא ניחא להאמר כלל דבשבת קל"ב ב' וביצה ח' וכמה דוכתי מזכיר אימר דאמרינן כגון מילה בצרעת וכלאים בציצית ואיך יצויר כלאים בציצית בעידנא כאמור. הן אמת שהתוס' ביבמות הניחו בצ"ע מדמברכין להתעטף אשר ע"כ היה נראה לומר דלשיטת רש"י במנחות מ' א' פירש"י דהדין בציצית אסור בכלאים מטעם גזירה והקושי' ביבמות בעאי לאיתביה כלאים היינו למ"ד ציצית חובת טלית הוא ואפ"ה פטרי חז"ל להדין פשתן מציצית תכלת שהוא עיקר המצוה אלמא אתי דרבנן ומפקי ד"ת ושפיר תירץ שוא"ת שאני דמה שמניח בקופסא טלית גם ד' כנפות בלא ציצית שוא"ת הוה ולמ"ד ציצית חובת גברא הוא וכן הלכה א"כ דמשעת העיטוף חייב בציצית והוה בעידנא וכ"ש למ"ד חובת טלית דהוה בעידנא והתוס' לשיטתם שם ד"ה הדין דהקשו א"כ תקשי למ"ד חובת גברא מב"ש ומב"ה ופירשו בע"א דב"ש פטרי אפילו ממינם ציצית פשתן ומש"ה אמר ב"ש פוטרים כו' דלמא אתי למעבד תכלת ומקשה ביבמות מהדין בציצית דמ"ה מחייבא ומדרבנן פטור אף במינם ולובש בגד בלא ציצית לפירש"י במנחות ואתי דרבנן ומפקי ד"ת ומשני שוא"ת שאני וע"ז הקשו התוס' שפיר הא הוה קום ועשה משא"כ לרש"י הקושיא והתי' למ"ד חובת טלית הוה שוא"ת מה שמונח בקופסא בלא ציצית או בלא תכלת שהוא עיקר המצוה וא"כ לרש"י אסור ללבוש טלית של פשתן בלא ציצית כלל והבן זה והנה התוס' שם סיימו שם ומלשון להתעטף מוכח בה"ג דציצית חובת גברא הוא עכ"ל ולכאורה דבריהם מקושי ההבנה מאי בעי בזה אי לחזק הקושיא דבשעת עיטוף בא חיוב ציצית הא כבר הוקשה להם מקודם ולמ"ש א"ש דהכי קשיא להו מדמברכין להתעטף א"כ הוה ציצית קום ועשה וכ"ת דהלכתא כשמואל במנחות מ"א א' דציצית חובת טלית הוא וא"כ הא דאמר בעי לאותבך הדין בציצית היינו מכלי

קופסא

קופסא שפטורין מכל וכל או שכ"פ מתכלת דהוא עיקר מצות ציצית והוה קשי' ליה איך עקר דרבנן למצוה ד"ת אלא דציצית שוא"ת הוה אבל לבה"ג דהוכיח דציצית חובת גברא הוה קשה וכאמור סוף דבר הכל נשמע למ"ד ציצית חובת גברא הקושיא בכאן מכלי קופסא ומשני שפיר שוא"ת שאני ואה"נ דאסור ללבוש טלית פשתן בלא תכלת בזמן דאיכא תכלת אלא יעשה טלית צמר או שאר מינין למ"ד שאר מינין חייבין ד"ת עיין יבמות ה' א' וא"ח סימן ט' ולמ"ד ציצית חובת גברא הוא ע"כ הא דפריך הדין בציצית היינו דאוסרין לתת תכלת לפשתן מדרבנן או אף במינה פוטרין ומותר להלוך בסדין בלא תכלת שהוא עיקר המצוה או בלא ציצית כלל כמ"ש התוס' שם במנחות מ' א' לפר"ת ובשבת במה מדליקין א"כ ע"כ דהלבישה לאו איסור הוא בלא ציצית אלא בשעה שמכוסה בבגד כמ"ש התוס' ביבמות וא"כ לדידן דפסקינן דעשה דחי ל"ת בעינן בעידנא ופסקינן ציצית חובת גברא ועשה דחי לל"ת יליף מכלאים וא"כ ע"כ המצוה משעת עיטוף דאל"כ לא יצויר בעידנא בכלאים בציצית כמש"ל וכיון שכן י"ל דמש"ה פסק בא"ח סימן י"ג בשבת אם נפסק ציצית יוכל ללובשה בלא ברכה בבית הכנסת אבל בחול אסור היינו דלא מקרי שוא"ת לדידן דמברכין להתעטף לא הוה שוא"ת אלא קום ועשה וביבמות למ"ד ציצית חובת טלית הוה שוא"ת ומש"ה לדידן בחול אף שנפסק טלית קטן ברה"ר וצריך לפשוט כל בגדיו דהוה גנאי גדול אפ"ה אין כ"ה דוחה דהוה קום ועשה לדידן כיון דבשעה שלבש היה בלא ציצית העיטוף היה באיסור והוה תו השהייה אח"כ מעשה כי הבוא דכלאים במס' ברכות י"ט ובמס' מכות כמ"ש התוס' יבמות ל' ב' ד"ה כולהו הבאותיו לעיל וכ"ה אין דוחה שום מצוה ד"ת בקום ועשה וא"ה בכלל גדול כ"ה אבאר זה . וא"כ לפ"ז מ"ש הר"ב בא"ח סימן י"ג הא בחול כה"ג אסור דווקא כה"ג שלבשו באיסור צריך לפושטו אפילו בשוק דהוה קום ועשה לדידן דהלבישה היה באיסור העיטוף חשיב תו השהייה מעשה מש"ה אם לבש בהיתר ואח"כ נפסק א' מציצית ברה"ר אף בחול א"צ לפושטן דכ"ה דוחה בשוא"ת וצ"ד לכלאים דהלבישה היה באיסור חשיב השהייה מעשה ועמש"ל הלכות ביאת מקדש פרק שלישי בדין לאו שיש בו מעשה ונזיר שנכנס לביה"ק בשידה תיבה ומגדל ובס' ג"ו דברנו מזה יע"ש . נמצא לפ"ז פסקו של דברים כך הם בשבת דא"א לו לעשות ציצית לא הוה מבטל מ"ע מ"ה מותר ללבוש טלית בת ד' כנפות בלא ציצית מ"ה ומדרבנן אסור וברה"ר ובבית הכנסת התירו משום כ"ה ועא"ר א"ח סימן י"ג ובחול אם לבש באיסור אף ברה"ר צריך לפשוט כל בגדיו דהוה קום ועשה ואם לבש בהיתר ואח"כ נפסק א' מציצית תו לא הוה השהייה מעשה א"צ לפשוט דגדול כ"ה :

ונוראות נפלאתי עמ"ש התוס' יבמות ל' ב' ד"ה כולהו דמש"ה הוה ציצית שוא"ת וכא רב חסדא הוה בעי לאותביה לרבא סדין (יעו"ש ברש"י ד"ה אמר ליה רב חסדא כו') ור"ת אית ליה במנחות מ"ב ב' דציצית חובת טלית אליביה דר"ב ועי"ש ברש"י ד"ה בהא ובב"י א"ח סימן י"ט וא"כ לדידיה ה"ק בעי לאותבך סדין דפטור מציצית מכל וכל ומעקרא עשה ד"ת ואהא משני שפיר שוא"ת שאני דמש"ה פטור בעודו דקופסא ומש"ה אמר נמי ב"ש פוטרין ולא אוסרין אליביה דר"ת דציצית חובת טלית כפירש"י ז"ל במנחות ואה"נ דאסור ללובשו סדין בלא ציצית דהוה קום ועשה : ודע דראיתי להמ"א בא"ח סימן י"ג אות ח' יש בו מסעיון לכן מוכרח אני להאריך בדבריו ז"ל הנה מדבריו יראה דמש"ה הוה ציצית שוא"ת דלא אסרה תורה ללבוש בגד בלא ציצית כמו דלא אסרה תורה לכנוס לבית שאין מזוזה ומעקה אלא מ"נ הוא לעשות בו ציצים ולפ"ז הא דכתב המרדכי בשם הר"י דפליג

דפליג

דפליג על הר"ש מדר"יוש שאוסר ללבוש בשבת בגד בלא ציצית ור"י מתיר דאין אסור ללבוש אלא שיעשה ציצית ובשבת א"א כו' הביאו הב"י בא"ח סימן י"ג ואם באנו להשוות דברי ר"י שבמרדכי עם דברי ר"י שהובא בתוס' יבמות ל' ב' ואומר ר"י כו' צריכין היינו לדחוק הרבה במ"ש התוס' דבשעת העיטוף לא מחייב היינו דלא אסרה תורה ללבוש בלא ציצית ושאר דוחקים ומ"מ מה הוקשה להם מכלאים דהתם אקרקפתא דגברא מונח שלא ללבוש כלאים והשהייה הוה מעשה משא"כ ציצית אין איסור כ"א שצריך לעשות ציצית והוה שוא"ת והרואה יראה שא"א לפרש כלל ד"ה כ"א כמ"ש ציצית בשעת העיטוף ליכא חיובא כ"א אח"כ וכיון שלבש בהיתר השהייה לא הוה מעשה והקשו עוד מכלאים ותירצו כלאים לבישה באיסור הו השהיה מעשה מה שא"כ בציצית וכמש"ל . ואם באנו להשוות דברי ר"י שבמרדכי עם דברי ר"י שבתו' יבמות צריכין אנו לומר דאף דציצית מ"ע לעשות לא שלא ללבוש אפ"ה הוה קום ועשה דל"ד לפסח הזאה בשבת שיושב ואין עושה מעשה לבטל מ"ע דפסח ומילה בטל יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מ"ה בשוא"ת משא"כ ציצית בלבישתו עושה מעשה לבטל מ"ע לא ליכסי ולא יבטל מ"ע ציצית הוה קום ועשה ולזה הוצרכו לומר דבשעת עיטוף אין שום חיוב והשהייה אח"כ לא חשיב מעשה ול"ד לכלאים וזה שנמשך קושיא שניה מכלאים כמש"ל וע"ז תירצו מה שתירצו ואפ"ה כתב שפיר ר"י שבמרדכי הלובש בשבת שרי דא"א לעשות ציצית משא"כ בחול אסור דקום ועשה הוה אי לאו דכתבו התוס' ביבמות דהוה שוא"ת דבשעת העיטוף אין חיוב ול"ד לכלאים ונאמר דברי ר"י שבמרדכי א' הוא עם מ"ש התוס' ולא נצרך לומר דב' ר"י הם . וממ"א משמע דשוא"ת הוה דלא אסרה התורה כו' והרכיב דברי שבמרדכי עם ד"ה אהדדי. והמעיין בתוס' יראה כמש"ל דמש"ה הוה שוא"ת דבשעת העיטוף אין חיוב תו לא הוה השהייה מעשה . ול"ד לכלאים שלבש באיסור :

ומעתה אבוא לבאר דברי המרדכי ז"ל גרסינן במנחות שלהי הקומץ שאני כרמלית דרבנן אומר הר"ר שלמה מדר"יוש שאסור ללבוש אם יפסק חוט של טלית שאם לובשו עובר בעשה והשיב ר"י דליתא מהא דלא הוה שרי בכרמלית דרבנן אלא דאין איסור שלא ללבוש אלא שיעשה ציצית ובשבת א"א דאטו אסור לכנוס לבית שאין בו מזוזה או מעקה (בב"י לא הביא זה אטו אסור לבית ובמרדכי כתוב זה והמ"א הביאו) והנה מה דהוכיח הר"י דליתא להא דהר"ש מדריו"ש מהא דאיפסק ליה חוטא בכרמלית לא ידענא מה הוא דאי מה דמשני כרמלית דרבנן והכתי הוה איסור תורה מה שהולך בלא ציצית ואמאי לא שרי ליה והא מסיק ביבמות ציצית הוה שוא"ת ודוחה אף ד"ת כדמסיק בברכות כ' ב' מלאחותו ומעיקרא ל"ק ליה ממה שהיה הולך בלא ציצית רק שלטלטל הוה קום ועשה משני כרמלית דרבנן . וכ"ש דהר"ש מדריו"ש אוסר ללובשו בבית הכנסת דאיכא כ"ה ור"י התיר היכא דאיכא כ"ה דאיסורא דרבנן מיהא איכא וכפי הנראה ממרוצת דברי המ"א בסימן י"ג אות ח' דר"י ותשו' האשכנזית ל"פ אהדדי ולכ"ע איכא איסור דרבנן ובשבת שרי מ"מ מה קשיא ליה אי דקשיא לי' מדחזינן דלא פשט טליתו הולך בלא ציצית אלמא שוא"ת הוה לאותביה מיבמות דאמר שוא"ת הוה ובברכות כ' דשוא"ת שרי ועוד הל"ל בקיצור מיבמות שוא"ת הוה ושרי ר"ה וגם בחול לשתרי כקושית המ"א . ולכאורה דר"י סובר דציצית שוא"ת מטעמא דלא הזהירה התורה כו' ובקושייתו היה סבור דציצית קום ועשה הוה שהזהירה תורה שלא ללבוש בלא ציצית או הלבישה או השהייה אח"כ ומש"ה הקשה להר"ש מדריו"ש ממנחות שהלך בלא ציצית דהוה קום ועשה וכ"ה דהמ"ל מיבמות ומש"ה כתב דאין איסור ללבוש בלא ציצית

אלא

אלא מ"מ שיעשה ציצית ובשבת א"א וכ"ה דוחה דרבנן אמנם כבר כתבנו דהוה קום ועשה מה שלובש בגד בלא ציצית ומבטל מ"ע דציצית והא דהוה שוא"ת כמ"ש התוס' ביבמות דהלבישה בשעת עיטוף לא מחייב והשהייה לא חשיב תו מעשה וא"כ אדרבה מהלכי הקומץ אין קושיא דהלבישה בהיתר היה וא"כ אפסיק ציצית הוה שוא"ת מש"כ ללבוש מתחלה באסור י"ל קום ועשה הוא ומהשוא דיבמות הוה לאקשוי וכדכתיבנא אשר ע"כ נראה לומר דר"ת ור"י סוברים דהא דכ"ה בשוא"ת אף מלות ד"ת היינו גנאי גדול ודרבנן אף בגנאי קטן כמ"ש ה"ז הט"א שם וא"כ שפיר הוקשה לו להר"ש מדריו"ש שסובר שאסור ללבוש בגד בלא ציצית אף בשבת ושוא"ת הוה דמשעת עיטוף לית איסור כ"א הלבישה א"כ והוה שוא"ת השה' כמ"ש התו' ביבמות וגנאי קטן לא הותר שוא"ת קשה מהקומץ למה לא שדי הטלית העליון בכרמלית שהולך בלא ציצית דהוי ד"ת ושוא"ת בגנאי קטן כהתם אין דוחה אלא ש"מ בשבת אין איסור מ"ה כ"א דרבנן ומש"ה אף גנאי קטן דוחה כ"ה וכאמור ומיבמות והקומץ הוקשה לו וכדכתיבנא באופן שדברי ר"י שבמרדכי ושבתו' יבמות לאחדים המה דמש"ה ציצית הוה שוא"ת דבשעת עיטוף אין חיוב והשהייה א"כ לא הוה מעשה ולשיטת רש"י י"ל דמש"ה הוה ציצית שוא"ת דר"ת סובר ציצית חובת טלית הוא וכמש"ל אבל לדידן ציצית חובת גברא הוא י"ל דציצית הוה קום ועשה בלבישה והדין בציצית הכ"נ דאסור ללבוש ועטא"ח סימן ש' באורך. וא"כ בחול כשרולה ללבוש תחלה בפסול אסור שא נפסק ועודו עליו י"ל דשרי דהלבישה היה בהיתר והשהייה א"כ הוה שוא"ת ושרי מפני כ"ה ומ"מ מי יקל ראש בת"ש הט"א דלשיטת התוס' כל שאין גנאי גדול כ"כ כמו ערום אין כ"ה דוחה שום מלוה ד"ת אף בשוא"ת וא"כ בחול אף שנפסק לאחר הלבישה לריך לפשוט ובר"ה"ר אם לריך לפשוט כל בגדיו הוה גנאי גדול א"ל לפשוט אם נפסק וא"כ אבל אם לבש במזיד באיסור י"ל דפושטו בשוק אף בגנאי גדול לדידן אפשר הוה ציצית קום ועשה כדכתיבנא:

ודע שהב"י הביא תשובה אשכנזית ושם נאמר דמותר מפני כ"ה והיים הב"י ואינו כ"ל דל"ד יושב בפני הקהל לפושט טליתו בשוק ומשמע לכאורה דאריש דבריו ובשבת קאי תשובה אשכנזית אבל הט"א מפרש דבחול קאי והנה נראה דתשובה זו כר"י ובחול איסורא דרבנן ומש"ה בשבת שרי כמ"ש הט"א. והב"י סיים דאין נראה לו לדמות כו' ורמ"א לא הביא דברי הב"י. ול"ע ממ"ש הב"י תחלה דברי ר"י בסתם ולא כתב כלום ועל תשובת אשכנזית כתב דאין נראה לו וכ"ת על הדמיון קאמר דהלשון משמע דחולק על גוף הדין. ואם לומר דהתשובה מתיר אף בחול וכמ"ש הט"א וע"ז כתב הב"י דאין נראה דר' אמי שהיה פושט טליתו בשוק היה גנאי גדול דאדם חשוב כר"א כו' משא"כ בבית הכנסת גנאי קטן אסור בחול ושבת שרי ולכך לא השיג הב"י על דברי הר"י דבשבת שרי ומש"ה לא הביא רמ"א י"א דבחול הוא דאוסר הב"י לא בשבת דא"כ למה ליה לאקשויי התם בשוק תיפוק ליה התם בשבת ומש"ה לא הוה שדי משא"כ בחול דהוה מ"ה אסור ללובשו בבית הכנסת ואולי דתשובה סוברת דבשבת אסור מ"ה וא"כ אמאי לא שדי בכרמלית דעכ"פ הולך בלא ציצית אע"כ דכ"ה דוחה בשוא"ת וציצית הוה שוא"ת דבשעת עיטוף אין מלווה כמ"ש התוס' ביבמות והא כתב דל"ד דהתם גנאי גדול וכאן גנאי קטן ומיהו הדין אמת כדכתיבנא:

והא דנסתפקנו אם עשה דוחה לב' לאוין או לאו הנה למ"ד מכלאים בציצית ולכאורה התם ב' לאוין לא תלבש ולא יעלה והלובש לוקה פ' ואפ"ה עשה דציצית דוחה וי"ל דברים יבמות מלריך לריכי הטלאה ולבישה כמ"ש דף ה' ב' ואין לוקה כ"א חדא ועיין מהרש"א ז"ל בפסחים השוחט פסח על חמץ אף דב' לאוין מלרך לריכי

לריכי ואין לוקה אלא חדא ובלא"מ פ"א מחו"ס ב"י וכל ימלא מלרך לריכי ואין לוקה אלא חדא לדעת הר"מ ז"ל בעשה מעשה ואי"ה לקמן יבואר עוד . ובפני יהושע בילה דף ח' כתב בפשטות דעשה דחי לב' לאוין כמ"ש בנזיר מה לי חד לאו או ב' לאוין . ואני ההדיוט הכותב עיינתי בנזיר דף מ"מ ב' דמסיק לר"ע אילטרך לאתויי לכ"ג ונזיר דהוספת לאוין הוא ור"י אמר דל"ל קרא לכ"ג ונזיר כיון דבכל אחד דחי ס"ה לשניהם יחד וא"כ הדרן לכללא דהלכה כר"ע מחבירו וב' לאוין לא דחי חד עשה וכ"ת נילף מהתם מכ"ג ונזיר דדחי לב' לאוין שאני התם דקלין הם זה אינו שוה בכל וזה ישנו בשאלה ול"ם לומר נילף במה הלד כו' ועת"ו כתובות ל"ב א' ד"ה שכן ובמהר"מ שיף ז"ל . ועת"ו נזיר מ"א ב' תוס' ד"ה דאי שכתבו דחכמים סוברים מה לי חד לאו או ב' לאוין ולייתו לקמן כ"ח ובא"מ הגיה מ"ח והיינו הך דהכא ומ"מ אין ראיה דחכמים פליגי אר"ע דהתוס' בדף מ"א כתבו עוד תירולים דלאו הטמא משמע אף נזיר וכן לדידן נפקא לן דנזיר מלורע מגלח דהטמא כתיב ומהתם ליכא למילף שישנו בשאלה ועיין בדף כ"ח שם בסוגיא דגדילים ומכל אלה אין הכרח לומר דעשה דחי לב' לאוין השוין בכל ועוד מכ"ה ליכא למילף שדוחה כמה עשין שיש בה כרת בהולך לשחוט פסחו ולמול בנו כמבואר שם וברכות ך' א' יעו"ש גם הא דאמר בנזיר מ"ח לר"י אילטריך להולך לשחוט פסחו משום כרת ואמאי לא משני דעשה שאני . והסבר הייתי לומר דוודאי לר"ע בעלמא עשה דוחה לב' לאוין כיון דגלי קרא דעשה דחי לל"ת דאמור מה לי כו' והתם בכ"ה דמיירי שאפשר לקבור את"ה ע"י אחרים וליכא עשה דקבורת מתים רק כ"ה שלא יהא מוטל בבזיון וגזירת הכתוב הוא כ"א דווקא חד לאו מה דגלי גלי ויש כדמות ראיה לזה דאל"ה מנ"ל לר"ע מלאחותו דדחי כ"ה לב' עשין הולך לשחוט פסחו ולמול בנו דלמא רק לחד עשה אלא גלוי מלתא כיון

דחזינן דכ"ג דוחה לב' לאוין אלמא שוה לשאר עשין ס"ה דדחי לב' עשין ומכל מקום אין זה ברור לומר כן דעשה ידחה לב' לאוין השוין בכל :

עוד י"ל דע"כ אמרו בנזיר מה לי חד לאו או ב' לאוין אלא בלאוין חלוקין כ"ג ונזיר משא"כ במלוה אחת שיש בה לאוין ואזהרות כפולות מנלן דעשה א' דחי לב' לאוין דמכלאים ליכא כ"א חד אזהרה דמלריך לריכי הטלאה ולבישה ותדע דהכין הוא דאל"כ מה אמר ביבמות ה' ב' למה לי לבישה הא לרי' ללקות ב' וכן מראשו דהך תנא דמוקי לנזיר מלורע אין ראיה דהוה לאוין חלוקין משא"כ במלוה א' שיש ב' אזהרות ועיין פסחים מ"ז ב' אחרישה לא לחייב ובמ"ל בה' סופר ולקמן אי"ה אבאר עוד באופן שלכאורה ב' לאוין במלות חלוקות פלוגתא דר"ע ור"מ ומלוה א' באזהרת כפולות לא ידענא מה אידון ביה ולהר"מ ז"ל ברבוי דלאוין לא יתרבו המלקות אכתי ב' לאוין במלוה א' י"ל דאין עשה דוחה אותם :

הן תמת שיש לראות בהא דלאו דכלאים דהר"מ ז"ל לא כתב שלוקה פ' כי לדעתו ז"ל בהסוא דפוטיפא דווקא לאוין חלוקי' יתרבו המלקות עיין בהרם הב' אבל לשאר פוסקים י"ל דלקי בלבישה פ' דהא דמלריך לריכי הטלאה ולבישה לר' יהודה דבר שאין מתכוין אסור אבל לר"ש דבר שאין מתכוין שרי מיוחד לאו דלבישה דק"ו מהטלאה ומוכרי כסות ממילא שרי ולהפלאה מסיק ביבמות כולה משעטנז נפקא וע"כ לומר דלקי על לבישה ב' דאל"כ לכתוב קרא דהטלאת שעטנז אלל גדילים . וכ"ת ה"א לבישה כל הרי מילי אסור אי לא הוה כתיב כלל לבישה דיו לבא"ה להיות כנדון עמ"ש בספ' פורת יוסף בחדושינו למס' יבמות . ועוד י"ל מפסחים כ"ז ושבת כ"ז וס"ז דמוכרי כסות מוכרין כדרכן ר"ש הוא וכא לר"י נמי הכין הוא דהטלאה דומיא דלבישה כמ"ש ביבמות אבל בירורן של דברים כך הוא דוודאי לר"י אי לאו לבישה ה"א הטלאה אסור אף שאין מתחמם כלל ולכך כתיב

דומיא

דומיא דלבישה הנאת חימום הוא דאסור ומ"מ מוכרי כסות כיון שמחמם אף שאין מתכוין לכך אסור דבר שאין מתכוין ולר"ש הוא דשרי מוכרי כסות וכ"ז לבתר דגלי העלאה דומיא דלבישה ואי לאו קרא דלבישה ה"א אף שאין בחימום כלל וכעין אהל נמי אסור והא דאמר ה"א מוכרי כסות היינו אף שאין מחמם כלל כמ"ש הרמב"ן ז"ל בחדושיו ליבמות והביאו הרשב"א בשבע שיטות שעומד בחמה וצער הוא לו מה שנושא על כתפיו ואף לר"י ז"ל שפירש מוכרי כסות שאין מתכוין לחימום שרי לר"י היינו מגזירת הכתוב דומיא דלבישה ממש ובעלמא אין מתכוין אסור הכ' שרי ואי לאו קרא ה"א אף בלא חימום כלל אסור אף לר"ש אלא שהרמב"ן ז"ל הקשה מפסחים ושבת דלר"י מוכרי כסות אסור. ואפשר דרש"י ז"ל לישנא דאפילו מוכרי כסות משמע מהכא נפקא דשרי והיינו לר"ש דגלי קרא דבעינן הנאת חימום מוכרי כסות שהולך לבוש לא הוי פ"ר כמ"ש הרמב"ן והרשב"א ז"ל דבר שאין מתכוין שרי ואף דכאן אליביה דר"י קיימינן מ"מ פריך ליה לכ"ע וכמ"ש בתה"ר דהכי דרבנן לא בעינן מוכח ומופנה מ"מ נלמוד מכאן דבכל התורה צריך מוכח או מופנה וכיון דהלכתא כר"ש נקיט רש"י מוכרי כסות היינו דבר שאין מתכוין ולישנא דגמרא משמע כך וא"כ י"ל עשה דוחה לב' לאוין במצות חלוקות לא במצוה א' וכאמור:

ואגב גררא ראיתי להזכיר מ"ש הר"מ ז"ל בהלכו' כלאים ומניין שתוכף ב' תכיפות אסור מפני שהוצרך התורה להתיר כלאים בציצית והתם ליכא כ"א ב' קשירות והא מיחדיו נפקא ועכ"מ שהביא קשר עליון ד"ת ולכאורה התם הוכיח דציצית בעינן ב' קשרים אבל מהכ' לא מוכח דבעינן זה הוה כלאים ומיחדיו נפקא ותדע דהיכא לר"י לרבנן מנא להו וכדמסיק בנזיר דאיכא תנא דיליף מראשו ומיהו זה י"ל ומ"מ הלשון קשה וצ"ע כעת. שוב ראיתי בס' הכריתות כלל ש"ג סימן קס"ד כתב דאין עשה דוחה ב' לאוין והלשון שם קצת צ"ע. עיין בר"מ ז"ל פ"ג מה' ציצית ה"ט ובראב"ד ז"ל ושם אנשים קאי ובשו"ת שאגת אריה סימן למ"ד משמע דהבין אף טומטום כו' אין דוחה בכלאים וי"ל הראב"ד לשיטתיה שסובר כהר"מ ז"ל כל ספק מ"ה שרי' א"כ פטור הוא מה"כ למ"ד ספק כוודאי אלא שאין לוקין עליו י"ל כל שמחויב לעשות המצוה מספק דוחה ל"ת ומיהו מכלאים י"ל דוקא וודאי לא ספק. ע"ש הביא ד"ה חולין ק"י ב' בשם ר"ת דעשה דוחה ל"ת בציצית אף בלילה והביא דברי הראב"ד ז"ל פ"א דתמיד ודאי זה מיבמות גזירה ביאה א' אטו ביאה שניה והיה נראה לחלק ביניהם שוב ראיתי שגם הוא חילק בזה ואי"ה בכלל ג' אבאר עוד. עפ"ז א"ש הצל"ח אות י"ב אי י"ט עשה ול"ת כר"א או כרבא:

כלל ג

בן אבאר מה שנסתפקנו בכלל ב' אי עשה ול"ת דוחים לעשה לחודי' הנה רש"י בב"מ למ"ד א' ד"ה האי פירש דהא דפריך והא אין עשה דוחה עשה ול"ת אף באבידה איכא ג"כ ל"ת מ"מ אין הל"ת לא מהני מידי הביאו המ"א א"ח סימן תמ"ו ב' התם שפיר דהל"ת אין דוחה ל"ת דטומא' משא"כ עשה ול"ת י"ל דדוחה לעשה לחוד דל"ש מה אולמי' כו' אמנם מתורתו של הריטב"א הביאו השיטה מקובצת שם שכתב הא דמזכיר לעשה ול"ת ל"ד דא"כ לא היה בטומאה כ"א עשה לחוד אין עשה דוחה עשה והא אבידה יש עשה ול"ת והוצרך להזכיר בטומאה עשה ול"ת ש"מ עשה ול"ת לא דחי לעשה לחוד ונראה שם מריטב"א דבאבידה יש עשה ול"ת ש"מ כדאמרן. ועיין רש"י שם נראה יבמות כ"א לכאורה התם ליכא כ"א עשה ולאו דלא תהיה אשת המת חוצה מתקיים ע"י חליצה דוודאי מנשואין נמי חליצה בעי ובכ"י שם כדאמרינן ביבמות ג' והיינו דאמרינן איסור דאתי

עשה כו' אבל ל"ת לא דחי: שמעתי אומרים משם רב א' שהתפלא עמ"ש מהרש"א ז"ל עירובין ק' א' בתוס' ד"ה מתן דעדיפא הוה להו להקשות דליתי עשה ול"ת דבל תגרע ולדחי ל"ת דבל תוסיף והא רש"י ב"מ כתב דאין ל"ת דוחה כו' ואני אין רואה מקום לתמיה זו וכי מה עשה לו מהרש"א ז"ל ודבריו ברורים כנים ואמתיים דלצרף ל"ת לעשה לדחות עשה ול"ת לא הא עשה ול"ת דחיין וודאי לל"ת לחודיה דאפילו עשה לחוד דוחה לל"ת ומהרש"א קאמר עדיפא היינו דיקשה לפי האמת קלא דקאמר ר"י הרי עשית מעשה בידים הא עכ"פ מקיים עשה ול"ת: הן אמת שיש לעיין בקושית התו' שם דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש עיין זבחים נ"ז ב' וכ"ת דאליביה דרב אשי שם הוקשה להם כאן ז"א דהכי דמיקדש לא מוכח מ"מ מעלם לא תשברו מוכח (עיין זבחים שם תוס' ד"ה ואחד ויש לנו הרהורי דברים במ"ש מהרש"א ז"ל פסחים פ"ה ד"ה כשהוא וה"ה לאביי וכ"ה בתוס' שם כו' והא בזבחים כתבו התו' דאביי נמי סובר דא"א שלא ישרף מעט אלא דמש"ה לא הוה לן להפסיד כל השומן שבקולית כו' ומהרש"א ז"ל כתב דמש"ה א"א לקיים שניהם לאביי משום פקע) ומיהו מ"ש מהרש"א ז"ל פסחים פ"ה א' ד"ה כשהוא י"ל קלא או דכ"א יאמר בפסח מש"ה לא דחי דלא הוה בעידנא עת"ו זבחים ופסחים שם. ועת"ו עירובין ק' א' ד"ה מתן דלכהורה סמכו קושייתם אמ"ש מקודם דבעולה איירי דאי בחטאת לא הוה בעידנא (עיין זבחים פ' ב' בתוס' ד"ה בל תוסיף) אלא שזה שיבוש דזה מקרי בעידנא כיון דעוסק במצוה ול"ד למ"ש התוס' גיטין מ"א א' ד"ה ליסא דהתם עיקר המצוה בגמר ביאה משא"כ הכא כל מתנה ומתנה מצוה היא: ולענין אי עשה דוחה לעשה ול"ת שאין שוין בכל הנה התוס' ב"מ למ"ד ב' ד"ה הא ויבמות ה' ד"ה ואכתי מבואר מדבריהם למ"ד מצורע בימי חלוטו אסור בתשמיש המטה אין ללמוד מראשו וזקנו

דעשה דחי עשה ול"ת שאין שוה בכל שגדול השלום ולמ"ד מותר מצי למילף בעשה ול"ת שאין שוין כ"א בזכרים ולא בנקיבות אבל אלמנה לכ"ג כיון דהיא מוזהרה כאי' אין למידין מכאן ולפ"ז לדידן דמצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה כמ"ש הר"מ ז"ל פ' עשירי מהלכות ט"צ ה"ז ומה שנרשם חולין קמ"א מיי' פי"א שם בימי ספורו א"כ עשה ול"ת שאין שוה כ"א בזכרים איכא למילף מזקנו דדחי להו עשה אבל אלמנה מנשואין שאשה מוזהרת כאיש אין עשה דוחה כמ"ש ביבמות כ"א. ומנזיר ליכא למילף שישנו בשאלה יע"ש: ודע דבפסחים מ"ז ב' אמרינן החרישה לא לחייב דחזי לכסות דם לצפור והקשו בתוס' בשם ריב"א כתישה אמאי לא שרי ועוד י"ט עשה ול"ת הוא. אבל בלא"ה ל"ק ואמאי הא הוה כמה לאוין כבר כתבנו לעיל בכלל ב' דלאוין במצות חלוקין חד עשה דחי לכמה לאוין לא במצוה א' ועוד י"ל נהי דלא דחי מ"מ לא לקי עליה משא"כ לאו ועשה הוקשו להם שפיר מהכיא דשילוח הקן קמ"א והראשון נראה עיקר ועמ"ל פ"א מה' שופר שכתב בענין עשה דלא דחי לל"ת ועשה והמתבאר שם מדבריו הוא כך דכ"ע אית להו סברת הריב"א בחולין קמ"א דלא לקי על הל"ת אלא הואיל ולית השתא דם ציפור ומטעם הואיל קאתינן עליה הואיל לאיסורא לא אמרינן וריב"א סובר הואיל לאיסור' אמרינן עוד כתב דאף אי ליתא לסברת ריב"א מ"מ עשה ממצוה א' ול"ת ממצוה אחרת ודאי לא לקי דדחי לה עשה והא דהרישה דכלאים דחייב משום י"ט היינו הואיל דאיסורא לא אמרינן יע"ש. והיה אפשר לומר דהתו' פסחים מ"ז ב' ד"ה כתישה ב' קושיות הם א' שהקשה הריב"א וה"ק כתישה אמאי לא דחי ועוד דהוה עשה ול"ת וחדא קושיא היא דאי דמ"מ לא לקי על ל"ת אלמא דס"ל הואיל דאיסורא אמרינן א"כ מאי פריך כתישה בי"ט מי שרי ואמאי לא הא מצות כיסוי דם ציפור דחי לה דהשתא ליכא לתרוצי די"ט עשה ול"ת הא דחי לל"ת

ולא

ולא לקי דהואיל דאיסורא אמרינן ותירצו דה"ק אחרישה דכלאים לא לחייב דלא הוה כו' ולא סבירא להו דדחי ועוד תירצו דהוה מלאכה שא"ל דלא הוה אלא מדרבנן ופריך כתישה בי"ט מי שרי והוה צריכא לגופא ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. ואף דעשה די"ט אין נוהג באנשים וע' תוס' קידושין ל"ג ד"ה מעקה ואפ"ה אין עשה דוחה עשה ול"ת כה"ג. ובהא דהשבת אבידה כבר הקשינו אימא דכתב קרא דלילקי עליה לפי' ריב"א חולין קמ"א:

ובענין דקיי"ל דבעינן בעידנא הא לא"ה לא דחי אם לקי עליה הנה מפסחים מ"ז לכאורה יש כדמות ראיה דפריך והא ראוין לכותבן כלאחר יד ומאי קושיא והא בעידנא דמיעקרא לאו דחרישה לא מקיים מ"ע דכיסוי דמחוסר כתישה ואי הוה אמרינן הכי דלא דחי מ"מ לא לקי הוה א"ש והיינו למ"ד הואיל דאיסורא אבל למ"ד לא אמרינן הואיל דאיסורא קשה. (ועיינתי בפני יהושע ביצה א' כתב קצת בע"א) ועוד הא מנ"ל דהא דיליף דעשה דחי ל"ת מכלאים או מראשו וזקנו והתם בעידנא הא אי לא"ה מלקי לקי ועמ"ש כלל א':

והנה מהא דב"מ למ"ד א' ב' מבואר דעשה שהוא בכל דחי לעשה שאין שוה בכל דל"ש מה אולמיה אבל לעשה ול"ת שאין שוה בכל לא דחי דמצורע גדול השלום ולמ"ד מצורע בימי חלוטו מותר יליף מהתם היכא דעשה ול"ת אין נוהג כ"א בזכרים דדחי להו עשה אבל אם עשה ול"ת נוהג בזכרים ונקיבות כלאוי כהונה אלמנה לכ"ג אין דוחה כמ"ש כ"ז לעיל. וז"ש רש"י שם דאין כל"ת מצטרף הא לא"ה הוה עשה דחי לעשה שאין שוה בכל אלא שאין כל"ת מבטל ל"ת חבירו. והוי יודע דאף דנאמר דעשה שוה בכל דוחה לעשה ול"ת שאין שוה בכל ואין נוהג כ"א בזכרים יליף מראשו וזקנו משמע בין כהן וישראל דדחי היינו היכא דהניהם אין שוין בכל הא אם הל"ת שוה בכל אף דעשה אין שוה בכל תו לא דחי עשה שהוא בכל ומש"ה אלמנה לכ"ג לא דחי אף די"ל עשה דבתולה ל"ש רק בכהן ולא באשה יקח אשה משמע אכהן ולא כתיב יקחו ומדר"י אמר רב לא נפקא עיין יבמות פ"ד ב' ומלא יקחו לא יליף דשאני לאוי דחמירי והכי דלאו שאין שוה בכל משמע דנוהג בנשים אבל עשה לא וכלאים דנוהג בנשים דפריך למאי חזי אין ראיה דשלא בעידן עבודה אף לכהן אסור. ובתיבת גמא כתבנו מזה. וי"ע עשה ול"ת ואין שריפת קדשים דוחה עשה ול"ת אלמא אע"ג דעשה אין שוה בכל כיון דל"ת שוה בכל לא דחי לה וע"ל עשה דנותר ג"כ אין נוהג בנשים י"ל דשלא בזמנו נשרף בין ביום ובין בלילה נוהג בנשים עתוס' קידושין גבי אותו ולא אותה ול"ג גבי מעקה ופ"י שם באופן דעשה השוה בכל אין דוחה לעשה שאין שוה בכל אם יש עמה ל"ת השוה בכל: הן אמת שראיתי להשיטה מקובצת ב"מ שם עלה דעשה דוחה עשה ול"ת שאין שוה בכל הקשה מאלמנה לכ"ג ותירץ דנוהג בנקיבות מלא יקחו ואפשר אף עשה בתולה ולא בעולה נוהג בנשים יע"ש הנה מסופק בדבר זה ומ"מ א"י דא"ל דעשה דבתולה אין נוהג בנשים כיון דל"ת נוהג בנשים תו ליכא למילף מראשו וזקנו דמצורע דתרוייהו אין נוהגים בנשים וכאמור וראיתי להר"מ ז"ל בפ"א מהל' נערה ובתולה שכתב וז"ל היתה אסורה מחייבי עשה או שניה הר"ן לא ישאנה שנאמר ולו תהיה לאשה הראויה לו ומדכתב ואפי' מחייבי עשה ולא רבותא יותר מחייבי לאוין דה"א ליתי עשה ונדחי ל"ת כדפריך בכתובות מ' א' ואף דעשה הוה ועשה דוחה לעשה דהוא"ת עפ"י כתובות מ"ה א' ובמ"ל ה' נערה ובתולה בשם הרשב"א ז"ל להדיא כן מ"מ הו"ל בקילור אפילו חייבי לאוין ועמ"ל מ"ש בשם מהר"א ששון והאריך דאף חייבי עשה אין ראויה כל התורה הזה למה יע"ש והנה י"ל דהר"מ ז"ל רבותא גדולה אשמעינן כי בכתובות מ' א' אמרינן אלו אמרה לא בעינא מי איכא לעשה ופי' פני יהושע ז"ל

דלגבי

דלגבי דידה יש לאו וליכא עשה ודברים ראוין אליו ועיין בשיטה מקובצת ובתיבת גמא כתבנו מזה ומשא"כ בעולה לכ"ג אם נאמר דאין אשה מוזהרת א"כ הרי דלגדידה עשה דוחה לעשה דשוא"ת ולדידה לית איסור אפ"ה אסור מקרא דלו תהיה לאשה הראוי' לו וז"ש הכ"מ מ"ש רבינו חייבי עשה מהא דאמר א"כ בעולה לכ"ג מוכח דאפילו בעולה לכ"ג אין ראויה מקרי יע"ש וא"כ ה"ל בלאו קרא אלו אמרה לא בעינא ליתא לעשה ובעולה לכ"ג אילטריך קרא דלו תהיה הראוי' לו :

ובזה י"ל מ"ש התוס' כתובות שם דמה פריך לדחי הא כתיב אשה הראוי' לו ובאמת למה לי קרא וי"ל אם נאמר באמת דעשה דחי לל"ת שיש בה כרת עיין ריש יבמות במהרש"ל ז"ל ומהרש"א ז"ל נוקי קרא לא"כ הא חייבי לאוין לדחי ובאמת צריך קרא לחייבי עשה שאין שוין בכל דלא מוזהרת האשה ל"ש אלו אמרה כו' וכפי' פני יהושע וכדכתיבנא דה"א עשה דקום ועשה ושוה בכל לדחי לעשה דשוא"ת ואין שוה בכל. וראיתי לחס"ר ביבמות פ"ד ב' דלא יקחו איפוק ליה דהיא מוזהרת אלפני עור וי"ל דצריך ללקות יע"ש א"כ משמע עשה דבתולה ג"כ היא מוזהרת עכ"פ משום לפני עור והמעיין ברמב"ן ביבמות לא בירור ליה הא מלתא וגם י"ל דכל דהיא מותרת ל"ש לפני עור עיין ב"מ פ"ק כהן כו' ובשו"ת אמונת שמואל ועוד כפי הנראה שזה שיבוש דהוא מותר דדמי ליה גבה לפני עור ובדידה ליכא עשה דבתולה וא"ש הכיא דיבמות פ"ד דצריך לא יקחו כה"ג באונס גרושה בתולה מאירוסין וחללה שנולדה מפסולי כהונה. ועיין ברמב"ן שם או יליף כ"ה מלאו לא יקחו או לא ועשין י"ל דלא יליף. והא ליכא למימר בעולה לכ"ג אם בא עליה הוה חללה ויש לאו ועשה זה שבוש אם דחי לית אסורי כהונה. ואפשר ז"ש רש"י שם להזכיר זונה וחללה רבותא קאמר דגרושה יעיר מאירוסין וחללה וזונה באונס איך יעויר אבל יעויר חללה נולדה מפסולי כהונה וזונה שלא כדרכה וקנס ולו תהיה שייכים בכ"ג והבן: עיין בס' הכליתות ש"נ סימן קס"ג כתב בפירוש דעשה דחי ל"ת שיש כרת וזה כמהרש"ל ביבמות ג' ב' בתוס' ד"ה ל"ת ומ"מ ל"ע דרבא דהוא בתרא אמר ערוה ל"ל קרא ומה לי חומרא רבה או זוטא לא קאי במסקנא :

עוד אבאר לך הא דאמרינן אי אמרה לא בעינא ליתא לעשה פירש בפ"י הביאותיו לעיל אמנם הרשב"א ושאר מפרשים פירשו בפשיטות דעשה דתליא ברצון אדם קיל ולא דחי ללאו אף אי אמרה בעינא והקשה בשיטה מקובצת ב"מ דא"כ מ"ע דכיבוד דתליא ברצון אדם למה קרא דלא דחי יע"ש ועיין ביבמות ך' ב' הקשה ריב"א כיון דאין מתעברת מביאה א' וביאה שניה אסורה משמע דאי הוה ביאה שניה מותרת א"ש והא בעידנא דמעקר לאו לא מקיים עשה ועוד דאין אשה מתעברת בהעראה ולא הוה בעידנא וכפי מה שתי' הר"י שם א"ש דבעינן שיהא היבם ויבמה ראוין להקמת שם. ועיין גיטין מ"א א' בתוס' ד"ה ליטא שכתב דבגמר ביאה ראוי' להתעבר. ועי"ש ע"ב חילוקי דינים בין עשה דפשיטה ואי"ה במ"א יבואר עוד :

ואגב גררא ראיתי להביא כאן מ"ש המ"ל פ"א מה' נערה בתולה ופ"ז מה' תרומות פלפל אי איסור דרבנן הוה כד"ת יע"ש ומשניות י"ל יש כח ביד חכמינו ז"ל בשוא"ת אמנם בס' פרה אדומה פי"ג והוא משנה פי"א דפרה דבילה שנפלה למי חטאת נטלה ואכלה חייב מיתה וכתב הר"י קרקו"ס ז"ל דא"ל דהמים נטמאו וטמאו לדבילה דמ"מ המים גופא אה"נ לטמא אדם וכלים וכ"ש אוכלין ואמאי לא נטמא הדבילה בנפילתה למים ויהיה פטור ממיתה כדין האוכל תרומה טמאה מקרא דמתו בו כי יחללוהו פרט כו' ונהי דהא ל"ק בשעה שאוכלה נטמאת דנגע בה די"ל טומאה ואכילה באין

באין הא' אפשר דחייב הכ"ג או דטמא מקודם מ"מ קשה כיון דנפלה למי חטאת נטמאה מיד ואיך יתחייב האוכלה אותה ואם נאמר דשלא בכונת מגע לא נטמאת זה ליתא דכ"ש מאדם וכלים ופרה שמה מי חטאת כו' והכי דאדם לא נגע במים דאל"כ טימא למים אח"כ אלא הוציא בקוש או קיסם מ"מ הדבילה תטמא למים ואיך יאמר הר"י בטהורה המים טהורים וגם על ת"ק קשה איך אוכלה חייב מיתה הא המים נפסלו בהגיעם לדבילה דהדבילה טמאה ומטמאה למים ואם נאמר דגזירת הכתוב הוא דמי חטאת מטמאין אחרים והם אינם מיטמאין בנגיעה זו למי חטאת בב"א מ"מ קשה הדבילה טמאה שנגעה במי חטאת ואיך יתחייב האוכלה מיתה תרומה טמאה פטור וזו קושית הר"ש בפי' המשניות וע"ש בר"מ ז"ל שכתב שיטמא בעת אוכלה אותה והר"ש שהביא התוספתא יע"ש ול"ע: ודע שהסבור הייתי לומר מ"ש הר"מ ז"ל בה' נערה ובתולה פ"א שהיתה אסורה אפילו מחייבי עשה או שניה לא ישא"ה כמלא דבר ערוה ה"ז יגרשנה בחייבי עשה כתב לא ישאנה הא נשא אין מגרשה דאיכא עשה ול"ת לא יוכל לשלחה ועשה ול"ת אלימי בהצטרפם יחד מעשה לחוד ואף שכתב רש"י ז"ל ב"מ מ' א' דאין מצטרפין היינו נגד עשה ול"ת כמש"ל ובפירוש אי אמרה לא בעינא היינו כפי' הרשב"א ז"ל דעשה דתליא ברצון לא יליף מכלאים משא"כ עשה החמור לעשה הקל א"ל למילף מכלאים דסברא הוא דעשה ול"ת צריך קרא דל"ת חמור וא"כ אף בכה"ג אפשר דדחי משא"כ לכנוס מה אולמי' דלא כמ' הרשב"א ז"ל שהובא במ"ל פ"א מה' נו"ב דקום ועשה לא דחי לשוא"ת וה"ה שניה יש כח ביד חז"ל בשוא"ת משא"כ לגרש עיקר דבר מ"ה בקום ועשה משא"כ כמלא דבר ערוה דאיכא עשה ול"ת כמ"ש בתוס' כתובות שם יגרשנה. אלא שזה אינו דהא כתב בהלכה זיי"ן דכ"ג שאנס בתולה הרי כנס מוציא בגט והדברים ק"ו ומה בעולה לכ"ג דליכא כ"א עשה לגביה דידיה כפי לד הא' שלידדנו לעיל וכשמגרשה עובר בעשה ול"ת אלמא דאין עשה ול"ת דוחין לעשה דבתולה שאין שוה בכל והטעם דאי אמרה לא בעינא ליתא לעשה ואפשר לקיים שניהם מקרי (או מקרא אשה כראוי לו) וכן יראה ממ"ש הר"מ ז"ל פ"ג מה' אלו ולמה לא ידחו במוציא ש"ר ואונס עשה לל"ת והרי עשה ול"ת קיימין ועפ"י התוס' כתובות כתב דמש"ה כתב הר"מ ז"ל שניה לא ישאנה דלגבי דידה ליכא עשה ובפ"ב משמע דסברת הר"מ ז"ל הוא דאפשר לקיים שניהם מקרי: והא לא קשיא אמאי בכנס בעולה יגרש לא יגרש ולא ידור עמה ולא יעבור על ל"ת דלא יוכל לשלחה והכי דאסור לדור עמה דעשה ול"ת לא דחי לעשה הואיל ואפשר לקיים שניהם כו'. ובשלמא כמלא דבר ערוה י"ל וי"ל דעשה בתולה ולא בעולה בקידושין דאגידא ביה איתא וצריך לגרש בע"כ אף אי אמרה בעינא ליה. ומיהו הא ליכא למימר עשה דידה דמצוה עכ"פ משכחת קשה אי אמרה בעינא ועוד וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו ועפמ"י וי"ע מה' א"ב ובמ"ל יע"ש היטב. באופן שיש לומר מ"ש הר"מ ז"ל לא ישאנה אשניה קאי דאם כנס אין מגרש דהוה עוקר דבר מ"ה בקום ועשה והכן ולפ"ז בשניה י"ל אם כנס אין מוציא ולא ידור עמה ובחייבי עשה מצרי ואדומי יש גם כן ספק הכ"ג וכדאמרן:

שאלה כלאים בציצית שרי בזמן דאיכא תכלת אף פשתן לצמר הואיל ותכלת הותר בפשתן אם הטלית של כלאים בעצמו אי שרי. תשובה אשיב בקצרה בכתוב' מ' א' אי אמרה לא בעינא מי איתא לעשה יש ב' פירושי' א' לגבי דידה ליכא עשה ב' דעשה דתליא ברצון האדם קיל כמש"ל ועיין בריטב"א כתובות כפי הגרסה הביא שם ב' פירושים וכלאים בציצית קשה הא איבעי לא לכסי טלית בת ד' כנפות או יעשה קרן א' עגול ועיין פני יהושע כתובות הרגיש

הרגיש קאי בזה ותירץ דהתורה לא אסרה ללבוש טלית בלא ציצית אלא אמרה דיעשה ציצית והוה לא אפשר והיינו כמ"ש המרדכי עיין א"ח סימן י"ג דאין איסור לכנוס לבית בלא מזוזה ומעקה א"כ הוה לא אפשר משא"כ טלית כלאים בלא"ה אסור ללבשו לא דחי. ובכתובות למ"ד א' א"ב בעולה לכ"ג לכאורה כפי' דאי אמר' העשה קיל דאי הכי לגבי דידה כו' בעולה היא אינה מוזהרת כמש"ל דביבמות פ"ד ב' משמע דעשה שאין שוה בכל איתא בב' תירוצים אם אי נשים מוזהרים. וחללה ליכא דמותר ליכא איסורי כהונה כמש"ל. עיין ריש תמורה אונס שגירש אם כהן לוקה ואינו מחזיר ולא אמרינן דליתי עשה ולדחי ל"ת משמע אף בלאוין שאין שוה בכול נמי איתא לכך סברא דעשה דקיל לא דחי אף ללאו שאין שוה בכול דמנלן להקל וכ"ש אם נאמר דנשים אין מצוות על כלאים עת"ו יבמות ד' א' וקדושין ל"ג דווקא דומיא דהתם דאין תלוי ברצון אדם. ועיין מנחות מ"ג א' רב יהודא רמי ציצית כו' קסבר מ"ע שלא הז"ג ואכתי סומא פטור מציצית עת"ו ב"ק פ"ח דראיתם אותו והוה מ"ע שאין שוה בכול אפ"ה נשים חייבות י"ג דיליף מסמוכין מכלאים עת"ו יבמות ד' א' ד"ה לא תלבש. ועיין יבמות כ' ב' דא"ל מ"ה רמיא ליבום לכאורה הא תליא ברצון היבם אי בעי חלץ גם ונהי דה"א לקיים שניהם מקרי דחליצה במקום יבום לאו כלום היינו שזה מצוה אחרת דאי כתנא שאול מה פריך מבעלו קנו לרבא ור"ל דלמא ברייתא כחכמים והם כתנא שאול מ"מ תליא ברצון האדם ולומר דלאו שאין שוה בכל אף עשה דקיל דחי הא מנלן ועוד דמשמע דאף א"ל השוין בכול מ"ה רמיא ליבום ועיין באה"ע ה' יבום. עיין פסחים כ"ט א' מח"כ בע"פ דוחה לעשה דהשלמה ל"ש חמא בשביל שיזכה חבירו עיין תוס' שבת ד' ועירובין ל"ח וגיטין מ"א ואי"ה במ"א יבואר עוד:

והוי יודע דכהן שאנס בתולה ונשאה וגירשה ונשאה הולד חלל דתו לא ניתן לדחות כלל וכמו שאבאר אי"ה לקמן אלא באונס בתולה א"ל השוין בכול ונשאה אי הוולד חלל דלגבי דידי' י"ל עשה דחי ל"ת ולאו איסור ולא קרינן לא יחלל זרעו ודידה איכא איסור א"ל דליתא לעשה כפי' הא' בכתובות י"ל דתלוי בדידה וכ"ת דעובר על לפני עור זה אין מאיסורי כהונה ולא הוה חלל ומ"מ נראה דלגבי דידה איסור כהונה הוה ג"כ הוולד חלל *: ויש לנו הרהורי דברים במ"ש התוס' ריש יש מותרות פ"ד א' ד"ה והא ור"ה ולא דחללה עשה ול"ת א"כ אלמנה מאירוסין נמי עשה ול"ת כפי ה"א של רבא יבמות כ' ב' ובאמת הדר ביה ונאמר דליכא עשה אם לא שנאמר דתוספת סוברים דכ"ה יש בו עשה דקדושים ומכ"ג הוא דהדר ביה דקדושים קאי אגרושה וחללה זונה לא אאלמנה לכ"ג בפ' אמור ודוחק ועוד דלפ"ז גרושה כו' לכ"ה ולכ"ג מ"ה לא רמיא ליבום ובר"מ ז"ל פרק ששי מהלכות יבום ה"י וי"ג לא משמע כן ודוק בדבריו שכתב ומה"ד שיתייבמו וקידושין תופסין א"כ קאי אחייבי לאוין וחייבי עשה אמאי וכ"ת קום ועשה דחי לשוא"ת מ"מ אלמנה לכ"ג מן הנשואין אמאי וע"כ מיבמתו מרבי לה יע"ש וצ"ל דה"נ קאמר דמה ראית לרבות חייבי עשה ול"ת משום דא"כ לית בהו תפיסת קידושין בעלמא משא"כ עשה ול"ת תפסי בהו קידושין ואי תפסי בעי יבום עמ"ל מה שנסתפק אין מקומו פה:

ומדברי התוס' יבמות כ' ב' ד"ה אמר למדתי דאין ב' עשין דוחין לעשה ול"ת יע"ש ועדיין יש לספק דאפשר ב' עשין דחין לחד עשה דל"ש מה אולמיה עמ"ל הא"ב ופרשת דרכים דף ס"ט ע"ד חייבי עשה עם ל"ת י"ל דאי מייבם א"ל גם ועיין מהרש"א ז"ל יבמות כ"א ובס' פ"י. ובר"מ ז"ל פ"ו מה' יבום דאין קונה קנין גמור משמע דקצת קנין יש ואי הוה חייב כרת אין קנין כלל ושמ"ל שם בא"ל אם ייבם וגרשה וכנסה אין כרת הואיל

ואשתרי

ואשמרי ולדידי צ"ע דמתני' יבמות כ"א לא משמע כן הואיל וע"י דחי' לא נעשית כאשתו :

סוף דבר הכל נשמע דעשה אי דחי לב' לאוין לכאורה במחלוקת היא שנויה בנזיר כדאמרן ועשה השוה בכול דחי לעשה שאין שוה בכול דל"ש מה אולמיה כמבואר בב"מ למ"ד א' ועשה ול"ת אין מצטרפין אף לדחות עשה לחוד כמבואר בשיטה מקובצת שם ואי נשים מצוות על לאו שאין שוה בכול בכ"ה עיין בחידושי הרמב"ן יבמות ריש יש מותרות ול"ע גם עשה שאין שוה בכול כתבנו לעיל דל"ע ועשה אי דחי לל"ת שיש כרת מחלוקת מהרש"א ומהרש"א ז"ל ריש יבמות ובס' הכריתות כמש"ל ועשה לעשה ול"ת שאין שוין בכול תליא במחלוקת אי מצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש כמש"ל אבל אי הל"ת שוה בכול אף דעשה אין שוה תו לא דחי להו עשה שוה בכול . והיכא שיש עשה ול"ת ויש עשה כנגדם אי עבר וקיים העשה אי לקי על הל"ת יש בו מהספק עיין חולין קמ"א ופסחים מ"ז ב' כמש"ל . והיכי דליכא בעידנא יראה דלקי דמכלאים ליכא למילף ועיין פסחים כ"ט א' וזבחים צ"ג ובספ' ג"ו . ועדיין יש לנו אלו ספיקות עשה ול"ת שהז"ג ויש עשה שאין הז"ג ואשה עברה ועשתה העשה שאין ז"ג אי לקי על הל"ת ע' תו' קידושין ל"ג א' ד"ה מעקה ועשה דעדיף מחבריה אי דוחה לב' עשין . ועשה דאין שוה בכול דוחה לל"ת השוה בכול היינו למ"ד מכלאים ונשים פטורות אבל למ"ד חייבות או מזקנו אפשר דווקא עשה השוה בכל . וע' תו' יבמות ונזיר מ"א ומ"ח וכ"ח והנה ביש ב' עשין ושניהם קום ועשה מה אולמי' צ"ע דלכאורה יש ברירה בידו לעשות איזה שירצה ואי א' הגיע זמן וא' לא הגיע יקיים אותה שהגיע זמן ואי א' קום ועשה וא' שוא"ת למ"ד דחי לשוא"ת שפיר ולמ"ד דלא דחי שוא"ת עדיף ועיין שיטה מקובצת ב"מ למ"ד ול"ע בכל זה :

כלל ד

בן ראיתי לבאר לשון הר"מ ז"ל פ"א מה"א ה"ד ופ"ב מהלכות נערה ובתולה הי"ז ופי"ב מהל' א"ב הי"א וי"ב וי"ג וי"ד . הנה פ"א מה"א משמע דעת הר"מ ז"ל אפילו ביאה א' ולא הפקירה לכל הוה קדישה ובהל' נו"ב משמע דבעינן שתהיה מופקרת לכל ובכ"מ כתב שסמך בפ"א מה"א על הלכות נו"ב . והנה פ"ד מה' מלכים (פ"ד) כתב הר"מ ז"ל פלגש אסור להדיוט הביאו ג"כ הכ"מ פ"א מה"א משמע דאף אין מופקרת לכל . ודברי הר"א ז"ל נראים ג"כ כסותרים דפ"א מה"א כתב שתהא מופקרת לכל ובהל' נו"ב הטיל עוד תנאי שתהא עומדת בקובה של זונות . והנה פלגש י"ל כל שמפקרת עצמה אף לאדם א' הוה קדשה אבל ביאה א' או ב' לא אבל לא בעינן שתהא מופקרת לכל או עשה עכ"פ יש בפלגש . ומדברי הה"מ פ"א מה"א יראה להר"מ ז"ל פ"א הוה לאו דקדשה . ועכ"מ פס"ו מה' א"ב ה"ב בשם הר"א בנו של הר"מ ז"ל חילק ללקות הוא לוקה משום קדשה אף ביאה א' והיא אינה לוקה עד שתכין לזנות כו' והשתא לא ידענא מנלן זה לחלק בין הוא להיא דמקרא דלא תהיה קדשה ומקרא דלא יהיה קדש לר"ע בסנהדרין ע"ד ב' וכפי הנראה בכ"מ ז"ל ה' א"ב פ"א הי"ד אין לחלק . וראיתי להרא"ש ז"ל פ' כי תצא ע"פ לא תהיה קדשה דברים יש בהם מקושי ההבנה מ"ש דרש"י ור"מ ז"ל בתרתי פליגי דלהר"מ איסור השפחה מ"ה ולאו דלא תהיה קדשה אין בה דלא בבנות ישראל היא (היינו ממ"ש פי"ב מהא"ב הי"ב השפחה יצאה מכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא באה לפיכך אסורה לבן חורין ולוקי מכות מרדות) ולרש"י ואונקלוס איסור השפחה מד"ס ולוקה משום לא תהיה קדשה דגם היא מבנות ישראל כיון שנתגיירה . ויראה שתירה מינים וביה איך יאמר שרש"י ואונקלוס מד"ס

וכא

והא יש לאו דקדשה. שוב ראיתי לידי אליהו למהר"א גאליפ"ה ז"ל בדף ק"י ע"ב עמד בזה ולזה יש לנו לומר דאיסור השפחה לבן חורין מד"ת היינו היכא דל"ש איסור קדשה בחציה שפחה וחציה בת חורין דתפסי קידושין במקצת וכי אסרה תורה ביאת עבד ושפחה היכא שאין בהן תפיסת קידושין לגמרי וכדבעינן למימר לקמן בעזה"י. או יאמר דביאת דאיסור השפחה מד"ת היינו ביאה א' וכי אסרה תורה שהפקירה לבן חורין בביאות הרבה וכדבעינן למימר לקמן אי"ה אמנם מ"ש הרא"ה ז"ל דרש"י חולק קשה דלמא רש"י סובר דביאת שפחה מ"ה אסור ולאו בכלל בנות ישראל היא. ולא תהיה קדשה תרגם המתרגם לא תהיה בת ישראל לגבר עבד וכן לאו לא יהיה קדש. ועיין בצידה לדרך פ' כי תצא (הוא בעל באר שבע) הביא מ"ש הר"מ ז"ל פח"י מהא"ב אפילו הפקירה לכל והרי היא קדשה לא נעשית זונה ולמ"ש בשם הר"א בנו של הר"מ ז"ל י"ל היא צריכה להיות מופקרת לכל. ועמ"ש פי"ב ה"א מהא"ב הוכחה דאין בשפחה מלקות מ"ה דשפחה חרופה אין הוא לוקה כ"ש בשפחה וי"ל בביאה א' אין מלקות כ"א בש"ח ובמופקרת להרבה פעמים י"ל יש מלקות מ"ה בשפחה ואיסור השפחות אליבא דהר"מ ז"ל יש בו מחלוקת הרא"ה סובר מ"ה אסור והרשד"ם ז"ל בחי"ד סובר רק מדרבנן. ועיין בר"מ ז"ל פ"ג מהא"ב הי"ג ש"ח המאורסה לע"ע כו' וזה הר"ע בכריתות י"א א' משמע לכאורה דאיסור השפחה מ"ה אסור לבן חורין ומש"ה דוקא מאורסת לע"ע מלוקה היא והוא מביא קרבן ומ"מ מה בכך דאיסור תורה הרי תופסין קידושין בחציה ור"ע אפשר לשיטתיה דמפיק אזהרה לנשכב מלא תהיה עיין סנהדרין נ"ד א' ואייתר לא יהיה קדש לאיסור שפחה ואין קידושין תופסין בח"ל כו' משא"כ הר"מ ז"ל פוסק קידושין תופסין בח"ל ועוד שאין סובר כאונקלוס: ודע אם אמר דאיסור שפחה לדעת הר"מ ז"ל מדרבנן דל"ש קדשה דמבנות ישראל כתיב אבל עבד לבת חורין ד"ת לא תהיה קדשה בצידה ועמ"ש הר"מ ז"ל פי"ב מהא"ב הי"ג אל יהי עון זה קל כו' ובעבד לבת חורין ל"ש שמתיר הבן אלא כה"ג איכא מלקות יע"ש. ולדעת התרגום דלא יהיה קדש קאי אזהרה לזכר שלא ישכב בעילת זנות צ"ל הא דאמר בעכו"ם ל"ז ב' בנותיכן דרבנן היינו בפ"א כמש"ל ועם זה יתישב מ"ש הב"ש באה"ע סי' י"ז אות ו' ראיה לאונקלוס מפרק החולץ מ"ד ב' דאמר שם עכו"ם ועבד על בת ישראל הולד ממזר אף למ"ד אין ממזר מח"ל משמע למ"ד יש ממזר מח"ל עכו"ם ועבד מח"ל ולא מצינו לאו בעבד כ"א לא תהיה קדשה ולא יהיה קדש יע"ש ומזה י"ל דה"ק למ"ד יש ממזר מח"ל מעכו"ם הוה ממזר ומיהו מהא דאמר התם מ"ה א' דהוולד פגום לכהונה מק"ו מאלמנה לכ"ג משמע וודאי דאיסור תורה יש ומלקי נמי לקי דאל"ה ליכא ק"ו ולמ"ש י"ל דוודאי עבד לבת חורין יש לאו דלא תהיה קדשה משא"כ שפחה לבן חורין וכאמור. והסבור הייתי לומר מ"ש הר"מ ז"ל פ' י"ב מהא"ב הט"ו נתערב ולד ישראל בוולד שפחה כופין בעל השפחה ומשחרר כו' ובהי"ו היו המעורבות בנות שתיהן ספק כו' וכתב המ"מ דבזה אין כופין דאשה אינה מצווה על פו"ר כדין ח"ש וחצי' ב"ח שאין כופין לכאורה קשיא בח"ש וחצי' ב"ח אין כופין המשחרר עובר בעשה ואשה לא מפקדא אפו"ר משא"כ כאן שתיהן ספק ולא מצי משעבד בהן מספק כמ"ש התוס' גיטין ל"ח א' ד"ה כל יע"ש היטב וא"כ אמאי לא כופין רבה ומכ"ש אם נאמר דאשה מצווה אשבת עת"ו גיטין מ"א ב' ד"ה לא ומשום מדת סדום דבלא"ה לא מצי משעבד בכפייה ולכאורה נתערבו הוה ספק דרבנן לקולא לדעת הר"מ ז"ל אליבא דרשד"ם דאיסור שפחה לבן חורין דרבנן וז"א דחד בחד הוה כגופו של איסור ואף בדרבנן לחומרא כמ"ש הש"ך בי"ד ק"י בקיצור ס"ס דין כ' וכ"א ועמ"ש בפריי שם

ואף

ואף לשני ב"א אסור ול"ד לקי"א ב' קדירות בש"ך אות י"ט דב' ב"א שרי בזא"ז התם אתחזק היתרא מקרי דב' קדירות בחזקת היתר הוה משא"כ חד בחד שנתערב גוף איסור שנתערב והבן זה א"כ אף בנקיבות אסורות להנשא לבן חורין מספ' וא"ל דמיירי שנתערב ולד שפחה בוולד האדון דמצי משעבד ממ"נ. עמ"ש שם הא בורכא חדא דסתמא כתב משמע אף בוולד אחר ועוד לאחר בגרות נכפייה להאדון. והנה אם נאמר דאיסור השפחה מדרבנן להר"מ ז"ל כמו שנראה פט"ו ה"ד מהא"ב קשה אמאי כתב שם בה"ה מי שחציו עבד שבא על א"א אותו ולד אסור בשפחה אמאי משום תקנות הבנים לשתרי שוב ראיתי בב"ש אה"ע סימן ד' אות כ"ח הרגיש בזה יע"ש:

שאלה להר"מ ז"ל פ"ט מה' ט"מ כל ספק מ"ה שריא ומדרבנן אסור אי גם בספק פלוגתא ובעיא דלא אפשטא ג"כ כן ועפר"ח בי"ד ופריי שם בק"י. ופשיטא לה מהדא שכתב הר"מ ז"ל פט"ו מהא"ב ה"ה מי שחציו עבד שבא על א"א אותו וולד אין תקנה אף בשפחה והא חציו עבד איבעיא דלא אפשטא בגיטין מ"ג א' אי יש לו קידושין על בת ישראל וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ד מה"א הט"ו דהוה קידושי ספק וא"כ אי אין לו קידושין כלל אין הוולד ממזר דמאשת אב יליף דיש לו קידושין על אחרים משא"כ חצי עבד אם נאמר דאין לו קידושין הוה כעכו"ם ועבד על א"א דאין הוולד ממזר והוה ספק ממזר ולשתרי בבת ישראל וכה"ג י"ל אף מדרבנן שרי ש"מ כי התירה התורה ספק ממזר ע"ל הקרי וההזדמן לא בספק פלוגתא ובעיא דלא אפשטא וכ"ש שאר איסורין דמן ממזר יליף כמ"ש הכ"מ שם וצ"ע:

קשיא לי הא דפסקינן באה"ע סימן מ"ד ס"א וסי"ב חצי עבד הוה ספק קידושין הא חציה שפחה מסיק בגיטין מ"ג א' דלא שייך בקנינה ה"נ לא שייך בקנינו וצ"ל כמ"ש הר"ן ז"ל בקידושין ז"ין דחציה שפחה גזירת הכתוב הוא הביאו הב"ש אות י"ד (ודברי הב"ש שם הם בקיצור והכוונה דדעתיה אכולה וה"ק אי בעינא למינסבא אחריתא אבל אם אמר בפירוש שאין מקדש אלא לחציו אין מקודשת ע"ש סימן ל"א) ואהכי ל"ד לש"א דהתם מאורסת לע"ע דכולה חזיא ליה אבל ח"ש לבן חורין גמור דאינה ראויה לו להכולה מנלן דהוה קידושין וי"ל דלא גרע מחייבי לאוין:

שאלה פנויה שזינתה ב"פ ומופקרת אי שריא לכהן. הנה בט"ז אה"ע סימן כ"ו אות א' כתב מדאמר בהבע"י אין הלכה כר"א הא כר"ע הלכה ולאחר ב"פ הוה זונה ואסור' לכהן ועב"ש סימן י"ו אות י"ט כ"כ בשם סמ"ג ודעת מהרש"ל ז"ל שכ"ה דעת הטור יע"ש אמנם הר"מ ז"ל פי"ח מהא"ב ה"ב כתב דאפילו הפקירה לכל לא הוה זונה וכמ"ש הכ"מ שם דאין הלכה כר"ע אלא כחכמים דזונה שנבעלה בעולת איסור שא"א להיות בהיתר משא"כ קדשה אלו קידשה היתה מותרת ועמ"ל שם שנסתפק לר"א אי שלא כדרכה או באונס אי עשאה זונה וכתב בד"ה וראיתי בליקוטי כו' ראיה מהבע"י דפריך רב כר"א הוה זונה ולא מוקי באונס ש"מ באונס עשאה זונה וכתב שהן ראיו' מכרעות ולי העני אין זה ראיה מוכחת די"ל לר"א אה"נ דאפילו בפ"א הוה זונה מעשה דודבק באשתו ולא ע"י זנות כמ"ש הכ"מ פ"א מה"א א"כ ה"ה באונס נמי ושלא כדרכה עשה מיהת איכא משא"כ לר"ע דמופקרת הוה זונה מקרא דקדשה י"ל באונס אין זו מזומנת לזנות אפילו אנסה ב"פ וכן שלא כדרכה עיין בר"מ ז"ל פ"ב מה' נו"ב ובקרית ספר דאזהרת לא תחלל עם קדשה כפולה דאח נושא אחותו וזה בכדרכה ולפ"ז א"ש מ"ש בלקוטי מור"ר בצלאל בשם שיטה ישנה עלה דהך דכתובות למ"ד א"ב בעולה לכ"ג דקשיא דכיון דאליבא דר"ע פריך כמ"ש התוס' שם א"כ קשה בעולה מקודם הוה ב' ביאות א' זינתה מקודם וא' מכ"ג הוה זונה תו ואין ראויה לקיימה לכ"ג וע"ז תירץ

באונס

באונס לא עשאה זונה דליכא לאו דקדשה וזה ברור. ולפ"ז באונס או שלא כדרכה כ"פ לכאורה לא הוי זונה דאין זה קדשה אבל כדרכה ברצון כ"פ י"ל הלכה כר"ע דאיכא נמי ר"א דקאי במקצת כוותיה ומדאמר ר"א אין הלכה כר"א משמע כר"ע הלכה וכמ"ש הפ"י א"ע כ"ו. שוב ראיתי שהה"מ פט"ו ה"ב מהא"ב בשם הר"א בנו של הר"מ כתב להיפוך מש"ש שאף באונס הוה קדשה ולוקה הוא ולא ידענא מנלן ולומר דלקי משום לא יהיה קדש והם נאמר משום קדשה וממ"ש הר"מ ז"ל היתה מחייבי לאוין י"ל. גם דעת הטור דנדה לא הוי זונה כ"ש מופקרת וצ"ע:

נסתפקתי להר"מ ז"ל בקדשה אי לוקה בהעראה ובממזרת אי שייך לאו דקדשה ומה שהביאני לזה הוא זה דלפי הנראה ממרוצת דברי הר"מ ז"ל בפ"ב מה' נו"ב דטעם קדשה שלא יהא אח נושא אחותו ועיין בקרית ספר שהקדשה עם אל תחלל את בתך להזנות' אזהר' כפול' ואין אשה מתעברת בהערא' וממזרת ופסולי קהל ל"ש זה א"ד ל"ש וממ"ש הה"מ פט"ו מהא"ב ה"ב בשם הר"א בנו של הר"מ ז"ל משמע אף בממזרת שייך לאו זה וזה לדעת הר"מ ז"ל דאיסור שפחה מדרבנן ומש"ה יכולין ממזרים ליטהר משא"כ לתוס' חגיגה ג' ב' ד"ה ליתא ב' והר"ן בקדושין פ' האומר דממזר קדש ועומד אין איסור בממזרת משום קדשה ומיהו אפשר הלאו לא יהיה קדש שייך. ומ"ש התוס' בחגיגה שם דבהעראה עובר בלאו דלא יהיה קדש הוא לדעת אונקלוס דלא יהיה קדש וקדשה בעבד ושפחה ודאי עובר בהעראה משא"כ ב"ח ובת ישראל לדעת הר"מ ז"ל הדבר בספק ויש כדמות ראיה ממ"ש הר"א ז"ל פ"א מה"א בהשגות מפותה איך משלם קנס והא לוקה ואי בהעראה אין לוקה משלם קנס בהעראה וע' תוס' יבמות וסנהדרין אי משלם קנס בהעראה וגיורת אי עובר לאו דקדשה לפי הטעם אח נושא אחותו גיורת ג"כ

ועי' תוס' סוכה כ"ח ב' ד"ה לרבות ובס' פ"י כתבנו מזה ושפחה י"ל ל"ש הטעם:

והנה הר"מ ז"ל פי"ב מהא"ב הי"א כתב עבדים כו' יצאו מכלל עכו"ם ולכלל ישראל לא באו לפיכך השפחה אסורה לב"ח והבא עליה מכין מד"ס שהרי מפורש בתורה שאדון נותן ש"כ לע"ע. ובהר"ז ולא גזרו חכמים בדבר זה ולא חייבה התורה מלקות אא"כ שפחה חרופה כמו שביארנו. ולשון זה יש בו מקושי הבנה א' אם הכוונה דשפחה איסור תורה יש ולשון לפיכך יורה ע"ז אם כן אכתי איך התירה התורה ש"כ לע"ע ועיין פני יהושע קידושין כ"א ב' הרגיש קצת בזה וכתב שמ"ש חידוש הייני שרבו מוסר לו ש"כ בע"כ עמ"ל פ"ג מה' עבדים ואם נאמר דאפילו איסור תורה לית בה אכתי ע"ע כהן מותר בש"כ כמ"ש הר"מ ז"ל פ"ג מה"ע ה"ד הרי התירה התורה איסור תורה זונה עפמ"ש מהא"ב ה"ג א"כ אימא איסור בשפחה מ"ה וגזירת הכתוב הוא. ודע דהבור הייתי לומר דמה שזכתה התורה לאדון למסור ש"כ בע"כ הוא לקיים מ"ע דהתנחלתם ערא"ס ז"ל פ' משפטים ע"פ אם בגפו ובמ"ל פ"ג מה"ע ה"ג תמה על בעל לידה לדרך וכי אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך והמעיין בתוס' שבת ד' א' ועירובין ל"ב ב' וגיטין מ"א ב' דבלא פשיעה אמרינן כו' ההיא דפסחים נ"ט א' והנה בגיטין מ"א א' ד"ה ליתא כתבו שם דפו"ר הוא בגמר ביאה ולא יהיה קדש בהעראה יע"ש (משמע בהה"ג נמי לא הוה בעדנא עיין נ"י ב"מ ל"א א' יע"ש אין מקומו פה) ולפ"ז אף אנו נאמר דהר"מ ז"ל ה"ק דע"כ שפחה לב"ח אין בה מלקות מלא יהיה קדש דא"כ איך התירה התורה ש"כ לע"ע וכ"ת עשה דהתנחלתם דחי הא בעידנא כו' דהתנחלתם אין אלא בגמר ביאה אלא ודאי לאו לית בה רק עשה ודבק כמ"ש הר"מ פ"א מה"א או כי יקח ולא זנות או אדוניו יתן ל"ו אשה לא למוכר עצמו עמ"ל

פ"ג

פ"ג מה"ע וזה שהאריך הר"מ ז"ל והביא קרא דאם אדוניו יתן לו אשה ובעשה לא בעינא בעידנא כמ"ש התוס' פסחים כ"ט א' ד"ה אתי יע"ש ואתי עשה דהתנחלתם ודחי לעשה כו' וכמ"ש בלידה לדרך יע"ש. וכ"ת אכתי איך שהירה ש"כ לע"ע כהן לאו דזונה י"ל בלאוין שאין שוין בכול י"ל לא בעינא בעידנא ועמש"ל בכלל ג' מזה ויש כדמות ראיה ממ"ש התוס' יבמות כ"א ד"ה יביא דהוקשה להם והא אין מתעברת מביאה ראשונה (היינו בתולה ואירוסין קשיא להו) וביאה שניה אסורה כו' ולמה להו לשיים ביאה שניה אסורה דא"כ מותרת הא בעינן בעידנא ש"מ להאורה בלאוין שאין שוין בכול לא בעינן בעידנא אלא דדברי התוס' שם בלא"ה קשה דאי ביאה ראשונה ליכא מצוה ע"כ ביאה שניה מותר דעיקר המצוה וכבר לידדנו בזה לעיל וכ"ז אינהו שוה לי: עיין בתוספת גיטין מ"א א' ד"ה לישא שכתבו וא"ת וליתי עשה דפו"ר ולדחי לאו דלא יהיה קדש כו' ולא הבינותי אם ר"ל דלישא שפחה הא בכך לא מקיים עשה דפו"ר יע"ש ואי דלישא בת חורין לא תהיה קדשה היל"ל ובתוס' חגיגה ב' ב' ד"ה לישא ב' ליתי עשה דלשבת יצרה ולדחי לאו דלא יהיה קדש:

ונוראות נפלאתי על אדונינו מהר"א ז"ל שם בגיטין שכתב בפשיטות דאין ע"ע מותר בש"כ אלא בשפחה של רבו וקרא מסייע ליה אם אדוניו יתן לו אשה אבל בשפחה של אחר אסור והא גמרא ערוכה בתמורה למ"ד א' דפריך והא שפחה לעבד שרי אלמא אף שפחה של אחר שרי יע"ש ברש"י ד"ה שפחה דכתב מבנה שכר שכיר ולא הביא קרא דאם אדוניו דמוקדם. גם מדלא מוקי שם פלוגתא דר' ורבנן במוכר עלמו יש קצת ראיה כמ"ש הריטב"א ז"ל דג"ש מהני דמותר ולו למעט בע"כ עמ"ל פ"ג מה"ע:

ומ"ש הר"מ פי"ב מהא"ב הי"ב ולא גזרו חכמים בדבר זה יש לפרש בב' אנפין או דה"ק דע"כ איסור השפחה מ"ה אלא דלית מלקות דאי מדרבנן המאי ל"ג ג"כ בע"ע או דטעמא קיהיב למילתיה דלעולם איסור השפחה מדרבנן ואפ"ה ל"ג חכמים לע"ע דכל שבא היתרו מפורש בתורה אין כח ביד חז"ל לאסור עט"ז י"ד קי"ז גבי הלב דמותר סחורה ובר"מ פ"ח מהמ"א ובת"ג כתבנו מזה ועמ"ל פ"ג מה"ע. ולמ"ש א"ש: עיין תוס' גיטין מ"א א' ד"ה לישא כקפו לישא ממזרת והיינו לשיטתם בחגיגה ב' ב' אבל לשיטת הר"מ ז"ל אפשר עבד בממזרת יש איסור תורה דלא תהיה קדשה עב"ש אה"ע. סימן ד' אות ל"ב וכבר התבאר לעיל. עיין מ"ל פ"ג מה"ע ה"ג ד"ה והמוכר שהקשה על הריטב"א הקשה מתמורה ל"ע א' ועיין קידושין י"ד ב' תוס' ד"ה ולא ולריטב"א א"ש דמדעתיה רבו מוסר לו ש"כ וע"ע כהן במוכר עלמו ודאי אסור בש"כ דליכא חידוש דבע"כ אין נותן לו .במוכר עלמו והכוא דתמורה י"ל בדוחק בע"ע כהן וכדאמרן:

קשיא לי הא דאמרינן בתמורה ו' א' מאי איכא בין רבא לאביי אמאי לא א"ב המשחרר עבדו עובר בעשה עיין גיטין ל"ח א' ובר"מ ז"ל פ"ט מה"ע וא"כ אי שחרר לאביי מהני ולרבא לא מהני. וכ"ת הא דאמר רבא לא מהני בלאו ולא בעשה הא בורלא דשם מבואר ה' א' התורה מן הרעה כו' לאו הבא מכלל עשה יע"ש וכ"ת דקרא מפורש הוא דמהני בש"ח והפדה לא נפדתה או חופשה לא ניתן לה אלמא דמהני אם שחררה אכתי קשה למ"ש הר"ן ז"ל בגיטין והה"ר בשם הרמב"ן ז"ל דווקא משחרר בחנם עובר בעשה דוגמת לא תחנם אין ראיה בכסף ובשטר נמי נותן כסף ושחרר בשטר ועה"מ פ"ט מה"ע אבל בחנם א"כ לרבא לא מהני. גם נותן מתנת חנם לעכו"ם לרבא אפילו מסך לא להוו מתנה דעבר אמימרא דרחמנא ובמ"א אי"ה אבאר בסוגי' דתמורה. ולקושיא א' י"ל ג"ש לה לם מאשה ובאשה בכל ענין מהני אף אונס שגירש ה"ה ע"כ

ע"כ ופמ"כ עיין תמורה :

מ"ש כמ"ל פ"ג מה"ע אם איסור השפחה דרבנן אמאי ל"ג חז"ל בע"ע והביא ראיה מה"פ האומר דל"ג יע"ש הנה משם אין ראיה דמשום תקנת הבנים ל"ג והא דה"ד לכתחלה לא היינו דמבעיא דאפשר בממזר בשפחה מ"ה כדעת אונקלוס או אף לכתחלה מותר וא"כ אין ראיה משם כלל ומ"מ הדבר ברור דאף אי איסור השפחה דרבנן ל"ג בע"ע ועט"ז י"ד קי"ז כמש"ל :

כלל ה

אדבר בו במה שמצינו שפעמים אמרו חז"ל הואיל ואשתרי אשתרי ולפעמים אמרו חידוש הוא והבו דלא לוסיף עליה וצריך ביאור . הנה ביבמות ז' ב' וזבחים ל"ב ב' מסיק עולה הואיל ואשתרי אשתרי וגם משמע דאין חילוק בין אי הותר לגמרי או מטעם דחיה אמרינן הואיל ולקמן אי"ה אבאר בזה . ובקדושין כ"א ב' ע"ש כהן מותר בי"כ מטעם הואיל ואשתרי חד איסור בישראל לאו דלאו יהיה קדש ע"ש תוספ' ד"ה בביאה ה"ה כהן ב' לאוין דזונה יע"ש ובכורות ו' ב' חלב ה"א הואיל ואשתרי חד איסור לשתרי תרין איסורא . וכ"ת חלב בטהורה יש ב' איסורין אמ"ה וחלב דמין החלב מכל האיברים בא ומדם לא בא למ"ד איבריה מתפרקין ונאמר כמ"ש המרדכי סוף חולין דכל דבר שתחלת ביאתו לעולם ע"י תערובת לא בטל אף בס' ואף מין במינו ועמ"ש בס' ג"ו ועמ"ל פ"א מה' משכב ומושב . וא"כ בטהורה ב' איסורין אמ"ה וחלב ובטמאה ליכא אמ"ה וחלב דאין נוהג ורק איסור א' טומאה וא"כ כ"א אשתרי תרין איסורין בחלב כ"ש חד איסורא אבל בכ"א דם נעכר מי דמי הא בטהורה חד איסורא דם (דלא בא כ"א מדם) וטמאה ב' איסורין דם וטומאה ועמ"א רי"ו במוס"ק והבן . אלמא הואיל ושרי חד איסור ה"ה תרין ובהמקשה ה"ע א' מסיק בתיקו מהו לגמוע חלבו כו' א"ד אמ"ה אית תקנה לאיסורא בשחיטה וקשיא הא דבכורות דמה"ת נימא הואיל ואשתרי דאמ"ה אית הקנה לאיסורא בשחיטה ועמ"ש בפריי לי"ד . גם ל"ד להא דעולא דוקא ראה קרי בו ביום דהכא הותר חד איסורא הא ראה בליל א' לא ובהכי דאמרן לא הותר הכא חד איסור דנימא אשתרי כו' גם בכמה מקומות אמרינן חדוש הוא ואין לך בו אלא חדושו :

עוד אני תמה בהסוגא דקדושין כ"א ב' ע"ש כהן מותר בי"כ וביבמות ח' א' סובר רבא עכ"פ בשני שמות לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי ע"ש בתוס' ד"ה רבא וקיי"ל כרבא דהוא בתרא וגם רב אשי הסכים עם לרבא דמש"ה לא תנן פטורה ופוטרת ואף דבשמעתא להא נמי ל"ל קרא אלא דמש"ה לא תנן פטורה דפטורה לומר שלא במקום מצוה שרי להה יעו"ש בדף ג' א' מ"מ חזינן דר"א נמי סובר כרבא דבשני שמות לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי וקשיא הלכתא אהלכתא מקדושין יעו"ש ועכ"מ בב' ביאת מקדש פ"ג ה"י דמש"ה פסק רבינו דביאה במקצת לא שמיה ביאה דכי אתא רבין (זבחים ל"ג ב') אמר לענין טמא שנגע בקודש אמר ולא הביא הא דרבא י"ל דמרבא אין מוכח די"ל כתי' הב' בתוס' יבמות ח' א' ד"ה רבא דיש חילוק בין שני שמות לשם א' או י"ל דרבא סובר טבול יום דזב לאו כזב דמי וליכא כרת במחנה שכינה עיין פ"ג מהל' ביאת מקדש הכ"ו ובה' פס"מ פח"י הי"ד יע"ש היטב (ויש לנו הרהורי דברים במ"ש הר"מ ז"ל פ"ו מהל' ק"פ ה"ב מצורע כו' וראה קרי ב"ו ביו"ה כו' הואיל ואיסור מדבריהם כו' מאי אריא בו ביום כיון דפסק ביאה במקצת ל"ש ביאה גם מ"ש הואיל ומדבריהם ק"ק א"כ איסור תורה יבוא עשה דכרת וידחה עשה שאין כרת ולזה יש לנו לומר דבעדנא כו' עי' תוס' זבחים ל"ג ב' ד"ה לענין ומש"ה אמר

ר"י

ר"י ד"ה אפילו עשה אין בו) ואיך שייכה עכ"פ מוכח מרבא ור"א דלא אמרינן הואיל ואשתרי אף בראה קרי בו ביום וכ"ש ההוא דקדושין כ"א ב׳. ושבור הייתי לומר דההוא דקדושין מטעם דחיה הוא דלעולם בהם תעבודו מ"ע ואיסור השפחה לב"ח מ"ה עמ"ש בכלל ד׳ ובל"ל פ׳ משפטים ובמ"ל פ"ג מה"ע ומטעם דחייה עשה דוחה לב׳ לאוין עמש"ל בכללים הקודמים משא"כ ביבמות ח׳ א׳ ביבום דמצותו בכך לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי ועיין בר"מ ז"ל פ"ו מהל׳ ק"פ שלא זכר מהא דזבחים ל"ב ב׳ רובן טמאי מתים ומעוטים זבים אלמא אף בדחיה לא אמרינן הואיל ואדחו אדחו ל"ד לכאן מכמה פעמים והבן ועיין פסחים כ"ט ה׳ ובריש עירובין כמ"ש התוס׳ לענין עשה דפשיטה יע"ש ועדיין צ"ע :

הן אמת דלכאורה י"ל בההוא דקדושין כ"א ב׳ דהלכתא כרב דע"ע כהן מותר בש"כ דדרשינן ושב אל משפחתו למעט ע"ע כהן שאינו נרצע ותיפוק ליה דבעינן שיאמר אהבתי את אשתי ש"מ דגלי קרא דע"ע כהן מותר בש"כ שוב ראיתי שזה ליתא דקרא צריך לכמה דרשות שאין חוזר לשררה וגר ומשוחרר אין נמכרין בע"ע עיין גיטין מ"א א׳ בתוס׳ ד"ה ליתא ובר"מ ז"ל ה"ע פ"ג ה"ח ותדע דקרא לאו להכי אתא דמ"ה ע"ע כהן נרצע בפחות מכהונה דלאו מום כמ"ש הר"מ ז"ל פ"ז מה׳ ביאת מקדש ומדרבנן שמא ירצע בכהונה עמ"ל פ"ג מה"ע ה"ע יע"ש ומש"ה הוקשה להם לתוס׳ קידושין כ"א ב׳ ד"ה בביאה מ"ש יפ"ת משא"כ והיינו כדאמרן דגם בש"כ ליכא קרא ולמ"ש י"ל דש"כ מטעם דחיה משא"כ יפ"ת. עיין פני יהושע שם בקדושין וא"י מה קשיא ליה בדברי התוספת וקצת מגומגמים במ"ש דבשפחה לא מפליג בין ביאה ראשונה לשניה. ועלח"מ פ"ח מה׳ מלכים ה"ד וברא"ם פ׳ כי תצא דמשמע באשת עכו"ם איכא עשה מ"ה ודבק באשתו ולא באשת חבירו ואפ"ה אמרינן כ"א ב׳ בביאה שניה כ"ע ל"פ דאסור דליכא חידוש כמ"ש התוס׳ ד"ה בביאה וה"ע דביאה שניה בביתו לאחר שגיירה דתו לא הוה א"א כמ"ש הר"מ ז"ל בה׳ מלכים דזה הוה גירושין שלהם אף דבע"כ הוא או גר כקטן. ודוקא ביאה ראשונה התירה התורה עשה. ואכתי קשיא למה לן טעמא לרב ביאה ראשונה ביפ"ת לכהן שרי דלא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר תיפוק ליה הואיל ואשתרי דביאה א׳ חידוש דיש עשה ודבק וי"ל דווקא גבי ש"כ מה לי חד לאו או תרי לאוי הואיל ואשתרי משא"כ ביפ"ת הואיל ואשתרי עשה לא אמרינן אשתרי כמי לאו ועדיין צ"ע ומכ"ש אם נאמר דביאה במלחמה הוה פרהסיא כמ"ש הרימב"א ז"ל שם עיין פני יהושע שם וי"ל דעדיפא מינה קאמר לא דברה תורה כו׳ :

ודע אף דאמרינן בזבחים ל"ב ב׳ הואיל ואשתרי אשתרי היינו ביאה במקצת אבל לכנוס כולו בעזרה לא וכבר הוקשה לתוס׳ ביבמות ז׳ ב׳ ד"ה ואמר ותירצו מידי דהוה אהיה לו לדרך קצרה ובא בארוכה יע"ש. וראיתי להפנים מאירות בזבחים שם הקשה למה לא קדשו תוך שער נקנור ועוד לרש"י דדחי עשה ד"ת א"כ תפשוט דביאה במקצת שמיה ביאה כדאמרינן ביומא ל"א א׳ יע"ש הנה קושיא ראשונה כתבו התוס׳ ביבמות וקושיא שניה (כוונת קושייתו לרש"י דתנא דברייתא סובר דט"י דזב כזב דמי וא"כ טבילה זו לא מעלה כלל וע"כ הטבילות מצורע קאי כו׳) לא הבינותי מה קשיא ליה וכי לא ידעינן מברייתא מצורע טובל ועומד בשער נקנור והא וודאי דביאה במקצת מ"ה ל"ש ביאה הא מדרבנן אסור ער"מ ה׳ ביאת מקדש פ"ג ה"י ושם ביומא מדרבנן קמבעיא ליה. גם י"ל הא דפריך אידי ואידי עשה דכרת אם נאמר דרבי יוחנן לפרושי ברייתא קאתי וט"י דזב לאו כזב דמי דלמא לאו כזב דמי כלל אפילו במחנה שכינה ליכא כרת עיין ר"מ ז"ל פ"ג ה"ט מהל׳ ביאת מקדש ובס׳ פסהמ"ק, פח"י הי"ד וי"ל :

ודע

ודע דרמב"ם פ"ג מהל' ביאת מקדש הח"י כתב ואמרינן התם עשה שיש כרת הוא וקשה הכ"מ דהא רבינא מסיק שם ל"ג ב' לענין מלקות אתמר יע"ש ולי העני אפשר לומר דכרת ממש קאמר הר"א ז"ל ורבינא הוא דאמר הכי וכפירש"י ז"ל שם ד"ה לענין דמסיקנא דנגיעה ובמגע לית כרת וזה למ"ד דון מיניה ומיניה משא"כ למ"ד דון מיניה ואוקי באתרא א"כ וודאי כיון דיליף מהיקשא ביאה במקלת שמיה ביאה תו אוקי באתרא וחייב כרת בביאה במקלת ורבינא גופא הכי סבר במנחות ס"ב ב' והכין הלכתא כמ"ש בספר הכריתות כלל ש"ג סימן קע"ה יע"ש ורבינא אליבא דעולא אמרה אבל באמת איכא כרת ועיין במ"מ ה' א"ב פ"ב ה"ז דר"מ ז"ל סובר דון מיניה ומיניה ויש חולקים וסוברים דון מיניה ואוקי באתרא ועיין ב"ק כ"ה ב' במהרש"א ז"ל ובמחלוקת שנויה דלמהרש"ל ז"ל דון מיניה ומיניה ל"ש אלא בג"ש ולא בהיקשא ולמהרש"א ז"ל שוין הם ומכאי דזבחים יש ראיה וכדאמרן :

ודע עוד דתוס' בזבחים ל"ג ב' בד"ה לענין הקשו ב' קושיות א' דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ב' דבעינן בעידנא ותירצו דעשה דכרת דוחה עשה ול"ת יע"ש ולכאורה יש לתמוה דבשבת קל"ב אמרינן דבשר דכתיב גבי גדול לומר דמילה דוחה צרעת ומסיק דאי לאו ה"א דאין עשה דוחה עשה ול"ת והא בגדול בכל יום בעשה ולא אפשר לקיים שניהם וכרת יע"ש ואפ"ה לא הוה דחי לעשה ול"ת ולזה נאמר דהר"מ ז"ל לשיטתיה בהל' מילה פ"א ה"ב דבכל יום ליכא איסור כרת עד שימות וא"כ ל"ד לפסח שאם יעבור היום יתחייב כרת ומש"ה דחי עשה דפסח לעשה ול"ת לרבינא משא"כ להר"א ז"ל שם דבכל יום בכרת ופסק כרבינא כפי משמעות הכ"מ בפ"ג מהל' ביאת מקדש הח"י א"כ קשה קושית התוס' ונ"ל דעשה דכרת דחי לעשה ול"ת וקשיא הכוא דשבת קל"ג ועי"ל ז"ל דאף לרבינא הואיל ואשתרי אשתרי ורבינא לאו לתרוצי ברייתא דמצורע קאתי הלא קושטא קאמר דביאה במקלת אין בה כרת וברייתא מתרצי' הואיל ואשתרי כו' וא"כ רבא ביבמות ה' א' דאמר ערוה גופא ל"ל קרא אם נאמר דמסכים עם רבינא צריך לחלק כמ"ש התוס' שם ד"ה רבא דבטומאה דבלאו א' אמרינן הואיל ולא בעי שמות יע"ש :

הן אמת שהר"מ ז"ל בהל' טומאת צרעת פרק עשירי ה"ס כתב דמילה שלא בזמנה דוחה צרעת דעשה דחי לל"ת ותמה כמ"ל שם דלצרעת עשה ול"ת הוא ומבשר הוא דיליף לה יע"ש ולדידי י"ל לרבינא בזבחים ע"כ עשה דכרת דוחה לעשה ול"ת ומפרש דרבינא קאי אקושיא דלא תותביה מצורע כפירש"י ותוס' שם ובגדול מיירי יע"ש. סוף דבר כפי הנראה בהא דהואיל ואשתרי הוא מחלוקת הר"מ והר"א ז"ל להר"מ לא אמרינן הואיל כו' וביאה במקלת ל"ש ביאה ולהר"א ז"ל ביאה במקלת לוקה וקשה קושית התוס' עשה ול"ת ומהסיא דשבת קל"ב וע"כ הואיל ואשתרי כו' בלאו א' בטומאה כמ"ש התוס' יבמות ה' א' ד"ה רבא יע"ש. ועיין בפ"ו מהל' ק"פ ה"ז בהשגות הר"א ז"ל שחילק בין היכא דהשבות הוא שיכול לבוא לידי איסור כרת העמידו דבריהם במקום כרת יע"ש ולפ"ז יש סומכה דביאה במקלת שמיה ביאה מ"ה דאי מדרבנן א"כ השבות הוא מטעם דלמא יכנס כולו ויכול לבוא לידי איסור כרת א"כ אמאי לא העמידו דבריהם משום בכונת גופא אלא ש"מ דמ"ה הוא ואי"ה כמ"א אבאר עוד : עוד אבאר לך בהא דאמרינן ביבמות ה' א' מי לא מודה עולא וקשו בתוס' מנלן דמודה עולא ותירצו מדאמר עולא בזבחים ל"ב ב' מטונף כו' והמעיין שם ברש"י ד"ה מטונף לא פירש כתוס' ד"ה אמר לך ועיין פנים מאירות בחדושיו וכפי הנראה דקשיא ליה לתלמודא כיון דגלי קרא עליה דאין ערוה מתיבמת ולא אמרינן הואיל ואשתרי אמאי לא יליף בעלמא מכאן ואמאי מצורע כו' (דסוגיין דעלמ' הכי

אזלא

אלא אם לריך קרא לגופא יליף מיניה בעלמא וא"ל אמרינן לגלות ספק הסברא החילוקם עיין ריש יבמות וס' הכריתות) ולזה י"ל דגלי קרא דלא אמרינן הואיל בשני שמות אבל בשם א' כשארם סברא חילוקה ע' תוס' יבמות ח' א' ד"ה רבא ונאמר דעולא ג"כ הכין ס"ל לדינא (עיין מהרש"ל ומהרש"א ריש יבמות אי עשה דוחה ל"ת דכרת ומעליה ליכא למילף דהתם תרי איסורי עמ"ש בס' פ"י) והשתא ע"כ מוכח דמודה עולא ברואה קרי ליל א' דאל"כ קשה אשת אחיו מאמו דתנן במשנה דפוטרת לרתה וכא אשת אחיו מאמו ומאביו מחד לאו קאתיין ע' רש"י במשנה ועדיף טפי מלאו לא יטמא דחד לאו וחד שמא ואמאי לא אמרינן הואיל כו' וש"מ דמודה עולא כו' דלא היה שעה הראויה להיתר ומש"ה אשת אחיו מאמו פוטרת וכדבעינן למימר לקמן אי"ה והבן זה :

שאלה ראובן ושמעון אחים מהאב ולוי עם שמעון אחים מהאם ועם ראובן איש נכרי ומת ראובן בלא בנים ועמד לוי וקדשה וגרשה ומת מהו אם רשאי שמעון לייבם וא"ל אסור אם קדם שמעון בכסף או בא עליה אם לריכה גט : תשובה ודאי אסור ליבומה וגם לריכא ומפטר בגט וא"ל חלילה. ועתה אבאר הנה קי"ל כשמואל ביבמות ל"ב ב' דבעניותינו לריכה גט מספק א"כ הוה תו ספק ערוה על שמעון דשמא תפסי קדושי לוי אחיו והוה גרושת אחיו מאמו בכרת ואסירה לשמעון וכ"ת כיון דמת ראובן תחלה ואשתרי איסור אשת אח נימא הואיל דחד שמא וחד לאו כמ"ש התוס' יבמות ח' א' ד"ה רבא הא בירכא כיון דקדש לוי ושמא תפסו קדושין כשמואל א"כ היה א"א ופקעה זיקת ראובן מכל וכל תו ליכא הואיל ואשתרי כו' דע"כ אמרינן יבמה שקדשה זר נותן גט ויבמה מיבמה אותה היינו ממ"נ אי תפסי קדושין ומגרשה נושא אותה ביבום ואי לא תפסי מיבם אותה משא"כ כאן מקדש לוי שמא תפסי קדושין והוה א"א ופקעי זיקת שמעון מכל וכל ואף א"כ כשמת לוי או נגרשה לא אמרינן הואיל ואשתרי אשתרי וכדאמרן. ומיהו אי בא עליהם שמעון לריכה גט מספק ומיפטרא בכך דשמא אין קידושין תופסין ביבמה אבל אם קדשה לבד נותן גט למאמרו וחלילה לזיקתו ול"ע. ודע הא דמלורע שחל שמיני בע"פ משמע אי לאו ע"פ לא היה מכניס ידו לבהונת (ואף די"ל בשאר ימות השנה לא הותר דאסור לכנוס למחנה לויה מ"מ י"ל בלא"ה אסור) ולא אמרי' הואיל כו' דהכי אמרינן הואיל במלורע בע"פ דאשתרי כרת לגבי מלורע דמכניס ידו לבהונת דא"א בענין אחר ה"נ הות' לפכח שא"א בענין אחר אבל מלורע בשאר ימות השנה והוא קרי בלאו איסו' מחנ' לויה אין מכניס ידו לבהונת דאפשר להמתין עד למחר :

כלל ו

בן יבואר הא דאמרינן גדול כבוד הבריות שדוחה לאו דלא תסור ויש בו חילוקים רבים ואבארם אחת אל אחת בעזה"י. דע דגדול כבוד הבריות מן התורה ודוחה כמה עשין החמורין שהרי אמרינן בכמה דוכתין ולאחותו מת"ל כו' הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו ופירש"י ז"ל בזבחים ק' א' וברכות כ"א ב' דקרא מיירי בנזיר וכ"ג ופסח ומילה אפ"ה דחי לכל העשין הללו בשוא"ת הא קום ועשה לא דחי למלוה ד"פ וקא דדחי ללאו דטומאה בכ"ג ונזיר תירלו רש"י ותוס' יע"ש ולקמן אבאר אי"ה. ומה דאמר לאחותו אין מטמא אבל מטמא למת מלוה איירי ביכול לקוברו א"כ דאל"כ מה פריך מלאחותו דגדול כ"כ אהא דפושטן אפילו בשוק שם בברכות הא התם הטעם דקבורת מתים מ"ע מ"ה כמ"ש הר"מ ז"ל וסמ"ג וסמ"ק ולקמן אי"ה אבאר אלא ע"כ דיכול לקוברו א"כ שלא יאכלוהו חיות רק שלא יהא מוטל בבזיון שעה א' הלכך עשה דקבורת מתים ליכא דיכול לקוברו א"כ ואפשר לקיים שניהן לא דחי

פשה

עשה ללאו כדר"ל וכ"ה עשה לעשה וא"כ ישחוט הפסח ויזרוק הדם ואח"כ יקבור אותו דאכילה לא מעכב ע"כ כבוד הבריות ופריך שפיר ומשני שוא"ת דחי קום ועשה לאו וז"ש המ"א בסימן תרפ"ז אות ו' דמ"מ דחי עבודה אפילו יש שהות לקוברו אח"כ מטעמא דכתיבנא מדמקשה כו' ולקמן אבאר אי"ה מה שיש לעיין במ"א מ"ש ק"ו מעבודה:

ודע דשיטת רש"י ז"ל הוא דכ"ה דוחה אף ללאו בשוא"ת והא דמשני והתעלמת כו' ולא משני שוא"ת שאני דלא אסיק אדעתא השתא לחלק בכך אבל באמת ל"ל לשנוי דחיקא איסורא מממונא לא ילפינן דבכמה דוכתין יליף איסור מן ממונא דממון חמור מאיסורא שהרי בתוס' מציעא פ"ק דף כ' ב' ד"ה איסורא הוקשה להם הא דאמרינן איסורא מן ממונא לא ילפינן ותיפוק לי' דמדרבנן אית לן להחמיר ולא מ"ה ושני התירוצים דלהם לא שייכים כאן ועיין עוד שם בדף כ"ז ולמ"ד ותוספת שם ד"ה אלא ופני יהושע שם אלא דקושטא הוא דבאמת דמסיק שוא"ת שאני א"כ דאבידה אף דאיכא עשה ול"ת כ"ה דוחה בשוא"ת וכלאים שני דהוה קום ועשה דהשתא הוה מעש' כמ"ש לקמן אי"ה וז"ש רש"י שוא"ת שאני דמשמע דהשיא דכלאים מש"ה פשטן דקום ועשה הוא הא שוא"ת הוה דחי כמו השבת אבידה וכ"מ ליש' דגמרא דאי הוה חילוק בין עשה לל"ת הל"ל עשה שאני אלא כמ"ש ומיהו הא ק"ל דאם כ"ה דוחה לעשה בשוא"ת כ"ש לל"ת בשוא"ת דהא לענין דחיה עשה כ"ה דוחה לל"ת ולענין עשה לעשה בעינן שיהא א' עדיף כו' י"ל דכ"פ אמרינן ל"ת חמור מעשה עיין יבמות זי"ן (ורש"י פירש דלקי י"ל שוא"ת לא) ועשה דחי לל"ת מפני קיום המצוה ועשה לחבירו לא דבשניהם יש קיום המצוה מה אולמיה הלכך גבי כ"ה י"ל דהתורה גלי דכ"ה עדיף משאר עשין ודחי להו משא"כ לל"ת לא גלי קרא ומנזיר ומת' פירש"י דלאו דחיה הוא ושם אבאר אי"ה לקמן ותדע דהא מנלן דעשה דחי לחבירו דעדיף מיניה דמכלאים גמר לה דכ"ש אם דוחה ל"ת החמור כו' אלא מהתעלמת יליף באמת דדחי אף ללאו שבה דבמסקנא לא קיימא הא דאמר איסורא מן ממונא לא יליף דכמה פעמים מצינו דממונא עדיף מאיסורא כמש"ל. וא"ש במס' מגילה דאמר רבא מ"מ ומגילה מ"מ עדיף דכ"ה דוחה לל"ת שבתורה ופרש"י ז"ל מן והתעלמת והקשה הפ"י דבברכות מסיק איסורא מן ממונא לא יליף אלא לאו דלא תסור וכבר קדמו הרא"ש ז"ל בביאוריו לסמ"ג בה' מגילה. הניח בצ"ע ולפענ"ד דמדלא סיים שדוחה ל"ת שבתורה בלאו דלא תסור כמ"ש בברכות ש"מ אף ל"ת מ"כ בשוא"ת דחי וכ"ש מגילה דרבנן דרבנן אתי ליקרייהו לדעת הר"מ ז"ל בשורש הא' דל"ת ד"ת ורבנן אתי ליקרייהו נגד כ"ה וז"ש רש"י ז"ל דיליף מאבידה דמנזיר וטומאה לאו דחיה הוא והא דאמרינן בברכות דווקא דרבנן הייא בקום ועשה דאי ד"ת לא דחי ודרבנן דחי דאתי ליקרייהו לשיטת הר"מ ז"ל וכנראה שזה שיטת רש"י ז"ל כמו שאבאר לקמן בעזה"י. ודע דהא דאמר התם מ"מ דוחה למגילה דכ"ה דוחה ל"ת שבתורה (ולא קאמר לעשה דמקרא מגילה) הוא דוודאי לעשה ד"ת נמי דחי בשוא"ת אלא דמגלה חמור טפי דאית בה ל"ת ג"כ דלא תסור (ובמ"א כתבנו אי כל דרבנן יש עשה עפ"י התורה ול"ת) וכ"ש דברי קבלה חמור טפי וי"ל דל"ש אתי ליקרייהו מש"ה אמר שדוחה ל"ת שבתור' בשוא"ת מאבידה וכדכתיבנא ואף עשה ול"ת דשוא"ת אפשר דדחי כ"ה ואי"ה לקמן יבואר: והנה לפירש"י ז"ל דבאמת יליף מאבידה א"כ אין חילוק בין גנאי קטן לגדול דזקן ואין לפי כבודו הוא גנאי קטן ופושט בשוק הוא גנאי גדול כמו מ"מ כמ"ש התוס' בשבועות למ"ד ב' ד"ה אבל שחילקו בין בזיון גדול דוחה שוא"ת ד"ס וקטן אין דוחה לשוא"ת ד"ת באיסורא וממונא דוחה כ"ה לעשה ול"ת דשוא"ת

דשוא"ת בקטן וכ"ה במציעא למ"ד ב' ד"ה אלא אבל לרש"י ז"ל אין חילוק בין קטן לגדול ובאמת יליף מאבידה בשוא"ת באיסורא דוחה ד"ת וכ"ת הקשה קושית התוס' במציעא שם למה לי והתעלמת הא כ"ש מלאחותו דדחי פסח ומילה בכרת י"ל דהתם אין דוחה כ"א לעשין לחוד כמ"ש רש"י בברכות ובאבידה דחי לעשה ול"ת לא תוכל להתעלם והשב תשיבם כן אמת די"ל מה מקשין התו' במציעא הא צריך והתעלמת דדחי עשה ול"ת דאף מלאחותו נאמ' דדחי עשה ול"ת שאין שוה בכול קמשמע לן כיון דכ"ה גדול ודחי לעשה ול"ת השוין בכול וכ"ה כוה וודאי ד"ת. ומפרש"י ז"ל ברכות כ"א שוא"ת שאני דכמה סייגים עשו חז"ל לעקור דבר מ"ה כו' משמע דכ"ה דרבנן ויש כח בשוא"ת כמ"ש ביבמות וקרא דלאחותו מיתוקמא בא"א לקוברו אח"כ ומשום מ"ע דקבורת מתים נגעו ביה כמ"ש הרא"ש ז"ל בביאוריו לסמ"ג בה' מגילה דמ"מ יש בו ב' חלקים א' קבורת מתים מ"ע ד"ת וא' כ"ה דמוטל בביזיון יע"ש וכבר כתבנו דהיכא דאפשר לקוברו אח"כ אפשר לקיים שניהם וליכא כ"א כ"ה והגמרא דפריך מלאחותו דידוע נ"י דה"כ אף באפשר לקוברו אח"כ דחי לה כ"ה ומשני שוא"ת יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מ"ה בשוא"ת אף כרת בהזאה בשבת ע"כ. אלא דא"כ מה כתב רש"י אח"כ והא דדחי לל"ת דלא נאמרה על זה ואי כ"ה לא ד"ת ע"כ לאחותו בא"א לקוברו אח"כ ובאם אפשר לקוברו אח"כ וודאי דלא דחי כ"א לפסח ומילה שיש כח ביד חז"ל בשוא"ת ש"מ דכ"ה ד"ת. ובאמת קשה מנלן דלאחותו באפשר לקוברו אח"כ ומשום כ"ה דוחה לעשין הללו אימא בא"א לקוברו אח"כ ומשום מ"ע דקבורת מתים הוא דדחי לעשין הללו ול"ע כעת והנה רואה אף דכ"ה ד"ת ודוחה לעשין אלו בשוא"ת אפ"ה לא דחי ללאו בקום ועשה ובעלמא חזינא דעשה הקל דחי לל"ת בקום ועשה ולא דחי לעשה דמה אולמי' וסברא נכונה היא וכיון דחזינא דכ"ה דוחה לעשין החמורין בכרת כ"ש דנימא דדחי לל"ת בקום ועשה אשר לכאור' דכ"ה דרבנן. וכ"ש דל"ת חמור מעשה כמ"ש ביבמות ז' א' ולא ליליף מעשין א"כ אף ל"ת שוא"ת מנלן דדחי לה כ"ה דנ"כ חמור וכ"ת הה"נ א"כ מאי האי דאמר שוא"ת שאני עשין שאני הול"ל ובמגילה פירש"י ז"ל אף ל"ת מהתעלמת כמש"ל דבאמת ילפינן מאבידה דממונא חמור מאיסורא:

והנה הא דאמר במגלה ת"ת ועבודה מ"מ עדיף מ"מ ומקרא מגלה מאי ומסיק דוחה ל"ת שבתורה ומה בכך והא עבודה דחיא עשה ול"ת כרת וסקילה ואפ"ה לא דחי למגלה וכבר הקשה זה בפני יהושע וע"ש. ע"ש וקו' זו מכח הקודמי' הכ"ר שם והר"ש ז"ל בביאוריו לסמ"ג הקשו כן יעו"ש תירוצם. וגם הא דפסקינן דאין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מקרא מגלה כדאיתא בא"ח סימן תרפ"ז ומנלן הא דהא בשוא"ת מצינו שיש כח ביד חז"ל לעקור דבר מ"ה כ"ש מגלה דברי קבלה ופרסומי ניסא ועוד קשה אמאי לא אמר ק"ו ומה דוחה עבודה לגמרי כ"ש דדחי למגילה לגמרי דעבודה ג"כ דחי למגלה בא"א לעשות שתיהן דאין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מגלה ומת מצוה אף שאפשר לקוברו אח"כ דוחה לעבודה עמ"א תרפ"ז א"ו דרבא הכי מספקא ליה אי הא דכתיב לאחותו בא"א לקוברו אח"כ ומשום מ"ע קבורת מתים הא אפשר לקוברו אח"כ לא דחי דכ"ה לאו ד"ת ומבעיא שפיר מת מצוה ומקרא מגלה באפשר לקוברו אח"כ מהו דהשתא לית ק"ו מעבודה דאימא מת מצוה לא דחיא עבודה באפשר לקוברו אח"כ ופשיט ליה דכ"ה דוחה ל"ת שבתורה והיינו ל"ת ד"ת ממש דאי לא תסור אכתי אין ראיה דכ"ה ד"ת הוא דלמא דרבנן אתלי ליקרייהו דידהו כו' אלא ל"ת מ"ה ממש וז"ש רש"י דיליף מהשבת אבידה דלא תוכל להתעלם דשוא"ת הוא ויליף באמת איסורא ממונא כמש"ל וא"כ כיון דכ"ה ד"ת הוה אין

שום

שום מצוה נדחית מפני מגלה משא"כ אי אמרינן דכל המצות נדחים מפני מגלה אכתי מאי פשיטותא אף דכ"ה ד"ת אפ"ה מגלה עדיף טפי א"ו כדאמרן. ועיין פני יהושע שם שגם הוא ז"ל דרך בדרך הזה שכתבנו אלא שכתב דאף דאיסורא מן ממון לא יליף מכל מקום חזינן דכ"ה ד"ת ואין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מגלה ואני כתבתי לעיל לשיטת רש"י באמת יליף מהשבת אבידה אף ל"ת דוחה כ"ה דמפסח ומילה ליכא למילף כ"א עשה (ערש"י יבמות ז' ל"ת חמור שלוקה ובל"ת שאין לוקה י"ל) ולא מחלק בין גנאי קטן לגדול דממון חמור מאיסורא ושפיר כתב המ"א דמברכות מוכח דכ"ה לחוד דוחה פסח ומילה אף ביש שהות לקוברו אח"כ דאל"כ לא היה פריך מכהנים מידי דליכא כ"א כ"ה לחוד ופסח יש מ"ע קבורת מתים וכיון שכן איכא תו ק"ו היכא מ"מ דוחה למגילה לגמרי מק"ו שדוחה עבודה לגמרי ועבודה דוחה מגלה דאין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מגלה כאמור. מ"מ מה שר"ל בדברי הרא"ש ז"ל בביאוריו לסמ"ג ואי לא לא דלא מיירי הר"מ ז"ל באין שהות לשתיהן אבאר לקמן אי"ה באורך דלא משמע כן מדברי הרא"ש ז"ל:

וראיתי לבאר בכאן כמ"ש התוס' בשבועות למ"ד ב' לחלק בין בזיון קטן לגדול ולמדין משיטת התוס' דבזיון גדול אף בממון ואיסורא בשוא"ת דוחה ד"ת בין עשה ול"ת אלא דסוברים מהשבת אבידה א"א למילף דממונא הוא אלא מסברא יליף אם כ"ה דוחה לעשה דפסח ומילה כ"ש דוחה ל"ת בשוא"ת דהא לענין דחיה נהפוך הוא כמש"ל ומש"ה הקשו במציעא למ"ד ב' למה לי קרא בהשבת אבידה תיפוק מפסח ומילה ויש לעיין בהשבת אבידה עשה ול"ת הוא לא תוכל והשב תשיבם וכ"ת התם נמי ל"ת דטומאה ונזיר הא כתבו בברכות דאין שוה בכל וישנו בשאלה וצ"ל דתוספת עוברים באבידה ליכא עשה ול"ת כ"ז שלא נטלה ל"ת ונטלו עשה ועיין בשיטה מקובצת שם. ובקום ועשה אף דוחה כ"ה שום איסור תורה ודרבנן דוחה אף קום ועשה כלאים וטלטול כרמלית. וגנאי קטן בממון דוחה מהשבת אבידה ואיסורא אי. דוחה לשוא"ת ד"ת דאיסורא מן ממון לא יליף י ויש להסתפק גנאי קטן בדרבנן קום ועשה א אחלי ליקרייהו או לאו ומהא דמנחות ל"ז ב' אפסיק חוטי ציצית בכרמלית משמע טלית גדול ומשמע דהוה גנאי קטן ואפ"ה לא שדי ליה אלמא איסור דרבנן דוחה כ"ה בקום ועשה ועמ"א א"ח י"ג כתב מבואר כן דבחול בגנאי קטן כו' ועיין תוס' שבועות ומציעא ומכל מקום י"ל ציצית הוה שוא"ת להמ"א ומש"ה דוחה כ"ה בגנאי קטן לשוא"ת בדרבנן. ומההיא דמנחות יש ראיה כמ"ש ובכללים הקודמים כתבנו דאפשר בר"ת דאדם גדול כמותו חשיב טלית גדול ג"כ גנאי גדול. ועמ"א שם שכתב ויש אומרים אף בחול שרי בגנאי קטן הוא שיטת רש"י ז"ל דבאמת ממון עדיף מאיסורא ויליף מאבידה אף גנאי קטן דוחה כ"ה לד"ת בשוא"ת ומוכח כן מדברי רבא במגלה דפשיטא ליה מ"מ ומגלה מ"מ עדיף דדוחה ל"ת שבתורה וע"כ אין חילוק בין ממון לאיסורא ומהתם יליף לה דאי יש לחלק כמ"ש הפני יהושע בברכות דא"ל להחזיר אבידה כ"א היכא דבשלו הוה מעריך דאבידתו קודמת לאבידת חבירו. וכדבריו מבואר בר"מ ז"ל הלכות גזילה ואבידה ולקמן אי"ה אבאר א"כ לא מוכח דכ"ה ד"ת הוא כמ"ש הפ"י במגלה אלא ע"כ דאין לחלק כלל בין ממון לאיסורא לסברת רבא ומש"ה פשיטא שפיר דמ"מ עדיף ממגלה והלכתא כרבא ומש"ה פסקו שפיר אותן י"א דאף בחול ביושב בבית הכנסת ואין טלית גדול עליו דשרי בגנאי קטן בשוא"ת וציצית שוא"ת הוה להמ"א כמ"ש בכללים הקודמים. ובש"ע פסק כתוס' דיש חילוק בין ממון לאיסורא ובאיסור גנאי קטן בשוא"ת

אין

אין דוחה בשוא"ת לאיסור תורה ובממון דוחה ואפשר בממון גופא י"ל כמ"ש הפ"י בברכות דבהלו גופא לא הוה מטריח א"ע ולפ"ז בעדות ל"ש האי סברא דממון מאיסורא לא יליף ולקמן אבאר במציעא ה' אי"ה:

ויש לנו הרהורי דברים בתוס' שבועות ל' ב' ד"ה אבל במ"ש שפיר משני או דלא אסיק אדעתיה שוא"ת והא וודאי קשיא אף דאסיק אדעתיה מ"מ ממון בשוא"ת גנאי קטן דוחה ואיסורא דווקא גנאי גדול דוחה בשוא"ת דליכא מן מ"מ ושפיר משני ממון מאיסורא לא יליף. עוד תירצו שם התוס' איסורא היינו לאפרושי מאיסורא דהוה קום ועשה על ידי ממון אף קום ועשה שרי דמלא שק משמע אף שא' רצה להחזיק בו יע"ש הנך רואה שבממון אף גנאי קטן וקום ועשה דוחה כ"כ ואיסורא דווקא גדול דוחה ד"ת בשוא"ת לא קום ועש' ובדרבנן אף גנאי קטן וקום ועשה דוחה כ"כ כההוא דכרמלית וכ"פ בש"ע א"ח סימן י"ג ושיטת רש"י אבאר לקמן אי"ה:

עוד אבאר לך דמה דמשני כאן ממון מאיסורא לא יליף הקשו התוס' במציעא ך' ב' ד"ה איסורא דהא ממון עדיף מאיסורא דבממון אין הולכין אחר הרוב ובאיסור הולכין אף נגד חזק' ולא אמרינן במקום נקב שחט וע"ש והנה בב"ק ריש המניח ע"כ דמש"ה אין הולכין דיש חזק' מרי' קמא נגדו יע"ש ובס' ג"ו כתבנו דמדרבנן הוא דסמיך מיעוטא לחזקה ובאיסור נמי אמרינן נגד חזקה סמוך להתיר ועתוס' בכורות כ"א באורך. (אמר הכותב בפריי לי"ד כתבתי דספק נקב וריעותא הוושט במקו"ם שחיטה הוה ספק בשחיטה נגד חזקה והבאתי כמה ראיות ע"ז מפנים מאירות ח"א ס"א ומהר"ו לרבינו יהונתן ז"ל וגדולה מזו במהרש"א ז"ל בכורות כ"א אף שדבריו שם צ"ע ובפריי כתבתי מזה וגאון א' בזמנינו זה אמר דלא הוה ספק בשחיטה ובתוס' מבואר דהוה ספק בשחיטה. נג"ד חז"קה. ולר' מאיר דסובר סמוך מ"ה אף לא אפשר לקולא כתינוק בעיסה כ"ש לחומרא איך אכל בשרא וכ"ת אית ליה חזקה שלא נתברר הוה חזקה פסח ובכור ומעשר מא"ל קשה. ובהו"ת ב"ק ל"ה א' כתבנו דבממון היכא דאיכא חזקה עם הרוב הולכין והיינו היכא שטוען שמא לא ברי עתוס' ריש המניח וכתבנו קושיא מכתובות ריש האשה שנתארמלה לרב פריך כו' והא טוען ברי ויתומים נ"כ ברי והדברי' ארוכי' אין מקומם פה) וא"כ לכאור' אין חומר ממון מאיסור' דממון סמוך מדרבנן והפקר ב"ד הפקר ואיסורא נמי מחמירין מדרבנן בסמוך לדידן ולא חיישינן מדרבנן בתק' נקב שחוט עשה דשאין זבוח כל שלא נולד ריעותא כלל לא החמירו חז"ל ובמקום דלא אפשר. ובשו"ת א' מברלין בס' ג"ו הסבנו מזה אם לא שסברת התוס' דבממון מ"ה אין הולכין אחר הרוב דחזקת ממון אלים טובא כמו רובא וכי אמרינן רובא עדיף מחזקה באיסור והביאו שפיר ראיה משחיטה. ואי איכא חזקה עם הרוב נגד חזקת ממון עיין בפני יהושע ריש האשה שנתארמלה בשם בעל המאור דעדיפא מחזקת ממון יע"ש והיינו דברי ושמא לא הוה כדרב אבל מטעמא דאוקי חזקה לגבי חזקה איתא דחזקת ממון עדיף יותר מחזקת הגוף ורובא ואין קושיא אלא מטעמא דכתב פני יהושע דהא באיסורא רובא עדיף מברי ושמא וכיון דברי ושמא עם חזקת הגוף עדיף מחזקת ממון כ"ש רובא עם חזקת הגוף דעדיף מחזקת ממון ודבריו ניכרים ואמתיים קולע אל השערה ולא יחטא כדרכו הטוב. והנה למידין למ"ד אין הולכין בממון אחר הרוב חזינן דממון עדיף מאיסורא כמ"ש התוס' משא"כ למ"ד הולכין בממון אחר הרוב י"ל דממון לא עדיף מאיסורא וא"כ הוא דברכות דמשני ממון מאיסורא לא יליף היינו אליביה דרב דאמר המולא כלאים פוטמן אפילו בשוק ולדידיה דסובר הולכין בממון אחר הרוב בריש המניח ופרק הפרה וב"ב צ"ב שפיר משני איסורא מממונא לא יליף משא"כ

רבא

רבה במגילה להלכה אין הולכין בממון אחר רוב וממון עדיף מאיסורא א"כ יליף מהתעלמות דה"ה דוחה ל"ת שבתורה ממש כפי' רש"י ז"ל שם ובמציעא שם דאמר היכי פשט מר איסורא מן ממונא משום לעז יע"ש. באופן לשיטת רש"י ז"ל אף גנאי קטן דוחה ל"ת מ"ה מאבידה. ועיין בה' שיטות בסנהדרין י"ח ב' דכתב דמסיק שם שוא"ת שאני אולי היה בגירסתו מסכת אבידה שוא"ת שאני לא כגי' גמרא דידן איסורא מן ממונא לא יליף כו'. ועיין שיטה מקובצת מציעא ל' וכ"ז ולמ"ד באורך ובשבע שיטות במס' מגלה יע"ש ובאיסור דרבנן אף בקום ועשה וגנאי קטן דוחה ה"ם ללא תסור אפילו אי לא תסור ד"ת ממש רבנן אחני ליקרייהו ולא מחלה אמרו כן אלא אא"כ ויש הא בידם ערא"ש בביאורין למגלה ומרגניתא טבא וכבר קדמו הרא"ש ז"ל. אבל שיטת התוס' הוא דגנאי גדול דוחה ד"ת שוא"ת וקטן דווקא ממון ומיהו בדרבנן כ"ע מודים דדוחה בקום ועשה כהסוגיא דמנחות בכרמלית והסוגיא דשבועות סובר רש"י ז"ל לאפרושי מאיסורא דהוה מעשה בידים א"כ מש"ה צריך להעיד אלא בממון משמע אף בקום ועשה הה"ג דוחה וע"כ דאף לרש"י יש חילוק בין ממון לאיסורא ודוחק לומר ה"מ בממון היינו להוציא ע"י דהו' שוא"ת דא"כ לפלוג בממון גופא בין להוציא או להחזיק ע"י וצ"ע:

והנה הר"מ ז"ל בהל' כלאים פרק עשירי כתב פושטו אפילו בשוק דאין ה"ה דוחה ל"ת המפורש ומה שדוחה באבידה דממון הוא כפי שנראה דעת שלישית דאבידה הוה שוא"ת וצ"ל כתירוץ התוס' דלא אסיק כו' וגם לא ס"ל לחלק בין גנאי קטן לגדול דא"כ הוה לבאר זאת ולכתוב א"כ דמאבידה לא קשיא ועוד דעיקר חסר שכתב דאין דוחה ל"ת המפורש ולכאורה משמע שסובר לחלק בין עשה פסח ומילה דוחה כ"ה ולא לל"ת דחמור מיניה כבדים יבמות ומש"ה חילק בין עשה לל"ת ולא בין שוא"ת ומקשה מאבידה הוה ל"ת וחמור מעשה אף דלא לקי עליה (עיין רש"י יבמות) ומשני איסור שאני ועיין פ"א מהל' עדות כמ"ש לאפרושי מאיסורא ובהל' גזילה וה' מלכים. ולמעט במחלוקת אומר אני דהר"מ ז"ל סובר דאין לחלק בין גנאי קטן לגדול אלא החילוק בין קום ועשה לשוא"ת וז"ש שאין ה"ה דוחה ל"ת המפורש היינו קום ועשה והא דמקשה מאבידה היינו שרוצה אחר להחזיק בו דהוה קום ועשה כמ"ש התוס' בשבועות למ"ד ב' בביאותיו לעיל ומש"ה משני דאיסורא מן ממונא לא יליף וא"כ משמע דרש"י והר"מ ז"ל כחדא סווין דאין חילוק בין גנאי גדול לקטן אלא דרש"י יליף לה מאבידה ולהר"מ ז"ל מסברא הוא דאין לחלק וממונא מאיסורא כו':

ודע ביבמות ל' ב' איתא שם דהדין בציצית הוה שוא"ת והקשו התוס' מ"ש מכלאים דפושטו בשוק דהוה קום ועשה ותירצו כלאים הלבישה באיסור מש"ה אף השהייה הוה מעשה משא"כ ציצית עיטוף לא הוה באיסור דהותחך כו' יע"ש. וממרוצת דבריהם נראה דכל שהמעשה בתחלה היה באיסור אף השהיה הוה מעשה ומש"ה פושטו בשוק והסוגיא דמכות י"ז ב' דרב אשי אמר כל שעה כדי פשיטה ולבישה לוקה דתחלת הלבישה היה באיסור משא"כ הדין כו' ולפ"ז בכלאים הה"נ לבש בגד צמר ובא אחר וקשר בו חוט פשתן באונס לא הוה השהייה א"כ מעשה ולא לקי ועמ"ל הל' ביאת מקדש ובס' ג"ו הארכנו בלאו שאין בו מעשה. ועמ"ל פרק שלישי מהל' ביאת מקדש:

הן אמת שמה שכתבנו כמ"ל דכל שתחלה היה מעשה אף שהיה בהיתר כהסוגיא דנזיר שנכנס בשידה תיבה ומגדל לביה"ק ובא אחר ופרע המעזיבה באונס דמבעיא ליה בשבועות י"ז ונזיר פ' היינו למלקות אי בעינן שהייה או כדי כניסה ויציאה אלמא אף שהמעשה היה בהיתר וא"כ פרע המעזיבה באונס מבעיא ליה כו' והשהייה א"כ הוה מעשה וזה סותר למ"ש

למ"ש ביבמות דהסדין כל שהלבישה בהיתר לא חשיב השהיה מעשה ואמאי לא דמי לנזיר. והני די"ל דהתם היה המעשה סיבה ללאו דאי היה הולך בלא שידה היה חייב ה"נ עכשיו דהלך בשידה ובא אחר ופרע המעזיבה חייב משא"כ הדין בציצית דהלבישה א"א לאשכוחי כלל באיסור וכן נזיר שנדר בביה"ק ואמרי ליה לא תנזור דהמעשה היה בהיתר ואמרינן אי דהתרו בשעת מעשה דלקי ופי' הת"ל דעיקום שפתו לא הוה מעשה כ"א שבא ע"י מעשה י"ל דאשכוחי משכחת ליה אלו היה נזיר מקודם וזה דוחק גדול בעיני וגם דברי הת"ל לכאורה נראין כסותרין זא"ז דכאן כתב כל שהיה ע"י מעשה הוה מעשה אף שהיה בהיתר ולבסוף סיים דיש לספק אי היה שוגג אי חשיב מעשה. ומ"מ כל שנסמא א"כ הוה לאו שאין בו מעשה ופשיט' ליה כל שהמעשה היה בהיתר לא חשיב השהיה מעשה יע"ש. ומדברי התוס' יבמות משמע כל שהמעשה בהיתר לא חשיב שהיה מעשה ואין לחלק בין היכא חשוב לאו שיש בו מעשה או קום ועשה שהרי הוקשה להם מהא דמכות לרב אשי מלאו כו' אקום ועשה. והנה יש לחלק דוודאי היכא שנכנס בשידה תיבה ומגדל דהוה לאסוקי אדעתיה דשמא מפרע המעזיבה ומש"ה כי בא אחר ופרע באונס הוה הליכה מעשה וגם בשעת הליכה אי הלך בלא שידה היה חייב מש"ה הליכה חשיב מעשה משא"כ בהא דנזיר בביה"ק דהליכה בהיתר שלא היה נזיר ואח"כ לבש רוח אחרת אותו ונדר בביה"ק ודאי הליכה לא מצטרף שיהא השהיה אח"כ מעשה ומש"ה אמר שפיר אי דהתרו בשעת מעשה לא בעי שהיה ולא מוקי לה בהתרו אחר כך באשפיא בשידה וכבר עמד הת"ל בזה אשר ע"כ היה נראה לומר דעקימת שפתיו בנזיר הוה מעשה כממיר דבדיבוריה עביד מעשה דהבהמה נתפסת בקדושה ה"נ הנזיר בקדושה דאסור בג' מינים. והי שהכא אח"כ והתרו ביה הליכה לא הוה מעשה כיון שהלך בהיתר וא"א לבוא לידי איסור לא חשיב מעשה אבל בנכנס בשידה והוא נזיר מקודם דראוי היה לבוא לידי איסור אי הלך בלא שידה אלא שהשידה הצילתו ומש"ה כל שנפרע באונס והשהה הוה מעשה ומבעיא ליה אי צריך שהיה או כדי כניסה ויציאה. ומיהו רש"י ז"ל בנזיר פירש דנכנס בשידה ונדר שם בנזיר ובשבועות פירש להיפך דהיה מתחלה נזיר וכבר עמד הת"ל בזה. ומ"מ הנך רואה דהבעיא בנזיר בשידה איירי דנזיר בביה"ק ואף שהכניסה בהיתר דומיא דלבישת הסדין חשיב מעשה וחייב בשהיה אלא דרש"י ז"ל אפשר מפרש סוגיא דנזיר לענין איסור או למ"ד לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ולתוספת דפירשו שם לאו שאין בו מעשה אין לוקין אית לן לומר דבעיא שהיה בנזיר כבר ונכנס בשידה ומש"ה חייב ומש"ה לא אבעיא ליה בנדר בביה"ק והתרו לאחר מכאן וכדכתיבנא:

אמנם כן דברי הר"מ ז"ל בהלכות נזירות פרק שני הלכה ח' וט' לא זכיתי להבינם על בורי' דכתב דנדר בנזיר לוקה אם התרו בו בשעת נזירות ואם התרו אח"כ עכ"פ בשהיה לוקה וכמ"ש הכ"מ שם ואלו לאח"כ בבא חבירו ופרע המעזיבה בעיא דלא אפשטא אי השהיה שעה פעולה או לאו וכפי הנראה דכשהוא בנדר בביה"ק דהליכה היתה בהיתר גמור וא"א לבוא לידי חיוב דפשיטא שיש לספק אי השהיה מעלה או לאו דהוה לאו שאין בו מעשה וכדאמרן. אשר ע"כ היה נראה לומר דרבינו סובר דעקימת שפתיו דאתעביד מעשה ע"י הוה מעשה כממיר ונזיר דע"י אסור בג' מינין ומביא קרבנות חשיב מעשה להתחייב ע"י אף שהטומאה היה בלא מעשה שעומד בביה"ק וכיון שכן אף אח"כ שלא התרו ביה בשעת נזירות אלא אח"כ לוקה כיון שתחלתו היה ע"י מעשה שנדר בנזיר אף שהיה בשוגג מ"מ חשיב מעשה כמ"ש הת"ל כיון שהיה עכ"פ באיסור שעומד בביה"ק מש"ה בשהיה אח"כ

לוקה

לוקה ומש"ה לא מבעיא ליה בנזיר בהיס"ק והכה והתרו אח"כ ומבעיא ליה בבא חבירו ופרע המעזיבה דהמעשה בתחלה בהיתר גמור אי השהיה מעלה או לאו דלא הוה לאו שיש בו מעשה כיון דהלי' היה בהיתר גמור אין השהיה מעלה כלום ותיקו ומש"ה פסק דלא לקי עליה בספק ונגדר בהיס"ק דהדיבור היה באיסור אף בשוגג חשיב מעשה דומיא דממיר וכי אתרו אח"כ לקי שפיר על השהיה והאי שהיה לא ידענא אי בשיעור יציאה וביאה או כשיעור השתחויה כאמור בטומאת מקדש כמבואר בשבועות שם ומ"מ ל"ד לסדין בציצית דהוה שוא"ת דא"א להיות כעיטוף בשום אופן באיסור משא"כ בשידה דהליכה הוה סיבה כו' ואי הלך בשידה פרועה היה חייב עכשו שנסתר בבואו שם חייב ועיין כ"מ פ"א מהל' תמורה וי"ל בין ממיר שהמעשה דאתעביד ע"י דיבור הוה האיסור משא"כ בנזיר:

וראיתי בטור יורה דעה סימן ש"ג כתב לשון הר"מ ז"ל המוצא כלאים קורעו כו' וא"א ז"ל כתב דווקא במזיד ובש"ע יש ב' דיעות ולכאורה דהר"מ ז"ל לשיטתיה דבעיא דנזיר למלקות איירי וכמ"ד לאו שאין מעשה לוקין עליו ומש"ה לא מוקי בהתרו אח"כ דודאי בשהייה מועלת דתחלתה היה על ידי מעשה ע"י דיבור דחשיב מעשה כדאמרן אף שהיה שוגג חשיב בשהיה מעשה ומש"ה בהוא חסיד דקרע כרבלתא דסבר שהיא יהודית דמיירי שהתרה בה לפשוט ולא פשטה אף שתחלתה מסתמא בשוגג כמ"ש הפרישה שם דבאמת עכו"ם היתה אפ"ה הוה קום ועשה בשהיה והוא דמכום כ"א בבכי איירי אף שהיה שוגג על הלבישה כל שלא פשט אח"כ לוקה ומש"ה קרע מעל ראשה והרא"ש ז"ל סובר דווקא כשלבשה מזיד הא שוגג אין השהיה מעשה וה"ה דוחה. ומה אמשה שרבים ב"י לא כ"כ אלא להרא"ש ג"כ אף שבשוגג מתחלה על שהיה מזיד אח"כ צריך לפשוט ויש לו עד המסיים בעמוד של ברזל מכח דאמר המוצא כלאים בבגדו משמע שלאחר שלבשו מצאו ואף שהיה שוגג על הלבישה אפ"ה הוה קום ועשה וע"כ דוקא בשוגג אח"כ א"ל להודיע לו וטעמו של דבר לא ידענא דמוכר עבירה בשוגג בל"ת מנלן דדחי כ"ה ומירושלמי הא איכא תי' אחר יע"ש בב"י דודאי עבירה בידו שוגג ול"ד לאמן פסח כ"ו שא"י אין מלוי. ודע דבי"ד סימן שע"ו כהן שוכב ערום א"ל להודיע עד שלובש ואם הודיע צריך לילך ערום בטומאה דר"ת וזה כדברי הרא"ש ז"ל דאלו להר"מ ז"ל וכמ"ש המחבר בש"ג דאף שוגג קורעו ה"ה כאן צריך להודיע מיד ואמאי לא כתב רמ"א וי"א כדרכו בכל המקומות ומיהו הא דצריך להקילו אף שהוא שוגג דליה כאן כ"כ דילגים א"ע תחלה ויש לעיין במ"ש הש"ך שם דבטומאה דרבנן א"צ להקילו והא כיון דליכא כ"כ בהקילו שיאמרו לו אחר שלבש אמאי לא מפרישינן לי' אף מדרבנן:

ודע שאני התם אמאי בשהודיעו לו צריך לילך ערום והא אמרינן מ"מ דוחה כ"ג ונזיר ותירץ רש"י אף שהוא קום ועשה דלא הוזהר כלל במ"מ והתוס' תירצו דישנו בשאלה ואין שוה בכל מכל מקום מוכח דכ"ה דוחה ל"ת דטומאה וא"כ בהודיעו לו אמאי צריך לילך ערום ובגמרא מוכח דתרוייהו כהדדי מדפריך הכא דאמר רב פוטען מלאחותו וכמ"ש התוס' בשבועות למ"ד ב' ומליצא למ"ד ב' דערום הוה גנאי גדול כמו מ"מ יע"ש. וכ"מ דסובר לאחותו בהולך לשחוט פסחו ולמול בנו איירי בלא נזיר וכ"נ כמ"ש התוס' בזבחים דף ק' וכן יש קצת מרבוותא סוברים כן והא בסימן שע"ד פסק המחבר דנזיר וכ"נ ופסח ומילה אפ"ה מ"מ עדיף א"כ חזינן דכ"ה דוחה ל"ת טומאה בקום ועשה ממש כ"ש כהן שוכב ערום די"ל השהייה לא חשיב מעשה ואף אי חשיב מעשה לאו דטומאה ניתן לדחות אצל טומאה וכ"מ דהמחבר בשע"ד מיירי בא"א לקוברו אח"כ והוה מ"מ דקמרת תמים ומש"ה דמי בזה כ"ה לתוד אין דוחה כ"א שוא"ת הא מנלן דבגמרא איירי בהכי:

באפשר לקוברו אח"כ ולא הוה כ"א כ"ה לחוד מנלן בא"א לקוברו אח"כ דדחי ב' לאוין טומאת כהן ונזיר ובנזיר ה"ה משמע דלר"ע אין עשה דוחה לב' לאוין ובספר ג"ו והכללים הקודמים כתבנו מזה. ועוד דהוה לבאר בשע"ד מיירי בא"א לקוברו אח"כ. שוב ראיתי בשו"ת פנים מאירות ח"א הרגים בקושיא א' ואי"ה בכלל שאח"ז בכלל דלא תסור אבאר עוד:

ועתה אבוא למ"ש הרא"ם ז"ל בביאוריו לסמ"ג ה' מגילה כתב שם עבודה ות"ת מ"מ עדיף היינו אף עבודה בידו רציחה דוחה עבודה בלא התחיל בה דאם עבודה בידו מעם מזבחי ולא מעל מזבחי והא דאמר ת"ת תוכיח מכ"ש הוא דאמר ביבמות. ר"ל דביבמות ז' א' אמר קבורת מ"מ תוכיח שדוחה עבודה ואינו דוחה שבת היינו אף שדוחה עבודה בידו אינו דוחה שבת כ"ש רציחה שאין דוחה עבודה אלא כ"א דלא ה"ה בידו אלא דקשיא לי א"כ בסנהדרין דאמרינן ותהא קבורת מ"מ דוחה שבת ואמרינן רציחה תוכיח ומה יוכיח איכא שאני רציחה דאין דוחה עבודה כ"א בלא התחיל בה ושבת דין הוא שלא תדחה שכבר קידש היום והתחיל קדושת שבת ונהי מעיקרא ביבמות הוי הוה יליף דרחילה הדחה שבת ליכא לאקשויי דיו כמו רציחה דוחה עבודה בלא התחיל בה הא כתבו התוס' דלר"מ קאמר דלית ליה דיו היכא דמופרך ק"ו ומכל מקום מה קאמר ר"י בסנהדרין רציחה תוכיח אימא דרציחה גלי קרא דלא ניליף דלא דחי עבודה אלא כשלא התחיל בה משא"כ מ"מ דאף שהתחיל בעבודה אפ"ה דחי אותה אימא דה"נ דתדחה שבת דהכי דיו בשו"ת גלי קרא דלא ניליף ונאמר דיו היינו דמה רציחה דוחה עבודה שלא התחיל עדיין במצוה אף שבת לא הדחי אלא בלא קידש היום ודיו הוה גלי קרא דאף בעלמא לא אמרינן דיו היכא דמופרך ק"ו בכאן לא והיינו רציחה אבל מ"מ דדחי עבודה אף בהתחיל בה וליכא כ"א דיו דשו"ת אימא אפ"ה דיליף ולא פרכינן ועיין יבמות עוד תי' שם ועיין ברא"ם לידך בזה. עוד כתב שם דלאו דטומאה כתוב אצלו דמ"מ דוחה בעמיו בכ"ג וזה אמת ויליה דמתחלה לא ניתן הלאו כלל בזה אמנם בנזיר דכתיב נפש לא יבוא ואח"כ כתיב לאחיו דמ"מ מטמא זה ג"כ חשיב כלא נאמר בה הלאו א"כ באבידה נמי כתיב והתעלמת אלא הלאו ונאמר דעל זה לא נאמר כלל ויש לחלק יע"ש. ומ"ש שם דהיכי קאמר מ"מ ומגלה מ"מ עדיף שדוחה ל"ת והא עבודה דוחה ל"ת ועשה ואפ"ה לא דחי מקרא מגלה כ"ש כ"ה שאין דוחה כ"א ל"ת גרידא וכ"ש דמ"מ עדיף מעבודה דא"כ הול"ל כן ועוד דאין זה ראיה דהא מקרא מגלה ג"כ דחי עבודה ותי' דמ"מ עדיף כ"ה שדוחה ל"ת בלתי שום קיום מצוה ועבוד' דדוחה היינו מחמת קיום המצוה והקשה דעבודה עשה ול"ת דשבת אם קיים מצוה וכ"ה אין דוחה כ"א ל"ת גרידא עבודה עדיף וכיון דעבודה אין דוחה מקרא מגלה כ"ש מ"מ ותירץ דמ"מ הוה כ"ה אם קיים המצוה ודוחה עשה ול"ת ג"כ וז"ש גדול כ"ה היינו כו' יע"ש ותוכן כונתו דודאי כ"ה לחוד אין דוחה כ"א ל"ת ולא עשה ולא תעשה ולפי דבריו באבידה ליכא כ"א לאו דלא תוכל להתעלם לחוד כ"ז שלא בא לידו ואח"כ איכא עשה דהשב דאל"כ הוה למימר שדוחה עשה ול"ת אלא דמ"מ קבורת מ"מ דהוה עשה דקבורת מתים עם כ"ה ודא עדיף מעבודה שדוחה העשה לכמה עשין לפסח ומילה וה"ה ללאוין דעשה דוחה לכמה לאוין ולעשה חבירו הא כ"ה דוחה ושפיר אמר גדול כו' ואיך שיהיה אי כונתו בא"א לקבור אח"כ או אף באפשר לקבור אח"כ אפ"ה איכא עשה דקבורת מתים כמ"ש המ"א מכל מקום ל"ע מה פריך בברכות ד' הא דפוסקין בשוק מהולך לשחוט פסחו התם איכא ג"כ עם קיום המצוה דקבורת מתים מש"ה דוחה לכמה עשין ולאוין משא"כ כ"ה לחוד אף בשב דשוא"ת ד"ת אין דוחה אם לא שנאמר

דגמרא

דגמרא מיירי באפשר לקוברו אחר כך וכה"ג ליכא מ"ע דאפשר לקיים שניהם וליכא כ"א כ"ה לחוד והרא"ש ז"ל מפרש הא דאמר מ"מ עדיף ממגילה היינו בשאי אפשר לקוברו אח"כ דאיכא עשה דקבורת מתים ודאי דוחה לעשה ול"ת כחמורה ועדיף מעבודה דבעבודה יש קיום המצוה ואלו מ"מ יש בה חלק כ"ה דדוחה ל"ת גרידא אף בלא קיום המצוה וסובר כ"ה לאו מצוה ד"ת היא ואינה ממנין המצות ואפ"ה דוחה ל"ת גרידא וזה שלא כדברי הת"א שכתב אף באפשר לקוברו אח"כ אפ"ה מ"מ דוחה מגילה וע"כ סובר דהוה קיום המצוה עם כ"ה א"כ מה פריך בברכות וכאמור . ודע דהא דאמר גדול כ"ה דוחה ל"ת ה"ה עשה בשוא"ת כפסח ומילה ועוד ל"ת חמור מיניה אלא משום קיום המצוה וכ"ה ליכא קיום מצוה ואפ"ה דוחה ל"ת כ"ש דדחי עשה וזה ברור . מ"מ כבר כתבנו ישוב בגמרא דה"ק דאין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מקרא מגילה . ורא"ש לא ניחא לי' בכך דסובר דכ"ה ליכא מצוה כלל ואפ"ה דוחה ל"ת יע"ש ומצינו למידין לשיטת הרא"ש ז"ל דכ"ה אין דוחה כ"א ל"ת גרידא לא תוכל להתעלם או עשה גרידא במכ"ש דל"ת חמור מיניה וכ"ה לאו משום מצוה קאתינן עלה דנימא מה אולמי' כו' אבל עשה ול"ת לא דחי ומ"מ דדחי לשניהם ול"ת הוא מפני קיום המצוה שבה בד"א לקוברו אח"כ כדמוכח מסוגיא דברכו' ולדעת רש"י כבר כתבנו דאפשר לפרש באבידה יש עשה ול"ת עיין בשיטה מקובצת בבא מציעא למ"ד א' באבידה יע"ש באורך :

עוד אני חוזר אל הראשונות במש"ל בנזיר ע"י עקימת שפתיו הוה מעשה כתמורה י"ל דהתם על מה שהזכירה תורה שלא ימיר אתעביד מעשה משא"כ כאן מי אמרה תורה לא תגזור מ"מ י"ל הואיל ואתעביד מעשה ע"י חשיב עקימת שפתיו מעשה ועיין שיטה מקובצת ב"מ צ"א ב' ופ"י שם ובתוס' שיטות שבועות למ"ד וסנהדרין ס"ז ומכות י"ו ומשמע שם דהגירסא ברכות בהא דאבידה שוא"ת שאני לא ממון מאיסורא לא יליף ועתה"ר מגילה :

ואכתי פש גבן לברורי הא דאמרינן במגילה מ"מ ועבודה מ"מ עדיף מלאחותו והא פסח ומילה יש תשלומין פסח בשני ומילה ימול לאחר שנקבר ביום הח' ומנלן דכ"ה דוחה עשה ול"ת בשוא"ת לגמרי המצוה וכ"ת דאה"נ דכ"ה אין דוחה המצוה לגמרי ולאקדומי הוא דאיירי בג"מ דא"כ מה פריך בברכות פושטן בשוק מלאחותו דהתם אין המצוה נדחית לגמרי מפני כ"ה משא"כ ל"ת דכלאים נדחית לגמרי מפני כ"ה ובשוא"ת גופא היה לחלק כאמור . אלא ע"כ כ"ה דוחה המצוה לגמרי ופסח לא מקרי תשלומין דחייב כרת על הא' וכו' ואף בזבחים דף ק' א' הכא דרמינן ב' ברייתות במעשה דיוסף הכהן שנטמאו בע"כ להא דאין טומאת קרובים דוחה פסח אלא מ"מ בלבד ומשני קודם חצות דוחה פסח ולאחר חצות פסח עדיף ופריך דלמא אידי ואידי אחר חצות והא דטומאת קרובים דוחה כר"ע דלה יטמא מצוה והא כר"י דרשות ופירש"י דמצות דוחה פסח דיש לו תשלומין בשני ומילה נמי לאחר מכאן בו ביום ומשני הא נמי ר"ע יע"ש א"כ חזינן דפסח אין נדחה לגמרי וי"ל דזה בה"א דבא לאוקמי הא ר"ע והא ר"י משא"כ באמת דהא נמי ר"ע ואפ"ה אין טומאת קרובים דוחה פסח אלא קודם חצות ומטעם אנינות כמ"ש לקמן אי"ה אבל לאחר חצות פסח דוחה טומאת קרובים אף דלה יטמא מצוה וכ"מ שאפשר לקיים שניהם כדר"ל אלמא פסח לא מקרי אפשר כו' כמחוסר כפורים ע"פ שדוחה כמ"ש התוס' שם דבאמת צ"ל לדחוקי ולמשכוני נפשין לומר די"ל בין מח"כ בע"פ ובין טומאת קרובים יע"ש וכיון שכן שפיר אמרינן בג"מ דמ"מ דוחה כמה מצות לגמרי מלאחותו ומילה נמי בא"א למול היום כלל ול"מ בא"א לקוברו אח"כ אף באפשר לקוברו אח"כ ובמ"א אבל לא פסח חשיב עשה דכרת

למה

למה שפסק הר"מ ז"ל בה' ק"פ בפלוגתא דר' ורבנן: וכדמות ראיה מיבמות זיין א' ותהא רציחה דוחה עבודה קבורת מ"מ תוכיח כו' ומה יוכיח והא קבורת מ"מ דוחה עבודה היינו ביש תשלומין כפסח ומילה אבל לדחות לגמרי לא והא דדחי ללאו דטומאה' כהן ונזיר שישנו בשאלה ואין שוה בכל או דההכי לא אזכר רחמנא ע' רש"י ותו' ברכות משא"כ רציחה דוחה עבודה לגמרי כמ"ש בתו' יבמות וסנהדרין אף שאין כהן אחר לעבוד והוא קרבן ציבור שאין לו תשלומין קרא סתמא אמר מעם מזבחי דין הוא שתדחי רציחה שבת משא"כ קבורת מ"מ דאין דוחה מצוה לגמרי דין הוא דלא תדחי שבת לגמרי דאף דכר"ע אתיא דלא אמרינן דיו היכא דמופרך ק"ו מ"מ יוכיח וודאי ליכא דהכי דגלי קרא דלא ילפינן קבורת מ"מ שתדחה שבת דאמרינן דיו הה"ג דמה שדוחה מ"מ עבודה לאו לגמרי ה"ה דלא תדחה שבת לגמרי משא"כ רציחה דוחה עבודה לגמרי ה"ה דוחה שבת ודיו בשו"ת אמרינן דאתיא כר"ע וכתבנו לעיל הה"ג אלא וודאי דמ"מ דוחה עבודה לגמרי ולכך דין הוא שתדחה שבת לגמרי ושפיר קבורת מ"מ יוכיח אי לאו דהיא גופא יליף דתדחה שבת ומש"ה אמר ג"כ רציחה תוכיח והא דבא"ח בסימן תרפ"ז דבאין שהות מקרא מגילה עדיף היינו באפשר לקוברו אח"כ דאל"ה אין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מגילה וכ"ש מ"מ ועמ"א שם ואין להקשות היאך משכחת דמ"מ דוחה עבודה לגמרי אי פסח יש תשלומין בשני ואי שאר קרבן ציבור תמידין ומוספין אי איכא כהן אחר אין נדחית לגמרי ואי ליכא כהן אחר ק"ל דוחה טומאת מת ויקבר ויעבוד אח"כ וי"ל באין שהות לעבוד אח"כ או פסח שני או במסקנא פסח א' נמי מקרי אין לו תשלומין ויליף שפיר מלאחותו דמ"מ דוחה עבודה לגמרי ושפיר אמר מ"מ תוכיח. ושמעתי משם רב א' דאמר שיש הכרעה לכר"מ ז"ל דאין שום מצוה נדחית

מפני מ"מ ואף מקרא מגילה מדלא אוקמיה לב' ברייתות הא דתניא טומאה קרובים דוחה פסח בפסח ראשון והא דאין דוחה פסח מיירי פסח שני דאין תשלומין ומש"ה פסח עדיף דכרת אלא דא"כ גם מת מצוה אין דוחה שום מצוה ד"ת עכ"ד. ולדידי קשה חדא דמ"מ הא מנא ליה דמגילה דרבנן אין נדחית מפני מ"מ ועוד דהא וודאי בא"א לקוברו אח"כ מ"מ עדיף כדמוכח בברכות ויבמות ומגילה דמ"מ הוכיח דדוחה עבודה היינו לגמרי דאל"ה לא הוה תוכיח כמש"ל וא"כ אכתי מה מקשה לימא ברייתא שניה מיירי בפסח שני וא"א לקוברו אח"כ דמ"מ עדיף ועוד דאין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מקרא מגילה וכ"ש קבורת מתים בא"א לקוברו אח"כ שיש מ"ע עם ל"ת כמש"ל באורך מזה וא"כ וודאי מ"מ דוחה ג"כ וממקומו הוא מוכרע ממילא בא"א לקוברו אח"כ וודאי מ"מ דוחה כל המצות שבתורה דאית מ"ע עם ל"ת כמ"ש הרא"ש ז"ל בביאורו לעיל ואם נאמר אבל מטמא למ"מ מיירי באפשר לקוברו אח"כ דזה אין דוחה שום מצוה ד"ת ואף מגלה דרבנן א"כ שמעינן מזה דמ"מ אף שאפשר לקוברו אח"כ אפ"ה דוחה כל המצות ד"ת מדאמרינן ביבמות קבורת מ"מ תוכיח שדוחה עבודה היינו לגמרי מביא מקרא לאחותו והתם בפסח מיירי דיש תשלומין אלא דבאמת דוחה כל המצות כולן דפסח לא מקרי יש תשלומין בשני כמש"ל עכ"פ הא חזינן דמ"מ דוחה אף שאפשר לקוברו אח"כ ואף שאין למצוה תשלומין ומברכות ג"כ יש ראיה כמש"ל מדמקשה פשטן מהא דמטמא למת מצוה כו' וע"כ איירי באפשר לקוברו אח"כ דאל"כ הא איכא ל"ת עם מ"ע כו' אלא באפשר אחר כך דליכא מ"ע כ"א ל"ת ומש"ה פריך שפיר ואכתי מה קושיא התם אין המצוה נדחית לגמרי דפסח יש לו תשלומין בשני ומילה אח"כ ומש"ה ל"ת קודם אלא וודאי דל"ת דוחה לגמרי המצוה דפסח לא מקרי תשלומין

במסקנא

במסקנא. ואכתי מה פריך הני ברייתות אהדדי לימא דברייתא דטומאת קרובים דוחה פסח ראשון דיש תשלומין בשני. והא דלא משני דברייתא דפסח דוחה איירי בשני דסתמא תניא משמע אף פסח א' ומש"ה מוקי כאן קודם חצות וחל אנינות והו לא מייתי פסח כפירש"י שם:

פשיטא לי הא דקיי"ל דעשה דוחה ל"ת אף שחל העשה לאחר זמן והל"ת מיד אפ"ה כשבא העשה דוחה לל"ת ואף מהא דקפסיק ותני ל"ש מאירוסין ונשואין לכאורה משמע להיפוך מדלא מקשה מגרושה לכ"ה בפשיטות דליכא כ"א ל"ת אלא דהתם חל הל"ת קודם העשה משא"כ אלמנה משמע אף שנתאלמנה עתה מאחיו דבאו בב"א אפ"ה אין דוחה פריך שפיר י"ל דניחא למיפרך מרישא אף דהוא מה פסיק ותני מלמפרך מסיפא וכהנה רבות והא חזינן ממזרת לישראל א"ל מ"ה רמיא ליבום אף דחל הל"ת מקודם וכלאים בציצית אין ראיה דהתם באין בב"א ואף טלית כלאים י"ל ראוי מיד לעשות ציצית אבל כשחל הל"ת מקודם ונאסר אין ראיה כשיבוא עשה אח"כ דדחי מ"מ פשיטא לתלמודא דאין לחלק ומתחלה בעי למילף מראשו וזקנו דהל"ת מוקדם אלא דדחי לה שאין שוה בכל. מבעיא לי בעשה דאין דוחה לחברו בשוין אם א' בא מיד והב' לאחר זמן אם כשעושה א' תו א"א לעשות שניה מהו ויראה דודאי עושה א' שבא זמנו ולא איכפת לן במה שיבוטל אח"כ הב' והא דזבחים ק' דמשני כאן קודם חצות דחל עליו אנינות משמע הא לא"ה לא היה מטמא לקרובים והא עדיין לא בא זמן של שני י"ל דהתם עשה דפסח כרת ועשה דלה יטמא מצוה אין כרת היה ראוי להמתין ולעשות פסח אי לאו דחל עליו אנינות. ויש ראיה לזה מחולין קמ"א דפריך טעמא דכתב רחמנא תשלח לדבר מצוה הא לא"ה כ"א טהרת מצורע דחי לשלוח הקן מאי אולמיה כו' ומאי קושיא אי לאו תשלח כ"א איזה שירצה מהעשה יעשה ואי בעי יקח לטהרת מצורע ובעידנא א"ל בעשה לעשה כמ"ש התוס' פסחים נ"ט א' ש"ת דמ"מ הואיל ועשה דשלוח עתה זמנה וטהרת מצורע לא מקיים עד שישחוט השחוטה ויטבול החיה מסתברא דעושה אותה שעתה מיד זמנה · ויש לראות אכתי דלמא עשה דטומאת קרובים יש לה מעלה דאין לה תשלומין ופסח יש תשלומין בשני כמו שסבר בה"א דאידי ואידי לאחר חצות ומש"ה לאחר חצות דשוין שמה לא יטמא וקודם חצות כיון דעדיין לא מטא זמן פסח יטמא אלא כיון דהך ברייתא כר"ע ואפ"ה אין מטמא וע"כ עשה דפסח עדיף מעשה דטומאת קרובים' דאל"כ מאי אמרת לא יטמא כו' דמשמע דאסור לטומאות והא רשות בידו אלא דאסור משום דעשה דפסח עדיף טפי א"כ חצות שטמא הו בע"כ היינו משום דא"ל אנינות ולא חזיא לפסח באופן שלמידין מכאן דעשה דוחה ל"ת אפילו דל"ת בא לעולם תחלה ואח"כ בא העשה לעולם דחי לה אם הוא בעידנא ועשה לחבירו אם הא' אלים מחבירו אף שלא הגיע עדין זמן צריך להמתין. כסוגיא דזבחים אי לאו דחל אנינות היה אסור לטמאות קודם חצות וכדאמרן:

סוף דבר הכל נשמע בממון דוחה כ"ה נל"ת דלא תוכל להתעלם ואם דוחה בממון עשה ול"ת תליא במחלוקת עיין בשיטה מקובצת ב"מ למ"ד ב' בארוך אי יש באבידה עשה ול"ת או ליכא ובממון אף גנאי קטן זקן ואין לפי כבודו דוחה כ"ה לל"ת בשוא"ת וקום ועשה תלוי בחילוק התירוצים בתוס' שבועות למ"ד ב' דלתי' דיש חילוק בין גנאי קטן לגדול א"כ דווקא שוא"ת כאבידה והחילוק בין ממון לאיסורא דממון אף גנאי קטן ואיסור דווקא גנאי גדול כמו מ"מ וערום דדמיין להדדי ולתי' ב' בממון אף קום ועשה וגנאי קטן דוחה שאחר רוצה לזכות בה ובאיסורא אף גנאי גדול בקום ועשה אין כ"ה דוחה שום מצוה ד"ת כא שוא"ת

שוא"ת דוחה כ"ה לכמה עשין פסח ומילה לגמרי והיינו בא"א לקוברו אח"כ אבל באפשר לקוברו אח"כ דליכא כ"א כ"ה לחוד לענין הלל אפ"ה דוחה כדמוכח בברכות ובא"ח תרפ"ז ועמ"א שם אבל לדחות עשה ול"ת תליא במחלוקת רש"י ותוס' להמעיין במס' ברכות לרש"י לא דחי ושאני טומאת כהן ונזיר דהכי לא אזהר רחמנא ולתוס' דחי לעשה ול"ת שאין שוה בכל וישנו בשאלה וגנאי קטן דוחה באיסור בשוא"ת כפי הנראה ג"כ במחלוקת רש"י ותוס' כמש"ל בארוך ועמ"א א"ח י"ג יע"ש והא דאמר גדול כ"ה דוחה ל"ת שבתורה למ"ד דוחה עשה ול"ת הוא ל"ד . ואיסור דרבנן דוחה כ"ה דלא תסור אף להר"מ ז"ל בשורש הא' דלא תסור ד"ת אפ"ה אחלי רבנן ליקרייהו וכפי הנראה כ"ה שיטת רש"י ז"ל בברכות ומתחלה גזרו סתם ואח"כ התנו שיהא כ"ה דוחה ושפיר שייך לשון דחיה והכן וערא"ש בביאוריו לסמ"ג פי' כן יע"ש ואף קום ועשה דוחה דרבנן כמו כלאים דרבנן וטלטול כרמלית בשבת ואף גנאי קטן כמבואר בכמה דוכתין ובש"ע א"ח סימן י"ג . ולענין שוגג אי צריך חבירו להודיע הוא במחלוקת הביאו המחבר בי"ד ש"ג דלהר"ת ז"ל אפילו שוגג ומעשה דחסיד דקרע שהיה סבור ישראלית ולא ידע אם מזידה ולהרא"ש ז"ל איירי בכלאים דמנכרא ול"ש שוגג כמ"ש הפרישה שם ומש"ה קרעה . ולכאורה נראה דמש"ה כתב הרא"ש ז"ל א"צ להודיע בשוגג בגנאי גדול דוחה כ"ה בשוא"ת כיון דלגבה בשוגג הוא השתא שוא"ת ע' תוס' יבמות כ' ב' בכלל ה' בארוך משא"כ גנאי קטן אף בשוא"ת אין דוחה כ"ה ומש"ה במעשה דחסיד דקרא להכרבלתא דלא הוי גנאי גדול רק בגד חשוב שנותנין על הראש ולאחר שהודיע לה שהוא כלאים וסבור ישראלית ולא פשטה קרעה ע' או"ח ה' ציצית י"ג בחול אין לובש ומש"ה במזידה דהשתא חשיב מעשה אף בזיון גדול צריך לפושטן ולא נצרך לומר דכלאים ניכרים היה כמ"ש הפרישה . ומ"מ כפי הנראה הדין אמת בגנאי קטן אף שהיה שוגג אפ"ה צריך להודיע לו דטעמא הוה כיון דלא ידע מיניה דיינינן בשוא"ת ובגנאי קטן אף בשוא"ת אין דוחה כמ"ש בא"ח סימן י"ג בחול אין ללובשו ומהא דהתכלת ל"ז ב' דאמר אי מהתם אמרתי לי הוה שדיתיה משמע גנאי קטן כי התם ראוי להודיע דדוחק לומר דר"א מחמיר על עצמו היה או דיכא אתי לאשמעינן דאי הוה מודיע הוה שדי' אלא התרעם עליו משמע דהיה להודיע ומאיכא דאמרי התם דמהתם אמר ליה ושדיה משמע כן דבגנאי קטן ושוגג צריך להודיע לו : והנה בהא דמנחות ל"ז ב' לל"ק מהתם שדיא ליה כו' תרגמא בגאו דלא תסור ולל"ב מהתם אמר ליה כו' כרמלית דרבנן במאי פליגו דדוחק לומר לל"ק ברה"ר הוה ורש"י ז"ל שם סיים לא תסור אבל לשאת משא דכתיב בהדיא לא ולא פירש כפשוטו אבל ד"ת לא ואף שרש"י סובר כר"מ ז"ל דלא תסור ד"ת מ"מ הוה לפרש בקיצור ומה בהדיא והנה י"ל גם לל"ק כרמלית הוה רק שירמיה היה מזהירן שלא לשאת משא בשבת היינו מן הבתים לכרמלית ערש"י ביצה י"ב יע"ש ירמיה י"ז כה אמר ה' שהזהירם שלא להוציא מבתים לרחוב ירושלים דהיה כרמלית והר"מ ז"ל מנה הלבשת ערומים בכלל מ"ע דכתיב כה אמר ה' ובת"א אי"ה אבאר מזה . וער"מ פ"י מהל' כלאים הרואה כלאים על חבירו קורעו שאין כ"ה דוחה ל"ת המפורש בתורה ומפורש בתורה מיותר והנה מלת מפורש בא למעט לא תסור אעפ"י דהוה ד"ת לדידיה אפ"ה רבנן אחלי ליקרייהו כמ"ש הרשב"ץ בעל זוהר הרקיע הביאו מהר"י דיליאון ז"ל בשורש הא' ומלת בתורה בא למעט הא בדברי קבלה כמו לא תוציאו משא ביום השבת דחי . וי"ל דל"ק ול"ב מחולקין להר"מ ז"ל הוה נמפסק כל"ק לחומרא בשל תורה ורק טלטול אבנים מקור זלות היה למשרי מוקצה עא"ח סימן י"ג . ואם נאמר כה

אמר

אמר ה' הוה ג"כ דרבנן י"ל בהא מחולקין ל"ק ול"ב נל"ק כ"ה דוחה ל"ת היינו דמתחלה אחלי ליקרייהו משא"כ הוצאת משא בכרמלית ירמיה הזכירם שהם אין כח ביד חכמינו ז"ל אח"כ להקל כ"ה דוחה לא תסור ול"ב סובר שיש כח אח"כ ולישנא כ"ה דוח"ה משמע כך כמ"ש הרא"ש ז"ל בביאוריו לסמ"ג ה' מגילה הביאותיו לעיל. ועיין במרגניתא טבא בביאוריו לספר המצות בשורש הא' דכ"ה דוחה ל"ת ולא אמר עשה דעפ"י התורה אשר יורוך וע"ש עוד להר"מ ז"ל הוה הלבשת ערומים ד"ת דכתיב די מחסורו ולדעת בה"ג דכתיב כה אמר ה' יע"ש ועפו"ת חו"י סי' חע"י בביאור סוגיו' האלו:

ואגב גררא ראיתי להזכיר מ"ש התוס' זבחים י"ז א' הקשה רבינו אפרים כהן גזלן יהא פסול לעבודה ק"ו מבעל מום דכשר לעדות כו' ומה קושיא דא"כ למה כתביה רחמנא מעם מזבחי תקחנו למות דרציחה דוחה עבודה הא מחלל עבודה ומעם מזבחי ולא מעל מזבחי הא מחלל עבודה ואפשר דקושית התוס' לרבא פר' זה בורר להכעים אין פסול לעדות הקשו כן ולאביי אה"נ דלק"מ ומיהו הא ליכא למימר דמיירי בעשה תשובה דאין מתכפר בכך דחייב מיתה. (ויש לנו הרהורי דברים במ"ש הלח"מ פ"ב מטוען הט"י דבעשה תשובה לחוד סגי ובפי"ב משמע דחד סגי יע"ש ובכ"מ פי"ב ה"ד מפרש ועשה תשובה כלומר תשובה בלא התראה יע"ש היטב משמע בהתראה תרתי בעינן ועש"כ ח"מ ל"ד אות ל"ג מיירי בלא התרא' ול"ע) ועוד דפסול לעדות נפשות דעדות שאי אתה יכול להזימו הוא ואיכא ק"ו מבעל מום ול"ע שוב ראיתי במ"ל פ"ה מה' רוצח כתב דהר"מ ז"ל סבר כהן ועבודה בידו אפ"ה רציחה דוחה עבודה דלא כר"ע יומא פ"ה יע"ש הי"ב ומש"ה בסמוך. דרבא סובר רשע דחמס בעינן היינו אוכל נבילה להכעים דלא הוה רע לבריות אבל רוצח נפשות י"ל דמודה רבא דפסול לעדות אף להכעים ובח"מ ל"ד ס"ב עבר עבירה בין לתאבון ולהכעים והא להכעים אף בלא מלקות הוה מין ומומר לכ"ה לדידן עי"ד סימן ב' ס"ח ופרי' שם והול"ל רבותא לא להכעים ולא לתאבון אפ"ה פסול לעדות ורבא לא ס"ל להכעים הוה מין עיין בכור שור במס' ע"ז כ"ו ובתב"ש סימן ב': העולה מן המקובץ פשה דקבורת מתים הוה מ"ע מ"ה וכ"ה הוה ד"ת ועשה אין בו ושום א' ממוני המצות לא חשבו למ"ע כ"כ ועיין ה' אבל וזה אומרם ז"ל גדול כ"ה ערא"ס ז"ל ואף גנאי קטן משמע דהוה כ"ה ערא"ס ז"ל בה' מגילה בביאוריו לסמ"ג ז"ל ואף גנאי קטן משמע דהוה כ"ה ד"ת וממונא מאיסורא לא ילפינן ואי כ"ה דוחה דברי קבלה עיין מנחות ל"ז בכרמלית ואי"ה בכלל לא תסור אבאר עוד בזה:

כלל ז

בן יבואר מחלוקת הר"מ והרמב"ן ז"ל בשורש הא' במנין המצות בלאו דלא תסור וז"ל הר"מ ז"ל פ"א מה' ממרים ה"ב א' דברים שלמדו מפי השמועה וא' דברים מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהם וא' שעשו לסייג הטוב"ר על דבריהם עובר בעשה ול"ת ע"פ התורה ולא תסור והרמב"ן ז"ל חילק ואומר דעשה ול"ת אי"ג מדות או שיש להם פירוש מקובל בפסוק או שנראה לב"ד הגדול שהפי' בפסוק כך הגא יע"ש. וג' קושיות שהקשה הרמב"ן ז"ל אמאי לא לקי על דרבנן מ"ה ומאי מקילין בספיקן ול"ג גזירה לגזירה תירץ הר' דוראן והר"ש בעל זוהר הרקיע דהכי אתנו וכ"ג מקרית ספר ובסמוך אבאר אי"ה וקושיא ד' מיומא ר"פ יוה"כ ושבועות כ"ג ב' דנשבע על ח"ש שבועה חלה עליו לר"ל והא מושבע ועומד מלא תסור ועשה כו' קשה ובקרית ספר לסמבי"ט ז"ל הביאו הלח"מ פ"א מה' ממרים ה"ב דלא תסור הוא לאו לזקן ממרא שחולק

על

על דבריהם ואמר שאין ממש בגזירתם ואין אמת כמ"ש הר"מ ז"ל פ"ז מה' ממרים חמץ בשעה ששית כו' אבל העובר לגורהו ולהנאתו לא קאי עליה לאו דלא תסור ודברים ראוין למי שאמרן והלא"מ קלסי' והיינו דהכ"ג הטנו שלא יחול עליו עונש לאו ועשה כלל ובזה מתורץ קושיא ד' ומ"מ שמ"ש הר"מ ז"ל והעובר על דבריהם עובר בעשה ול"ת משמע אף לגורהו ולהנאתו עיבר בעשה ול"ת:

ויש לחקור חקירה קטנה וזו תוארה. הנה נא מצינו חז"ל לפעמים קנסו כחמץ לאחר פסח ומטיל מום והמשרש בשמה והדומה הרבה והקילו בהם משאר דרבנן כי קנום בעיניהם ע"י העדרובות י"א אף פחות משי' עמ"א תמ"ז ולא קנסו בנו אחריו והדומה י"ל דלא הוה לאו ועשה ע"פ התורה ולא תסור וכן שומן גיד הנשה ממנהג קדושים ועיין לשון הר"מ ז"ל פ"א מה' ממרים סייגים ותקנות ומנהגות יע"ש והדמות ראיה ממ"ש המ"א ז"ל א"ח הל"ה ב' בדיקה אחר הפסח אינו אלא משום קנסא מש"ה לא יברך משמע דל"ש ולונו שלא תסור דקנסא הוא והי"ה אם יבואר ולהאירה מכות מרדות נאמר הואיל ויש לאו דלא תסור הא קנס והדומה לא לקי מ"מ נ"מ לפסולי עדות כמ"ש הי"ה בכלל מכות מרדות וכמו שנראין דברי הר"מ ז"ל פ"י מהל' עדות יע"ש ודלא כסברת קרית ספר והכן והחשוד לדבר א' חשוד לשני אם הם שוין א"כ חשוד על דרבנן לא תסור לאו ד"ת חשוד על ד"ת בלאו שאין מעשה והדומה וי"ל דמ"מ קיל בעיני הבריות ויש לעיין אי להכעים בד"א דרבנן אי חשוד לכל דרבנן עיין תב"ש סימן א' וב' ובא"ח בדיני עירוב ער"מ ז"ל פ"א מחמץ ומלה ה"ד והכן והי"ה בכלל מכות מרדות אבאר עוד:

והנה דבר התלמוד בק"ו כתבנו בס' נ"ו די"ל דאיסור חל עליו דאין בו לאו ועשה כ"א איסור תורה עמ"ש פ"ב מה"ש והנה לרמב"ן ז"ל כתב דלא תסור לי"ג מדות וכ"מ בר"מ ז"ל שמשמע דק"ו יש בו לאו דלא תסור מ"כ אף לרמב"ן ז"ל ונא חל שבועה ואיסור על דבר התלמוד מק"ו ולהר"מ ז"ל אף על דרבנן אין חל עש"ך י"ד רל"ט. ועיין במרגניתא טבא בשורש הא' לידד לומר דעשה ע"פ התורה קאי בב"ד הגדול אבל בשאין סנהדרין כ"א חכמים שבדור גזרו כו' ליכא כ"א לאו דלא תסור:

והנה בהא דקיי"ל דיש כח לחז"ל לעקור דבר מ"ה בשוא"ת הא קום ועשה לא ובא"ח תרפ"ז אין שום מצוה ד"ת נדחית מפני מגלה משמע דמסברא הוא והא י"ל דרבנן יש בו לאו ועשה להר"מ ז"ל א"כ אמאי לא דחי מסברא דבריהם לד"ת אפילו לעשה דל"ש מה אולמיה דעשה ול"ת י"ל דחי לעשה וכ"ש לל"ת לחוד אם לא דהכי אתנו ול"ע קצת ועיין בא"ת תמ"ז בפולא חמץ בי"ט וכ"ע מודים דלא תסור לא קאי לדברים המפורשים ומ"ש שהז"ג נשים פטורות אין ראייה מ"מ כ"ה האמת וכ"כ ז"ל: הן אמת בי"ד רל"ט ס"ו נשבע על מדרש חז"ל שבועה חלה עליו משמע אף י"ג מדות אין בו לאו דלא תסור וחייל כמו על ח"ש ומיהו ג"ש והיקשא ירא"ה דאין שבועה חלה דהא עונשין מהיקשא וג"ש כמ"ש בכלל א'. ועש"ך שם אות ה' מדרבנן אין שבועה חלה שלא תסור א"כ בנשבע לבטל עשה דרבנן הכ"א ומגלה כמי יש לא תסור. והמעיין בשו"ת רלב"ח סימן ק"ג יראה שלידד רק בתי' הב' דאיכא למימר חז"ל העמידו דבריהם במקום תורה יע"ש והיינו כשעובר על דבריהם בקום ועשה העמידו הא כשעובר על דבריהם בשוא"ת לא העמידו במקום תורה כמ"ש לקמן אי"ה. ומ"ש בעשין דרבנן איכא לא תסור להר"מ ז"ל כן יראה בבירור להמעיין פ"א מהל' ממרים ובשורש הא' יע"ש גם יש לנו הרהורי דברים במ"ש הר"ב בי"ד סימן רע"ו בהג"ה עיין בא"ח שם לא פסק כן הוה להקשות דידיה אדידיה מהתם אמאי פסק בשבועה חל על דרבנן הטעם בנדרים אין חל כ"ש בשבועה ומ"ש נודר לנום

בחנוכה

בחנוכה דאין חל ומ"מ נשבע שלא לקרא המגילה ולמ"ש הש"ך שם אות י"א א"ש דכאן לא מבטל מ"ע דרבנן לגמרי וא"כ נשבע שלא לקרא המגלה כל ימיו דאין חל אבל להר"ב דלא חילק בכך קשה וכי מרע"ו ס"ג אין כ"כ קושיא דמ"ש חנוכה ופורים דומיא קתני וכדי נסבה משא"כ מכאן קשה ועט"ז שם אות ג'.

גם יש לעיין במ"ש הרשב"א ז"ל בתשובה סימן תרי"ד להר"מ ז"ל שבת מדרבנן אסור להתענות וכן בהלכות נדרים פ"ג ה"ט כתב הנודר לצום בשבת חל ואחנוכה ופורים לא חל וכ"ש שבועה אדבריהם כפי הנראה דלא חל ול"ע :

והנה בפסחים נ"ב ב' אמר רבא כו' ובס' ק"פ פרק ששי ו' וז' יראה דכל היכא דהגיע המלוה ד"ת לא העמידו דבריהם וכל היכא דלא הגיע העמידו דבריהם והר"א ז"ל חולק ומחלק היכא דגזרי' משום לתא דכרת העמידו וכל היכא דלית לתא דכרת לא העמידו ועיין פ"ב ממיל' ה"ו היזמל אף דהגיע זמנה תי' זה הואיל ואפשר להביאו מע"ש יע"ש ורדיית פת בריש שבת דלא העמידו להר"מ ז"ל א"ש ולהר"א ז"ל י"ל כי גזרו תחלה התנו בפירוש שבמקום סקילה ל"ג ועיין ברמב"ן ז"ל בשורש הא' ומיהו כל זה בכרת הא עשה ול"ת גרידא אף שאין בגזירתם לתא דכרת והגיע זמן המלוה אפ"ה העמידו דבריהם שהרי אנינות לילה מדבריהם ואפ"ה אין אוכל בקדשים אף דאיכא עשה ער"מ ז"ל הק"פ פ"ו ה"ט ובקרית ספר שם ועיין פ"ב מה' ביאת מקדש. ומהא דאונן בשאר קדשים ושופר ולולב מוכח דהעמידו דבריהם אי בעידנא דמיעקר דרבנן מקיים ד"ת אפ"ה העמידו דבריהם ועמ"א תמ"ו ובר"ה י"ט עשה ול"ת. ועיין זבחים נ"ז דאף בשייר כדי מטפורת אסור מדרבנן להכניס לעזרה אפ"כ משום מצות כיבוס דאינן דרבנן עיין בפירוש המשניות שם משמע דכיבוס פא ג"כ דרבנן דמ"ה לאו בגד הוא בשייר כדי מטפורת לטומאה ה"ה לכיבוס כקושית התו' זבחים נ"ד ב' וי"ל אמאי דאינן טומאה דרבנן מקמי' דרבנן כיבוס הא בעידנ' דמיעקר לא תסור לא מקיים דרבנן כיבוס עמ"א תמ"ו ויש לנו אריכות דברים בזה ועיין בר"מ פ"ח מה' מעה"ק הי"ט ופכ"ג מה' כלים כתוב אגלינו במ"א. ואגב גררא ראיתי להזכיר מ"ש בזבחים נ"ג א' ניתז על בגד טמא אין טעון כיבוס וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ח מה' מעה"ק ה"ט דטומאה ונגיעה כו' וי"ל הא דם קדשים אין מקבל טומאה מ"ה כמ"ש הר"מ ז"ל פ"א הלכה ו' מה' פסולי המוקדשין אם לא שנאמר הואיל ומדרבנן בר קבולי טומאה כמ"ש דם שנטמא כו' שוב אין ראוי להזאה מ"ה דל"ת ד"ת הוא ועמ"ל ה' תרומות פ"ז ה"א הביא כמה דברים התרומה טמאה מדרבנן אי אכל בטומאת הגוף י"ל דאין חייב מיתה דמחוללת ועומדת ועי' תו' פסחים י"ו ב' ד"ה מדרבנן הוקשה להם אמאי לא משני טומאת עצמן יש להם משמע דס"ל דם קדשים מ"ה טמא ועכ"ת הקשה מדתנן נזיר ועושה פסח הציץ מרצה כו' וממרוצת דבריו משמע דמתיב לה קאי נמי אמאי דאמרי' דם קדשים אין מקבל טומאה ולכאורה ז"א דאדרבה מדלא הקשה אלא למ"ד טומאת עצמן דרבנן ולא הקשה לכ"ע דדם קדשים אין מכשיר ש"מ למ"ד טומאת עצמן ד"ת א"ש מ"ה וכן הא דעל מה הציץ מרצה כו' ואפשר דה"ק מדלא משני כמ"ש התו' ש"מ דניחא לי' לומר לפי האמת דם קדשים אין מטמאין רק מדרבנן כמ"ש הר"מ ז"ל דדם דאקרי משקה הוא מדם חללים והתורה גלי דדם דאין נשפך כמים אין מכשיר ה"ה דאין מטמאין ועיין פ"י מה' ט"א. ועי' תו' חולין פ"ו א' ד"ה סיפא שהוקשה להם דמאי קושיא מסיפא דיהא מותר לשחוט דהוה קום ועשה משא"כ ברישא דהוה שוא"ת ותירצו דמשום גזירה לא הוה להו למעקר מצות כיסוי יע"כ רוב מעשיהם מקולקלים וי"ל אמאי לא הא יש כח ביד חז"ל לעקור דבר מ"ה בשוא"ת

ובחמש

ובחמש שיטות כ"כ הר"ן דוודאי רוב מעשיהם מקולקלי' ופריך לרבנן דהולכין בתר רובא אמאי לא ישגיחו אחריהם וזה א"ש משא"כ לשון התוס' קשה. ודע דלכאורה לשיטת הר"מ ז"ל כל ספק מ"ה שריא ומדרבנן אסור פריך שפיר סיפא נמי ואי דעוקר דבר מ"ה בקום ועשה מ"ה שרי' ורבנן גזרו בספיקן יהא מותר שלא יבוא לאכול משמיטתן ובס' ראש יוסף כתבנו דאף לשיטת הר"מ ז"ל הפיל קושית התוס':

ולפי זה יש כ"מ לדינא אם ספק מדרבנן אסור אתי עשה דרבנן ודחי לה לספק תורה אף קום ועשה וכבוד הבריות כמ"ש בכלל הקדום לבי"ש ספק כלאים בשוק אין פושט עד שהולך לביתו:

ודע דיש כח ביד חז"ל לעקור עשה בשוא"ת וה"ה ל"ת בשוא"ת בלאו שאין בו מעשה ועיין יבמות ז' א' ל"ת חמור מעשה פירש"י ז"ל דלוקה משמע לאו שאין מעשה עכ"פ שוה לעשה וער"מ ז"ל פ"ג מה' חמץ ומלט ה"ח ובש"ע תמ"ו ס"א המוצא חמץ בי"ט ואף בלא בטלו אין מבער דמוקצה דרבנן ע' דוחה ל"ת דשוא"ת והעמידו דבריהם ועכ"מ שם ג' תרוצים ול"ע כי לכאורה תי' הב' הוא תי' הא' ומ"ש אנוס הוא עניו בפ"ע ואי"ה בפריי שם במ"א אבאר. ועפ"י פסחים ו' א' המוצא חמץ בי"ט פירש"י ז"ל בבטלו כתב אם נאמר אף בטלו עובר עכ"פ בעשה תשביתו ולחמץ ידוע עכשיו אף בשעה שבטל לא היה ידוע לא מסני א"כ אכתי עובר בעשה תשביתו יע"ש. ואם נאמר דיש כח ביד חז"ל לעקור דבר מ"ה בשוא"ת עשה לא ל"ת א"ש דמש"ה מוקי לבטלו אלא שאין זה סברא דאף ל"ת שוא"ת אין לחלק. וסבור הייתי לומר דרש"י ז"ל סובר כר"מ ז"ל דכל מילי דרבנן יש בהן עשה ול"ת עפ"י התורה אשר יורוך ולא תסור מ"ה ממש כמו דמשמע בברכות כ' ב' גבי כ"ה ומש"ה דחי עשה דרבנן לעשה ד"ת ג"כ בשוא"ת דל"ש מה אולמיה דכאן יש עשה ול"ת ושם רק עשה כמ"ש בכללי' הקודמים וה"ש לל"ת לחוד משא"כ לעשה ול"ת לא דחי וה"ז בשוא"ת ובקום ועשה אתנו דלא דחי אלא דקשה דמכלאים בלילית גמיר דעשה קום ועשה שיש בה קיום מלוה דחי לל"ת כו' הא עשה דשוא"ת לא והבן זה: ואגב גררא אזכיר מ"ש שני דברים אין ברשותו והכתוב עשאן כאלו ברשותו כו' דחמץ אסור בהנאה וכתיב שלך א"א רואה ואפ"ה עובר עיין פסחים ז' ב' ונ"ק כ"ע ב' ומש"ה בגלוי דעת כ"ש סגי דלאו ממון דיליה הוא כמ"ש הר"ן ז"ל ר"פ ובסוכה ל"ה אתרוג של ערלה כו' הקשה בתה"ר על הראב"ד ז"ל דפירוש דברים כפשוטן דאסור בהנאה אין בו דין ממון והא כל דבר שהוא ברשות אדם ואין לאחר זכות בו לכם קרינן ביה אף שאסור בהנאה וקשה מפסחים דמשמע דלאו שלך הוה וגזירת הכתוב ובמ"א כתבנו מזה ואי"ה בפריי ה' לולב יבואר עוד: ואגב אזכיר מה ששמעתי בשם הרב המאה"ג החריף ובקי המנוח מוהר"ר חיים טולכי"ש ז"ל כ"ע מק"ק לבוב הקשה אהא דפסחים כ"א ב' ופליגא דר"א דלמא לא פליג דאילטריך לא יאכל בלירי דמסברא הייתי אומר דחמץ שרי בהנאה דלא הוי גזירת הכתוב נגד הסברא ודפח"ח והיינו דאי שרי בהנאה לאו גזירת הכתוב דבאתרוג ממעט מלכם איסור אכילה לכם לכל צרכיכם. ופ"י הקשה דאימא מדרשא דלך יע"ש וי"ל דלקמן מסיק דליכא כ"א חמץ וש"ס דכולהו כתיב ביתר או איסור מפורש וא"כ ל"מ לר' יהודא דמסיק מאותו כו' למה לי אותו תיפוק דחמ"פ וש"ה בלירי כתיב ואף לר' מאיר לאיזה צורך אמר ר"א זה ושפיר אמר דפליג והבן. ואי"ה במס' פסחים אבאר עוד:

והנה בפסחים מ"ז ב' כתישה בי"ט מי שרי כלאחר יד ופירש"י ולא מיתסר אלא מדרבנן ואי לא תסור ד"ת ועשה דעפ"י התורה לא הוה מקשה גם כפ' העמידו דבריהם כו' ועכ"מ פ"א מה' נערה ובתולה בשניה לא ישאנה ובמ"ל שם ה"ח ר"ה לא ישאנה. וכפי הנראה בסוטה פרק משוח מלחמה מ"ד ב' דר"י הגלילי

היתר אף בדרבנן הותר ור"י סובר דווקא בד"ת הותר לכאורה יאמר דפליגי אי לא תשני קאי אדרבנן או לאו. ערש"י שם ע"ב ד"ה עבירה וכגון שנשאה דאיכא איסור. לא ידענא פירושו דבזנות נמי איכא איסורא ואולי כוונתו מדנקיט ממזרת כו' (וכהי חליצה אגב גררה נקיט עתי"ע) ונאמר דסובר כהר"מ ז"ל פט"ו מהא"ב ה"ב דממזרת בלא קידושין אין לוקה משום ממזרת ואפשר רש"י סובר בזנות ליכא איסור תורה עיין אה"ע ומ"ש פ' כי תצא קדשה מופקרת לא בפ"א עיין פ"א מה"א ומ"ש שנשאה אממזרת קאי ואשארא ודוחק. ועתי"ע סוטה פ"ח מ"ג ולא הבנתי דבריו וכפי הנראה כל שאין ראויה לו אף מד"ס לא קרינן אשתו וצ"ע: ודע דכל מ"ע דרבנן אין דוחין שום מלוה ד"ת בקום ועשה המשל שאר בגדים חוץ ל"ו למ"ד מדרבנן חייבים בלילית אי עביד כלאים בזמן דאיכא תכלת לוקה ואף למ"ד כל מילי דרבנן ד"ת הם ומקרא מגילה אף שוא"ת נדחית מגלה מפניהם ועמ"ש בכלל כ"ה מזה. ואזכיר בכאן מ"ש בכלל כ"ה קושיא עמ"ש בי"ד שע"ב כהן השוכב ערום כו' ובשו"ת פנים מאירות ח"ב סימן כ"ז הקשה כן וכתב איך לא הביא שום חולק והא רש"י פירש כו' ותוס' כתבו כו' יע"ש והנה יפה כתב דודאי לרש"י ז"ל א"ש דמ"ש רש"י דלא נתנה טומאת כהן ונזיר אצל מת מלוה לאו משום ב"ה קאתינן עלה אלא שאין הלאו נאמר כלל במ"ת כמו שלא נאמר בקרובים והתם אדרבה נה יטמא מלוה אף שיש מתעסקים אחרים וליכא כלל כ"ה ה"ה אצל מת מלוה בלא כ"ה והמעיין ברש"י שם יראה שכ"ה וא"כ א"ש דכהן ערום כו' דכ"ה לא מהני ומת מלוה דלא נאמר האזהרה על זהו משא"כ לתוס' קשה דכתבו דמכהן ונזיר ליכא למילף דישנו בשאלה ואין שוה בכול וא"כ טומאת כהן עכ"פ יש למילף דוחה כ"ה. ויש ליישב אף לשיטת התו' דלכאורה י"ל אמאי לא יליף במה הצד מכהן ונזיר דכי פרכת מה לנזיר כו' כהן יוכיח כו' דנזיר שוה בכול עיין יבמות ומכאן ג"כ משמע כן ונילף דכ"ה דוחה לאו השוה בכול ועיין בחדושי הרשב"א ריש יבמות וי"ל דהותרו מכללן ומ"מ י"ל דודאי במת מלוה יש מ"ע דקבורת מתים כמ"ש בכלל כ"ה באורך ועיין פני יהושע בחדושיו למס' ברכות וקושית הגמרא הוא דחזינן דעשה דפסח עדיף ודוחה לשבת שיש בה עשה ול"ת דכרת אלמא עדיף עשה דפסח מעשה ול"ת ואפ"ה מ"ע דקבורת מתים דוחה לפסח בהצטרף עם כ"ה וע"כ דכ"ה עדיף מל"ת דהא מ"ע דקבורת מתים לא עדיף משאר עשה גרידא ופסח שקול כעשה ול"ת וכה"ג פירש הפ"י יע"ש היטב ומשני שוא"ת שאני אלא דאכתי קשה דדחי כ"ה עשה ול"ת דנזיר קדש יהי' כו' ול"ת לא יטמא וה"ה בכהנים איכא עשה דקדושים ולאו דלא יטמא ואפ"ה דחי לה עשה דקבורת מתים בצירוף כ"ה אלמא דכ"ה עדיף מלאו ומש"ה כי מצטרף עם עשה דקבורת מתים דחי לעשה ול"ת לזה כתבו דאין זה כלום דהא דדחי מת מלוה לעשה ול"ת דטומאת כהנים ביה לחודיה די לדחות וא"צ לצירוף כ"ה דכ"ה אין דוחה לשום מלוה ד"ת בקום ועשה ומ"ע דקבורת מתים דחי לעשה ול"ת שאין שוה בכול כדמסיק התוס' ביבמות בסוגיא דעליה דמראשו וזקנו יליף דעשה השוה בכול דחי לעשה ול"ת שאין שוה בכול וה"ה נזיר דישנו בשאלה דחי עשה לעשה ול"ת יע"ש וה"ה כאן ה"פ ול"ש למפרך נילף במה הצד דאנן הכי קאמרינן דהתם לאו משום כ"ה קאתינן עלה אלא עשה דקבורת מתים דחי לעשה ול"ת שאין שוה בכול ולדונו בשאלה. ולפ"ז י"ל קושית מר"ן הפ"מ ז"ל דמש"ה צריך הכהן לילך לחוץ ערום דכ"ה אין דוחה שום מלוה ד"ת ואף לאו שאין שוה בכול ונוהג רק בזכרים לחוד ושאני פסח דיש עשה דקבורת מתים וא"ש פסקא דתה"ד בין לרש"י ותוס' וכאמור:

והנה לשיטת רש"י ז"ל דכ"ה אין חילוק בין גנאי קטן לגדול כמו שיראה הרואה במגילה

במגילה בכא דאמר רבא גדול כ"ה ופירש"י יליף מאבידה וכדברירנא בכלל כ"ה יע"ש ועיקר התי' שוא"ת שאני וממונא חמור מאיסורא קשה הא דאמר מדלגין היינו ע"ג ארונות ומסיק דמ"ה כל שיש חלל טפח לא הוי טומאה רצוצה ואמאי הא בטומאה ד"ת נמי ניתן לדחות משום כ"ה אלא דלאו משום כ"ה הוא דדוחה אלא דלא ניתן אזהרת טומאה אלא מ"מ ולאו משום כ"ה קאתינן עלה כמו טומאת קרובים כו' :

והנה בטומאת כהנים ודאי יש עשה ול"ת ובאלמנה ליכא כ"א ל"ת לחוד עיין ב"מ ל' ב' בתוס' ד"ה הא יע"ש והמתבאר שם הוא דעשה אין דוחה לעשה ול"ת שאין שוה בכול כ"א בכהנים מ"מ נוהג בנקיבות כאלמנה מנשואין אבל עשה ול"ת שאין נוהג כ"א בזכרים יליף שפיר דעשה דחי לעשה ול"ת כה"ג למ"ד מצורע מותר בתשמיש המטה וליכא גדול השלום ואלמנה מנשואין נמי תליא בזה וכבר התבאר זה לעיל בכללים הקודמים :

עיין תוס' יבמות ד' א' ד"ה דכתיב הקשו אמאי לא חייבים נשים בציצית ובתוס' קידושין ל"ה א' ד"ה אלא דב"כ הוה כמיעוטא אפ"ה הקשו שפיר דלימוד מפורש הוא. עוד הקשו לימא דרב יהודה סובר דכל שישנו בלבישה ישנו בציצית וע' תוס' פסחים מ"ג ב' ד"ה סלקא דעתך דאורחא דקראי למדרש מסיפא לרישא אף לקולא ולכאורה לתי' הב' שם כתבו קושייתם וי"ל אה לתי' א' דבחד קרא אמרינן כך ולא בב' קראי. דסברא למדרש לחומרא. עוד הביאו שם ראיה דנשים חייבות בכלאים מבילה אמאי לא הוכיחו מברכות כ' ב' עפי דמולא כלאים פושטן והא התוס' לשיטתם שם כ"א א' דכ"ה דוחה לאו בקום ועשה היכא דאין שוה בכול כטומאת כהנים א"כ אי כלאים אין נוהג בנשים אמאי כ"ה אין דוחה אותו וכ"ת דרב יהודה לשיטתיה דאמר במנחות נשים חייבות בציצית וחייבות בכלאים הא ליתא דרב יהודה משמיה דרב רביה אמרה פושטן ורב אית ליה בברכות במערבא אמרי פ' ציצית ערבית לא מתחילין כו' דלילה לאו זמן ציצית ואי אין נוהג בכלאים קשה כו' וא"ל דרב אית ליה תפילין מ"ע שלא הז"ג ומ"ע שהז"ג או דב"כ הוה מיעוטא או יליף מראייה עיין קידושין ומש"ה נשים חייבות בציצית דיליף לה איפכא כל שישנו בכלאים ישנו בציצית הא ליתא דוודאי רב לא יפלוג אכולהו אמוראי דסברי לילה וא"נ שבת לאו זמן תפילין וכ"כ הרא"ש בהל' תפילין בה"ק בשם הירושלמי יע"ש וכ"כ התוספת במנחות ל"ו ב' ד"ה יצא דמסתמא רב יסבור כהלכה דשבת לאו זמן תפילין וא"כ אמאי פושטן בשוק וי"ל הא דבילה עדיפא להו. ומיהו מברכות שם דרב אדא בר אהבה דקרעיה כרבלתא דסבר בת ישראל היא מבואר לכאורה מפורש דנשים חייבות בכלאים דלמא סבר כרב יהודה דנשים חייבות בציצית וה"ה בכלאים ועיין דרישה י"ד ש"ג מפרש עובדא בכלאים הוה אמנם הערוך בערך כרבל הביאו מהרש"א ז"ל בח"א מפרש כרבל בגד אדום כמו כרבול דתרנגול ומשום פריצות יע"ש. אבל מרב קשה דאיהו סובר ציצית מ"ע שהז"ג גם מ"ש התוס' דמשני עדיף מיניה במנחות והא הא עדיפא דאל"ה מפליג על רב רביה וכ"פ מקשה מרב על אמוראי' כ"ש דרב יהודה תלמידיה לא יפלוג על רב רביה ולא אמר דסובר כל שישנו בכלאים ישנו בציצית . ובלא"ה לא ידענא מה קושיא דלא מסתבר שיפלוג רב יהודה ויסבור שבת זמן תפילין הוא גם מ"ש התוס' דנשים יהיו פטורים מכלאים י"ל דהיקשא עדיף מסמוכים דהשוה הכתוב איש לאשה לכל עונשין שבתורה ולזה יש לנו לומר דע"כ גמרינן מכהן לאו שאין שוה בכול דומיא דטומאה דאין נוהג כ"א בכהן וזכרים משא"כ לאו דכלאים אף דאין נוהג כ"א בזכרים נוהג בישראל ג"כ ולא דחי לה כ"ה וכה"ג כתבו התוס' בב"מ גבי היטמא ואל תחזיר לו ומש"ה אמר שפיר פושטי אפילו בשוק :

וראיתי להתוס' מנחות מ"ד א' שכתבו אהא דר"ש

דר"ם דלא שייך הכ' למדרש כמו חמץ דהתם בפסוק א' משא"כ הכ' ב' פסוקים הוה. ולא הבינותי דהא אמרינן התם הד"א כהנים הואיל ומותר בכלאים כל שישנו בלבישה לקולא כ"ש לחומרא אף שהם ב' פסוקים וכמ"ש התוספת ביבמות מהאי טעם גופא. ואולי סוברים התוספות במנחות דהא דלקולא ולחומרא לחומרא מקשינן מדה זו בהיקש נמסר לא בסמוכין (ועיין בק"א דמשמע דמספק הוא וכתבנו במ"א מזה) וכל שאין דבר ברור לא דרשינן כלל סמוכין וכל חדא תיקום אדוכתיה והסברא חילוקה ומש"ה בכלאים בציצית דאיכא למדרש מרישא לסיפא כל שישנו בכלאים ישנו בציצית ולחייב נשים בציצית ואיכא למדרש איפכא למפטר נשים מכלאים לא דרשינן כלל והמדה של סמוכין ניתן היכא דא"א לומר הכי והכי דלא כמ"ש התוס' ביבמות וכיון שכן הוא כונת התוס' במנחות הכין הוא דהא דלא דרשי כאן כמו בחמץ ר"ל דאי לאוכל ה"א נשים פטורות מחמץ דכל שאין במלה אינו בחמץ אף דהתם היקשא הוא בחד קרא ואית לן למימר לחומרא מקשינן מ"מ סברא היא דקרא מדרש מסיפא לרישא כמ"ש התוס' בשם ר"י בפסחים יע"ש א"כ ה"נ בסמוכין ודאי הסברא למדרש מסיפא לרישא ואמאי לא אמרינן נשים פטורות מכלאים לר"ש והוא קושית התוס' ביבמות בסוף הדיבור יע"ש וע"ז תירצו דשאני התם בחד קרא אורחי' למדרש מסיפא לרישא משא"כ בב' פסוקים לאו אורחיה דקרא בהכי לפרש האידך קרא וא"כ מטעם סמוכין קאתינן עליה ואין הכרע אי לקולא או לחומרא וכיון דאין הכרע כל חד תיקום אדוכתיה ולא דרשינן סמוכים כלל ר"ל כ"א לפי סברתו החילוקה כלאים אדר"י אמר רב חייבות וציצית מ"ע שהז"ג פטורו' וביבמות תירצו היקשא עדיף מסמוכים:

ויש לעיין במ"ש התוס' בפסחים לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן והא קושיא כ"ה לתפילין א"כ שפי אי' לומר דנקיש חמץ למלה דלא נסתור היקש' דתפילין מלומר איפכא מלה לחמץ ואף דהתם היקש' הוא דבחד קרא כתיב מ"מ אית לן לומר כן וכ"ת דחמץ נמי היקשא מדר"י אמר רב ומה לי דניסתור הך היקשא או הך היקשא והקשו שפיר לחומרא מקשינן דא"כ לא הוה מקשין מידי ביבמות דאמאי לא אמרינן דנשים פטורות מכלאים דהא אית לן היקשא איש או אשה דעדיף מסמוכים ומש"ה ליכא למימר לא לחייב נשים בציצית ולא לפטור מכלאים כיון דבכ"א יש היקשא דעדיף מסמוכין כאמור ומיהו הא ל"ק דע"כ בפסחים שם הוא למ"ד דיליף מתפילין דלמ"ד מראייה וב"כ אין מלמדין א"כ בלא"ה לא מקשין התוס' מידי דאי לאו כל ה"א דנשים חייבות במלה בלא"ה מסתבר דלא הוה ב"כ דלא כתיב מלה וע"כ הגמרא למ"ד מתפילין וא"כ היקשא עדיפא וי"ל דהסוגיא אזלא כמ"ד אשה בעלה משמחה וכדומה ומ"מ מנ"ל להקשות אימא משום דמסתבר למדרש הכין דהיקשא עדיף ואולי קושייתם למ"ד תפילין מ"ע שלא הז"ג ורק מג' כתובים א"כ למה לי כל וי"ל דהאי מ"ד סובר שלשה כתובים וה"כ צריך מלה דלהוי שלשה כתובים עם אשה בעלה משמחה וכמשמעות הגמרא דקדושין:

כלל ח

נשאלתי הא דתנינן תמן ברים פרק כהן גדול (נזיר דף מ"ז א') נזיר וכ"ג נזיר מטמא וכ"פ הר"מ ז"ל בחכמים איבעיא להו עושה פסח ונזיר או עושה פסח וכ"ג הי מינייהו מטמא. והשבתי להם דיראה נזיר וכ"ג מטמא ואל יטמא עושה פסח דעשה דכרת עדיף מכהן גדול ונזיר אף דכהן איכא עשה ול"ת כדבעינן למימר לקמן אי"ה. וקי"ל דאין עשה דוחה עשה ול"ת הא כתבו התוס' בזבחים ל"ג ב' ד"ה לענין דעשה דכרת דחי לעשה ול"ת גרידא א"כ כ"ג עדיף עושה פסח ואפשר

נמי

נמי שייך דהיה דדוחה עשה דפסח לכ"ג ונזיר ול"ש וכי אומרים חטא בשביל שיזכה חבירו כמ"ש התוס' בפסחים נ"ט א' וגיטין מ"א ב' ד"ה כופין היכא דליכא פשיעה דוחה יע"ש ואף דבברכות אמרינן שא"ת שאני זה לענין מ"מ הא בעלמא עשה דוחה לל"ת משום קיום המצוה ומיהו מ"ש התוס' בזבחים אין זה ברור כ"כ שזה כתבו לרש"י ז"ל דפירש לענין מלקות אמר ולא תותביה מצורע משא"כ אי מפרשינן דלאו לתרולי מצורע קאמר אלא דיכא קאמר דביאה במקלא אין בה כרת אלא מלקות לא מוכח דעשה דכרת דחי לעשה ול"ת:

הן אמת שהר"מ ז"ל בפתיחה להלכות נזירות וכו' אבל לא כתב עשה דקדושים יהיו בטומאת כהנים ובנזיר עשה כל ימי נזרו קדוש היה עיין פירש"י פ' נשא דמשמע דעשה הוא והר"מ ז"ל לא מנה וכן במנין המצות לא מלאתיו שימנה לעשין אלו והרי הוא ז"ל מנה בשם ול"ת של גדל פרע בנזיר לשני מצות ואני תמה על עצמי דודאי בכהן איכא עשה ול"ת כמבואר בב"מ למ"ד א' דפריך האי עשה ול"ת וכמ"ש שם התוס' ד"ה הא דקדושים יהיו קאי אהאי פרשתא אף דבאלמנה מאירוסין ליכא עשה וע' תוס' יבמות פ"ד א' ד"ה והא והיינו דקדושים יהיו קאי אהסוא פרשתא בין אטומאה ובין אגרושה זונה וחללה אבל אלמנה לכ"ג פרשה אחרת היא לית בה כ"א ל"ת מאירוסין ורש"י סובר שם דקדושים קאי רק אמה שלפניו ולא אמה שלאחריו ובכלל אחר כתבנו עוד וכיון שכן ודאי גם בנזיר איכא עשה דכל ימי נזרו קדוש הוא דאל"כ אמאי לר"א יטמא כהן ולחכמים יטמא נזיר שאין קדושת עולם תיפוק ליה דיטמא נזיר דל"ת לחוד ואל יטמא כהן דאיכא עשה ול"ת וא"כ עדיין הדבר בספק אי יטמא נזיר וכ"ג או עשה פסח די"ל עשה ול"ת עדיף טפי וכמ"ש לעיל . ומיהו נזיר ועושה פסח י"ל דיטמא נזיר דקילא שישנו בשאל' ואף עשה גרידא דחי להו כדמסיק ביבמו' ה' א' דמנזיר ליכא למילף דדחי להו עשה לעשה ול"ת שישנו בשאלה לדידן דמצורע מותר בתשמיש המטה וכ"פ הר"מ ז"ל פ"י מהל' ט"ל ה"ו וע"כ דישנו בשאלה קילא כ"ש עשה דפסח דכרת דחי לעשה ול"ת דנזיר וער"מ ז"ל פ"ז מהל' נזירות הט"ו ולמה ידחה עשה דמצורע לעשה ול"ת דנזיר תי' כיון שנצטרע ליכא עשה דקדוש וכר"א ז"ל כתב שישנו בשאלה אלא דירא דגם הר"מ ז"ל לא יחלוק א"מ בגמרא שישנו בשאלה אלא דחדא מינייהו נקיט כמ"ש הכ"מ ועמ"ל פ"ח מהל' ט"ל ה"ג: ודע שמ"ש דעשה דפסח חשיב עשה דכרת י"ל ביה דזה למ"ד חייב כרת על הראשון וחייב כרת על השני אבל למה שפסק הר"מ ז"ל בפ"ה מהלכות ק"פ ה"ב דהזיד בראשון יש לו תשלומין בשני י"ל דלא חשיב עשה דפסח כרת וממ"ש הר"מ ז"ל בפ"ו מהל' אלו הה"ו יבוא עשה דפסח שיש כרת וידחה איסור של דבריהם והלא איסור הזייה שבות ופסח בכרת כו' אין ראיה דמישך שייך ביה כרת ע' תוס' ברכות ב' א' מילה שייך כרת עיין שבת קל"ב ב' אבל מ"ש שם בכ"ד מחוסרי כפורים יבוא עשה שכרת וידחה שאין כרת כו' כדמסיק בפסחים נ"ט א' אלמא לדידן חשיב פסח עשה דכרת ועיין זבחים ק' א' ול"ע בכל זה:

שאלה גרושה זונה וחללה שנפלה לכ"ה ויבמ' אי נפטרת בגט או חליצ' בעיא:

תשובה לכאורה הוא מחלוקת רש"י ותוס' ריש יש מותרת דלרש"י עשה דקדושים יהיו לא קאי כ"א אטומאה ומ"ה רמיא ליבום ומדרבנן אסו ביאה שניה ולתוס' שם קאי עשה גם אאלו רק אלמנה לכ"ג מאירוסין לית עשה א"כ מ"ה לא רמיא ליבום ולא קנאה וצריכה חליצה אך את זה ראיתי פ"ו מהל' יבום ה"י וי"א כתב הר"מ ז"ל היתה היבמה אסורה בלאו או בעשה אם בא עליה קנאה קנין גמור ומוליאה בגט ואלמנה מן הנשואין לכ"ג אם בא עליה לא נפטרה לרתה ומדבריו ז"ל למדתי

ב' דברים א' דחייבי עשה מ"ה רמיא ליבום דקום ועשה דוחה לשא"ת עיין בס' פ"י שלי כלל א' ב' דוקא אלמנה לכ"ג הא גרושה לכ"ה קנאה כפירש"י ברים יש מותרת. עוד נראה לי דל"מ לרש"י קנאה אפילו לתוספת קנאה דע"כ ל"פ ביבמות כ' ב' באלמנה מנשואין אי נפטרת צרתה הא היא גופא קנאה ומוציאה בגט כמ"ש מהרש"א ז"ל שם דחייבי לאוין ועשה קידושין תופסין בה ועיין בפרשת דרכים בדרך מצותיך ח"ג ס"ט ע"ג שנסתפק אי חייב כרת באלמנה מנשואין יע"ש ומפשטות דברי הר"מ ז"ל פ"ו מהלכות יבום הי"ד אלמנה מנשואין לא נפטרה צרתה משמע דהיא גופא נפטרה והכי מגמרא אין ראיה דרבותא דמ"ד פוטרת צרתה אבל מהר"מ ז"ל יש ראיה כדאמרן. וא"כ מה"כ נפטרה לרש"י ז"ל ביבמות כ' ב' שכתב נפטרה אותה וצרתה הא כתב ברים יש מותרת דליכא כ"א לאו ולתוס' ריש יש מותרת י"ל דסברו כמ"ש מהרש"א דהיא גופא נפטרה וכנראה ממרוצת דברי הר"מ ז"ל פ"ו הי"ד מה' יבום וכדכתיבנא. ועוד עכ"פ ס"ס הוה שמא הלכה כרש"י ריש יש מותרת ושמא עכ"פ היא גופא נפטרה ומיהו ס"ס במקום חזקה עי"ד ק"י ופריי שם ומיהו בספק פלוגתא כתבנו במ"א דל"ש אוקמיה אחזקה כי בשביל החזקה לא ישתנה הדין וספק מה אמור ביה קמאי הוה כספק חסרון חכמה והדברים ארוכים אין *האסף פה:

והנה הר"מ ז"ל בפי"א מה' אבידה הח"י כתב בפירוש דאין עשה השבת אבידה דוחה עשה ול"ת דמונחה אלמא בטומאה עכ"פ יש עשה ול"ת ובהי"ט אמר אביו א"ת אין שומע דעשה אין דוחה עשה ול"ת ובה' ממרים פ"ו הי"ב אמר אביו לעבור על ד"ת אפילו איסור דבריהם אין שומע לו שנאמר כו' כולכם חייבין בכבודי ולכאורה יש סתירה בדבריו שוב ראיתי בדרישה סימן רס"ו כתב דבאומר לעבור על ד"ת יוכל לדרוש מאני ה' משא"כ כשאומר אל תחזור אלא עסוק בכבודי להביא גוזלות וכדומה ליכא למעט מאני ה' דשניהם יש כבוד המקום שזה עשה וזה עשה וממיעט דאין עשה דוחה עשה ול"ת יע"ש והא דמסיק בב"מ ל' ב' אני ה' היינו כיון דאין עשה דכיבוד גדול כ"כ ה"ה דלא דחיא עשה ול"ת יע"ש היטב בדרישה ולפ"ז נתיישבו דברי הר"מ ז"ל וכדאמרן ולפ"ז יצא לנו לכאורה דין חדש באומר אביו עסוק בדיבורי לעבור על ל"ת לחוד עובר והטעם ג"כ דל"ש מה אולמיה דוודאי כיבוד א"ו גדול משאר עשין עכ"פ ושניהם כבוד המקום הוא אלא שבתו' יבמות ו' א' ד"ה שכן הדבר מפורש להיפך במ"ש ואור"י יע"ש ובס' החינוך פ' יתרו סי' ל"ב ופרש' דרכים דרך מצותיך ח"ד כעיר בזה יע"ש:

שאלה מי שנשבע שלא לאכול מצה בכולל ואכל אי לוקה או לאו כ"מ לפסולי עדות ושאר דברים עש"ך י"ד סימן י"ו אות י"ז ובח"מ סימן ל"ד ס"ה יע"ש. תשובה הנה הר"מ ז"ל בה' שבועות פ"ה הח"י כתב בפירוש נשבע שלא לאכול מצה בכולל אסור לאכול מצה בליל פסח ואם אכל חייב משום שבועת ביטוי הרי דמ"ה חייבו ומריש הוה קא קשיא לי אמאי לא יבוא עשה דמצה וידחה לאו דשבועה וסבור הייתי מדרבנן דומיא מ"ש התוס' קידושין ל"ח א' ד"ה דאיקרב עומר דמש"ה לא אכלו מצה מחדש גזירו כזית א' אטו ב' וה"ה נשבע שלא ישב בצל סוכה בכולל דמ"ה עשה דוחה ל"ת. ובמצה י"ל כתי' א' בתוס' שם דעשה לפני הדיבור אין דוחה משא"כ בסוכה. ובש"ס דילן ריש יבמות משמע לפני הדיבור חשוב טפי ועיין פ"י קידושין. וכיון דשמעתא למ"ש התוס' עירובין ק' א' ד"ה תהן דעשה. ע"י פשיעה לא דחי לל"ת ניחא לי דכ"ש כאן ע"י פשיעתו דנשבע לא דחי ולקי מ"ה. הן אמת שבמ"א כתבנו קושית התוספ' בעירובין אין מוכרחת כ"כ דבזבחים ל"ז ב' מסיק רבא דאין עשה דוחה ל"ת שבמקדש ואפשר אף ר"א שם יודה

מעלם

מוגלה לא הסבירו בו התוס' שם ד"ה ואחד ואדרבה מהתם מוכח לכאורה דעשה דפשיטה דחי ל"ת בעלמא מדהוצרכו רבא ור"א לתרץ הא דיקדש כו' אמאי לא דחי כו' והא ע"י פשיטה בא דהי' אפשר בלא נגיעה דומיא דמתן דם וא"כ עדיין הדבר בספק די"ל נשבע בכולל לא לקי דעשה דחי ל"ת ועמ"ש בכלל ט' אי"ה דלא תוסיף אפשר דלא חשיב וקילי מל"ת שבמקדש . והר"מ ז"ל דכתב דלוקה י"ל לשיטתיה בה' נזירות פ"ז הט"ו דהוקשה לו איך עשה דגילוח דוחה לעשה ול"ת דנזיר ותי' , דעשה דקדוש ליתא דאין עולה מן המנין מש"ה אם דאין עשה דמלה דוחה לעשה ול"ת דשבועה דבכל היוצא מפיו כמ"ש הר"מ ז"ל פ"א מנדרים ה"ד ואף שלא מנה בה"ש דחד הוא . משא"כ להרא"ה ז"ל שם בהשגות שכן ישנו בשאלה וכ"ה ביבמות ודחי עשה לעשה ול"ת דישנה בשאלה ה"ה בשבועה שישנו בשאלה ע"י חכם להפר דדחי עשה וכדאמרן ואם יש חכם וודאי אפשר לקיים שניהם ולא דחי משא"כ באין חכם בליל פסח צ"ע ונשבע ע"ד רבים וכדומה צ"ע . ולמ"ש הכ"מ שם דהגמרא חדא מתרי נקיט לכאורה יש ראיה מהר"מ ז"ל . ומיהו י"ל באמת ליכא למילף מנזיר דעשה ליכא כמ"ש הר"מ ז"ל והגמרא נקיט חדא דישנו בשאלה אבל באמת ליכא ראיה :

ודע בנשבע לאכול מצה בכל ז'י"ן ימי פסח בכל לילה ולא אכל בליל א' וודאי דחייב כמי משום שבועה ועה"מ ל"ד ואף את"ל דליתא בלאו מ"ה מ"מ דומה לנשבע שלא אוכל נבילות ושחוטות דחייב ער"מ ז"ל בה"ש וכי"ד רל"ח וש"ך אות ו' במ"ש דהרשב"א סובר דאין שבועה חל על חצי שיעור וכ"כ התוס' אין מדוקדק כ"כ דלהתו' בלאו איתיה ולהרשב"א ז"ל אף בלאו ליתא שכ"כ דמושבע הוא ומ"ש בשם התו' זה אמת ויליב שכתבו שם דהמ"ל דמש"ה לא אמר הר"ל (שם יש ט"ס במלת הי"הי) כיון דליתיה בהן דמושבע ועומד מהר סיני (הא ליתנא ל"ד דעל ח"ש אין מושבע לפי סברתם ולסברת הר"מ ז"ל אלא דלבטל בקום ועשה על ד"ת בלא"ה אין שבועה חלה דהוה כמתנה עמ"ש בתורה והב"ח ז"ל השמיט מלת מושבע יע"ש) ליתא בלאו והיינו לענין קרבן אבל למלקות אף דליתיה בהן איתיה בלאו דלהרע ולהיטיב בקרבן כתיב עיין שבועות כ"ה ב' ונוראות נפלאתי על אדונינו הב"ח ז"ל במ"ש דהשוה השמיט חצי שיעור דכיון דליתיה בהן ליתא בלאו והא מלקות חיובה מחייב ולענין קרבן בעינן לאו והן ול"ע :

עוד אבאר לך מ"ש הש"ע בי"ד סימן רל"ח ס"ד אמר שבועה שלא אוכל נבילות וטריפות ואכל אין חייב משום שבועה ודחק שם הש"ך למצוא נ"מ והיינו דקשיא ליה ממ"ה אי הזיד בלאו דנבילה בלא"ה פסול לעדות ואי שגג בנבילה גם איסור שבועה ליכא (מיהו י"ל ידע שהיא נבילה ושגג בלאו שבה והזיד בשבועה עה"מ ל"ד) והנה י"ל דנ"מ טובא הדמיון חתיכה שבלועו מחלב וכדומה בא"מ דטה"ע ד"ת ועשה עכ"פ אית בה כמ"ש התוס' חולין צ"ע א' ד"ה רבא אמר וכיון שכן אין שבועה חל על חתיכה זו דמושבע ועומד מהר סיני ודווקא ח"ש דלית כ"א איסור תורה לחוד חל שבועה כמ"ש התוס' שבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי ומיהו לשיטת הרשב"א ז"ל ושאר פוסקים יראה דטה"ע אפילו עשה אין בו דיליף במה מצינו מגיעולי מדין וק"ו ומ"מ אפילו עשה אין למידין כ"א איסורא בעלמא מ"ה כמו שיראה הרואה במגיד משנה פ"כ מהלכות שבת והנה לידדנו בזה בפריי ל"ד בפתיחה לס' התערובת ובסימן צ"ח יע"ש ולכאורה מוכרח הוא דאי עשה יש א"כ גיעולי מדין דצותה התורה להגעיל משמע אף בלע הקדיר' כ"ש יש עשה להגעיל ואמאי כתבו ז"ל דח"ש לית עשה ומיהו לזה יש לנו לומר שאני טה"ע דהופך ונעשה כולו איסור והוה כזית והיינו דלשיטת הפוסקים מלקות אין בו מ"מ עשה יש וכדכתבינא א"כ יש נ"מ

טובא

טובא כבר כתבנו במ"א שיש לעיין בא"ש אמאי אין בה איסור עשה וכאן אין להאריך. ומ"ש הש"ך שם דנשבע השהיה חולה (שיש סכנה) אין שבועה חלה עליו דנשבע לבטל המצוה דפ"ה לכאורה פ"ה אין בו לאו ועשה מפורש כ"א ואי בהם והכ"ג שבועה חלה וי"ל דשמירת הנפש יש בו לאו ועשה עיין בר"מ ז"ל פי"א ה"ד מה' רוצח ושמירת הנפש ועיין בס"ה ופ"א הי"ד יע"ש:

עוד אני חוזר אל הראשונות דעשה דפסח כרת דחיא לעשה ול"ת דכהן ולנזיר הא עשה גרידא לא דחי נזיר דהוה שוה בכל כמבואר בנזיר ויבמות ה' א' ובמהרש"א ז"ל שם וכן אף דאין שוה בכול אפ"ה לא דחי לה עשה גרידא כמו אלמנה מגרושין אלא שבזה כתבו התוס' יבמות ה' א' ד"ה ואכתי וב"מ למ"ד א' ד"ה דלאו ועשה שאין שוה ה"א בכהנים זכרים מלי למילף דעשה דחי להו לדידן דמצורע מותר בתשמיש המטה כמ"ש הר"מ ז"ל מה' ט"ל פ"י ה"ו ופי"א יע"ש דחי להו עשה השוה בכול מראשו וזקנו אף כהן ויש עשה דקדושים יע"ש וכבר כתבנו מהש"ל מ"ש הר"מ ז"ל פי"א מה' אבידה הא"י דכהן ואבידה בבה"ק דאין עשה דוחה עשה ול"ת הא לדידן דחי הכ"ג ועיקר הטעם איסורא מן ממונא לא יליף כמ"ש התוס' במציעא שם ד"ה וכא ועמ"ש כלל ה"ה יע"ש:

ודע דרש"י ז"ל במציעא ל"ב א' ד"ה אבידה ובמהר"ם שיף ז"ל שם פירשו דמש"ה לא פי' רש"י הכהן (בתוס' דף למ"ד א' ד"ה והאפי' כן) דרש"י ביבמות ו' א' ד"ה הטעמא פי' דקאי הטעמא לאבידה דאיכא תרי עשין יע"ש וכתבנו בכלל אחר דהתוס' ביבמות ה' ב' ד"ה אמר דאין ב' עשין דוחה לעשה ול"ת וי"ל דמש"ה לא פירש"י במציעא ל"ב א' הכהן פריך דהבריית' כהלכתא דמצורע בימי חלוטו מותר בתשמיש המטה וליכא גדול ששלו' ויליף מראשו וזקנו דמשמע בין כהן וישראל כמ"ש התו' יבמות ה' ומציעא ל' דעשה השוה בכול דחי לעשה ול"ת שאין שוה ה"א בכהן זכר דדחי להו (דוודאי יש עשה דקדושים יהיו בזקנו דכהן כמבואר בנזיר מ"א ב' זקנו עשה ול"ת) ובמציעא למ"ד שמך אתו מי דאינן איסורא מקמי' ממונא מש"ה לקמן אמר אביי הטעמא דהאי עשה דכיבוד ה"א דדחי לטומאת כהן ולכך פירש"י דקאי אאבידה יע"ש. ולמ"ש הדרישה בח"מ רס"ו אם אמר אביו עסוק בדברי לא ממעט מאני ה' אלא עשה ול"ת וה"ה בכהן הכ"ג דחי לה וכ"ש ל"ת גרידא ולעיל כתבנו מזה:

והנה חזות קשה ראיתי מ"ש המ"מ פי"א מה' אבידה בהי"ט ראה כו' פירוש עסוק בדיבורי כו' שאם כו' בשיטת הרב אלפסי ז"ל והעיקר דהכי אמר בגמרא עשה ול"ת לאו אבידה קאי ולענין דינא אין נ"מ. ויש לתמוה דהרי"ף והא"ש במציעא ל' ב' הביאו ברייתא דאני ה' לא עשה ול"ת ובדרישה סימן רס"ו הרגיש בזה גם מ"ש המ"מ והעיקר אין לו מובן לכאורה שוב האיר ה' עיני וראיתי שדברי המ"מ הם בנויים על אדני השכל והם כנים ואמתיים כמו שאגיד דלא נתכוין למ"ש הרי"ף ז"ל בדף ל"ב אלא אמ"ש הרי"ף בדף למ"ד דבאבידה איכא עשה ול"ת יע"ש ומפרש מ"ש לקמן עשה ול"ת אאבידה קאי (וכמ"ש מהר"ם שי"ף ז"ל או כמש"ל) ומש"ה נתן הר"מ ז"ל דעשה ול"ת שאם כדברי שאר המפרשים ז"ל דבאבידה ליכא כ"א ל"ת לחוד ולאחר שבאה לידו עשה כמ"ש בשיטה מקובצת שם ל"ש עשה הר"מ ז"ל וא"ש בשיטת הרי"ף דיש עשה ול"ת וא"ש והעיקר דאינו כן ובאבידה ליכא עשה ול"ת ביחד ובמציעא ל"ב א' איטמא פריך דהוה עשה ול"ת וכ"ת אכתי קשה מ"ש המ"מ דלדינא אין נ"מ והא נ"מ טובא דאי אמר לו אביו באבידה עסוק בדיבורי דמאני ה' לא ממעט ליה והשתא אי איכא באבידה עשה ול"ת לא דחי להו ואי ליכא כ"א ל"ת דחי עשה דכיבוד הכ"ג י"ל דהמ"מ לא מפרש כמ"ש הדרישה

אלא

אלא עסוק בדיבורי נמי ממועט או מאי ה' או מעשה ול"ת או דאי לכהנים פשיטא שאין שומע לו דאין עושה מעשה עמך שעובר על ד"ת עלא"מ. ומ"ש המ"מ שם הי"א כהן כו' הוא כגרסת ההלכות ורש"י ז"ל הם דברים פשוטים דלגירסתם יש באבידה עשה ול"ת ועיין שיטה מקובצת ובכ"י שם. ומ"ש המ"מ דתיפוק ה"ל דע"כ ליתא לגי' זו דהא בלא"ה בעידנא דמיעקר לאו כו' איברא בהלכה א' שם כתב הר"מ ז"ל באבידה יש עשה ול"ת ושם לא ערער המ"מ כלום: נסתפקתי הא דקיי"ל דעשה שוה בכל דחי לעשה ול"ת שאין נוהגין כ"א בכהנים זכרים לדידן דמצורע מותר בתשמיש המטה כמש"ל אבל עשה ול"ת שנוהג בזכרים ונקיבות כאלמנה לכ"ג אין עשה שוה בכל דוחה אותה מההיא דיבמות כ' ב' (וי"ל בזה קושית הרמב"ן ז"ל יבמות פ"ד ב' לא יקחו והבן) מיבעיא לי עשה ול"ת שוין בכל אם דוחין לעשה ול"ת דומיא דאלמנה לכ"ג ומב"מ למ"ד א' דאבידה עשה ול"ת ופריך עשה ול"ת דטומאה אלמא עשה ול"ת שוין בכל אין דוחה לעשה ול"ת דטומאה שאין נוהג אלא בזכרים (והגמרא קאי למ"ד מצורע אסור בתשמיש המטה כמ"ש התו' שם) ה"ה עשה ול"ת דאלמנה מהשואין דאין עשה ול"ת שהוא בכל דוחין י"ל ה"ז לגי' ההלכות ורש"י שם אבל למאן דלא גרס ליה שם או דגרס בעידנא דמעקר לאו א"כ אין ראיה משם. ומהא דפסחים ה' ב' דאמר ר' עקיבא ואי בי"ט עצמו מי שרי ומאי קושיא אימא דעשה דהשבתת שאור דחי לל"ת די"ט ואי די"ט עשה ול"ת הא עשה די"ט אין נוהג בנשים ואיכא עשה ול"ת בחמץ השוה בכל אלמא עכ"פ דהיכא דל"ת שוה בכל אע"ג דעשה שעמה אין שוה בכל תו לא דחי להו עשה ול"ת השוה בכל שוב ראיתי שאין משם ראיה ולמאן קשיא לרש"י ז"ל שפירש דקרא קודם זמן איסורו לבער כדין א"כ לית עשה יבער מפי"ט ולאוס' שפירשו קרא לאחר זמן איסורו ובשבת מיירי הא כתבו בדף כ"ט ב' ד"ה רב אשי דדעתו לבערו אין עובר הלוה אף בעשה א"כ שפיר ואי בי"ט עצמו מי שרי ועתו"ס ד' ב' ד"ה שימנוהו וד"ה וכתיב. והנה מ"ש עשה די"ט אין נוהג בנשים זה אמת ויליף עת"ו קידושין ל"ד א' ד"ה מעקה אבל מ"ש עשה דהשבתה נוהג בנשים יש בו מהספק ובמ"א נסתפקנו בו ובפ' בא כתיב בחד קרא שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הא' תשביתו משמע כל שישנו כו' עיין פסחים מ"ג ב' עדיין הדבר בספק והבן:

ודע דהבור הייתי לומר שמ"ש הר"מ ז"ל פ"א ה"ג מחמץ ומלה קנה חמץ או חמצו לוקה והמ"ל הקשה דהא ניתק עיין פסחים ל"ה א' ואם נאמר דנשים אין מצוות אמ"ע דהשביתה כ"א אלאו הוה דומיא דתמורה פ"א דממיר לוקה דעשה אין שוה בכל ותלוי בחילוף הגירסאות רים תמורה ה"ה כאן. שוב ראיתי דל"ד לתמורה דליבור ושותפין אין עושין תמורה ולא יצויר העשה כלל משא"כ כאן נהי דלא מיפקדא אעשה (וגיורת שמתה בע"פ אחר חצות חמצה לאחר הפסח אפשר שרי) מ"מ בידה לתקן הלאו והוה ניתוק דאל"כ נותר אמאי ניתוק הא נשים אין מצוות אמ"ע דנותר דאין נשרף אלא ביום שלא בזמנו ער"מ ז"ל ה' ק"פ פ"י ה"א וה' פסולי המוקדשין פי"ט ה"ה ועת"ו קידושין ה"ט א' ד"ה אותו ומ"ש התוס' קידושין ל"ד א' ד"ה מעקה פירש בפ"י ז"ל אתרומה טמאה קאי יע"ש ובתיבת גמא כתבנו מזה דהעשה הבא מכח לאו נשים חייבות עיין בירושלמי ובס' ג"ו ואי"ה בחדושינו למס' פסחים אבאר עוד:

שוב ראיתי הדבר מפורש בתוס' יבמות ה' ב' ד"ה אמר קרא והתקדשתם דאין ב' עשין דוחין לעשה ול"ת וליכא למימר אממזרת וגתינה קאי דא"כ אלמנה מאירוסין קשה וא"כ ה"ש דמה ב' עשין השוין בכל אין דוחין לעשה ול"ת שאין שוה בכל כ"א בכהנים כ"ש עשה ול"ת השוין בכל שאין דוחה לעשה ול"ת הנוהגים בזכרים ונקיבות בכהנים וי"ל לפום סברא דהפש'

איכא

היכא באלמנה מאירוסין ב' עשין ול"ת וממזרת ונתינה שוין בכול ואין להאריך. ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד מש"ל דעשה דכרת דוחה עשה ול"ת כמ"ש התוס' בזבחים ל"ג א' ד"ה לענין קרה משבת קל"ב ב' בשר בגדול דמילה דוחה צרעת דהוה עשה ול"ת והא גדול הרת מר"מ ז"ל ה' מילה פ"א ה"ב ובהר"א ז"ל בס' ולמה לי קרא גם מ"ש שם בשבת יהא נגעים טהורים עבודה דוחה אותו והא צרעת עשה ול"ת היא וכ"ת דפסח בכרת קשיא ליה תדחי צרעת א"כ לא משני בעידנא דשכרת לא בעינא בעידנא כמו שיראה הרואה בתוס' זבחים ל"ג ב' ד"ה לענין לכאורה משמע כן. ובפ"א מה' מילה ה"ט כתב הר"מ ז"ל מילה דוחה ל"ת דצרעת ובשבת לא משמע כך ועמ"ל ה' ע"ז פ"י ה"ה עמד בזה ותי' דסובר רבינו כאידך ברייתא דלעשות לשיב שע"ג רגלו ולית בצרעת כ"א ל"ת ור"א דאמר כגון מילה בצרעת הכי סובר ולא לסימנא נקטיה עת"ו שם ומילה הוה בעדנא אף דמל ולא פרע כו' מ"מ מתחיל המצוה מיד ועת"ו גיטין מ"א א' ד"ה ליתא שכתבו בהערה לא מתחיל המצוה צריך לחלק בין מילה להתם ועיין בנימוקי יוסף ב"מ למ"ד שם:

וביבמות ראייה להר"מ ז"ל דמילה דוחה צרעת דעשה דחי ל"ת ובשר לא דריש מסנהדרין נ"ט ב' דפריך והרי מילה ומשני למלתייהו נשנית ביום אפילו בשבת והנה לעולא שבת קל"ב א' דאמר מילה דוחה שבת מה למ"מ וביום לא דריש לרבנן הקשי למה נשנית מילה בכתוב ובגמרא לר"א ביום למכשירין למלתייהו נשנית גם מ"ש א"א הרב ז"ל בספרו ברכת יוסף אימא דביום ולא בלילה ולמהוי ההוא דינא גופא ביום ולא בלילה נשנית לזה ולזה נאמרה וצריך לדחוק ולומר דא"ל לשנות כל חלק המצוה ואמאי לא תי' בסנהדרין אף לעולא דבשר דמילה דוחה צרעת בקטן למלתייהו נשנית אלא דבאמת לאו מבשר מפיק אלא כאידך ברייתא וכמ"ש הר"מ ז"ל. אלא שלכאורה אכתי למלתייהו נשנית ואי דבלא"ה עשה דחי ל"ת הא כתבו התוס' ז"ל בקדושין ל"א א' ד"ה דאיקרוב דעשה לפני הדיבור אין דוחה כמ"ש ומהר"מ מטראני ז"ל הקשה ביבמות ה' ב' משמע דלפני הדיבור עדיף טפי והכי היטב אשר דבר בפני יהושע ז"ל במס' קידושין דעשה דלפני הדבור ונשנית א"כ עדיף טפי משא"כ אי לא נשנית יע"ש א"כ אדרבה מילה צריך לישנית להא מלתא גופא דאי לא נשנית הוה עשה דלפני הדבור לחוד ולא הוה דחי צרעת כאמור. ועי"ש סנהדרין עוד תי'. גם אי עשה דחי לב' עשין כתבנו בכללים הקודמים באלים וכאן אין להאריך:

כלל ט

ראיתי לחקור בענין מכות מרדות שהוזכר ברז"ל העובר על דבריהם לוקה מ"מ והעובר על איסור תורה ג"כ לוקה מ"מ יש בו כמה חקירות א' אי מ"מ צריך התראה. ב' אי לאו שאין מעשה בדרבנן אי לוקה מ"מ וגם לאו שאין מעשה מ"ה אי לוקה מ"מ. ג' אי ספק תורה לוקה מ"מ. ד' אי בדבר שקנסו חכמים כמו חמץ לאחר פסח וכדומה וכן שומן הגיד ממנהג קדושים אי לוקה מ"מ. ה' או בכל האיסורין של דבריהם לוקה מ"מ או יש שאין לוקין כלל מ"מ. ו' כמה מיני מ"מ יש וכמה לוקה ל"ט או מספר אחר. ויש נ"מ לדינא לידע באיזה עבירה חייב מ"מ לפי שאני הנני אומר הא דקיי"ל בח"מ ל"ד עבר עבירה של דבריהם פסול לעדות מדבריהם הטעם כל דתקון רבנן כעין תורה תקנו ועובר על ל"ת של תורה שיש מלקות רשע מקרי ופסול מ"ה והיה אם בן הכות הרשע ומ"מ מדבריהם מקרי רשע מדרבנן משא"כ אם אין ברמ"מ הכי אף מדרבנן ולשון הר"מ ז"ל בה' עדות פרק עשירי ה"ב וג' למדקדק בדבריו מראין כן שכתב איזהו רשע עבר עבירה שחייב מלקות כו' עבר עבירה שחייב מ"ה פסול מ"ה היה החיוב בה מדבריהם פסול מדבריהם

ומדהז

ומלחזר ותני עבר עבירה וגם היה החיוב שבה ולא כתב עבר עבירה דרבנן ש"מ דבעינן חיוב מכות מרדות הא לא"ה השר מדרבנן וא"כ יש נ"מ טובא לידע באיזה מקום חייב מ"מ או לאו. השביעי מי שאכל חתיכה שהעידו עליו עדים שחלב ואח"כ נתברר שטעו ושומן היה הי לוקה מ"מ: והנה הרשב"ש ז"ל (סוף רבינו שלמה בן התשב"ץ בשו"ת שלו) סי' תר"י ס"י האריך בטוב. (תרי') חריפותו ובקיאותו והעתיק קצת ממנו. הביא המשנה מקומו' שהוזכר מ"מ אם היה מזיד שלשה בה' א"ב פ"א מה' א"ב בשניות ופ"ג שם אשת חרש כו' ושפחה חרופה מכות מרדות אם היו מזידין משמע צריך התראה ובה' שבת פ"א והעושה בזדון מכין מ"מ ובבאר המקומות א"ל התראה כ"א שידוע שאין שוגג חייב מ"מ יע"ש והחילוק שכתב ז"ל עדיין לא הבינותי. והביא רש"י ז"ל פ' זה בורר החשוד על עריות לוקה מ"מ וא"ל התראה ורמב"ם ז"ל ה' סנהדרין בסופו המקלל חבירו בלא התראה לוקה מ"מ יע"ש ועיין מגיד משנה פ"ג מהא"ב ה"א אשת סוטה הע"ג דליכא איסור דרבנן לוקה מ"מ שבא לפס זנות יע"ש. והנה בלאוין שאין מעשה מבואר בר"מ ז"ל דיש מ"מ בפ"ה משבועות שיזרוק פלוני צרור כו' לוקה מ"מ ופ"א מה' חמץ ומצה המניח חמץ ברשותו לוקה מ"מ אף שלא עשה יע"ש. ואמנם כל זה שעבר על איסור תורה אבל איסור של דבריהם באין מעשה צ"ע אי לקי מ"מ והרשב"ש שם כתב אמירה לעכו"ם שבות בשבת ואין לוקה מ"מ והביא פ"ק דשבת ופרק האורג כל פטורי שבת יש בו מעשה יע"ש ועיין אה"ע סימן כ"א אסור לשמוע קול ערוה כו' מכין מ"מ האפשר שמיעת קול ערוה מ"ה אסור מלא תקרבו והתם בחיבוק לוקה מ"ה לדעת הר"מ ז"ל פכ"א מהא"ב ושומע כו' ומעדן לוקה מ"מ. ועיין פר"ח א"ח תל"ו ס"א מ"מ אף בלאוין שאין מעשה לוקה ועדיין הדבר ספק בדרבנן באין מעשה. ועיין פר"ח א"ח תע"א ותל"ו מדיני מ"מ. וראיתי בשו"ת רית השדה להגאון מהר"ר שמעון דוויך הכהן סימן י"ב כתב לא בכל האיסורים דרבנן לוקין מ"מ כמשיח בבית הכנסת יע"ש וכתב שם לאו שתלוי בדברים הולך רכיל ונוקם ונוטר ולא ימנה בדברים יע"ש והביא הא דהמניח חמץ ברשותו דלוקה מ"מ ולכאורה לחלק בין דיבור ובין המניח שאויר במעשה דקנה חמץ אלא שכתב שם מ"ש הר"מ ז"ל פי"א מעכו"ם השואל בבעל אוב מ"מ והמבזה ת"ח מנדין והקורא לחבירו עבד כו' סוף דבר מ"מ א"א לחייבו אלא היכא שמבואר בהדיא דחייב מ"מ יע"ש וער"מ פ"א מהל' שבת הלכה ב' ג' וסי"ו ובסוגיא דכוורת ברש"י ומלחמות:

ואעתיק בקצרה מ"ש בשו"ת שלי סימן ק"ל מי שדימה שזה חלב ואכל בזדון לבו ואח"כ נודע ששומן היה אי לקי מ"מ ומפסל מדרבנן עיין בנזיר פ"ד מ"ג האשה שנדרה בנזיר ולא ידעה שהפר בעלה ר"י אומר תספוג מ"מ והר"מ ז"ל פי"ב מנדרים פסק כן יע"ש במ"ל הח"י שהתוספת חולקין ובח"ג כתבנו מזה. עוד ראיתי להרשב"ש ז"ל שם סימן תר"י הביא מ"ש הר"מ ז"ל פ"ח ממ"א האוכל שמנו של גיד שהוא ממנהג קדושים לוקה מ"מ והביא כמה דברים שלא הוזכר מ"מ בגמ' ורבינו ז"ל הוציא מהיקש' דכל איסור דרבנן לוקה מ"מ ול"ע כפי מ"ש בשו"ת רית השדה לא בכל לוקין מ"מ. ומעתה אבוא לכתוב כפי סדר קונטריסי מהדורא קמא: דע שהר"מ ז"ל פ"א מהלכות שבת ה"ג מכין מ"מ ובמגיד משנה שעובר על ל"ת של דבריהם בדבר שיש עיקר מ"ה יע"ש ולכאורה כדעת הר"ן ז"ל ריש מקום שנהג ועכ"מ פרק ששי מהל' ת"ת כ"ד סובר דאין חילוק אלא כעובר להנאתו ולתאבון לוקה מ"מ והמזלזל בדבריהם לומר שא"ל לגזירותיהם מנדין דחמיר ממלקות (ועלח"מ פ"א מה' ממרים בשם המבי"ט משמע הפך זה) ועמ"ל שם הקשה על הכ"מ מנ"י דאין לו עיקר מ"ה יע"ש

ועפ"ך

ועש"ך י"ד סימן של"ד אות ע' בזה וכפי הנראה י"ל קצת דהכי קשיא ליה דלמאי הזכירו בעדיות פ"ה את מי נדו כו' שפקפק ולא אמרו שעבר כו' משמע דאף אין עיקר מ"ה דווקא פקפק ומ"ש המ"מ שעובר על ל"ת של דבריהם אין כ"כ ראייה לומר דבעינן קום ועשה דווקא ואי"ה לקמן יבואר. גם הבא על אשתו בשוק ומקדש בביאה ובחתיכה שסבור חלב ונתברר שומן י"ל דתרתי בעינן למפסל לעדות מ"מ ועבירה דרבנן הא אלו אין עבירה דרבנן כ"א מגדר מלתא שלא יהיו פרוצים והבן זה:

ודע דהמ"ל פי"ז מהא"ב ה"ז הביא ד"ה מהו י"ג א' ד"ה גרושה כיון דלקי אגרושה מלקות ד"ת תו לא לקי אחלוצה מ"מ יע"ש והנה י"ל התם אשמכוהו אקרא ואשה גרושה מוי"ו מש"ה לא לקי תרתי דהוה כעין של תורה לאו שבכללות משא"כ הני שמות מחולקין א' של תורה וא' של דבריהם לוקה מלקות ד"ת ומ"מ כו' וחלוצה שם גרושה עליה מדרבנן. וראיתי בב"י י"ד סי' רל"ז מין של ים ויבשה בעי' דלא אפשטא ס"פ הפדי כ"ה ומדקדוק דברי הרמב"ם נראה אפילו מכות מרדות אין בו דאין לוקין על הספק והנה הדקדוק אמת ויליף דבהלכות כלאים פ"ט ה"ו כתב הנהיג ב' מינים טמאים לוקה מ"מ ובהנהיג מין ים ויבשה לא כתב כלום ועכ"מ שם. והוא פלא בעיני דאף דספק תורה לחומרא מדרבנן הוה כוודאי איסור דרבנן ולמה אין לוקין מ"מ. ופי"ז מהל' א"ב ה"ז כתב הר"מ ז"ל מי שהיתה ספק גרושה או ספק אלמנה לוקה מ"מ הרי לכאורה הפך דברי הכ"מ ז"ל אם לא שנחלק בין ספק בעיא לספק מעשה וא"י כעת לחלק ביניהם. ומיהו ספק חלוצה שנשאה אין מוציאין מידו עפ"מ מהל' יבום פשיטא דאין לוקין עליו ואפילו בא בזנות י"ל דאין לוקה מ"מ אם היה שוגג על הזנות שסבור שמותר לזנות ועיין הה"מ והבן ובמ"ל שם. והסבור הייתי אני העני לומר דספק גרושה ואלמנה היינו תרי ותרי ומ"ה אוקמיה אחזקה ותרי ותרי ספק דרבנן א"כ מנקא מ"ה ונאמר כמ"ש בתה"ד ר"ז דשוקלין ומלקין על החזקה חזקה מחמת רובא דחזקה שאין פוסקת הא חזקה הפוסקת אין שוקלין ואין לוקין דמלקות כמיתה ומתורץ קושית התוס' כתובות כ"ב ב' תימא בחנק קאי וחולין י"א א' עדים זוממין חזקה ואי"ה בכלל הזקה אבאר זה ומש"ה עכ"פ מ"מ לקי וכן ספק זונה וחללה הה"ג מיירי חללה נולדה כהן שנשא ספק גרושה זונה ממזר שנולד מספק א"א וכ"ז אינו שוה לי. ועיין פ"ג מהל' ביאת מקדש ה"ט ופ"ו מנזיר ה"ט והנה יאמר ספק זונה תרי ותרי בגירושין ובא א' עליה ואח"כ מת בעלה וחללה שנולדה מספק זונה כזו. וספק גרושה תרי ותרי וכן ספק אלמנה מ"ה אוקמיה אחזקה חזקת אשת איש אלא דאין חייב מיתה בחזקה הפוסקת כמ"ש לעיל בשם תה"ד ומ"מ לוקה מכות מרדות דהכי דמלקות ד"ת במקום מיתה מ"מ קיל די"ג מכות ואין חזקים כדבעינן למימר לקמן אי"ה ואת"ש דקשה פשיטא דספק גרושה לוקה מ"מ אלא דל"ת דלקי מלקות ד"ת ממ"ה דאי עדיין א"א לוקה מלא תקרבו אהשיקה עה"מ פכ"א מהא"ב ה"א במ"מ דעדיין לא בא חיוב מיתה עד הב"ע ואי גרושה לקי משום גרושה קמ"ל דכיון דאין בב"א אז הוה התראת ספק והדברים ארוכים אלא שכבר כתבנו שכ"ז דוחק ואי"ה במ"א יבואר עוד:

עוד יש להסתפק אי חייבי מיתה שוגגין פוטרין מן מ"מ. גם מ"מ אי פוטר מתשלומין דרבנן כשורף שטרות חבירו בי"ט שני ובה"ג ביארנו קצת. והוי יודע שמכות מרדות י"א מכין עד שתצא נפשו וי"א ל"ש אלא שאין חזקים כשל תורה וי"א י"ג מכות ושליש עפר"ח א"ח תע"א ותל"ו ומ"א א"ח סימן תל"ו ב' והמתבאר מסוגית הגמרא ופוסקים משמע מ"ע של תורה שיש משך זמן ואין מקיים מכין עד שתצא נפשו או יקיים כמ"ש כתובות פ"ו או סוכה שאיני יושב לולב שאין נוטל כו' משא"כ

משא"כ אם עבר הזמן אין לוקה אלא ל"ט או י"ג ושליש אלא שמלשון הר"מ ז"ל משמע בכמה מקומות דאין חילוק ופ"י מה' חמץ ומצה הי"ב אכל בע"פ לוקין עד שתצא נפשו וי"ל דמיירי כ"ז שאוכל ועתוס' נזיר ך' ב' ד"ה רבי יהודה חלקו כן בין עבר או לאו. ועמ"ל פ"א הא"ב ומיהו הא דכ"ז שיש בידו לקיים המצוה מכין עד שתצא נפשו במ"ע שאין מתן שכרה בצדה הא לא"ה אין מכין ורשות ביד אם רצו להכות י"ג ושליש עיין חולין ק"י ב' וב"ב ח' ב' ד"ה אכפייה ובר"מ ז"ל פ"ה מה' ממרים הט"ו יש לב"ד להכות מ"מ המבזה אביו ואמו משמע רשות י"ג מכות ושליש כתי' הריטב"א ב"ב שם וכמו שיראה הרואה בט"ז י"ד ר"מ אות א'. ומ"ש הר"מ פ"ז מה' מתנות עניים ה"י מי שאין רוצה ליתן צדקה ב"ד כופין אותו ומכין מכות מרדות עד שיתן דמשמע מכין עד שתצא נפשו י"ל דצדקה אע"פ שמתן שכרה בצדה יש בה לאו דלא תקפוץ ומש"ה מכין עד שתצא נפשו וכמ"ש התוס' כתובות מ"ט ב' וב"ב ח' ב' ד"ה אכפייה יע"ש ועי"ד רמ"ח וש"ך ג'. והנה משמע הן בלאוין שאין מעשה או חייבי עשה במעשה או בשוא"ת או איסור דרבנן הכל לוקה מ"מ והמעיין בר"מ ז"ל הלכות איסורי ביאה פ"א ה"ח חייבי לאוין לקי מ"ה ושניות מד"ס וחייבי עשה אין לוקה ואם הכו ב"ד מ"מ כדי להרחיק מעבירה הרשות בידם משמע שניות לקי מ"מ ובחייבי עשה אין חייב מ"מ כ"א הרשות כו' משמע דל"ד איסור דרבנן דיש לאו דלא תסור לחייבי עשה כו' אבל המ"מ פ"א הא"ב ה"ח משמע שחייבי עשה יש מ"מ ומ"ש הר"מ ז"ל פי"ב מהא"ב הי"א דהבא על השפחה לוקה מד"ס י"ל דהאיסור השפחה מדרבנן והמ"מ שכתב שם דלא גרע מאיסור של דבריהם לשיטתיה בפ' א' ה"ח וכאמור. ומשמע לאו שאין מעשה כ"ז שיש לקיים מכין עד שתצא נפשו ולא"כ לוקה מ"מ עפר"ח תע"א ולאו הניתק לעשה ל"ט אי לקי מ"מ כיון שלא היה דעתו לקיים העשה בשעה שעבר על הלאו: והנה במ"ע דרבנן כמו נ"ח ומקרא מגילה אי כופין כ"ז שיש בידו לקיים או לאו ובתוס' כתובות פ"ו א' ד"ה פריעת שם כתבו במצוה דרבנן שעובר בשוא"ת כופין כדמוכח גיטין מ"א דמשום מצוה לקיים דברי המת כופין היורשים לשחרר ובהגהות דקפינא דארעא הטעם דעל כיבוד אין כופין ומצוה לקיים כו' לאו משום כיבוד הוא. והרואה שם יראה להדיא במחלוקת שנויה דלרש"י במצות דרבנן שעובר בשוא"ת אין כופין כמ"ש להדיא כתובות נ"א ב' ד"ה מצוה דרבנן לא כפינן (ומ"ש רש"י דלאו מ"ע מפורשת כסוכה כלולב יראה לשיטתיה ברכות י"ט ב' משמע לכאורה מדבריו שיש במילי דרבנן מ"ע דע"פ התורה ול"ת לא תסור מש"ה כתב דמ"מ לאו מפורשת כסוכה כלולב) והא דלא ניחא לרש"י כתוספת דכיבוד מתן שכרה בצדה י"ל דסובר דנהי דאין חייב מ"מ אם רצו ב"ד להכות הרשות בידם כמש"ל מש"ה כתב פריעת ב"ח דרבנן אין רשות כלל בידם דהוה דרבנן ומגיטין מ"ה א' דכופין היורשים לשחרר אין ראיה דכופין בדרבנן כמ"ש התוס' ב"ב קמ"ט ב' ועיין פ"י גיטין י"ג א' בתוס' ד"ה והא יע"ש. והנה הר"מ ז"ל בה' מ"א כתב כ"פ איסור דרבנן ולא היה לקי מ"מ י"ל דסמך על הכלל דכל איסור דרבנן בקום ועשה עכ"פ לקי מ"מ וי"ל דלא בכ"מ אמרו כן ועשו"ת ריח השדה ובשו"ת רשב"ש סימן תר"י ואי"ה לקמן יבואר עוד:

והנה הלח"מ בה' חמץ ומצה פ"א ה"ט אמ"ש הר"מ ז"ל האוכל בשעה ששית חמץ לוקה מ"מ כתב אהגהה אמאי לא לקי ובשעה ה' על אכילה ומסיק בשעה ששית לקי על הנאה ובשעה ה' דמותר בהנאה לא נחמיר דללקי על אכילה יע"ש ול"ע דבשר עוף בחלב דמותר בהנאה ולקי מ"מ על אכילה אלא סובר כיון דלא עשו הרחקה כ"כ בחמץ לאסור בהנאה

בהנאה קיל איסורי' וסבור הייתי לומר מ"ש שם חמישית משום ששית הוה גזירה לגזירה אלא שכתבו ז"ל דמ"ש הוא. והטעם דהרחקה יתירה בין חמש לשבע ה' חמה במזרח ומשום יום המעונן והתירו בהנאה לא החמירו ללקות מ"מ וע' ב"ח א"ח תמ"ג ומ"ש אוכל בששית ה"ה נהנה ומשום שביעית נקיט לה דנהנה בפסח אין לוקה מ"ה ומ"ש שם ה"ז האוכל ח"ש לוקה מ"מ ה"ה נהנה ומשום רישא נקיט לה. ועיין פ"ה מה' יסודי התורה ה"ח ד"ה וראיתי במ"ל פקפק המגיה שם על הלח"מ יע"ש. וע"ש בפ"ד מהל' מלוה ולוה ה"ז הביא המ"ל טעם למה אין לוקין על הנאה דאפשר לעבור מבלי מעשה א"כ י"ל ה"ה בדרבנן בהנאה אין לוקה מ"מ וצ"ע: והנה הר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ה הי"ז ואם עבר ונהנה לוקה מ"מ כו' יע"ש אפשר אף שלא נשא ונתן ביד רק אומר לעכו"ם ליטול לוקה מ"מ דומה לחסמה בקול בד"ת ויש לעיין בזה. והמ"מ הביא שם פסחים כ"ד ב' בלישנא בתרא ודבר הראוי לאכילה אין דרך הנאתו אלא דרך אכילה. וממרוצת דברי המ"ל פ"ה מהל' יסודי התורה ה"ח ד"ה וראיתי לה"ה יראה דמש"ה לא לקי אהנאה דהוה שלכ"ה דעקרו לאכילה יע"ש אמנם נראה הטעם בס' החינוך דבר שאפשר לעבור מבלי מעשה אין לוקין אף בעשה מעשה או דמאותו ושאר ריבוים יליף ודבר הנלמוד ממדרש חז"ל אין לוקה ועמ"ל פי"ו מהל' מ"א ה"י יע"ש והמ"מ פירושא דשמעתא דפסחים בל"ב שלכ"ה היינו שלכ"א מפרש. ובמ"ל פ"ה מהל' יסודי התורה מסופק במ"ע אי אכל שלכ"א אי יצא ולכאורה מקדושין ל"ח א' בתוס' ד"ה דאיקרב בירושלמי מקשה ליתי עשה ונדחי ל"ת ותי' דעשה לפני הדיבור כו' ואכתי היה לאכול שלכ"א דלית בחדש כ"א איסור דרבנן וע' תוס' שבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי שלכ"ה היינו שלכ"א ש"מ דבמ"ע מלה וק"פ אם אכל שלכ"א לא יצא. ועיין מהרש"א ומהרש"ל שם ופסחים כ"ו שאני היכל ואין להאריך:

ודע דהר"מ ז"ל פי"ד מהל' מ"א ה"י וי"א כתב כל האוכלין אין לוקה עד שיאכל דרך הנאה חוץ בב"ח וכ"ה יע"ש ומדלא הוציא כ"א ב' אלו משמע הא שאר דברים וג"ה ואמ"ה אין לוקין כ"א דרך אכילה אף דג"ה לדידן עץ והתורה חייבה עליו וכן אמ"ה מצטרף בשר גידים ועצמות שאין בהם טעם אפ"ה הואיל וכתיב אכילה אין חייב עד שיאכל דרך אכילה ושאני וכ"ה ובב"ח הוציא בלשון הקדש ובישול יע"ש. ומיהו למ"ד דאסור בהנאה י"ל דלקי על הנאה דל"ש טעם המ"מ פ"ח ממ"א דכל דבר הראוי לאכילה דרך הנאה שלו אכילה דווקא דאדרבה ג"ה הנאה דידיה הוה דרך הנאה יותר מאכילה דעץ הוא וכן אמ"ה אי הוה אסור בהנאה לקי דאכילה מצטרף גיד ועצם יותר הוה דרך הנאה במכר כו' ויש תבלין דבשאר איסורים אם איתא דלקי על הנאה לכתוב לא יהנה משא"כ ג"ה אי הוה כתיב לא יהנה ה"א אכילה לא לקי כלל. ועמ"ש בס' פורת יוסף בפתיחה דאי אמ"ה אסור בהנאה מנלן דנאמרה ונשנית דצריך שלא יהא נוהג בטמאה ואי דאין איסור חע"א הנאה הוה מוסיף אף בב"ח לא הוה מוסיף כמ"ש הלח"מ פ"ט ה"ז ממ"א דלא לקי על הנאה משא"כ באמ"ה הוה לקי ושפיר הוה מוסיף:

עיין רש"י פסחים כ"ב א' ד"ה הניחא ור"י בנו של ריב"ב סובר ג"כ דאין בגידין בנ"ט וכאן אמר מאן שמעת ר"ש כו' והנה לכאורה ג"ה יש בו טעם פגום ועץ ל"ד ושלכ"א הוה ולר"ש דאמר כל שהוא למכות לוקה על שלכ"א עת"ו שבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי ומהרש"ל ומהרש"א ז"ל שם וא"כ שפיר אמר כאן ר"ש אה"נ דאסור בהנאה דס"ל אין איסור חע"א בכולל. וקשיא לי אמאי אמ"ה נוהג עתה בב"נ הא למלתייהו נשנית דה"א בישראל אין אמ"ה חל על עשה דשאינו זבות

עי'

ע' תוס' שבועות כ"ד א' ומוסיף לא הוה דאין נוהג לע"ע בב"נ אפ"ה גזירת הכתוב דאל כמו ג"ה ע' תו' חולין ל' א' יע"ש ול"ע:

עיין בשו"ת שאגת אריה סימן ל"ו הקשה הרים ג"ה מוקדשין פשיטא הקשה דה"א אתי עשה דאכילת קדשים ודהי כה"ג אמר בזבחים ל"ז ב' ומשני אין עשה דוחה ל"ת שבמקדש וכאן ל"ש זה יע"ש הנה י"ל דנ"ד התם נבלע מעט איסור בכשירה ניתי עשה כו' משא"כ כאן מה"ת לומר דאכלו הבשר לותה התורה מה שהותר בחולין לא יותר ועיין הק"פ פ"י הי"א דחלב ד"ת מנקר לכ"ע יע"ש ומה שיראה מדברנו דווקא ל"ת במקדש לא דוחה הא לאו נוכראה אף בקדשים דוחה וא"ש מ"ש התו' עירובין ק' ד"ה מתן דניתי עשה ונדחי לאו דב"ת ובכלל מ' הקשינו שם אמנם י"ל אף לאו נוכראה כל שהוא בענין קדשים אין דוחה והדא דאל"כ בלע קדשים איסור מאיסורי לאוין אה"נ דניתי עשה ונדחי ל"ת והכי בלע חלב ודם הרת אין עשה דוחה ל"ת שבכרת כמ"ש התו' זבחים ל"ז ב' ד"ה ניתי מ"מ איסורי לאוין וחלב ודם פחות מכזית ניתי וידחה מ"מ דכל בקודש אין עשה דוחה אף לאו אף שבמקדש היינו בקדשים. ע"ש בסי' ע"ו הא דאוכל נבילה ביוה"כ כריתות כ"ה וקדושין ע"ז כתב דיוה"כ אנבילה מוסיף הוה דכל איסורין אין לוקין שלכ"א וביוה"כ כתיב לא תעונה ביתובי דעתא והוה מוסיף אחפלא ואכילה גסה פטור דמזיקו יע"ש. הנה מה שהחליט דשלכ"א ביוה"כ חייב יש לעיין ביה ומסתימת הפוסקים לא משמע כן וער"מ פ"ה מה' שביתת עשור ובש"ע א"ח תרי"ח. ועוד למאן קאמר להו' חולין ק"א א' ד"ה איסור דהנאה לא הוה מוסיף דלא ניתוסף לאיש אחר כ"ש היסוד שלכ"א לדידהו דלא הוה מוסיף ולשיטת הר"מ ז"ל וכפי הנראה שהוא שיטת רב"י ז"ל בחולין ק"א דהנאה הוה מוסיף א"כ ה"ה שלכ"א הוה מוסיף א"כ לא ופריס מ"ש בחולין קי"ד א' וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ט מה' מ"א ה"ז המבשל חלב בחלב אין לוקה שהיים אאכילה לא הוה מוסיף שלכ"א דבב"ח וודאי שלכ"א לוקה כמ"ש הר"מ ז"ל פי"ד מה' מ"א והכי דהנאה תי' בפי' המשניות בכריתות פ' אמרו לו יע"ש והלח"מ פ"ט מה' מ"א תירץ דלא לקי אהנאה לא הוה מוסיף משא"כ שלכ"א דלקי קשה וע"כ או דשלכ"א עכ"פ איסור תורה יש או אף מדרבנן איסור תורה הוה לשיטתי' מלא תסור תו לא הוה איסור חדש אחפלא רק חמור מלקות ולא חייל. ומודינא דאי בישל חלב בחלב שלכ"א דלקי על בב"ח דאיסור חע"א בעשה ולאו שאין מפורש כמו ח"ש וכאמור באופן שבין לשיטת רש"י והר"מ ז"ל ובין לשיטת התו' קשה. ועיין במרדכי פרק כל שעה סימן תקמ"ה והביאו הש"ך בי"ד קנ"ה אות י"ח דשלכ"א פטור ומותר ומיהו אדם בריא יזהר משמע רק זהירות בעלמא ול"ע דשלכ"א עכ"פ איסור דרבנן או איסור תורה ועתוס' קידושין המקדש באיסורי הנאה ומ"ל פ"ה מה' יסודי התורה:

עוד יש לחקור מנלן דשלכ"ה לית מלקות מ"ה בשלמא להר"מ דהנאה לא לקי כלל ה"ש כמ"ש במ"ל בה' יסודי התור' פ"ה מהטעמי' המבוארים שם משא"כ לרש"י ותוס' דהנאה לקי שפיר רק שלכ"ה האיך חלב ש"ה ע"ג מכתו דפטור מנלן ולר"א דיליף מנבילה מה התם דרך הנאה ומאותו אתה מפליך דהוה דרך הנאה שפיר משא"כ לחזקיה מלא יאכל בלידי דבר המביא לידי אכילה שלכ"ה נמי וא"כ כי פריך מאי בינייהו בין חזקיה לר"א הא נ"מ טובא וכ"פ למ"ש הרא"ש ז"ל דהלכתא כחזקיה קשה הא דשייף רבינא כו' ובאכילה שלכ"א לאו דרך אכילה מקרא נפיק משא"כ הנאה נהגה הוא מנלן. עיין פסחים כ"ד ב' ועיין בר"מ ז"ל פ"ב מה' שביתת עשור ה"ג מ"ש מכין מכות מרדות אכל דברים המרים מ"מ ואוכל עפר משמע דאין לוקה מ"מ עט"ז תרי"ח בא"ח:

שאלה

שאלה היתה ביורה חלב ונפל ככר חמץ ואין בו ששים אי חייב לבער בפסח ולאחר הפסח אי אסור בהנאה וחוץ הפסח באכלו החלב אי לוקה ב' למ"ד עכ"ע ד"ת ולוקה על כל כזית מהתערובת:

תשובה הנה בא"ר אורח חיים תמ"ב כתב ע"ש שומן שיש בו טעם חמץ חייב לבערו דעכ"ע מ"ה ובחק יעקב חולק ואי"ה יבואר בפריי שם. וא"כ לפ"ש חייב לבערו וכ"ת אין איסור חע"א זה שיבוש דב"י חייל דומיא דהמבשל חלב בחלב דלוקה על בישולו וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ט מה' מ"א ה"ה כאן וכ"ת דאיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ וכל דלא עבר באכילה ה"ה השבתה הא ליתא מכמה טעמים ועיין פסחים ל"ב א' דלפי מידה משלם ובמזיד פטור דלפי דמים משלם בעמאס דאין איסור חע"א דמותר לשהותו אמאי פטור ודוחק לומר דבר הגורם לממון לאו כממון דמי. (עיין ר"פ אלו עוברין לרש"י נוקשה ותערובות י"ל דיקשא כל שישנו באכילה ה"ה ב"י) ועוד דאכילה נמי לקי ב' דהוה כולל כנבילה ביוה"כ לרבנן דר"ש דחייב ב' ה"ה חמץ דמ"ש ודברי הלח"מ פ"ו מחמץ ומצה ל"ע בה"ז ולא זכיתי להבינם ואף אם נדחוק ולחלק בין חמץ ליוה"כ מ"מ איך כתב בחמץ פטור הא מסיק בפסחים דלרבנן חייב בחמץ על טבל ב' מטעם כולל. וסבור הייתי לומר דרב ששת הוא דאמר הכין בפסחים איהו לשיטתיה בקדושין ע"ז ב' דלרבנן דכולל חייל אף בקל על חמור משא"כ לאיכא דאמרי התם דכולל אין הייל קל על חמור ועתוס' יבמות ל"ג ב' ד"ה אמר א"כ חמץ על טבל אין חל דקיל איסוריה שיש הית' לאיסורו מ"ה לאחר הפסח משא"כ טבל ועדיין ל"ע. ומיהו כרת חמור ממיתה עיין בל"ל פ' אחרי ובת"ג:

וראיתי ביבין שמועה להתשב"ץ ז"ל במאמר חמץ דף כ"ד א' וז"ל התורה החמירה בחמץ יותר מכל האיסורין שעובר בל יראה והטעם דלא בדילי מיניה ויבוא לאוכלה ונראה שזה הטעם שהג"י בחמץ גבוה אמר מבדל בדילו מיניה שלא יבואו לידי מעילה ואף שנזיר לא בדיל החמירה תורה בחמץ שהוא בכרת עכ"ל והתוס' ר"פ כתבו מדרבנן יע"ש. וי"ל הא בפסחים ה' ב' מלך ממעטינן של גבוה עד שהוקשה לתוס' איך ממעט אחרים וגבוה מחד לך והאי ליתא דבדיל הוא בדף ו' א' המולא חמץ כו' והקדש א"ל כלי מדרבנן דבדיל אבל שלא לעבור ב"י מלך ממעט. שוב ראיתי שדבריו כנים ואמתיים ומאידך מימרא דעושה מחילה כו' קא דאיק לה כי רש"י והר"מ ז"ל פירשו בלא אחריות וחילוק בין יום א' לז' ימים והרמב"ן והעיטור פירשו באחריות מיירי ופר"ת ביחד בית שרי באחריות ומחילה הוה כיחד בית ולפ"ז הקדש דא"ל ע"כ נמי בקיבל אחריות מיירי והמעיין ברשב"ץ שם יראה דסובר כעיטור והרמב"ן ז"ל ואמאי שרי בהקדש אם הגזבר קיבל אחריות הו באמר הרי עלי ש"מ דב"י אזהרה דלמא אתא למיכל ובהקדש א"ל דבדיל מיניה ושרי אף באחריות והא דתניא שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים וגבוה אגב גררא ועיקר קרא לאחרים ומתורץ קושית התוס' דמלך רק למעט אחרים וכדכתיבנא ומ"ש חמץ כותי עתו' ר"פ ומ"מ קשה חמץ בע"פ עד הלילה עשה עשאה כתורה הרחקה ובנדר לא וי"ל אטו בפסח. ועיין פסחים מ"ו חלה כו' קשה הא בדיל מיניה ודוחק דבהקדש בדיל שפיר. ולפ"ז לכאורה חלב שיש בו טעם חמץ דבדיל מיניה מטעם חלב או ככר חמץ הבלוע מאיסור להרשב"ץ לכאורה אין עב"י וי"ל דלא קיי"ל כן ולית הוכחה מגמרא דמיירי בלא אחריות ובדיל נמי צריך לבער אם לאו קרא דשל אחרים ושל גבוה:

ודע דככר חמץ הבלוע מאחר איסורים י"ל דלקי על החמץ דכולל הו עכ"ע כמ"ש וחל איסור חמץ. ומה שכתבנו מחלה י"ל הנאה לא בדיל משא"כ הקדש הנאה בדיל ומ"מ ק' מנדר דהנאה נמי ליכא כרת ועיין בפ"ד סימן קמ"ז

ביוה"כ אסור בכל האוכלין כן י"ל להרשב"ץ ואי"ה בחדושינו פסחים יבואר מזה וכאן אין להאריך :

סוף דבר הכל נשמע לפסול לעדות צריך תרתי עבירה דרבנן ומ"מ ועיין ברשב"ם תר"י הביא הרבה מקומות שכתב הר"מ ז"ל שיש בהן מ"מ ועשו"ת ריח השדה ובפתיחה כוללת מפריי לא"ח אי"ה יבואר עוד :

כלל י

אדבר בו מענין דון מינה כו' ואכלול בו כלל דאין שלד"ע. הנה ביבין שמועה להתשב"ץ בחדושיו לפ' איזהו מקומן דף כ"ח א' הביא שם כמה מקומות המוזכר בהם פלוגתא דתנאי בדון מינה ומינה או אוקי באתרא המקום הא יבמות ע"ח ב' וכ"פ הר"מ ז"ל פט"ו מהא"ב ה"א וב"ק כ"ה ב' וכ"פ הר"מ ז"ל פכ"ג מהל' כלים ה"א ושבועות ל"א א' וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ע מה' שבועות הל"ב בכל אלו המקומות פסק הר"מ ז"ל כמ"ד דון מינה ואוקי באתרא ואמנם בה' מעה"ק פי"ו הי"ד ופי"ז הי"ד פסק כרבנן דרבי דדון מינה ומינה בזבחים ל"א ב' ותמה שם למה פעם פסק כן כו' ושוב ראיתי שהלח"מ פי"ו מהל' מעה"ק הי"ד והתי"ט במנחות פי"ג מ"ה תמהו ג"כ בזה. ולי העני י"ל דבג"ש הוא דפסק הר"מ ז"ל דון מינה ואוקי באתרא הא בהיקשא כי ההיא דזבחים דמייתי לה י"ל דפסק כמ"ד דון מיניה ומיניה ולא מבעיא אם נאמר היקשא עדיף מג"ש דיש טעם נכון לחלק ביניהם אלא אפילו אם נאמר דג"ש עדיפא מהיקשא אפ"ה הך היקשא דקרבן מנחה עדיף טפי משאר היקשא וכיון דסתם משנה במנחות ק"ז א' דשמן מביא לוג כחכמים דרבי מש"ה פסק כן וי"ל עוד דהתם בשמן ל"ש לומר כ"כ דון מיניה ואוקי באתרא כ"כ דהא בנדבה שמן לא כתיב כלל ורש"י ז"ל ד"ה כנסכים כו' צריך לפרש לנסכים דמי

יע"ש היטב א"כ מש"ה פסק הר"מ ז"ל כחכמים אבל בעלמא אוקי באתרא ועוד י"ל דהר"מ ז"ל פסק כר' טרפון במנחות ק"ז ב' דיליף במ"מ ולא מקרבן מנחה וא"כ אמרינן דיו אסוף דינא מ"מ שמן במנחה הלוג ונקמץ כו' אף שמן שבא בפני עצמו כו' ולא מקרבן מנחה. וראיתי להפנים מאירות בחדושיו לזבחים ל"א ב' בתוספת ד"ה אמר שהוקשה להם דכאן אמר דיליף מקרבן מנחה ור"ט אמר במ"מ ותי' הפ"מ דשמואל יליף מקרבן מנחה ודון מיניה ומיניה ור"ט סובר כולו לאיסים יע"ש ולפי דבריו יש ליישב קצת דברי הרע"ב במשניות פ"י דמנחות ובתי"ט שם אלא דאני תמה דהא בזבחים ל"א ב' אמר שמואל לדברי ר"ט קומצו כו' מקרבן מנחה אלמא אף לר"ט מהיקש' דקרבן מנחה יליף לה ועוד א"כ ממה מצינו יליף לה וודאי אמרינן דיו לסוף דינא מה שמן הבא במנחה לוג וקומצו אף שמן הבא בפ"ע כו' וצ"ע :

ונוראות נפלאתי על מ"ש מהרש"ל ומהרש"א ז"ל ב"ק כ"ה ב' בתוס' ד"ה הניחא דמהרש"ל ז"ל כתב דקושיא הג' רק אג"ש אבל בהיקשא וודאי לכ"ע דון מיניה ואוקי באתרא ומהרש"א ז"ל כתב דאהיקשא נמי פריך ולא הזכירו כלל מסוגיא דזבחים דמוכח בהדיא דבין ג"ש והיקשא שייך פלוגתא דון מיניה כמ"ש רש"י שם ד"ה בדון יע"ש :

והנה בנדה מ"ג ב' וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ה מהלכות אבות הטומאה ה"א דש"ז לרואה במשהו ולנוגע בכעדשה והיינו דמאי שרץ מרבינן לה והיינו היקשא ולא ג"ש וא"כ ש"מ דיש חילוק בין ג"ש להיקשא דבהיקשא הלכה כמ"ד דון מיניה ומיניה וג"ש הלכה כמ"ד דון מיניה ואוקי בהתרא כדאמרן. ועיין בחולין ק"כ ב' ובר"מ ז"ל פי"א מהל' תרומות ה"ב פסק כר"י והיינו כמ"ד דון מינה ואוקי באתרא וביבין שמועה שם תמה על הר"מ ז"ל דפסק כר"א דלא כר"י והא ב' משניות כר"י ויש תימה לתמיההו דהמעיין שם בר"מ ז"ל פסק

כר'

כר' יהושע ובפרק עשירי מה' מ"א מבואר דפסק כר"י וכ"כ הכ"מ בפירוש בפי"א מה' תרומות. הכלל העולה דבג"ש קי"ל הלכה כמ"ד דון מינה ואוקי באתרא וכ"כ בס' הכריתות בלשון לימודים שער שלישי סימן קע"ה דאמר במנחות ס"ב ב' דכ"ע דון מינה ואוקי באתרא מדלא אוקי דכ"ע כר"פ או כר"ח ש"מ דהלכה כמ"ד דון מינה ואוקי באתרא יע"ש והיינו בג"ש אבל בהיקשא מוכח דדון מיניה ומיניה בזבחים ל"א ב' ונדה מ"ג וכדהכיבנא ועתוס' פסחים ל"ג א' ד"ה ומינה דבמעילה ליכא למימר דון מינה ואוקי באתרא כיון דבמעילה בכהנה ליכא מיתה ובאכילה יליף לה מתרומה בפ"כ לגמרי יע"ש ובמנחות ס"ב ב' ד"ה אמר רב פפא כהנו סוגיא דפסחים אמרה לת"ק במנחות דר' דון מינה ומינה מקמי דשמעה לזבחים יע"ש ובמנחות ק"ז א' ד"ה אי כהנו דר"פ אית ליה דר' סבר דון מינה ואוקי באתרא דהכי אמר אי סמיא תמיא וכן בפסחים ולכאורה ע"ש הוא דבפסחים מקמי דשמעה לזבחים אמרה דהכי אמר שם דון מינה ומינה יע"ש:

ויש עוד מקום בר"מ ז"ל פ"ב מהל' א"ב ה"ז שכתב דג' זרות למשה לאחר מיתת אשתו בכרת ולא בשריפה כמ"ש הכ"מ שם דתלוי אי דון מינה כו' ומ"ש שם דאין הכר"א קשה הא סבר אפסקא הלכתא כמ"ד דון מינה ואוקי באתרא בג"ש וכדאמרן ולזה יש לנו לומר ל"מ לשיטת הר"מ ז"ל אין קושיא דכאן ליכא למימר ואוקי באתרא דבדידה לא כתיבא כלל שריפה וכיון דמחמותו יליף לה לבתו דון כמותה כמ"ש התוספות בפסחים ל"ג א' ואפילו לשיטת רש"י ושאר מפרשים דחמותו לאחר מיתת אשתו אפילו כרת ליכא דשומעת משריפה ה"ה מכרת ה"ה בתה נמי כן הוא ועוד דכל העריות איכא לאקושי לאחות אשה לאחר מיתה שריין אלא לקולא ולחומרא לחומרא מקשינן מה א"כ באשה לאחר מיתת אשתו כיון דאיכא נמי ג"ש מחמותו דלאחר מיתת אשתו ליכא כרת גרע"י ה"ה להיפך. ועמ"ש בספר פורת יוסף ריש יבמות במשנה חמותו יע"ש:

ודע בקדושין מ"ב ב' מסיק במעילה יש שליח לדבר עבירה מג"ש חטא חטא מתרומה וקשה דל"מ למ"ד דון מינה ואוקי באתרא דנימא השמיעו על סברא חילוקה דברי הרב ודברי התלמיד מי שומעין ואף למ"ד דון מינה ומינה קשה מנלן לסתור סברא חילוקה דבכל התורה אין שלד"ע וכ"ש למה דמסיק שם דמיפושי כהיני מנלן לכולהו מעילה מהכלל ואי דג"ש למאי אתא הא צריך לכמה דברים השנוים במס' מעילה י"ח ב' יע"ש. ושוב ראיתי להפני יהושע במס' קידושין הרגיש קצת בזה וכתב דבכל התורה דאין שלד"ע היינו משום דמקידושין וגירושין כו' ליכא למגמר במה הצד דאיכא למפרך שכן רשות משא"כ במעילה דאיכא ג"ש מתרומה ועל ג"ש אין משיבין יע"ש ולא הבינותי דהא"כ למאן דמפיק מהסוה דכתיב בשחוטי חוץ דבכל התורה אין שלד"ע קשה אמאי במעילה יש שלד"ע כיון דג"ש איצטרך לשאר דברים ולשיטת התוספ' קידושין ל"ה א' ד"ה אלא דב' כתובים הוה מיעוטא ג"כ קשה ועוד בקידושין ותרומה אמאי לא נימא יש שלד"ע כמו כהן דאמר לא וקדש לי גרושה ותורם מרעה על היפה וע"כ סברא גדולה הוא דברי מי שומעין וק' ממעילה ועוד יליף תרומה ממעילה דיש שלד"ע ובע"כ אין מלמדין הא מג"ש מלמדין ועמ"ש בס' ג"ו:

ודע דהתוספת בבא מציעא יו"ד ב' ד"ה דאמר כתבו דווקא לישראל הא לכהן לכ"ע אין שלד"ע וסבור הייתי לומר דווקא ישראל דכהן אף דל"ש דברי מי שומעין דאין השליח עובר מ"מ עובר לפני עור משא"כ ישראל ל"ש לפני עור דכל דבדידיה אין מוזהר לית לפני עור כמ"ש בסו"ת אמונת שמואל דוקא כוס יין לנזיר דאי איהו כהן נזיר הוה אסור ליה הביאותיו בספ' ג"ו ע"ן אמנם שהתוס' בחגיגה י"ג א' ד"ה אין הקשו שסיפא דאין מוסרין ד"ת לעכו"ם

דעכו"ם

דהכו"ם כלומד תורה חייב כו' ועובר לפני עור והא ישראל שרי ומלוה ועובר לפני עור וראיתי בשו"ת בני חייא בטי"ד הקשה קושיא זו בשם מהר"א אפולעפיא ותי' דיש לחלק בין מושיט לו כוס יין לנזיר בעינן שיהא אסור לו ובין כשמאכילו בידים עובר אף שאין אסור לו ומלמדו תורה כמאכילו בידים דמי יע"ש ולפ"ז אפשר בכהן דאמר לישראל קדש לי גרושה הוה כמאכילו בידים שע"י נגמר הקידושין ועובר לפני עור כו' ומ"מ חילוק זה לא ידענא מנלן לומר כן והנה לכאורה הכרח התוס' מוכרחת דאי אין הישראל עובר לפני עור מ"ט דמ"ד אין שלד"ע דל"ש דברי מי שומעין אלא בהא פליגי מ"ד אין שלד"ע דעובר לפני עור ומ"ד יש שליח משחוטי חוץ יליף לה דומיא דהתם בעינן שיהא השליח בר חיובא דומיא דמשלח ועש"ך ח"מ קפ"ב בהל' שלוחין :

וראיתי במהרש"א ז"ל שם בקדושין מ"ג א' למה לי מיעוטא בשחוטי חוץ דאי יש שלד"ע למה לי בתרומה וגירושין כו' גם הקשה בהא דשליחות יד אימא דלא ידע השליח יע"ש ולכאורה דאי לאו תרומה וגירושין ה"א דמעילה וטביחה בלא ידע השליח שהוא הקדש והגנוב הוא אתו ולמ"ד מלמדין שפיר ולמ"ד אין מלמדים נמי דלא נילף מיניה בעלמא ואף ברשות אין שלד"ע ולכך צריך למכתב תרומה וגירושין ואייתרי מעילה וטביחה לומר אף לד"ע שידע השליח יש שלד"ע ונילף מיניה למ"ד ב"כ מלמדין. אלא דקשי' באמת מנלן דמעילה אף בידע השליח הא לא מיותר במעילה דג"ש צריך לכמה דברים כמש"ל ומיהו הא דאמר מעילה וטביחה ב"כ הייט למאן דיליף מאו ומתחת דאל"ה לא הוה ב"כ דא' צריך שיהא שכ"פ מיותר עמ"ש בספר ג"ז ודבר פשוט מיותר הוא וכבר הי' מהרש"א ז"ל בשמו וכמ"ש שוב ראיתי בתו' מרובה (ע"ש א' ד"ה נתנו) ואפשר בלא ידעה השליח נמי לכאורה צריך ריבויא דמגיטין ותרומה נימא כהתם דווקא באין עבירה אף דל"ש דברי הרב כו' מ"מ פירכא היא ולזה כוונת רא"ה בתו' מרובה דמשמע מדבריהם דאי הוה מיותר למאן דיליף מאו ומתחת) שפיר מוכח אף בידע השליח דבלא ידע לא צריך קרא דל"ש דברי מי שומעין וכדאמרן. אמנם באמת דכתיב מיעוטא הרי ההוא קשה למה לי בתרומה וגירושין ואפשר אי לאו תרומה וגירושין לא הוה דרשינן ההוא כלל דאיכא מ"ד לא דרוש אלא כל היכא דאיכא למדרש דרשינן לחד מ"ד וא"ש הכל :

ולעניין הלכה אי כרבינא או כרב סמא הרא"ש ז"ל שם כ"מ בשם הרמ"ה דהלכה כרב סמא ובש"ע ח"מ קפ"ב ס"א פסק כרבינא ועש"ך שם ול"ע לדידן בכהן שאמר לישראל קדש לי אשה גרושה אף דהלכה כרבא דכהן קידש אין לוקה עד שיבעול מ"מ כ"מ אי חלין הקידושין כמ"ש ב"מ שם ד"ה דאמר ואף אי נימא כל היכא דלא עברה שליח על שום עבירה וודאי יש שלד"ע דל"ש דברי מי שומעין ורבינא ורב סמא בהא פליגי דלרבינא משחוטי חוץ יליף ודומיא דהתם בעינן שהשליח בר חיובא באותה עבירה גופא הא לא"ה אף שעובר על ל"ע יש שלד"ע ולרב סמא כל שעובר על ל"ע שייך דברי מי שומעין הא לא עבר על שום עבירה אף לרב סמא יש שלד"ע אף אי בעי לא עביד מ"מ אף לרבא דקידש לא לקי עד שיבעול וא"כ בשעת הקידושין לא עבר השליח על ל"ע ובשעת ביאה יכול הכהן בעצמו לקדשה דלא הוה כתרי עברי דנהרא מ"מ נהי דלא לקה איסור יש בקידושין לחוד. וי"ל לרבא בתמורה ד' א' דכל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני א"כ השליח שעבר על ל"ע לא להוי קידושין דעבר אהורמנא דרחמנא והכי באיהו גופא גלי קרא לא יחלל ואין עושה ממזרים מ"מ לא להוי שליחות ול"ע גם הא דאמר שם בב"מ אקפי לי קטן משמע לכאורה אף שאין אשה עוברת כלל על ל"ע דקטן אוכל נבילות כו' ובידים איסור דרבנן ואפ"ה למ"ד אי בעי עביד אין שלד"ע אלמא

אף

אף דליכא כלל עבירה ול"ש דברי מי שומעין אפ"ה לרב סמא אין שלד"ע כה"ג ועת"ו ב"ק ע"ט א' ד"ה נתנו. ועכ"מ הלכות שכו"ה וחוקותיהם פי"ב ה"ה כתב מנלן דאשה לית איסור תורה להקיף קטן ולהאורה מסוגיא זו מוכח כן דאל"כ אין שליח לד"ע לכ"ע כיון דאיסור תורה יש. ועת"ו ב"מ שם דל"ד קטן ה"ה גדול וכפירש"י ז"ל ולהאורה בגדול לכ"ע אין שלד"ע דאמר המשלח סבור הייתי דהניקף לא ישמע לו אלא מ"מ לא וקדש לי אשה (כתה) אף שהיא מוזכרת בכהן אלמא לרבינא בכה"ג יש שלד"ע והאמור באופן שלהאורה מוכח דלרב סמא כל דאי בעי עביד ואי בעי לא עביד אף דליכא שום עבירה כאשה דהקיפה קטן אפ"ה אין שלד"ע:

ודע שנסתפקתי באיסור דרבנן אי יש שלד"ע למ"ש הר"מ ז"ל בשורש הא' דמילי דרבנן ד"ת הם אלא דאתנו כו' וכמ"ש הכ"מ פ"ו מה' ממרים דאיסור דרבנן נמי אין שומע לו דמאני ה' ממעט דהוה ד"ת פשיטא דאין שלד"ע ומ"מ למ"ד השליח בר חיובא הוא יש שלד"ע דמשחוטי חוץ קיליף ממש כי התם בעינן דהשליח בר חיובא ממש כהמשלח ד"ת ממש ומש"ה באשה דאקפי קטן לאו בר חיובא מקרי אע"ג דאיסורא דרבנן עליה ולרב סמא עכ"פ שייך דברי הרב ודברי התלמיד כו' ונ"מ טובא לא' שאמר לחבירו קנה לי שדה זו בשבת אי יש שלד"ע קנה המשלח ואי אין שלד"ע נתבטל השליחות ואין כאן קנין כמ"ש בב"מ שם וכן כהן שאמר קדש לי חלוצה וכדומה ועיין באסיפת זקנים ב"מ שם. שוב ראיתי במ"ל פ"ב מה' רוצח ה"ב הביא דברי מהרימ"ט ח"א סימן קי"ו דיש להסתפק בדרבנן אי יש שלד"ע והמ"ל הקשה מאקפי לי קטן דלהר"מ איסור דרבנן יש יע"ש וכבר כתבנו מה דאיכא לעיונא ביה. ועמ"ל פ"ה הי"ד מה' מלוה ולוה ועש"ך י"ד סימן ק"ס אות כ"ב מחזיק בפסק רמ"א שם ובח"מ קפ"ב א' כתב דנראה לו עיקר הרב סמא דהיכא דשליח אין בר חיובא אפ"ה כל דלא הוה דומיא דחצר אין שלד"ע. ומיהו י"ל דלרב סמא נמי הטעם דעובר על ל"ע ושייך דברי מי שומעין הא כל דהוי לשליח לגמרי לכ"ע יש שלד"ע וכ"מ בתוס' ב"ק ע"ט א' ד"ה נתנו ושוב ראיתי במ"ל פ"ה מה' מלוה ולוה הרגיש בזה בהי"ד ע"ש:

באופן שלמידין מכאן בכהן שאמר קדש לי גרושה והשליח לא ידע שהיא גרושה י"ל דהוה קידושי וודאי מש"ה שמא הלכה כרבינא ואת"ל כרב סמא שמא אף רב סמא מודה בשוגג דל"ש דברי מי שומעין וכנראה מתו' ב"ק שם. ויש נ"מ אי קידשה אחר א"צ גט משני ומיהו אין זה ברור הדא דמאן נימא לן דהש"ס כי הא להוי כוודאי ועוד חזקה דפנויה בי"ד כתבנו ש"ס נגד חזקה בפלוגתא דרבוותא ל"ש חזקה כי לא ישתנה הדין בשביל החזקה ואי"ה בכלל הספיקות אבאר עוד. ועח"מ סימן קמ"ח ס"ח כתב הר"ב אם אין השליח בר חיובא י"א המשלח חייב והש"ך אות ו' הקשה בר"מ קפ"ב לא הביא מחלוקת וכאן הביא י"א ולהאורה היה נראה לומר דבגניבה ל"ש לומר השליח אין בר חיובא. דאי חש"ו אף המשלח פטור דלאו בני שליחות הן וכמ"ש הש"ך בקפ"ב מהכיא דהשולח הבעירה בחש"ו פטור מדיני אדם וע"כ בשגג השליח שסבור שהוא של המשלח וכדומה וכה"ג לא החליט הר"ב לפסוק כן דדוקא אם השליח אין בר חיובא כישראל ואשה דלגבייהו לא יצויר איסורא כלל אמרינן דלרבינא יש שלד"ע משא"כ בשגג אפשר דלרבינא אין שלד"ע ואפשר אף לרב סמא יש שלד"ע מש"ה לא הכריע הרב בזה ועיין בכ"י במלואת:

שאלה מומר לכ"ה או לעבירה א' והמשלח אמר לו שיעשה לו השליחות אי יש שלד"ע כה"ג דל"ש דברי מי שומעין דוודאי יעשה או לעפ"י כן אין שלד"ע:

תשובה בח"מ שפ"ח סע"ו בהג"ה הוחזק בכך יש שלד"ע דל"ש מי שומעין ועש"ך

ועש"כ אות ס"ה ופריי לא"ח ד"ש כתבנו מזה באומר לעכו"ם בשבת הוה שבות ולמומר לפני עור מ"ה וי"ל דפסול לעדות מ"כ דהוה כאלו עשאו בעצמו ומיהו י"ל דהוה ה"ס שמא הלכה כרב הטא ושמא אף לרבינא עכ"פ שם וכשר לעדות להוליא ממון דאוקי חזקת כשרות לחזקת ממון ועדיין ל"ע כי ספ' מה אמור קמאי לה הוה ה"ס ועד"מ שמ"ח אות ב' כתב על מעשה דתה"ד סימן שע"ו בא' הראו מחתרת חבירו והלך וגנב אין חייב דהוה גרמא וכתב הד"מ ל"ע דבלא"ה אין שלד"ע והמעיין בתה"ד כתב שמעון שהראה ללוי שהוא גנב מפורסם מחתרת ראובן כו' וא"כ ל"ע דמש"ה כתב גרמא דיש שלד"ע כה"ג כמ"ש בסג"ה שפ"ח וגם קשה דשלד"ע הוה באומר גנוב בשבילי משא"כ בנידון תה"ד לא אמר כן ולית שליחות כלל רק הראה מחתרתו ולכך פלפל התה"ד אי הוה גרמי או גרמא ועש"כ שמ"ח ה' ול"ע ובאומר גנוב בשבילי לא הוה גרמי ולא גרמא דאין ברי הלוס היזקא והמשלח רק דיבורא כו' ומומר אי עושה שליח ונעשה שליח אף מומר לה"ה עיין אה"ע ק"מ סי"א וקמ"א סנ"ע דעושה שליח וה"ה דנעשה דאיתקש להדדי ובח"מ קפ"ח בסמ"ע ובאה"ע קמ"א סל"ג אות מ"ז הביא ד"ה סנהדרין ע"ב משמע למומר בעכו"ם וכ"מ בהר"מ ז"ל פ"ג מה' גירושין ועיין סימן קכ"ג שם ס"ב וקשה א"כ אין מומר מגרש ע"י שליח דאיתקש להדדי ומ"ש הכ"מ בר"מ פ"ג מה"ג הוא ממ"ש שם הש"ז ישראל מחילל שבת כו' הרי כעכו"ם לכל דבריו הא כתב הש"ז דל"ד לכל דבריו וקיי"ל קידושיו קידושין ועיין בר"מ ז"ל פ"ד מה"א ובאה"ע ומ"ש מתוס' סנהדרין ע"ב ב' ד"ה ישראל הוא י"ל אף שכתבו בן ברית ולא ישראל מומר אשגרת לישן ברודף שאין מומר לעכו"ם אבל בן ברית מקרי וכבר יש מחלוק' בזה ואי"ה יבואר בכל' פסח :

ובהא דכתבנו לעיל לרבא אמאי מהני השליחות י"ל ודרבנן להר"מ ז"ל דלא תהור ד"ת א"כ לרבא אי עביד דרבנן לא מהני לעבר אהורמנא דרחמנא ועיין בשו"ת ידי אליהו דף קפ"א יע"ש :

והנה בס' הנ"ל דף ק"ב ע"ד הקשה אהא דתמורה ה' ב' דפריך לרבא דמהני מאלמנה לכ"ג ולא פריך מכל חייבי לאוין ומנדה ומח"ג יע"ש וא"י דכל חייבי לאוין אין איסור בקידושין לחוד רק אלמנה לכ"ג אף לרבא קידושין ע"ח א' דאין לוקה עד שיקדש ויבעל מ"מ איסורא איכא בקידושין לחוד ומח"ג אף דכתב שם רש"י דאזהרה שלא יקדשנה היינו כשבועל אח"כ וקידושין לחוד אין איסורא וער"מ ז"ל ה' א"ב פע"ו ה"ב ופי"ז ה"ג דמשמע דאין לוקין בלא קידושין וביאה מ"מ קידושין לחוד אין איסור חוץ אלמנה לכ"ג ואפשר גרושה כו' בכ"ה איסורא איכא ומלקות עד שיבעול, הן אמת דקשה מה דמשמע בתמורה שם בקידושין לחוד איכא איסורא ממה דאמרינן בסוטה מ"ד א' אפר ארם אשה ולא לקחה פרט אלמנה לכ"ג גרושה לכ"ה ממזרת ונתינה לישראל ופריך לימא דלא כר"י דאמר הירא מעבירות שבידו ומשני כדרבה דאמר בעל ולא קידש איהו לוקה (ע"ס ול"ל כדרבא) אלמא איסורא נמי ליכא קידש לחוד לרבא וכפירש"י שם וא"כ מה פריך בתמורה וכ"ת דפריך כשיבעול אח"כ דלקי תרתי דלא להוי קידושין דעבר אהורמנא דרחמנא דאין סברא שיבוטלו הקידושין למפרע הואיל ובשעת מעשה לא עשה איסור ועוד קשה מב"מ פ"ק יו"ד ב' הכן דאמר לא וקדש לי גרושה אין שלד"ע ומה עבירה יש בקידושין לחוד כדמוכח בסוטה ול"ע :

ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד מה דקשיא במ"ש הר"מ ז"ל ב' תמורה פ"א ה"א ממיר לוקה וניתק לעשה הואיל ולא ניתק לכולו ולא ניתק למקלתו כו' א"כ אונס שגירש ישראל מחזיר ואין לוקה דניתק לעשה והא לא ניתק לכולו דהכן לוקה כ"ה לישראל לא ולזה כאמר תמ"כ לרבא בתמורה ה' ותמורה ס"ז אייתר

כל

כל ימיו דלא ללקי בישראל ולאביי דצריך דלא מהני א"כ בלא"ה לא לקי כיון דלא מהני יע"ש ברש"י וכהן לקי דמהני ועמ"ל פ"ג מה' מלוה ולוה ה"ד שהקשה אמאי אין לוקה בעשיר ועני דלאו שלא ניתק למקצתו כו' יע"ש והנה בנותר דהוה ניתק אף דנשים אין מצוות אמ"ע דנותר דאף שלא בזמנו אין נשרף אלא ביום ועיין קידושין ל"ד א' בתוס' ד"ה מעקה ופ"י שם אפ"ה הואיל ואפשר לקיים העשה ל"ד לתמורה דצבור ושותפין אין עושין תמורה כלל וכמ"ש במ"א מזה וה"ה משכון נמי שאין העשיר מלוה להחזיר לו מ"מ אפשר לקיים העשה אף בעשיר ואף שי"ל בין נותר למשכון מ"מ י"ל כדאמרן :

שאלה אונס שגירש ע"י שליח להולכה ובשעת הגט היה דעתו להחזירה והגט לא ניתן על תנאי וקידשה אחר אי חלין הקידושין גם אי איכי עשתה שליח לקבלה מהו :

תשובה למ"ש התוס' בבא מציעא י"ד ב' דלמ"ד כו' כל היכא דשייך בשליחות זה הלאו לכ"ע אין שלד"ע כמו כהן שאמר לכהן לא וקדש כו' והשליחות בטל ואין כאן קידושין יע"ש וה"ה בגירושין כה"ג דעבירה היא לגרשה ואין שלד"ע והגט בטל עת"ו תמורה ה' א' ד"ה מיתבי דבאונס חלין הגירושין משא"כ ע"י שליח ואמנם למ"ש התוס' פסחים כ"ט ב' ד"ה רב אשי וסמ"ל פ"א ה"ג מחו"מ הביאו דלאו הניתק כל שבדעתו לקיים העשה בשעת עבירת הלאו לא עשה כלל איסור וא"א לפרש שם בע"א א"כ ה"ה כאן כשדעתו היה לגרשה ע"מ להחזירה לא עשה כלל עבירה ומ"מ בשעת נתינת הגט פירש ואמר אף אם לא יחזירה להוי גיטא חלין קידושי שני ולא הוה שליחות בעבירה ומיהו כ"ז לרבא דכל ימיו מיותר למהוי ניתק אבל לאביי צריך כל ימיו דאל"כ הוה דמהני ולא ליהדר צריך כל ימיו דלא מהני וכיון שכן לא הוה ניתק לכולו גבי כהן כמש"ל לא ניתק למקצתו כמו בתמורה וכיון דפלוגתא דאביי ורבא לא ברירה כ"כ הלכתא כמאן כמו שיראה הרואה בפוסקים ובר"מ ז"ל אין בא מפורש א"כ חלין קידושי שני מספק וצריכה גט משניהם כי שמא שליחות ראשון הוה שלד"ע ומיהו מ"ש התוס' ב"מ י"ד ב' דווקא ישראל הריטב"א ז"ל כתב שם ה"ה כהן לכהן נמי לרבינא יש שלד"ע הביאו המ"ל פ"ה ממלוה ולוה הי"ד יע"ש וא"כ באונס אף אי לא היה בדעתו ליקח א"כ אפ"ה חלו קידושי שני מספק דשמא הלכה כרבינא דכה"ג יש שלד"ע כיון דאין השליח בר חיובא כעת כדאמרן ומיהו יראה אם האשה עשתה שליח קבלה באונס שגירש דמשעה שקיבל הגט נתגרשה די"ל שאין שלד"ע דהיא לא מוזהרה אלאו דלא יוכל לשלחה ולא שייך אין שלד"ע ויש לעיין דמ"מ עובר על ל"ע והבן. ועיין בתמורה ו' ב' דפריך מה איכא בין אביי לרבא ולמ"ש יש נ"מ :

עיין בתו' מכות דכתבו לאו הניתק לעשה למה לי הלאו דאין לוקין ובס' ג"ו כתבנו דכ"מ סוגיא אי בטלו או לא קיימו יע"ש כלל כ"א ואף דאמרינן שם בדף י"ו א' אנן אין לנו אלא זאת ועוד אחרת וא"כ הוקשה להם לתוס' בשאר לאוין למה לי מ"מ באינך לאוין הטעם דאין לוקה ומשלם ולא משום ניתק וע"ש תוס' ד"ה התם שפי' תשלומין וניתק ולא בטלו ויש לעיין הא מ"ע להשיב הגזילה וכל שטרפו אף שמשלם אין מקיים מ"ע גם מ"ש דמלקי לקי הא בהדיא צוה התור' להשיב ולא ללקות וממילא כשנאבד דמשלם דגלי קרא :

אמנם עיקרן של דברים כך הם דוודאי אונס צריך הלאו לכהן ללקות גזל לאיסורא דלא ידעינן איסורא שלא לגזלו וכ"ת ק"ו מרבית ואונאה א"כ אף אתה אמור לו דמסיק רבא לכותם ש"ם ואין קושיא ומשכון דמיותר הלאו דכתיב דברים כ"ד לא תבוא בחוץ תעמוד הוה עשה שלא ליקח בזרוע י"ל דלאו צריך לעשיר דלא ניתק דקרא השב תשיב לעני מדבר כמבואר עיין ב"מ קי"ג א' ובר"מ ז"ל ה' מלוה ולוה

פ"ג

פ"ג הל"ד. ומיהו המעיין בתו' תמורה ד' ב' ד"ה והרי מבואר דלאו שניתק למקצתו ניתק לכולו ושאני אונס דלכהן ליתא בקיומו כלל ולפ"ז משכון נמי דעשיר אין מלוה על עשה מ"מ יכול לחזור ולתקן ושפיר ניתק ותמ"ה פריך התם במכות י"ו משמע אף עשיר ועיין בר"מ ז"ל פ"ג ממלוה ולוה שכתב התם משמע אף לעשיר אין לוקה דניתק לעשה כמש"ל. ומיהו למ"ש הר"מ ז"ל שם פ"ג דאף מלוה בשוק עובר בלאו ועיין פרישה ח"מ סי' צ"ז ובש"ע שם דביתו היינו רשותו ובמלוה איכא לאו ובשליח עשה בחוץ תעמוד ולא לאו והאי"ש קאי על שליח וא"כ שפיר צריך קרא לא תבוא אל ביתו רשותו לאסור בחוץ למלוה דמחוץ תעמוד דקאי על שניהם מלוה ושליח וודאי לא שמעינן איסורא במנתח מלוה בשוק. ומיהו בתו' ב"מ קי"ג א' ד"ה אימא כתבו דבשוק לא היה איסור למלוה אלא מדרבנן ולשיטתם שפיר תקשה לאו במשכון למה לי דאיסור ידעינן מחוץ תעמוד:

ויש לנו הרהורי דברים בד"ה שם שהביאו רא"ה ממ"ש הא לא אריא כו' שלא יכנס לבית אלמא דרבנן הוא ומה ראיה אה"נ אי שליח מותר לכנס לבית ול"ת אמלוה לחוד וביתו כתיב הא מנתח שרי מ"ה ורבנן גזרו אטו לבית ושליח ל"ש זה דמותר לבית משא"כ באמת כשמואל דלא תבוא אתרווייהו קאי ומש"ה כתיב בי"תו לכלול שליח אבל מלוה אפילו בשוק עובר אלא דהא מנלן. ומיהו להפרישה בלא"ה שפיר דלאו ליכא כלל בשליח וכאמור. כן אמת שמ"ש הפרישה בשליח בביתו ליכא לאו אית עשה דוהאי"ש יש לעיין ביה דהר"מ ז"ל פ"ג ה"ד ממלוה כתב א"כ מה בין שליח למלוה שזה מנתח וזה אין מנתח והא בבית גופא יש חילוק שזה בעשה וזה בלאו ואי נאבד או נשרף לוקה המלוה והשליח בעשה לחוד ומיהו אח"כ כתב עבר המלוה ולא כתב עבר השליח והדברים נראין כן דוהאי"ש מרבה שליח וליכא כ"א עשה: עיין בכ"מ בב"י בח"מ סימן צ"ז כתב הרמב"ם אבל אוכל נפש לוקה ונראה ה"ה משכן המלוה כל דבר לוקה עכ"ל מ"ש פ"ג מטוען לא מצאתיו אלא פ"ג ממלוה ומ"ש ה"ה כל דבר כו' אם בנשרף זה מבואר בר"מ שם ואי בעשיר היה לבאר זה והדברים ארוכים ואי"ה במ"א אבאר עוד: והנה אחר ההתבוננות ראיתי שיש עוד לאו שניתק לעשה חמ"פ עיין פסחים כ"ט ב' בתו' ד"ה רב אשי ורבנן דהשבתתא בכל דבר לא משכחת בטלו רק קיימו ולא קיימו. וא"כ אפשר דקושית התוס' לר' יוחנן אלא דכבר כתבו בס' ג"ו דלר' יוחנן ב"י לא ניתק דהוה לאו שקדמו עשה ולר"ל דהוה ניתק ע' תוס' מכות ט"ו ב' ד"ה מידי דקדמו עשה הוה ניתק ולדידיה משכחת בקיימו ולא קיימו כמ"ש התוס' שם בהתרו בו ונותר בלא"ה אין בו מעשה וצריך נמי לאיסור שלא יותר ובמקום אחר אי"ה אבאר עוד:

עיין תוספ' יומא ל"ו ב' שכתבו לאו דנבילה לר"י הגלילי הוה ניתק אף דעשה לגר כו' אין תקון שלאו מ"מ ל"ד ללאו דחסימה שנכתב עשה בצידו וטריפה לא ניתק דדרשינן נמי קדשים שיצאו חוץ למחיצה ולאו שלא ניתק למקצתו לא ניתק לכולו אין ראיה מכאן דניתק גמור י"ל למה דניתק כו' ונבילה לאו ניתק גמור הוא ועיין מ"ל פ"ג מה' מלוה ולוה ה"ד שרמז לתוס' יומא ולתוס' פ"ב ב' ד"ה הזורע ושם כתבו דמש"ה לא לקי אכלאים משום לאו דלא תסיג גבול כיון דבהשגת גבול לית מלקות דניתק להשבון ה"ה אכלאים והיינו דקשיא ליה להמ"ל ז"ל אמאי לא נימא נמי כיון דטריפה לא לקי דניתק ה"ה אקדשים מה דמרבינן מיניה לא ללקי כמו כלאים כו' וי"ל ועוד דבקדשים לאו אחר הוא קדשים פסולים משא"כ לא תסיג כי הלאו לא ניתק למלקות ה"ה מה דמרבינן מיניה וע"ש מהרש"א ז"ל שבת פ"כ א'. ומ"ש דהוה לאו שבכללות קשה חדא ללקי והזורע כלאים ללקי ב' א' משום כלאים וא' משום לא תסיג:

קשיא

קשיא לי בפסחים כ"ג א' לר"י הגלילי יעשה לכל מלאכה להתיר חלב בהנאה אלמא סובר דכ"מ שנא' לא יאכל הנאה במשמע מכלל אי מנבילה הא צריך לנתיקי כמ"ש ביומא ל"ז ב' ואי מאותו' למה לי אותו הא מחלב נפקא כמו לר"מ ואי אה"נ הלשון שיכול לא משמע כן וי"ל. עוד קשיא לימא דר"י הגלילי ור"ע מחולקין בפלוגתא דר"מ ור"י דר"י הגלילי מאותו יליף איסור הנאה ונבילה לדברים ככתבן ושפיר צריך היתר בחלב דאל"ה לא הוה ידעינן לדברים ככתבן אלא להתיר נבילה עם גידה וחלבה לכך כתיב בחלב היתר וגיד מק"ו ובנבילה לגופה לא צריך היתר דמכי יכרה וכי יפתח כו' והמת יהיה לו נפיק היתר הנאה כמ"ש בס' פ"י ובשם הגאון מ"ו מו' ארי' ליב ז"ל אב"ד דק"ק מאדריו וק"ק קראקא ור"ע יליף איסור הנאה מנבילה וע"כ לטומאה וטהרה וי"ל דר"ע כר"י סובר וכ"ה הלכה והבן :

כלל יא

אדבר בו בענין הספיקות ומשפטן ועם היות שכתבנו בס' ג"ו במקומות מפוזרים עתה ראיתי לקבלם יחד ואוסיף בהם קצת דברים מועילים בעזה"י דע כי שמונה מיני ספיקות הם כפי אשר אדבר בהם ואני קורא שם לכ"א מהם. שם המקרה שם המציאות שם הרגיל שם הנמות ספק פלוגתא ספק בעיא דלא איפשטא ספק עדים ספק ע"א ואני אבאר כ"א כפי כחי ואילי בעזרת צורי וגואלי :

ספק המקרה כילד בנולד לנו ספק השקול חתיכה ספק חלב או שומן מים ברהם ולא נודע אם הקיף המוח או לאו ספק נפל איסור לתבשיל או לאו ספק שהה ודרס או לא בדק אחר השחיטה אם נשחט הרוב ספק קרוב לה או לו וכדומה הרבה הנה באין חזקה כלל לדעת הר"מ ז"ל פ"ט מהל' טומאת מת הי"ב דמ"ה שרי ספק חלב ובומן חדא חתיכה ומדרבנן אסור והר"א ז"ל הסכים לדבריו פ"י הכ"ז מהל' כלאים והשגתו יע"ש ובמ"ל ובתנאים המבוארים בפריי לי"ד ק"י ובפר"ח בי"ד ק"י פסק כהר"מ ז"ל ול"ע להלכה כי רבים חולקים הרשב"א ז"ל בתה"א ותוס' ובכמה מקומו' משמע דמ"ה אסור וכ"מ טובא לדינא ובהנהגות או"ה כתבנו דכ"מ לכ"ה ספק כלאים להר"מ ז"ל אין פושטן בשוק ולהרשב"א ז"ל פושטן וספק תורה להר"מ ז"ל אין עושין סייג וגדר דהוה משמרת למשמרת עיין יבמות כ"א. ג' חולה שיש סכנה מאכילין הקל ולהר"מ ז"ל ספק תורה ואיסור דרבנן שוין ומיהו י"ל דמ"מ חמור ספק תורה עא"ח סימן תקל"ה במ"א א' והבן. ובנשבע על ח"ש חייל שבועה וספק תורה י"ל למ"ד מ"ה חייל כמ"ש ולמ"ד דרבנן לא תסור לא חייל עי"ד רל"ט ש"ך י"ט והבן. ובת"ג פ' תלוה יעיין שם. ועיין בכפות תמרים בסופו כתב להר"מ ז"ל אף ספק כרת מ"ה מותר (עכ"מ יש גירסא) מדשרי ספק ממזר שמא ישא אחותו מאביו יע"ש וא"י דא"כ למ"ד כל ספק בר ממזר אסור מ"ה איך התירה התורה ספק ממזר שמא ישא אחותו מאביו שזה איסור אחר הוא ולא התירה התורה אלא איסור ממזר. אלא למיטעא דמיטעא לא חיישינן כדמסיק בקידושין ע"ג א' ומדשרי רחמנא ספק ממזר אין ראיה כלל דשמא בידוע מי הוא אביו ואמו ובספק א"א וכדומה. ולמ"ד ספק מ"ה אסור אף איסור תורה כח"ש שאין בו עשה ספק מ"ה אסור ובמ"א כתבנו מזה די"ל דווקא ל"ת דחמור דיליף מן ממזר. והלמ"מ ודבר הנלמוד בי"ג מדות דין תורה להם רק שהר"מ ז"ל קורא אותם ד"ס עמ"ש פ"א מה"א קידושי כסף והיכא דאיכא חזקה הולכין בתרה בין לקולא וחומרא וא"כ בכלל חזקה אבאר חזקה הפוסקת אי אזלינן בתרה לענין ד"נ אבל באיסורא הולכין וודאי אחריה. ואם יש ס"ס לחומרא ואוכל אותו צ"ע אם לקי עליה דהרשב"א ז"ל בתשובה משמע דעדיף מרובא ולקי עליה ולא

מכרעא

מהדרא מלתא ועיין בתשובת הרשב"א ז"ל ובפ"י בקו"א כתובות פ' ואי יש ס"ס לחומרא באיסור דרבנן אי מחמירין עמ"ל פ"ח מהל' שאה"ט ופ"ד מה' בכורות ובה' מקוואות פרק שני ועירובין ל"ה ב' ד"ה ספק יש שם פלוגתא יע"ש וספק תורה שבא ע"י גלגול לדרבנן עיין מהריב"ל ח"א וג' סימן ק"ג הדמיון ספק טריפה שבישל ברוב בשר במינו א"א ספק דרבנן לקולא ובפריי לי"ד כתבנו מזה :

והנה חזות קשה דאיתי בר"מ ז"ל פי"ד ה"ח מה' שאה"ט חביות שיש משקין בתוכה ופשט הטמא ידו לאוירה ספק נגע במשקין או לא שמאין והחביות טהור שמשקין עצמן ד"ת ולטמא אחרים (אף אוכלים) דרבנן וכ"כ שם ה"פ אלמא ספק תורה שבא ע"י גלגול לדרבנן מטהרין ומה שטומאה ברה"י כוודאי חשיב מעשה בדרבנן כ"ש באיסורין כה"ג ואף אם נאמר כל שלא נודע אמרינן ספק לקולא מ"מ כאן ל"ש זה דאח"כ יטמא המשקין בנגיעה לחביות ועיין טהרות פ"ד משנה ע"י ואף אי הוה אמרינן בטומאה כה"ג שמא לא הוה קשיא לר"מ כפי הנראה לכאורה מדבריו בספק דרוסה שנתערב שמתיר ובס' פרי מגדים בק"י תירצנו בזה לר"מ יע"ש . דשאני טומאה דספק בא' כוודאי מגא"כ מתוספתא שהביא הר"ש וכ"פ הר"מ ז"ל קשה וא"ל איסורא מטומאה לא ילפינן דבכמה מקומות ילפינן ול"ע וי"ל קצת . ואיסור תורה ספק אם נפל לתבשיל דאסור אמאי לא אוקמיה חזקת היתר עי"ד מזה כ"ה וי"ם וק"י . ובסימן ח"י: ספק המציאות כיצד המשל בזה מה דאמרינן חולין פ"ו א' דחכמים אוסרין לשחוט או"ב אחר שחיטת חש"ו והקשו בתוס' ד"ה מאי טעמא ותירצו דרבנן מספקא להו אי רוב מתוקנין או מקולקלים וזה ספק מציאות . ומדברי התוס' שם למדתי חידוש דין שסיימו וז"ל והשתא לא מהני חזקה מידי דהוה קשיא להו דמ"ת אמאי לא אוקמיה אחזקה דשאין זבוח ותירצו דל"ש כה"ג נאמר אוקמיה אחזקה וי"ל נהי דלא אוקמיה אחזקה ולומר דהוה ספק חסרון ידיעה ל"ש אוקמי אחזקה הא מכל מקום הא גם התוס' לא היו מוכרחין לזה דשפיר מצינו למימר כמ"ש מהרש"א ז"ל שם דרבנן מסופקין אי פלגא ופלגא ועם החזקה הוה רוב מקולקלים או שמא רוב מתוקנים דל"ש אוקמיה אחזקה כוודאי דבלא החזקה רובא מסייעא דלאו ספק שקול הוא ועם החזקה הוה פלגא ומדכתבו דספק אי רוב מתוקנים או רוב מקולקלים ש"מ דבר פשוט להם דכה"ג נמי לא אוקמיה אחזקה וה"ט דאי דספק שמא רוב מתוקנים או פלגא מתוקנים הוה ס"ס להיתרא ואף במקום חזקה מהני הא ליתא דהתוס' בסוגיא דפ"פ כתבו שם אונס חד הוא ואף שי"ל זה כמ"ש המ"י בקו"ה אכתי טעמו של דבר לא ידענא . ונומר כיון דהספק מגרע כח החזקה דאי רוב מסייען מתוקנים רובא עדיף מחזקה ליכא לאוקמיה אחזקה משא"כ בספק שקול בעלמא גם זה החילוק לא הבינותי . ועיין כה"ג בי"ד כ"ה וח"י ספק בעיא ופלוגתא לא שייך חזקה כי בשביל החזקה לא ישתנה הדין אפשר זה דומה להם ול"ע ועמ"ש לקמן אי"ה בספק בעיא :

ספק הרגיל כיצד ספק דשכיח ורגיל לאיסורא טפי מלהיתרא כתבו ז"ל דלא מהני ביה ס"ס עב"ח בי"ד סימן ל"ז ומקורו מתוס' כתובות פ' א' ד"ה ואי בעית רצון רובא כו' ומ"מ אי לא שכיח לא הוה ס"ס יע"ש. והיינו רוב גמור אבל רוב דרבנן הוי ס"ס יע"ש. וה"ה ספק דרבנן לקולא אי שכיח לאיסור טפי לא אזלינן לקולא ובאיסור תורה אי שכיח להיתרא טפי לא מחמירין כ"כ ז"ל :

ואיבא למידק מפסחים פ' א' דאין ספק מוציא מידי וודאי בחמץ וכן חבר אי לאו דוודאי הוא והא ספק אכלוהו ספק הרגיל וקרוב לוודאי הוא כמ"ש התוס' שם ד"ה ולא ואפ"ה אין תולין להקל וי"ל דאיתחזק שהביאו חמץ לכאן ולו יהא כרוב מדרבנן סמוך מיעוטא כו'

כו' והוה פלגא אלא דלמ"ש התוס' שם לתי' ב' אף בשלו יש להחמיר הא בדרבנן ל"ש סמוך דספק דרבנן בשקול לקולא כמ"ש בפריי לי"ד ק"י ולזה יש לנו לומר דשאני בדיקת חמץ שהחמירו חז"ל יותר משאר האיסורים והצריכהו לבדוק על הספק עמ"ש בכל' חו"מ ואי"ה בה"פ יבואר. ועא"ח הל"ז ולבוש שם. ומ"ש התוס' שם דאי לא בטלו הוה ד"ת קשה דא"י היכן הוא משמע אין עובר עיין תוס' ר"פ כ"ש כ"א א' ד"ה דאי ואי קשיא הא דר"ת מתיר ספק דרוסה שנתערב באחרים מש"ה והחולקים עליו דספק א' בגופו וב' ע"י תערובת והא בלא"ה לא הוה ס"ס דספק א' שכיח לאיסורא עפי מלהיתרא כמ"ש התוס' חולין מ"ג א' ד"ה קסבר כבר עמדתי ע"ז בפריי לי"ד ק"י וי"ל בכמה אופנין די"ל דר"ת סובר דרוסה ספק השקול וכיון דנולד מחיים לא איקמיה אחזקה ע' תוס' יבמות ל' ב' ד"ה אשה ובי"ד נ"ז וש"ך אות ב' ג' (וי"ל זה מיה בראה חזינן דלאו מרובא משא"כ דרוסה ועתב"ש והבן) או דרוסה שכיח לאו מ"ה רק מדרבנן ובי"ד כ"ז הארכנו בזה ומדרבנן חוששין לספק דרוסה ומש"ה התיר ר"ת ס"ס כמ"ש התוס' כתובות ט' א' רצון רובא מדרבנן משא"כ בשספק א' שכיח ממש לאיסור טפי מהיתר אף דשני שקול לא הוה ס"ס כהסכמת כל הפוסקים וכדמוכח מתוס' כתובות ט' א"ב יע"ש:

ספק השמות כיצד הנה קי"ל ספק חסרון חכמה לא הוה ספק בדרבנן לקולא ובס"ס בד"ת כל שספק א' חסרון ידיעה לא הוה ס"ס המשל בזה חתיכה נבילה נפל לרוב שחוטה וא"י אם יש ס' בלא מדרבנן בעינן במינו ס' לא אמרינן ספק דרבנן לקולא כיון שהוא לפנינו וא"א לשערו מה שא"כ נשפך חולין לקולא עי"ד ל"ח ס"ג ה"ה בס"ס מ"ה הה"ג ספק טריפה שנפל לאינה מינה וא"א לשער אי יש ס' נגדה או נגד הפליטה לא הוה ס"ס ואף דספק חסרון ידיעה לכל העולם הוה ספק כספק בעיא ואי"ה לקמן יבואר וספק פליטה א"א לשום חכם לעמוד עליו י"ל הטעם אי שרית ליה יבוא ה"א לשער כפי אומד דעתו ויבואו להקל עש"ך י"ד ל"ח:

ספק פלוגתא כיצד הנה קי"ל ספק פלוגתא דרבוותא כשהניהם שוין בחכמה ומנין (עש"ך י"ד רמ"ב) הוה ספק שקול גמור בספק דרבנן לקולא וס"ס בד"ת לקולא ואם יש ב' פלוגתא דרבוותא המיקל לעת הצורך ואומר דהוה ס"ס לא הפסיד ולא הוה משם א' ומה שיש לעיין להר"מ ז"ל כל ספק מ"ה שריא או ספק פלוגתא ובעיא ועדים אי הוה מ"ה עי"ד ק"י ופר"ח ופריי שם ואי"ה לקמן יבואר עוד בזה. ויראה לי בספק פלוגתא דרבוותא ל"ש לומר איקמיה אחזקה כמו בספיקא דבעיא וספיקא דדינא (פירוש דלא ידעינן מה אמור קמאי ביה) דל"ש אוקמיה החזקה כי בשביל החזקה לא ישתנה הדין כמ"ש הש"ג בי"ד סימן ח"י בהגהות הטור אות ג' ובסימן כ"ה בהגהות הטור אות ג' בשם הגהות אלפסי פ"ק דחולין ה"ה ספק פלוגתא דרבוותא ול"ד לב' כיתי עדים המכחישות דמ"ה אוקמיה אחזקה וכדבעינן למימר לקמן אי"ה. ולפ"ז להאודה ילא לנו דין חדש כמו שאגיד דבס"ס פלוגתא דרבוותא מהני במקום חזקה אף דבס"ס בגוף המעשה לא מהני ס"ס במקום חזקה כבהי' ק"י בי"ד הטעם דחזקה נגד ספק הא' משוי כוודאי ולית כאן ס"ס וכ"ש כשחזקה נגד שניהם משא"כ פלוגתא ל"ש אוקמיה אחזקה וי"ל הטעם סמוך מעוטא לחזקה והו"ל פלגא דס"ס ברוב א"כ ה"ס ספק פלוגתא י"ל עכ"פ מדרבנן אסור. ועכ"פ הא אמינא דבס"ס גוף המעשה במקום חזקה י"ל מ"ה אסור ופלוגתא יצא מכלל ספק תורה וי"ל מדרבנן והבן. ול"ע בכל זה. עמ"ש בפריי י"ד ק"י האריכנו בזה. ועש"ך בי"ד סימן כ"ז אות מ"ח ספק פלוגתא והיה יב"ח כשירה והטעם דרוב אין חיות יב"ח משתמא הלכה כמ"ד כשר הא אם יצויר בע"ת

אף

אף ברובא כחזקה ולא ישתנה הדין : .

ספק בעיא כילד הנה כל תיקו קי"ל בד"ת לחומרא ובדרבנן לקולא עיין הגמי"י פ"ב מהל' חמץ ומלה וב"י א"ח סימן תל"ג ותל"ג וביבין שמועה כלל רפ"ה ועב"י א"ח ש"ג ותל"ז . ובים"ש ב"ק פרק החובל אידוס כל מקום דהיים בש"ס תיק"ו לא הוה חסרון חכמה כיון דהם לא ידעו דרבנן לקולא משא"כ כשלא היים תיק"ו י"ל דידוע להש"ם דיש למפשט הוה כחסרון חכמה ומשה דא"ח הל"ז ס"ב אדרבה לכאורה משם ראיה מדכתבו ז"ל (הר"ן וב"י) כיון דר"כ פשיט ליה כו' ולא כפשוטו ספק דרבנן לקולא אלא דלא היים תיק"ו הולרכו לזה דלא דחיין פשיטותא דר"כ בדרבנן ומש"כ א"ם מבטלו לכתחלה והבן זה . ועיין תב"ש י"ד סימן כ"ג אות ט' . וש"ש נמי מהני עב"י י"ד בגלודה ואף ב' בעיות לעת הלורך ועיין פר"ח בי"ד הגלה דספק בעיא לא יכנס בגדר ספק הפוסקים כתבו דמהני בין לספק מדרבנן ובין לס"ם . וכבר כתבנו בספק בעיא ל"ם אוקמיה אחזקה ועלא"מ הל' שחיטה בספק בעיא שהם במיעוט סימנין . ומה שיש לעיין להר"מ ז"ל בספק בעיא וספק פלוגתא אי הוה מ"ה או מדרבנן ולכאורה יראה דהוה מ"ה : ומנא אמינא לה מהא דכתב הר"מ ז"ל פי"א מהל' שגגות ה"ב יראה לי שכל אלו שמביאין קרבן על הספק (היינו בעיא דלא אפשטא) אין מביאין קרבן על שגגתן שמא יכניסו חולין לעזרה וא"ת חטאת העוף כו' שהוא מחוסר כפורים ולכך מביא קרבן משא"כ כשאין מח"כ והנה אם נאמר דתיקו מ"ה מותר ומדרבנן אסור פשיטא שאין מביא קרבן אבר ע"כ נראה לכאורה דתיקו מ"ה ספיקו לחומרא מש"כ כתב דאפ"ה אין מביא קרבן על הספק דספיקו לחומרא ושמא יביא חולין לעזרה וא"ת עדיף שא"א לכהנות בחטאת העוף ואשמות . שוב ראיתי דאדרבה מוכח משם דבעיא דלא אפשטא מ"ה ספיקו מותר דאל"ה מה קושיא מחטאת העוף דהתם הלכתא גמירי דמביא על הספק ואין נאכלת ובנזיר כ"ט יליף מקרא לזכר ונקיבה כו' ותקשי ליה מאשם תלוי דמביא על הספק דהם ליכא הכשר אלא דהתורה אמרה דמחויב על הספק וליכא חולין לעזרה ה"ה חטאת העוף אתרבי מקרא וליכא חולין בעזרה משא"כ ספיקות דלמא לאידך גיסא ושוא"ת עדיף אלא וודאי דה"ק דיראה לו דאין מביא קרבן על הספק כמ"ש בהל' טומאת מת פ"ט הי"ב דיראה לו כל ספק מ"ה שריא ואם רלה להחמיר אין רשאי דמביא חולין לעזרה משא"כ אי ספק מ"ה לחומרא לא חולין בעזרה דמחויב הוא ועפ"ז קשיא ליה מחטאת העוף למה הלריכה תורה או גילוף מהתם דספק מ"ה לחומרא (באשם תלוי איתחזק) ולזה תירץ דהתם מכשיר הוא וכמ"ש הפר"ח בי"ד ק"י בשם המבי"ט חי"ד דאיסור ממכשיר לא ילפינן באופן דמשמע דלהר"מ ז"ל בעיא דלא אפשטא מדרבנן לחומרא וכנראה ממרולת דברי הפר"ח בי"ד ק"י ד"ה כללא דמלתא דמשמע בעיא דלא אפשטא ופלוגתא דרבוותא וב' כיתי עדים כולהו להר"מ ז"ל מדרבנן . ודע דקשיא לי התם בנזיר סבר ר"י חולין בעזרה לאו ד"ת ושחיטת העוף אין מ"ה ומה תרין איסורין מדרבנן יע"ש ברש"י ותוס' ואי אמרינן דספק מ"ה לחומרא למה לי קרא לשביא חטאת העוף מספק כיון דחולין לעזרה ליכא איסורא יע"ש ול"ע וי"ל דפלוגתא היא אי ספק מ"ה אסור או לאו כמ"ש הפר"ח דתליא אי בעינן חתיכה א' משתי חתיכות עיין ריש פרק ספק אכל :

ודע דהתם אמרינן אין שחיטה לעוף מ"ה קשה דמ"מ טריפה הוה בשבירת המפרקת עם הרוב וכוי שחיטה לא בעי נחירה בסימנים בעי כמ"ש התוס' חולין כ' א' ד"ה לא ואפשר דמלק בלא הרוב ער"מ פ"ו מהל' מעה"ק וראיה למ"ש בט"ז בי"ד סי' כ"ג בשבירת המפרקת בלא הרוב ועכ"פ בלא רוב בשר

בשר כשר. ומדי דברי בו זכור אזכרנו מ"ש רש"י כריתות זיי"ן ב' ד"ה ואין ומשום חולין ליכא כו' דאין למזבח אלא דמה ואכילת מזבח ל"ש אכילה ע"כ א"י דהא איסור חולין בזביחה וזבחת בריחוק מקום ואי דווקא זביחה ולא מליקה א"כ אין איסור אף באכילת הדיוט ולמזבח כ"א משום מליקה ול"ע וכזה מדוקדק דברי הר"מ ז"ל פי"א משגגות ה"ב וא"ת חטאת העוף הבא על הספק ואין נאכלת דמלת ואין אכלת מיותר אלא דל"ת חולין בעזרה בזביחה ולא במליקה וכיון דליתא בבהמה תו ליתא בעולה ויורד ולז"א ואינה נאכלת וע"כ חולין בעזרה שייך במליקה דאי לא הכי אמאי אין נאכלת וכ"ת משום איסור מליקה הא ליכא אלא חד איסורא וה"ה בשם תלוי ליכא אלא חד איסורא ונילף מזכר עיין נזיר שם וע"כ תרי איסורי אלמא מאספק מייתי חולין לעזרה וע"ז הי' דמכשיר שאני ועיין פי"ב מה' שחיטה ופ"ב ה"ג ובמ"ל שם:

שוב עיינתי בכריתות כ"ו ב' רש"י ד"ה ובדין דחולין בעזרה לא אסרה תורה כ"א שחיטה ולא מליקה יעו"ש והיינו נוחר ומעקר פטור וא"כ אדרבה איפכא קשיא על סוגיא דנזיר דאמרינן תרין איסורין דממ"נ ליכא אלא חד איסורא אי ילדה מביאה שפיר ולא ילדה ליכא כ"א נבילה דנוחר ומעקר לית חולין בעזרה. שוב ראיתי בספר קול בן לוי להגאון מהר"ר אליהו הלוי ז"ל בשאלה ג' העיר בזה ותמה על הרע"ב ותי"ט בסוף תמורה מסוגיא דנזיר ובגיטין בהשולח חטאת ממ"נ יעו"ש שהאריך עיין גיטין כ"ח ונדה ע"א א'. וכפי הנראה אדרבה למ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה יש תרין איסורין בחטאת העוף א' טריפה דשבר שדרה ומפרקת עם החוט במליקה וא' משום חולין בעזרה דקיי"ל שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה בחש"ב וכבר דברנו מזה לעיל. גם הר"מ ז"ל בהל' מחוסרי כפרה שביק הטעם דנבילה ונקיט חולין בעזרה והא ממ"כ לא הוה חולין בעזרה כ"א לאו דנבילה לחוד ומה שאסור להכניס חולין לעזרה מדרבנן עמ"ל פ"ב מהל' שחיטה:

עוד ראיתי בפ"א ממחוסרי כפרה ה"ז דאין חטאת העוף הבא על הספק נאכלת דהוה חולין לעזרה ומטעם זה להאורה אין מספיק דאשם תלוי נמי כן הוא והיה לומר תרין איסורין עוד קשיא לי במ"ש שם הר"מ ז"ל ב' נשים א' ילדה וולד וא' א"י שהיכן מספק והא ר"י אמר בכריתות אימתי בזמן שילכו זו למזרח וזו למערב הא לא"כ מייתי ומתני וכל אימתי לפרש משמע דהכין הלכתא ולמה השמיט זו. גם היקשא דזכר ונקיבה אימא דווקא היכא דאיתחזק ב' נשים הא חדא אשה לא דומיא דאשם תלוי דבעינן ב' חתיכות עפר"א י"ד ק"י: גם מה שפלפל שם בשו"ת קול בן לוי היה לפניו ב' מינים א' מה' מיני דגן וא' משאר מינים וא"י מאיזו אכל אי חייב לברך יעו"ש שהאריך ולכאורה דהוי כל ספק מ"ה שריא מדרבנן מיהת חייב לברך ולכאורה הוה קשיא ספק בירך בהמ"ז חוזר ומברך דספק תורה לחומרא דלמא לאידך גיסא כל המברך ברכה שא"צ עובר על לא תשא עמ"א א"ח רט"ו אות ו' ובכפות תמרים יומא פ' הביא מחלוקת בשם שו"ת בני שמואל סימן מ"ב ובהר"מ ז"ל פי"ב הי"א מהל' שבועות דהוה ד"ת וי"ל כל שחייב לברך מדרבנן בספק תורה לית כאן ברכה שא"צ ובפריי לא"ח כתבנו מזה ועב"י בא"ח ס"ז ופר"ח. ואתנה י"ל היו לפניו ב' כו' איתחזק מקרי כאשם תלוי וא' ספק אי אכל מה' מיני דגן או לאו שזה מ"ה חייב לברך וזה מדרבנן לא אתי דרבנן ומפיק ד"ת כבסי' קפ"ז בא"ח ומיהו י"ל התם אשה וקטן דלית ערבות משא"כ גדול וא"י"כ שם יבואר ומיהו לדידן ברכה מעין שלש ספק אי ד"ת או דרבנן הוה ס"ס ואין מברך ויבואר זה בספק אי אכל לחם *:

ספק עדים כיצד ב' אומרים קידש וב' אומרים כו' או נתגרשה כו' או קרוב

לו

לו כו' בכל זה מסיק ביבמות ל"א א' ובתוס' ד"ה למאי וכתובות כ"ב ב' ד"ה הבא וכ"ו ב' ד"ה אנן העלו שם דתרי ותרי ספק דרבנן ומ"ה הוקמיה אהזקה ועמ"מ פ"ך מה' א"ב ה"ו כ"כ תרי ותרי ספק דרבנן ומ"ה אוקמיה אחזקה ויש שם מקום עיון שכתב שם יש מי שאומר דלתרומה ד"ת לא וכא וודאי הכין הוא וליכא מאן דפליג דתרי ותרי מדרבנן מיהא הוה ספיקא ובד"ת מחמירין ובדרבנן מקילין ככל הספק דרבנן ולקמן אי"ה אכתוב לייש' זה והנה אף שבאו העדים המתנגדים לחזקה התלה אפ"ה הוה תרי ותרי ואוקמיה אחזקה ולא הוה תו ספק תורה ומנא אמינא ממ"ש התוס' כתובות כ"ו ב' ד"ה אין דאין נראה לר"י מה שפירש ר"י בב"ב דהיכא דבאו עדים המתנגדים לחזקה תחלה ל"ש אוקמיה אחזקה דבשמעתין מסיק אף שבאו העדים הפוסלים קודם יע"ש וי"ל דאימא דיש לחלק בין דרבנן דבספק השקול לקולא מש"ה תרי ותרי אף שבאו עדים המתנגדים תחלה מ"מ איכה קלת חזקה ומצטרף להקל משא"כ בד"ת שבאו העדים המתנגדים תחלה איתרע החזקה והוה תו ספק תורה. והנך רואה מדברי התוס' בדרבנן נמי דווקא היכא דיש חזקה הרי הא ליכא חזקה בתרי ותרי מחמירין מדרבנן דאל"כ לא הוו מקשין מתרומה דרבנן לר"י בב"ב דבלאו חזקה נמי הספק השקול בדרבנן לקולא אלא כמ"ש וכן באה"ע סימן ג' ס"ו הייה וישאר הכהן בחזקת אביו וע"ש ב"ש אות י"ד ובטור שם לא הייה כן והב"י הביא שם לשון הר"מ ז"ל וישאר בחזקתו ועב"ח. וגם הב"י הביא לשון הר"ן ז"ל דאי הוה מדרבנן הרי ותרי אפשר דלא החמירו אלא בא"א ועבודה (ואפשר ה"ה יבמה לשוק) ואפשר לייש' מש"ל בשם המ"מ פ"ך מהא"ב ה"ו ויש מי שאומר כו' די"א דלא החמירו אלא בא"א וכדומה ומיהו אנן קיי"ל הרי ותרי ספק דרבנן ומ"ה אוקמיה אחזקה כי כן הסכימו כל הפוסקים ומדרבנן מיהא אסיר בכל האיסורין ול"ד א"א ועבודה וכדבעינן למימר לקמן אי"ה. ואף שבאו עדים המתנגדים תחלה בד"ת נמי רק מדרבנן ועיין אה"ע סי' מ"ו ס"ב ב' אומרים נתקדשה (אף שבאו תחלה) כו' אם ניסת לא' מעידיה ואומרת ברי לי לא תצא הא לא"ה מדרבנן אסורה לא"ה ומ"ש הב"ח שם דחייבת אשם תלוי הוא ל"ד ומ"ש הב"ש אות ב' ול"ד לסימן ג' בתרי ותרי דמילי דאישות שאני לאורה יש סתירה למ"ש בסי' ג' אות י"ד דבד"ת מחמירין ושם בתרומה דרבנן איירי ואפ"ה בתרומה קטנה דקידושיה מדרבנן אפ"ה מחמירין כאן משום מילי דאישות עשו הרחקה ול"ע ואם יש עוד ספק מצרפין והוה ס"ס ולקולא בד"ת ויצא לנו הדין בחתיכה שב' אומרים שומן הגיד וחלב דרבנן וב' אומרים כשר מדרבנן מחמירין אף בדרבנן וכאמור :

עיין בב"י בי"ד סימן ל"ט במעשה דהר"י בן הרא"ש ז"ל בא' שהיה חוט בשר מקיף בועה בשיפולי וב"א שלא היה דברי מטעם דבועה בשיפולי טומרת הגאונים דמחזי כתרי בועי וכיון שהן בדרבנן אוקמיה אחזקה יע"ש ודע דסבור הייתי לומר תרי ותרי אף דאיכא חזקה מחמירין באיסור תורה מדרבנן כה ברובא דעדיף מחזקה י"ל לא מחמירין בתרי ותרי באיסור תורה והנך רואה מדברי הב"י בסי' פ"ל דאי הוה בועה בשיפולי מ"ה הוה אסור בתרי ותרי אף דרוב בהירות וי"ל ע"ע יצאה מהרוב רק חזקה מחמת רובא נקודם והכן. ועפר"ח י"ד כ"ע :

וראיתי להרשד"ס ז"ל בחי"ד סי' ע"ל וז"ל ב"א שכוליא היתה לקויה וספק שמא הגיע לחריץ וב"א שלא היתה לקויה כלל א"כ אוקי תרי לגבדי תרי והעדים לא העידו על דבר ברור אלא ספק ועוד לדעת הר"ן ז"ל בקדושין עלה הלכות דרבא (הוא בבעיות שתי בנותיך בפרוסה יע"ש) דתרי ותרי ספק דרבנן הוא דווקא בחומר ערוה וכתב דהר"י בן

הרא"ש

הרא"ש ז"ל שלא היה אוכל (הוא מ"ש בשם הב"י בסי' ע"ל) דסובר תרי ותרי ספק תורה או שסובר כיון שבאו העדים המתנגדים תחלה ילאה מחזקה יע"ש הנה אנן קיי"ל תרי ותרי אף שבאו העדים המתנגדים תחלה הוה ספק דרבנן כמש"ל ואף בשאר איסורים שכ"פ מדרבנן אסור כדכתיבנא אמנם במ"ש דהעדים לא העידו אלא על הספק דשמא לא הניח לאחרים הוה לדידן דהוה ספק דרבנן הוה תו ספק דרבנן ולקולא ואף אי הוה מ"ה י"ל הוה ס"ס ולא הוה מה"ת ובזה נ"ע ועמ"ש בי"ד סי' נ"ה :

ספק עד אחד כיצד ע"א אומר אלה ד"ה וע"א אומר שומן וליכא חזקה הם באו שניהם לב"ד בב"א הוה ספק תורה ולחומרא ובזא"י אם בא עד המתיר תחלה עש"ך י"ד קכ"ז אות י"ד הביא מחלוקת אי דווקא בעדות אשה כ"ת שהאמינה תורה ע"א הוה כשנים ולא בשאר איסורים וי"א אף בשאר איסורים ולפ"ז ה"ה כאן תליא במחלוקת זה אי באו זא"ז הן המתיר או האוסר לי"א הב' אין נאמן ולי"א בשאר איסורין הוה ספק תורה ולחומרא ויש לעיין דהא מוספתא לה יליף דע"א נאמן באיסורין לנקל כ"ש להחמיר א"כ להוי כחד לגבי חד ולי"ד לעדות אשה דהתם האמינו לאומר מת ולאומר לא מת לא האמינו משא"כ בשאר איסורים . ועמ"ש בפריו לי"ד סי' א' עמ"ש המחבר שוחט שאמר ששחט כהוגן וע"א מכחישו ע"א בהכחשה לאו כלום מיירי אפילו באו בב"א משום דרוב מצויין שמומחין הם ומיירי שעד המכחיש אומר ששהה ודרס באופן יע"ש . והיכא דאיכא עד לגבי עד וחזקה הנה בא"ע סי' מ"ז ס"ג פסק בפשיטות ע"א אומר נתקדשה (בפני שנים) וע"א אומר לא נתקדשה תנשא לכתחלה אבל לא בא' אומר קרוב לו וא' קרוב לה יע"ש . ועפ"ה י"ד סי' ק"י כתב שהם ול"ע ובב"ש שם אות כ' הביא בשם הת"ת בפ"ק מאישות בשם הראב"ד והרמב"ן והרשב"א דלא תנשא לכתחלה אפילו בהכחשה שלא קידשה. מעולם ובסי' מ"ב שם אות כ' האריך יע"ש ואף די"ל באשה קי"ל ספי דאין דבר שבערוה פחות משנים משא"כ בשאר איסורים מ"מ המעיין בש"ך י"ד קכ"ז כפי הנראה דאף בשאר איסורין אף שבא עד האוסר תחלה כיון דאיכא חזקה מוקי עד לגבי עד ואוקי אחזקה ומותר בד"ה ואף מדרבנן ובא' אומר קרוב לה וקרוב לו לא הנשא לכתחלה ואשה לא שלא יש שם ב' ספקות דא' דידוע לנו שזרק לה קידושין אפרש חזקת פנויה ולא הנשא לכתחלה ויש טעם דחיישינן למשום דמלוי למשום בין ד"א שלו ושלה יע"ש בא"ע סי' מ"ז ס"ג בב"ש אות ו' . ויש לב"א מהאירושים קולא וחומרא לפי' הא' קולא כשלא ידעינן שזרק לה כלל קידושין כ"ש ע"פ שני עדים א' קרוב לה וקרוב לו שהשא לכתחלה חומרא אפילו דבר שאין מלוי למשום אפ"ה אסור לכתחלה ולפי' הב' קולא דבר שאין מצוי למשום שרי לכתחלה חומרא בכ שמצוי למשות אפילו לא ידעינן קידושין כ"א ע"י עדים שמעו לא הנשא לכתחלה . ולפ"ז תבשיל שנפל בו איסור תורה לאיטו מינו וא"י היה ס' או לאו ושלקוה לא"מ וע"א אמר הו' כיון דידעינן וודאי נפל אסרט חזקה ואסור ולקתה הכולית וא"י אם הגיע עד הסרין או לאו ונלא בדיקה טריפה ילא"ה מהרוב והחזקה ואסור וירלה דבזה כ"ע מודים . וע"א אומר סירכא למטה מחליה או למעלה או בשיפול או בחיסוך דמלוי למשום י"ל דאסור ויש לעיין אי ל"ד למשמה דהר"י בן הרא"ש הביאותיו לעיל :

עיין בי"ד סימן ל"ט ב' סי"ו וסי"ז ושם מחלק בין אם בא עד האוסר תחלה או בא בב"א דכ"ת שהאמינה תורה כו' והשה כיון דרוב הפירות הם וע"א אין נאמן הפך החזקה היכא שאין בידו כ"ש נגד הרוב ובפריו שם כתבו מזה . גם נ"ש בע"א אומר זבהתי לפ"א וכהן שאמר פיגל בקדשים אמאי נאמן הא אין אדם משים עצמו רשע :

והנה באה"ע סימן קנ"ב ס"ג ב' אומרים נתגרשה וב"א לא נתגרשה אם נשאת לא' מעידה הואיל והיא ובעלה אומרים שנתגרשה לא תצא ובאינה יודעת הוולד ספק ממזר ועב"ש שם אות ה' דחזקה דאשה דייקא ומנסבא מרעא לחזקה דא"א ולפ"ז בזינתה הוולד ממזר וודאי באומרת א"י ואפילו בוודאי ברי י"ל דאיכא עדים מעידה וער"מ ה' איסורי ביאה פט"ו ה"י ג' ממזרים כו' ספק ממזר הבא על אשה נתקדשה ספק קידושין או נתגרשה ספק גירושין והמ"מ הראה מקום לקדושין ע"ד (וע"ה) ושם אין זכר מספק קידושין וספק גירושין. והנה בספק גירושין דלא הוה ממזר וודאי י"ל כמ"ש הב"ש דחזקה דייקא ומנסבא מרעא לחזקת א"א משא"כ בספק קידושין אמאי הוה ספק ממזר נימא אוקי בחזקת פנויה ודאיתי במ"ל שם שהשיג הוקשה לו ממ"ש מהרי"ק בשורש קע"ב הביאו הכ"מ פ"י מהל' גירושין ה"ג דבספק קידושין אם נשאת תצא ואין הוולד ממזר דאוקי אחזקת פנויה ותי' די"ל בנישאת אין הוולד ממזר ובזנות הוה ממזר יע"ש וחילוק זה שכת' דאתי קידושי וודאי ומפקע קידושי ספק א"י מהו כיון דאוקמיה בחזקת פנויה בזנות נמי להוי הוולד כשר ואם היינו אומרים בראינו שזרק לה קידושין וב"א קרוב לה וב"א קרוב לו דאיתרע חזקתה והוה ספק שוה וע"א אומר קרוב לה וע"א אומר לו כיון דליכא אלא חד שהדא אם נישאת לא תצא. ועב"ש אה"ע סימן ס"ז בביאורו לעיל דבנישאת יש חזקה דייקא ומנסבא משא"כ בזנות הוה א"ש הבי' דוולד כו' ול"ע ועיין אה"ע סימן ל"ד בב"ש אות ט' כתב דעדים מסופקין אי קרוב לו או לה הוה כקידש בלא עדים והדין עמו ועה"מ שם אות ח' כתב הטעם אוקי אחזקה המעיין במרדכי כתב הטעם דהוה כקידש בלא עדים ופת"ש בפרט י"ד ק"ב היכא דאיתרע קלא חיישינן מדרבנן. וקשה אמאי בסימן ל"א בב"ש אות וי"ו אי העדים מסופקין אי שוה במקום אחר ס"פ הוה ספק קידושין אמאי לא הוה כקידש בלא עדים וא"י לחלק חילוק נכון בין זה להא דסימן למ"ד וכאמור:

עיין במ"ל פט"ו מהא"ב הי"א שכתב זה דשרי התורה ספק ממזר דווקא כשלא הוקבע איסורא אבל הוקבע ב' נשים שילדו בנים א' וא' אשת ממזר שניהם אסורים מ"ה ל"מ שהר"מ ז"ל דכל ספיקא מ"ה שריא ויליף מן ספק ממזר ובאיקבע איסורא אשתו ואחותו כו' דניכר האיסור) מביא אשם תלוי ה"נ כאן אלא אפילו לשאר פוסקים הכין הוא יע"ש ופר"ח י"ד סי' ק"י. ובמת א' מהם יראה דאפ"ה אסור מ"ה כיון דהוקבע אסור מתחלה וער"מ ז"ל פ"ח מה' שגגות ה"ד ב' חתיכות ואכל א' כא' וב' השניה שניהם חייבים אשם תלוי. ושם נאמר בה"ג ע"א אומר חלב וע"א שומן מביא אשם תלוי וכמ"ש הכ"מ דעפ"י ע"א נמי איקבע איסורא. עוד כתב הר"מ ז"ל שם הבא על א"א ע"א אומר מת וע"א אומר לא מת או נתגרשה כו' מביא אשם תלוי שאיקבע איסורא אבל ספק מקודשת אין מביא אשם תלוי שהרי לא נקבע איסורא ובלח"מ שם דרבינו לשיטתיה בה' גירושין פי"ב וכן בספק גירושין כמ"ש התוספת בכתובות כ"ב ב' דאשה דייקא ומנסבא ולא הבינותי דחזקה זו הוה בנישאת ולא בזנות וא"כ בחטאת קאי בין בספק מת או נתגרשה כיון דאיכא חזקת דא"א כדכתיבנא ולומר דהר"מ ז"ל סובר הרי ותני הוה ספק שוה וזה א"א לומר וצ"ע. ולפ"ז ב"א נתגרשה וב"א לא נתגרשה ונשאת דהוולד ספק ממזר כמבואר באה"ע קנ"ב ס"ג מ"מ לא מדרבנן דאיקבע איסורא ומביא אשם תלוי להר"מ ז"ל ולשאר פוסקים צ"ע:

ודע ספק דרבנן במקום חזקה די"א דאסור לק"מ ממ"ש הר"מ ז"ל פרק עשירי ממקואות דפסק כר' מאיר בטומאה קלה כמ"ש הב"ח ז"ל בתשובה הביאו הש"ך בי"ד סימן ב' דחרתי במקום חדא כספיקא דמקום

שמלא

שנמלא חסר הוא רק דרבנן ומש"ה מקילין בטומאה קלה ומיהו פסק שם הר"מ ז"ל אפי' ספק אי טבל כלל בטומאה קלה לקולא :

כבר כתבנו כ"פ בשם הכה"ג בי"ד י"ט וכ"ג ספק פלוגתא וספיקא דדינא א"א אוקי אחזקה ועי' ר"ן ריש קידושין נתן הוא ואמרה היא ספק וחיישינן מדרבנן יש שם כמה פירושים והבא על ערוה דרך איברים או חיבוק ונישוק ונהנה בקירוב בשר להר"מ ז"ל לוקה מ"ה ומפסל לעדות מ"ה ולהרמב"ן ז"ל מדרבנן עי' מ"מ פ"כ מהא"ב ה"א ובמ"מ שם ופ"א שם הי"א השמש מת בעריות אין שם מלקות קשה דלא יהא אלא קירוב בשר ול"ע כעת. ועיין בהשגות הרמב"ן ז"ל ולא עיינתי כעת :

כלל יב

אדבר בו בעניני חזקות ועם היות שבספ' גינת וורדים כלל ס"ב הארכנו בו מ"מ תורה היא ואדבר בו עוד כמעט רגע בעזה"י ואחלק לחלקים קטנים :

החלק הא' הוא קיי"ל אוקי מלתא אחזקה לא מיבעיא בחזקה דגופא עד"מ שאנו מסופקין אם נשאר הדבר כמו שהיה מתחלה או נשתנה וא"א לבדוק עתה או טורח גדול לבדוק או דנשתנה מכמות שהיה ומסופקין בזמן אימתי נשתנה אנו אומרי' עתה ברגע זו איתרע ולא קודם לכן דאוקי אחזקה דמעיקרא הנגע כו' אלא אפילו נפל ספק בדבר ע"י הקרי וההזדמן המשל בזה זרק לה גט ספק לו קרוב או לה ובקידושין וספק שהה ודרס וכדומה אמרינן אוקי אחזקה ואף כי לכאורה קשיא והא חזקה יליף מנגע והתם אף בנחסר סוף השבוע אוקי אחזקה דמעיקרא כמ"ש התוס' חולין יו"ד ב' ד"ה התם ונדה ב' ב' ד"ה התם דל"ש בבית הסר ואתאי משא"כ בנולד לנו ספק ע"י מעשה אחרת מנלן דאוקי אחזקה וכי בשביל החזקה נאמר שמסתמא בקדושין הי' קרוב לו ובגירושין קרוב לה. ותרי ותרי וכי בשביל החזקה הוחזקו העדים שקרנים האומרים ההיפוך ומיהו זה י"ל קצת. ובספק בעיא דלא אפשטא או פלוגתא דרבוותא או ספק שאי"י מה אמרו הראשונים בו א"א אוקי אחזקה עיין הכנה"ג בי"ד סימן ח"י וכ"ה ודוכתי טובא דה"א אוקי אחזקה. ועי' ר"ן קידושין ה' ב' ספק וחיישינן מדרבנן משמע אף בספק כזה אוקי אחזקה ומיהו שם סיים הר"ן ז"ל בבעיא דרב מרי בכלב רץ אחריה (קידושין ח' ב') כתב הרי"ף ז"ל בפירוש דהוה ד"ת ובהכרח ל"ל במ"ש ה' ב' וחיישינן מדרבנן הוא סיומא דגמרא והם ידעו דמ"ה לא חיישינן אלא מדרבנן והר"מ ז"ל בה' אישות פ"ג ה"ב לא סיים מדרבנן והמ"מ כתב מדרבנן ובש"ע אה"ע סימן כ"ז לא כתב מדרבנן והח"מ וב"ש כתבו מדרבנן. ובבעיות דרבא קידושין זיי"ן ב' פסק הר"מ ז"ל פ"ג מה"א ה"י דספק ובש"ע סימן ל"א דתיקו מספק ולא הזכירו כלל מדרבנן ועב"ח אה"ע סימן כ"ז. ושאני ספק ממון דהלימא חזקת מרי' קמא אפילו תקפו אחר י"ל הפקר ב"ד הפקר ומשמע בכל אלו דהחזקה מ"ה הוה חזקה לא מדרבנן עד שהר"ן ז"ל בקדושין אפילו בספק בעיא היה רוצה לומר כן. ועיין חולין י"א לרב שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן יליף חזקה מנגע קשה האמור אבל לרב אחא בר יעקב מנ"ל מ"מ כמ"ש שם בתו' ומהרש"א ז"ל י"א א' ד"ה תנא א"ש :

והנה יש נ"מ אי חזקה מקרא או הלמ"מ כי קיי"ל דהולכין בתר רובא כמ"ש רש"י חולין י"ב א' ד"ה פסח מהלמ"מ או מקרא דאחרי רבים כו' ורובא דאיתרע עתה אם נאמר מקרא ק"ו רובא דעדיף אף דאיתרע עתה נאמר עד עתה מהרוב היה הנגע ואם חזקה מהלמ"מ אין דנין ק"ו מהלכה ובי"ד פ"א בגבינות כתבו הפוסקים ז"ל מטעם חזקה היינו חזקה מבוררת שהיינו מחזיקין בחזקת כשרות מחמת הרוב ומש"ה הזכירו הפוסקים חזקה

מכח

מכח הרוב לא רוב ממש וזה יש לפעמים בתו' חולין י"א א' ד"ה אתיא כיון דרובא ליתא ה"ה חזקה מרובא ועיין תב"ש. ולדידן דהלב כשר מחמת חזקה לא מחמת רובא וכ"מ לדינא אכתוב לדמיון בעלמא שוחט שלא נטל קבלה. ועם הארץ שאיתרע וראינו שעתה אין נותן מעשר וטומאה ברה"י דאזלינן בתר רובא כמ' לפרדעים ושרץ א' ביניהם ואתרע הרוב והשתא אי אמרינן ברובא דאיתרע אזלינן בתר רובא דמעיקרא ועד עתה מהרוב היה אף אלו שפיר משא"כ רק מחמת חזקה לחוד בשחט יש חזקת שאין זבוח ובטבל חזקת טבל ובטומאה ברה"י לא מהני חזקה ועי"ד סימן א' ובש"ך ס' ופריי שם ובי"ד פ"א:

החלק הב' אחקור בו במ"ש הט"ז ז"ל בי"ד סימן א' אות ו' וז"ל דאין להתיר

הכלים שבישל בהם דא קי אחזקה דרש"י פירש בגיטין (ל"א ב') כל טהרות הכלים כו' הגמא כיון דמקוה נמצא חסר והטמא בחזקתו הו נגררים הכלים הם טמאים וודאי אף ברה"ר כמבואר שם: ובס' גינת וורדים כלל ה"ב עמדנו בקושיא ממ"ש התו' חולין יו"ד ב' ד"ה ודלמא ונדה ב' ג' ד"ה התם אמאי טמא האדם הא איכא חזקת גברא והרי חסר לפניך כו' הרי אף דהבית טמא וודאי משום חזקה הפ"ה אין להשגיח עלי' דיש באדם חזקה להיפך. עתה הבנתי ממ"ש התו' בנדה ובמהר"מ מלובלין ז"ל דההברא הכין הוא דוודאי בנגע כיון שילא הכהן מהבית והסגיר הבית היה וודאי טמא אף ברה"ר כמו ג' ב"א דאוקי אחזקה ואף שהיה לבית חזקה דמעיקרא כיון שנראה נגע בבית אף קודם הסגר אזלי ליה חזקה וממילא אדם הנכנס לשם הוה וודאי טמא אף ברה"ר דאין לומר אוקי גברא אחזקה והוה ספק השקול וברה"ר עכ"פ נטהר לגברא י"ל בשעה שהסגר הבית לא הוה חזקה אחרת נגד חזקת הנגע והבית היה וודאי טמא וממילא האדם טמא ואיך תדין עתה על חזקה דאפוכה לומר שמא קודם הסגר נחסר כיון שכבר עשאתו כוודאי מחמת חזקה ומיהו הא הוה למימר ונדון בשעת כניסת האדם נחסר דנולדה חזקה המנגדת לחזקת הנגע ולזה סיימו התו' דמה בכך דנחסר בשעת כניסה גזירת הכתוב הוא דטמא הבית עד סוף השבוע ומיהו אי הוה אמרי' הרי חסר לפניך היינו דנין אף על הבית גופא אף בשעת הסגר לא נולדה חזקה זו דהשת'. מ"מ כיון שנכנס בגוף הדבר דהיינו בגוף הבית המקוה שנמצא חסר דמהימנין לגברא שטבל שם אף בשעה שטבל היה המקוה בחזקה גמורה וחזקה אחרת לא נולדה וחזקת טמא לא נחשב לכלום כדבעינן למימר לקמן אי"ה ס"ה כאן ועיין במהר"מ מלובלין ז"ל ותבין ומ"ש שם דאיך מייתי חולין לעזרה י"ל היה דברה"ר טהור לגמרי אף בלא חזקה כמ"ש התו' חולין ט' ב' ד"ה התם ובס' ראש יוסף שם הרגישו בזה ובפריי לי"ד סימן ל"ד. ולפ"ז קדירה רותחת שסילקוה מאש והבא איסור ואחר זמן תחבו כף בו וא"א לידע אם היתה קרה אז שאין יס"ב או לאו ל"מ אם אח"כ נמצא קרה דיש חזקה דהשתא וחזקת כלי כשר דדמיא למקוה מעט מעט נצטנן. ואם נשפך וא"י באיסור דרבנן יש להקל ואף דיש חזקה דמעיקרא מ"מ בשעה שהחב הכף אנו דנין שמא קרה היתה ובדרבנן נקולא כל שספק השקול. ובלא"ה י"ל חזקה דמעיקרא לאו אילמא דעשויה להשתנות בכל שעה דכל כמה דשביק לה נצטננת ומכאן תדין על השאר:

ההלק השלישי הוא לפעמים מזכיר חזקה והוא מחמת רובא חזקה שליח עושה

שליחותו' עירובין ל"ו חזקה על חבר שאין מוציא מת"י דבר שאין מתוקן חזקה אין אדם פורע תוך זמנו חזקה אין עדים חותמין אא"כ נעשה בגדול חזקה אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. יראיתי לכתוב בכאן קצת דברים לדעתי הם קילורין לעינים. וז"ל תה"ד סימן רי"ש זיי"ן העתק מתשובת א"ז הגדול חזקה שאינה

שאינה פוסקת שבאה מכח הרוב כמו אין עדים חותמין ואין פורע תוך זמנו ואין עושה בעילת זנות דלכל הני באים מהרוב כלומר רוב ב"א אין עושין אלא בענין זה אפילו בדיני נפשות סמכינן אחזקה כה"ג וחזקה הפוסקת אשה זו בחזקת פנויה או בחזקת א"א עכ"ל מדבריו אתה למד חידוש דחזקה הפוסקת באיסורין הולכין אחריו כנגע ולא בד"נ ואין פוסקת אף בד"נ מאחרי רבים להטות וא"ש מ"ש התו' כתובות כ"ב ב' תימא בחנק קאי וחולין י"א א' מעדים זוממין הא חי יג"ש יש חזקה שאין טריפה דבד"נ אין הולכין בתר חזקה הפוסקת ומיהו מ"ש שם העמד האם בחזקת צדקת היינו מחמת רובא דיש תרי רובי וההוא דקדושין דף פ' א' סוקלין ושורפין ומלקין על החזקות איש ואשה תינוק ותינוקת כו' כוחזקה נדה בשכנותיה התם חזקה מרובא הוא והמעיין היטב בשו"ת הרשב"א ז"ל סימן כ"ף זיי"ן בקושית הר"י אלפסי ז"ל יראה שכן הוא כתבתי בת"נ פ' אמור יע"ש וה"ה מלקות דבמקום מיתה קאי י"ל בחזקה הפוסקת אין מלקין. והוי יודע שהתו' זבחים דף ע"א ה' בתו' ד"ה אפילו בסוף הדיבור הקשה הרב ר"י מה"ת נסקלין בנשרפין אמאי לא בתר רובא ותי' א' דמקלה לחמורה לא אזלינן בתר רובא ולפ"ז ה"ה חזקה הפוסקת כה"ג ואמנם מהא דאיש ואשה תינוק ותינוקת יקשה לכאורה ערש"י שם דמשמע דהאם בא הבן על אמו ובעלה חי בסקילה והא מקלה לחמורה דא"א חנק לא אזלינן בתר רובא יע"ש:

ואגב גררא מ"ש בשם הגאון מהר"ל מהלברשטאט בת כהן למה בשריפה דלמא לאו בת כהן י"ל יש תרתי רוב בעילות והעמד האם בחזקת צדקת כה"ג מקלה לחמורה ג"כ דנין. וה"ה כלתו ואשת אביו כדומה והא ל"ק שמא אביה אין כהן דפ"א זנתה אמו והוה חללה ואביה חלל כזר והיא לאו בת כהן והעמד האם רק חד רוב ומקלה לחמורה אין הולכין י"ל באביה משנולד היה וודאי כהן ואין חזקה מנגד ממילא נגרר אחריו הבת כמ"ש בחלק השני. וא"ש ואף באונס ל"ש דקלא אית לה ע"י עכו"ם או חזקת היתר לבעלה וזה צ"ע למה שהעתיק בתשובת א"ז ומיהו בשעת מטעם אין חזקה המנגדת אף חזקה הפוסקת אפשר הולכין בד"נ וצ"ע והבן. ומיהו בפ"ז תרומות מ"א לרבי מאיר בת כהן נישאת לא' מפסולים אין במיתה קשה בת כהן דלמא זנתה אמה פ"א ונעשית חללה ובתה חללה ואין בשריפה רק בחנק מקלה לחמורה ומיהו במ"א עש"ת ט' ציבורין איסורי אכילה והנאה וא' באכילה ופירש הולכין בתר רובא וודאי ואסור מ"ה בהנאה ודווקא במיתה כתבו התו' כן:

ועיין ב"ש אה"ע סימן י"ט אות א' ודבריו הקדושים צ"ע לי הטעני דמ"ש הר"מ ז"ל פ"א ה"ך מהא"ב ראיה ממכה כו' היינו רובא וכ"ה בגמרא חולין י"א ב' וחזקה בנה מורכב נמי חזקה מחמת רובא הוא דרוב אין עושין כן אלא בכניסה כו' וכן הוחזק שלשים יום בעיר אח ואחותו וכדומה רוב אין עושין כן אא"כ האמת כך הוא יע"ש. ובשו"ת הרשב"א ז"ל סימן כ"ז בקושית הר"י אלפסי ז"ל ותשובת הרשב"א אליו תראה ותבין בזה כדאמרן:

ועתה נדבר בהנך תלת חזקה תרי הא דאמרן חזקה על חבר כו' וחזקה שליח עושה שליחותיה וחדא ציצית המבואר בא"ח סימן ח' ס"ט שם כתבו ז"ל דהוה חזקה אנימתא אם בדק פ"א וזו יקרא חזקה הפוסקת כנגע וברא"ש בתשובה כלל ב' סימן ט' דלא הוה חזקה העשויה להשתנות כ"כ דאין נפסקים בקל ובט"ז שם אות ח' דמשום חומר לא תשא צריך לבדוק והולך בכמה בגדים יוכל ללבוש א' בלא בדיקה ובי"ד סימן א' שיילינן הכא שכבר בדק וחיישינן לקלקול שפיר סמכינן אחזקה. ולכאורה יראה מדבריו דהחילוק בשחיטה הרוב וחזקה מחמת רובא אין ברור כ"כ משא"כ ציצית חזקה המבוררת בשעתה א"צ לבדוק וז"א

דרובא

דרובא עדיף מחזקה המבוררת כההוא דפרה מוציא הרוב מידי חזקת טמא שהיתה מבוררת חולין י"א א' אלא החילוק דחשש רחוקה שמא נתקלקל אח"כ אין לחוש אם לא מחומר לא תשא: כן אמת שי"ל מה דנקיט בש"ע קודם שיברך משום שבת וי"ט דא"כ נפסק אין חשש תורה דלא אסרה ללבוש כ"א לעשות ציצית ע' סי' י"ג במ"א ס' ומיהו מדרבנן אסור ולברורי בקל במקום חזקה אף מדרבנן משמע דצריך כהשוא דר"פ ובטור א"ח של"ז אפילו בטלו בעיר שואלו. והב"ח כתב מטעם חזקה דתליא במעשה ועמ"א אות י"א והמעיין בב"ח ז"ל יראה דדבריו כנים דז"ל ובבכורות מסיק דבינה רובא דתליא במעשה לא הוה רוב (וכן הלכה כמ"ש הרא"ש ז"ל שם) ומש"ה בשחיטה צריך לשיולה דשמא שכח יע"ש ה"ה ציצית שמא נתקלקל אח"כ הרי הם ממש כמ"ש המ"א אלא דהב"ח ז"ל לשיטתיה בסימן תל"ז דחילק בין רוב וחזקה דממילא שהוטבע בטבע העולם א"צ לישאל כלל משא"כ היכא שהוא ע"י מעשה צריך לשיולה יע"ש היטב ואי קשיא דרבינא מסיק תליא במעשה דיעבד אסור ואמאי בשחיטה וכדומה דיעבד שרי י"ל דרוב מצוין חשיב יותר עד דלא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה עיין ברא"ש חולין י"א אלא דחיישינן שמא שכח אח"כ כיון דאין בטבע העולם ומ"ש המ"א דהוה חזקה העשוים להשתנות כבר כתבתי בשם הרא"ש דאין נפסלים בקל ועמ"א הרגים בזה ומה שתי'. ולפ"ז אף בלובש הרבה בגדים י"ל דחייב לבדוק ואי"ה לקמן בחזקה העשויה להשתנות אבאר עוד ובפריי לא"ח אי"ה יבואר עוד: והנה בחזקה שליח עושה שליחותיה מסיק בעירובין ל"ב א' בשל סופרים סמכינן עליה ולא בשל תורה ועי"ד של"א סל"ד פסק כן המחבר ועמ"ל פ"ד דתרומה ה"ו תמה על הטור ואי דהא"ם ה"ק אבל הר"ם פסק כו' לפיכך אם יודע שחבירו תרום הוה תרומה ר"ל לדעת הר"ם דבשל תורה נמי עושה שליחותיה בתנאי שמצא חבירו תרום הא לא"ה לא כי השליח סמך שלא יגע בו אם א"י שתרום הוא אבל למ"ד בשל תורה לא אפילו מצא תרום אינו כלום ובפ"ד מה' בכורות ה"א חזר המ"ל והקשה כן וכתב שכן הקשה המ"א בא"ח פ"ט (ע"ש וצ"ל ת"ט) ועמ"א א"ח ת"ט אות י"ז הקשה דלא הר"ב בחולין גם זה לא הבינותי דהר"ם פסק כרב ששת יע"ש העולה מזה לדידן בשל תורה אין שליח עושה שליחותיה יראה אף היכא דליכא חזקה להיפוך ובשל דרבנן אף נגד חזקה כהשיא דהשולח עירובו בא"ח ת"ט ובר"מ ז"ל פ"ו מה"ע דתחומין דרבנן ואפשר מש"ה בד"ת לא אמרינן שליח עושה שליחותי' דהוה רובא דתליא במעשה ומדרבנן לא מהני כנראה מדברי מהרימ"ט בפתיחה ומש"ה בדרבנן עכ"פ מהני דל"ג כה"ג וה"מ בספק דרבנן שיש לו חזקת איסור ורוב כנגדו ועיין בח"ש מהרימ"ט בהא דספק תורה מדרבנן לחומרא להר"מ ז"ל הא דיליף דאזלינן בתר רובא מפסח דסמיא בידיה לברורי והתורה אמרה לא ישברו היינו לאחר הבדיקה יע"ש ולפ"ז ה"ה בריתה של עולה שלא ינתחנו היינו לאחר הבדיקה ולא הבינותי דא"כ מנלן דאזלינן בתר רובא ולמהריט"ץ שהביא הפר"ח בי"ד ק"י א"ם דסמיא בידיה לברורי אלא דגזירת מלך הוא יע"ש. ועא"ר א"ח ת"ט אות ע"ו וכתבו לו לאו דווקא וצ"ע. ובמ"א שם דאם ידעינן שעשה שליחותיה אמרינן וודאי לא שינה מדעת המשלחו. ומשמע אף בד"ת מסימן וצ"ע: ובהא דפסחים ע' א' חבר כו' עמ"ל פ"י דתרומות ה"ב וכ"כ התוס' בע"ז מ"א ב' ד"ה חזקה דווקא מת מתוך ישוב הדעת והטעם דחבר שהולך לחבירו מסתמא תיקן שלא יצא מכשול וה"ה מת מתוך ישוב הדעת אלו לא תיקן היה מודיע שלא יבוא מכשול. וחזקה זו מהני אף בדרבנן ובדיקה תמן אין ה"ה מכשול כמ"ש התוס' פסחים ד' ב' ד"ה לאו ור"ל גזירה דלמא אתי למיכל דאין זוכה בו משא"כ חבר

ושלא

שלא לאחר אף בעיר א"צ לשואלו וי"ל בין הא לשחיטה והבן וכמ"ל שם כתב דהלכה כתי' א' דאף בהוחזק טבל חזקה דהכא עדיף עפי והיינו דחזקה מרובא הוה ומ"ש התוס' שם אי חזקה בדוק למה לי אמירה דהכי ולגבאורה למ"ש התוס' שם בתי' א' דחזקה הכא מהני בדרבנן לא בד"ת דאוקי חזקה להדי חזקה ותמן איתחזק מקרי לקלא פוסקים ומש"ה אגפיא חזקתו בדוק בדרבנן ומביא מהכל נאמנים כו' בלא בשלו דהוה ספק הורה ומהני אמירה דהכי ע"א נאמן באיסורין היכא דלא הפך החזקה ודחי כו' ופריך מידי חששא היינו היכא דאיכא חזקה והיינו לתי' הב' במרדכי ריש חולין דרק ופוחז אין נאמן ומסיק דאפ"ה בדרבנן נאמנין ועי"ד סי' א' סובר קטן יש לו דין ע"א באיסורין אבל הר"ב בקכ"ז פסק כריב"ש סי' רמ"ה דקטן אין לו דין ע"א באיסורין ותמן לא איתחזק מקרי . ואכן פסקינן כתי' א' בפסחים ואי"ה בפריי לא"ח ובחדושינו לפסחים יבואר עוד :

החלק הד' בביאור חזקה המבוררת לשעה אלא שעשויה להשתנות . המ"א

בא"ח ח' סוף י"א כתב דציצית מדינא צריך לבדוק דעשויה לפסוק בכל שעה כמ"ש בי"ד ר"א סס"ה יע"ש ואי הטי לא הבינותי ראיה זו דהתם המקוה מוחזק להיות מימיו מתמעטין ולעמוד על פחות ממ"ה סאה בזמן מהזמנים ומש"ה אף שהוחזק מתחלה במ' סאה ולאחר הטבילה מדדו ונמצא מ' סאה אפ"ה צריכה לחזור ולטבול דל"ש לאוקמיה אחזקה דמעיקרא והשתא דהא שעה א' היתה חסירה ממ' סאה ושמא בעת הטבילה היתה חסירה משא"כ ציצית נהי דעשוי לפסוק לאו וודאי הוא . ויש לני הרבוי דברים במ"ש הש"ך שם אות קל"ה אע"פ שעכשיו שלם וכ"ש מהמחבר הוא אמת וליה מת"ש המחבר כ"ז שלא ידענו בעת הטבילה היה שלם משמע אע"פ שעתה שלם ומיהו מת"ש בסע"א מקוה שנמדד ונמצא חסר אין ראיה דאפשר דכאן מיירי בהתם דלא מדדו אחר הטבילה ולכן כתב שמכאן מוכח כן גם מקוה שאין מוחזק להיות מימיו מתמעטין ומדדו פ"א א"צ למדוד בכל עת ומוקמינן אחזקה דמעיקרא והא איכא חזקת טמא וברה"י מא"ל וי"ל דמה"ת להחזיק ריעותא דל"ש שיהא מימיו מתמעט וגדולה מזו בסכין בשחיטה שנאבד אחר השחיטה דאין מדרך הסכין לפגום ובהמה איתרע הכין לא איתרעי כמ"ש כ"ז הרא"ש בחולין והתם אי איתא לפנינו צריך לבדוק כיון דלפעמים מועטים דרך להתקלקל משא"כ במקוה אבל הא קשיא לי מ"ש המחבר בהס"ה בדין השני אבל מקוה שלא הוחזק להתמעט כ"כ לפחות ממ' סאה אע"פ שלפעמים מימיו עולין ופעמים מתמעטין צריך לחזור ולטבול ומ"מ כשר כדבר לעיין קודם הטבילה. משמע לכאורה שעכ"פ אין וודאי שתמיד יש בו מ"ה סאה אלא שלא הוחזק וכ"ז בספק א"כ אמאי א"צ לחזור ולטבול הא איכא חזקת טמא בר"י . ואי כיון דהעמיד מקוה על חזקתו תו ליתא חזקה דטמא ז"א דהתוס' נדה ב' ב' ד"ה התם משמע דאם היה הבית טהור באם נחסר הנגע סוף ז"ין ימי ההסגר היה הנכנס בו טהור אע"ג דהבית בוודאי טמא ואוקי אחזקה דמעיקרא מ"מ העמיד נברא אחזקתו כיון דבשעה וזמן א' אנו דנין על ב' חזקות כאחד וה"ה כאן וכ"ת כאן הרי טבל נפיך ההם נמי הרי בא לבית וכיון שמקוה זה עכ"פ הוחזק להיות מימיו מתמעטין ושמא נתמעטו פחות ממ' סאה אמאי טהור וכ"ת דהה"נ שאין טהור עד שנמדד המקוה אחר הטבילה והוא שלם דהשתא איכא תרתי במקום חדא כנראה ממרוצת דברי הש"ך לכאורה באות קל"ו שכתב כלומר שברי שלם לפנינו כו' אבל הא ליתא דא"כ מה כשר הדבר כו' וכתב הש"ך אות ל"ז שאין סומכין על החזקה במקוה שיכולין לבורו והא מדינא צריך לעיין קודם הטבילה כיון שא"כ בוודאי צריך לבדוק וודאי טוב ויפה לבדוק קודם הברכה

משום

מפני ברכה ג"כ כאמור ול"ע קצת :
וראיתי להט"ז בי"ד סימן של"ז אות ב' בא' שמת לו מת וא"י אם הוא תוך שלשים או לאחר שלשים כתב דל"ש לומר אוקי אחזקה ועד עתה היה חי דשעויה להשתנות ועתה מת לא אוקי אחזקה דמעיקרא והכלל העולה מדבריו דבלא עשויה להשתנות חזקה דמעיקרא עדיפא (עכ"פ) מחזקה דהשתא' ובעשויה להשתנות הני תרדי נינהו ומש"ה פסק באבילות לקולא. ולפי דבריו לכאורה בשולח גט לאשתו ונודע עכשיו שמת וא"י אם קודם נתינ' הגט או אח"כ זקוקה ליבם מספק והא דגיטין נותן בחזקת שהוא קיים דאמרינן עתה קיים וה"א כיון דבשעת נתינת הגט היה חזקה מבוררת לשעתה דחי הוא תו לא מגרע חזקה דהשתא שעכשיו שמת לחזקה דמעיקרא. ואמנם בנה"ך שם וב"ש באה"ע סימן י"ז אות פ"ד כתבו דשאני הכא דמלאו הרוג דאמרינן בעגלה של זה חי הוה יע"ש היטב הרי הדבר במחלוקת שנויה. וראיתי להתוס' יבמות ס"ח א' ד"ה רישא הקשו ספק בן ט' שנים נוקמי' אחזקה דמעיקרא ונוקמי' אשה בחזקת היתר וי"ל כיון דעכשיו הוא בן ט' איתרע חזקה דמעיקרא משמע חזקה העשויה להשתנות בכל רגע חזקה דהשתא עיקר ודמעיקרא כמאן דליתא דמי דאל"כ אלא ספק השקול אכתי אמאי אסורה בתרומה להוי תרתי במקום חדא דמעיקרא וחזקת אשה ולמ"ש התב"ש בי"ד ב' בשם הב"ח י"ל בזה. וממ"ש התוס' דהשתא דאתו קמן כו' משמע הא אם מיד בשעת הביאה היה מותר אם נולד הספק אף שאח"כ ידוע לנו שהוא וודאי עתה בן ט' מה בכך וכדאמרן :

והנה ראיתי לספרי יהושע בגיטין כ"ח א' כתב דהיכא דאיתרע החזקה לא מוקמינן מ"ה אחזקה והביא ראיה מפרק חרש (קי"ג א') דאשת חרש חייבים אשם תלוי וכ"כ התוס' כתובת כ"ג א' ד"ה תרווייהו עכ"ל הנה כבר כתבנו דבאה"ע סימן מ"ז וב"ש אות ב' משמע דב' אומרים קרוב לו וב' קרוב לה נמי דרבנן הוא וממ"ש התוס' כתובת אין ראיה דמדרבנן החמירו בע"א אומר דלכתחלה לא תנשא יע"ש ומאשת חרש אנן קיי"ל דרבנן הוא ולר"א דמספקא ליה נמי לא קשיא כ"כ דל"מ אם נאמר עתים חלים ועתים שוטה דחזקה העשויה להשתנות ואף אי נימא דעתא קלישתא מ"מ כיון דאנן מסופקין מה הוא מעשיו הה"ג ל"ש אוקמיה אחזקה כמו ספיקא דדינא וספק בעיא דלא אוקי אחזקה כמ"ש בכלל הספיקות ועתוס' חולין פ"ו א' ד"ה מאי טעמא שסיימו בדבריהם והשתא ל"ש אוקי אחזקה יע"ש :

ההלק החמישי חזקה שלא נתבררה לא הוה חזקה כלל עתוס' חולין י"א

א' ד"ה אתיא ולדידן דמכשירין הגבינות בי"ד סימן פ"א מטעם חזקה המבוררת מחמת רובא ועי"ד סימן נון במים ברא"ש וא"י אם הקיף המות דלא הוה חזקה מרובא דבהמה זו ילאה מהרוב עכ"פ דרובן אין להם מים ברא"ש כמ"ש רבינו המובהק בעל תב"ש בסימן ל' ול"א יע"ש ובפריי לי"ד האררכנו בזה לחלק בין גבינות למים ברא"ש ועתה"ר חולין י"א משמע דרבינו שמעון סובר דחזקה שלא נתבררה הוה חזקה אנן לא קיי"ל כן דלא הוה חזקה כלל בין לקולא ולחומרא ואף להצטרף עם אחרת דלהוי תרתי במקום חזקה לא הוה. והא דקדושין פ' סוקלין על החזקות חזקה ברורה היא מרובא דרוב אין עושין כן להיות איש אחר הרוק אחר אחר שאין סב ולהחזיק כאב ועמש"ל. וב"ש אה"ע סימן י"ע כתבנו לעיל גם חזקה מנגע איתרע עתה יליף מנגע וזה לא שמעינן ממכה אביו כ"ש דהתם חזקה מרובא וכדכתיבנא. ועיין בכור שור בקדושין פ' א' יע"ש וראיתי לספרי יהושע כתובת כ"ב ב' בתו' ד"ה הבא דחזקה שמוען הטועה ברי לי שהוא כפך החזקה נאמן. ומקדושין פ' א' סוקלין בנה מורכב כו' לא מכחיש ובפרט שהתרה בו ומקבל התראה ועפ"י עלמו לא הוה דחזקה מרובא הוא ושוב ראיתי בשו"ת

בשו"ת רמ"א ז"ל סימן ב' כתב מענין זה בדיני נדה יעו"ש. עיין במ"מ פ"ך מהא"ב הי"ג כתב כיון שהחזיק עצמו בכהן מעיקרא לא הוה התראת ספק לגבי נפשי' שכבר נאסר ע"פ שנאמן להחמיר על עצמו והשה אינה לוקה עכ"ל. משמע לכאורה דהא דבעינן שלשים יום בקדושין פ' שלא אמרו זה בני וזו אמי וכדומה הא אמרו כן א"צ שלשים יום או לאחר הבא עליהם צריך חזקה שלשים יום בא"א וכדומה וכה דאין אדם מת עפ"י עצמו באומר נתחייבתי מיתה בב"ד פלוני שמא מהמחכים למיתה הוא והבאה"ע סימן י"ע בח"מ וב"ש ול"ע. ומ"ש המ"מ דלא הוה התראת ספק הנה בה' סנהדרין משמע דפסק הר"מ ז"ל דשמיה התראה ואולי צ"ד אלא דה"ק דהוה ספק:

החלק הד' אם מחזקינן מאיסור לאיסור לכאורה במחלוקת שנויה דרש"י ז"ל בחולין פ"ק ובילה פ"א פירש בהמה בחייה בחזקת איסור אמ"ה אבל התו' פירשו איסור שאין זבוח ועיין שבועות ס"ד א' בתו' ד"ה האוכל אי יש איסור שאין זבוח ומשמעות הפוסקים דאין מחזיקין מאיסור לאיסור כדמוכח ביבמות ל"א ובהמה בחייה שאין זבוח ועתה"ד יבמות שכתב לחלק בין איסור לאיסור יעו"ש ובפריי לי"ד כתבנו מזה. עמ"א א"ח הס"ז ופר"ח י"ד סי' ס"ג ממקום למקום לא מחזקינן מזמן לזמן מחזקינן ושם בה"פ אי"ה יבואר ועיין נדה ג' שרץ שנמצא במבוי. גם כתבנו במ"א חזקה דהשתא נגד חזקה דמעיקרא י"א דליתא כלל דלא גמרינן סוף טומאה מתחלת טומאה או דחזקה דמעיקרא עדיפא כמו שהארכנו בספ' ג"ו אבל אי לא הוה כלל חזקה דמעיקרא רק חזקה דהשתא אלימא ומחזיקין למפרע מזמן לזמן לא ממקום למקום כאמור:

ודע דהא דקיי"ל הולכין בתר רובא וחזקה הוא דליכא לברורי בקל כ"א ע"י טורח גדול כבדיקת ח"י טריפות הא יש לברורי בקל ע"י שאלה מבררינן כההוא דר"פ לישייליה חזקה מרובא הוא ובי"ד א' שיילינן ובי"ד ק"י ס"ה א"ל לברר אפשר בדיקת הריאה כגוונא דהתם הוה קלת טורח הא שאלה צריך לברר דלית טורח כלל ועמ"י כלל כ"ט אות ח' ועיין בתורת השלמים ה' נדה קפ"ה אות א' ס"ש עם חזקה א"ל שאלה ולפ"ז ה"ה בי"ד ק"י ס"ב עם רובא. ואפשר לחלק בנדה דרכה לטבול יעו"ש. ומהא די"ד א' המיעוט מיעוטא דמיעוטא הוא ואפ"ה צריך לשאול להוציא מחזקה ומנדה כתבנו דאין ראיה דדרכה לטבול ועט"ז וש"כ אפילו ילדה יעו"ש. ועיין בכורות פ"ד מ"ג ברא"ש ותי"ט שם וש"ש לחומרא בדרבנן כתבנו מזה במ"א ובשו"ת מגידות האריכתי בלשון הר"מ ז"ל בה' בכורים וי"ד ש"ו סג"א ובכו"ת ב"ק ל"ה א' האריכו:

ובהא דאמרו חזקה אין אדם עושה בעילתו זנות עמ"ל פרק עשירי מה"ג הח"י חידוש דאם נדה אעפ"י שהוא לא ידע מ"מ באשה עברה כרת ולא חששה ג"כ לבעילת זנות יעו"ש וחילק בין ה' תמורה פ"ב ה"ב ג' בהמות כו' אעפ"י שעושה בשתיים איסור בשלישית אמרינן דלא שביק היתרא בשלישית משא"כ בחד מעשה אי עושה איסור א' אמרינן ה"ה דעושה איסור ב' יעו"ש. ואם עושה איסור דרבנן אם נאמר אכתי לא שביק ועביד איסור תורה כמו שניות וכדומה עב"ש אה"ע סימן ל"ח סל"ה איסור בלא כתובה דרבנן אפ"ה מקשה ע"ש. ועיין חולין ד' ב' ברש"י ותוס' ד"ה מותר משמע וודאי לכאורה דחמץ לאחר פסח מ"ה אסור ל"ש היתרא ד"ת אעפ"י שעביד איסור דרבנן ולר"ש אף שאינו רק דרבנן מ"מ לכרויה פורתא עושה כ"ש בכאן שמרויח לאו א' זנות קדשה ואי חזקה דאין בעילה זנות דרוב ישראל כשרים וזה אינו מהרוב ה"ה חמלן פל ע"ע נמי הכין הוא ואפ"ה מה שיכול לכרויה עושה ול"ע:

ופש גבן לברורי דבר א' והוא דקיי"ל רובא וחזקה

וחזקה מ"ה רובא עדיף ומדרבנן אמרינן סמוך לחומרא באיסור תור' הא בדרבנן לו הספק ספקו לקולא וכמ"ש בפריי לי"ד ק"י . ואמנם צריך שיתייחס אליו ב' תנאים אז בד"ת לחומרא מדרבנן הא' דאם מיעוטא דמיעוטא לא אמרינן סמוך לרבי מאיר וכ"ש לדידן מדרבנן כמ"ש הרא"ש ז"ל בחולין י"א רוב מצוין לא אמרינן סמוך חזקה כו' דהוה מיעוטא דמיעוטא. הב' דווקא שנולד דבר מה שיש מקום להספק לחול הא לא"ה לא אמרינן סמוך ומש"ה אין בודקין אחר נקובת הוושט במקום הראוי לשחיטה אע"ג דחזקה שאין זבוח כמ"ש התוספ' ב"מ כ' ב' ד"ה איסורא אלא דמה"ת להחזיק ריעותא ומיעוטא דמיעוטא לא הוה דהא יליף מכאן דאזלינן בתר רובא . ובפריי לי"ד ק"י בע"ז ושפתי דעת י"ד כתבנו אי ברובא דאיתא קמן כמי אמרינן סמוך הארכנו שם :

ועיין בא"ע סימן י"ט בח"מ וב"ש דמשמע היא וכוה שאמרו אין לוקין עד שהוחזקו שלשים יום ול"ע מסימן ג' דמשמע דלוקה עפ"י עצמו ולענין אמתלא עשו"ת הנדפסים בלבוש באבן העזר ובח"מ וב"ש שם . וכהן שאמר כהן אני אסור לישא חלולה דהויא אנפשיה ח"ד אף בדרבנן ומוליא ואפילו הוחזק ע"י הקול שלשים יום בעיר מוליא ול"ד לי"ד ר"א בספק דרבנן י"א אף דאיכא חזקה אמרי' להתיר אבל נ"ם לכאן דחזקה דהכא מחמת רובא הוא וגם שי"ל איסור שבל מש"כ כאן ואני לא באתי כ"א לעורר לב המעיין בלבד :

כלל יג

אבאר בו ספק טומאה ברה"י ורה"ר ואכלול בו דיני שאר איסורין קצת דע דספק טומאה נשתנה מספק איסור בכמה דברים דספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור בספק א' וברה"י טמא אף באלף ספיקות ולוקה עליו בוודאי כסוטה וספק איסור ספק א' אסור ברה"ר וס"ס אף ברה"י מותר וכמעיין בתו' חולין ט' ב' ד"ה התם ונזיר נ"ז א' ד"ה באומר וסוטה כ"ח ב' נראה כסותרין דבריהם דבחולין כתבו דבמסקנא כמי תרווייהו צריכא הלכתא וחזקה ברה"ר דהלכתא כ"א היכא דליכא חזקה . וחזקה היכא דל"ש הלכתא כשני נזירים דא' טמא וודאי ול"ד לסוטה אפ"ה אוקמינן שיהיה אחזקה ובנזיר כתבו דבמסקנא לא קאי הלכתא כלל אלא מטעם חזקה ובסוטה כ"ח ב' ד"ה מכאן כתבו דהלכתא צריך במסקנא דסד"א גזירת הכתוב הוא דספק טומאה טמא מסוטה ולא מהני חזקה אף ברה"ר להכי צריך הלכתא ברה"ר ולהעמיד על החזקה ובע"ז צ"ז ב' ד"ה הא נראה לכאורה שכיוונו למ"ש בסוטה כמלינו למידין לדינא לפי מ"ש בסוטה נגזיר וע"ז דהיכא דאיכא ברה"ר טהור הא ליכא חזקה טמא ברה"ר ככל ספק איסור וכפי מ"ש בחולין ברה"ר היכא דאיכא חזקה טהור אף דבר שאין דוחה לסוטה והיכא דליכא חזקה טהור בדבר שדומה לסוטה וע"ש ועתי"ט פ"ח דעדיות מ"ד ופ"ד דטהרות מי"א . ועת"ו פסחים יו"ד א' ד"ה הלך וד"ה בבת אחת כתבו דאף ספק טומאה ברה"ר טהור אם נגעו שניהם בככר תרומה טמאה וודאי והאוכלה במיתה (ל"ע מ"ש במיתה עיין שבת פ"ק) עוד כתבו בב"א שאין מדרבנן ומ"ה אוקמיה אחזקה ועש"ך ופר"ח בי"ד קי"א שכתבו דבדרבנן בשני ב"א בזא"ז תולין להקל ועמ"ש בפריי שם ולמדנו מתו' דספק טומאה ברה"ר לא אסרה תורה הא נגעו שניהם בככר הוה וודאי טמאה :

יראה לי ע' חניות מוכרת בשר שחוטה וא' נבילה או ע' לבורין כה"ג דקיי"ל פירש א' מהן שלא בפניכו מותר ואף שתיים אחרונות יש מתירין עבי"ד ק"י ובש"ת דרבי נועם ופירשו א' א' עד שאח"כ נמצאו כולן מונחים בב"א לא אמרינן הואיל והותרו מעיקרא הותרו והאסורים אם הם חכר"ל דיש כאן וודאי איסור ועי"ד ק"ט ואסור מדרבנן :

והנה

והנה בפסקים יו"ד א' בב"א טמאין היינו אף באיסור וטומאה דרבנן ועי"ד קי"א ובהר"מ ז"ל פ"ב הי"א מה' חו"מ ובמ"ל שם שתמה על הכ"מ שכתב דלהר"מ ז"ל בדרבנן אף בב"א טהורים יע"ש והעלה דכל שיש כאן בה' מהם וודאי איסור אף בדרבנן בב"א שניהם אסורים וספק איסור אף בב"א שניהם מותרים בלא ס"ס דלא מחזי כשיקרא והאיה מכוונת כ"ז א' אם יש מחבואה א' יע"ש. ולפ"ז יצא לנו דין חדש ב' קדירות של שני ב"א ונפל לא' מהם ספק איסור דרבנן שיש בו חזקת איסור הדמיון חתיכה שיש ספק אי נמלחה או לאו עי"ד ס"ט בנה"ך שחולק על הט"ז ואוסר דאוקמיה אחזקה דמעיקרא שלא נמלחה וכדומה לזה דהשתא אף באו שניהם בב"א יש להתיר דהא שבשלו דרבנן שאני אומר שמא כו' ולא מחזי כשיקרא ומהיא דכתובת מחבואה מללת והא כב"א דמי והבויה אסורה לכהן ולא אוקי אחזקה דרוב עכו"ם פרולים ואפ"ה לא מחזי כשיקרא כואיל ומ"מ מחמת ספק אסורה ה"ה חזקה כה"ג ומיהו התם רוב עכו"ם אפשר לאו רוב גמור דאל"ה מ"ה ליתסר ועת"ו כתובת ט' רלון רוב מדרבנן וי"ג ב' ברש"י ד"ה לזו ופני יהושע שם משא"כ חזקה אלימתא. ומ"מ יש כאן ס"ס ג"כ שמא נמלחה ושמא לאחרת נפל וכ"ת ס"ס במקום חזקה לא מהני זה בד"ת וס"ס כרובא וסמוך הא בדרבנן הוה ספק שקול לקולא. וכ"ת ס"ס שכ"א סותר חבירו לא הוה ס"ס עת"ו ב"ק י"א א' י"ל התם ב' הספיקות סותרים זא"ז וגבי ב' בתים בדוקים לכאורה לא משמע כך ועמ"ש בפריי לי"ד ק"י וג"ו ואי"ה בה' פסח יבואר עוד. וכן הדין בספק איסור תורה שנפל לא' מב' קדירות של ב' ב"א במינו ויש רוב עכ"פ אף דאין להתיר מס"ס שהספק א' בגופו עי"ד ק"י מ"מ יש להתיר שתיהן בב"א דלא מחזי כשיקרא. ועי"ד ק"י בש"ך גבינות עכו"ם הואיל ומחמת חשש היסור תורה אסרו לא אמרינן ספק דרבנן לקולא וגם ס"ס לא ליש פוסקים יע"ש ל"ק משבויה מחבואה א' מללת דהתם נולדו ב' הספיקות ביחד ועת"י כלל כ"ט ופריי לי"ד ק"י וכאן אין להאריך: ודע דהר"מ ז"ל בה' שא"ה פט"ז ה"א כתב שם מפני מה טהרו חכמים ספק טומאה ברה"ר כו' אם טומאה וודאית נדחית ק"ו ספק טומאה שאיסור כל הספיקות מדבריהם כמו שביארנו בה' ביאות אסורות ומפני מה החמירו ברה"י שהרי סוטה כו' עכ"ל ויש בו מקושי הסברה מ"ש ספק מדרבנן משמע אף בטומאה גם ממ"ש ומפנין מה החמירו משמע חז"ל והנראה מדבריו פ"ט מה' ט"מ הי"ב דבטומאה כמי ספק לחומרא מדרבנן וכבר הקשינו בס' ג"ו וכאן יותר קשה והא ברה"י הלכתא מסוטה ושורפין תרומה וקדשים והבא למקדש שוגג מביא קרבן ומזיד לוקה דבוודאי הוא וברה"ר הלכתא מסוטה או מטעם חזקה ועיין בטהרות פ"ד מ"ז אלו ספיקות שטהרו חז"ל ומני רה"ר ועתי"ט שם משמע דברה"י דרבנן. וברה"ר הקילו. והבור הייתי לומר דה"ק כיון דכל הספיקות רבנן אחמרו ביה (לשיטתיה) א"כ קשה מפני מה הקילו בספק רה"ר ולזה אמר שמלאו סמך אם טומאה וודאית וז"ש שאיסור כל הספיקות מדבריהם פלושי מפרש דמ"ה הוצרכו למצוא סמך משא"כ אי ספק מ"ה לחומרא א"ל לסמך אלא הלכתא או חזקה וזה לא ניתן להאסר כלל ואין הלשון סובל זה כלל. וי"ל דספק ברה"ר אף היכא דליכא חזקה והלכתא רק נרה"י לא נרה"ר ומש"ה אמר דברה"ר טהור דמטומאה ליכא למילף וכיון שכן תו איסור כל הספיקות מדבריהם ובטומאה מלאו סמך הם טומאה וודאית נדחית כו' ואמנם מה שסיים ומפני מה החמירו ברה"י משמע מדרבנן קשה דהא מ"ה הוא כוודאי כאמור. וראיתי להמבי"ט ז"ל בקרית ספר ה' שא"ה פט"ז ה"א כתב דבר חידוש דס"ס ברה"י טמא מדרבנן לא מ"ה דמסוטה ליכא למילף והביא ד"ה ב"ב ה"ה ב' ד"ה

ד"ה רבי אליעזר ומשם אין הכרע במ"ש דאמרי רבנן יע"ש ור"מ כתב שם כיון דחזקה לא מהני בסוטה מה לי חד ספק או ס"ס ועמ"ש בפריי לי"ד ק"י ובפני יהושע כתובות בקו"א באלמנת עיסה למ"ד ס"ס לא עדיף כחזקה ומ"מ י"ל ס"ס עם חזקה מהני ולפ"ד המבי"ט י"ל מ"ש הר"מ ז"ל ומפני מה החמירו בספק היינו ס"ס ברה"י וסיים מסוטה דחזקה לא מהני ה"ה ס"ס ועתוס' י"ט מ"ד פ"ו דטהרות שכתב איידי דה"י נקיט רה"ר והר"מ ז"ל היפך הדבר בפח"י מהלכות שא"ה ולכאורה ברה"ר נ"מ באין חזקה ודבר שא"א להיות כסוטה ואפ"ה ס"ס טהור והדומה ועדיין צ"ע. ובהיותי עוסק בענין זה ראיתי מה שיש לעיין בטהרות פ"ה מ"ג אמרתי להעתיק יפה. כתב הר"מ ז"ל פי"ט מה' שא"ה הלכה אבג"ד ב' שבילין כו' והנה בהל' א' יש ג' חילוקי דינים הא' ב' שבילין טהור וטמא והלך בא' ועשה טהרות ובשני ועשה טהרות ולא טבל בנתיים הראשונות תלויות והשניים נשרפות ואם הזה וטבל והלך בזה יש חילוק אם הראשונות קיימות שתיהן תלויות ואם נאכלות קודם הזיה וטבילה השניות טהורות והנה בדין הראשון ראשונות תלויות א"י למה דברה"ר מיירי נימא ספק טהור דהא השניות וודאי טמאות שוב י"ל לטהר הראשונות. שוב ראיתי במ"ל ד"ה עוד הרגיש בזה ומביא תוספתא שסוברת באמת כן שהראשונות טהורות יע"ש הביאה ג"כ הר"ש ומ"מ הלכה כסתם משנה דראשונות תלויות ואולי הטעם דאם מטהר הא' ומטמא הב' בוודאי יאמרו קמו רבנן ואשכחו דשביל הא' טהור והב' טמא ואם יהלך א' בשביל הב' ישרפו טהרות בחנם או יכנס למקדש יביא קרבן. גם הוה כחוכא קלא ובדין הב' שטבל בין הילוך הא' לב' יש חילוק אם נאכלו הא' השניות טהורות בספק דשמא שביל הא' טמא והבר טבל ואם שניהן קיימות וא"א לטהר שתיהן שא' מהם וודאי טמאות שתיהן טמאות מדרבנן ומ"ה טהרות דאוקי הא אחזקה דומיא דב' ב"א בב"א ה"ה באדם א' הה"נ. ומיהו ה"מ לאכול לשני ב"א הא לאדם א' משמע מ"ה אסור כמ"ש התוס' פסחים יו"ד א' בב' ב"א יע"ש. וראיתי להמ"ל שם ד"ה עוד כתבו התוספת בכתובות בבאו לשאול זא"ז שניהם טהורות לא שיאכלום אדם א' דיאכל ודאי טומאה. כתב דזה לסברת התו' שסוברים יבש ביבש שנתבטל אסור לאדם א' לאכול שתיהן משא"כ לסברת הטור בי"ד ק"ט יע"ש ולא הבינותי דלכאורה אין הנדון דומה לראיה דיבש ביבש מטעם ביטול ברוב קאתינן עליה ונעשה הכלו היתר משא"כ ספק טומאה ברה"ר התירה התורה ספק כזה משא"כ היכא דאיכא וודאי היסור דומה לספק ממזר היכא דיש וודאי איסור עפר"ח ק"י בי"ד. גם מה שסיים מ"ש מר"ן בי"ד ק"י יש לעיין ביה אין מקומו פה:

והנה בדין השני דאם טבל והזה בין הילוך להילוך אז הדין הוא כך דאם הלך ועשה טהרות בשניה ואחר עשיה נאבדו או נאכלו הראשונות השניות תלויות כיון שהיו השניות שעה א' באיסור ששתיהן היו קיימות מה יוסיף תת לה לאחר שנאבדו וה"ה שמ"ל שם ד"ה שני. ואם נאבדו לאחר ההילוך קודם עשיה ג"כ שניהן טמאים כמו שאומר דכיון דהלך בשביל הב' והראשונות עדיין קיימות א"כ הראשונות וההולך שניהן טמאים מספק דא' מהן כטהרות או האדם וודאי טמא א"כ עכ"פ שניהן טמאים מספק מדרבנן עכ"פ וכיון שהן אף שנאכלו הראשונות האדם נשאר בספק טמא וא"כ כשעשה השניות הם טמאים מספק ולא יתכן לטמא האדם ולטהר השניות ואין חילוק בין נאבדו או נאכלו וצ"ע ממ"ש הר"מ ז"ל בה' שא"ה מתקן טמאים וחביות הכורה ואפשר ס"ה כאן והיכא שנאבדו קודם הטבילה והזיה בזה יש חילוק בין נאבדו לנאכלו דאי נאבדו האדם שהלך והשניים טהורים ואי אכלן איש אחר (לא ההולך) ועדיין לא טבל האיש האוכל

שניהם טמאין האיש האוכל וההולך בשביל הב' כיון דא' מהם וודאי טמא. ואי טבל האיש האוכל הרי המהלך טהור · ואם ההולך בעצמו אכל טהור ושהורים השניים כאמור. ולפ"ז מ"ש במשנה ובר"מ ז"ל נאכלו והזה וטבל דווקא הוא דאי נאכלו לאחר הטבילה ממ"נ דאם אדם אחר ועדיין לא טבל האיש האוכל הרי ההולך והאוכל והשנים טמאים ואי ההולך אכלם הרי נטמא במה שאכל אוכלים טמאים אם היה כשיעור חצי פרס ולכך אמר דנאכלו קודם הטבילה וקודם הזיה לאו דווקא אלא קודם טבילה. והאי נמי אכלם אדם אחר וטבל נמי דינא הכי כדכתיבנא ולפי זה בתוספתא שהביא המ"ל נאכלו או נאבדו ונשרפו קודם עשיית השניים טהורים אף אם נאמר דקודם עשיית הב' אנאבדו קאי כפי הבנת המ"ל שם מ"מ איך יצוייר זה והא ההולך והטהרות שניהם בספק והא' מהם וודאי טמא וא"כ שניהם טמאים מספק ומה יוסיף תת כח אח"כ שנאכלו הראשונות וכיון שנגרא טמא מספק ה"ה וודאי מה שנגע בשניות שהם תלויות:

ונוראות נפלאתי על אדונינו המ"ל שכתב דהתו' בנאבדו ונשרפו ומש"ה כל שהיה קודם עשיית השנים טהורים ואיך יתכן זה ולא די לנו הצער כזה אלא שהוא ז"ל כתב בתחלה בפירוש להיפוך כמ"ש וממה שיתבאר לקמן אם אדם אחר אכלן והראשונות קיימין בשעה שהלך בשביל הב' המהלך והשניים טמאים ומה דנקיט ועשה טהרות משום סיפא נקיט לה. ויראה בזה דהיה יכול לומר וטבל והלך בשני אם קיימים הראשונים הם והמהלך תלוים ואם נאכלו המהלך טהור אלא משום סיפא דלא טבל דפשיטא דטמא הוא ולהכי נקיט ועשה טהרות לומר שאף השניים טמאי'. ומה דכ' ונראה דבדווקא נקיט ואכל קודם הזיה דנראה כו' יראה בזה דלא משכחת בע"א כיון דאכלם קתני ואם הוא האוכל הרי נטמא במה שאכל אחר הטבילה אוכלין טמאים ואי אחר אכל ולא טבל והרי קיימים שניהם האוכל וההולך ושלשתן טמאים · והא דתנן אם הא' קיימות שתיהן תלויות ה"ה פשיטא דהאדם בספק אלא דרבותא קמ"ל שאף הטהרות שניות תלויות שוב ראיתי שהמ"ל בעצמו העיר בזה בד"ה שוב. באופן דאם היו הראשונות קיימות היו לאחר הילוך הב' המהלך עכ"פ טמא ואז אף אם נאבדו קודם עשיית השניים ממילא השניים טמאים מספק כמ"ש כל זה לעיל והמשנה פ"ה דטהרות לא התוספתא:

אמנם חזות קשה ראיתי במ"ש שם המ"ל דאם היה שביל הא' רה"ר והב' רה"י המהלך והטהרות הב' טמאים וודאי מ"ה כדין ספק רה"י והראשונות אם קיימות תלויות מדרבנן ואם שביל הא' רה"י והב' רה"ר הראשונות טמאות וודאי מ"ה והשניות תלויות מספק עכ"ד הנה במה שטימא הראשונות מספק אם קיימות ומה שטימא המהלך והשניות מספק אם עדיין קיימות הראשונות לא ידענא על מה כיון דבע"כ בהזה וטבל בין הילוך להילוך וא"כ ליכא למימר מה חזית ואמאי לא נימא בשביל היחיד יש בו טומאה כי כן גזירת הכתוב ובשביל הרבים טהור הוא ואין בו ספק כלל בין שיהיה שביל הא' רה"י או שביל הב' רה"י סוף דבר לא ירדתי לעומק כוונתו בכאן על מה עשה אדונינו ככה לומ' דהטהרות שעשה על שביל הרבים שיהיו טמאין מספק ועמ"ש בפריי לי"ד קי"א בדין ב' קדירות וא' היה ספק ד"ת:

עוד ראיתי להמ"ל שכתב דהא דאמרינן נפל א' לים הותרו האחרים היינו קודם שנודע התערובות דאל"ה לא מהני כמו כאן כל שהיה בספק לא הותר לאחר שנאכלו יע"ש והנה מלבד שלא מצאתי לא' מהפוסקים שיאמרו דבר זה אדרבא להיפוך מצאתי שהרי בי"ד ק"י בדבר חשוב נאבד או נאכל בשוגג הותרו כולן ומדהוצרך לומר בשוגג ע"כ לאחר שנודע התערובת דאל"כ ל"ש שוגג ומזיד ועוד דא"כ מה

מה מהני קודם שנודע הספק אך קודם שנולד בעינן ובידיעה לא איכפת לן מידי דאטו אם הלך בב' ולא נודע לו השבילין הללו כלל ונאכלו הראשונות ואח"כ נודע לו שהלך גם בראשון האם אמור יאמר כן אלא דל"ד כלל להם. בדברים החשובים חז"ל נתנו עליהם דין קבוע מדרבנן וכל שנתפרד הקביעות הקילו ומש"ה כי נאבד א' מהם נתבטל עתה מחדש ברוב ותולין לומר האיסור נאבד משא"כ ספק רה"ל או ספק דרבנן שאין היתר אלא מכח שאני אומר וכל שהיה שעה א' בספק שא"א להתיר ולעשר שניהן שוב אף שנאבד אח"כ אין להתיר באופן שדבריו שם צ"ע וישוב דעת:

ויצא לנו הדין בב' קדירות כמוזכר בי"ד קי"א דאם נאבד הא' קודם עשיית הב' מותר ואם אח"כ אע"פ שלא נודע עד שנאבד אסור הדמיון בזה בקדירה א' נפל מבהמה שהיו ב' טחולין דבוקין בסומכיה דטריפה מספק שמא כל יתר כנטול מכל וכל וכשר ושמא כנטול ממקומו וטריפה והיה שם רוב דמ"ה במינו מותר ומדרבנן אסור ואמרינן ספק דרבנן לקולא ואף ע"י גלגול לא אמרינן ספק דרבנן לקולא מ"מ י"ל אם לא נודע הספק עד אחר התערובות אפשר דמהני בס"מ כמ"ש בפריי לי"ד בק"י או דספק אם נפל כלל לקדירה ונאכל ואח"כ נפל לקדירה שניה איסור מבהמה שהיה שני כבדים דטריפה מספק על זה הדרך שניה כשירה ואם הראשונה קיימת לאחר מעשה השניה אף שנאבדה אח"כ השניה אסורה מספק וכן הדין באיסור דרבנן לב' קדירות וא"י באיזה מהן אף שנאבדה הא' אסורה השניה מספק וכדכתיבנא כאן: ועתה הבוא נבוא לבאר בדין ב' קדירות כמוזכר בי"ד קי"א. פשיטא לי אם א' אסורה מספק תורה ואח"כ נפל א' דרבנן וא"י לאיזו תולין הקלק' במקולקלת דבלא"ה קדירה זו אסורה גם ב' קדירות היתר ונפל איסור דרבנן לא' וא"י באיזו שתיהן אסורות ואח"כ העמיד עוד קדירה שלישית ונפל איסור דרבנן וא"י לאיזו משלשתן תולין הקלקלה בשתים הראשונות אע"ג דגם הם מספק מה חזית אפ"ה כבר נאסרו ואם שא"ל לראי' אביא. ומנא אמינא לה מהא דכתב הר"מ ז"ל שם ה"ד שני שבילין א' טמא וא' טהור והלכו ב' ב"א טהור וטמא ואפילו תלוי וטהור תולה הטהור בתלוי וע"כ ברה"ר מיירי דאי ברה"י טמאים שניהם בוודאי כספק טומאה ברה"י וברה"ר ובאו שניהן לשאול בב"א או עליו ועל חבירו דתלה טמא מדרבנן ואפ"ה תולה הטהור בתלוי וה"ה כאן וכאמור. ואל תשיבני מכתמים המבואר בי"ד ק"ץ דאם שאלה חלוק לבעלת הכתם דאין תולה בה ועיין נדה דף סמ"ך דמשמע לכאורה הטעם כיון שאין טמאה אלא מספק לא תלינן בה י"ל דווקא כתמים דא"ל מעלמא אתי ולא הוחזקה ברואה א"כ מה חזית דתלית הכתם בראשונה אימא בשניה משא"כ בשאר איסורין דרבנן והמעיין במנחת יעקב בתורת השלמים יראה שכדברי כן הוא. וא"כ ל"מ אם נאסרו הראשונות בוודאי דרבנן אפילו בספק כה"ג דל"ש תו מה חזית השלישית מותרת. הן אמת מהא דטהור ותלוי י"ל תלוי ד"ש כההוא דב' נזירים דאינו דומה לסוטה א"כ י"ל מש"ה תולה הטהור בתלוי כי הא דהוה ספק תורה ואמנם מסתימת הר"מ ז"ל משמע אף תלוי דרבנן הדמיון שביל א' טמא וטהור והלכו ב' ב"א טהורים ושאלו בב"א דטמאים מדרבנן מספק ואח"כ הלך התלוי ומכור וכדאמרן והא דתולה הטהור בתלוי לאו למימרא והתלוי וודאי עתה וכ"מ אי נגע אח"כ בתרומה שתהא נשרפת די"ל דאינו כן והא דשאלה חלוק לנדה סופרת ז' נקיים דתולה בה וצריכה לספור מחדש ז' נקיים בכבר הוחזקה רואה משא"כ כאן ועיין בפריי לי"ד קי"א מ"ש שם. ואי תרומה נשרפת בטומאה דרבנן ער"מ ז"ל ה' תרומות עיין בסמוך:

כללא דמלתא מהני מילה מעלייתא דכתיבנא בטומאה יצויר ספק תורה וספק

דרבנן

דרבנן בין ברה"ר ובין ברה"י. ברה"י כההיא דב' נזירין באומר ראיתי טומאה ארקה ביניהם דל"ד לסוטה שניהם טמאים ספק תורה וברה"ר בבאו בב"א טמאים מדרבנן. ובזה"ז טהורים דאוקי אחזקה בלא ילפותא דסוטה והיכא דליכא חזקה אפ"ה ברה"ר טהור מסוטה והיכא דל"ד לסוטה אף ברה"ר טמא מספק תורה עת"ו תולין ע' ב' באורך. ולענין אי שורפין בטומאה דרבנן עת"ו שבת י"ו א' ד"ה עבדו ובהר"מ ז"ל פ"א מה' כלים ה"ה יע"ש:

עוד אבאר לך מ"ש הר"מ ז"ל בה"ג ע' ככרות טהורים ונתערב ככר טמא ואכלו ה' ב"א ואח"כ אכלו ה' ב"א הראשונים טמאים שאין להם במה לתלות והאחרונים טהורים שתולין בראשונים והוא תוספתא פי"ז טהרות כמ"ש הכ"מ וצריך ביאור דע"כ בדבר חשוב איירי דאל"כ בטל ברוב כמ"ש פ"א מה' שא"ה נבילה בשחוטה שאפשר כו' וה"ה בככר שאפשר שיתעפש ונפסל מכלב ורק מדרבנן בדברים חשובים ובלא"ה טומאת גויה מדרבנן וכיון שכן נימא ספק דרבנן לקולא אף ברה"י ולומר שאכלו הטהורים כמ"ש הנ"ל שם ד"ה ומ"ש רבינו. שכ"ה בפ"ד מי"א דטהרות וי"ל דמיירי שאכלו האחרונים קודם שטבלו הראשונים וה' הראשונים בב"א אכלו א"כ כיון דא"א לטהר כולם הראשוני' טמאים דהו' כטהרות והאחרונים תולין שהאכל הטמא באכילת ראשונים שהא אכל ה' ככר ואח"כ ט' כולן טהורים לבד הא' ואם טבלו הראשונים מטומאתן כולם דאי טבל א' מהם כולם טהורים דליכא ניגוד שיכחש א' חבירו כאמור ואי"ה בכלל שאח"ז יבואר עוד:

כלל יד

בו אבאר כל מיני איסורין שיש להם ביטול ואין להם ביטול וחקירות רבות בדבר שיש לו מתירין ומטבע דאין ביטול אם מ"ה או מדרבנן ואפשר מטבע יש לה ביטול:

דע שמדריגות יש בביטול איסורין יש בטילין ברוב ויש בששים או בטעימה ואכן לא נוהגין בטעימה כ"א תרומות לכהן וכדומה וכדבעינן למימר לקמן אי"ה. ויש בס"א ויש בק"א ובר"א ויש לחד דיעה באלף ואכן לא קיי"ל כן ויש שאין בטילין בכמה אלפים. ודרך כלל אומר כי הדברים שצריכין יותר מששים הוא רק מדרבנן ואמנם דברים שאין בטילין כלל יש מהם מד"ת ויש מד"ס והנני אבאר אותם בעז"ה אחת אל אחת. הדבר אשר הוא בטל ברוב הם על שני דרכים או איסור דרבנן שאין לו שורש מ"ה כחלות ח"ל וכדומה וי"א בש"ע נ"כ בטל ברוב וגבינת עכו"ם וחמאה עי"ד בקי"ב וקי"ג כן לח או יבש כל שאר איסור דרבנן צריך ס'. ובאיסור תורה יבש ביבש במינו ברוב ואחרי רבים להטות וכבר הקשינו בי"ד בפתיחה לשער התערובו' למ"ש התו' זבחים ע"א נסקלים בנשרפים דלא אזלינן בתר רובא לעשות נגד המיעוט וי"ל דהר"מ מרוטנבורג דהשליך א' מדינה היא עי"ד קי"ט ובא"ת ס' מדרבנן אטו יבשלם יתן טעם ואף להר"מ ז"ל עכ"פ דרבנן הכין הוא ובלא במינו ס' אטו א"מ ויש דיעה הובא בא"ה דא"מ ביבש מ"ה צריך ס' ויש דיעה אפילו יבש במינו ס' מדרבנן והוא דעת רש"י והר"מ והר"א ז"ל אכן לא קיי"ל כן עש"ך י"ד ק"ט ופרי' שם. אמנם הדברים שאין בטילין בס' כתרומה במינה (דבא"ת בטלה כשאר איסורין) מדרבנן וקרא הרמותם אסמכתא ובא"ת בס' וצריך להרים א' מהן שהרמה ביד כהן מפני גזל השבט ושאר איסורין א"צ להרים כלל. וערלה וכ"ה בר"א עם האיסו' במינם ושלא במינם בטילין כשאר איסורין ומדרבנן. בריה י"א באלף או בתקל"ט ואכן לא קיי"ל כן עי"ד. יין נסך וודאי אוסר במינו במשהו מדרבנן משום חומרא דעכו"ם. וחביות בחביות אם חשובות אוסר ושבעת בשבעת משום ד"א ול"ע דברים החשובים בי"ד ק"י באלף לא בטל והר"ל אפילו איסור הנאה ובריה באלף

לא

לא בטל ואפילו שלא במינו עש"ך י"ד בסי' ק"י א' וכל אלו מדרבנן ודבר שיל"מ יש דיעות מ"ה במינו לא בטל ולקמן אי"ה אבאר די"ל דכ"ע מודים דמדרבנן לא בטל במינן הא מ"ה בטל:

והנה הכ"מ פ"ז ה"ו מה' מעילה דמטבע אין לה ביטול דהוה דשיל"מ ועוד מטבע חשיב ולא בטל ע"ש דשיל"מ דיכול לחלל ומשמע לכאורה דשיל"מ מ"ה לא בטל דאל"כ איך מביא קרבן ועמ"ל שם בשם מהר"י אלפנדרי ז"ל אי מדרבנן לא בטל אי מביא קרבן. ומ"ש חשוב הוא וודאי מדרבנן קשה איך מביא קרבן. ועמ"ל שם הביא דיעות מטבע בטל מדרבנן והקשה מע"ז בקשו לגנוז כו'. דשיל"מ דלא בטל במינו יש ב' טעמים א' עד שאוכלו באיסור ע"י ביטול תמתין עד למחר כמ"ש רש"י ביצה ויש טעם הר"ן דפלוגתא דר"י ורבנן בדם הפר ושעיר ורבנן מצות אין מבטלין פירוש שהניחן ביחד משא"כ איסור והיתר ומשא"כ דשיל"מ ולפ"ז יש קצת מקום לומר דשיל"מ מ"ה לא בטל עמ"ש בפריי לי"ד ק"א מזה. או יאמר דיבש ביבש דבטל ברוב מסנהדרין יליף כמ"ש רש"י ז"ל בביצה ג' מספיקא וחולין ל"ז יע"ש ובחולין י"ב א' ח"י טריפות כלמ"ד דמאחרי רבים הטה א"א לידע מי האומר אמת ועתש"י שם קצת קשה, והתם לא איתחזק איסורא ויבש דאיתחזק איסורא מסנהדרין והיינו דלא אפשר משא"כ דשיל"מ להמתין למחר באופן שיש לצדד ולומר דשיל"מ באלף לא בטל מ"ה הוא אלא דא"כ אף בא"מ להוי כן ואנן קיי"ל מדרבנן:

עוד יש כלאי בגדים בגד שאבד חוט א' באלף לא בטל עי"ד רל"ד כתבו ז"ל הטעם דכ"א היתר ובהדי הדדי אסור כ"א מחזיק חבירו ול"ד לב"א דהתם בדרך ביטול אסרה תורה וכל שאין טעם לאו בב"א הוא ולא מתורת ביטול עש"ך י"ד רל"ט א' ולמ"ש הר"ן ז"ל בדשיל"מ ל"ד דכאן אינו מינו הוא ותשו' הרשב"א ז"ל הנ"ל. ועיין חולין ק"א ש' לאביי דלא ידע מדרך ביטול כו' הקשה ליה אפילו בלא נתן טעם ערש"י ד"ה אי ובמ"א עמדנו על זה ועמ"ל פ"א מה' משכב ומושב ה"ד דמש"ה בשער נזיר שארג בשק (וה"ה כלאי בגדים) לא בטל דבב"א ל"ש ביטול כנבילה בשחוטה דטהור במגע לא במשא ושאני אכילה דכל משהו בבית הבליעה אומר היתר הוא ועכ"מ פ"ג מה' בכורות ה"ג דמש"ה לא בטל שער נזיר דומיא דכלאים הנך רואה אף דל"ש כ"א לחודיה שרי אפ"ה לא בטל וכמ"ש המ"ל ובמ"א הקשינו דא"כ למה לי מלא הסיט שוב ראיתי בלא"מ עמד בזה. ועי"ד רל"ט בע"ז א' למר גמלים ורחלים שטרפן בטל ברוב ולטעם הש"ך א"ש משא"כ לכמ"ל קשה קצת. ועש"ו בכורות כ"ג א' ובתוס' ד"ה נבילה במשא מדרבנן טמא לא מ"ה ולפ"ז כלאים לא לקי ולטעם הש"ך לקי ובמ"ל פ"א מה' משכב ומושב ה"ד דאפשר בלא בטל אף במשא ועכ"מ פ"א מה' שא"ה ה"ז:

ולפ"ז יש לעין בב"א ויי"ל וודאי הנאסר בהנאה שנתערבה בס' ביבש או בא"מ יהא אסור ליתן בב"א לעכו"ם דנהנה בב"א ול"ש ביטול וחמור מאכילה דכל משהו אומר היתר הוא משא"כ בהנאה שנהנה בב"א הוה כמשא כו' לטעם המ"ל חס לא שמעינן מכל פוסקים דמשמע דווקא בטומאת משא גזרו ולא באיסורין. ועמ"מ בה' חמץ ומצה פ"ד ה"א ובכ"מ שם דב"י עובר אף שיש כמה זיתים ולכאורה דדומה לטומאת משא והיכר מ"ה לא מדרבנן ובמ"א א"ח תמ"ב א' כתב כל דמותר באכילה כ"ש דמותר לשהותו ואיכא לעיונא ביה למ"ש הכ"מ שם פ"ד דפחות מכזית בהא"פ עובר ב"י ולהר"מ ז"ל לכ"ע דרבנן כמ"ש פמ"ו ממ"א אם לא שנאמר דבחמץ לכ"ע ד"ת ולא לקי עיין פ"א ה"ז שם. וי"ל בשלמא באכילה לכ"ע מ"ה דחיך אוכל יטעם משא"כ למנין ב"י וי"ל דיליף שאור דראיה משאור דאכילה עיין ריש ביצה ור"ן ז"ל סוף ע"ז:

ואגב אזכיר מ"ש בתוס' מנחות כ"ג א' ד"ה

שחוטה כו' וה"מ בקביעי ברה"ר ואי בהאי נגע ספיקו טהור דכל קבוע כמחצה דמי (ומ"ש שם היכי דאפשר למהוי כוותיה הוא דיבור אחר וקאי על רבי חנינא) ולכאורה קשה דנאמר דקשיא להו דבטומאה אזלינן בתר רובא מ"מ מה תירצו דקביעי כיון דאין הטומאה ניכר שו לא הוה קבוע ומ"ש הר"מ ז"ל פי"ח משא"ה ה"ב פ' שרצים כו' בניכר מיירי וגהר"ל שייך באכילה והנאה לא בטומאה כמ"ש לקמן אי"ה וי"ל דתוס' סברי דהא דבעינן ניכר הקבועה דאי לא ניכר בטל הוא ברוב משא"כ במנחות הסוגיא לר"י דמין במינו לא בטל א"כ לר"י הוה קבוע אף בלא ניכר הקבוע כלל ול"ע :

עוד אשוב אל מ"ש למעלה בכלל י"ג בביאור לשון הר"מ ז"ל ה' שא"ה פי"ט ה"ב ככר טמא שנתערב במאה טהורות כולן ישרפו ובה"ג כתב דככר טמא שנתערב בט' כו' והוה קשיא לן אמאי לא בטל ככר טמא בככרות הטהורות ותרצנו דהוה דבר שבמנין ובקרית ספר שם כתב דככר טהור במאה טהורה כולן טמאים מדרבנן ובככר טמא בט' טהורות כתב דכל קבוע כמחצה דמי והוא לשון הר"ש ז"ל בפ"ה מ"א דטהרות ובתוספתא יע"ש הנה מ"ש במאה טהורה דרבנן י"ל משום דבר חשוב וגם זה צ"ע דמ"מ היה ראוי ליבטל כביצה בשחוטה ואמנם מה דכתב דהוה קבוע אף אם נאמר דאין ניכר הוה קבוע דרבנן בדבר חשוב מ"מ קשה הא הוה ספק דרבנן כמ"ש בכלל י"ג ועס"כ י"ד ק"י דקבוע כמחצה והוה כחד בחד שנתערב בגופו של אסור וכה"ג לא אמרינן ספק דרבנן לקולא ול"ד לב' ככרים א' טמא וטהור דניכר וא"י מי אכל טהורה וטמאה ועס"כ ק"י וקי"א א' ול"ע בכל זה. גם מ"ש שם בקרית ספר דאם באו לשאול שניהם בב"א טמאים דספיקא ד"ת לחומרא כבר כתבנו דמתוס' פסחים משמע דהוה רק מדרבנן ומ"ה טהורים אף בב"א יע"ש :

ומהא דהר"מ ז"ל פי"ט יש ללמוד בב' קדירות והוא חתיכת איסור דרבנן שנתערב בחתיכת היתר ונפל א' לקדירה דחולין ואחר זמן נפלה השניה לקדירה שניה והראשונה עדיין קיימת שתיהן אסורות ולא תימא כיון דהותרה הא' שעה אחת שוב אינה נאסרת ומטהרות הלך בא' כו' אם הראשונות קיימות אלו ואלו תלויות הנו למידין דבר זה ועמ"ל שם דהלכה כמשנה ולא כתוספתא וא"ל בידיעה תליא מלתא כיון שנודע מקודם הותר והוא דטהרות מיירי בלא נודע עד אח"כ ולשון הר"מ ז"ל משמע בכל ענין שתיהן תלויות. ולמ"ש הש"ך ז"ל בי"ד קי"א דנתערבו החתיכות הוה כ"א כגופו של איסור ואין תולין לא יצויר זה מ"מ יצויר בשעה שנפלה הראשונה נאבדה מיד השניה ולאחר זמן נמצא וא"א להכירה וכמ"ש. ועמ"ש בפרי לי"ד אם ומ"ש הפר"מ שם :

עוד לי"א כבוש בצונן אין אוסר מעל"ע וכפי הנראה הוא שיטת רש"י ז"ל שפירש בכ"מ כבוש בחומץ וציר עי"ד ק"ה א"כ למה לי בב"ח להוציא בלשון בישול י"ל למעט כבוש בציר וכדומה והא דפסחים בב"ח חידוש דאי תרו והא כל איסורין לי"א כן והיל"ל חידוש מליחה ודוחק לומר דכבוש מפליט ומבליע קצת ובטל בס' וזהו חידושא דכלאים לית ביטול וערש"י חולין ק"ח א' חידוש דהאי לחודי' שרי י"ל קצת וכ"ז דוחק דהיל"ל חידוש דבעינן כ"ע ועוד דלא אסרה תורה כ"א כה"ג ועמ"ל פ"א מה' משכב ומושב למ"ד קמח בקמח מקרו יבש ביבש ה"ה אפר באפר ואי"ה בה' י"ט לענין כיסוי הבאר עמ"א שם :

וראיתי להמ"ל פ"ז מה' מעילה ה"ו כתב הא דלא בטל דבר חשוב ודשיל"מ בדאיתחזק איסורא הא לא"כ לא והביא ראיות מאו"ה שכתב הרא"ש ז"ל מהה וטורדן ובר"פ התערובות והכבישנהו כו' ודברי הר"ן ז"ל ס"פ אין לדין שמסופק בלוקח ביצים מעכו"ם בי"ט אי אזלינן בדשיל"מ בתר רובא או לאו ולכאורה הא מימרא ערוכה היא ביצה ש"ג עכו"ם פירשו

פ' למקום א' ומ"ש למ"א דהת"ה מותרין וה"ה דשיל"מ וודאי הכין הוא וכ"ע דהיכא תרי רובי כל דפריש מרובא פריש ואיסורא ברובא אשתאר משא"כ הכא דס"פ א"ל דליכא כ"א חד רובא וה"ה הכא דאו"ב ור"פ יש תרי רובא אין ראי' דבחד רוב י"ל בהם. עוד הביא ג' ראיות בשם מהר"י אלפנדרי ז"ל א' מפ"ק דשקלים שהכהנים דורשין מקרא זה לעצמן מאחר שעומר וב' הלחם אוכלין ומנחת כהן נישרפת כו' והא מטבע בטל ש"מ דלא בטל ולא הבינותי דמ"מ אח"כ קנו ממעות תבואה וקמח בקמח בטל עכ"פ יהיה לח או יבש מ"ה ברובא ואף בה' נגד חלק הכהנים ולכאורה מש"ה לא בטל דדמי לדם פר ושעיר דמודים רבנן דעולות אין מבטלין זא"ז כפי' הר"ן ז"ל בפ' אין בין המודר דשניהם היתר ומיהו חלק הכהן אפשר דומה לאיסור דאין נאכל ומ"ש המ"ל דאין ראיה דבטילה מ"ה אי הא משמע שם מ"ה מיירי. ומ"ש דאין מבטלין איסור א"י דבתחלה אין כאן איסור כלל. וזה י"ל. ומ"ש דלא אמרה תורה שלא לתקלה קשה למ"ד אין מבטלין מדרבנן ובמ"א כתבנו מזה ומ"ש ראיה מרש"י עירובין דלדידן זיל בתר רובא י"ל דכליל תהיה במנחת כהן גרידא קמיירי קרא ולא כשהיא בשותפת דנאכלת אף חלק כהן דאל"כ אלא מטעם ביטול קאתינן עליה בתר רובא ויהיו דברי רש"י ז"ל כפשטן א"כ תקשי באמת לר"י דמין במינו לא איך הכהנים שוקלים והא עומר וב' הלחם נאכלים ואף אם נאמר קמח בקמח יבש ביבש מקרי ור"י דווקא בלח לא בטל מדה ספר כמ"ש בחה"ר חולין בשמעתא דזרוע בשילה מ"מ חלק שמן שיש לכהנים איך נאכלת וש"מ בשותפת נאכלת ומיהו אי מטבע בטל א"ש. ואם נאמר מין ומינו וד"א סלק מינו כמי שאינו ושא"מ רבה ומבטלו י"ל דחלק קמח כהן בטל ברוב שמן ישראל ושמן בטל ברוב קמח ישראל ול"ע אי שייך זה בכאן:

ודע דיש להסתפק מנחת כהן שנשרפת אם בשותפות אם נאכלת או לאו וכ"ת איך יצויר מנחה בשותפות כמ"ש הר"מ בה' מעה"ק פי"ד ה' י"ג י"ל דיצויר הפריש מנחה ומת והניח שני בנים דמביאין בשותפות כמ"ש שם בהי"ג ומשכחת א' מהם ממזר או חלל. גם בהא גופא יש להסתפק חלל מנחתו נשרפ' או נאכלת וממ"ש בה' מעה"ק פי"ב הי"ב דמנחת נשים הנשואות לכהנים אין נאכלות י"ל ביניהם. שוב ראיתי דמנחה בשותפות ליתא ושני בנים מביאין מנחה של אביו עלא"מ שם וחלל כזה ממש הוא ומטמא למתים. ומ"ש עוד המ"ל בה' מעילה פ"ז שם על הראיה השניה שהביא מהרי"א אלפנדרי ז"ל מסוף מעילה וכתב דכיון שיכול להפריש הוה כדבר הניכר והביא דברי הרא"ש ז"ל בב"ה כלי שטף שאפשר בהגעלה הוה כניכר האיסור יע"ש עי"ד ק"ב אף למ"ד כלי שנתערב לא הוה דשיל"מ דצריך הוצאת הגעלה מ"מ אין בטל דהוה כניכר האיסור. עוד מה שהביא ראיה מהפריש מעות לנזירתו (בפ' וולד חטאת) לא נהנין ולא מועלין משום דיש מעות שלמים והא רובא יש שמועלין ש"מ מטבע לא בטל והמ"ל כתב דהאיסור אין מועיל לחייב מלקות כו' ואף דהיתר מצטרף לאיסור זה בלח ובטעם מתפשט כו' יע"ש. הנה מ"ש דלא שמענו קרבן ומלקות כו' זה מסכים למ"ש בפריי לי"ד ה' תערובות בפת"ח בשם מנחת כהן להר"א אפימ"נטיל ז"ל דב' חתיכות איסור וא' היתר ואכל א' מהן אין לוקה דהיתר אין נהפך לאיסור למלקות אף להיפוך איסור נהפך להיתר וכ"ת אכתי נימא מהרוב לקח י"ל כל קבוע אף באין ניכר כמחצה דמי וכנראה מתו' מנחות כ"ג א' ד"ה נבילה הביאותיו לעיל ול"ד לאיסור בהיתר דבטל הוא באין ניכר מא"כ היתר באיסור דאין נהפך תו קבוע הוה והבן. אמנם מ"ש היתר מצטרף לאיסור לא הבינותי אם לא נהנה רק כפי דמי השלמים ל"ש צירוף והיתר מצטרף קיי"ל בנזיר לא בשאר איסורים גם מ"ש בלח לא ביבש לא הבינותי. ועיין במנחת

הכן בס' המערכת חלק א' פ"ו דף ס"ו דזו מחלוקת רש"י ותוס' בכלל א' בפ"ע אי היתר מצטרף לאיסור יע"ש ולכאור' למהר"מ אלופנ"דרי ז"ל היתר נהפך לאיסור ולהמ"ל אין נהפך. ומ"ש המ"ל דלא שמענו מעולם שיתחייב שום עונש וממנחות כ"ג א' נבילה בשחוטה לרבנן שחוטה בנבילה בטילה ושמא הטהור משוי לה וי"ל איסור מטומאה לא יליף לביטול עכ"מ פ"א מה' שא"ה הי"ז בשם הר"י קורקוס ז"ל. וערש"י מנחות כ"ג א' ד"ה ושחוטה ב"א נבילה וא' שחוטה ונגע תרומה בא' מהם תולין וא"י אי אין דעת לשאול ספק טהור ברה"י ואי אדם מוחזק ברה"ר טהור וברה"י שמא וודאי ולומר דבר שאין דעת לשאול טהור בספק נגע אבל נגע וא"י באיזו לא וז"א. עיין חולין ע' ב' דפריך מהרן בפי תולדה עתוי"ט פי"ד דטהרות מ"ב ובכ"מ פט"ו משא"ה ה"א ול"ע וכאן אין להאריך:

עיין בר"ן ז"ל פ' אין בין המודר שם משמע היתר בהיתר במינו מ"ה אין בטל לרבנן דר"י ולפ"ז חמץ במצה בזמן היתר אין בטל ולמ"ד חמץ דשיל"מ אף לאחר זמנו לא בטל ואי"ה בס"פ אבאר ומ"ש בי"ד:

כלל טו

אבאר דיני רובא הנה קי"ל אזלינן בתר רובא. וה"ה י"א דהוה כרוב ויותר עשו"ת הרשב"א ז"ל סי' ת"א. בין רובא דאיתיה קמן וליתא קמן או אחרי רבים או הלמ"ת ערש"י חולין י"ב א' ד"ה פסח ורובא וחזקה רובא עדיף ומדרבנן אמרינן סמוך למחצה לא לקולא לרבנן דר"מ ובממון אין הולכין אחר הרוב ע' תוס' ר"פ המניח מטעם חזקה והפקר ב"ד הפקר. ועיין י"ד סימן ש"ה סל"א והר"מ ז"ל הל' בכורים מחלוקת הר"מ והר"א ז"ל בש"ס באים א' או ב' אנשים אי מוציאין ממון חידוש ועיין בפ"י בכתובות בקו"א בסוגיא דפ"פ ובי"ד הנ"ל מבואר דמוציאין ממון מש"ס וכפסק הראב"ד ז"ל אלא דהמחבר שם הביא מה דברור לו ובשו"ת ב"ק ל"ה א' במשנה שור שהיה רודף הארכנו בו וכאן אין להאריך:

והנה לרבנן דר"מ רובא אף ליתיה קמן עדיף מחזקה עיין יבמות קי"ט א' חולין פ"ו א' קידושין פ' א' וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ג מהל' יבום וחליצה הי"ו י"ז י"ח ובאה"ע סימן קנ"ו סי"ג וקנ"ז סי"ט והא דפסק הר"מ ז"ל בהל' בכורות פ"ד ה"א ובי"ד שי"ו ס"ג פסק המחבר הלב פוטר תירצו דאיכא חזקה דוולד שלא היה קדום עיין ברא"ש בכורות כ' וחולין י"ב בהג"א. ואי קשיא אמאי ביצאה חמותה מליאה חוששת לדידן נהי דחזקה אתרע כמ"ש התוס' יבמות קי"ט א' ד"ה שמא תעשה ממו"ה לר' מאיר משא"ה לדידן דרובא הוה וודאי ולא חיישינן למיעוטא להחמיר היכא דליכא חזקה עם המיעוט ובנ"י שם תי' זה שפיר דלשמא מת לא חיישינן וה"נ כיון דעבר זמן הלידה לא חיישינן שמא הפילה והוה ספק השקול (משא"ה ביצאה ריקנית מצטרף מיעוט מפילות שפיר) ולמ"ש שם בשם הריטב"א ז"ל דמיעוט שאין מתעברות בצירוף עם מפילות הוה מיעוט הלם לק"מ בלא"ה דיצאה מליאה ליכא אלא מיעוטא דמפילות ואפשר דהוה מיעוטא דמיעוטא והוה ספק השקול מחצה זכרים ונקיבות ומש"ה חוששת ולכאורה משמע דמ"ה הוא ביצאה מליאה ומלא חוששת משמע מדרבנן ול"ע ועב"ש אה"ע קנ"ז אות י"א ולא סיים בטעם דלשמא מת לא חיישינן (ולשמא הפיל חיישינן ולשמא הפילה לא חיישינן: ואיב' לעיונא באשה שהלך בעלה וצרתה מליאה למ"ה ובאו ואמרו מת בעלך מהו דנראה דתנשא לשוק דחזקה אתרע כמו בחמותה מליאה ט' וכיון שכן לדידן רובא לשוק ומפילות נמי כיון שעבר זמן לידה הוה כשמא מת לא חיישינן ותנשא לשוק א"ד דמ"מ לא תנשא דבחמותה נמי חוששת מדרבנן וכאן נמי חוששת מדרבנן:

ודע

וד"ע דלרבנן המיעוט כמאן דליתא דמי הא סמוך מיעוטא לפלגא והוה רוב אף לרבנן מ"ה כדאיתא בחולין ע"ז ב' סמוך מיעוטא דנדמה למחלה דנקיבות והוה זכרים מיעוט' ומות' להשליך לכלבים וכן הלכה יע"ש ועתו' נדה ח"י א' ד"ה שליא הקשו לפירש"י נימא סמוך מיעוטא דלא יש וולד בשליא למחלה שלא ילא הרוב באותו מקלת ע"כ העלו דאין שליא כלל בלא וולד יע"ש ולדעתי העניה י"ל לרש"י ז"ל בשלמא בבכור י"ל דטבע העולם שיולדת מחלה זכרים ומחלה נקיבות ומהם (ר"ל מהב' החלקים) מיעוט נדמה שפיר אמרינן דזיל בתר רובא דיולדת דבר שאין קדוש בבכורה משא"כ בשליא דאין זה אלא ספק ספיקא דספק שמא לא ילא רוב לאו בטבע כו' והא למה זה דומה למ"ש התו' כתובות ט' א' ד"ה ואי בעית אימא דאי הוה רלון רוב גמור לא הוה ס"ס ואעאי נימא ספק תחתיו ואין תחתיו הוה פלגא ופלגא וסמוך מיעוטא דאונס כו' אלא הה"ג בספק דמעשה לא אמרינן זה וה"נ דכוותיה ועיין פני יהושע שם. וערש"י חולין שם ד"ה וכל נקיע ס"ס והוא ל"ד אלא רובן יולדות שאין קדוש בבכורה או יאמר דהא דסמוך מיעוטא לפלגא דווקא משם אחד כההוא דחולין דרוב דבר שאין קדוש בבכורה משא"כ ההוא דב"ק י"א א' אין הרוב משם אחד:

וד"ע דאגי מסופק הא דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה להחמיר מדרבנן לרבנן דר"מ אי נימא אף רובא דאיתא קמן או דווקא ברובא דליתא קמן ועמ"ש בפריי לי"ד ק"י. וראיתי בקדושין פ' א' ברש"י ד"ה אם שחילק בין תינוק בלד העיסה ובין שרלים ולפרדעים מטפלים שם דמש"ה שורפין שם דרובא דאיתא קמן הוא משא"כ תינוק רובא דליתא קמן ולכאורה כונתו דמ"ה רובא עדיף מחזקה ומדרבנן סמוך להחמיר ושריפת תרומה טמאה אין מ"ע לשרוף כ"א מדרבנן כפי הנראה מרש"י שבת כ"ה א' ד"ה מגוס ומש"ה שהחמירו רבנן דלא לישרוף כיון דמדרבנן היה בפלגא ועוד הרואה אומר כיון ששורפין רובא וחזקה רובא עדיף אף מדרבנן ומש"ה אין שורפין על חזקה זו משא"כ בשרלים ולפרדעים רובא דאיתא קמן אף מדרבנן לא אמרינן סמוך ומש"ה שורפין ורש"י סובר רוב תינוקות הוה רוב גמור דלא כתוספ' שם ד"ה סמוך דאל"כ החילוק מבואר בין תינוק רוב דרבנן ובין שרלים רוב ד"ת. אלא שאני תמה מנדה ח"י א' דאמרינן שליא בבית ופירש"י ד"ה שאין דשורפין תרומה עליה והתם רובא דליתא קמן וחזקת תרומה טהורה ולא אמרינן סמיך מיעוטא דשליא שאין וולד לחזקת תרומה טהורה ול"ע. וע"ש ע"ב תוספת ד"ה למיעוטא יע"ש ועיין בריטב"א ז"ל בקדושין חילוק בין תינוק ספק מגע אלימא חזקה משא"כ בשרלים וודאי מגעו איתרע חזקה וזה כפי שיטת התוס' ז"ל שדרכו משא"כ לרש"י ד"ה לטפח דהתינוק וודאי נגע בעיסה אין מקום לחילוק זה. ועיין בריטב"א שם. ועיין במשמרת הבית ח' א' (דפוס ברלין) שהביא בשם רש"י להלק בין תינוק לשרלים דהתם וודאי נגעו אין חזקת עיסה כלום ואין זה ברש"י שלפנינו וכדאמרן ומדברי שניהם ר"ל רש"י והריטב"א נלמוד דההוא דתינוק רוב גמור מ"ה מדהולרך לחלק בין שרלים לתינוק ולפ"ז לרבנן אף ברה"ר טמא דספק טומאה ברה"ר טהור היכא דליכא חזקה או רובא לטומאה ולר' מאיר אף ברה"י טהור דסמוך מיעוטא לחזקה לדידיה והוה מ"ה פלגא ופלגא ובאין בו דעת לשאול ספיקו טהור אף ברה"י ולפ"ז מ"ש בקדושין פ' א' תניא כוותיה דרבי יוחנן שני דברים אין בהם דעת לשאול ועשאן חכמים כיש בהם דעת לשאול לא א"ש לכאורה דמשמע דחז"ל החמירו ביה ומ"ה הוא ולו נסביל הדוחק הזה מ"מ קשה דמשמע ברה"י הוא דעמאוהו חז"ל הא ברה"ר טהור אף דבר שיש דעת לשאול והא רוב גמור מ"ה אפילו ברה"ר טמא ולשיטת התוס' כאן וגדה ח"י ב' ד"ה למיעוטא וחולין פ"ז ב' ד"ה סמוך

דלאו

דלאו רוב גמור הוא ומ"ה טהור בדבר שאין דעת לשאול ומדרבנן החמירו בו ברה"י ולא ברה"ר ה"ה ועיין בפי' המשניות להר"מ ז"ל פ"ג דטהרות מ"מ פירש דמיירי ברה"י ובה' שאה"ט פט"ז ה"ג כתב סתם ואין הכרח אי דווקא ברה"י או אף ברה"ר . ועתי"ט פ"ג מ"א ד"ה וחכמים ה' בשם ה"י ר"פ האשה ביבמות קי"ט א' דלרבנן רובא וחזקה הוה כפלגא יע"ש ולפ"ז בטומאה עשאו כיש בו דעת לשאול ואנן לא קיי"ל כן אלא רובא עדיף מחזקה מ"ה ומדרבנן סמוך לחומרא :

וראיתי להריטב"א ז"ל בקדושין ע"ט א' ד"ה וקשיא הקשה מהא דתנן שליא בבית הבית טמא ולא אוקי מיעוט שליא שאין בה וולד לחזקת בית שטהור ותרץ כיון דהיה השליא בבית נפיק מחזקתו הבית יע"ש וזה כפי מ"ש שם בדף פ' דווקא בספק מגע אוקי אחזקה ולא בט"א והנה עיקר קושייתו דבנדה כ"ז א' בברייתא שם שליא בבית ר"מ מטמא וקשיא ליה שפיר דלר"מ רובא וחזקה הו"ל פלגא מ"ה ואמאי מטמאין כיון דהבית דבר שאין דעת לשאול הוה וע"ז תי' כיון דהשליא בבית נפיק הבית מחזקה והוה שליא כבית ולרש"י ז"ל שפירש מטפחין באמפה ובבלק וודאי נגע אלמא אף בוודאי נגע לר"מ אין עיסה כתינוק ואמאי שליא בבית טמא לר"מ דלרש"י רוב תינוקות הוה רוב גמור ועוד ולר"מ בכל רוב גמור נמי סמוך מ"ה כמבואר אם לא שנאמר דהוה מיעוטא דמיעוטא שליא בלא וולד ואף לר"מ כה"ג לא אמרי' סמוך. כמבואר ביבמות קי"ט א"ב יע"ש . ועם זה יתיישב מ"ש התו' בנדה י"ח א' ד"ה שליא שהקשו לפירש"י מב"ק י"א שליא כו' סמוך מיעוטא דאין להם וולד למחצה שלא ילא רוב הוולד ואפשר דהכי אמרינן סמוך מיעוטא למחצה לא במיעוטא דמיעוטא והעת לא מלאתי זה בפירוש אי כה"ג אמרינן סמוך למחצה : והנה הר"מ ז"ל בה' טומאת מת פכ"ה ה"י פסק דשליא בבית הבית טמא (והמ"ל הביא דברי הריטב"א בקדושין ע"ט א' ולכאורה לא ידענא למה הביאם דאנן קיי"ל כרבנן) ובהל' שאה"ט הי"ו פסק בהמה שהפילה חררת דם אין מטמא לא במגע ומשא והא בבכורות כ"ב א' אמר ר' יוחנן דאב"י ור"ש אמרו ד"א ואיך פסק לתרוייהו שוב ראיתי להתי"ט פ"ג מ"ר ד"ה ר"ש בנדה הקשה כן והתפלא על הר"א ז"ל שלא השיגו והכ"מ שלא העיר בזה ועיין בלח"מ פ"ד מה' בכורות הי"ב עמד בזה ושי' עפ"י מ"ש התו' בכורות כ"ג ב' ד"ה אלא כו' יע"ש וכוונתו דאמרו ד"א לאו דהא בהא תליא ורבנן דפליגי אדר"ש מודים לדרא"י דבבהמה נימוק שפיר ובטל ברוב ובשליא של אדם אין נימוק בפ"א והכון הוא ואמנם לכאורה הייתי סבור דהר"מ ז"ל כבר פלא פוסק בכורות כ"ג א' טומאה חמורה עד לגר ומ"ש בה' שאה"ט בפ"א הי"ג וי"ד בשר נבילה שנפסד מאכילת כלב טהור הייתו אף במגע כפירש"י שם ד"ה טומאה חמורה הייתו משא ובתו' שם ד"ה טומאה כו' וא"כ מ"ש בפסיעות דמה"ט בשפעה חררת דם טהור במשא ג"כ דאין ראויה לגר ובמגע משום ביטול ברוב שוב ראיתי שזה טעות דהר"מ ז"ל פסק כר' יוחנן שבהי"ד כתב דהרוח מעיקרו אין מטמא שנאמר לגר כו' והוא לר"י דלגר פלא הרוחה מעיקרו מסברא דעפרא בעלמא דאין מטמא במגע כפירש"י ועמ"מ שם כתב בבר נבילה והר"י ואף דאסיק בקשיא הרי , פסק כר"י ואף דמקשה התם אמאי אין מטמא במשא דל"ש ביטול ברוב למשא ולר"י עד לגר מטמא ואסיק בקשיא אפ"ה כיון דלא אסיק בתיובתא פוסק כן . והמ"ל בה' משכב ומושב פ"א הי"ד הקשה במה שפסק הר"מ ז"ל בחררת דם ובגמרא מדמי להדדי והנה באמת הוא קושית הח"מ ומדלא אסיק בתיובתא י"ל כמ"ש הר"י קורקו"ס ז"ל די"ל בין יבם ללה כדבעינן למימר לקמן אי"ה מיהו ממ"ש הר"מ ז"ל בפ"א משאה"ט הי"ג לפיכך נ"ל נבילה ספק הייתו יכולין לומר למגע כפירש"י אלא שהרואה

יראה

יראה וודאי מסתימת דבריו כאן ופ״ג ופ״ד ה״א וי״ב דהר״י פוסק וכ״כ בקרית ספר דהר״י פוסק ומה שנרשם בבכורות הר פלא ע״ש הוא ובנזיר הו״ן א׳ נרשם כסוגין יע״ש. ואני העני תמה. עמ״ש רש״י כאן טומאה חמורה משא ומשמע קלה מגע כמ״ש התוס׳ א״כ בנזיר איך קאמר למ״ד חמורה לגר לא מבעיא והא אכתי מבעיא למגע אי יש גלל לבהמה וגם ברש״י ד״ה או דלמא עשה כלומר טומאה חמורה טומאת נבילה והיינו אף מגע כפירוש התו׳ וע״ש תו׳ ד״ה וטומאה קלה וצ״ע :

אך יאמר דאת שלא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא וכ״פ הר״מ ז״ל בה׳ שא״ה פ״א הי״ב כר״ע פ׳ העור והרוטב קכ״ד יע״ש ועתוס׳ בכורות כ״ג א׳ ד״ה נבילה הקשו זה אמאי נבילה בשחוטה מטמא במשא יע״ש ועיין בקרית ספר שם ולהר״מ ז״ל י״ל מ״ה אף במשא טהור ומדרבנן אמרו דלהוי חשוב בא לכלל מגע ומש״ה בשפעה חררת דם דלא הוא ואין לטומאה מציאות במקומו לא גזרו חז״ל וכיון שכן בשלמא בבית שכל הבית טמא דלענין אוהל ל״ש זה ומ״ה טמא ול״ש ביטול ברוב לענין אוהל ושאני טומאת משא וכאמור וראב״י ור״ש דאמרו ד״א לאו דהא בהא תליא ורבנן דפליגי אר״ש מודים לדינו של ראב״י אלא דר״ש וראב״י שניהם אמרו בביאור ד״א דבטל הוא ברוב ופסק הר״מ ז״ל כסתם מתני׳ דנדה כ״ו א׳ והנה בגמרא שם כ״ז א׳ אמר רבי מאיר דהוליא בבית החילון טהור דנמוק ב״פ והר״מ ז״ל בפכ״ה מהל׳ טומאת מת השמיט זה ויראה כמ״ש דפוסק כמשנה דלא מוזכר שם חילוק זה ופליגא על ברייתא ומש״ה אף בהוליא לבית החילון טמא דבאוהל ל״ש ביטול ברוב וכאמור ועכ״מ פ״ד מה׳ בכורות הי״ב במ״ש ואף דטעם זה לר״ש קאמר כבר עמד בזה הלשון הלח״מ ז״ל דהא הר״מ ז״ל פסק כן כר״ש. וליישב זה אפשר דע״ש הוא וצ״ל דטעם זה לר״ח כאמר דהתם קאמר תני ר׳ חייא לא מטמא לא במשא ומגע ומאחר דאינה טמאה אמאי תקבר כדי לפרסמה וכפירש״י דקס״ד דאין כאן וולד (והיה יכול להקשות אמאי נפטרת מבכורה וניחא להקשות מרישא) משא״כ באמת דיש וולד אלא משום ביטול ברוב אין מטמא א״כ בלא״ה תקבר דיש כאן וולד ומש״ה כתב הכ״מ דאף בשליא כו׳. ויש לראות דמפני ביטול ברוב לא תקבר ולא תפטור מבכורה ואולי דלא ניזוק עד לאחר שיוציא מכח חבלי לידה ולא כר״ש וזה סותר למ״ש הר״מ ז״ל גם בגמרא גופא קשה וצ״ע :

עוד אני חוזר על ההשגות דקיי״ל רובא וחזקה מ״ה רובא עדיף ומדרבנן אמרינן סמוך לחומרא ולא לקולא להמעיין היטב בסוגיות הש״ס ופוסקים ואף להכ״י בר״פ האשה שהלכה י״ל כן כמש״ל. ובבכורות כ׳ א׳ בהא דרבינא רובא דתליא במעשה י״ל לר״ת דפוסק חלב אינו פוטר מטעם סמוך מיעוטא לחזקה כמ״ש התו׳ בכורות שם כ״ב ד״ה חלב כו׳ א״כ למה לרבינא לומר הטעם דתליא במעשה. ולזה י״ל דמוכן ואילך ספק משמע מ״ה דאל״ה הול״ל חוששין והס׳ ג״ו לידדהו אי רובא דתליא במעשה מ״ה לא הוה רוב או מדרבנן. או יאמר כי אמרינן סמוך בחזקה מבוררת אבל לומר כמו בשעה שנולדה לא היה וולד אף עתה עדיין לא ילדה אדרבה בשעה שנולדה היה לה חזקה תתעבר ותילד תוך שנה כרוב כו׳ וחזקה כי הא שרוב מכחיש לה מתחלה לא מחמירין מדרבנן לומר סמוך משא״כ חלב סמוך מיעוטא לחזקה ברורה דאין הרוב מכחיש לה כיון דתליא במעשה וכעת לא מצאתי לוי לדין זה וצ״ע :

ודע דהרשב״א זגי במ״ס ח׳ א׳ (דפוס ברלין) כתב דברים נראוים להעתיקם כאן וז״ל ועוד היה לו להא ונן (הרא״ה ז״ל) אנן היכי אכלינן בישרא דאבכא חזקה ומיעוט נגד הרוב (עמ״ש בפריי לי״די דנקב הוושט במקום שחיטה הוה ספק בשחיטה וכמ״ש מ״ה כאן ותו׳ מליטה ך׳ ב׳ ד״ה איסורא ומפני שראיתי שיש גדולים מפקפקים

מפקפקים בזה לענ"ד כמ"ש) כו' והאריך ומסיק דמש"ה לא אמרינן סמוך מיעוטא מדרבנן דלא אמרינן כן אלא ברובא וחזקה דעלמא משא"כ חזקה המסתלקת ע"י המתעסקין לסלקה ורוב המתעסקין בה מסלקין החזקה לא אמרינן סמוך כו' עוד תי' דהתם המיעוט מרע הרוב ממש ומן הרוב אתה מסלקו כלומר מאותו חלק המרובה שמתעברות יש מקצתו שמפילות שאין נומר שכל הרוב מתעברות ויולדות שא"כ הכול מתעברות והרוב יולדות ומיעוט מפילות והא ליתא דאיכא עקרות כו' אלא הרוב מתעברות ומיעוט אין מתעברות והרוב שמתעברות יולדות ומיעוט מפילות ולפיכך חשוב הוא לעמוד נגד הרוב בצירוף החזקה ותדע דלמה לא חשיב התם מיעוט שאין מתעברות אלא דלא חשוב לכלום ותדע עוד דרבא אמר התם ליתא חזקה ליבום ורובא לשוק וסמוך והוה פלגא ואמאי נימא סמוך מיעוט דמפילות ומיעוט שאין מתעברות לחזקה ועדיפא מרובא ותתיבם אלא דמיעוט' שאין מתעברות לא חשיב אפילו לאצטרף לחזקה עכ"ל. העתקתיו מפני שיש ללמוד ממנו כמה הלכתא גבורתא א' לפי הגירסא דרבא אמר אפילו תימא רבנן אלמא דרבא אית ליה דסמוך מיעוטא לרבנן להחמיר ואפ"ה בבכורות י"ט מסיק דמתני' ר"י כר"מ ס"ל דחייש למיעוט' ולא לרבנן מדרבנן (לפיר"ת לקמן כ' ב' ד"ה הלב) ש"מ כי כ"ג לא אמרינן סמוך כיון דהרוב מכחיש מתחלה החזקה אדרבה היתה עומדת שתלד בתוך שנתה כמש"ל. ומ"ש דחזקה שמתעסקין לסלקה הנה כפי הנראה דהרא"ה ז"ל חולק אזה. גם הרא"ש ז"ל חולין י"ב דאין מומחין מיעוטא דמיעוטא משמע הא מיעוט חשוב מצטרף לחזקה הה"ג מדרבנן לחומרא. ואמנם מ"ש עוד דהמיעוט מגרע כח הרוב אני הנני צריך לדקדק בדבריו ולעמוד על אמיתות עיונו ועומק כוונתו כי לכאורה בעבור שיש שם תרי מיעוטי מיעוט מפילות ומיעוט שאין מתעברות ומש"ה חשוב לצרף וזה שיבוש מכמה טעמים ואין הלשון סובל זה כלל ע"כ אחשוב אני כוונתו דה"ק דע"כ צריך אתה להתחיל דרוב נשים מתעברות ומיעוט אין מתעברות ומן הרוב הזה יש רוב שיולדות וכיון שכן המיעוט מפילות מגרע כח הרוב דאין להתחיל ולומר רוב מתעברות ויולדות ומיעוט כו' דזה אינו דבאמת יש מחלה על מחלה ר"ל מחלה יולדות ומחלה רבע מהן שמפילות ורבע שאין מתעברות וע"כ צריך להתחיל רוב מתעברות לסלק המיעוט שאין מתעברות דלהוי כמאן דליתא המיעוט שאין מתעברות וא"כ תאמר רוב מן הרוב הזה יולדות ומיעוט מן הרוב הזה מפילות ומש"ה המיעוט שמפילות חשוב וכאמור ומש"ה לא הזכיר מיעוט שאין מתעברות דזה כמאן דליתא דמי דבתחלה אתה אומר רוב מתעברות ומיעוט אין מתעברות וכאין הוא וכתב עוד ותדע דאל"כ אמאי בריש' לא תתיבם ונימא פלגא מתעברות ויולדות ופלגא יש מהן רבע שמפילות ורבע שאין מתעברות סמוך פלגא דאין מתעברות ומתעברות ומפילות לחזקה דיבם ותתיבם אלא שהמיעוט שאין מתעברות כאין הוא. והנך רואה שדבר גדול דיבר אדונינו הרשב"א ז"ל דאפילו תרי מיעוטי כה"ג דהוה מחלה לא מצטרפין עם החזקה דהמיעוט שאין מתעברות כמאן דליתא דמי ואמרינן שאשה זו מהרוב שמתעברות היא וודאי וכיון שכן מש"ה מותרת לשוק לרבנן דרוב מהרוב הזה יולדת וולד קיימא ומדרבנן סמוך ובזה יש לעיין שאין זה מוסכם ועיין ובנ"י יבמות קי"ט א' יש תירוץ דמיעוט שאין מתעברות עם מיעוט מפילות כהדדי הוה מיעוט שלם ועתי"ט א"כ אין ראיה דתרי מיעוטי דהתם פלגא דלא להוי פלגא ופלגא או עכ"פ עם החזקה דלהוי ספק תורה ועיין בריטב"א קידושין פ' יש שם דקדוק בדבריו ואין מקומו פה:

וראיתי לא"ר בא"ח רי"ז אות ט' מת"ש בש"ע היה הולך חוץ לכרך והריח ריח אם רוב ישראל מברך דלא הביא דעת

בה"ג

בה"ג דף ח' ע"ד דפוסק כר' יוסי ברכות נ"ג א' דמיעוט לגמר ומיעוט לכשפים כו' ותי' אפשר האידנא ל"ש כשפים והקשה מאי פריך לר"י אטו כולו לכשפים דלמא מיעוט עכו"ם ומיעוט לגמר (ור"י דווקא ברוב ישראל קאמר לא איידי דת"ק) ותי' ב' תירוצים א' דתרי מיעוטי דכ"א משום אחר לא מצטרפין ועוד הי' דאמאי לא קאמר ר"י לגמר ולא לכשפים דל"ש וע"כ אף בכל ישראל קאמר משום תרי מיעוטי כו' יע"ש והנה תי' הב' לא הבינותי ממ"נ להמקשה דפריך אטו כולהו לכשפים קשה ליה דלמא מיעוטא כשפים ומיעוטא עכו"ם א"כ אכתי קשה מאי פריך דלמא הא דמזכיר ר"י כשפים לאשמעינן שנחשדו בנות ישראל ע"כ ולגמר לא הזכיר דידוע הוא ואה"נ דר"י אפילו בעיר שכולה ישראל פליג דאל"כ אכתי באמת איך מתורץ זה אמאי לא מזכיר ר"י נ"כ לגמר אלא דעל המקשה אין כאן קושיא די"ל דלא ידע דב' מיעוטי מצטרפין לר"י ומש"ה פריך כו' ועל התרצן הוא די"ל כן דמש"ה תי' לגמר ולכשפים ולא הי' למיעוט עכו"ם ש"מ תרי מיעוטי ש"מ כל שאין מש"א אף לר"י אין מצטרפין כמ"ש הא"ר בתי' הא'. והנה י"ל מ"מ דת"ק התם דרוב ישראל מברך ולא מצרפין תרי מיעוטי מש"א והשתכח דרובא לאו לריחא עבידא (וכ"ת דסובר שאין בנות ישראל נחשדים ע"כ דזה דוחק) והנה הבה"ג דפסק כאן כר"י לא קשיא מיבמות קי"ט א' דהתם תרי מיעוטי מיעוט מפילות ומיעוט שאין מתעברות לא מצטרפין דהתם הרוב מתעברות עכ"פ א"כ המיעוט דאין מתעברות כמאן דליתא דמי משא"כ כאן והנך רואה דת"ק סובר אף כה"ג לא מצטרפין ולדידן אין הכרע הלכה כמאן דהא בה"ג פסק כר"י ובש"ע דפסק דמברך היינו משום דל"ש האידנא כשפים כמ"ש הא"ר שם. ומיהו הא וודאי מוכח דב' מיעוטי שאין מש"א דאין מצטרפין דהא פסק בש"ע דרוב ישראל מברך והא איכא מיעוט עכו"ם ומיעוט לגמר ש"מ כו'. וכדמוכח נמי קצת מיבמות. ומיהו לכאורה יש ראיה מברכות נ"ג א' אמר ר"ח בר אבא אמר ר"י המהלך בע"ש בטבריא ובמ"ש בציפורי והריח ריח אין מברך שחזקתו לגמר כו' ומאי איריא טבריא אפילו בכל מקום נמי ואפילו בעיר שכולה ישראל דמיעוט לגמר ומיעוט לכשפים (בימיהם שהיה שכיח) ש"מ דתרי מיעוט' ואף דרובא לאו לריח והוה משם א' אפ"ה אין מצטרפין וזה טעם הפוסקים דפסקו דלא כבה"ג :

ודע דהמי"ם כתב אם רוב ישראל מברך אפשר ה"ה מחלה כמו באור של הבדלה יע"ש וי"ל אמאי נימא סמוך מיעוטא לגמר למחלה עכו"ם והוה רובא שאין מברך ולמ"ש לעיל גבי שליא נדה ח"י ובתוס' שם דהא דסמוך מיעוטא למחלה והו"ל רובא מ"ה אפילו לקולא היינו שהמיעוט והמחלה עכ"פ מש"א כההיא דחולין ע"ז ב' סמוך מיעוטא דנדמה למחלה נקיבות והשתכח רובא דלאו בר מיקדש בבכירה דהוה מש"א משא"כ כאן מחלה עכו"ם ואסור להריח בע"ז ומיעוט לגמר דלאו מש"א והוה א"ש ועדיין צ"ע. ומ"ש המי"ם דדמי לאור הבדלה עמ"ש בפריי לי"ד ק"ח. גם י"ל במחלה על מחלה באור הבדלה נימא סמוך מיעוטא דלאו להאיר עבידא למחלה עכו"ם ועא"ר בא"ח דל"ח אות י"ז מ"ש בשם הירושלמי אפילו בישראל א' וצ"ע ואי"ה יבואר בפריי :

והנה הרא"ה ז"ל בב"ה ז' א' כתב דרוב המלוין מומחין ל"ד רוב אלא כל ובאמת הקשה עליו במ"ש דרוב מצינו שאמרו כל דרובו ככולו אבל שיאמרו על כל רוב לא מצינו ואמאי לא הוכח לו להרא"ה ז"ל דרוב מלוין מומחין ומיעוטא דמיעוטא שאין מומחין וכה"ג לא אמרינן סמוך כמבואר ביבמות קי"ט ב' ואשר נראה דהרא"ה ז"ל סובר דוודאי יש מיעוט שיקרה להם באונס פסול בשחיטה כמ"ש המ"ה גופא אלא דמיעוטא דל"ש הוא ואף לר"מ לא חיישינן משא"כ אם נצטרף מיעוט שאין מומחין למיעוט

למיעוט שמא באונס הוה מיעוט שלם ונימא סמוך ומש"ה הוצרך לומר דהכל מומחין ונשאר רק מיעוט אונס ול"ש . באופן דתרי מיעוטי דל"ש כלל ובהדדי הוה מיעוט שלם יש לעיין אי מצטרפין לרבנן לומר סמוך מדרבנן לחומרא ולר' מאיר מ"ה למהוי ספק השקול ומברכות כ"ג א' דלא קיי"ל כר"י דתרי מיעוטי לא מצטרפין היינו לבטל הרוב משא"כ היכא דיש חזקה לומר סמוך כו' והרי אתה רואה שהנ"י ביבמות הביא בשם הרשב"א ז"ל אמאי לא מזכיר תלמודא מיעוטא דאין מתעברות ותי' דעומד נגד הרוב ולאו כלום הוא (וכפי הנראה הוא דברי הרשב"א ז"ל במ"ה) ובשם הריטב"א ז"ל תירץ דמיעוט שאין מתעברות גרוע הוא ובכלל מטוטא דמפילות חשבינן ליה דלהוי מיעוט שלם תרווייהו יע"ש הרי. משמע דמיעוט מפילות נמי גרוע הוא ותרווייהו בהדדי מיעוט שלם הוא וחשוב א"כ הרא"ה ז"ל נמי בשיטת הריטב"א קאי וא"ש משא"כ הרשב"א ז"ל לשיטתיה וכאמור . ומיהו בשוחט שחט והלך לו ולא אמר כלום ליכא אלא מיעוטא דאין מומחין דאי הוה מתרמי ליה אונס היה אומר אלא מברייתא דאבדו גדייו הוה קשיא להרא"ה ז"ל וכנ"ש המ"ה גופא . ומש"ה הונח לו דהכול מומחין וליכא אלא מיעוטא דמיעוט שמא באונס וכה"ג לא אמרינן סמוך . ועיין בי"ד סימן ב' ס"ב במומר לתיאבון א"א בו רוב מצויין מומחין ולכאורה יאמר דב' מיעוטי מיעוט שאין מומחין ב' שמא אירע באונס והוא לא אומר דמומר לתיאבון הוא ומצטרפין לחזקה כההיא דיבמות משא"כ בישראל י"ל אם אירע אונס היה אומר אלא דקשיא ההוא אבדו גדייו דאיכא ב' מיעוטים שמא אירע אונס ואין לפנינו ומיעוט אין מומחין וע"כ או דב' מיעוטים גרועים אין מצטרפין לומר סמוך או דהכל מצויים וכדאמרן ומומר י"ל מ"מ לא אמרינן ביה רוב מצויין ול"ע . וי"ל אם אירע אונס באשפה היה משליך לא בשוק ול"ע :

עוד דכל היכא דאיכא לברורי בקל מבררין ברוב או חזקה ועיין בתה"א זיי"ן א' בשם הרמב"ן ז"ל דמש"ה שואלין דאיכא חזקה ומיהו התם סעד לדברי הגאונים יע"ש והכין הלכתא ואפשר אף מיעוטא דמיעוטא אפ"ה כל דיש לברר בקל מבררין ע"י שאלה וכדומה וע"י טורח גדול הוא דסומכין ארובא ואחזקה כההיא דח"י טריפות וכדבדירנא במקום אחר וריאה דבקל הוא או דמיעוט המצוי הוא סירכות ועי"ד בסימן ל"ט ומ"ש בפרי' שם ועפר"ח א"ח ה"פ ואי"ה שם יבואר עוד :

כלל יז

בן אבאר הא דכל מידי דלישראל שרי לעכו"ם ג"כ שרי ואחקור בו פסוק הנאמר קודם מתן תורה ולא נשנית דלאחר מתן תורה לישראל נאמר אי נשתנה פירוש הפסוק והפשט או נשאר בפירושו כמו שנאמר :

הע דדבר מוסכם הוא ליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור כדמסיק סנהדרין נ"ט א' לר"י ואף לרבנן דג"ה בסיני נאמר אפ"ה מסיק בחולין ל"ג א' ליכא מידי כו' והתוס' שם ד"ה אחד השנו בו ג' תנאים א' היכא דאיכא טעמא ל"ש מי איכא מידי עד שהניחו בתימא אהא דא' עכו"ם כו' והא איכא טעמא והלח"מ פ"ט מהל' מלכים הי"ג הלין בעד רבינו בשביל זה וסובר דסוגיות חלוקות הם יע"ש . הב' דל"ש מי איכא מידי אלא היכא שמותר לישראל הא אסור משום איסור אחר ל"ש מא"מ . הג' מה שהוא מצוה לישראל ל"ש מא"מ . ומ"ש הכ"מ בפ"ט מהל' מלכים הי"ג כוונת רבינו דב' דברים מותרים לישראל ואסורים לב"נ ל"ד דטמא לישראל אסור משום טומאה ומפרכסת איכא טעמא כו'. ואמנם התוספת סיימו בחולין דלריש לקיש דח"ש מותר מ"ה לית ליה האי כללא דמי איכא מידי וכבר כתבנו בס' ראש יוסף על חולין אשר כתוב ת"י פירוש דבריהם

דבריהם דקשיא להו אליבא דחכמים חולין ק"ב א' דאמ"ה אין נוהג בישראל בטמאים ובב"נ אף בטמאים א"כ ה"ה בטמאה לישראל דלית עשה דשאין זבוח (ובהגהות י"ל עשה דשאין זבוח אף בה"ש דאכילה דידיה רשות ועמ"ש בס' ג"ן ופריי לי"ד בפתיחה לה"ש וע' תוספת שבועות כ"ד א' ד"ה כאוכל ולפריב"א שם ל"ע) ולב"נ אסור במשהו בשר גידים ועצמות דמצטרפין לכזית. ומיהו אליבא דר"י אף לר"ל ליכא מידי דאל"כ קשיא והרי ג"ה כדפריך בסנהדרין ור"י סובר אמ"ה נוהג בישראל אף בטמאים וע"ש במהרש"א ז"ל. ופירוש ליכא מידי ל"מ דליכא מידי שיהא עתה דבר לישראל שרי ולעכו"ם אסור אלא אפילו אם לעת עתה לב"נ וישראל שרי וקודם מ"ת היה אסור לב"נ גם זה לא אפשר דכשיצאו ישראל להתקדש ולחומרא לא לקולא וכדפי' רש"י ז"ל בהדיא סנהדרין נ"ט א' ד"ה לזה ולזה כו' ומשני כו' שכשיצאו ישראל מכלל ב"נ להתקדש יצאו ולא להקל יע"ש והדין עמו דהא אין לנו אלא ג"ה ולר"י וקודם מ"ת רק לבני יעקב נאסר כמ"ש רש"י ד"ה ואליבא דר"י וכתוס' פסחים כ"ב א' ד"ה ור"ש וכי פריך אימא לב"נ ולא לישראל היינו לעת עתה מותר לכל מאחר דלא נשנית גם בלא"ה הכין הוא:

וראיתי להמ"ל בפרשת דרכים דרך האתרים ד' א' ב' בהקשותו על מהר"ש יפה ז"ל במ"ש על הרא"ם ז"ל דמחלוקת יוסף עם אחיו הי' שאכלו בשר ממפרכסת הקשה הר"ש יפה ז"ל דקודם מ"ת ל"ש מא"מ כתב דעת הר"א דע"כ מעולם לא נאסר יע"ש והנה א"ו הוא דעיקר הפירוש מי איכא מידי הכין הוא וכאמור. ואמנם במה שתמה על מ"ש מהר"ש יפה ז"ל בשם רבו ז"ל דמחלוקת יוסף עם אחיו שהיו אוכלין בן פקועה ויוסף לא ידע התפלא שם ואמר והקושיא על הרא"ם שהקשה יפול ג"כ על פי' רבו דקודם מ"ת היה בן פקועה אסור לב"נ דלא גרע ממפרכסת. עוד המה ממ"כ אי ראה שחותכין קודם שתמות ואכלו עברו אחי יוסף לאו דלא תאכלו על הדם ואי לאחר מיכן נבילה הוא ולא אמ"ה וסיים שלא מלא קורת רוח בשיטת רבו דמהר"ש יפה ולמה נשא פנים לרבו יע"ש. ואני העני תמה על עצמו למה האשים אדונינו המ"ל ה"ה למהר"ש יפה וחרה אפו בשיטת רבו ואני ההדיוט אתקן שיהיו דברי חכמים קיימים. הנה מ"ש ממ"נ כו' לא הבינותי חדא דזה להר"מ ז"ל פ"א ה"ב בה' שחיטה דהוה ד"ת משא"כ לרש"י פ' כעיל ורוטב קכ"א ב' ד"ה וממתין דהוה מדרבנן ועל ח"מ שם אין קושיא וגם להר"מ י"ל דראה שחתכו קודם יציאת הוולד והניחו עד שתמות הוולד דיוסף לא ידע שהוא ב"פ והרי אמ"ה והם ידעו וכיון שהמתינו עד שתצא נפש הוולד לית איסור לא תאכלו אף שחתכו קודם שתצא נפשה כמבואר חולין ל"ג א' חותך וממתין ומ"ש מפרכסת או בן פקועה. (או דיוסף מחולק עם אחיו במחלוקת ר"מ ורבנן אי בן ט' ניתר בשחיטת אמו או לאו) ומה שהקשה המ"ל דקודם מ"ת היה ב"פ אסור דנ"ש מי (אי) איכא מידי יש ליישב בטוב טעם ודעת דסברתו הוא דהכי דאי איכא מידי כו' שייך לאחר מ"ת דלא מצינו היתר לישראל ולעכו"ם אסור אף במידי דשייך טעמא כמפרכסת לישראל בשחיטה עת"ו חולין ל"ג א' ד"ה אחד היינו לאחר מ"ת משא"כ הא דהתורה להתקדש נתנה ולא להקל עליהם לק"מ בכאן דוודאי להתקדש נתנה דאלו קודם מ"ת נצטוו על אמ"ה ותקנתו קל במיתה בעלמא הותר ואי אתרמי שחתכו קודם מיתה בעודה מפרכסת היה אסור אח"כ מ"מ גוף ההיתר קל הוא ובשנתנה תורה שהחמירה ביותר ואמ"ה אין היתר כ"א בשחיטה וכמה זהירות צריך בסכין וכדומה הרבה בוודאי להתקדש כו' ומה בכך כשחותך ממפרכסת ומניחו לאחר שתמות מותר אין זה קולא וכאומר ולאחר מ"ת אף עכו"ם הכ"נ שרי דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסיר והרי גווני מי איכא מידי יש. משא"כ לשיטת רבו ז"ל דמחלוקת יוסף עם אחיו

בבן פקועה שפיר אכלו אחיו דקודם מ"ת לא נאסר בהם שחיטת האב בנחירה וכדומה ונמצא הוולד חי בתוכה (דכי מיית הוולד ברישא במתה מעצמה) דהתורה להתקדש נשנה ולא להקל ומאחר דלאחר מ"ת ניתר מגזירת הכתוב בשמה בבהמה שאכלו ה"ה קודם מ"ת ע"י נחירה בכה"ג ואף שיש לגמגם קצת ע"ז מ"מ הרואה יראה שיש ליישב שיטת רבו של מהר"ש יפה ז"ל וכדאמרן :

והנה לר"י דאמר ג"ה לבני יעקב נאסר וקודם מ"ת היה מותר בהנאה אף לר' אבהו דלא יאכל אכילה משמע ומאותו מפיק לשאר אסורין ולר' מאיר מנבילה נמי מיתורא דהיתר הנאה דצ"ל לגופא לומר הא בעלמא אסור בהנאה דאל"כ אלא ר"מ סובר לא יאכל פשטי' משמע אכילה והנאה וצריך היתר הנאה בנבילה גופא ז"א חדא דלא צריך לנבילה דהמת יהיה לו היאך יצויר ועוד אמ"ה דנאמר לב"נ היה קודם מ"ת אסור בהנאה ולאחר מ"ת הרי מהיקשא נדה כדמסיק בפסחים והתורה להתקדש נתנה וזה י"ל מ"מ פשטיה משמע דלא יאכל אכילה לחוד ומיתורא דהיתר הנאה בנבילה או מאותו יליף שאר איסורין ואפ"ה פריך ושרי ג"ה וכנראה לר"י פריך עתוס' פסחים כ"ב א' ד"ה ור"ש אלמא אף לר"י ג"ה לבני יעקב נאמר וכשנתנה תורה נאסר דאותו קאי נמי אג"ה שנאמר קודם מ"ת ומיהו מכאן אין ראיה דנאמר דנשתנה פירוש הקרא דאותו קאי לכל איסורין שבתורה :

עיין תוס' פסחים כ"ב א' ד"ה ור"ש דלר"ש אין בג"ה בנ"ט מסתברא דכי אסר רחמנא ג"ה בהנאה אסור וכתבו במ"א דה"פ מדלא כתב קרא בלשון אחר דל"ש ביה לישנא דאכילה ש"מ לא יאכל דבר המביא לידי אכילה הנאה ולר"י ל"ק דאיהו סובר יש בגידין בנ"ט וקודם מ"ת נמי היה מותר בהנאה ומיהו למ"ש הר"מ ז"ל פ"ט מה' מלכים ה"א ועלא"מ שם ובמ"ל פ"י מה' אלו ה"ו בד"ה כתב הר"מ ז"ל דלרבנן נמי נאמר ג"ה לבני יעקב ועיין בפי' המשנה חולין ק"ב יע"ש להאורה קשה דקודם מ"ת היה אסור בהנאה לדידן דאין בג"ה בנ"ט ולאחר מ"ת מותר מק"ו והתורה להחמיר נתנה ולא לקולא וי"ל חדא דהר"מ ז"ל יסבור כהי' כב' בתו' דחזקיה דלא כר"ש ומאן לימא לן דבלשון אכילה נאמר ליעקב ועוד דאה"נ דקודם מ"ת היה מותר בהנאה מטעם מי איכא עיין מהרש"א ז"ל חולין ל"ג א' ד"ה א' והיא היא :

והנה בחולין ק' ב' בתו' ד"ה וכ"ת כתבו דלמאי דס"ד מעיקרא דטעמא דר"י דאין בג"ה בנ"ט הא דאמר במתני' והלא מבני יעקב נאסר ה"פ די"ל דטעמא דת"ק כר"ש מי שגידו אסור כו' יע"ש אלמא אף קודם מ"ת היה בהמה טמאה בכלל אף אחר מ"ת לא נשתנה פירוש הפסוק י"ל דשאני התם דא"כ יאמרו באנו מקדושה חמורה לקלה ולפום מה דס"ד השתא דאין בג"ה בנ"ט א"כ קודם מ"ת אסור ג"ה טמאה לב"נ וישראל היתר גמור דטומאה ליכא דאין בנ"ט ומיהו למה דס"ד לר"י יש בג"ה בנ"ט וקסבר איסור חע"א קשה מה השיב ר"י לבני יעקב נאסר מ"מ נימא כשנתנה תורה וחזר המצוה לישראל נימא דנשתנה פירוש הפסוק מי שגידו אסור ובשרו מותר אלמא דלא אמרינן כן ואי"ה לקמן יבואר עוד . וא"ל אליבא דר"ל קאמר דח"ש מותר מ"ה וע"כ נוהג בטמאה דהוה ברי' זה שיבוש חדא דלר"י בעינן בג"ה כזית ועוד א"כ מה איכא למימר ועמ"ש בפריי לי"ד עמ"ש הר"מ ז"ל פ"ט [מה'] מלכים כל השיעורין לישראל נאמרו ולא לב"נ וכאן אין להאריך :

ודע דבחולין ק"ב פריך לר"י למה ני קרא לייתי איסור אמ"ה וליחול אאיסור טומאה שאיסורו נוהג בב"נ ומסיק אה"נ ולר"א איצטריך יע"ש והא לר"י נמי צריך היקשא דאל"כ אין איסור אמ"ה נוהג בטמאה דהוה דרשינן לא תאכל הנפש עם הבשר כל שבשרו מותר כרבנן

דדרשי

דדרשי הכי גם לר"א יקשה ע"ם תו' ד"ה כי מהמע דר"א לית ליה מוסיף וכפי הנראה ביבמות ר"ם ל"ל מוסיף הא שאר תנאים אית להו מוסיף ואמאי לא דלא נימא מי שבשרו מותר וג"ה שאני דקודם מ"ת נאסר וכאמור . והנה הייתי אומר דאליבא דר"ל דמ"ם מותר מ"ה מסיק דלר"י ל"ל קרא דאמ"ה נוהג בטמאה דוודאי נוהג בטמאה לישראל דאי אין נוהג א"כ לדיד' קשה מא"מ דלישראל מ"ם מותר בטמאה ולב"נ אסור במשהו בשר גיד ועלם וכבר כתבו התו' בחולין ל"ג א' דר"ל אליביה דר"מ לית ליה האי כללא דמא"מ אבל אליביה דר"י ע"כ אית ליה מא"מ כסוגיא דסנהדרין והרי ג"ה כו' וע"כ אמ"ה נוהג בטמאה מה אמרת דלריך קרא לטחול וכליות דיש בו איסור אמ"ה לסר"מ ז"ל בה' מ"א פ"ה ה"ב וה"א דאין איסור מע"א כיון דלריך כזית בשר ומש"ה לריך היקשא וע"ז פריך שפיר למה לי קרא הא שמעינן לר"י שכן איסורו בב"נ ומסיק כר"א לריך וכ"ז אינו טוב לי לומר דסתמא דתלמודא כר"ל דלא כהלכתא דקיי"ל כר' יוחנן דמ"ם מ"ה :

והנה בחולין י"ו א' פריך לר"ע דסובר בשר נחירה הוה שרי במדבר מהנוחר דפטור מלכסות וכפי הנראה מרש"י ד"ה פטור דר"ע מאי סבר כמ"ד שחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה ואפ"ה נוחר פטור כדמתני הואיל ואיתסר איתסר אלמא אף בשעה שנאמר דין דכיסוי היה בשר נחירה שרי לר"ע ונתקבל הג"ה משחוטי חוץ אפ"ה אח"כ כשנאסר בשר נחירה נשתנה הדין והג"ה נוחר פטור מלכסות. ואפשר דר"ע סבר שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה מאשר יאכל כו' ולכך וודאי קרא בפירוש קאמר דבעינן ראוי לאכילה והואיל ואיתסר איתסר ומ"ה רש"י דר"ע אף למ"ד שחיטה שא"ר שמיה שחיטה דקשיא ליה דלמא מתני' דלקמן דלא כר"ע לזה כתב דבנוחר כ"ע מודים ולא מאן דפליג ולעולם כי תמני הואיל ואיתסר איתסר מאשר יאכל ויש לטעמים זה ברש"י ד"ה והמעקר ובחיה קאי דקשיא ליה הא מתני' דהתם לאו כר"ע אתיא דאיכא מ"ד אין שחיטה לעוף מ"ה ונחירתו שחיטתו ומאי פריך דלמא כר"ע נמי לא אתיא לז"א דמתני' דהתם כב"ע ואין חולק ובחיה קאי וז"א דא"כ הוה ללייז של הנוחר ואפשר דקשיא ליה האיכא מ"ד חולין כ' ב' דאין עיקור סימנים בעוף וא"כ מתני' לאו כב"ע אתיא ולזה כתב בחיה קאי וג"ז דחוק. ואמנם מהא דחולין ק' ב' דאמר ר' יהודה והלא מבני יעקב נאסר ועדיין בהמה טמאה מותרת וכפי שם"ד וכפי ת"ם התו' שם דס"ק דל"ם מי שגידו אסור ובשרו מותר כו' יש לחלק דהתם הקרא קודם מ"ת נאמר ולאחר מ"ת אף דנשאר כך דהתורה לכתחיר נתנה ולא להקל מ"מ נשאר בפירושו כפי אותה השעה משא"כ בכיסוי הואיל והאמרה המלוה לישראל ונתקבל ג"ם וודאי י"ל הכל לפי הזמן והואיל ואתסר בשר נחירה ג"ם דומיא דשחוטי חוץ בעינן דלהוי עכ"פ שם שחיטה עליה וכ"ם למאן דדרים מאשר יאכל וכדכתיבנא : הן אמת שי"ל מה קשיא ליה לר"ע מהנוחר דלמא ר"ע ס"ל שחיטה שא"ר שמיה שחיטה ויליף ג"ם משחוטי חוץ והתם אשר ישחט כתיב (ויקרא י"ז) דקדשים שחיטה בעינן ונתקבל בפנים בעינן וא"כ מש"ה נוחר פטור דומיא דשחוטי חוץ בעינן אף במדבר ולכאורה דפריך הלכתא אהלכתא דקיי"ל כר"ע מחבירו וקיי"ל שחיטה שא"ר ל"ש שחיטה וקיי"ל בנוחר פטור מלכסות ולר"ע במדבר הוה נחירה חייב מאשר יאכל קרינן ביה וג"ם מטבות כו' באופן שלכאורה מ"ם רש"י ואף למ"ד שחיטה שאינה ראויה שמיה שחיטה קשים לכולהם. שוב ראיתי לקמן במשנה פ"ה א' חייב נתנבלה והנוחר והמפקע והר"מ ז"ל בה' שחיטה פי"ד ה"י כתב טריפה ונתנבלה והשמיע נוחר דמה לי נתנבלה מדעת או שלא מדעת ועיי"ם שם וברפ"ה דכריתות מיהו נתנבלה אילטריך ליה דנ"ת כיון דהלכה

כר"ע

כר"ע כמ"ש הר"מ שם פ"ד ה"ו פסק כר"ע דנחירה במדבר מותר וה"א טריפה ואחר פסולים אין טעון כיסוי דאשר יאכל בעינן אבל נבלה ונחירה כיון שאין פסול אחר ובמדבר אשר יאכל קרינן ביה אימא השתא ליבעי כיסוי לכך כתב נתנבלה אין טעון כיסוי דאיתסר כו' ואימעט ליה מאשר יאכל וכאמור. והלח"מ כתב רבינו השמיט נוחר ומעקר דה"ה משוחט ונמצא טריפה וא"י דהא כתב נתנבלה ובפי"ב שם ה"ג באו"ה כתב ניחר הראשון או נתנבלה בידם א"י למה פרט שם נוחר והשמיט מעקר וכאן פרט רק נתנבלה ובש"ע סימן י"ו ס"ט כתב ניחר ונתנבלה ובסימן כ"ח השמיט ניחר לא ידענא למה. ועיין הר"מ פ"ד מה' שחיטה הי"ז פסק כר"ע דנחירה היה מותר במדבר ובשר תאוה היה אסור דווקא קדשים מקרא דאשר ישחט ועיין לח"מ שם ובה' ראש יוסף כתבנו בזה וכאן אין להאריך:

כלל יז

אדבר בו בענין לאו שבכללות ובה' ג"ו כלל כ"ד כתבנו בו קצת עתה ראיתי כי קצרתי במקום שיש להאריך: הר"מ ז"ל בה' סנהדרין פי"ח ה"ג איזהו לאו שבכללות כמו לא תאכלו על הדם וכן נא ומבושל אין לוקה אלא א' ובהדם הוא אומר ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וחייב שלש מלקות מפי השמועה למדו שזה לחלק. הרי נאמר לא ימצא בך מעביר בנו ובתו קוסם קסמים הרי חלק אותם בלאוין אחרים לא תנחשו ולא תעוננו יע"ש. והמתבאר שם מדברי הכ"מ דרבינו סובר דאביי ורבא פליגי בפסחים מ"א ב' דלרבא אין לוקה אלא חדא ולאביי לוקה שלש פליגי אף במה שפרט הכתוב כל מין בפ"ע כיון שלאו א' נאמר על שתיהן אין לוקה על שתיהן כ"א א' ובאכל א' מהם לוקה א' (להר"מ הגי' מהופך ופסק כרבא) והנך רואה שהר"מ ז"ל פרט ב' מינין המין א' שהכולל דברים רבים ואין פורט שום מין בפירוש כלא תאכלו על הדם והמין הב' שהכולל ענינים רבים ומזכיר כ"א בפ"ע והשפרט ביניהם דלא תאכלו חדא לא לקי כמבואר ובנא ומבושל חדא לקי כל"ק וממרולת דברי הר"מ ז"ל משמע דאם התרו משום כ"א גלי אם אף חדא לא לקי כלא תאכלו על הדם. ואני תמה מ"ש הכ"מ דכיון דמסיק בסנהדרין אין לוקין על לאו שבכללות נדחו דברי אביי ופסק כרבא וכל"ק למעט במחלוקת ומה ענין הא דסנהדרין דכלאו אין מפרש הפרטי' דאף חדא לא לקי וכ"פ הר"מ ז"ל בה' שחיטה פ"א ה"א ובה' סנהדרין פי"ג הי"ד ולעולם אימא לך היכא דפרט הכתוב כמה מיני' בלאו א' לקי ב' (בהתראה א' דב' התראות נזיר שהיה שותה כו' לקי כ"פ) ועוד בלא"ה כיון שגורם השיפוך ממילא הלכה כרבא בר מיע"ל קג"ם. עוד אני תמה לפירוש הר"מ ז"ל בסוגיא דפסחים דפליגי לרבא בל"ב אף חדא לא לקי בנא ומבושל איך יפרנס פלוגתא דרבי ות"ק בשאר משקין למר יליף מק"ו ולמר מבשל יתירה וע"כ למלקות דלאיסורא מנ"א גלי אם נפיק כמ"ש התוס' שם מ"א א' ד"ה איכא בינייהו כו' ולל"ב דחדא לא לקי מה כ"מ מק"ו או מבשל. ומיהו הא דאמר שם אכל כזית נא משתשיכה חייב אין קושיא דלל"ב י"ל חייב שעבר בל"ת כמ"ש מהרש"א ז"ל שם כענין זה גם הא דאמר יכול אכל כזית חי יהא חייב ת"ל נא ובשל י"ל דגי' הר"מ יכול יהא עובר היינו בל"ת וכה"ג נ"ל הגי' בב"מ קס"ז דהגי' בברייתא אבל זוג של ספרים חייב ב' עובר ב' וכדבעינן למימר לקמן בעזה"י

ודע דל"ק ול"ב בפסחים לפירש"י ותוס' לכ"א יש קולא וחומרא לל"ק חומרא דחדא לקי וקולא דברחיים לא לקי על הכלל כרב יהודא בב"מ קפ"ו ב' כיון דלקי של הפרט או לא לקי על הכלל ולל"ב דלא מייחד כלאו דחסימה

דחשימה שכולל ברשולים רבים נא ומבושל כו' מש"ה לא לקי על הכלל משא"כ כי נפש הוא חובל לא הוה כולל כ"כ דשם א' הוא דלא יחבול כלי אוכל נפש אפשר דלוקה על הכלל ועל הפרט כרב הונא שם. וכא דאמר בב"מ ואביי כרב הונא וכ"א צלי אש לכדתניא לכאורה חולק הסוגיא דשם עם פסחים דלל"ק וודאי לא אמי' אביי כרב הונא דהא חדא לקי ואפ"ה לא לקי על הכלל ועל הפרט ולל"ב נמי טעמא דאביי דלא מייחד לאויה כלאו דחשימה וכי נפש אפשר דמי ללאו דחשימה ובב"מ הוא סוגיא שלישית דטעמא דאביי לאו משום לאו שבכללות אלא משום דכ"א צלי אש לא ללאו אתא כ"א לכדתניא וכמ"ש לקמן אי"ה משא"כ לפי' הר"מ ז"ל ל"ב מיקל מל"ק דאף נא ומבושל אין לוקה כלל כו' ועכ"מ פ"ח מה' ק"פ ה"ד. וכפי הנראה שהיה שם בקושיא דהיג"ל לקולא כל"ב דחדא לא לקי ובקלת דפוסי הכ"מ יש ט"ס דמ"ש וכלכך כו' יע"ש ועיין בס' מרגניתא טבא בשורש הט' דף ל"ג ד' להגאון מהו' אריה ליב מדיטול תמה שם והא וודאי ט"ס בכ"מ. ולקושית הכ"מ י"ל או כמ"ש בלב שמח בשורש הט' דף פ"ד א' (למהר"א אל יגר"ו ז"ל) דמברייתא אכלו נא חייב מוכח כל"ק ואף אם נאמר מלת חייב אין כ"כ ראיה מ"מ מפלוגתא רבי ות"ק מוכח כל"ק דחדא לקי וכמש"ל ומיהו י"ל דר' ורבנן ילפי דלהוי בל"ת לחוד דכ"א צלי אש עשה הוה ועמ"מ פ"ב מה' מ"א בהמה אותה תאכלו ברייתא בת"כ פ' שמיני ובקרבן אהרן והר"מ ז"ל לשיטתיה:

והנה כלח"מ בהל' מלוה ולוה פ"ג ה"ג הקשה מ"ש בנא ומבושל דפסק דלוקה א' וברחיים ורכב פסק דלקי ב' ולדידי י"ל דשם פסק כרב יהודה דלוקה ב' וברייתא מסייע ליה דלוקה ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע דמשמע מלקות וכ"ע דלוקה ב' דאל"כ למה כתב רחיים ורכב וכי נפש לכתוב רחיים לחוד ומאי למילף שאר כלים במ"מ כמ"ש התוס' במליעא ד"ה אמר לך רבא וכיון דכתבה רחמנא רחיים ורכב ע"כ ללקות ב' על רחיים ורכב. וכ"ת כיון דמלינו למילף שאר כלים במ"מ א"כ לקי שלש ארחיים ורכב ב' משום רחיים ורכב וג' משום כי נפש הוא חובל דלמאי אתא כמ"ש התוס' שם י"ל דאי לאו כי נפש הוא חובל לא הוה אמרינן דרחיים ורכב ללקות ב' אלא כ"א הא דכתביה רחמנא לרחיים ורכב דלהוי ב"כ ואין מלמדין מיניה שאר דברים דכל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמינן ללאו יתירא ועוד דסברא חילוקה הוא דאין לוקין על לאו שבכללות שפי הוה ניחא לן לומר דלהוי ב"כ ומש"ה כתיב כי נפש הוא חובל לשאר דברים וע"כ רחיים ורכב ללקות תרתי דאל"כ לא לכתוב נפש ולא רכב כו' משא"כ נא ומבושל דצריכי תרווייהו דלא הוה יליף חד מחבריה וכ"ח צלי אש לאו וחמי עבריה דלהוי איסורא או לכדתניא מבעוד יום כו' מש"ה פסק שפיר דנא ומבושל לוקה א'. ומיהו מהא דב"מ ליכא לתרוצי הקושיא שהקשה הכ"מ בהל' ק"פ פ"ח דהיה למפסק כל"ב לקולא דע"כ הלכה כל"ק דאל"כ קשה אמאי תניא בברייתא שם חייב ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע דמשמע וודאי ב' מלקות מנלן דלמא לא לקי כלל ואי דקשיא לא לכתוב כי נפש ולא רכב כו' רק רחיים לחוד י"ל דלא מצי למכתב לרחיים לחוד דהוה לקי חדא מיהא מש"ה כללינהו רחמנא רחיים ורכב דלהוי לאו שבכללות ולא לקי חדא לפום סברא דהשתא זה טעות דאכתי מוכח דלקי תרתי ארחיים ורכב דאג"כ אלא דלא לקי כלל קשה לכתוב רחיים ורכב וכי נפש למאי אתא לשאר דברים ל"ל דיליף במ"מ וכ"ת דהוה ב"כ מה"ת לומר דצריכי תרווייהו דלהוי לאו שבכללות וחדא לא לקי וכדאמרן: עוד אבאר לך בסוגיא דפסחים יש ג' פירושים א' פירש"י ז"ל דאביי ורבא פליגי בכ"א צלי אש ונא ומבושל לוקה לכ"ע ב' ותרי לישני פליגי בחי ותמי טבריא. ושיטת התוס' דחי ותמי טבריא לא לקי והא

דאמר

דאמר חדא לקי אנא ומבושל אם התרו משום צלי אש דסמיך לאל תאכלו הוה לאו בנא ומבושל משא"כ חי וחמי טבריא רק עשה ולשיטת הר"מ ז"ל לאביי לוקה שלש ולרבא אלאו כ"א צלי אש אם התרו לנא ומבושל אין לוקה כלום אלא אפילו נא ומבושל יחד אם התרו משום נא ומבושל לוקה א'. ולכאורה יראה דלשיטתיה יש לו הוכחה לרבא דאין לוקין אלאו שבכללות אנא ומבושל קאי דבשורש הט' בספר המצות סובר דריבוי הלאוין אין לוקה כ"א א' אם לא שאמרו חז"ל בפירוש דלוקה ב' וכבר הוקשה לו להרמב"ן ז"ל בהשגותיו מהא דאביי ורבא דאמר אביי אכל נא לוקה משום נא וכ"א צלי אש אלמא ב' אזהרות לוקה ב' יע"ש והנה י"ל דשאני הכא דאביי סובר דכ"א צלי אש לאו הוא וקאי אחי וחמי טבריא ולוקה אחי וחמי טבריא ג"כ אנא לוקה משום כ"א צלי אש דע"כ אמרינן בנכפלו אזהרות אין לוקה ב' ואמרינן לעונש יתירא אלא במניעה א' שבאה בכפל בלשון א' ממש משא"כ כ"א צלי אש דמזהיר על חי וחמי טבריא וללקות הוא בא ה"ה ממילא דלקי בנא משום צלי אש (והוה לאו העטוף ועיין לקמן כאן וכלל ח"י אי"ה) ורבא חולק לת' כ"א צלי אש דהוה לאו כללי שאין מפורש בו שום פרט דלא לקי כלל כמבואר בסנהדרין ס"ג וכפשטא דברייתא דלעיל אכל חי אין חייב אלא אפילו אכל נא ומבושל יחד ל"מ דלא לקי משום כ"א צלי אש ומשום נא תרתי (דכ"א צלי אש דסמוך לנא הוה כאלו פרטנא כו') דוודאי לא לקי תרתי כיון דבאו אזהרות כפולות על ענין א' אין לוקה ב' (דהשתא כ"א צלי אש לא מזהיר אחי וחמי טבריא והבן) אלא אפילו אנא ומבושל לא לקי שתים אפרטים המפורשים:

ועם זה יתישב מ"ש הכ"מ בהל' סנהדרין פח"י ה"ג דכיון דקיי"ל בסנהדרין אין לוקין אלאו שבכללות נדחו דברי אביי וקיי"ל כרבא והקשיתי לעיל דמסנהדרין אין ראיה דהתם לאו כללי הוא משא"כ כאן הפרטים מפורשים ועוד מה צורך לראיה דהלכה כרבא כפי הגירסא דילן בנזיר עתה ראיתי כי דברי הכ"מ הם מועתקים מדברי הר"מ ז"ל בשורש התשיעי רק מלת וקיי"ל כרבא הוא הוספה מדברי הכ"מ. וכפי מ"ש בסמוך א"ש דל"ת דאביי דאמר לוקה שלש ע"כ סובר כ"א צלי אש הוה לאו גמור וממילא ה"ה לרבא לאו גמור וחדא מיהא לקי וכל"ק ולפ"ז חי וחמי טבריא נמי חדא לקי או אם התרו בנא משום כ"א צלי אש לקי חדא מיהא ולזה אמר הר"מ ז"ל וכבר ידעת שהתבאר בגמרא סנהדרין אין לוקין על לאו שבכללות ולכן מאמר אביי הוא נדחה ירצה בזה כיון דמסיק בסנהדרין דלאו שאין פורט שום דבר וקאי על מינים רבים אפי' חדא לא לקי ממילא לא אחי וחמי טבריא חדא לא לקי וכפשטא דברייתא יכול אכל חי יהא חייב כו' וא"ש נמי קושיא השניה דמסנהדרין לא מייתי רק דלאו שאין פורט שום דבר חדא לא לקי וממילא דהלכתא כרבא לגבי אביי וכן באכל נא ומבושל לקי חדא וכדאמרן:

וראיתי להלח"מ בה' ק"פ פ"ח ה"ו עמ"ש הר"מ ז"ל דאחי לא לקי וללקי חדא משום כ"א צלי אש וי"ל דסובר כתוספת יע"ש והמעיין יראה כמ"ש דנא ומבושל אם התרו משום כ"א צלי אש דלא לקי כלל כהסוגיא דסנהדרין לא תאכלו על הדם שאין פורט שום דבר ואף שיש לחלק דכאן קאי כי אם צלי אש אנא מ"מ המעיין בשורש ה"ט יראה כמ"ש. וראיתי בקרית ספר אכל נא ומבושל כא' לוקה חדא כו' כרבא פכ"ש כו' דכ"א צלי אש שכולל כל מיני בישולין ותרתי לא לקי משום נא ומשום כ"א צלי אש וחדא לקי כשאכלו חי וחמי טבריא כו' ולא הבינותי חדא להר"מ אחי לא לקי (והר"מ ז"ל השמיט חמי טבריא וא"י למה ועיין בהל' שבת) ואם נאמר דלנפשיה כ"כ מ"מ תחלה כתב כפי' הר"מ ז"ל אין לוקין אלאו שבכללות נא ומבושל ואח"כ כתב פירש"י ז"ל ואולי בחר לו דרך לעצמו דרבא סובר אין לוקין

אלא שבכללות בין נא ומבושל כו' ולקמן יבואר עוד בעזה"י. ועיין ברא"ם ז"ל פ' כי תצא הביא ברייתא דספרי אין לי רחיים ורכב מניין לרבות כל דבר ת"ל כי נפש הוא חובל א"כ מת"ל רחיים ורכב מה אלו שני כלים ועושין מלאכה א' חייב ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע אף כל כו' והיא ברייתא צ"ק למ"ש דמרחיים ורכב יכול ללמוד לכל כלי אוכל נפש י"ל דה"ק אימא דלהוי ב' כתובים כתביה רחמנא דלא ללמוד שאר כלים וע"ז אמר כי נפש מיותר לרבות שאר כלים ומהך ברייתא כמ"ל ת"כ דר"י יע"ש:

והנה בב"מ קט"ו ב' פשטא דשמעתין משמע כרש"י ותוס' ולפירוש הר"מ ז"ל דמ"ד אין לוקה בנא ומבושל אלא אחת י"ל דה"ק אביי כרב יהודה והא דלקי ארחיים ורכב ב' משום דהל"ל למה לי למיפרט רחיים ורכב לכתוב רק לא יחבול נפש כו' דלהוי משמע כל מילי אלא לחיוב תרתי כפשטא דברייתא דספרי פ' כי תצא ובנא ומבושל לא מצי למכתב אל תאכלו כ"א צלי אש דהוה לקי אחי וחמי טבריא ומש"ה כתב קרא נא ומבושל וסמוך ליה כ"א צלי אש כו' ומיהו חי וחמי טבריא עשה יש ומש"ה בנא ומבושל לא לקי ב' וע"ז משני אביי כרב הונא כו'. ואמנם כן דלא מצי למכתב לא יחבול נפש כו' או כלי א"כ דה"א דווקא כלי שעושה בפ"ע אוכל נפש כא רחיי' לחוד ורכב לחוד בשניהם עושין מלאכ' א' דומה לח"ש ולית מלקות מש"ה כתביה רחמנא רחיים ורכב בוי"ו כמו או רכב כמ"ש התוס' שם קט"ו ב' ד"ה שנאמר וא"כ אכתי קשיא. והמעיין בברייתא דספרי פ' כי תצא יראה שכן הוא דה"ק א"כ למה נאמר רחיים ורכב מה רחיים ורכב שני כלים ועושין מלאכה א' וחייב ע"ז בפ"ע וע"ז בפ"ע (דלאיזה צורך שעושין מלאכה א' ועוד היל"ל מה רחיים ורכב לוקה ב' בשמלאכה א' אף כל כו') דאי לא הוה כתיב רחיים ורכב כ"א רחיים לחוד אין חייב והנכון כמ"ש תחלה דהל"ל לכתוב רחיים לחוד:

והנה הר"מ ז"ל בה' נזירות פ"ה ה"ח פסק דזג וחרצן לוקה ב' וכבר תמה הלח"מ פ"ג ה"ג מה' מלוה ולוה אמאי בנא ומבושל א' וזג וחרצן שתים עוד יש לראות דלכאורה משמע בה' ק"פ דאכל נא והתרו משום צלי אש אין לוקה כלל דלאו שבכללות הוא אף הדא לא לקי כהסיא דסנהדרין לא תאכלו על הדם כו' א"כ אמאי כתב בה' נזירות פ"ה ה"ב דבוסר דהיינו גוהרקי לוקה והא מכל אשר יעשה מגפן היין נפקא כדמסיק בנזיר ל"ד ב' ולאו כזה אפילו חדא לא לקי ולזה יש לנו לומר דלאו מכל אשר יעשה כו' לקי אגוהרקי וענבי דכרי כו' אלא כך הוא המדה דכלל ופרט וכלל מרבינן כעין הפרט ויליף מחרצנים ועד זג מה אלו שהם פסולת פרי ולוקה עליהם אף כל כו' והשתא בוסר לקי מלאו דענבים לחים כו' וענבי דכרים מחרצנים וזג כו' וא"כ ל"ק נמי קושית הלח"מ דע"כ חרצנים וזג או ענבים לחים ויבשים לקי תרתי דאל"כ למה למיפרט כל הני לכתוב בפרטא קמא ענבים לחים לחוד וכללא מכל אשר יעשה מגפן היין וחרצן או לכתוב עד זג לחוד לא יאכל וממילא ילפינן מפרט וכלל ופרט כל מילי אלא ש"מ לייחודי לאו לכ"א וא' הוא דאתא ומש"ה לקי בזג וחרצן וענבים לחים ויבשים תרתי. וי"ל בפלוגתא דאביי ורבא בנזיר ל"ח ב' אמאי פליגי בחרצן וזג ול"פ בענבים לחים ויבשים דמוקדם בקרא. גם דברי רש"י פסחים מ"א ב' ד"ה חד מיהא לקי אם אכל עלין ולולבין דאין כאן מלקות דזג וחרצן לקי מכל אשר יעשה כו' י"ל דבנזיר ל"ד ב' ר"א הוא דדריש בריבוי ומיעוט אבל לרבנן עלין ולולבין מותר וכ"פ הר"מ ז"ל בהל' נזירות פ"ה ה"ב והיה לו לפרש גוהרקי וענבי דכרים כו' מיהו לשיטת הר"מ ז"ל דענבי דכרים וגוהרקי לאו מכל אשר יעשה נפיק דלאו כזה אפילו חדא לא לקי ומפרט ילפינן לה והמורה גילה דל"ד אלו כפרטים כו' וא"כ קשיא לל"ב אפילו חדא לא לקי והא וודאי אגוהרקי

חדא

חדא לקי דיליף מהפרט מענבים לחים ויבשים וענבי דכרים מפרט דזג וחרצן דדוחק גדול לומר דפליגי בעלין ולולבין אליבא דר"א דלית הלכתא כוותיה ולזה יש לנו לומר בפירוש התוס' פסחים מ"א ב' ד"ה איכא דאם התרו אנא ומבושל משום כ"א נלי אם אף חדא לא לקי לל"ב ה"ה בנזיר יש לפרש לל"ב דחדא לא לקי אם התרו בחרצן וזג משום מכל אשר יעשה כו' חדא לא לקי דלא מייחד לאוי' כלאו דחסימה וערש"י נזיר ל"ח ב' ד"ה דאין כו' כגון האי דעל כמה איסורין לית אלא חד לאו ממרוצת דבריו משמע כליתא בתרא בפסחים דאפילו חדא לא לקי אם התרו מכל אשר יעשה מגפן היין וכפי הנראה שזה שיטת הר"מ ז"ל וכאמור לדידיה היכא דכתיבי כמה פרטיים בלאו א' בנא ומבושל חדא מיהא לקי והיכא שאין פורט שום דבר חדא נמי לא לקי בין יהיה כהוג לא תאכלו על הדם או כ"א נלי אם או מכל אשר יעשה כו' כדבעינן למימר לקמן אי"ה. ועיין בהר"מ ז"ל בהל' איסורי מזבח פ"ה הל"א הקטיר שאור ודבש לוקה א' שהם ליכא יתורא ומש"ה רק חדא ועירובו שעירב כ"ש משאר עם שאר דברים לוקה א' מריבוי דכל ואבאר לקמן אי"ה ומ"ש הר"מ ז"ל וא' המקטירן עצמן או תערובת שלהן לוקה על כ"א בפ"ע ר"ל אם הקטיר שאור בפ"ע או תערובות בפ"ע לוקה על כ"א חדא והקטיר שאור ודבש א' לשיט'.

עוד אבאר לך בפלוגתא דאביי ורבא נזיר ל"ח דלאביי אכל זג לוקה ב' א' לא יאכל זג וא' מכל אשר יעשה תפול ג"כ קושית הרמב"ן עליו ולפי מה שהסביר הר"מ ז"ל בשורש הט' דרבוי הלאוין לא מוסיף ללקות שמנים כמ"ש בסמ"ק שלו מצוה קע"ט דריבוי אזהרות לא יתוספו המלקות דלו אמרה תורה לא יאכל שרץ עוף אלף פעמים אין לוקה אלא א' ובפי' פוטיתא יש לו פירוש אחר א"כ קשה לאביי אמאי לוקה ב' ורבא נמי אין חולק עליו כ"ה מטעם דאין לוקין אלאו שבכללות ולזה י"ל כמש"ל כיון דהלאו מכל אשר יעשה קאי נמי לשאר דברים מה שלא הוזכר בפרט גוהרקי וענבי דכרים דלית בהו לאו אחר כ"א מכל אשר יעשה וכיון דלאו זה ניתן למלקות להני ה"ה דמהני לאו זה ללקות בזג ב' ומיהו לפי מה דפרישנא לעיל דגוהרקי וענבי דכרים לאו מכל אשר יעשה לקי אלא דהכלל מגלה שה הפרט כל דבר הדומה לפרט ל"ע קצת. וסבור הייתי לומר דמש"ה פירש"י ז"ל פסחים מ"א ב' עלין ולולבין דע"כ פלוגתייהו בהכי ואליבא דר"א ומש"ה לאביי בזג לוקה ב' כיון דמכל אשר יעשה אהני ללקות בעלין ולולבין כו' וזה שיבוש דהא רש"י בפסחים כ"ד א' ד"ה אכל פוטיתא פירש כהגאונים והרמב"ן ז"ל בהשגותיו למנין המצות יע"ש ולקמן אבאר עוד אי"ה וכאן אין להאריך:

וראיתי להר"מ ז"ל בהל' מ"א פ"ב הי"ב וכ"ג דברים הצריכים ביאור ואבארם בעזה"י. הנה בהי"ב כתב האוכל משרץ המים לוקה מ"ה שנאמר א"ת נפשותיכם בכל שרץ השורץ ולא תטמאו בהם (ויש שם ט"ס בדפוס מ"ש על הארץ כי מקרא זה בויקרא י"א כמ"ש המ"מ בסיומא דקרא ונטמתם בם) הרי כלל בלאו זה שרץ הארץ ועוף המים והמ"מ הביא מ"ש בסמ"ק שלו שאין לנו לאו גמור בשרץ המים כ"א לאו זה כי סובר לאו הבא מריבוין אין לוקין ומש"ה קרא דפ' שמיני וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת כו' דמרבינן כל מינין מ"מ מריבוין אין לוקין ולכך אין לנו לאו בשרץ המים שאינו בצורת דגים כ"א לאו זה ועפר"ח י"ד פ"ד אות ד' וי"ל יע"ש ובהכ"ג כתב הרי שהיתה הבריה משרץ העוף ומשרץ המים ומשרץ הארץ לוקה שלש מלקיות כו' וזה הפירוש מה שפירש בפסחים כ"ד בפוטיתא והמעיין בסמ"ק שלו מצוה קע"ט יראה שהעוריה בדפוס וכפי הנ"ד שמתחלה התחיל לפיכך מי שיאכל משרץ הארץ לוקה ב' א' משרץ הארץ וא' מאל תשקצו כו'

הכל קאי למי שמפרש לאו א' שנכפל לוקה עליו כפי אזהרות הכפולות וז"ש אח"כ וזהו הפירוש כו' ר"ל מה שקדם הוא פירוש שאר הגאונים (ואינו פירש"י פסחים להמעיין שם כי הוא פירוש שלישי) אבל הר"מ ז"ל פי' בו בע"א וז"ל כי מי שאכל בעלי חיים יהיה שרץ עוף ושרץ הארץ לוקה ב' מלקיות לבד א' משום שרץ העוף וא' משום וכל השרץ השורץ כו' (ובדפוס שם כתב תיבת אלו אל תשקצו שיאסור כל שרץ ושרץ המים ג"כ בכלל באמרו. ואין להם מובן ולכאורה ט"ס) וכן סיים שם בפירוש דשרץ ארץ לבד או שרץ עוף לבד אין לוקה אלא א' וכתב עוד באמרם שרץ העוף לוקה ב' (וזה אינו לדעתו ז"ל כיון שאזהרות כפולות בענין אחד) וכן אתה רואה מספרי כאן דאם היתה הבריה משרץ העוף ומארץ ומים הוא דלוקה שלש הא שרץ הארץ והעוף לחוד אין לוקה רק ב' ולא מלאו דאל תשקצו הרי חזינן בבירור אף דלאו אל תשקצו בא להלקות שרץ המים שאין בצורה דג דאין בו שם לאו גמור לדעתו ה"א אל תשקצו אפ"ה אין לוקה על שרץ עוף או שרץ הארץ ב' א' משום לאו דידיה וא' משום אל תשקצו וכאמר הואיל לאו דאל תשקצו ניתן למלקות לשרץ המים ולא לחזק הענין ה"ה דלילקי בשרץ הארץ משום אל תשקצו כמו בנא לדעת אביי (לגי' הר"מ ז"ל) דאכל נא לוקה ב' א' משום נא וא' משום כ"א צלי אש מטעמא הואיל דכ"א צלי אש ניתן ללאו לחי וחמי סבריא לאביי כמש"ל והנך רואה שמכאן יש סתירה לדבר זה וכאמור:

עוד יש להקשות אמאי לקי בשרץ המים משום אל תשקצו והא לאו שבכללות כזה שאין פורט שום דבר וכולל מים וארץ ועוף אפילו חדא לא לקי וכמש"ל ולזה יש לומר דשרץ עוף וארץ אין ללקות מאל תשקצו דלאו כללי שאין פורט שום דבר ומזהיר נמי על שרץ המים משא"כ שרץ המים לקי שפיר מאל תשקצו דכי אמרינן לאו כללי ואין פורט שום דבר חדא לא לקי שבא להזהיר איסור ולאו מלאו א' דלא מייחד לאייה כתשימה משא"כ שרץ הארץ ועוף יש להם לאוים מיוחדים לכ"א מהם ואל תשקצו עיקרו קאי לשרץ המים אף דכולל ג"כ עוף וארץ מ"מ עיקרו קאי לשרץ המים לאיסור ומלקות ועדיין צ"ע. ועיין פ"א הכ"ב מאיסורי ביאה הלכה כ"ב במ"מ ובפי"א מהלכות גירושין ה"ד והכ"מ והלח"מ שם טרחו ליישב דברי המ"מ דמכאן מבואר סוטה שבא עליה בעלה לוקה עליה ותי' מכות מרדות יע"ש. ועמ"ש המ"מ פ"א הכ"ב מהא"ב דלאו שבכללות אין לוקין אפילו חדא כיון דאחרי אשר הוטמאה קאי לסוטה ולמח"ג ומ"מ במח"ג כתב המ"מ דפשטיה דקרא במניעת גרושה משה"כ לקי ק"ק דבגרושה וודאי לוקה דלו היה כתוב ב' פרטיי בפירוש היה לוקה חדא מיהת נראה לומר דמש"ה אין לוקה על סוטה וודאית דמרבויא מקרא דאחרי אשר הוטמאה ואין לוקין מריבוין לדעתו ז"ל כמ"ש המ"מ פ"ב מהמ"א יע"ש ואי"ה בכלל הח"י אבאר עוד:

ודע דיש לחקור ב' חקירות א' דכפי הנראה דג טמא שנתערב עם טהורים וא"א להכירו שנטלו הקשקשים וכדומה דכולם אסורים מטעם בריה וטעם בריה יש ט"א משום חשיבות דלוקה על כ"ש דבין קטן וגדול משמע ואכילה דכתיב בהו לחייב כזית אם אכל מקצת דל"ת עד שיאכל כולו כ"ז מתבאר מתוס' חולין צ"ו ב' ד"ה ורבי יהודה ומכות י"ו ב' ד"ה ריסק וא"כ בדג טמא דלית ביה לאו כ"א מבשרם לא תאכלו דלא משמע בין קטן וגדול דומיא דשור הנסקל דכתיב לא יאכל את בשרו כו' והר"מ ז"ל ה' מ"א בפ"ב הכ"א זה שאמרנו כו' אבל בריה שלימה לוקה בכ"ש משמע אף דגים ומיהו זה טעות דבמשנה תורה (דברים י"ד) וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו משמע בין קטן וגדול אמנם הא קשיא בשרץ מים שאינו בצורת דג דלית ביה לאו

לדעת הר"מ ז"ל כ"א לאו דא"ת נפשותיכם (ויקרא י"א) ושם אין כתיב אכילה ומנלן דלוקה על כזית ממנו דהאו' בחולין ומכות שם דלאו דלא כתיב אכילה כ"א א"ת בעינן שיאכל כולו והרי הר"מ ז"ל בה' מ"א פ"ב הי"ב כתב האוכל כזית משרץ המים לוקה מ"ה ולדעתו אין בו לאו מפורש כ"א אל תשקצו כמ"ש הה"מ בביאוריו לעיל. שוב ראיתי שאין כאן קושיא דתוספ' לשיטתם דבנמלה איכא תמה לאוין וכפירש"י פסחים כ"ד א' מש"ה הוצרכו לומר כן אבל הר"מ ז"ל יפרש ואחד חי והוא מורכב מתכונת ופעולת האמור שם וכמ"ש הלח"מ פ"ב הכ"ה מה' מ"א יע"ש א"כ אין צריך לתי' התוס' ואפשר בשרץ המים לוקה בכזית ממנו ומ"מ לא ידענא מנ"ל הא כיון דלא כתיב אכילה בגופא או דילקה על כ"ש ממנו או עד שיאכל כולו וצ"ע בזה. עד שאני תמה עמ"ש הכ"מ שם שהעתיק ד"ה דחולין (ודמכות) דיש לאו דשרצים דלא כתיב בהו אכילה כגון אל תשקצו (ויקרא י"ח) והאהסוא לא נקי אלא כשהוא שלם וזה לא יצדק לרבינו ז"ל דא"כ איך כתב בשרץ המים דלוקה בכזית ואין סובר כסברת התו'. ובהי"ב כתב הר"מ ז"ל האוכל משרץ המים לוקה מ"ה שנאמר אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ע"ל בארץ ולא תטמאו בהם (ע"ל הארץ נמחק) הרי כלל בלאו זה שרץ הארץ ומים ועוף עכ"ל ולא ידענא לאיזה צורך הביא הרי כלל כו' דבשרץ הארץ ועוף יש בהם לאוים מיותרים ללקות עליהם וללקות ב' על שרץ הארץ אין לוקה לדעתו ז"ל כמבואר בסמ"ק שלו מלוה קע"ט וכאן הכ"ו וכמש"ל. ולומר מש"ה כ"כ דהקישן הכתוב כמו שרץ הארץ ועוף לוקה בכזית מהם ובאכל כ"ש כולו אף מים כן זה דוחק וצ"ע. ואי"ה אבאר עוד. ופרש"י נזיר ותנחות כ"ח ב' ד"ה והיכא דאמרי חדא לא נקי כו' ואלמנה וגרושה חללה זונה לא הוה לאו שבכללות דלאו אכל חדא קאי כיון דמפורשין בפירוש וזה לשיטתיה פסחים מ"א ב' וכדמוכח בנזיר ל"ח ב' ול"ע בקדושין ע"ז ב' מסיק כשם בחלוקה גרושה מזונה וחללה אלמא אי לאו קרא ה"א דאין לוקין על כל חדא בפ"ע וזה מסכים לפירוש הר"מ ז"ל וכדבעינן למימר לקמן בכלל שאחר זה בעזה"י וכאן אין להאריך:

כלל יח

בן אכתוב כמה מיני לאוין שבכללות יש ואיזה מהן שאין לוקין עליו כלל ואיזה מהן שלוקה על כ"א בפ"ע; הנה הרמב"ן ז"ל בהשגותיו על ס"ה בשורש התשיעי חלק אותם לשלשה חלקים וכפי הנראה שם במין הא' כ"ע הר"מ והרמב"ן ז"ל שאין לוקה אפילו חדא בכולל ענינים רבים ואין פורט שום שבו. ומין הב' לאו שבאו בו פרטים רבים כ"ע מודים דלוקה א' ולא ב' בהתראה א' וראיה מקידושין ע"ז ב' אי לאו גרושה יתירה לא הייני לוקין אלא חדא הביא הרמב"ן ז"ל שם ראיה זו ושאר ראיות אבאר לקמן אי"ה כ"פ בלאו שבאו בו פרטים רבים וכלל בו בין בתחלה או בסוף כמו נא ומבושל כ"א ללי אם להר"מ ז"ל בנא ומבושל חדא ולהרמב"ן ז"ל ב' ועיין במגילת אסתר דפוס ויניציא ואמנם לפי דעתי הקלושה מוכרח אני לחלק לשלשה חלקים:

החלק הא' הוא מ"ש בסנהדרין ס"ג א' לא תאכלו על הדם אזהרה לאוכל מבהמה קודם שתצא נפשה (עי"ד כ"ז אי ד"ת או דרבנן) ואוכל מבשר שלא נזרק הדם ואין מברין על הרוגי ב"ד וסנהדרין שהרגו הנפש אין טועמין כלום ואזהרה לבן סורר ומורה ומסיק ועל כולם אין לוקה כלל דהוה לאו שבכללות ומלת ועל כולם הוא. ל"ד דבן ס"ו לוקה וה"פ הר"מ ז"ל בה' ממרים פ"ו ה"ז ובתוס' שם ד"ה משום הקשו ב' קושיות א' סיפוק דאין לוקין דהוה לאו שניתן לאזהרת מיתות ב"ד לבן סורר ומורה ועוד אמאי לא

יליף

יליף בשלמא דלוקין אלאו שבכללות מדלקי בן ס"ו. הגה מ"ש לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא כפירש"י ז"ל שבת קנ"ד א' ד"ה לאזהרת אבל לפי' הר"מ ז"ל בפ"ה מהלכות שבת ה"א ולפי מה שפירש המ"מ דאי הוה קאי הלאו אדבר שיש בו מיתה ואמאמר היה לוקה על מאמר אלא במאמר גופא יש בו מיתה יע"ש ועיין עירובין י"ז ב' ד"ה בלאו דלא תאכלו על הדם אף שאין מפורש בו הפרטים היה לקי מאידך דברים אי לאו דהוה לאו שבכללות ומה שהקשו יליף בשלמא לכאורה בלאו שבכללות או בלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כמו שנראה הסיום דבריהם כל הפחות היכא דאין יכול לבוא לידי מיתה י"ל דגלי קרא בבן ס"ו ויסרו אותו. והנך רואה במין וחלק הא' אף דבבן ס"ו לקי כמפורש בכתוב אפ"ה לא לקי אאידך ולא אמרינן כיון דלאו זה ניתן מקצתו למלקות ה"ה אינך הכלולים בו הא לא אמרינן. והנה הר"מ ז"ל בשורש הט' מנה בזה החלק הלאו דלא תשא שמו לשוא ולאו שלפני עור שכולל ענינים רבים כמו שנבאר יע"ש. ובסמ"ק של"ו מצוה ס"ב שלא ישבע לשוא כן להכחיש במציאות או על דבר נמנע או לבטל המצוה או על דבר שהוא כן וידוע לשלשה ב"א שהוא כן יע"ש הרי כלל הרבה דברים ובאמת שלוקה על לאו זה כמבואר בפ"א מהלכות שבועות ה"ז וטעם מקרא כי לא ינקה ה' הא ב"ד של מטה מנקין תמור' ג' א' ובר"מ פ"א מה' תמור' ולדמיון בעלמא נקטי'. ולאו דלפני עור ה' במצוה רל"ט לשון סיפרי למי שהוא סומא בדבר ונוטל עצה ממך שלא תתן לו עצה שאינה הוגנת וכולל שלא יכשיל אדם בדבר עבירה ודברים רבים מזה המין ופשטיה דקרא כמו שזכרנו תחלה. ובהל' רוצח ושמירת נפש פי"ב הי"ד ה"ז עובר ולא כתב מלקות ובה' סנהדרין פי"ט לא מנה לפני עור בכלל הלאוין שלוקין עליהם דלאו כזה אפילו חדא לא לקי וכדאמרן ומיהו במשיא עצה שאינה הוגנת דפשטיה בהכי מיירי דומה למ"ש הר"מ ז"ל פ"א מהא"ב דמה"ג לוקה אף שכולל הוטה כמ"ש המ"מ וי"ל דהוה לאו שאין מעשה. ומ"מ קשה אמאי לא פשטה דלא תתן מכשול בדרך לפני עור:

ואגב גררא אכתוב דרך פלפול קצת. [עיין בר"מ ז"ל פ"ט ממ"א ה"א ובלח"מ שם ובפר"ח י"ד פ"ז וא"ח תמ"ב והמ"ג ומלחכ"ת חולין קט"ו י"ל הוה לאו שבכללות לורס אוזן בכור ופסולי המוקדשין וערא"ה פ' ראה (דברים י"ד ג') ואם הנאה לוקה קשה ללקי אאכילה ב' דבאכילה הנאה נמי וב' לאוין הם ובשלמא חמ"פ אכילה והנאה מלא יאכל גרע מלאו שבכללות ועמ"ל פ"ה מיסודי התורה. וי"ל אדרבה משום דאי לקי אהנאה היה ללקות אאכילה ב' מש"ה פסק הר"מ ז"ל דאין לוקה אהנאה כלל וראיה מפסחים מ"ז ב' המבשל ג"ה בחלב כו' לוקה חמש ואם איתא לוקה שש וכ"ת דלמא ברייתא כר"ש חולין קט"ו דבב"ח שרי בהנאה ויש תלין לזה ומתורץ קושית התו' שם אמאי לא חשיב ג"ה נבילה באמת ולר"ש א"ש דאין איסור חע"א בכולל ובב"ח הוה מוסיף כמ"ש הר"מ ז"ל בפי' המשניות בכריתות יש אוכל כו' אקדשיה מיגו דאיתוסף הנאה וכ"כ רש"י חולין ק"א א' הא טעות דלר"ש בב"ח שרי בהנאה ולאו מוסיף עיין יבמות ל"ג. וכ"ת חצי זית בשר וחצי חלב ואיסור חל על ח"ש כמ"ש הר"מ ז"ל בפ"ד מה' שבועות ואח"כ השלים לכזית ג"ה גם זה שיבוש דר"ש סובר כ"ש למכות ולא חייל. ואי קשיא דלמא שלכ"א בב"ח חייב ואח"כ אכל ג"ה ד"א גם זה טעות חדא למהרש"א ז"ל שבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי לר"ש כ"ש למכות ה"ה שלכ"א ועוד דיליף ג"ה מטריפה וכד"א בעינן ובחולין קט"ז מדלא כתיב אכילה בגופא ופרש"י שם י"ל זה לאיסי בן יהודה או דיליף מ"מ מכ"ה שלוקין שלכ"א משא"כ לר"ש איכא למיפרך שכן שרי בהנאה ועוד כטריפה נימא לכל מילי וכבן. ואי קשיא דלמא כר"ש ואכל

בחלב

החלב ושכ"ע רק איסור תורה ולהר"מ ז"ל דרבנן וחייל בב"ח ואכל גם נ"ה והא בורכא דל"ש סובר אין בנ"ה בנ"ש והוא תנא סובר יש בגידין בנ"ט כמ"ש רש"י ז"ל שם. ואי הרב אשי מלא תאכל כל תועבה אכילה והנאה ולא לקי אאכילה ב' כשמ"פ זה אינו דא"כ אאכילה לא לקי דהוה לאו שבכללות כ"ז לפלפולא בעלמא. עד כאן:

החלק הב' מזה המין הוא לאו דנבילה ולאו דלא תעשה כל מלאכה בי"ט שכולל

נבילות בהמה וחיה ועוף כמבואר ול"ת מלאכה כולל כל הל"ט מלאכות ולקי חדא באכל כזית מנבילת בהמה וכן אם אכל כזית מנבלת חיה ועוף נ"כ בההתראה א' אין לוקה אלא חדא וכן חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות לי"ט ובין עשה חדא מלאכה או כולן לוקה א' והרמב"ן ז"ל במין הא' חילק דמש"ה לקי חדא באלו דשם נבילה א' ושם מלאכה א' הוא ועתו' סנהדרין ס"ג א' ד"ה על כולם ובתו' יומא ל"ו ב' ד"ה או כתבו דטריפה שכתב בפירוש לוקה ומוכר שכולה ידו וקדשים הוה לאו שבכללות ובמכות י"ח א' ד"ה ולילקי כתבו לחד פירושא דלא הוה לאו שבכללות דשם יוצא (דמרבינן מבשר בשדה) חד הוא. ויהיה הפירוש שם ולילקי חדא ממש הוא וביומא פירשו ולילקו היינו איסורא יע"ש במכות ח"י ב' ד"ה כל. ודע דהר"מ ז"ל פח"י בה' פסולי המוקדשין הג"ד כתב כל קרבן שנפסל לוקה מלא תאכל כל תועבה אם אכל והוא דרשה דספרי פ' ראה כמ"ש הכ"מ ולא ידענא אמאי חשיב לא יאכל כי קודש לאו שבכללות שכולל יצא וטמא כו' ה"ה לא תכ"ת כולל כמה דברים ומרא"ם ז"ל פ' ראה ואולי דכולו משום שיקוץ אסרה תורה ול"ד ללא תאכלו על הדם ולא יאכל כי קודש הוא שאין הטעם מפורש כ"כ כמו בזה ומש"ה חדא מיהא לקי:

החלק הג' מזה המין הוא לאו דלא תאכלו כ"א צלי אש ולאו דמכל אשר יעשה מגפן היין הנה משמעות הר"מ ז"ל בה' ק"פ פ"ח דהאוכל נא ומבושל ועברו משום כ"א צלי אש אין לוקה כלל והנה בפ"ה מה' נזירות כתב שלקי על ענבים דהוי מכל אשר יעשה מגפן היין והנה שני אלו הלאוין חלוקים מלאו דלא תאכלו על הדם שכולל דברים הרבה וברמז מש"כ אלו באו מפורש יותר מלא תאכלו כו' והחילוק בין כ"א צלי אש לא הזכיר המניעה על מה שהזכירנו ממנו אלא שלא אותה במותר א"ת כ"א צלי אש וודאי ל"ד ללאו דחסימה משא"כ מכל אשר יעשה מגפן היין שבא אזהרה על מה שהזהירנו ממנו ועיין ברמב"ן ז"ל במין הב' בסופו ולכן יש לחלק בין כ"א צלי אש דלא לקי כלל ובין מגפן היין דחדא לקי ולפי מ"ש בכלל י"ז י"ל דמרבינן מפרט וכלל בלא"ה לק"מ. ומיהו אחי וחמי טבריא דלא לקי כלל הוא מטעם דמיעטה התורה כמ"ש התו' בפסחים מ"א ב' יע"ש ועה"מ בה' איסורי מזבח פ"א ה"ד וכ"מ שם ואגב גררא אזכיר מ"ש בה"ג דימה שמותר להקדיש בעלי מומין למזבח קדוש ואף דפסק הרבה דאי עביד לא מהני עיין פ"ג מה' מלוה ולוה הא מסיק בתמורה ד' ב' לנדר לא ירצה הא מקדש קדשי והלו לאביי דעביד מהני כתבו התו' במציעא קמ"ו ב' דזהיב בטעות יע"ש י"ל דווקא התם הא לענין הקדש אף לאביי בשוגג נמי מה שעשה עשוי ואי"ה בכלל י"ט וך' אבאר בזה:

החלק הד' הוא לאו שפורש דברים רבים וכללן בלאו א' בנא ומבושל פסק הר"מ

ז"ל דחדא לקי הן א' או שניהם בפ"ח מה' ק"פ וי"ל מ"ש בכולל דלא פרט שום פרט חדא לא לקי כמבואר בסנהדרין ס"ג ומ"ש בפורש כו' נמי ל"ד ללאו דחסימה וכ"א בנא ומבושל לקי חדא מיהא דא"כ למה לי לפרטים לכתוב א"ת כ"א צלי אש י"ל דאי הן ה"א אי וחמי טבריא יש בהו פכ"פ ל"ת ומצ"ע פרט ואי וחמי טבריא עשה גרידא (דבין ל"ם שאין מלקות ובין עשה יש הפרש כמ"ש במ"א וכדמוכח בריית' דה"כ אותם תאכלו לדעת

קצת

קצת מפרשים) ולזה נאמר דלק"מ. דכיון דפורט הוה כ"א מיוחד ודמי לחסימה ומ"מ הלכתא דעל ב' אין לוקה אלא א' כיון דאין לאוין מחולקים אמנם רש"י ותו' והרמב"ן חולקים ע"ז וסוברים דנא ומבושל לקי תרתי אלא שחולקין בטעמן דלרש"י ותו' פסחים מ"א ב' הטעם כיון דכתיבי פרטים בפירוש הוה כלאוין מחולקין כיון שיש שמות חלוקין ולהרמב"ן ז"ל הכ"ג לא לקי אלא חדא כמבואר בהשגותיו שם במין השני וראיה מקדושין ע"ז ב' כדבעינן למימר לקמן אי"ה ובנא ומבושל כיון דכתיב כלל ופרט כמ"ש במין השלישי יע"ש. ובתו' חולין ק"ב ב' ד"ה לרבי יוחנן הוצרכו לתרץ זה ולתת הבדל בין נא ומבושל דכתב בוי"ו הוה כלאוין מחולקין ובין בשר בשדה טריפה לר"י דכולל בשר מהחי ובשר מטריפה כיון דלא כתיב וטריפה בוי"ו אין לוקין אלא חדא. עוד כתבו שם בד"ה מכל אע"ג דאין לוקין אלאו שבכללות ה"מ כ"א ללי אם מכל אשר יעשה מגפן היין אבל הני מיפרשי כמו נא ומבושל וכאלמנה וגרושה דלקי לכ"ע עכ"ל. הנה הוקשה לשם דלל"ב אפילו חדא לא לקי (וכפי הנראה שכן דעתם לקולא בספק נפשות) א"כ באכל אמ"ה ובשר מהחי לר"י חייב ב' אמאי לקי כלל אבשר מהחי כיון דבשר מהחי לא מפורש כ"כ בקרא ותלא תילו דבשר בשדה היה מפורש וע"תו יומא ל"ו ב' ד"ה לאו ובמכות י"ח א' ד"ה ולילקי. ואמנם מ"מ מידי דהוה אאלמנה וגרושה דלקי לכ"ע לא ידענא מהו דבקדושין ע"ז ב' דריש מיתורא דקרא לא יאמר כו' ואדרבה משם ראיה לפי' הר"מ ז"ל כמ"ש הרמב"ן ז"ל במין השני. ובזה הייתי לומר דגרושה בכ"ג לומר בשם שחלוקה היינו אלמנה מזונה דזונה בכ"ג לא כתיב בוי"ו וה"א דזונה ואלמנה בכ"ג אין חייב אלא אחת ועם זה יתיישב דמנלן בכ"ה דחלוקה חללה מזונה ועיין רש"י שם ול"ע דאימא נחושה דכתב בלאו אחר חלוק ולא זונה מחללה ולפי' התו' בחולין ד"ה לרבי יוחנן א"ש דזונה וחללה בכ"ה כתיב בוי"ו משא"כ בכ"ג וכ"ת למה לי גרושה הא מדכתיב חללה באמצע בכ"ג ידעינן דאל"כ נכתבה לזונה באמצע (עיין כריתות ד' א' בהא דלכתוב קאי לסוף יע"ש) י"ל דהא הוצרך לכתוב זונה לסוף לדרוש אין חללה אלא מאיסורי כהונה כמ"ש רש"י שם אלא דכ"ז אינו טוב לי דלכתיב וזונה בוי"ו ולמה לי גרושה ועוד מה זה שכתבו התוס' דאלמנה וגרושה כו':

הכלל העולה דהיכא דכתיבי לאוין מחולקין ושמות מחולקין לכ"ע לקי ב' וכשכתב בלאו א' שמות מחולקין כנא ומבושל וכדומה כשכתוב בוי"ו לרש"י ותו' לקי אכ"א וחדא בהתראה א' ולהר"מ ז"ל אין לוקה אלא חדא ומיהו כ"ז בגוף א' אבל ב' גופין אף בלאו א' ושם א' והתראה א' לוקה ב' כמבואר קידושין ע"ז ב' יע"ש ועמ"ל פ"א מהא"ב הל"ח הביא ד"ה זבחים ע"ח א' ד"ה פיגול שמשמע מדבריהם דאף בבהמות שחוטים נמי שייך גופים מחולקים ולפ"ז אכל ה' זיתי נבילה מה' גופים בהתראה א' לוקה ה' אמנם סתירה דבר זה מבואר מחולין ק"ב ב' אכל אמ"ה ובשר מטריפה לר"י חייב שתים ופריך והתניא ר"ל אמר אין חייב אלא אחת ל"ק כאן בהמה א' כאן ב' בהמות יע"ש והשתא מאי אריא אמ"ה וטריפה דלאוין חלוקים מב' פסוקים אפילו אמ"ה ובשר מהחי או בשר מהחי וטריפה הכ"ג מב' בהמות לקי ב' ש"מ בשחוטים לא הוה גופין מחולקין ובחיים אפשר דאמרי' בבהמה גופין מחולקין וטריפה מיירי בשחוטה ועמ"ש בס' נ"ו:

החלק הה' מזה המין השני הוא לאו שכולל דברים וחז"ל ופרטם והפרט מיותר לכ"ע לקי ב' כמ"ש הר"מ ז"ל בה' נזירות פ"ה דזג וחרצן ועגבים לחים ויבשים לוקה על כ"א וחדא וכן ברסיים וכבר פסק בה' מלוה ולוה פ"ג לוקה אכ"א וחדא והטעם כתבתי בכלל הקודם

קדוש דספרטים מיוחדים משא"כ בנא ומבושל אי לא הוה כתיב כ"א א"ת כ"א גלי אם נכי דחדא הוה לקי באפשר דל"ד ללא תאכלו על הדם דכ"א גלי אם הוה שם איסור א' (משא"כ עכשיו כולל שלאו ב' שמות נא ומבושל הו לא לקי על חי אפילו חדא) מ"מ כ"א דלקי אחי ואמי סבירא ומש"ה כתב ספרטים משא"כ רחיים ורכב ונזיר דספרטים מיוחדים כמו שהסבאר בכלל הקדוש :

החלק הו' מזה כמין הב' הוא לאו שכולל כמה דברים וא' מהם פרט הכתוב על הפרט לוקה א' ועל הכלל אין לוקה אפילו א' המשל בזה מ"ש הכ"מ פ"א מסא"ב הכ"ב דלאו בסוטה וודאית לית ליה להר"מ ז"ל והטעם דאחרי אשר הוטמאה קאי אמה"ג וכולל סוטה לקי אמה"ג ועל סוטה בפ"ע לא לקי כלל יע"ש ול"ד לבשר בשדה טריפה דכולל בשר מהחי וטריפה ולקי על בשר מהחי י"ל חשיב כמפורש ובשר בשדה ואף דבשר בשדה כולל עובר שהוציא ידו וקדשים חוץ למחיצתן ל"ד ללא תאכלו על הדם דשם יוצא חד הוא כמ"ש התו' מכות ח"י א' ד"ה וללקו . וכפי הנראה דמש"ה לא לקי בסוטה להמ"מ אליבה דהר"מ ז"ל דבר הבא מריבוי אין לוקין עליו כמ"ש הכ"מ בכל' מ"א פ"ב הי"ב ופ"ג ה"ו יע"ש . והנה בקדושין ע"ח א' פריך גרושה וחלוצה אין חייב אלא א' והא תניא חייב ב' מדרבנן כו' ואמאי לא מריבוי דוי"ו אין לוקין ועוד קשה א"כ לוקין על ריבוין הא הוה לאו שבכלל כסוטה כמ"ש הכ"מ ומש"ה על גרושה וחלוצה א' ועל חלוצה לחוד לא לקי כלל כסוטה ואכ"ע דהא דתנן במכות חלוצה אגב גרושה ומכות מרדות מדרבנן קאמר יע"ש . גם הא דמנקה וללקי נמי משום לא יחלל זרעו אף דלקי על חילול דידה ושניהם בלאו א' נאמרו ועיין פני יהושע שם אלא דאני תמה להיפוך דאמאי לוקה על חילול דידה כיון דפשטיה דקרא בחילול זרעו וחילול דידה מלמ"ד יתירה כדאיתא בתמורה (ואף לרבא נ"ל כן ואין להאריך כאן) וא"כ על חילול דידה לא היה ללקות כלל ועל חילול זרעו היה ללקות והמעיין בר"מ ז"ל פי"ז מסא"ב הדבר בהיפוך הוא דחילול דידה לוקה וחילול זרעו לא ועמ"מ שם והא דמיא כאי מלתא לאחרי אשר הוטמאה וא"י לחלק ביניהם :

עוד אני תמה עמ"ש בקדושין דהא דתניא אלמנה וגרושה לוקה משום ב' שמות היינו ב' שמות ע"ז וב' ע"ז וכפירש"י ז"ל שם ד"ה שני שמות דאלמנה לא יקח ולא יחלל וכן גרושה הרי דלוקה ד' מלקיות על אלמנה וגרושה והא לא דמיא אלא להא דפסחים מ"א ב' דאף למ"ד לוקין על לאו שבכללות לוקה אנא ומבושל ותו לא ולא ד' אף שהם שמות חלוקים כיון דכ"א גלי אם לאו א' אנא ומבושל אין לוקה אכ"א גלי אם בנא ומבושל חדא וכן בנזיר ל"ח ב' זג וחרצן לוקה שלש ולא ד' אף למ"ד לוקה על לאו שבכללות ול"ד למנחות נ"ח ב' שאור ודבש לוקה ד' למ"ד לוקין על לאו שבכללות דכתיבי תרי כל על עירוב שאור ועירוב דבש משא"כ בכל אלו דאין לוקה אלאו א' ושם א' תרתי בהתראה א' (ר"ל שלאו הכולל שם א' אף דחלק הכתוב לב' שמות על הפרטים) וכן ברחיים ורכב ב"מ קט"ו ב' לוקה שלש ולא ד' למ"ד לוקין על לאו שבכללות ואולי מש"ה כתב הכ"מ בפי"ז מה' א"ב דהוא סוגיא איתמרה דלא כהילכתא יע"ש :

והנה במחלוקת לאו שבכללות הוא מחלוקת אמוראים וכפי הנראה הוא פלוגתא דתנאי דהא בקדושין ע"ז ב' דרים גרושה למה נאמרה בכ"ג לומר כהם שחלוקה הו' ואלו בת"כ פ' אמור דרים למעט גרושה דאין בניה ממזרים והיינו סתם ספרא רב אליבה דר' יהודה ואליביה דר"ע וסובר אין קידושין תופסין בח"ל ובניה ממזרים כתיב גרושה ועלה קאי לא יחלל הא לא ממזרים ומיהו קשיא הכי דנאמר דפליגי אי לוקין על לאו שבכללות

ת"ש

מ"מ הא הלכתא כרבא אי עביד לא מהני א"כ ודאי צריך גרושה כדמסיק בתמורה ואולי סובר גילוי מלתא דבאיך אי עביד מהני ה"ה גרושה:

גרסינן בת"כ פ' אמור פ"ב ה"א יאמר אלמנה כו' ובכ"ג או אלו נאמר גרושה ולא נאמר אלמנה ה"א אלמנה זרעה ממנה כשר וכתב הקרבן אהרן דאי ללמד על איסור עצמה הא כתיב בתולה ולא בעולה פשיטא שאלמנה וגרושה יתירים ולהכי דריש להו. ולא ידענא דהא צריך לאלמנה מאירוסין ואפילו נאמר ממלת בתולה אמעט אלמנה מן אירוסין הוה עשה וצריך ללאו וכ"ת דהאי תנא דלא דריש לחלק כמו בש"ס דילן סובר דעל אלמנה לא לקי אף מדפרש בהו הוה לאו שבכללות וחדא נמי לא לקי ושפיר אלמנה יתירא דמבתולה ממעט אלמנה מאירוסין ונאמר דאין חילוק בין עונש עשה או לאו כל שאין לוקין עליו וכבר הרחבתי במ"א ועתו"ס פ' שמיני על בריית' דאותה תאכלו ולא בהמה טמאה והנך רואה כמה דוחקים יש בזה ועכ"ז צ"ע: התוספת בפסחים מ"א ב' ד"ה אכל הוקשה להם אמאי בעולה לכ"ג עשה ולא נימא דלא יקח קאי אכ"א בתולה מעמיו וי"ל יקח אשה משמע עשה יע"ש. ולכאורה יאמר דמ"מ בעולה עשה דאל"כ למה לי זונה תיפוק ליה דהוה בעולה ולקי עליה וללקות ב' דוחק י"ל דצריך זונה לג"ש שיהא זרעו בכ"ה חולין כדאיתא בת"כ וקדושין ע"ז ב'. והא ל"ק לכתוב לא יחלל בכ"ה למ"ד דכ"ה לוקה בלא יחלל שמ"מ פי"ז מהא"ב י"ל דלא הוה ידעינן אלמנה לכ"ג שיהא זרעו חולין ולרהב"י מש"ה כתיב בכ"ג בעולה זרעה חולין. ועיין בריטב"א קידושין כתב כ"ג באלמנה חייב משום לא יקח ולא יחלל זה שהיה כשר ונתחלל והיינו אשה יע"ש ולא הוה לאו שבכללות דבקרא מפורש שאשה והזרע דלא יחלל קאי לדידה משמע כשר ונתחלל ומדכתיב זרע קאי נמי אזרע ומש"ה לקי שתיים. ומיהו להר"מ ז"ל אף בכ"ג לא לקי ב' וצ"ל דקושית הגמרא למ"ד לוקין והר"מ ז"ל שהשמיט חילול זרע לגמרי שאין לוקין עליו אין לוקין דאין לוקין אתרתי אלאו שבכללות אף בכ"ג דכתיבי הפרטים מפורשים אלא א' מ"מ קשה אמאי לא הזכיר שאם התרו משום חילול זרע לחוד דלקי ועוד לדידיה בגרושה לדידיה לית חילול דידה דהכבר מחוללת ועומדת אמאי לא כתב דלקי על חילול זרע: עוד ראיתי בריטב"א קידושין ע"ז ב' כהן הבא על אחותו זונה משוי לה חזר ובא עליה עשאה חללה הקשה בהערה זונה ובגמר ביאה חללה י"ל דכי אמרינן הערה כגמר ביאה כשפירש אבל גמר ביאתו דעשו ע"ג ביאה ולא הבינותי דזה שייך בקנין אשה משא"כ באיסור מיד בהערה נעשה זונה ובגמר ביאה חללה ועמ"ל ה' א"ב דחדא ביאה אין עושה ב' איסורין וכבר כתוב אלינו במ"א באורך וסוגיא דאלו נערות ואלו הן הלוקין מוכח כן ולכאורה א"ל לראיה דבכל איסורין הערה כגמר ביאה אף שגמר ביאתו:

והא דמקשה רבא ממתני' דמכות משמע דאיהו סבר דלא לקי שתיים ומה טעם לא יקח משום לא יחלל ולא לקי על לא יקח כלל ולאיסורא כתביה רחמנא או דסבר התראת ספק ל"ש התראה (ומיהו הר"מ לוקה ב' בקידש בביאה) או דסובר קידושין אפשר לעבור מבלי מעשה רק דיבור כדמיון באדם חשוב נתנה היא בחלירו דקנה ואמר הוא וכיון דאפשר מבלי מעשה אף ע"י מעשה י"א דלא לקי עמ"ל פ"ה מיסודי התורה ובה' מלוה ולוה פ"ג ה"ז יע"ש ומש"ה מקשה ליה. ועפר"מ ה' תמורה פ"א ממיר מפי השמועה דלוקה ולא משום דבדיבוריה עביד מעשה. ומש"ה מקשי ליה ממתני' דמכות ועיין ב"מ יו"ד ב' בתוס' כהן שאמר לישראל יע"ש. ולקמן יבואר עוד אי"ה. וערש"י מכות ריש אלו הן הלוקין ובכולהו כתב רש"י דהוה חידושא וממזרת לית חידושא

חידושא וי"ל דאשמעינן בזנות לוקה דלא כסברת הר"מ פט"ו הא"ב ה"ב ולישנא דהבא משמע בזנות ולהר"מ ז"ל קמ"ל ממזרת דומיא דאלמנה וגרושה לכהן דמיירי ע"כ בקדושין דאל"כ אין חייב בגרושה כלל לשיטתיה בפי"ז ה"ב מהא"ב ודומיא דהכי ממזרת דווקא ע"י קידושין לשיט' ומש"ה נקיט הבא על אחותו בזנות ואלו בממזרת ואלמנה לא נקיט הבא ובר"פ אלו נערות נקיט שלא הבא יע"ש היטב והכא לא וכאמור דבקדושין מיירי:

והנה י"ל להאורה דרבא דמוסיף ממתני' דמכות לאו לרב יהודה קמותיב אלא אהא דאמר ולוקי משום לא יחלל זרעו ומשני בשלא גמר ביאתו הא גמר ביאתו לוקה ה' דלוקין על לאו שבכללות תרתי דחילול דידה וזרעה מחד קרא נפיק פריך שפיר ממתני' אלמנה וגרושה נהי דמיירי בזנות מ"מ איך פסיק ותני משום ב' שמות והו לא הא בגמר ביאתו לוקה עכ"א ב' א' משום חילול דידה וא' משום חילול זרעה דרבא לשיטתיה דס"ל דאין לוקין על לאו שבכללות לגירסא בנזיר ל"ח ב' ומשני ב' שמות ע"ז וב' שמות ע"ז ופריך השתא שפיר א"כ גרושה וחלולה אין לוקה אלא א' אמאי ואי אמרת דאין לוקין על לאו שבכללות שפיר דחלולה וגרושה מחד קרא נפקי משא"כ השתא ומשני חלולה מדרבנן ולפ"ז אליבא דהלכתא דאין לוקין על לאו שבכללות תרתי י"ל חלולה מ"ה מריבויא דאשה ומש"ה נקיט במתני' שם גרושה וחלולה לכ"ה ולא אשגרת לישנא הוא וגרושה וחלולה א' דאין לוקין תרתי על לאו שבכללות וכפירש"י והרע"ב במכות יע"ש בתו' ד"ה גרושה ובתוי"ט שם ומיהו מכמה מקומות מוכח דחלולה דרבנן וכ"פ בא"ה סימן ו' ס"א וער"מ ז"ל בא"ב פי"ז ה"ז חלולה לכהן מד"ס ופי"ט ה"ח חלולה מדבריהם והבדל יש בין מד"ס לדבריהם: הן אמת שבת"כ פרשה א' פ"א ה"ט בעי למילף ק"ו חלולה אסורה לכהן אם גרושה מותרת לבעלה כו' ומסיק ואם נפשך לומר ומסיק מקרא דואשה וע"ש בקרבן אהרן דקרא אסמכתא והעיקר הק"ו יע"ש וכפי הנראה דק"ו גמור הוא ואם נפשך לומר כו' כמו יש לבעל הדין לחלוק אבל מ"מ איט פירכא וק"ו גמור הוא וחלולה שכתב הר"מ ז"ל מד"ס היינו הנלמוד מי"ג מדות דין תורה להם וקורא ד"ס כמ"ש הר"מ ז"ל בס' המצות ובמ"מ פ"א מה"א ואפשר נמי כי אמרינן ספק תורה לחומרא מדרבנן לשיטת הר"מ ז"ל בדבר המפורש בתורה לא בי"ג מדות עמ"ש בפריי לי"ד ק"י ובתורת השלמים בקו"ה מחודש ט"ו יע"ש ומש"ה ל"נ בספק חלילה ומיהו המעיין בכמה מקומות יראה דחלילה מדרבנן לא מ"ה כלל: עוד אני חוזר אל הראשונות מש"ל אמאי באלמנה לוקה ד' ובנא ומבושל וזג וחרצן ורחיים ורכב לקי ג' למ"ד לקי על לאו שבכללות שהרי ראיתי דלק"מ דל"ד להתם דבנא ומבושל הלאו הכללי כ"א ללי אם לא קאי אפרטיי ומש"ה לקי ג' ב' משום פרטיים וא' משום כ"א ללי אם וכן זג וחרצן ורחיים ורכב משא"כ באלמנה וגרושה לאו דלא יחלל קאי אכל הפרטים המבוארים בפסוק מקודם כאלו כתיב אלמנה גרושה חללה זונה לא יחלל דהשתא יש בלאו דלא יחלל ד' פרטיים בד' שמות ומיהו לשיטת הר"מ ז"ל דסובר אפילו היכא דפרט כמה פרטיים בלאו א' אפ"ה לא לקי אלא חדא א"כ בלא יחלל אמאי לקי ב' א' על אלמנה וא' על גרושה בשלמא לא יקח מסיק בקידושין ע"ז ב' כשם שחלוקה כו' משא"כ לא יחלל דחד לאו קאי אכולה ומנלן דלקי ב' ודוחק לומר דגילוי מלתא היא ואולי אומה דלא כהלכתא בלא"ה כמ"ש המ"מ פי"ז מהא"ב דלשיטת הר"מ ז"ל לא יחלל ליכא בגרושה כלל: ודע עוד מש"ל דקדושין מצינו לאו שאין מעשה הכין הוא וודאי ובכמה דרכים מצינו בקל שקידשה בלי מעשה בשכר שאדבר עליך לשלטון או ע"י בליה ואחרים נתנו הכסף בידה. ולפי מ"ש

בס'

בס' החינוך להרא"ה ז"ל הובא במ"ל פ"ה מה' יסודי התורה ופ"ד מה' מלוה ולוה ה"ו כל שאפשר לעבור מבלי מעשה אף ע"י מעשה אין לוקין צ"ל דלקי בקידש דבדיבוריה עביד מעשה שמקודשת ע"י זה ולהר"מ ז"ל בה' תמורה דמפי השמועה למדו סובר להיפוך כל שאפשר במעשה ה"ה שלא ע"י מעשה לקי כמ"ש הה"מ פי"ג מה' שכירות ה"ב. ומיהו המעיין שם יראה דווקא בקול קאמר וה"ה בקדושין וכמ"ש הלח"מ שם אבל היכא דליכא דיבור לא:

קשיא לי הא דפריך בתמורה ה' ב' והרי אלמנה לכ"ג והא מדאיצטריך בקידושין ע"ז ב' לחלק דלוקה ב' מלקות ואי איתא דלא מהני הקידושין אמאי לוקה והא הוה לאו שאין מעשה לספר החינוך כיון שאפשר מבלי מעשה ודיבוריה לא עביד מעשה ואפשר לומר לפי מ"ש בה"כ אלו לא נאמר גרושה ה"א דעה מהנה ממזרים ופירש הק"א דה"א בכ"ג תעלה מדריגה א' היכא ממזרים וקשה מה"ת וצ"ל דהתם ספרא ר"ע ואין קידושין תופסין בח"ל וזרעה ממזרים עיין ר"פ אלו נערות ולא יחלל לא קאי אגרושה דלאו כתיב ונאמר בין כ"ג וכ"ה גרושה זרעה מהנה ממזרים וחליצה מאיך (וכן צ"ל לפ' ק"א) משא"כ לחכמים גרושה לחלק משא"כ לפום סברא דהשתא דלא מהני א"כ ה"א זרעה ממזרים ולכך צריך גרושה לגופה דאין זרעה ממזרים ומ"מ פריך שפיר דלא ליהני ולא להוי קידושין ושפיר לא יחלל בב' למדין ואא"ע לממזרים הנהו ענין לקידושין וע"ש בתוס' ד"ה שאני. ולספר החינוך י"ל דמצד הסברא היכא דלא תפסי קידושין בניה ממזרים ובאלמנה גלי קרא דאין בניה ממזרים והא"ה ש"ד דלא תפסי קידושין דאי עביד לא (לא) מהני וכדכתיבנא. עיין בספר החינוך מלוה שמ"ה שמ"ו ומ"ש בעדים ברבים דאין לוקין וז"א עמ"ל פ"ד מה' מלוה ולוה ה"ו ומ"ש פ' כי תשא:

מה שהקשה הלח"מ בה' שכירות פי"ג ה"ב עמ"ש הר"מ ז"ל ולמה לוקין בתמורה וניתק לעשה הא מפי השמועה למדו י"ל דקשיא אמאי לא יליף בעלמא דניתק לוקה ועוד דלמא בתמורה התם נאמר הלכה דלוקה ושמא בדיבור דאין מעשה ולוקין והם ליכא עשה דאין עושין תמורה משא"כ ביחיד וכאמור: עיין בר"מ ז"ל פח"י מה' פה"מ ה"ג כל האוכל מקרבן פסול לוקה מלא שאכל כל תועבה ובכ"י והכין הזהיר על פיגול ונותר מהי קודש הוא ולא מלאכ"ת ול"ע: מה שהקשיתי מתמורה י"ל דרבא לשיטתיה בקידושין ע"ח דבעל הוא דלוקה שהיה א"כ לא נגמר הלאו עד שיבעל הוה לאו שיש בו מעשה:

כלל יט

אבאר בו סוגיא דתמורה ד' ב' פלוגתא דאביי ורבא אי עביד אי מהני.

ראיתי לחקור בה כמה חקירות: ראשונה צריך לברר הלכה כמאן אי כאביי אי כרבא הרא"ש ז"ל בתשובה כלל שביעי סימן ד' כתב בפשיטות דהלכתא כרבא לבר מיע"ל קג"ם. ואמנם הלח"מ בה' בכורות פ"ו ה"ה כתב דבזה הלכה כאביי. ואני תמה שמ"ש האדון ז"ל כן דהא בפ"ג מה' מלוה ולוה ה"א הביא הלח"מ בשם הריב"ש שפ"ה כרבא קיי"ל ולא הזכיר מ"ש בפ"ו מה"ב גם המ"מ בה' גזילה פ"א ה"ט כתב דברי רבא. ועמ"ל פ"ח מה' מלוה ולוה ה"א ד"ה אי ויבואר לקמן אי"ה. ולמ"ש ספר החינוך מלוה שמ"ה ושמ"ו פ' כי תשא דלאו שאפשר לעבור מבלי מעשה אף בעשה מעשה אין לוקה עליו ועמ"ל פ"ד ה"ו מה' מלוה ולוה ועיין בכלל הקדום א"כ י"ל מש"ה אין לוקה במכר מעשר דהמכר שאפשר מבלי מעשה בכמה ענינים כמ"ש בכלל הקדום ודיבוריה לא עביד מעשה דאין המקח קיים משא"כ אם המקח קיים בדיבוריה עביד מעשה ועיין פ"ח מה"ת

מה ה וכפ"א מה' חמץ ומצה אם קנה לקה ובמ"א עמדנו ע"ז בספר פורת וכאן אין להאריך:

ודע שהר"מ ז"ל פ"ו מה' בכורות כתב בה"ה יראה לי שהמוכר מעשר בהמה לא עשה כלום ולא קנה לוקח ולפיכך אינו לוקה והרב בס' יד אליהו (למהר"א נאליפפה ז"ל) הבין דיראה לי אאינו לוקה קאי יע"ש בדף ק' ע"ד ד"ה ואני והמעיין בהר"מ ז"ל משמע דקאי אאינו קנה לוקח ונראה דמש"ה תלה הדבר ביראה לו דע"כ אמרינן בתמורה ה' ב' דמעשר לא מהני לכ"ע אלא בלא יגאל דיליף העברה מבכור אבל לא ימכר לא ידעינן מש"ה תלה הדבר ביראה לו. ולכאורה מבכור דאין מוכרין אותו כשהוא תם עיין תמורה ז' א' אלא בזה"ז או תם בחוץ ומיהו בכור נמי אין מוכרין תם שחוט ועמ"ש אי"ה לקמן ובתמורה ה' ב' דמהני דיליף מבכור ולא מהני יליף מחרמים גאולה גאולה כמ"ש רש"י שם ד"ה ואינו נמכר דיליף ג"ש מחרמים ולמ"ש בתוס' שם ד"ה ולרבא א"ש דלאביי במסקנא יליף מעשר מבכור דלא מהני והוא בחרמים ויותר למעט בכור דנמכר יע"ש וא"כ אכתי במעשר מנלן דאם מכר חי בע"מ דאין המכירה כלום דאי מחרמים יליף א"כ הוא צריך ומנלן למעט בכור ובר"מ ז"ל הל' בכורות פ"ו ה"ה אסור למכרו תמים ואי הא בע"מ נמי כמבואר בבכורות ל"ב חי בין תמים ובין בע"מ מ"ה אסור ושחוט תמים אין נמכר שהוא קדשים ובע"מ מדרבנן כמבואר שם. שוב ראיתי בבכורות ל"ב א' תוס' ד"ה רבא שקלא גורסים לא ימכר מיותר הוא יע"ש וא"כ לא צריך הוא בחרמים ללא יגאל ממעשר ובכור נפיק ולא ימכר בחרמים פשיטא דבי בעלים הקדש הוא וגמרינן מעשר מחרמים. ויש להסתפק בהא דאי עביד לא מהני דעבר אזהרתא דרחמנא בדבר הנלמוד בי"ג מדות וכ"ש ק"ו ומ"מ י"ל דמהני לרבא דלא כתיב בפירוש ודרבנן לא אסור עי"ד רנ"ט ס"ך כ' וח"מ ר"ז יע"ש

קושיא לי בהא דבכורות דמסיק רבא דלא ימכר מיותר בחרמים או כגי' התוס' דלא יגאל מיותר הוא והא צריך לרבא ללקות עליה לדידיה דלא מהני ולקי דעבר אמימרא דרחמנא כמ"ש התוס' תמורה ו' א' ד"ה דהשתא דפדה בכור ומעשר וחרמים לאביי לא לקי ולרבא לקי יע"ש אשר ע"כ נראה לכאורה דאף לרבא לא לקי בחרמים וה"ה מעשר וטעם הדבר לא ידענא. וראיתי בספר ידי אליהו שם ק"א א' ב' נתן טעם דכתב לא ימכר בלשון התפעל ותירץ בהכי לאוין שבאו בלשון התפעל לא יאכל חמץ בליר"י להנאה והנה הר"מ ז"ל פסק הר"א ולרווחא כתב כן עיין פ"א מהל' חמץ ומצה וכמה לאוין שבאו בלשון התפעל כמ"ש הוא ז"ל ואפ"ה לוקין: ועתה אשובה אראה אשמור ליוני הר"מ ז"ל בהל' עבודת יוה"כ פ"ד ה"ב פסק מערבין לקרנות ויליף מהא דעולין אין מבטלין זא"ז ואייתר הא דכתיב בבכור וכתביי דאי עביד מהני ומש"ה צריך הא בבכור דלא מהני כדמסיק בתמורה ה' ב' ומש"ה הפסק הלכה כאביי כאן דתליא בפלוגתא דתנאי ר' יאשיה ור' יונתן אי מערבין לקרנות והנהה כרבא היכא דלא תליא בפלוגתא דתנאי ויש לעיין בזה. עוד אני תמה אם נאמר בכור ומעשר וחרמים לכ"ע אף לרבא לא לקי א"כ סוגיא דזבחים ס' א' דפריך אימא שחטיה לשם מעשר להוי כוותיה למילקא בלא יגאל אלמא עכ"פ במעשר לקי וכמאן אתיא (ולא יגאל ולא ימכר חדא הוא למלקות) וראיתי לתוס' שם ד"ה למאי הוקשה דהא לאחר שחיטה מדרבנן יע"ש ולהא ה"ה בעודה מפרכסת כתיב אף למנין תמורה ואיתיה בלאו דלא יגאל אלא שהתוספת בבכורות ל"ב א' ד"ה הא כתבו עוד תירוץ יע"ש ולזה י"ל אף אם נאמר שחיטה בהכשר הו לא חשיבא חיה כמ"ש התוס' שם בשי' הב' מ"מ בשחט סימן א' בבהמה דוודאי חיה לכל דבריה ועושה תמורה ואיתיה בלאו דלא יגאל ופריך שפיר אימא שחטיה בסימן א' לשם מעשר ליהוי כוותיה

וכאמור

וכאמור ובה' ראש יוסף על חולין יש לנו אריכות דברים בזה דמפרכסת כחיה אין מקומו פה. ובהל' גזילה פ"ז ה"ג כתב הר"מ ז"ל על גזל אביו אין מוסיף חומש שנאמר אשר גזל וזה יורה כאביי דלרבא צריך דשינוי קונה שוב ראיתי אדרבה משם משמע דהלכה כרבא שהרי בפ"ב ה"ב מה"ג כתב דשינוי קונה כרבא מאשר גזל ולאביי צ"ל קרא להכי דמהני והא דנקיט בפ"ז מאשר גזל דרכו ז"ל לכתוב כדרשה הפשוטה ועיקר נפיק דלכתוב גזילו ש"מ תרתי כדמסיק ב"ק ס"ז א' א"כ א"ש. ובהקדים מתנות דפסק הר"מ ז"ל בפ"ג הכ"ג מהל' תרומות דמה שעשוי עשוי ואפ"ה פסק הקדימו בכרי חייב כאביי ואמנם בתמורה הגירסא מכל מעשרותיכם ובפסחים ל"ה ב' מכל מתנותיכם ותרי כל כתיבי במדבר י"ח (ועיין ביצה י"ג ב' ובקרא לא כ"כ ול"ע הגי' שם) ובהא דהפקר כרמו דפסק הר"מ ז"ל בהל' מ"ע פ"א ה"ב ופ"ה הכ"ו משמע כרבא זה י"ל:

והנה בח"מ ר"ח פסק רמ"א ז"ל מקח שנשבע עליו ועיין סמ"ע וש"ך שם וי"ד ר"ל בס"ז וש"ך ומשמע לכ"ע הלכה כרבא ומחלקין בחילוקים שונים ואי"ה יבואר לקמן. ודע דהר"מ ז"ל בהל' תמורה פ"א נתן טעם לממיר דלא הוה ניתק דאין העשה שוה ללאו ובה' פורת יוסף כתבנו שזה כרבא דלאביי בציבור ושותפין דלא מהני לא לקי ומיהו י"ל מפי השמועה למדו דלקי אתמיר כמ"ש הר"מ ז"ל שם ועוד אף לאביי שייך אין עשה שוה ללאו דבציבור לא מנתק לאיסורא ה"ה ליחיד למלקות ועמ"ל פ"א מתו"מ בשם דניתוק ותוספת פסחים כ"ט ב' ד"ה רב אשי. ועלח"מ פ"א מהל' תמורה ה"א ומפי השמועה דלקי ע"כ לציבור אתא וכמ"ש ומיושב שם קושייתו ועיין בהל' תרומה פ"ג הל"ג כתב הכ"מ לישנא דמתני' מסייע להר"מ ז"ל דלא לקי ולשיטתיה בפ"א מהלכות תמורה שסמך על הר"מ ז"ל מ"ש מפי השמועה אבל לפי מה שמבואר שם דהר"מ ז"ל סובר דיבור לא הוה מעשה אף בממיר ומפי השמועה הוא דלמדו א"כ בהקדים מתנות זה לזה דאין לוקה אף דבדיבוריה עביד מעשה ועמ"מ ולח"מ פי"ג מהל' שכירות:

וראיתי לספר ידי אליהו דף ק"ב ע"ד עמ"ש והרי אלמנה הקשה שארח"ל מנלן ותי' מכי תפסין לאיש קידושין ס"ח יע"ש. והנה בח"ל לא מצינו שהזהירה התורה על הקידושין רק על הביאה ולהר"מ ז"ל פט"ו מהא"ב ח"ל דווקא ע"י קידושין היינו ביאה שע"י קידושין הא קידושין גופייהו ליכא אזהרה ובמח"ג יש לעיין קצת עיין ברש"י קידושין ע"ח א' ד"ה מודה אביי וי"ל דאזהר' קאי שלא יקדשנ' ויבעל ולעולם בקידושין אין איסור כלל וכאמור. ואי קשיא ח"ל שקידשה בביאה אמאי תפסי קידושין לרבא דלא מהני א"כ תקשי באמת זה דמכי תפסין בקידש בכסף ושטר משא"כ ביאה דעבר אמימרא דרחמנא. ולמ"ש הט"ז בח"מ ר"ח דהשבע לא עבר אמימרא דרחמנא אמכירה ולמ"ש בידי אליהו בשם מהרימ"ט השוחט בשבת דאיסור משום שבת כו' א"ש כאן דהביאה אמר רחמנא לא תעבוד ולא הקידושין. ומיהו חילוק של מהרימ"ט י"ל דלאחר שבת היתר הוא ותלוי בזמן וחילוק הט"ז הוא חילוק אחר. ולהסמ"ע שם דמשמע מדבריו כל היכא שא"א אלא בעבירה לא מהני קשה מח"ל שקידשה בביאה (יבמות כ' ח"ל מ"ה רמיא ליבום י"ל מ"מ וודאי ח"ל תפסי קידושין בביאה) וכ"ת כי הכיין מיתר וע"כ לקידש בביאה דבכסף מה"ת דלא תפסו קידושין ז"א דהא יבמה לשוק כו' ואף לשמואל מספקא ליה ועוד ביבמות כ"ג ב' משמע דצריך כי תפסין דלא נימא דמימעט מקרא וזה י"ל ומ"מ קשיא כדכתיבנא. שוב ראיתי דלק"מ דאף הסמ"ע יודה בהכוא דב"ק פ' זרק גניבה לחצירו בשבת דקנה אף דחייב מיתה כמ"ש הט"ז בח"מ ר"ח ושאני התם דאיסור הוצאה וקנין לחוד ה"ה כאן איסור הביאה לחוד וקנין לחוד וקידושין לא הזכירה התורה בפירוש

וכאמור

וכאמור . משא"כ נשבע שלא למכור עושה איסור כמה שמוזהר עליו בבל יחל וכדומה :

ומ"ש הסמ"ע שם דאיסור עבדה מעלמו לא מהני לרבא והא דלא א"ב דיש עוד בכור ומעשר וחרמים יע"ש ולמ"ש הר"מ ז"ל דאין לוקה בכל אלו ויהיה הטעם דהוה לאו שאין מעשה (כמש"ל דאפשר מבלי מעשה) או שאר טעמים י"ל דמודה הר"מ ז"ל בבדה האיסור ולזה י"ל דא"ב טובא באיסור דרבנן דלא מהני והגמרא היה יכול לומר וע' סמ"ע שם ואפילו אם נאמר במילי דרבנן מהני כמ"ש בשו"ת ש"א בשם מהר"ח גאלי"פפה ז"ל מכל מקום למ"ש הר"מ ז"ל דכל מילי דרבנן יש לאו דלא תסור א"כ י"ל בדרבנן ד"ת הוה ולא מהני וא"כ אין ראיה מגמרא באיסור עבדה :

עוד תנן במסכת פסחים ס"ג א' השוחט פסח על החמץ עובר בל"ת והפסח כשר כמ"ש התוס' שם ד"ה השוחט וכל מילי דקדשים דלא שנה הכתוב לעכב כשר דיעבד איכא לעיונא ביה אי דמיין להשוחט בשבת או לאו וצ"ע בע"ז :

ודע דלרבא לא מהני אף בלאו הבא מכלל עשה ובין מהני ולא מהני לקי ולאביי דמהני הן בלאוין שלוקי אי לא לקי ובעשה ולא מהני לא לקי וזה מבואר שם אמנם מה שיש להסתפק לרבא בשוגג י"ל דמהני דמזיד עבר אהורמנא דרחמנא או דלמא ל"ש והתוספת במציעא קט"ו ב' ד"ה והייב כתבו לאביי בשוגג לא מהני ומיהו התם הטעם דהוה זכיה בטעות משא"כ היכא דנ"ש שום קנין וזכיה מ"ל לרבא ונראה דל"ש ואף שוגג לא מהני . והנה התוס' שם בב"מ הכא דאמר אביי לגברא דחבל סכינא דאשכבתא אהדרי כו' דבשוגג לקח כו' איכא לעיונא ביה אם נאמר דלאו לא יחבול רק בלקיחה ולאחר מיכן אין עובר א"כ מה בכך דזכיה בטעות מ"מ תו לא עבר עליה והי עובר כ"ש בלאו א"כ לאביי דמהני היינו בלאוין שעבר ושוב אין עובר משא"כ בעובר כ"ש וודאי צריך להחזיר

טוב ראיתי לס' ידי אליהו דף ק"ג ע"ג ד"ה ודע תמה על זה ולכאורה דקשיא לכו דאמר אהדרי משמע לגמרי ולא קנה מחרישה בלילה וכדומה וקשיא לכו לאביי דאמר דמהני א"כ אף דחבל הכלי מ"מ בשעה שראויה למלאכה ועבר בלאו מ"מ מהני כמו בעבוט משכנו שלא ברשות כו' דמחזיר כסות יום ביום ולילה בלילה דמהני לאביי כפי מה דמקשה שם בתמורה ה"ב בכלי א"כ הוה למקני לענין זה ועמ"ת פ"ג מה' מלוה ולוה ה"ה ד"א דכלי א"כ נמי בשעה שאין ראוין למלאכה מותר לחובלן והא כתבו דזכיה בטעות ולא קנה כלל ומש"ה אמר אהדר לגמרי . (ויש לנו להעיר דברים במ"ש הלח"מ מה בין כלי א"כ לשאר כלים דלהר"מ בכלי א"כ אף במשכנו אסור ובשאר כלים מותר ולמ"ד כלי א"כ מותר בשעת הלואה י"ל דסובר א"כ אף שלא בשעה הראויה למלאכה מחזיר ועובר עליו דמחרישה לאו אוכל נפש לחד דיעה ועא"ת ל"ת ה"ח יע"ש ובסמ"ע אות ל"א דבריו צריכין קצת ישוב במ"ש כיון שע"י בא האוכל נפש לא הבינותי וכר וכסת נמי צריך ליתן בשעה הראויה כו' (ואין מקומו פה להאריך) :

שוב ראיתי שד"ה כה כפשטן דלאביי דמהני דאי לא מהני לא לקי א"כ בחובל רחיים ורכב דתנן במתני' דלוקה ע"כ דמהני וא"ל לחזור דקניא והוה כשלו ואמאי אמר אביי להדרי' ותירצו בשוגג דזכיה בטעות משא"כ במזיד כיון דלקי ע"כ זכי' רחמנא דהוה כשלו ואין עובר כ"ז היותו אצלו : ודע דאלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ה דאמרינן ביבמות פ"ב א' דבכ"ע בעמוד והויא קאי ובכ"ע עובר בלאו וכפי הנראה דלא יקחו לא עבר כ"א בשעת קידושין רק לאו דלא יחלל ולהר"מ ז"ל פי"ז מהא"ב דלא יחלל רק באלמנה מ"מ איסורא איכא ולא לקי עמ"ש שם דהסברא ספק אף למותרת . א"כ י"ל בתמורה ה' אונס שגירש בשלמא לאביי ניחא דלא לקי דלא מהני שמחויב להחזירה כמ"ש התו' ד"ה מיתבי יע"ש אלמא

אף

אף דגירושין הוי פעולה שמותרת לאחר אפ"ה לא הוי מקרי לאביי ומש"ה לא לקי באונס לאביי למה דס"ד דלא הוה ניתק לעשה ואמאי אלמנה לכ"ג לקי לאביי בקדושין ע"א א' בלא יקח והא לא הוי דבעמוד וכולא קאי ונראה לי דלק"מ דוודאי ידע שלא יוכל לשלחה כל ימיו אונסה בזה שלא יהא בשילוח כל ימיו ושצריך להחזירה. ומש"ה לאביי לא לקי דאונסה שלא יכל לשלחה שילוח כל ימיו ולא הוי שצריך להחזירה לא לקי ומה בכך שגירשה ומותרת לאחר משא"כ אלמנה לכ"ג אזהרה שלא יקדשנה ואהני מעשיו בעצם הקידושין עכ"פ הו לקי עליה וכאמור : עוד אבאר לך דר"ע אליביה דר' ישבב כתובות כ"ט א' אלמנה לכ"ג הוולד ממזר ואין קידושין תופסין בה (כדמוכח התם דפריך ת"ב ובדוכתי טובא) א"כ לאביי אליביה דר"ע אמאי לקי באלמנה לכ"ג בלא יקח דלא אהני מעשיו וכ"ת אה"נ א"כ קשה לא יאמר גרושה בכ"ג וסיפי מכ"ה ואי דהלוקה כמ"ש בקדושין ע"ז ב' הא לא לקי כלל ואי כמ"ש בת"כ דה"א גרושה זרעה ממנה ממזרים יע"ש פ' אמור בק"א וכמ"ש בכלל ח"י הא לר' ישבב לא יצדק זה דהס"ל זרעה ממזרים אף בכ"ה ולא יחלל ודחו לומר דאם הזרע בא על בת ישראל עשאה חללה כמ"ש הר"מ פי"ט מהא"ב הי"ד יע"ש ומ"מ לא לקי לאביי דלא מהני מעשיו דלא תפסי קידושין וכ"ה דהלוקה ללקות ב' בלאו דלא יחלל כמו שהלוקה גרושה מזונה וחללה בכ"ה בלא יקחו כ"ה בלא יחלל אף אם נאמר כן מ"מ להר"מ ז"ל פי"ז מהא"ב דלא יחלל לא לקי כ"א אלמנה לכ"ג ולא גרושה וגם חילול זרע ליכא א"כ לאיזה צורך תהיה אלמנה מגרושה חלוקה אם לא ללקות משום לא יקח שתים והא לא אהני מעשיו לאביי אליבא דר"ע ולזה יש לנו לומר דאה"נ דפלוגתא דתנאי היא ר' יאשיה ור' יונתן ור"ע נמי סובר דלא מהני ולקי דעבר אמימרא דרחמנא וכמש"ל בזה :

והנה התוס' בתמורה ה' א' ד"ה מיתבי דבריהם צריכין ביאור וכפי דעתי העניה נראה לפרש דס"ק דלאביי ניחא דלא מהני מעשיו שעל מה שהזהירה התורה שלא לשלחה שילוח לכל ימיו ע"ז לא מהני מעשיו דידיה שהרי צריך להחזירה (משא"כ אלמנה לכ"ג שעל מה שהזהירה התורה שלא לקדשה עבר ואהני מעשיו הרעים) אבל לרבא נילקי אמימרא דרחמנא שעבר וע"ז הוקשה להם לרבא דלא אהני מעשיו בעלמא א"כ ה"ה כאן לא להוי כלל והבא עליה נילקי משום א"א וכהן נמי יהא מחזיר דלא הוה גרושה כלל ובין בה"א ובאמת יקשה דבכהן נמי יהא ניתוק ויחזיר דלא מהני הגירושין כלל ותיפלו דאיתקש הויה לגירושין להדדי ואעפ"י כן לא מהני מיקרי לענין מה שהזהירה התורה שלא יהא שילות לכל ימיו וכמש"ל ומשו"ה הוה ניתוק גמור. ואמנם לאביי כפי הנראה לא קשה קושיית דלא להוי כלל דאדרבה לאביי מהני מסברא החילוקה והכי דגלי קרא כאן דלא מהני וצריך להחזירה מ"מ מה דלא גלי נשאר בסברא חילוקה. ובס' ידי אליהו דף ל"ט ב' כתב דהתוס' בנו קושייתם לאביי ולא לרבא וא"י מנא ליה הא ובדברי התוס' י"ל שפיר דאדרבא הכנו דבריהם וכדכתיבנא : ודע דהנה הייתי ללמוד דין מחודש מכאן מדהוקשה להם כהן אמאי אינו מחזיר והא עכ"פ לא גרע מריח הגט דפוסל בכהונה כדאיתא בגיטין פ"ב ב' ול"ל דריח הגט מדרבנן כמ"ש הר"מ ז"ל פרק עשירי מה"ג ה"א ומ"ה שרית הו לא לקי דהוה ניתוק מ"מ שוב ראיתי דליתא דל"ד לריח הגט דהרי הר"מ ז"ל בה"ג כתב כ"מ שהגט בטל לא נאסרה לכהונה חוץ מאומר הרי את מגורשת ממני הו' שאסורה מדבריהם וכ"פ באה"ע סי' ק"ן ס"ג הרי דיש חילוק ה"ה כאן אם הגט בטל לגמרי לא הוה ריח הגט כלל ומותרת לבעלה כהן ול"ד לאשה גרושה מאישה וע' תוס' גיטין פ"ב ב' ד"ה אפילו משמע להאורה מ"ה ריח הגט פוסל מ"ה יע"ש ועלה"מ ב"ג :

והנה

והנה ראיתי בתמורה ד' א' ברש"י ד"ה כא וד"ה לא וד"ה ולאביי וד"ה איסורא שצריך להגיה קצת וכבר עמד בזה בס' ידי אליהו שם שנ"ל שחייב להחזירה במקום שכתוב שיוכל להחזירה וכ"כ התוס' ד"ה מיתיבי שצריך להחזירה וד"ה איסורא כתוב אבל מילקא ל"א לקי צ"ל מילקא לקי כיון דמהני דאין חייב להחזירה וז"ש בד"ה קמ"ל דחובה הוא והלכך לא לקי והיינו משום דלא מהני דחייב להחזירה ומה שסיים ולא משום דהוה קום ועשה היינו לרבא הטעם דהוה ניתק לעשה כמ"ש התוס' ד"ה אמר יע"ש ולאביי לאו משום ניתוק אלא משום דלא אהני מעשיו ומש"ה וכאמור. ואמנם מ"ש רש"י ד"ה לא יוכל לשלחה כל ימיו כו' והלכך לא עבר אמימרא דרחמנא אבל בעלמא אע"ג דל"מ לקי דעבר אמימרא דרחמנא צריך להבין דהטעם הוא משום דהכתוב נתקו לעשה כמ"ש התוס' ד"ה אמר ואלו מרש"י משמע דלא עבר אמימרא דרחמנא ולא משום ניתוק וא"י לכוין איך לא עבר אמימרא דרחמנא ומה בכך שמחזירה אח"כ והסבור הייתי לומר דטעמא יהיב למילתיה דמש"ה בכל לאו הניתוק לעשה לא לקי כשמקיים העשה אח"כ דכל שדעתו לקיים עשה אח"כ לא עשה איסור כלל כנראה מתוס' פסחים כ"ע ב' ד"ה רב אשי וכמ"ש המ"ל פ"א ה"ג מהל' חמץ ומצה שמשהה חמץ ודעתו לבערו אין עובר כלום ומש"ה כי קיים עשה אח"כ לא לקי לרבא דלא עבר אמימרא דרחמנא כלל וכ"ת השאין בדעתו בשעת עבירת הלאו לקיים העשה כלל ואח"כ מקיימה נילקי דעבר אמימרא דרחמנא י"ל דהוה כלאו שאין בו מעשה דבמחשבה ודיבוריה תליא מלתא וכ"ז דוחק גם לאביי דמהני לקי א"כ נותר וכדומה דל"ש נ"מ כיון שהותיר ואפ"ה ניתק לעשה וצ"ע. ולענין דינא כהן שגירש אנוסה ואמר הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכ"א דזה ריח הגט דלהר"מ ז"ל ריח הגט מדרבנן אין לספק ולומר בין למ"ד בטלו ולא בטלו או קיימו ולא קיימו אי הוה ניתוק הואיל ומ"ה שריא מן הואיל ומדרבנן אסורה הוה ביטל בידים דו"א דלא עבר אמימרא דרחמנא דלא הזכירה שלא לשלחה שילוח דמיחשב בעלמא הא באומר הרי את מגורשת ממני לחוד דבעלמא לא מיחשב שילוח כלל פשיטא דבאונס לא אזהר עליה כלל ובשלמא בס"ד שהוקשה לתוס' דלא להוי גירושין כלל אפ"ה אזהר רחמנא עליה כיון בעלמא הוה שילוח משא"כ בזה וכדאמרן:

ודע דהר"מ ז"ל בפ"א מהל' תמורה ה"א נתן טעם לממיר דלא הוה ניתוק יע"ש משמע דלאו שלא ניתק למקצתו לא ניתק הכל וא"כ אונס שלא ניתק בכהן ללקי בישראל. ולכאורה יאמר בזה דהר"מ ז"ל סובר דלא מהני הגירושין כלל דלא איתקש גירושין למיתה בזה וע' תוס' ד"ה מיתבי ודף ו' ד"ה והשתא וכבר עמדו ז"ל בזה אלא בישראל וודאי מהני הגירושין דלא עבר אמימרא דרחמנא כיון שמקיים העשה אח"כ כנראה מתוס' פסחים כ"ע ב' ד"ה רב אשי ומ"ל פ"א ה"ג מחמץ ומצה כמש"ל משא"כ בכהן אי מהני מעשיו עבר אמימרא דרחמנא דלא יוכל להחזירה מש"ה אנו אומרים דלא מהני מעשיו כלל ומ"ה מותר להחזירה ומדרבנן אסור בריח הגט לשיטתיה פ"י מה"ג ונאמר דהפרש יש בין גט בטל דמותרת לכהן מדרבנן דיש פיסול בגט גופא משא"כ כאן דהגט נכתב כהוגן אלא דעבר אהורמנא דמלכא ומ"מ דמי לריח הגט וכיון שכן לוקה דמ"מ א"א לקיים העשה מדרבנן ולפ"ז א"ש בישראל מחזיר ואין לוקה דניתק ובכהן נמי לא ניתן הלאו הזה למלקות מ"ה דלא מהני מעשיו ומותר להחזירה כאמור. אלא דכ"ז אינו שוה לי לומר דכהן שגירש מ"ה מותר להחזירה. והקושיא מעיקרא ליתא דמש"ה בישראל מחזיר ואין לוקה דכל ימיו ע"כ לנתיקי ללאו אתא דלגופא לא צריך לרבא דלא מהני ונהי דמהני שהגירושין מתירין לעלמא מהיקשא מ"מ מה דגלי גלי והשאר נשאר בסברא חילוקה דצריך להחזירה ולמה לי כל

ימיו ש"מ לנתוקי ללאויה וכ"נ מגמרא שם דלרבא מיותר כל ימיו בין לל"א ובין לל"ב לנתוקי ולאביי בלא"ה לא לקי באונס דלא מהני דחייב להחזירה ומהא דמכות ט"ו א' דהוה קשיא ליה אונס לפום מה דהוה ס"ד מלו תהיה לאשה הוה ניתוק ולא קשיא בלא"ה הא לא ניתק במקצתו י"ל דבלא"ה לא קאי הכי במסקנא . ומיהו לר"ל שם משמע דקאי הכי במסקנא אלא שהתוס' לא פירשו כן שם ע"ב ד"ה מידי . ולהר"מ ז"ל בפירוש בטלו ולא קיימו יש לו שיטה אחרת בלא"ה :

או יאמר דיש לחלק בין הכות דתמורה שהעשה קיל ואין שוה בכול מקרי בציבור ושותפין ולא מיעקרא ללאו שהוה בכול לנתוקי משא"כ עשה דלו תהיה באונס שייך בכהן וישראל ועשה שהוה בכול מנתק ללאו . ואף דהניתוק מכל ימיו לא מלו תהיה דהוה קדמו עשה מ"מ עיקר העשה שוה בכול וער"מ ז"ל הל' נערה ובתולה פ"א ה"ו אונס ניתק שנאמר ולו תהיה לאשה אפשר גילוי מלתא דכל ימיו לנתוקי וממילא לו שהיה ג"כ לנתק ועשה זו שייכא בכהן דמצוה לנושאה בתחלה כמבואר . או י"ל בפ"א דממיר אין העשה תיקון הלאו ממש משא"כ אונס על מה שהזהירה התורה שלא יגרשנה עולמית הוא מתקן ומחזירה משא"כ ממיר והאמור . והנה ממ"ש הר"מ ז"ל בהל' נו"ב פ"א ה"ו אע"פ שנאמר באונס לא יוכל לא לקי דניתק אתה למד כרבא ס"ל ומטעם ניתק דלאביי כל ימיו צריך לגופיה דלא להני ולא לקי דלא מהני . אלא שהכ"מ שם כתב דברי הגמרא ורש"י דהדר ביה ר' יוחנן דקשיא ליה אונס משמע מדבריו דהר"מ ז"ל תפס במונח קיים מלו תהיה הוה ניתוק (ובאמת לשון הר"מ ז"ל שכתב כיון שקדמ"ו עשה משמע דמלו תהיה הוה ניתק ולא כמש"ל דכל ימיו מגלה דלא תהיה הוה ג"כ ניתק) וא"כ סובר הר"מ ז"ל דל"ת שקדמו עשה שפיר הוה ניתק ובהא דמכות הגיאה למ"ד בטלו כו' עיין פה"י מהל' סנהדרין וא"כ אדרבה משמע לכאורה כאביי סובר דלרבא א"צ כל ימיו לגופיה ולנתוקי מלו תהיה נפיק אע"פ שקדמו עשה וכר"י וכדהדר ביה . ובשלמא לאביי צריך דל"ת מה דעביד מהני ואין להחזירה כו' . וכ"ת אי כאביי למה לי טעמא דניתק וכן מתה גרושתו אמאי לוקה (להר"מ ז"ל) והא לא מהני וחייב להחזירה ולא לילקי לאביי י"ל דפסק הר"מ ז"ל כל"ב בתמורה ה' א' דוודאי לאביי חשיב אונס מהני עכ"פ להתירה לעלמא והה"נ מהני מעשיו חשיב כמו כ"ג קידש אלמנה אף שמחויב להוציא וכמש"ל ופסק כל"ב דלאביי וודאי הטעם דאין לוקה משום ניתוק הוא אלא דהוה קשיא אמאי חייב להחזיר ומשני כל ימיו בעמוד וחייב להחזיר קאי ולרבא צ"ל אלא לנתוקי ללאויה. וא"כ סוגיא דמכות ופסקיה דהר"מ ז"ל דפסק כדהדר ר' יוחנן דלאו שקדמו עשה הוה ניתק וכל ימיו לומר שחייב להחזירה ול"ת דמהני אף לענין זה ואין חייב להחזירה ולנתוקי מיהא צריך כל"ב ונאמר דזה הוה מהני לאביי דהגירושין חלין ומתירין לעלמא ס"ד דלקי מש"ה צריך לטעמא דניתק מלו תהיה . באופן שהעת צ"ע הלכה כמאן אי כאביי או כרבא . והנה למקדם טעמא דלקי נ"ל לפי האמת דהוה ב' לאוין אף שאין סמוכין כמ"ש התוס' במכות ט"ו א' ד"ה תניא ואי"ה בכלל העשרים יבואר מזה וגם פלפול בהא דב"ש וב"ה גיטין לא יגרש אא"כ מצא ערות דבר שם יבואר : יש להסתפק אונס שעבר ונשא שניה אי חייב לגרש או לאו . ומה שהביאני לזה ממ"ש הר"מ ז"ל בהל' נו"ב פ"א ה"ה היתה מחויבי עשה או שניה בר"ז לא ישאנה נמצא בה דבר זמה אחר שנשאה יגרשנה . והכ"מ כתב שם הטעם מלא תסור (ד"ת הוה להר"מ ז"ל) ועוד דמ"מ אימעט מלו תהיה וכמ"ש המ"ל שם דמ"מ אינה ראויה מקרי כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' סוטה פ"ב ה"ח וכ"ש דאפילו בא על ארוסה בבית חמיו וה"ה שניה דאין שותה והר"א ז"ל השיגו בארוסה ואשר ה"ה

כ"ה בשניה שם ומדפסק כאן לכהורה אודויי אודי ליה וקאמר כמ"ש מהר"א ששון ז"ל הביאו המ"ל שם ה"ה דהעמידו דבריהם בשוא"ם יע"ש ולפ"ז בעבר והטא שריה אין ראוי לגרסה דאין כח ביד חז"ל לעקור דבר מ"ה בקום ועשה ובל"ח עיין בשו"ת הא' שיש חולקין ואפשר דשניה מודה הר"א ז"ל מקרא דמשמרת למשמרת משא"כ ארוסה בבית אביו דלאו מקרא דעשו משמרת למשמרת מש"ה עליו השיג בזה ולא בשניה:

כלל כ

אדבר בו בענין לאו שקדמו עשה במכות ט"ו א' גם אצטרף לזה אי התראה ספק שמיה התראה הגם שבס' ג"ז כלל כ"ג כתבנו בזה מ"מ תורה היא כו': שאלוני רעיוני וסעיפי לאמור הא דאמרינן במכות י"ד ב' אמר רבה בב"ח אר"י ל"ת שקדמו עשה לוקין אי הלכה פסוקה או לאו:

תשובה הנה הדבר מבואר שם לפירש"י שם ט"ו ב' ד"ה האמר דלר"ל ל"ת שקדמו עשה אין לוקין עליו ולתוס' שם ד"ה מידי נראה שאין זה הכרע דאפשר ר"ל מסכים לר"י דלוקין אמנם הר"מ ז"ל בפ"א מה' נערה ובתולה ה"ז נראה שפי' כדהדר ר"י וז"ל אעפ"י שנאמר באונס לא יוכל לשלחה כל ימיו הואיל וקיימו עשה ולו תהיה לאשה נתקו לעשה. ובכ"מ שם הביא דברי ר' יוחנן ומסיק דהדר ביה ר"י יע"ש והוא חידוש בעיני דבגמרא תירצו מאונס ואדרבה משנה שלימה שנינו הבא אל המקדש טמא לוקה כמ"ש רבה שם ולהר"מ ז"ל צ"ל כמ"ש התו' ד"ה שניא דשאני התם דב' לאוין כתיבי ולא מחלק ר"י בין סמוכין או לאו דבכל ענין לא אתי חד עשה כו' וממיר נמי כטעם כן ורבה דהקשה מהבא למקדש הוכר דממיר אין הקשה בזה דלאו כמ"ש רש"י בתמורה ד' ב' אבל חד עשה מנתק לכמה לאוין ומש"ה הקשה מהבא כו' או דרבה סבר כסברת אביי בתמורה ד' ב' דממיר לא הוה ניתק לעשה כמ"ש התוס' ד"ה וכל. (ויש לנו הרסורי דברים כמ"ש התוס' לאביי באונס אין לוקה דהוה ניתק והא לאביי הטעם דלא מהני ולא מטעם ניתק כמבואר שם ה' א' ואף לנ"ב י"ל כן וכמ"ש בכלל י"ט וע"ש בתוס' ד"ה הרי אין כאן מקומו) ועה"מ ז"ל פ"ג מהל' ביאת מקדש ה"ט נכנס מצורע לבית הבית לוקה שמנים ועכ"מ ופ"ק דכלים בפי' המשניות וכתב עוד מצורע שנכנס לירושלים לוקה. והוא מלאו דלא יטמאו מחניהם כפירש"י ז"ל פסחים ס"ז א' ד"ה פטור (דלא מצינו לאו אחר זולת זה ואף שהר"מ ז"ל כתב שם בה"י ולא יטמאו מחניהם זה מחנה שכינה וכן בסמ"ק שלו בל"ת סימן ע"ז ולא יטמאו מחניהם שזה מחנה שכינה וכפלה אזהרה זו והל' המקדש לא הביא מ"מ נאמר דאזהרה זו קאי ג"כ אמצורע וכדבעינן למימר בעזה"י) ופסק דלא כרב חסדא שם בפסחים ואמאי הכי דבדד ישב אין מיוחד מ"מ לא גרע מאהר לאוין שקדמו עשה דהוה ניתק כ"ה מצורע ולמה לוקה וכן בעל קרי במחנה לויה וזה י"ל דאיכא ב' לאוין א' ולא יטמאו מחניהם ב' ולא יבוא אל תוך המחנה משא"כ מצורע דליה אלא לאו א' ולא יטמאו מחניהם אמאי לא ניתק מקרי דומה דלא הכיה לאשה דלא מיוחד ואפ"ה לא אמרינן דבא לעשה ול"ם למאי דהדר ר' יוחנן. ומיהו עשה דויבלחו כיון דלא ניתק למקצתו דהוה ב' לאוין לא ניתק לכולו ומבדד ישב הוא דקשיא לי. וע' תוס' מכות ט"ו א' ד"ה מיתבי הביאו מקרא דלא יטמאו מקדשי ובחולין פ"א א' ד"ה הנה הביאו מקרא דאל המקדש לא תבוא יע"ש:

עוד הקשו התוס' בחולין מהא דאמרינן במכות גזל לאו הניתק והא יש שני לאוין עושק וגזל אלא ש"מ דסמוכין בעינן. ועיין בהמקבל קי"א יש שם מחלוקת ועיין בפ"א מהל' גזילה יע"ש ובהל' שכן ומלה פ"א הב"ג ובלח"מ ומ"ל. ואם נאמר דסברת הר"מ ז"ל הוא דלא אתי

חד עשה ועקר ב' לאוין אף דלא סמוכין ומש"ה בל יראה לא ניתק ומש"ה לא כתב הרואה חמץ לוקה פי' דחד לאו עקר דשני שמות חלוקין הה ראיה ומציאה וע"ש דלוקה משום לא יראה ולא ימצא או או קאמר ומש"ה כתב עובר בב' לאוין ולא לוקה פי' שהפרש יש בין עובר ללוקה כמ"ש הר"מ ז"ל בשורש התשיעי. ודע שהתוס' במכות ט"ו א' ד"ה תינח הביא פסוק ולא ישמאו מקדשי כשת לא מצאתיו ובחולין פ"א א' ד"ה הנח הביאו אל המקדש לא תבוא ועיין בסמ"ק של הר"מ ז"ל מצוה ע"ז והכפלה אזהרה זו ביולדת ואל המקדש לא תבוא עמ"ש בכלל לאו שבכללות ול"ע :

מרישׁ הוה קשיא לי אמ"ש הר"מ ז"ל פ"א מה' נ"ב ה"ו דאין לוקה באונס שקדמו עשה ולו תהיה לא תכל ימיו א"כ במוציא שם רע דכתב שם בפ"ג ה"ד דאינו לוקה כמו שביארנו באונס והיינו נמי דכתיב ביה ולו תהיה לאשה וקשה הא בפ"א מה' תמורה כתב הר"מ ז"ל דלוקה דעשה אין שוה ללאו והקשינו בכלל י"ש אימה אמאי ניתק דהעשה אין נוהג בכשים וחלקנו דעשה ולו תהיה וודאי נוהג אף בכהנים משא"כ ליבור ושותפין אין עושין תמורה וקשה במש"ר דפסק הר"מ ז"ל פ"ג מה' נו"ב ה"י כראב"י כתובות מ"ו וא"כ כיון שאמר בעלתי ולא מצאתי לה בתולים (היינו פ"פ) אף שהוזמו העדים מ"מ באשם הכן נאסרה עליו מ"כ כסוגיא דפ"פ כתובות ט' א' ואף בשהכחישו ב' עדים דאדם נאמן יותר מק' עדים על עצמו ועמ"ש בפריי לי"ד סימן א' דשויא אנפשיה ח"ד מ"ה ועה"ן ז"ל סוף נדרים באומרה טמאה אני לך וא"כ במש"ר שאין מי שיכחיש אותו לומר שבאולה היתה והמזימין מכחישין עדים לאמור באותו פעם עמנו הייתם ולא זינתה וא"כ באשת כהן ליכא אלא חד ספק ונאסרה ופרשו השמלה פר"מ ז"ל שם ה"ב ועוד להר"מ ז"ל דמים אין ראי' כמ"ש הש"מ פח"י מהא"ב ה"י ועיין אה"ע סימן ע"ח (ואפשר משום מדרבנן שמא הביאה דם מע"א ול"ע) וכיון שהן עשה האמורה במש"ר להאורה לא יצויר כ"א בישראל ולא בכהן וא"כ אמאי הוה ניתק מ"ש ממיר. אם לא שנאמר במפיר אין מנתק כלל משא"כ באונס ומש"ר מנתק קצה שמחזירה ודוחק. עתה ראיתי שאין כאן קושיא דהר"מ ז"ל לשיטתיה בפ"ט מה' א"ב כל הספיקות מ"ה שריא ומדרבנן אסור א"כ במש"ר שייך העשה אף בכהן והאמור. (ויאמר אף דאיכא חזקה לכאן וכאן הוה ספק השקול ומ"ה שריא להר"מ ז"ל ועמ"ש בס' גנת וורדים מזה : ויש לנו הרהורי דברים במ"ש הכ"מ בה' נ"ב פ"ג הי"ב וז"ל ואפשר דרבינו סובר אף דלראב"י דברים ככתבן מ"מ יש לפרש כמו אליבא דרבנן יע"ש ולכאורה דה"ק דהא"ל ופרשו השמלה כפשוטו המפה אם יש בה דם אלא דאם נאבדה המפה אפ"ה ויאורת עדים של אלו עם עדים של אלו כו' והמעיין בכתובות מ"ו א' בתוס' ד"ה בשלמא דפרישת השמלה אין ראיה כלל דשמא הגואף המה אלא דלראב"י אין הבעל חייב אא"כ הפיח פניו יע"ש א"כ איך כתב הכ"מ דאף דלראב"י דברים ככתבם יש לפרשם כמו לרבנן והא לראב"י דווקא ופרשו השמלה בעיק שהחליף פנים ולולי דברי הכ"מ הייתי אומר דלפי ה"א היינו מוכרחים לומר גזירת הכתוב הוא משא"כ במאת דמשיק לרבנן עדים של זה כו' יתכן לפרש כן לראב"י ולא בפיק ופרשו השמלה ממש. אבל הרא"ש ז"ל פי' כי הלא עמ"ש רש"י ויאזירון כרבנן דראב"י יע"ש. ודע עוד מה שהקשינו במש"ר דאין העשה שוה ללאו במכות ט"ו אמר דבמש"ר נ"ל דאשה הוא וע"כ לאחריו דמש"ר ולנתוקי (הם נאמר כרבא דלא מהני) אלא דהמעיין שם דמשיק אלא אמר רבא כל ימיו כו' משמע דהדר ביה לגמרי ובמש"ר נמי כתיב כל ימיו וע"כ ולו תהיה לאו מיותר דעשה ול"מ כוא וכ"כ הר"מ פ"ג מה' נו"ב ה"ד מ"ש שמשב תחתיו לעולם וע"ש ברש"י ד"ה אלא :

אמר הסדיום הכותב ראיתי לכתוב כאן קצת

ע"ד פלפול. תנן במס' גיטין (דף צ"א) בש"א לא יגרש אשתו אא"כ מצא בה דבר ערוה ומקשין בשם הגאון מוהר"ר מאיר ברבי נרו אב"ד דק"ק פרעשבורג איך יצויר קרא ובת כהן כו' אלמנה וגרושה וזרע כו' הא זונה הוה ואסורה בתרומה עכ"ל והנה בבבלי שם ר"פ ורבא כו' מדגלי באונס כו' דיעבד מהני א"כ אין קושיא וי"ל דאי להיתרא לא כתב קרא יבמות ע"ה עיין בהגאון המפרש בירושלמי גיטין ד"ד ד"ה והא. ואם נאמר דירושלמי חולק וסובר דלא מהני כו' י"ל בכמה גווני ה' כמ"ש בש"ל פ"י מה"ג בשם הרשד"ם דווקא בנשואה ולא ארוסה ומש"ה פריך מא"נ דובעלה כו' למה לי קרא וזרע אין לה קאי אאלמנה וא"כ למה דסמיך גרושה בקידה בביאה ואירוסין עושה ונתעברה ועי"ש בכנע"י ביאה אחר כסף כו' באומר לזכות דיו ככסף. ולבבלי הואיל ויצוייר באירוסין כתיב זרע ג"כ דיצויר בדאי. ובתוס' בגיטין לעבור ב' לאוין ובמפרש עשה ול"ת א"י דקרא כפשטיה הוה ב' לאוין ועשה ומא"ג. וא"כ בהוזמו עדים ולא עבר אמימרא דרחמנא או בת כהן א"ל דרשאי לגרשה עמ"ל שם הכ"א. או זונה וכן גם באופן דאפקינהו רבנן כו' עיין גיטין ולמפרש לאו זונה ומש"ג לא יצויר. וזה משום דבקרא א"א לפרש כן ולדינא בה"ג אפשר זונה מדרבנן עיין נזיר אשה ששתה יין ולא ידעה שבעלה הפר תספוג מ"מ והבן. ובאונס וה"ה מש"ר קשיא אי לא מהני בירושלמי איך יצויר כל ימיו בעמוד והאזר כו'. ובאונס י"ל כהרשד"ם אירוסין משא"כ מש"ר כראב"י בבעל איך יצויר וי"ל ב"ש אין סובר כראב"י. וגרושה בכ"ה וכ"ג י"ל אירוסין ושם זה יתישב יבמות נ"ט אלמנה מאירוסין מה"ד יליף מסמר ואימא אה"כ דומיא דגרושה ובתוס' דלמא להיפוך וי"ל לב"ה בירושלמי קידושין פסקא מיתה הבעל מדכתיב או כי ימות איתקש מיתה לגירושין דמתיר היפוך איך יצויר אלמנה לכ"ג וא"כ ע"י יבום עתוס' בבלי שם ואי דווקא מנשואין חייבי עשה א"כ לא רמיא ול"ל עדיין קרא עיין בס' פורת יוסף כלל א' ותבין משא"כ לב"ש צריך היקשא להיפוך גירושין הוא דאיתקש למיתה דאי עבד מהני בכ"ע ואף בלא זינתה א"כ לב"ש דומיא דגרושה דאי מנשואין בלא"ה זונה הוה וז"א דא"כ צריך גרושה דאי לאיסורא דיעבד מהני: (עד כאן דרך פלפול ובדרוש הארכתי). נחזור לענינינו:

עיין בקרית ספר להמבי"ט ה' ט"ב מצוה ל"ג אפילו שיגרש או סומא כו' ולא הוצרך הכתוב אלא לניכא שיש בה דבר ערות לא ירצה וכ"כ בפ"ג ולא הפירושי דקרא צריך לעשה וממילא כופין דמצות מלך הוא וכופין בע"כ

עוד י"ל הא דאר"י במכות י"ד ב' כל ל"ת שקדמו עשה לוקין עליו וכפי' התוס' שם ד"ה כל דכל שיכול לקיים העשה קודם לא הוה ניתק ועמ"ש בס' ג"ו כלל כ"ג ובפירש"י שם א"כ שילוח הקן לרבנן דר"י חולין קמ"א א' הא הוה לאו שאפשר לקיים העשה קודם. ולר"י דלוקה ואין מצוה אא"כ כלל (כ"מ פשטא דמתני' אף שדחה שם ע"ב) לרבא דאי עביד לא מהני והא דשלח מעיקרא משמע מ"מ לא לקני ולחייב לשלחה אא"כ ומיהו כמעיין בתמורה ה' ב' דרבא דאמר דאין מערבין לקרנות לא סבר כר"י דאיהו סבר מין במינו לא בטל מנקה דם ספר ואייתר הם בבכור דלא מהני ש"מ בעלמא מהני ובכלל י"מ כתבנו דפלוגתא דאביי ורבא הוא פלוגתא דתנאי ולכאורה מזה סייעתא למ"ש הכ"מ בה' ט"ב דר"י הדר ביה וסובר דקדם עשה הוה ניתק אלא דאמאי מקשה מברייתא מאונס ולא ממשנה משילוח הקן וי"ל ורבא איך יתרץ בש"כ. ומפיאה י"ל דתעזוב יתירא כן י"ל ועיין תמורה ו' א'. וי"ל עוד בחולין קמ"א א' תצא לדבר מצוה היינו למ"ד מצורע בימי חלוטו אסור בתשמיש המטה כפירש"י. והר"מ בה' ט"ן פ"י ה"ז ופי"א ה"א פסק כמ"ד מותר בתשמיש המטה כמ"ש הכ"מ שם במ"ק ז' ב'. ע"כ צ"ל תצא לדבר

מצוה

מצוה (עמ"ש בספר פורת יוסף דבמצורע עני אין הקרבן מעכב ומיד כשיכלה ז' ימים מותר וגם הקשינו דבחולין משמע לר"י תשלח לדבר מצוה ובמ"ק שם משמע דהוכר מצורע בימי חלוטו מותר ותרצנו דצריך קרא בע"פ יע"ש) אלא לנתוקי ללאויה אתא ולומר אעפ"י שעבר הלאו תשלח ועיין פי"ג מה' שחיטה ה"ה ובלח"מ ומש"ה לא הוה מקשה לר"י משילוח הקן דאפשר לקיים כדכתיבנא :

ודע שהר"מ ז"ל בהל' שחיטה פי"ג ה"ט אסור ליטול אם על הבנים אפילו לטהר המצורע ואם לקח חייב לשלח ואם לא שלח לוקה שאין עשה דוחה עשה ול"ת ועשה ול"ת דוחה עשה עכ"ל והלשון הזה לדעתי העניה הוא מקושי ההבנה . כתב אסור כו' ואם לקח חייב לשלח כרבנן עכ"מ שם ומ"ש אם לא שלח לוקה פירושו שמתה שלא קיים העשה כמ"ש בה"א עלח"מ שם ולדעתי בא לרמוז בכאן אף לדבר מצוה ולשלול סברת הריב"א באלו עוברין מ"ו ב' דעשה דחיא עכ"פ לל"ת ועתו' חולין קמ"א א' ד"ה לא ואמנם מ"ש שאין עשה דוחה לעשה ול"ת ובגמרא יליף ממשלח וכ"ת תשלח לנתוקי כדאמרן לרבנן מ"מ בעבר ולקחה דלאו ליתיה אלא עשה לחוד קשה טוב ראיתי בלח"מ וכפי הנראה שגירסא אחרת הי' לו בר"מ ז"ל שאין עשה דוחה עשה ול"ת ולא עשה דוחה עשה . ומ"מ קשה מ"ש הלח"מ שם דאע"ג דס"ד דדחי משום שלום בית הכי מתשלח דריש לה הא להר"מ ז"ל פ"י מע"ן מותר בתשמיש המטה א"כ שפיר כתב דאין עשה דוחה עשה לפי גירסתו וכאמור ואמנם בשיטה מקובלת ב"מ ל"א א' מצאתי דאף למ"ד מותר בתשמיש המטה אפ"ה אין מקובל לאשתו ואינה רוצה להיות עמו ומקרי שפיר שלום בית . גם כתב מיד שיכלה ז' ימי ספורו בלילה מותר בתשמיש המטה וזה כמ"ש בספ"י ות"ל שקיימתי מסב' דנפשאי עב"ח י"ד הל"ב ס"ג ולמ"ש א"ש : ועתה אבאר הא דאמרינן במכות ט"ו ב' דר"י ור"ל קמפלגי

בהתראת ספק והר"מ ז"ל בה' סנהדרין פי"ו ה"ד פסק דשמיה התראה ובה' שבועות פ"ה ה"ב ולח"מ שם ואי"ה לקמן יבואר . וי"ל אמ"ש הלח"מ בה' ק"פ פ"א ה"ה היה לשוחט כו' כתב דבהלכות סנהדרין כתב רבינו התראת ספק ל"ש התראה וצ"ע דהלח"מ בה' שבועות גופא דהתראת ספק שמיה התראה ועמ"ש בס' ג"ו כלל כ"ג בסופו יע"ש . וערש"י פסחים ס"ג ב' ד"ה בהתראה משמע כל שספק להמתרה תליא בפלוגתא וכ"מ בד"ה התראת ספק שמא יעבור יע"ש ואמנם התוס' ד"ה התראה כתבו כל שהמותרה וודאי כ"ע ל"פ דהוה התראה וכ"פ היכא דהמותרה יכול להכחיש לומר שוגג הייתי וא"כ י"ל ע"כ פסק הר"מ ז"ל בה' סנהדרין דשמיה התראה דלהמותרה וודאי משא"כ כאן ומ"מ לשון הלח"מ קשה . ובד"ה איכא לעיונא בנשבע שיאכל ככר זה ועיין מכות ט"ו ב' תוס' ד"ה במאי וד"ה ועבר :

והנה קיי"ל כר"י במכות ט"ו דשמיה התראה כשספק להמתרה והלח"מ בה' שבועות פ"ה ה"ב דווקא כשהלאו ברור ואנו מסופקין אם יקיים העשה או לאו הוה התראה משא"כ כשאנו מסופקין על איזה לאו להתרות בו שנשבע שיעשו אחרים כך אי הוה שקר או שוא לא הוה התראה . וי"ל נתערב חתיכה טריפה עם נבילה ואכל א' מהן אי לוקה דהוה התראת ספק דה"י איזו לאו או דל"ד לשבועות התם הפעולה ברורה והלאו אין ברור משא"כ הוודאי הלאו מפורש בתורה נבילה וטריפה ואם התרו בי' על שתיהן לוקה וכ"מ לעדות בזה"ז עש"ך י"ד י"ו י"ז וח"מ ל"ד ואה"ע מ"ב שוב ראיתי בזבחים ע"ח א' הפיגול ונותר ופירש"י התראת ספק ומשמע מדאמר התראת ספק ל"ש התראה לר"ל הא למ"ד שמיה התראה הא נמי הוה התראה ובתוס' שם ד"ה הפיגול משמע כה"ג הוה וודאי התראה ובלבד שיתרו בו או נבילה או טריפה יע"ש :

ודע דהתוס' גיטין ל"ג א' ד"ה אפקינהו הקשו

הקשו איך מחייבין א"א מיתה כו' ותירצו דאזלינן בתר רובא ועוד דאיכא חזקה והה"ג כתבו במכות ט"ו ב' ונדה מ"ו ב' ד"ה ור' יוחנן דלא הוה התראת ספק דרוב מביאין בזמנן ב"ש וביבמות פ' א' ד"ה נעשו כתבו דאיגלי מלתא למפרע והוה התראה וודאי ובנדה לא משמע כן דא"כ לוקי הא דלוקין היינו כשהביא בשנת י"ג ב"ש דנעשה למפרע גדול ולכך לוקין אותן שאכלו באותו השנה מופלא סמוך לאיש ועמ"ל בה' סנהדרין פט"ז ה"ד יע"ש. ומ"ש התוס' ביבמות דאגלי כו' לא הוה התראת ספק טעם הדבר לא ידענא אמאי ולכאורה כיון דבשעת מעשה הוה ספק אף למותרה אפשר לכ"ע לא הוה התראה. וכ"ת דרוב גדולים הם י"ג לזכר וי"ב לנקיבה כמ"ש התוס' בנדה שם ז"א דהא חזינן דלאו מהרוב הוא שרוב מביאין בי"ג וי"ב וכיון שכן ע"כ ממיעוט הוא דרובן אינן סריסין ואיילונית וא"כ הוה התראת ספק אף למותרה. ויש ל"מ בין מ"ש התוס' ביבמות למ"ש בנדה דאי הקדים בשנת י"ג לנקיבה ושנת י"ד לזכר ובשנה הבאה הביא ב"ש דלמ"ש התוס' ביבמות אותן אחרים שאכלו בשנת י"ג וי"ד לוקין דאיגלי מלתא למפרע דהוה מופלא סמוך לאיש ולמ"ש בנדה י"ל כיון דבשנת י"ג וי"ד לא הביאו ב"ש יצאו מכלל הרוב והוה התראת ספק ואפשר לכ"ע לא הוה התראה כיון שהם למותרה הוה ספק:

וראיתי להריטב"א ז"ל בחמש שיטות במכות י"ד א' כתב דר"י דהדר ביה הוא סובר דהבא למקדש טמא לוקה דהוה ב' לאוין ואין חילוק בין מקורבין למרוחקין עוד תי' בשם הר"ז הלוי (הוא בעל המאור ז"ל) דשאני התם דאית כרת יע"ש ומשמע בכרת לא מהני ניתק ולוקה מ"מ ומצורע שנכנס לפנים ממחיצתו דפסק הר"מ ז"ל בה' ביאת מקדש פ"ג ה"ט דלוקה והא לית ביה כרת. ומיהו מזבחים ל"ב ב' דמסיק לענין מלקות אתמר בביאה במקצת אף דלית כרת אפ"ה לא הוה ניתק דלא ניתק הלאו למקצתו. ועוד דעיקר הלאו בכרת כתיב וכיון דעיקר הלאו לא ניתק אף ביאה במקצת לא ניתק במחנה שכינה. ועוד התם אליבא דעולא קיימינן ואיהו סובר במכות ט"ו א' דאונס מש"ה ניתק דלא יאמר כו' אלמא סובר לאו שקדמו עשה לוקה עליו. וממ"ש התוס' פסחים ה' א' ד"ה דהא דהשבתת שאור יהא בכרת והא ב"י ניתק כמ"ש ה"ט ב' ד"ה רב אשי אלמא לכאורה בשיטת בעל המאור קיימי. וז"א דוודאי לענין כרת לא מנתק העשה דלענין מלקות מנתק העשה ללאו דל"ד לחסימה עיין מכות ט"ו א' בהא דאמר ר"פ לרבא משא"כ לענין כרת לא יליף מחסימה. ואמנם היכא דיש כרת לנתק הלאו ממלקות העשה או לאו לית למילף מהים' וצריך עיון בזה ועיין במכות בבעל המאור ומלחמות ה' הקשה עליו:

והנה במלחמות ה' במכות תי' מהבא למקדש טמא אין העשה מתקן הלאו שעבר שטומאת המקדש משא"כ באונס שמחזירה ונסתלק בזיונה יע"ש ומיהו עשה הכתובה אחר הלאו וא"א לקיימה כ"א אחר עבירת הלאו אף שאין מתקן הלאו מנתק כהוסף ואף שי"ל מ"מ בתמורה ד' ב' והרי ממיר אי לאו דלא אתי חד עשה כו' הוה ניתק אף דאין מתקן הלאו שהוזהרה התורה שלא ימיר עיין תמורה ט' א' ומהרש"א חולין ב' א' בתוס' ד"ה וסופג ותמורה ה' ב' ולאביי יהיה קודש כו' ולא לנתוקיה חד לאוים דלא ללקי אלא ארבעים ואפשר דאביי קא דאיק לעיל והרי ממיר ועי"ש בתו' ד"ה וכל:

והנה הר"מ ז"ל בה' ק"פ פ"ט ה"א כתב שהאוכל מבשר הפסח דלוקה אין ראיה דלאו שקדמו עשה דלוקין דהוכר דהפסח פסול עיין פסחים פ"ה א' ול"ה א' ברש"י ד"ה לא תולינא ותוס' ד"ה לא יע"ש ובר"מ הל' איסורי מזבח פ"ה הי"ב אם הקריב קרבן בלא מלח לוקה ולא הוה ניתק במלח תמלח ולכאורה מטעם קדמו עשה כמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות ולזה

יש לנו לומר דהקריב בלא מלח ואכל הקרבן ע"ג האש וכ"ז דקיים יטלנו מע"ג המזבח וימלחנו. ואמנם ממ"ש הר"מ ז"ל בה' תו"מ פ"ב ה"ו המכבה גחלת מע"ג מזבח לוקה אף שקדמו עשה ואש המזבח תוקד בו אלמא קדמו עשה לוקה כמ"ש במלחמות. ומיהו הא נאמר לא אתי חד עשה ועקר ב' לאוין אף מרוחקין ומה"ט ל"ק מכבה למקדש שמא כו' אין ראיה מהמכבה גחלת דתרי זימני לא תכבה כתיב בפ' צו כמ"ש רש"י שם עובר ב' לאוין. ומיהו מדלא כתב הר"מ ז"ל לוקה שתים אין ראיה להיפך דהעובר קדמו עשה אתי חד עשה ועקר חד לאו עיין חולין ב' א' תוס' ד"ה והופג ומהרש"א ז"ל שם י"ל דהר"מ לשיטתיה בשורש הה' דבריבוי הלאוין לא יתרבו המלקות יע"ש וכבר התבאר זה במ"א. ואי קשיא דב"פ נאמר בפ' צו ואש המזבח תוקד בו ותרי עשה ינתקו לב' לאוין דצריכי לרבות כמה יקידות כמ"ש רש"י שם. ובזה צ"ע אי ב' עשין ינתקו ב' לאוין או ל"ד חד עשה אלא כל דאיכא ב' לאוין אף אלף עשין אין ניתק באופן שאין הכרע אי הלכה כמה דהר"י מעיקרו או כמה דהדר ביה וכמשמעות הר"מ והכ"מ פ"א מה' נו"ב ה"ז:

שאלה מי שעבר על לאו הניתק לעשה במזיד ורוצה לקיים העשה ויש עשה אחרת נגד עשה זו אי אמרינן מה אולמיה או לאו:

תשובה הפרש יש בין כשעבר היה בדעתו לקיים העשה או לאו כמו שאומר.
דאם היה בדעתו לקיים העשה לא עבר הלאו כלל וכמשמעות תוס' פסחים כ"ט ב' ד"ה רב אשי ועמ"ל פ"א מה' חו"מ ה"ג א"כ כשלא יקיים העשה הוה כמבטל עשה ול"ש מה אולמיה משא"כ כשלא היה בדעתו לקיים העשה דלאו עבר תו שייך מה אולמיה ועיין חולין ק"מ א' ושבת כ"ה א' י"ט עשה ול"ת ולא די יש שבתון עשה ואין עשה דוחה עשה משמע כמ"ש וי"ל קושטא קאמר או למ"ד נותר שלא בזמנו נישרף גם בלילה:

עוד יש לשאול עשה דדחי לל"ת אם דווקא עשה המעכבת בדיעבד א"ד אף עשה דבעינן לכתחלה אפ"ה דוחה לל"ת ועיין יבמות כ"א ב' חליצה במקום יבום ותוס' עירובין ק' א' ד"ה מתן הוקשה להם דליתי עשה וידחה אף דיעבד הניתן במתנה א' כיפר ועיין במנחות פ"ב א' בתו' בד"ה אמאי דאף דלכתחלה בעי בלילה כו' אין ראיה דהתם לאו מתורת דחיה דשבת עשה ול"ת וכרת וסקילה אלא ממועדי ה' הכתוב קבע מועד א' לכולן עיין פסחים ע"ז א' ודומיא דתמיד בעינן דא"א בע"א ככל יע"ש התוס' ומסתברא דומיא דתמיד בעינן ולפי מ"ש במנחות שם מתקריב אף בשבת אפשר דלא בעינן דומיא דתמיד וכיון דלכתחילה בעי לילה איפשר דחי לה קצירת עומר לשבת וער"מ ז"ל פ"ז מה' תו"מ הו"ז ולח"מ שם ולפי מה דכתיבנא י"ל קלא. ועת"ו זבחים ע"ב א' ד"ה מנין ועמ"ש בכלל אחר אי עשה ול"ת דוחין לעשה או לאו:

בענין עשה דלפני הדבור עת"ו קידושין ל"ח א' ד"ה דאיקרוב ויבמות ד' ב' משמע להיפוך ועפ"י קידושין שם הא עשה דקודם הדיבור לל"ת דקודם הדיבור משמע בתוס' קידושין דדחי ועיין פסחים פ"ה א' ול"ו א' תוס' ד"ה אבל ומהרש"א שם שהקשה ק"ק דקושית התו' י"ל אליבא אבל אתה סובר איך ס"ד לומר כן דיהא מותר לשבור הא כ"ש הוא מפסח שני לדורות כו' ולזה י"ל אבל אתה סובר בפסח דורות בשיש מוח בפנים דבמצרים לא היה דוחה עשה לל"ת אף שהכתובה בצידה דאכתי לא נאמרה פ' ציצית דלדחי עשה לל"ת ועוד אפשר כמ"ש התוס' פסחים פ"ה א' ד"ה כשהוא דאפשר לקיים שמיסס ע"י גומרתא ותירצו דאסור להפסיד קדשים בידים ובמצרים אפשר לא נצטוו ע"ז וז"א כיון דנצטוו על אכילת קדשים ממילא נצטוו דאסור למפסיד קדשים:

ויש לראות לרבא זבחים צ"ז ב' דאין עשה
דוחה

דוחה לל"ת שבמקדש א"כ למה לי בפ"ש ועשה לא תשברו בו והא מיקדש יש ללמוד כן ולמ"ש התוס' ד"ה ואחד י"ל דיקדש דווקא כרת אין דוחה לכך כתיב ועשה דלאו גרידא נמי אין דוחה במקדש ויקדש אכולהו קאי . וי"ל בפסחים ל"ה א' לאיסי ועשה ל"ת בפ"ש א' עשה שיש מות וכ"ה בפ"ה א' ולרבנן למעט מלוה שלא על גופו וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ג מה' ק"פ ה"ב ועכ"מ שם מנא להו לומר א' עשה שיש מות אימא דאתי עשה ודחי ל"ת ומיקדש אין ראיה כמ"ש בסמוך וכ"ש לרב אשי שם בזבחים יקדש עשה ול"ת כו' ולרבנן מנלן בעשה שיש מות דאין שוברין ולכאורה רבנן סברי כרבי בפסחי' פ"ד ב' דשלא בשעת אכילה דהיינו מבע"י אין בו משום שבירת עצם ורבנן כרבי ס"ל ואין דוחה דיכול לקיים שניהם ואי שכח אין דוחה דהוה עשה דפשיעה עתוס' עירובין ק' א' ד"ה מאן יע"ש אלא דקשיא א"כ הר"מ ז"ל דפסק בפ"י מהל' ק"פ דמבע"י יש בו משום שבירת עצם ומסתימות לשונו שם משמע יש בו מות אסור וניתי עשה ונדחי דליכא יתורא דקרא ועיין במהרש"א פ"ה א' ד"ה כשהוא לאביי משום פקע כו' ומיהו אי מבע"י שרי אלא מדרבנן אפו משחשיכה וודאי דל"ל קרא כיון דאפשר לקיים שניהם מ"ה ובמקום אחר אבאר עוד בעזה"י וכאן אין להאריך ועמ"ש בס' ג"ו בכלל לאו הניתק לעשה דדחי לל"ת :

כלל כא

אדבר בו בענין מלקות וממון ומיתה וממון ומיתה ומלקות : דע דהר"מ ז"ל פ"ט הי"ג מה' גניבה ובה' חובל ומזיק פ"ח הי"ב ועיין סנהדרין ע"ב א' הבא במחתרת ורודף אם הזיקו ממון באותה שעה פטורים אע"פ שלאח"כ אין חייבין מיתה ובח"מ סימן שפ"ח ובסמ"ע אות זיי"ן קשה ושוב ראיתי בש"ך אות ב' עמד בזה ואי"ה לקמן יבואר . ואמנם בועל ארמית בפני עשרה מישראל דקנאים פוגעים בו י"ל דל"ד להני דמלוה לכ"א להרוג אותם משא"כ זה דרשות ביד הקנאי ולא מלוה ועיין מר"ן הכ"מ בהלכות חובל ומזיק פרק י"ח ה"י דרודף צריך הצלה מיד כ"א ולא מנרדף וכן יכול להציל בא' מאיבריו זה ביד כ"א לא מנרדף והשתא קשיא הא דסנהדרין ע"ד א' דאביי מוקי במשלם קנס ברודף אח"כ ביכול להציל מא' באיבריו ואכתי מחויב מיתה מקרי דהוא גופא רשאי להרוג כו' מ"מ כיון דאין מלוה רק רשות כו' ועמ"ש המ"ל פ"א מה' רוצח הט"ו שחולק ג"כ לע"א בין רשות למלוה יע"ש ה"ה בועל ארמית ולא עוד דהבא לימלך אין מורין לו באופן שדווקא היכא דמלוה לא רשות . עמ"ל שם בשם המישרים חל"ב בכ"א. ועיינתי שם דף ל"ג ע"ב אבל כל חייבי ב"ד וח"כ פי' של עריות דומיא דנערה שיש פגם וניתן להצילו בנפשו וכן עכו"ם כי הבועל ארמית קנאין פוגעין בו . לכאורה משמע הבועל עכו"ם בפני עשרה מישראל דניתן להצילו בנפשו וז"א דל"ש פגם ולא מסרה נפשה לקטלא ובועל עכו"ם דינו ספק מבועל ערוה דהתם קודם מעשה הורגין ולאחר שעראה לא דכבר איפגמה ומלוה הוה וב"כ קודם מעשה לא ובשעת מעשה כ"ז שלא פירש רשות ביד הקנאי ולא מלוה :

ודע הא דפריך בסנהדרין ע"ג ב' מא"כ דקל ב"מ ומשני במנוחתו שלא יהרגנה ור"י משמע לרבנן קשה ואמאי נהי ברוצח יש מלוה כמ"ש הר"מ ז"ל בהל' רוצח פ"א ה"ז ח' ע' מ"ע ול"ת וקלותה כפה ולא תעמיד כו' אבל בערוה ולא מסרה נפשה לקטלא באומרת הניחו לו דליכא אלא פגם דנהי דרשות להרוג כדכתיב אין מושיע לה הא יש מושיע כו' מלוה מנלן וא"כ לרבנן נמי ניחא וש"מ אף ברשות הוה קלב"מ . שוב ראיתי שזה ליתא דהר"מ ז"ל שם הט"ו כתב ברואה רודף כו' או אחר ערוה לבועלה ולא הציל הר"ז ביטל מ"ע ובל"ת הרי אף בערוה היכא מ"ע וכ"ת דמסרה נפשה לקטלא הא

בורכה

בורכא דע"כ חכמים לא חיישי כלל דמסרה נפשה (ע"ש ברש"י ד"ה דמסרה שיש לנועת כו' דאין מחויבת למסור דקרקע עולם עיין כתובות ולדרוש ור"י אמר דהתורה בהמתא התירה דמו וחכמים לא חיישי לזה כלל דבהמתא לא מסרה נפשה) דאל"כ מה משני רב חסדא שבא עליה שלא כדרכה וחזר ובא כדרכה דאפגמה ואכתי מסרה נפשה לקטלא ודוחק גדול לומר במנוחתו ג"כ וש"מ דחכמים לא חיישי כלל דמסרה ואפ"ה כתב הר"מ ז"ל דמ"ע ומהיקשא יליף נערה המאורסה מרוצח מלוה מוקלוהה כפה (הוא דרשא דסיפרי ובגמרא יליף רוצח מנערה) ועכ"מ שם הי"ב ולשונו צריך קצת תיקון דהערה בה דאין ממיתין כחכמים דכבר אפגמה וע' טור ח"מ תכ"ה:

וראיתי בירושלמי אלו נערות מוקי למתני' כמ"ד כותים גירי אמת וכתב שם הגאון המפרש למ"ד ג"א מתחייב בנפשו ואף שלא פרהסיא דחייבי מיתות שוגגין פטורים וא"י חדא דשוגגין אלו התרו בו חייב משא"כ בלגעה אין קנאין פוגעין ועוד דרשות ממלוה לא יליף. ועמ"ל פכ"ד מהל' שבת ה"ז נראה שמסכים למ"ש דלרבנן דפליגי על ר"י לית כאן דררא דמסרה נפשה לקטלא רק דקפדה אפגימתה ומש"ה מסופק ברודף בשבת אי ניתן להצילו בנפשו יע"ש: ואגב גררא ראיתי להזכיר מ"ש בירושלמי שם לריש לקיש דחייבי מלקות שוגגין פטורים מתשלומין פתר למתני' רפ"ז דתרומות כר"מ ופריך ואין יסבור ר"ל מתני' כר"מ קרייא דר"מ והכתיב ואיש כי יאכל קודש (עיין ר"ש פ"ז דתרומות) וקשיא לי והא בפסחים ל"ב ב' אבא שאול סובר פרוטה אף שאין כזית וא"כ לר"מ קרא מיתוקם באוכל כזית ולוקה ולמ"ד משלם ואין לוקה סובר כאבא שאול וקרא באין כזית דלית שעורא דמלקות וי"ל דלא ניחא ליה לשנויי דר"ל יסבור כאבא שאול דלא כחכמים. ומשני שם דגלי קרא בעדים זוממין. ומיהו בעדים זוממין אף במזיד גלי קרא דמשלם ואין לוקה ותרומה בשוגג דמה דגלי גלי והגאון המפרש שם ד"ה וכ"א הוקשה לו דנילף מתרומה וי"ל תרומה ועדים זוממין ב' כתובים לא ידענא מה שייאטיה דב"כ הכא דהשוגין הוא דלכתוב חדא ותיתי אידך מיניה ש"מ דלא נילף בעלמא וכאן איזה יתור יש. וגם הם דינים נפרדים דבעדים זוממין אף במזיד משלמין ולא לוקין ותרומה דווקא שוגג:

גם י"ל אמאי לא מקשי בירושלמי בהקדש דכתיב בקרא דחייב קרן וחומש בש"פ והא חייב מלקות ול"ש התירוץ דקרן קנס יע"ש ועיין שם בהגאון המפרש בתוס' ד"ה אלו הקשה מעידנא דאגביה קניא וכ"ה מפורש בבבלי יע"ש וא"י למה הביא ממרחק לחמו והא בירושלמי שם הכין הוא מודים חכמים לר"מ בגונב תרומה שלוקה ומשלם מכי גנב כו' אלא שהמ"ל בה' תרומות פ"ו ה"ו עמד בזה על הר"מ ז"ל מכתובת (ושפי הוה ליה לאקשויי ממ"ש הר"מ ז"ל גופא בה' גניבה פ"ב ה"ד ובה' חובל ומזיק פ"ז ה"ו יע"ש גם מש"ה מגיה שם ברש"י פ' יום הכיפורים משמע במזיד ליכא חומש דבריו נפלאו ממני דמקרא מלא הוא במזיד ליכא חומש):

ואני העני אי לאו דמסתפינא מחבראי וכ"ש מרבותי אמינא לדברי רבינו הם בדקדוק מפ"ו מה"ת ה"ו וז"ל זר שאכל תרומה בזדון חייב מיתה ולוקה על אכילתה ואינו משלם דמ"י מ"ה שאכל שאינו לוקה ומשלם עכ"ל הנה תראה שמלת מ"ה שאכל מיותרים הם ואמנם לדעתי כיון רבינו ז"ל כוונה גדולה כפי מה שהתבאר שם בפרק עשירי ה"א דשגג במיתה והזיד בלאו יש בו קרן וחומש (כרבא שבת ס"ע ב' וכמ"ש הכ"מ שם) ולפ"ז שגג במיתה והזיד בלאו משלם קרן וחומש חולין מתוקנים לא דמי תרומה לבד (יע"ש בפ"י דאם תרומה טמאה משלם רק דמי עצים זה במזיד ולא בשוגג) וא"כ שפיר יש כ"מ בזר שאכל תרומה ושגג במיתה והזיד בלאו והתרו בו שלוקה שאז אין

אין

אין משלם דמי אכילתו ר"ל נהי דמשלם דמי תרומה בזול או דמי עצים במאה דמעידנא דאגביה קניא מ"מ דמי אכילתה חולין מתוקמים לא דבאין תשלומין ומלקות כהדדי ומ"ש וחייב מיתה הוא בהזיד במיתה וה"ש ולוקה אף בשגג במיתה ועלה קאי ואין משלם וכאמור ובכתוב' דפריך מכי מגבה כו' היינו ע"כ בהזיד במיתה דבשוגג גלי רחמנא ופריך שפיר בהזיד במיתה אף ששגג בלאו או ל"ש שגגה וע"ש בשבת :

עיין בירושלמי פ"ו דתרומות ה"א ויש ללמוד משם כמה דברים מחודשים א' דפורש מוודאי ולא פורש מספק אין שב מידיעתו ולהר"מ ז"ל כל ספיקא מ"ה שריא צ"ל באיקבע איסורא דאל"ה מה שריא ושב מידיעתו מקרי. ב' מסיק שם דמודה ר"ל באיסורי הנאה דאסור ופירש שם המפרש מהר"ר אליהו ז"ל דמודה ר"ל בח"ש באיסורי הנאה שהרי נהנה (עמ"ל פ"א מחו"מ בשם רלב"ח ח"ש בע"פ ולמ"ש נהנה אסור אף בלא קרא וה"מ טובא ועיין מהרש"א ז"ל שבועות כ"ג ב' ד"ה דמוקי כ"ש הוה שלכ"ה והכן ואי"ה בהל' פסח יבואר) ג' ביוה"כ מודה חולק אח"ם בבלי כמ"ש המפרש שם ד' במכוין להשלים מודה ר"ל דאסור וע"ש במפרש ומ"ש בפריי לי"ד בפירוש חזי לאצטרופי ועיין ירושלמי כאן :

ובעמדי אל פרט זה ראיתי להזכיר ענין קלב"מ הנה מיתה ומלקות פוטר ממון ל"ד אם באו כא' אף הם קודם ממון כל שלא הר ממנו עדיין חיוב מיתה ומלקות פטור ממון וזה פשוט וכ"ה בירושלמי ר"פ אלו נערות כתיב ר' זעירא קומי ר' מנא כו' על כל שיבולת יש התריית מיתה ואם נסלק חיוב מיתה ועדיין יש חיוב ממון מבואר מסנהדרין ע"ג ב' דחייב :

ונוראות נפלאתי עמ"ש הדו"פ בח"מ ש"ן אות י"ו עמ"ש הטור שחט בשבת פטור דמש"ה לא כתב רבינא מיתה ותשלומין באין כא' דאין באין כא' דבהי' א' חייב משום שבת ותשלומין עד שיגמור ואפ"ה פטור דמיד שחילל שבת ונתחייב מיתה בהאי מעשה תו לא מחייב ממון בהאי מעשה וכמ"ש בסי' שנ"א שהם מוכרח לפרש כן וכוונתו דבשנ"א הביא הטור בשם רבינו ישעי' במחתרת אם לקחם ושברם אח"כ דחייב דווקא התם דעתה תו לית ביה מיתה כלל משא"כ גונב בשבת דאיסור שבת וגניבה כא' אף שדינו בנהרא לזמן רב פטור שעדיין חייב מיתה מחמת איסור שבת מקודם ולפ"ז כל שלא הר ממנו החיוב מיתה שמקודם אף שלע"ע אין חיוב מיתה מחדש אפ"ה פטור ממון וא"י מי הכריחו לזה בסימן ש"ן דעל כל מה שהוא שוחט יש בו התריית מיתה מחדש דומיא דשיבולת בירושלמי ודע דבש"ע שנ"א בה"ה א' תמה הש"ך עמ"ש הר"ב דאח"כ חייב דהר"ר ישעיה לא ה"ה אלא אמחתרת וכיון למ"ש הדרישה דמחתרת מיד שהלך פטור כלל ממיתה ובשבת חייב מיתה על שעה ראשונה ועסמ"ע אות ה' וי"א דלא פקע מיניה האיסור וזה סובב כמ"ש בדרישה דבמחתרת כ"ע מודים דחייב (אפשר גם כמ"ע מודה דחייב) ואני תמה מאי קשיא ליה להש"ך ז"ל מאן י"א אמאי לא דהה' דעת הר"מ והרמב"ן ז"ל שהביא המ"מ בפ"ג מה' גניבה ה"ב דסוברים דגונב כיס דמסיק בסנהדרין דשדינהו בנהרא היינו סמוך מיד לא רחוק וע"ז קאי הר"ב לומר אמ"ש המחבר ואבדו שם לומר דווקא שם כו' ואף שליין שם טו"ד בשם ר"י נימא דע"ש הוא אלא מ"מ בשם הר"מ והרמב"ן ז"ל וכמ"ש ולא די לנו הלעג הזה אלא שראיתי להפרישה בסימן שנ"א עמ"ש הב"י דברי המ"מ וביאור רחוק הוא קאי על דברי הר"ר ישעיה ואינו וירלה בזה דהמ"מ מודה במחתרת דאח"כ שיבר חייב והמעיין בח"מ פ"ג ה"ג מה' גניבה הייה ודעת רש"י כדעת רבינו ועיקר והש"י בסנהדרין ע"ב א' ד"ה מסתברא דשיבר בין מכשיו או לאחר זמן כו' ואמחתרת הוא שפירש כן ואגונב ל"פ כלום וא"כ משמע דהח"מ השוה דעת רבינו ורש"י בין במחתרת וגונב בשבת

דדוחק

ודוחק גדול לומר דלענין גונב השוה הש"מ דעת הר"מ ורש"י ז"ל :

והנה מחלוקת הר"מ והרמב"ן עם רש"י והר"מ ז"ל לכאורה יראה שיש לכוון פלוגתא זו עם מ"ש רש"י ותו' סנהדרין ע"ג ב' בהא דאמר הערה פגמה ממונא לא משלם עד גמר ביאה ורש"י פירש דקנס לא משלם עד גמר ביאה והתוס' ד"ה ממונא פי' דכאן לא משלם בהערא' דחייב מיתה ויקשה דלרש"י הוא כפשוטו ובדיוק דממונא לא משלם בהערא' דאי הוה משלם בהערא' דפוטר ג"כ בהכ"ע דפטור היה בהערא' דומיא דגונב כיס בשבת ותבר א"כ או שדינהו בנכרא רחוק והתוספ' סוברים אף דשייך קנס בהערא' מ"מ חיוב קנס בא על הכ"ע (למ"ד הערא' זו נשיקה) שוב ראיתי שזה טעות דע"כ פליגי בגונב כיס בשבת דקנינהו בדמי דרב היה סבור אפילו בעין א"ל להחזיר ולדידן דשיבר מיהו אפילו רחוק מבית בעלים משא"כ קנס דלאביה או לדידה כה"ג וודאי כל שנסתלק בעת חיוב מיתה ולית עתה התראת מיתה אף שלא הר החיוב שעבר כבר מ"מ חייב קנס אהכ"ע כאמור . ועדיין יש להתיישב בו . ועתו' יבמות נ"ט ב' ד"ה אלא הוקשה להם לי"א מה פריך אלא למ"ד הכ"ע מא"ל ואמאי לא הכ"ע אפגמא ותמונא משלם ע"ג ביאה ובאמת קושיא עצומה היא על הי"מ דכמו שהונח להמקשה למ"ד נשיקה ה"ה למ"ד הכ"ע ולכאורה י"ל די"מ סוברים דוודאי חיוב קנס מתחיל בהכ"ע וסיים בגמר ביאה דאי פירש בהערא' אין משלם וכן אי בא א' והכ"ע ואח"כ בא זה ובעל אין חייב דכבר בעולה ומש"ה פריך שפיר דאי אהכ"ע חייב מיתה אין סברא שחייב קנס אגמר ביאה דכבר בעולה משא"כ בכל בתולות השירות מתחיל החיוב בה"ע ומסיים בגמר ביאה והראה שהתו' בסנהדרין שם לא הזכירו בי"מ כ"א דלא נתרבתה הערא' לענין קנס ולא מקשו עליהם כלום ויבמות שם הוסיפו אע"ג דלא מתחיל חיוב קנס עד אח"כ ומש"ה הוקשה להם שם מה פריך יע"ש היטב וערש"י סנהדרין שם ד"ה שבא הוא או אחר כב"ל כו' האי ניסנא ל"ד ואה"נ בא עליה הוא עתה שלא כדרכה ואח"כ כדרכה ואף דרש"י מודה דשלא כדרכה יש קנס ואין להאריך :

והנה חזות קשה ראיתי בפרישה בח"מ סימן ש"ן אות י"ב גם דברי הב"ח נפלאו ממני ואכתוב בקוצר . הנה המעיין בסוגיא דב"ק ע"א א' משמע להדיא דטובח בשבת דפטור הוא הר"ש והר"י הסנדלר והטור שם בשם הרא"ש והר"י קיי"ל ולחלק בין טריפה לשבת כתב הפרישה דנמצא"ת טריפה בשעת שחיטה לא ידע משא"כ בשבת שמתחלה ידע שא"ר ותוכן כוונתו דבמשנה שנאו רבי שוחט טריפה בלשון חכמים ובברייתא שנאה בלשון חכמים וע"כ לחלק ותימה דהא במשנה חולין בעזרה דידע מתחלה ואפ"ה חייב לחכמים גם מ"ש הפרישה וה"ט דנוחר ומעקר ובאמת התם טעמא אחרינא דהשחיטה לא עשתה פשולה כלל שלא היתרה מידי נבילה לכ"ע ל"ש שחיטה והיכא דטהרה מידי נבילה תליא בפלוגתא דרבנן ור"ש ועמ"ש בפריי לי"ד סימן י"ו וכ"ח. ולפי דברי הפרישה בכיסוי הדם דנמצא טריפה שאין טעון כיסוי דווקא נמצא הא טריפה ניכרת צריך כיסוי וזה לא מצאנו כלל וכ"ת אנן כהר"מ ז"ל פסקינן ז"ל פ"ג מה"ג ה"ו דשחט בשבת ע"י שליח דחייב הא בירכא ומאן נימא לן דטעמא דהכ"ג הוא שחיטה ראויה אלא טעמא דהלכה כר"י בשבת וכמ"ש פ"ו מה"ש הכ"ג ולית ליה חילוק הרא"ש לענין לאפוקי ממונא ועב"ח ופרישה בח"מ סימן ש"ן יע"ש אבל לענין שחיטה שא"ר י"ל כ"ע מודים להרא"ש דווקא נמצאת איתמר אבל טריפה ניכרת לא וכדכתיבנא :

ויש לנו הרהורי דברים במ"ש כמ"ש שם עמ"ש הר"מ ז"ל שחט ע"י שליח בשבת חייב ודלא כר"ש ומאי שייאטיה דר"ש הכי למ"ש

למ"ש הר"מ ז"ל בה"ש דהלכה כר' יהודה דלמ"ד אף לאחרים מותר א"כ אף לר"ש שחיטה ראויה היא ואולי כיון בזה לשוחט לעכו"ם ע"י שליח דשא"ר הוא וחייב וזה דוחק וגם י"ל דהר"מ ז"ל בכל איכך בבי נקיט עכו"ם ושבת ובשחט ע"י שליח הזכיר רק שבת ולא עכו"ם והב"ח ז"ל שם חילק בין שבת דשא"ר לאכילה כר"י הסנדלר ובין טריפה ד"א גרם לה א"י דבשבת יומא הוא דקגרים. והנה הייתי לומר אני העני דהוא קודש מיותר כמ"ש התוס' בתובות ד"ה היא ותירצו דה"א מלא תאכל כ"ת וה"א בחולין קט"ו א' והנה זה לרב אשי אבל לדידן לגורס אוזן בכור ער"ח פ"ג מה' בכורות דהא בב"ח יליף לה מג"פ לא תבשל וא"כ קודש הוא מיותר לומר דשוחט בשבת דה"א כל מה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני (עמ"ש בפריו לי"ד סימן י"ו בשם מהר"מ גאליפפ"ס ז"ל) ומש"ה לריך כי קודש היא ולהרא"ש דפסק כר"י הסנדלר בממון דמעשה שבת אסורין באכילה תו אפשר דשוחט בשבת לא מהני מעשיו ומטמא כנבילה וכלא שחט דמי וכ"ז אינו שוה לי דהכר מבואר דהה"ג ל"ש אי עביד לא מהני וכמ"ש בכללים הקודמים:

שוב ראיתי להרבינו המובהק בחדושיו לצ"ק בפני יהושע ע"א עמד בדברי הרא"ש באלו נחים' ד"ה בטובח וע"ש בפ"י ד"ה אלא אסברא לי דברי הב"ח בטוב טעם ודעת בדרכו הטוב אף שלא הזכיר דברי הב"ח (גם מ"ש לתרץ מיוה"כ כבר הקשה הב"ח כן ותירצה מתרץ דיוה"כ מודה ר"י הסנדלר שלא כתיב קודש יע"ש ועמש"ל) וז"ל טריפה ד"א גרם ליפסל משא"כ שבת ע"י שחיטה גרוע גרעיה ליפסל עולמית ושא"ר מיקרו וחולין אפשר לאו ד"ת יע"ש הרי דתי' דהשב"כ ס"ל לתנא דמתני' לאו ד"ת וחילק בין טריפה אין השחיטה מגרע שמיה שחיטה ושבת אלו המתין עד אורתא היה מותר ושחיטה בשבת מגרע ל"ש שחיטה. ועדיין לא נוחה לי דברייתא קתני שבת וע"ז ושור הנסקל וקפטרי רבנן ובשלמ' שבת ועכו"ם בהשוא שחיטה גרעיה וגורם לפסול משא"כ ש"כ דלאו גרעיה וד"א גרם כטריפה. שוב ראיתי שדבריו כונים דבה"א אמר ש"ה שא"ר משא"כ באמת מסיק שם ע"ב דפליגי אי החזירו שומר לבית בעליו וגורם לממון כר"ש כו' י"ל דחכמים פטרי בש"כ דהחזירו אין מחזר או דבר הגורם לממון לאו כממון דמי וזה פשוט. ואמנם מ"ש הפ"י שם ד"ה ולכך דמש"ה לא מוקי בלא אתרו ביה דא"כ סיפא דמשנה (ב"ק פ"ז מ"ד) טבח לעכו"ם אמאי פטור בלא קיבל התראה אימא לאפוקי מכוין אין זה מוכרח די"ל בישראל מומר כדמסיק בחולין מ"א וכ"ת אי מומר מאי אריא לעכו"ם תיפוק ליה שחיטת מומר שא"ר וכה"ג פטור וניחא לאוקמיה מתני' דלקמן דהלכתא כחכמים דברייתא דהא כי מוקי מתני' דהכי כר"מ נמי לאו כהלכת' וי"ל דלא ניחא לאוקמיה מתני' דלקמן במומר דסתמא תנן:

עוד אשוב אל מ"ש למעלה כי לכאורה לשון הב"ח שכתב דלר"י הסנדלר דלא ראוי לאכילה הוה כלא נשחטה משמע דמטמא נבילה ולא עשתה פעולה דכל מלאכה דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני כרבא בתמורה ומלבד שכתבנו לעיל דיוה הגורם ל"ש כא דרבא בלא"ה קשה א"כ שוגג נמי וכ"ת דווקא מזיד דעבר אהורמנא דרחמנא דהכר כתבנו בכלל אחר דה"ה שוגג ועוד תקשי קושית התו' חולין קט"ו א' ד"ה כל איך אוכלין אלים שסירסן עכו"ם מל"ת כ"ת דומיא דבכ"ח וי"ל מדאסר לגבוה כו' והמתבאר שם מלת כ"ת אף שוגג מתועב הוא כמ"ש הפר"ח בי"ד סימן ס"ד אות כ"ו ואי ס"ד בפלוגתא דאביי ורבא שוגג מהני איך אוכלים אלים מסורסין ודאסר לגבוה בשוגג מיירי מ"מ אף שוגג לא מהני ואפשר מהי קודש יליף דאין מעשה שבת מועילים כלום המבשל בשבת שאסור עולמית וגילוי מלתא השוחט מטמא כנבילה ודווקא

מזיד ולא שוגג כדמשיק מחללים במזיד אמרתי:
וראיתי להתוס' ב"ק ע"א ד"ה בשלמא דהך סוגיא כמ"ד אדם אוסר וא"ת לגעורי זי"ל כשנותן רשות לשליח לשחוט כרצונו ואפילו לעכו"ם דל"ש לגעורי בעלים מכוין שהשליח הבור שהיא של גנב עכ"ל. הנה מ"ש למ"ד אוסר דלמ"ד אין אוסר אף דגברא בר קטלא כמ"ש הש"י חולין מ"א א' ד"ה ואי מ"מ לא מיפסלא השחיטה מחמת שחיטתו מומר דבאותה שחיטה רוב פוסקים מכשירים עי"ד ופריך שפיר שהומה שבת ראויה: וראיתי להפ"י הקשה מע"ז כ"ג ב' (ומ"ו א') ישראל שזקף לבינה ובא עכו"ם והשתחוה אסרה דשליחותיה עביד וה"ה כאן דעשאו שליח בפירוש דיכול לאוסרו ומשמע מתוס' דלא איירי בלוה לשוחטו לשם עכו"ם וכ"מ מתי' התוס' יע"ש. ונוראות נפלאתי על מרן הפ"י דמה קשיא ליה דאף דלוה הגנב בפירוש להשליח לשחוט לעכו"ם מ"מ איך אוסר השליח של בעלים הראשונים דאמו הגנב בעלים נינהו לומר שליחותיה עביד וה"ת מיד במעשו קנאה הגנב בשינוי מעשה ואוסר השליח דשליחות של גנב עושה הא התוס' בב"ק שם ב' ד"ה איסורי הוקשה לשם זה היאך מחייב ד' וה' בכל שחיטה ותי' דזה לא חשיב שינוי והא וודאי אף בשחט כל הב' סימנים לא חשיב שינוי דאל"כ אכתי וטבחו כולו באיסורא בעינן. ומ"ש הפ"י וכ"מ בתי' התוס' הוא מ"ש התוס' כרצונו ובאמת ליתא דתוס' קשה דהו"ל שהגנב לוה בפי' לשליח לשחוט לעכו"ם ואפי' ההדיוט מבין מד"ה כוונה אחת עמד בזה מרן הש"ל פ"ג מה"ג ה"ו דהיבא לשון הר"מ ז"ל שכתב עשה שליח לשחוט לו ושחט השליח בשבת הא עשה שליח בפירוש לשחוט בשבת כיון שיש איסור שבת בשליחות זה תו אין שלד"ע אף לענין טביחה ונתבטל השליחות מכל וכל וה"נ כוונת התוס' במ"ש כרצונו דאי יוה לשחוט לעכו"ם כיון שיש איסור אחר' בטל השליחות מכל וכל:

וגם על זאת יחרד לבי ויחר ממקומו שרבינו בעל הטורים ז"ל בהביאו לשון הר"מ ז"ל בסי' ש"ן שינה בכיוון לשון הר"מ ז"ל וכתב הרמב"ם עשה שליח לשחוט לו בשבת והרי הר"מ לא הזכיר זה וראיית הט"ל ממעילה נכונה ולבי אומר לי דהטור יודע דאם לוה בפירוש לשחוט בשבת דנתבטל השליחות רק אם אמר שחוט לי אימת שתרצה בחול או בשבת דל"ש אין שלד"ע דברי מי שומעין דהא נתן רשות אף בחול ורבותא קמ"ל הטור דאף שנתן רשות לשחוט בשבת וחייב הגנב מיתה קמ"ל בכה"ג אין שלד"ע וחייב הגנב ממון ול"ד למעילה שא"א לקיים השליחות כלל אם לא שמעורב איסור נוסף העולה על מעילה ע' תוס' י"ש פ"ו דמעילה מ"א מה שא"כ בשחוט אימת שתרצה וכאמור:

שאלה ראובן שויה שליח לשמעון לקדש לו אשה בכסף וקידשה שמעון באיסור חוץ' להאוס בשבת אי הויא מרה"י לרה"ר מהו:

תשובה הנאך זה בכמה פעמיים שונים הנה בא"ח של"ע ה"ד מי שאין לו אשה ובנים יע"ש ואה"ע ה"ד ה"ה ואם קידש אשה וזרק כסף קידושין מרה"י לרה"ר או איפכא או באומרת עקוץ תאינה או מלאכה אחרת ובשכר מלאכה תהיה מקודשת יראה דיש לספק אי הוה מקודשת וודאי או ספק עא"מ ר"ח בש"ך אות א' משמע דהספוקי מספקא ליה ועי"ד ר"ל ולכאורה הב"ח וש"ך דמספקא להו במי שנשבע שלא למכור מש"ה במכירה באיסור שבת דה"ע קנה שמבואר בב"ק ע' ב' וכמ"ש הש"ך שם אלא דלא הבינותי זה דבכל אותן המקומות שהזכירו הפוסקים הוא באיסור דרבנן ולא באיסור תורה ומב"ק דרבא גופא מוכי' כו' לא ידענא דרבא אמר אתנן כו' וגזירת הכתוב הוא ע"ש בתו' ד"ה אילו ול"ע בכ"ז לענין קידושין וכ"ז אם קידש המקדש בעצמו זו נאמר וער"מ פ"ג מה"ג ה"ה השמיט אוקמתא דרבא והטור בח"מ

סימן

סימן ש"ן הביאו ולא ידענא על מה ורבא אפשר לשיטתיה בתמורה ולא הונח לו באוקימתא דר"פ יע"ש ולענין אי שויא שליח והלך השליח וקידשה באיסור האמור יש לעיונא ביה. ואם אמר המשלח שהם ברצונך הוה קידושי וודאי כמש"ל בשם הגו' וכמ"ל במ"ש ברצונו דלא שייך שלד"ע משא"כ אם אמר בפירוש שיקדש לו באיסור שבת וכדומה שא"א בע"א כ"א באיסור שאשה רחוקה חוץ לתחום ודומה למעילה יראה דלא הוה קידושין כלל והדברים ק"ו אם במעילה ועבירה דגלי קרא דיש שלד"ע אפ"ה אם יש איסור אחר נוסף נתבטל השליחות מכל וכל כמש"ל ה"ה כאן אף דבגוף הקידושין אין עבירה כל שיש עבירה בד"א דברי מי שומעין ונתבטל השליחות כדאמרן ועמ"ש בכלל אחר ועא"מ קפ"ב. ובדברי הטור בש"ן עשה שליח לשחוט בשבת איכא לעיונא וכבר כתבנו לעיל מה שי"ל. ועוד אף א"ת כן שאני עבירה הואיל וגלי גלי משא"כ בשאר דברים דברי מי שומעין יהיה מאיזה צד וכדכתיבנא. ובחוץ לתחום דהוה איסור דרבנן עמ"ל בה' רוצח פ"ב ה"ב הביא בשם מהרימ"ט ח"א קי"ו דיש להסתפק אי אמרינן בדרבנן אין שלד"ע יע"ש שהאריך ה"ה יש להסתפק ועא"ת לענין ג"פ אי הוה ד"ת או לאו וי"ל דהוה ש"ש ול"ע:

עוד אשוב אל מ"ש הב"ח בסימן ש"ן להרא"ש בטבח ביוה"כ שחיטה שא"ר וי"ל אה"נ דוקא בשוגג חייב וי"ל שובא חדא דקודם היא בשבת כתיב ולא ביוה"כ כמ"ש הפרישה אות י"ז ועוד דא"כ הטור דכתב טבח ביוה"כ והתרו דפטור דקלב"מ תיפוק דשא"ר ואף שלא התרו לדעת הרא"ש ז"ל וי"ל דנקיט תחלה דבר המוסכם לכ"ע אף להר"מ אלא שהרא"ש במשנה טבח ביוה"כ כתב לבדיא דמוקי בטובח ע"י אחר ואפ"ה בשבת פטור הר"י הסנדלר הרי בהדיא במזיד בשבת פטור דשא"ר וביוה"כ ראויה מקרי וכבר רמז לזה הפרישה וכ"ה דהב"ח ה"ק כיון דלר"י הסנדלר משנה שבת אסורין הן ביוה"כ אסור מלא תכ"ת הא ליתא דא"כ לר"י הסנדלר למה לי קודם שיפוק מלא תכ"ת וע"כ למיסמך אלא מחלליה לומר דווקא מזיד ולא שוגג דמלא תכ"ת הוה אסרינן שוגג או למעט איסור הנאה א"כ הרי חזינן דמעשה שבת לאו בכלל לא תכ"ת וכ"ש יוה"כ וכיון דלא כתיב קודם ביוה"כ אף באכילה שרי וכדאמרן:

ודע בגנב ב"פ ושחט י"ל דחייב ער"מ ה' ביכורי' פי"ג ה"ט ובי"ד שכ"א ס"ד דשה מעילה הוא ובשבת ויוה"כ אפשר אף לר"י הסנדלר שחיטה ראויה מקרי אלא דלא גרע ממבשל ואין להאריך בזה:

עיין פני יהושע במס' כתובות ל"ד כתב דבש"ה צריך לטעמא דשא"ר וכ"כ עוד לקמן אלא דסיים אפשר כסברת המקש' לקמן וא"י דהא מסיק באמת לקמן סבר כר"י וכר"ש א"כ פשיטא שי"ל דרבנן לא ס"ל הכין וכבר כתבנו בזה לעיל:

ולענין דינא עכו"ם הבא על בת ישראל או ישראל על עכו"ם דרך אישות בז' אומות לוקה מ"ה לכ"ע להר"מ משום לא תתחתן ולהטור משום לא תקח עיין בר"מ פי"ב מא"ב ה"א ובטור אה"ע סימן ט"ז ובר"מ אין הכרע דנקיט רישא וסיפא דקרא כ"פ בשאר אומות הר"מ ז"ל פוסק כר"ש והטור כרבנן ובז' אומות קודם שנתגיירו אין נ"מ בין להר"מ והטור לוקה דרך אישות עיין יבמות ע"ו א' ועכו"ם ל"ו ב' ובשאר אומות בגיותן להר"מ איסור תורה בלנעא ולוקה כר"ש ולהטור בשאר אומות בגיותן מ"ה מותר ובגירותן לכ"ע בשאר אומות היתר גמור הוא ובפרהסיא קנאין פוגעין בו ורשות ולא מצוה כמבואר בר"מ בטור. ויראה לי עכו"ם הבא על בת ישראל אעפ"י שגם היא לוקה מ"מ אין קנאין פוגעין בה דקרקע עולם היא וכ"מ לישנא דגמרא ע"ז ל"ו ב' אלא דאורייתא עכו"ם הבא על בת ישראל אבל ישראל הבא על עכו"ם לא ואתא איהו וגזר ישראל הבא על העכו"ם

ופריך

ופריך ישראל על עכו"ם כלת"מ משמע עתה נתחדש הקושיא הא לה"ד עכו"ם על בת ישראל אין קנאים פוגעים בה (ליתנא אל"א דאורייתא לא הבינותי דא"כ בין עכו"ם על בת ישראל או להיפוך אסור כמבואר בקרא וכ"פ כולם ואבות דינו של שם אפשר דקאי וקרי ד"ת כי כן כתוב בקרא ומלת אלא אין לו מובן) כן היה נראה לכאורה דהטור והר"מ ז"ל ל"פ אלא בתרתי א' בז' אומת בגיותן להר"מ מותר מ"ה וכמ"ש פי"ב מהא"ב הי"ז וכ"ב (ויש לנו הרהורי דברים במ"ש הב"ח דאה"ע סימן ה' אות א' דהטור סובר כר"מ דז' אומת בגירותן נמי איתא בהו חתנות ובין בגירותן או בגיותן קאי הלאו והמעיין כר"מ בב' מקומות אלו יראה שאינו כן יע"ש) : ובגיותן אף שאר אומת אסירי כר"ם הרי ב' ולהטור בז' אומת בגירותן אסור מלא תתחתן (ובגיותן הלאו דלא תקח) ובשאר אומת בגיותן מ"ה שרי :

והנה חזות קשה ראיתי להב"ש אה"ע סימן י"ו אות א' ודבריו לקוחים מב"ח ולפי דבריהם מחולקין הטור עם הר"מ ז"ל בג' דברים א' בז' אומת בגירותן להר"מ ז"ל מ"ה מותר ולהטור לוקה בחיתון לבד מלא תתחתן (כמסקנא דרבא פ' הערל ע"ו א') אף בלא ביאה ב' בז' אומת בגיותן להר"מ אין לוקה אלא ביאה דרך נישואין הא ביאה בלא אישות ואישות בלא ביאה לא ולהטור ביאה בלא אישות לוקה מקרא דבתו לא תקח כו' ג' בשאר אומת להר"מ בלנפא דרך אישות לוקה בביאה מלא תתחתן ולהטור לית הלכתא כר"ש וכ"ל דדייק ליה ז"ל ממ"ש הטור אבל בגיותן ל"ש בהו חתנות ואינו לוקה ע"ד שיבעל וא"ז לוקה משום לא יקח ומדכתב כן ש"מ בגירותן לוקה בחיתון בלא ביאה וטעם הדבר נ"ל דבשלמא להר"מ ז"ל דמוקי קרא בגיותן (כס"ד דרבא) א"כ קרא קאמר לא תתחתן כו' בתו לא תקח כי יסיר בן הנולד דהיינו בביאה משא"כ להטור לא תתחתן בגירותן והיפא דקרא כי יסיר קאי ע"כ בגיותן דבגירותן ל"ש הסרה עת"ו ע"ז ל"ו ב' ד"ה כי יסור (ומהרש"א ז"ל שם) וא"כ בגיותן לוקה בביאה לחוד דבגיותן ל"ש חיתון (לפי' הטור אליביה דהטור יע"ש) ולכאורה י"ל דהא בגמרא ע"ז ל"ו ב' פריך ולר"ש דאמר כי יסיר לרבות כל המסירין מ"ה ומשני דרך זנות . שוב ראיתי שיש ליישב זה כמ"ש הכ"מ פי"ב מא"ב ה"א ובב"י אה"ע סימן י"ו בשי' הא' דרבא דאמר בגיותן לית להו חתנות הוא אליביה דרבנן ולר"ש עיקר הטעם מכי יסיר ולא תתחתן גופא משום כי יסיר דדריש טעמא דקרא יע"ש א"כ שפיר אמר לר"ש אתו איכנו גזור בזנות דלדידיה לא תתחתן דווקא דרך אישות בגיותן . והכלין יש לזה דע"כ לכאורה לר"ש הכין הוא דכי יסיר דמיותר הוא לרבות כל המסירין ואלו היה סובר לא תתחתן בגירותין לאו מיותר דאי לאו כי יסור ה"א כולי קרא בגירותין לא תתחתן ולא תקח ומש"ה צריך כי יסיר לומר דלא יקח בגיותן אלא דלר"ש לא תתחתן קאי בגיותן וכהאמור ועתו"ס ע"ז ל"ו ב' ד"ה כי יסיר וקדושין ס"ח ב' ברש"י ותוס' שם אבל לתירוץ הב' של הב"י והכ"מ דרבא אף לר"ש אמר הכין א"כ משמע דלר"ש נמי אין לוקה . אלא בקידושין דווקא ומיניה לרבנן בז' אומת הכין הוא דווקא דרך אישות בגיותן ולא היה בידי כעת דרישה ופרישה לעיין ביה. סוף דבר אני הטעני נכון בפי' זה בטור מהמה טעמים ועוד דא"כ הא דפריך בתמורה לרבא דאי עביד לא מהני מאלמנה לכ"ג ומשני לא יחלל חילולין הוא עושה כו' ואכתי נתינה דקחשיב השם בקידושין ס"ז ב' דתפסי קידושין דרחמנא אמר לא תעביד בשלמא שאר ח"ל לית לאו בקידושין לחוד ובכלל אחר כתבנו מזה ועיין בספ' ידי אליהו למהר"א גליפאפ"ס ז"ל

דף ק"ג ע"א יע"ש וכ"ה כי תהיין במאי מוקים לה עיין שם בס' ידי אליהו ז"ל בשאר ח"ל ולא בנתינה ול"ע:

שוב האיר ה' עיני וראיתי שיש להביא ראיה מת"ש הר"מ ז"ל פי"ב מהא"ב ה"ו וז"ל לא פגעו קנאין ולא הלקוהו ב"ד הרי עונשו מפורש בדברי קבלה שהוא בכרת שנאמר כי חלל יהודה כו' ועב"ח בא"ה"ע סימן י"ו שהר"מ ז"ל בא לתרץ כו' ועמ"ש שם אות ה' ובמ"מ שאם הלקוהו נפטר מכרת (דא"כ שלקו נפטרו מידי כריתתן) והא ההוא קרא דחלל יהודה בפרהסיא היה ואפ"ה היה לוקה ואע"ג דקנאים פוגעים בו ומיתה פוטר ממלקות אלמא כיון דרשות ולא מצוה לא הוה קלב"מ למלקות ולא לממון ושאני רודף ומחתרת דמצוה משא"כ זה דבא לימלך אין מורין כן ויש לדחות גם ראיה זו: עיין בר"מ ז"ל פי"ט מה' סנהדרין כשמנה לאוין שלוקין עליהם מנה לאו קס"ג המתחתן בעכו"ם קס"ד קס"ה עמון ומואב שנשאו בת ישראל ובעלו ולשיטתיה בהא"ב פט"ו ה"ב דח"ל אין לוקין עד שיקדש ויבעל וכן בלאו קנ"ז ממזר שקידש ובעל וא"י למה כתב בלאו קס"ג המתחתן משמע בחיתון לחוד לוקה וגם דפסק כדס"ד דרבא דלא תתחתן קאי בגיותן מ"מ הא לדידיה אין לוקה אלא דרך נשואין ובעילה דווקא כמ"ש בהא"ב פי"ב ה"א אבל חיתון לחוד לא יע"ש:

כלל כב

אדבר בו בענין שליח עושה שליחותו.

שאלה לוי אמר ליהודה לקדש לו אשה בעיר אחרת רחוק הרבה ממקום לוי והלך השליח למקום ההוא ויהי כי ארכו לו הימים הלך ונשא אשה בכאן אחותה של האשה שאמר לו לקדש במקום פלוני ונתעברה והולידה בן והקול בא שבמקום שהלך השליח מת שם הוא והאשה שם וא"י אם מתה האשה קודם שנשא כאן אחותה או קודם שנתעברה מהו הדין של הבן ואם רשאי לוי לדור עם אשתו:

תשובה דא צריכה עיונא רבה ואבאר בעזה"י. הנה צריך לברר ראשונה הא דקיי"ל חזקה שליח עושה שליחותיה לקולא בדרבנן ובד"ת לחומרא ולא לקולא אם מ"ה הוה חזקה גמורה ומדרבנן החמירו דלקולא בד"ת לא נהוי חזקה ובדרבנן סמכינן אף לקולא א"ד מ"ה לא הוה חזקה כלל ומדרבנן הוה חזקה וסומכין בדרבנן לקולא אף דאיכא חזקה להיפך וכדבעינן למימר לקמן בעזה"י. וא"ת מ"ה הוה חזקה גמורה ודרבנן החמירו בד"ת לקולא לא אם דווקא כשתלוי ביד השליח לבד א"ד אף כשתלוי ביד אחרים הוה חזקה מ"ה: דע דבעירובין ל"ב א' פליגי ר"נ ור"ש דלר"נ בשל תורה אין חזקה שליח עושה שליחותיה (ערש"י ד"ה בשל עשה כלומר י"ל בב' אנפי או די"ל דחזקה הוה אלא דלא סמכינן מדרבנן לקולא או דס"ק דלא סמכינן מ"ה והוה קשיא ליה לישנא דאדרבה בשל תורה השליח חושש יותר שלא יבוא המשלח לידי איסור תורה וע"ז עשה כלומר) בשל סופרים חזקה עושה שליחותיה ור"ש אמר א' זה וא' זה עושה שליחותיה והמתבאר שם מהסוגיא דבדרבנן אף דאיכא חזקה דהעמיד גברא על תחום ביתו (ערש"י ל"ו א' ד"ה העמיד) אפ"ה חזקה שליח כו' עדיף טפי ומיהו דוקא בדבר שאין לו עיקר מ"ה כמ"ש התו' שם ל"ב א' ד"ה תאנים ואף להר"ת ז"ל דשאר פירות נמי ד"ת אפ"ה מוכח כן דסובר בימי עזרא מעשר דרבנן כמ"ש כל זה המ"ל בה' בכורות פ"ד ה"א ד"ה ודע וע"ש ובד"ת פליגי לר"נ לקולא לא ולר"ש אף לקולא. אמנם התוס' שם ד"ה ר"ש הטילו תלאי דר"ש לא אמר אלא בחזקה אלימתא שאם לא יעשה השליח שליחותיה יבוא המשלח לידי עבירה ומש"ה בשחיטה ותרומה אין חזקה שהשליח סבור כל שלא ידע כו' וכן בגט כו' וכ"כ בגיטין ס"ג ב' ד"ה הני וכ"כ הרא"ש ור"ן ועמ"ש לקמן

לקמן אי"ה אבל לחומרא הא שאין חזקה אלימתא כהיא דר' יצחק בגיטין שם ונזיר י"ב א' דאסור בכל הנשים אף שלא יצא השליח לידי עבירה. ור"כ פליג בשל תורה לקולא לא אף בחזקה אלימתא ובדרבנן אף לקולא. ואיכא לעיונא לר"כ בדרבנן לקולא אי בעינן חזקה אלימתא או לא וראיתי להמ"ל שם כתב דלר"כ נמי דממתני' דעירובין שמעינן דבשל סופרים להקל ושם חזקה אלימתא שהשליח יוכל לבוא לידי עבירה וקלא תבלין יש לזה מר"ש דאמר א' זה וא' זה כו' וכאילו בהדדי אלמא שוין ממש ואפושי פלוגתא לא מפשינן ולר"כ נמי הכין הוא. אמנם לי ההדיוט יש בכאן מקום עיון דבשלמא להפוסקים כר"ש (והם הר"ר שמשון הר"י והרא"ש) מוכרחין לחילוק זה משא"כ להפוסקים כר"כ (והם הרי"ף והר"מ ור"ת וכ"פ המחבר בי"ד של"א סל"ד) א"כ אדרבה לא ס"ל החילוק של הר"י דאל"כ לא מוכח מכל אותן הראיות וסיברים דלר"ש אזלינן לקולא בשל תורה הא בלא חזקה אלימתא ומיניה לר"כ בשל סופרים ג"כ אף בלא חזקה אלימתא: עוד הטילו תנאי בסוגיא דגמרא שם לר"ש חזקה לקולא לעת ערב בחדש דשליח כולי יומא וכמ"ש רש"י ד"ה שליח ועמ"ל שם ד"ה אך. ומ"מ לר"כ נראה דלא ס"ל זה דאל"כ מה מייתי ראיה טעמא דאין ב"ד מתעצלין כו' ולזה י"ל דר"כ נמי ס"ל בדרבנן כל שלא יכול השליח לבוא לידי עבירה כמו בנדון המ"ל שם בהמה מעוברת שיש להשליח זמן לא סמכינן השליח אלא לעת הערב כו' והתם ר"כ ה"ק לדידך דס"ל בשל תורה לקולא והיינו היכא דיוכל השליח לבוא לידי עבירה א"כ וודאי אין חילוק בין לעת ערב כו'. ומיד אית לומר שליח עשה שליחותיה ור"ש דחי אפ"ה לעת ערב: ולענין הלכה הנה ר"ת דעתו מבואר בתוספת עירובין דס"ל הלכה כר"כ ואף בחזקה אלימתא בשל תורה לקולא לא והמ"ל שם בד"ה או הביאו שו סיעת הפוסקים

הסוברים כן הרי"ף מדלא הביא בהתקבל חילוק בין חזקה אלימתא או לא והא דלא חילק בין ד"ת לדרבנן סמך אמ"ש בעירובין ולי העני אין מכאן ראיה מוכרחת די"ל מדסתם בעירובין חזקה שליח עושה שליחותיה ולא סיים בדרבנן משמע בד"ת נמי והביא דהתקבל י"ל כמ"ש בגיטין. עוד הביא המ"ל דברי הרשב"א ז"ל בחולין כ"ה אהא דר"כ בתרומה הביא החילוק בין ד"ת לקולא לא ולחומרא אמרינן ובדרבנן אף לקולא (וכ"ש לחומרא) ולא הביא החילוק בין אלימתא או לא והביא דברי הר"מ ז"ל בפ"ד מה' תרומות ה"ו ומדסיים הר"מ ז"ל שאין אומרים באיסורין (היינו בד"ת וכ"ה בקרית ספר שם) חזקה לקולא אלא לחומרא משמע דלא משכחת לקולא אף בחזקה אלימתא יע"ש במ"ל ובדרבנן סמך הר"מ ז"ל אמ"ש בס' עירובין פ"ו והמחבר בי"ד של"א סל"ד השמיט תיבת אלו שאין אומרים באיסורין כו' וא"ל משום. דלא חזקה אלימתא כדבעינן למימר לקמן אי"ה וע"ש בבאר הגולה עוד הביא המ"ל ממ"ש הר"מ ז"ל בפ"י ה"י ממעשר חזקה על חבר וזה להר"מ יע"ש ולי השפל אין מכאן כ"כ ראיה די"ל שליח עד הערב וחבר לאלתר ואף שי"ל זה דעד הערב היכא כו' וגם בגמרא אמאי לא אמר וליטעמיך מ"מ י"ל דנקיט חזקה אף דעביד איסורא שלא מן המוקף עוד הביא ראיה מפ"א ממחוסרי כפרה הי"ב חזקה כדרב שמעיה וזה למ"ד בד"ת אין חזקה לקולא וזה ראיה נכונה מדנתן הר"מ טעם אוכלת בקדשים לערב (לא על שיכולה לשחוט קדשים שלה ועיין הק"פ פ"ו ה"א בכ"מ ובלח"מ פ"א ממחוסרי כפרה שם דכל שלא מסרה לב"ד של כהנים אף שמסרה ליד כהן אין אוכלת בקדשים לערב ואף שי"ל דאוכלת אף אם היא בירושלים וא"ל לשאול (דאף אי חזקה כל דיכול לברורי בקל ע"י שאלה מבררינן כדאיתא ר"פ נישייליה מ"מ הרואה יראה כמ"ש דכל שלא מסרה לב"ד אסורה וכאמור:

אמנם

אמנם הר"ר שמשון והר"י והרא"ש הם בעירובין והטור בי"ד של"א פסקו כל דיכול המשלה לבוא לידי איסור חזקה עושה שליחותיה אף בד"ת לקולא ובדברי הטור הם נתקשה הש"ך בב' מקומות בפ"ד מה' תרומות ה"ו ופ"ד מה' בכורות ה"א וכתב שהם דברים תמוהים ד"ה אף דבחולין אמרינן דלמא אינש אחרינא שמע הרם עכ"ל ובאמת שקושייתו עצומה עד מאוד דהמעיין בתו' והרא"ש בעירובין לא דחו כלל הך סוגיא דחולין דר"ש מודה לה ועוד דלהא אי חיישינן דלמא אחר תרם אין תלוי במחלוקת ר"ה ור"ש . ולא די לנו הלפגר הזה עד שאני הטפל תמה על עלמי דהיל"ל להקשות דברי הטור מיניה וביה בי"ד של"א שכתב אבל הר"ר שמשון פסק בשל תורה עושה שליחותיה אם הוא בענין שיהא מכשול להמשלה אם לא יעשנה הלכ"ך אם יודע שהריו תרום לא חיישינן שמא תרם אחר אבל אם א"י שתרום לא יסמוך על השליח כי השליח חושש שלא יסמוך עליו ולא יאכל עד שידע שהוא תרום עכ"ל והשתא ממ"נ אי לא חיישינן כלל שמא תרם אחר דלא כסוגיא דחולין דאין סברא שאחר יתרום שלא ברשות א"כ מה הלשון הלכך דאף אי אין חזקה למאי ניחוש כיון שמלא הריו תרום ואי דס"ק דלא חיישינן לתרם אחר דהשליח אסיק אדעתיה דשמא שמע אחר ומש"ה חזקה עושה שים מכשול אם לא יעשנה מיד שמא אחר יתרום (וסוגיא דחולין ר"ה הוא והרא"ש לא סיים דהשליח לא אסיק אדעתיה ולזה כתב דא"ה הרא"ש ז"ל הסכים לזה) דא"כ כשא"י שהריו תרום אמאי לא יאכל כי השליח וודאי תרם מאחר שים מכשול שמא שמע אחר והשליח אסיק אדעתיה . והנה הייתי לומר אני העני דס"ק אם מלא הריו תרום לא חיישינ"ן לאחר כלומר דלית כאן חששא כלל דא"כ אחר תרם כיון דבע"ה גלי דעתיה דניחא ליה בכך והא דהורם שלא ברשות אין תרומה מוקמינן ליה בלא גלי דעתיה דשמא מלוה בו יותר כו' והרי הר"מ ז"ל בפ"ד מה' תרומות ה"ג התורם שלא ברשות ובא בע"ה ואמר כלך אצל יפות תרומה למפר"ע וכמ"ש הכ"מ שם ובב"י ובש"ע י"ד של"א הל"א אף בדלא שויה שליח ה"ה כאן ובחולין אזיל כדהוה ס"ד בב"מ כ"ב א' דשויה שליח כמ"ש הכ"מ אלא דא"כ קשיא אהמחבר מהל"א אל"ד ועוד דאכתי לא הרואנו כלום דא"כ מה הלשון הלכך דא"ל אין חזקה למאי ניחוש לה :

ובדברי קדשו של הפע"ז שם אות פ"ו כתוב לאמור וז"ל וע"כ אתה לריך לומר כיון דמלוה הוא כיון דעתה ניחא ליה מעיקרא נמי היה דעתו בזה שכל הרולה יתרום הבנתי אני ההדיוט דוודאי כל שעשה ראובן לשמעון שליח ובא אחר ותרם (אף דלא נתן טובת הנאה לתורם) אין תרומה דלא ניחא ליה באחר אלא בשליח זה מה"ט באומר כלך אצל יפות אמרינן גלי דעתה דניחא ליה שכ"ל הרולה יבוא ויתרום. ושוב האיר ה' עיני וראיתי בפירוש כן בקרית ספר להמבי"ט בפ"ד מה' תרומות ה"ו וז"ל האומר לשלוחו לא ותרום אין חזקה לסקל בדאורייתא (הוספה מדיליה) דלמא אחר תרם שלא ברשות דאע"ג דניח"ש לה במאי דתרם ואמרינן לעיל תרומתו תרומה הכא דהכבר עשה שליח שאני עכ"ל והנה מלת דניחש למכ"ד ט"ס ול"ל דניחא ליה ומקשה מלעיל דהלך אצל יפות אף בדלא שויה שליח ותי' דעשה שליח זה גרע טפי והדברים נכונה:

ויש לנו הרהורי דברים בדברי קדשו של הפע"ז שתמה על הב"י שהביא הא דמרי בר איסק דהשתא להבא היא ואני העני לא ידעתי למה חרה אפו בו והלא הב"י כיוון ולאמיתיים הם דמדאמרו אמימר ורב אשי למר זוטרא השתא אמאי לא אכל מר והא אמרו אם כמלאו יפות ומה ראיה הנה שויה שליח וניחא ליה והלך אצל יפות גילוי מלתא בעלמא דדעתיה בשל יפות מהא"כ לענין גזל ש"מ דבתרומה נמי אף דלא שויה שליח כלל דגלי דעתה למפרע

בתרומה ומסיק התם דווקא בתרומה דמצוה אבל הכא משום כיסופא ועפרש"י קידושין נ"ב ב' ד"ה לא משום כיסופא דקאמר ליה דלא ככסוף אבל למפרע לא דלא ניחא ליה משמע מכאן ולהבא וודאי מתנה נותן לו (וכיסופא פי' דמקדש כו') אלא שאין כאן קידושין למפרע ועכשיו שותקת וא"י מי הכריחו לזה דבב"מ משמע דאפילו כאידנא לא אבל מר זוטרא כו' ואיפשר פירש כן לאמימר ורב אשי דאמרו למר זוטרא לית להו הך סברא דכיסופא ואפ"ה כתב רש"י דאיהי מקודשת אף לדידהו דהתם עכ"פ לע"ע נותן בלב שלם ולא למפרע ומיהו מה שאכלו קודם אפשר יודעים היו דמרי בר איסק אוהב ת"ח (עיין בשיטה מקובלת) ועכ"פ מדאמרו למר זוטרא כן לסברתו מש"ה פירש"י הם כן:

ונוראות נפלאתי עמ"ש המ"ל פ"ד מה' תרומות ה"ג עמ"ש רבינו הלך אצל יפות תרומה היינו מכאן ולהבא ירושלמי במסכת תרומות פ"א ה"א והא גמרא בבליות ב"מ ה"ב חולק ע"ז דמקשה לאביי אלמא למפרע הוה תרומה יע"ש. ולאיתי להמפרש (הגאון מוהר"ר אליהו ז"ל) שם בירושלמי ד"ה ואם היינו וז"ל ובאלו מציאות הדיוק להיפוך משום דהם מוקי לה דשמאו לו שליח מעיקרא אבל הש"ס זה משמע ליה דלא נעשה שליח אלא השתא עכ"ל ונראה בזה דירושלמי ובבלי ל"פ דבבלי משמע ליה תרומתו תרומה למפרע וע"ז היה פריך לאביי ומשני דשויה שליח והסברא (וליטעמיך) דאף לרבא צ"ל דשויה שליח דאל"ה אין סברא שיהא תרומה למפרע כו' אלא דשויה שליח אלא שא"י אם דעתו מיפות וכיון שאמר אחר כלך כו' חזינן דעתו מיפות וירושלמי מוקי לה בלא שויה שליח וע"כ מיכן ולהבא ולא למפרע והשתא אין קושיא מה אתם לדעתיכם דמכאן ולהבא וודאי שלוחו הוא ואף מה שתרם כבר נעשה עכשיו תרומה. וכ"ת דהמ"ל נמי ה"ק ולתרץ בא קושית הכ"מ שם ופי' דהר"מ ז"ל איירי בלא שויה שליח ומכאן ולהבא והשמיט הך דינא דשויה שליח דלהוי למפרע כמסקנת גמרא דילן דאין כ"כ נפקותא (עיין בהגאון המפרש ד"ה בא דנ"מ אם נגע ט"י קודם וכ"מ עוד אי נאכל התרומה לזר קודם אי למפרע הוה תרומה חייב מיתה ולוקה ואי מכאן ולהבא לא הוה תרומה למפרע ומיהו לענין מלקות נראה התראת ספק הה"ג לכ"ע פטור אלא אי הוה מתוקן בכך כיון דלע"ע נאכל ואיכא בעולם) וכ"ז דוחק ועוד דבפ"ב מה"א ה"ח כתב הר"מ ז"ל הנכנס שלא ברשות והיא עובדא דפרזומא קידושין נ"ב ב' ומפרש לה בלא שויה שליח וכמ"ש הלח"מ שם וכמ"ש הכ"מ כאן אלמא דבתרומה הה"ג הוה למפרע תרומה דאל"כ אכתי מה מייתי מתרומה לקידושין דבשעה שקידש לא הוה דידיה ולית כאן קידושין ויש לדחות דאפילו אמר אח"כ אני מקדשך בפרזומא זה אפ"ה לא הוה קידושין דמשום כיסופא אמר בע"כ כן ולא הקנה לו וקידשה בגזל ועאה"ע כ"ח וב"ש אות י"ד ומ"ש כ"מ מסוגיא דאיירי מכאן ולהבא לא הבינותי דהא רבא דאמר הכין ואיהו סובר בב"מ ואיהו אמר שם יאוש שלא מדעת הוה יאוש למפרע ועע"ז בי"ד של"א אות ט"ו. ולענין אי נתן בע"כ רשות לחבירו לקדש ולא אמר מיפות ואח"כ אמר או שויה שליח נקדש לנפשיה ולא פי' לכאורה להר"מ ועוד אין חילוק וכל שאין מצוה כמו תרומה לא אמרינן גילוי דעת ומכאן ולהבא ג"כ צ"ע בכ"ז:

ואני ההדיוט הכותב אחר דרכי החכמה נעלמו ממני אוסיף עוד להפליא עמ"ש הטור בי"ד של"א דאם יודע שבריו תרום שפיר ואם א"י לא והמעיין בתוס' עירובין ל"ב א' ד"ה רב שמת ובר"ש יראה לכאורה דנהפוך הוא דבכל שהוא המשלח להניח התרומה אצל הכרי והלך ומצא כן אין חזקתו תרום כסוגיא דחולין כי שמא כו' והשליח אינו חושש כי סובר דאם לא יראה המשלח התרומה אצל הכרי ידע שלא

שלא נתרם כי כן צוה (עיין ברא"ש וש"ג שם כתבו תרומה אצל הכרי) ולמה יתרום אחר לא אסיק השליח אדעתיה משא"כ אם אמר שיתרום ויתן לכהן או טובת הנאה לשליח אדרבה יאכל הבע"ה מיד דכל שיש הקלה למשלח כי יסבור שהשליח תרם וא"צ הבע"ה לידע אם נעשה הפעולה כדמוכח בעירובין ודלמא לא שקיל מיניה ומפני חזקה ולר"ש אין חילוק בין ד"ת לד"ס וכן ביולדת ועומד שאין אנו יודעין אם נעשית הפעולה ואף מהדם הרחוקים א"א נכנס להוודע מ"מ ביולדת משמע אף שיכולה לידע בירושלים (עמש"ל כי בזה י"ל מר"פ ניפיוליה ועמ"ל פ"ד ה"א מה"ב) וא"כ בנתן רשות לשליח ליתן התרומה לכהן או טובת הנאה לשליח רשאי לאכול מיד חזקה והיכא שצוה ליתן התרומה אצל הכרי השליח סומך שלא ירצה הבע"ה התרומ' אצל הכרי ולא יבוא לידי מכשול המשלח :

והנה י"ל קצת דברי הטו"ד בסימן של"א דהגמרא מיירי באומר לשליח צא ותרום ותניח התרומה אצל הכרי דוודאי לכ"ע (עיין ברא"ש וש"ג אצל הרי"ף משמע שהיו גורסים בחולין דכ"ע אין שליח עושה שליחותיה בה"ג שלא יהיה מכשול להמשלח יע"ש) בה"ג אין חזקתו תרום כי השליח יאמר שהמשלח ירצה שאין התרומה אצל הכרי ולמה יתרום אחר לא אסיק אדעתיה והטור מיירי באומר טובת הנאה שלך או תן לכהן דוודאי אסיק השליח אדעתיה שבע"ה יאכל מיד ומש"ה השליח עושה פעולתו ומ"מ סיים הטור דבע"ה אין רשאי לאכול עד שימדוד הכרי ויראה אם נחסר כדי מדתו ר"ל מדת תרומה לפי מה שהוא תורם דאי לא"ה שמא כו' ר"ל נהי דיעבד היכא שאין השליח לפנינו וא"א לברורי סמכינן אחזקה כו' הא כל שא"י אם נעשה הפעולה בכרי הזה אנו מצרפין חששא שמא השליח יסבור שבע"ה לא יגע בו עד שידע כיון שירצה שלא נחסר כדי מדתו לא יאכל ולשמא יתרום אחר לא אסיק השליח כו' ואף דבלא"ה חזקה כל היכא דאיכא לברור מבררינן אפשר מדידה טורח הוא ועוד חזקה שליח עושה שליחותו אינה טובא רק מפני חששא זו מצרכינן כו' ולפ"ז מיירי בידוע להבע"ה מדת הכרי הא לא"ה א"צ שידע ועיין ברמ"א בי"ד ועדיין צ"ע. ומיהו הא ליכא למימר דבגמ' איירי בצוה להניח התרומה אצל הכרי דסובר המשלח כו' ולא אסיק שמא יתרום אחר דיסבור למה ליה לאחריני לטרוח והטו"ד מיירי בנותן טובת הנאה לשליח (עמ"ל פ"ד מבכורות יע"ש) דאסיק השליח אדעתיה שמא יתרום אחר דטובת הנאה שלו ויבוא לידי מכשול דז"א ואין להאריך :

ועתה הבוא נבוא לבאר אם הא דלקולא לא אמרינן בשל תורה לכאורה לרב ששת חזקה אלימתא וא"צ לשאול כלל כמשמעות הגמרא עירובין מיולדת א"כ נהי דלר"נ חיישינן היינו מדרבנן אבל מ"ה הוה חזקה אלימתא אלא שאין זה מוכרח דלר"ש גופא דוקא שהמשלח יוכל לבוא לידי מכשול הא בהסוא דגיטין וחולין מודה ר"ש א"כ לר"נ וכה"ג אפשר דלא הוה חזקה כלל מ"ה רק מדרבנן. (ועמש"ל לדידן דפוסקים כר"נ סוברים דלר"ש אין חילוק בין יוכל לבוא המשלח לידי מכשול או לאו) ואמנם מהא דהאומר צא וקדש לי אשה דאסור בכל הנשים נהי דמשום קנס הוא כמ"ש התו' בגיטין ס"ד א' ד"ה אסור מ"מ כתבו דאי לא הוה חזקה לא הוה ראוי לקנוס והא וודאי דא"ל שזה דמשני הג"מ להומרא כו' והמקשה היה סבור דאף לקולא בגט שלא יבוא המשלח כו' דליהוי חזקה אלמא חזקה אלימתא היא והמתרץ השיב דלקולא לא הייני מדרבנן והרי אתה רואה שהט"ז בא"ה"ע סימן ל"ה אות ט"ו דלא מהני ס"ס דאיכא חזקה יע"ש (ובדברי הט"ז הללו יש לנו דברים בגו וכתוב אצלי בזכרונותי) ועוד דהא בא"ה"ע ל"ה סט"ו דהשחוזר השליח ואומר טעיתי נאמן ומותר בקרובותיה אף דשויה אנפשיה ח"ד דהוא מ"ה ועמ"ש בפריי לי"ד סימן א'

ה' בשפתי דעת הוא ל"ע אפ"כ מקילין משום
חזקה שאין עושה שליחותיה וכמ"ש הט"ז שם
הוא י"ש אלמא חזקה אלימתא היא ולקולא לא
לחומרא מדרבנן:

וראיתי לכה"מ וב"ש באה"ע סימן ל"ב אות
כ"ז ול"א שהשיגו עמ"ש רמ"א וי"א
בלוה לקדש לו אשה ידוע יע"ש ואני השגי לא
הבינותי למה חרדו כל החרדה הזאת והלא
דברי רמ"א ברור מללו דהמעיין בתו' גיטין ס"ד
א' ד"ה אשיר כתבו דאין זה חזקה גמורה דאין
בידו שמא לא תתרצה ועוד דרוצה כו' והח"מ
העתיק להיפוך יע"ש והא וודאי לסברת התו'
דעיקר היתרא דחזקה שאין עושה שליחותיה
במה שבידו משא"כ בתלוי ביד אחרים שמא
לא תתרצה עכ"פ וספק גמור הוה וכיון שכן הכי
נאמר לא וקדש אשה סתם אמרינן א"א שלא
נתרצית שום אשה ואיכא חזקה אבל בפירש אשה
זו עכ"פ ספיקא הוה דלא בדידיה תלוי ומש"ה
שפיר כתב רמ"א וי"א הם התו' שוב ראיתי
במ"ל פ"ט ה"ז מה"א שהעיר בזה יע"ש. ואמנם
מ"ש דלכ"ע ספיקא היה כבר כתבנו מ"ה היה
וודאי ומדרבנן לחומרא חיישינן ואף לפוסקים
באה"ע שם דמיתר בשניות היא דלא קנסו כולי
האי ועי"ש ובלוה לקדש אשה פלונית יראה
לכאורה להתיר בשניות דאיכא ספיקא דדינא
שמא הלכה כי"א ובדרבנן אזלינן לקולא כיון דהרב
הר"ב י"א וי"א ולא סתם כר"ב דיעה בסתם
עמ"ש בכללים לי"ד ומה אעשה שהמ"ל שם לא
החליט והח"מ וב"ש והט"ז השיגו על הר"ב
אמ"ל שבטלה דעתי כהדיוטות בזה וח"ו לצדד
שום קולא. ועי' הר"ן פ' המקבל לא הביא אלא
טעם דלא הוה חזקה שאין בידו לקדשה יע"ש
וזה מסכים למ"ש רמ"א ז"ל ומגע אין ראיה
דבידו מקרי לגרש בע"כ כמו הבעל ומש"ה היה
הבור כמקשה דמהני בגט וכאמור:

וראיתי להר"ן שם הביא דברי הרמב"ן גם
הרשב"א בחדושיו פ' המקבל ולפי
שדרכי החכמה נעלמו ממני ולא הבינותים על
בורי' אמרתי אשיחה וירווח לי. הנה המעיין
שם יראה דבתרתי פליגי התוס' והרמב"ן א'
לתוס' באמירה בעלמא שאומרת הקרובה לא
מהני להשלח כו' ב' דקנסא ולא מדינא (אפשר
כ"מ בשניות) ולרמב"ן באמירה מהני להשלח.
ומדינא אסור יע"ש. מטעם החזקה. והנה
בחלוקה דבאמירה פליגי זה נוח לי אבל במ"ש
דמדינא אסור לא הבינותי א' דרוצה הוא ועוד
שהרי הרמב"ן גופא באומרת הקרובה מהני
דחששא הוא משום ולא מדינא ולזה נאמר
דרבנן אין קושיא כיון שיש א' בעולם שיודע
שהיא או המקודשת בעלמא מקרי קבוע ד"א
(עמ"ש בפריי לי"ד ק"י תמהתי ע"ז) ומ"ש
השה"א כ"פ אלו באות הקרובות מהני דע"א
נאמן באיסורין היכא דלא איתחזק ונהי דחזקה
שאין עושה שליחותיה וא"ה שלא תתקדש ותתרצה
שום אשה בעולם מ"מ אשה זו אין בה חזקה
לכשנאמר דלזו קידשה וא"כ ודאי שפיר עדות
דידה מהני להשלח לישא קרובתה ומ"ש
דחששא בעלמא הוא ירצה בזה דלחוש לזה לא
חיישינן לה כיון שיש ע"א המתיר וליכא חזקה
נגדה וכאמור. (עמ"ש הר"ן שם איך מותר
בע"א אין דבר שבערוה כו' לא הבינותי דוודאי
היכא דאיכא חזקה כה"ג כו' ודו"ל) ואי לאו
דמסתפינא מחבראי וכ"ש מרבותיי הייתי אומר
דהרמב"ן ס"ק דודאי מדינא אסור כי א"א שלא
נתרצית שום אשה בעולם (עמ"ל פ"ז ופ"ט
מה"א) וא"ל נוקמיה כ"א אחזקת פנויה ולהכי
הוי חזקה לגבי דידיה נמי להיות מותר כיון
דא"כ סתרה חזקה שאין עושה שליחותי' דהא
אשה מאירו בכל הנשים שבעולם ואיזה תתיר
ואיזו תאסור וכה"ג א"א לאוקמיה אחזקה לגבי
דידיה ומש"ה כי באות ואומרות לא נתקדשנו
מהני ודאי לגבי דידיה דע"א נאמן באיסורין
להתיר דאין מעיד נגד החזקה וכאמור אבל
התוס' בפסחים י"ד א' ד"ה בבת אחת ובחולין
ט' ב' ד"ה התם דב' ב"א בב' שבילין אף שא'
ודאי טמא שניהם דאוקמיה אחזקה ולא מהלכתא
דל"ד לסוטה ה"ה כאן מהני חזקת פנויה
להשלח אלא מטעם קנס א"כ ה"ה אמירה לא
מהני ומיהו עמדו ונשאת לא קנסינן ליה כולי
האי יע"ש ובכתובת אם יש מתבואה א' ואין
להאריך

לאחריך: סוף דבר הכל נשמע היכא שיוכל המשלח לבוא לידי מכשול יראה דלר"ל נמי חזקה גמורה הוה שעושה שליחותיה ומדרבנן חיישינן להחמיר והיכא דלא יוכל לבוא לידי מכשול נמי כן הוא כדמוכח מאה"ע סימן ל"ה סע"ו וכמש"ל ובדרבנן אף שלא יוכל לבא לידי מכשול סומך עליו ועמ"א א"ח ת"ע אות י"ו שם תמה עמ"ש בטי"ד של"א וכבר כתבנו לעיל מזה. והביא שם דברי מהר"ר בצלאל סימן כ"ע דאם ידעינן שעשה שליחותיה אלא דלא ידעינן אם שינה בשליחותיה וודאי לא שינה. הגה ת"ש ואם יוכל לבוא לידי מכשול סומכין אף באיסור תורה ל"ע דבי"ד של"א משמעות המחבר כהר"מ ז"ל ואף דאין כ"כ ראיה משם כבר כתבנו לעיל דממקומות אחרים מוכח כן ול"ע. ומ"ש שלא שינה זה א"ו דאף שלא יוכל לבוא לידי מכשול כההוא דהמ"ל בפ"ד מה' בכורות שעשה שליח למכור הבהמה יע"ש: ומעתה הבוא נבוא לנדון דידן הנה לענין הבן הנולד לו מאחות אשתו בספק יראה דהוה ס"ס שמא לא נתרצית אחותה לקדש ואף חזקה עושה שליחותיה איהו דידיה עביד והר"ן פ' המקבל לא הביא כ"א טעם א' של התוס' ואף א"ת באומר לקדש אשה סתם א"א שלא נתרצית א' בעולם משא"כ באשה ידוע ספק הוה עכ"פ ואת"ל נתרצית שמא נתעברה לאחר מיתת אחותה וכ"ת אוקמיה אחזקה דהיתה חיים עד עתה חדא דהט"ז בי"ד של"ז אות ב' העלה כל שעתה וודאי מת הוה ספק ולא אוקמי אחזקה והוה ס"ס ואף לסברת החולקים שם מ"מ כאן נמי איכא חזקה נימא דנתעברה אח"כ והשתא באנו למחלוקת הראשונים ז"ל אם ס"ס מהני בממזר להנשא לכתחלה או לאו עב"ש באה"ע סימן ב' אות ט"ז ובב"י ופ"ז ס"ס ז' יע"ש ואפשר כאן מסייע חזקת פנויה של רחל כמו שהיתה פנויה מקודם ולא נתרצית לשליח ובהדי ס"ס משתרי הוולד באמור וטעו"ר אה"ע סימן ב' וז' וב"ח המתיר בס"ס בממזר לכתחלה וכ"מ קצת בהר"מ ז"ל פי"ט מהא"ב הכ"ג ועמ"מ שם ויש כדמות ראיה. לומר דס"ס עדיף מרוב דנהי דבספק אבל פסקינן דלכתחלה לא תנשא בס"ס ובתרי רובא אף לכתחילה זהו בהונה שהכהנים נוהגים שלסול בעצמן אבל בפסולי קהל בס"ה מתירין לדעת רבוותא עב"ש שם ובתר רובא לא מתירין בפסולי קהל אלמא ס"ס עדיף מרוב ועפ"י בקו"א כתובת ויש לי לעיין בדבריו הקדושים אין כעת האסף פה ועמ"ש בפריי לי"ד:

ולענין לדור עם אשתו תמר לאורה היתר גמור מאחר שמתה אחותה אף דעבר והנסה במזיד והכניס עצמו לספק תורה בעדו אחותה קיימת וע"כ שרינן במתה אחות' כשנשאה בטעות כהסוגא דאה"ע סי' ט"ו סכ"ז שסבור שמתה אשתו מ"מ הא מבואר שם בסכ"ח בהג"ה דאם זינה עם אחות אשתו ומתה אשתו ונישא דאסורה מטעם סוטה הא זינה עם פנויה מותרת אחות' לו וכן בסימן קע"ח סי"ט דאסורה לבועל כו' הואיל ואי מתה כו' הא לא"ה וזינה עם אחות אשתו פנויה ומתה אשתו מותרת לו אלא שדין זה ל"ע. דבסימן י"א ס"ה הנטען על השפחה ונכרית וכן כותי ועבד על בת ישראל ונתגיירו הר"ז לא יכנוס לכתחלה והנה הנטען הוא ל"ד דמחזיק הקול ה"ה בא עלי' וודאי לא יכנוס אלא דאם כנס אין מוציא עיין בב"י ביבמות פ"ב הביאו הב"ש אות י"ז והנה בשפחה ונשתחררה הטעם לאורה דקנסו דעביד איסורא ובכותים הטעם דלא יאמרו משום זה נתגיירה ומשום הכי לכתחלה לא ישאנה ואם כן הוא הדין בזינה עם אחות פנוי' יש לומר דקנסינן לי' דעביד איסורא ומש"ה מהרא"י ז"ל בפסקיו סימן כ"ע דאסורה בהיה לה בעל בעת זנות מד"ת קאמר הא מדרבנן אף פנויה. הדע דב"ק ע"א כתב המחבר א"ת שזינה עם עכו"ם ונתגייר מותרת לו לאחר גירושין ומדרבנן עכ"פ אסורה לו כמ"ש בסימן י"א ס"ו כותי ועבד על ב"י כו' אלא מד"ת קאמר דלא הוה א' לבועל ועפ"י כתובת ג' ה' בתוספ' ד"ה ולדרוש דמש"ה התירה ר"ת המומרת לעכו"ם אף מדרבנן כיון שכבר נכנסה העכו"ם ובנטען אם כנס אין מוציא יע"ש והשו' באה"ע ב"ק ע"א העתיק דברי ר"ת וז"ל כתב

ר"ת

ר"ת ישראלית שהמירה ונשאת לעכו"ם וחזרה בתשובה ונתגייר עכו"ם עמה וגרשה בעלה דמותרת לעכו"ם שנתגייר עמה. וכ"כ א"ת הרא"ש ז"ל ואעפ"י שודאי אסירה לבעל מותרת לעכו"ם שכ"ל הנך רואה דלר"ת נמי אסורה לבעל אלא לבועל מותרת כיון דבלא"ה היתה אסורה לו בעודו עכו"ם ומדרבנן לא מיתסר כיון שכבר נשאה אלא דמ"מ קשה נישואי עכו"ם לאו כלום ומאי שייך כנס. ועל הטור ל"ק דלא הביא בסימן י"א זה וגם י"ל דעכו"ם הבא על בת ישראל ונתגייר דאסור לישא שלא יאמרו משום זה נתגייר כמשמעות הגמרא יבמות כ"ד ב' דרב אשי דאמר משום עקשות פה נמי י"ל שלא יאמרו דמשום זה נתגייר וה"ה בכותי יע"ש ולא קנסינן בבא ביאה אסורה אלא לבועל כמו ישראל הנטען על העכו"ם ושפחה משא"כ עכו"ם על ב"י לא הוה הטעם אלא שלא יאמרו על שם זה נתגייר (ע"ש בתוס' ד"ה אי הכי וי"ל בשפחה ל"ש זה דהא נשתחררה שלא מדעתה וכבר טבלה לשם עבדות וכשנשתחררה א"צ כלום ואי"ה לקמן אכתוב בזה) וא"כ בנעשה דמומרת שהמירה דתה ונתגייר עמה העכו"ם אח"כ גירשה בעלה ל"ש דיאמרו בשביל זה נתגייר העכו"ם דלא היה יודע אם יגרשנה בעלה אף דאסורה לו שמא לא יגרשנה ואף מדרבנן מותרת דלדידיה דעביד איסורא קנסו ולא לדידה משא"כ המחבר בסימן ס"א העתיק דברי הר"מ ז"ל בהל' גירושין פ"י הי"ד דדין עבד ועכו"ם הבא על ב"י שוין שהם דלכתחלה לא ישאנה איך כתב בקע"ח סי"ט א"א שזינתה דמותרת לכותי שהם ועוד דהעתיק א"א שזינתה כו' ונירשה בעלה ונתגייר כו' משמע שנתגייר אחר הגירושין גם לא כתב שהכונה עכו"ם רק שזינתה עמו איך מותר לכתחלה לכנוס מדרבנן וע"כ מ"ה קאמר וכ"ה מ"ש רמ"א בזינה עם אחות אשתו דמותרת מ"ה קאמר וכ"מ אם כנס אין מוציא ולכתחלה לא ישאנה דעביד איסורא ולזות שפתים אף אם בודאי בא עליה וכאמור ועמ"מ פ"י מה"ג הי"ד יראה ממרולת דבריו דהטעם דלכתחלה לא ישאנה דלא יאמרו דמש"ה גיירה וי"ל בשפחה ועבד מה"ל ואפשר לפרש בתוס' יבמות אי הכי דמשפחה ל"ק דעביד איסורא מ"ה קנסינהו רבנן דלא לישא אותה ויסברו דאיסור השפחה מ"ה משא"כ בעכו"ם דבלא"ה דרבנן אין סברא דליקנסיה כך היה סובר המקשה כו'. ולפ"ז בנדון דידן שזה שכנס אחותה אף אם נאמר שזה שזינה אחות אשה אסורה לו לאחר מיתת אשתו מדרבנן מ"מ אם כנס אין מוציא. ומיהו אם התרו בו או גירש ואח"כ רוצה לכנוס איכא לעיונא ביה עיין אה"ע סימן י"א ס"ח בח"מ וב"ש שם לענין הנטען. ועדיין י"ל דלא קנסו כ"א היכא דעביד איסורא רבה מ"ה ובשפחה איסור תורה ובעכו"ם בלא"ה לזות שפתים שיאמרו גיירה ע"מ כן אע"ג דגריה גמורים הם משא"כ זה שהכניס עצמו לספק איסור תורה דשמא קידש השליח רחל אחותה באנו למחלוקת הראשונים ז"ל אי ספק תורה מ"ה לחומרא או מדרבנן שוב ראיתי שז"א למאן דאמרינן הכי להר"מ ז"ל הא סובר בי"ב מהא"ב איסור השפחה מדרבנן ומוכח מיבמות דאף בדרבנן קנסינן ליה ולשאר פוסקים ס"ל ספק מ"ה אסור וזה י"ל בכמה אופנים. אלא שזה טעות דע"כ אמרינן ספק מ"ה שריא בלא הויא בידיה לברורי כדמוכח בחולין י"א א' כמ"ש מהרי"ט ובס' ג"ו כתבנו בזה וא"כ שזה שהכניס עצמו בספק איסור תורה היכא שיש לברר מ"ה אסור ואיכא לעיונא בזה וכאמור:

שוב עיינתי בפסקי מהרא"י ז"ל בסי' כ"ט משמע שם דאם היתה אחות אשתו פנויה כשזינה עמה ומתה אשתו אף מדרבנן מותרת לו וצ"ע. עוד כתב שם שתימא על ריב"ש וגליון שכתבו למתיר לבועל כותי והגליון מתיר דהקטן שנולד דמי וכי לא ידעו הגמרא דמסכת סוטה כל עיקר יע"ש ואני כעני לא זכיתי להבין ראיית הרא"ש מסוטה דהמעיין שם בדף כ"ו ב' בהא דעריות פשיטא ומשני הנ"מ היכא דמיתסרא בהא זנות אבל הא הואיל ואיסורא קיימא אימא לא קמ"ל ופירש"י ד"ה מהו דתימא היכא דמיתסרא אבועל בהא סתירה

משמע

משמעי קרא דנוהג בה דין סוטה אם כן אין ראיה לומר דה"ק מה"ד היכא דלא מיתסרא אבועל כו' אלא ה"ק דקרא משמעי היכא דמיתסרא בהאי ביאה אבועל שוא דנוהג דין סוטה (היינו לשתות כמ"ש התוס' ד"ה אבל וע"ש מהרש"א ז"ל) אבל עריות ועכו"ם דבלא"ה אסיר' כעת עליו ולא משמעי קרא ולא יבא נוהג בה דין סוטה קמ"ל א"כ אין ראיה כלל לומר דלאחר שנתגייר דתהא מותרת והכי התו' בסנהדרין ע"ד ב' ד"ה והא הקשו לר"ת מסוטה דמקנין ע"י עכו"ם אלמא דנאסרה לבעלה אלמא ידעי מגמרא דסוטה והונח להם לריב"ם וכדכתיבנא. וראה והבן שהתו' כתבו שם וז"ל ואמרינן נמי בסוטה מקנין ע"י עכו"ם ופריך פשיטא ומשני לאפוקי כותי דבלא"ה אסירא ליה אלמא אפילו גבי כותי שייך לאסור לבע. וה"ה לבועל עכ"ל הנה לא הוקשה להם ממקנין ע"י עכו"ם כמ"ש הרא"ש ז"ל בכתובת דאפשר כמ"ש רש"י בסוטה כ"ג ב' ד"ה ולא אף דאין נאסרת מ"מ מקנין להפסידה כתובתה ועמ"ל פ"א ה"ג מסוטה ד"ה ודע א' וה"ה שיטת הר"מ ז"ל שם ה"ו ואף שהתוס' שם ד"ה ושומרת לא ס"ל כן מ"מ ל"מ להקשות לר"ת דאימ' כרש"י ס"ל ומש"ה כתבו דמדמתרץ מה"ד הא אסירא וקיימא לבועל בלא"ה ואמאי לא תי' והא לא אסירא לבעל אלמא מוכח דאסירא לבעל אלא ה"א דקרא לא משמעי דנוהג דין סוטה לשתות אלא בישראל דנטמאה ב"פ בהכין מיירי דבועל עכו"ם בלא"ה אסירא ליה כאמור סוף דבר לא הבינותי דברי הרא"ש ז"ל גם דברי מהרא"י ז"ל בכתבים ופסקים שם ומה אעשה שעוונתי גרמו שלא זכיתי להבין דבריהם הקדושים בכאן ובהיותי נבוך בזה נתעורר לי עוד ספק א' וזה תוארו: שאלה ראובן קידש אשה שאסורה לו מת"ל או שפה וזינתה ומת בלא בנים אי פטורה מחליצה ויבום או לאו וכן אם נשאה בועל ואסורה לו ג"כ מת"ל ומת אי פטורה מחליצה ויבום וכן אם נשאה אחיו של בועל ונפל לבועל אח"כ: תשובה הבאר זה בעזה"י הנה ביבמות י"א א' צרת סוטה אסורה וכ"פ באה"ע קע"ג סי"ג ולפ"ז ח"ל על בעלה לא נאסרה משום לאו דסוטה (מלא יוכל בעלה הראשון אחרי הטמאה דדריש מיניה לאו לסוטה) דמ"ש מבועל דדרשינן הכי כל שאסורה בלא"ה תו לא מיתסרא משום סוטה והכי ל"ש טעמא דמהרא"י דראוי לאחר מיתת אשתו כו' ואמנם מהא דכותי אין ראיה דהתם לא נאסרה עליו דאין אישות לכותי ומהא דעריות יש קצת ראיה ואמנם לבי חוכך גם בזה וכבר כתבנו הפירוש בגמרא דסוטה ועיין שו"ת בית יעקב סימן ג' הביא הא דסוטה ודבריו יש בהם מהעיון ואין מקומו פה. ודע לכאורה אין איסור חע"א וממילא לגבי בעל לא חייל לאו דסוטה אח"ל ולפ"ז מותרת הצרתה להתייבם אלא שיש להתיישב בזה וכבר כתבנו במ"א דאין איסור חע"א ב' מלקיות וב' חטאות אבל תרין איסורין רביע עליה ועיין יבמות לקוברו בין רשעים גמורים ובר"מ ז"ל פ"ב מהא"ב ה"ו ובמ"מ ולח"מ וכיון דרביע עליה לאו דטומאה כעריות אסורה הצרתה להתייבם וחלילה יש להחמיר בכל צרת סוטה כמ"ש הר"ב בהג"ה יע"ש ויראה דיש להחמיר שכתב הר"ב הוא חומרא בעלמא ומדינא פטורה מחליצה כמ"ש המחבר דסוגין בדוכתי עדיפא וביבמות מוכח דפטורה אף מחליצה וכ"מ אי קידשה אחר דהוה קידושי וודאי לא ספק גם אפשר אי נשאה כ"ה בלא חליצה אין מוציאין מידו ומיהו המעיין בתה"ד סימן רי"ע משמע דספוקי מספקא ליה הלכה כמאן וכ"כ הד"מ ע"ז דשם משמע דנקטינן כהראב"ד • ולענין צרת סוטה לבועל ע' תוס' יבמות ג' ב' ד"ה לפי ב' תירוצים שם ובמ"ל ה' יבום פ"ו הי"ט האריך שם לדינא אי לבועל צריכה חליצה:

ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד מ"ש מהרא"י ז"ל בתה"ד סימן רי"ש בענין צרת מומרת דתה דצריכא חליצה הביא שם דמימר דתו על ב"י קנאין פוגעין בנבעלות לעכו"ם כו' וכן ישראל על מומרת קנאין פוגעין בו יע"ש ולדינא יראה שלא נזכר כלל בפוסקים מזה הכא על מומרת עובדת ע"ז דקנאים פוגעין בו

יהלמ"מ

דשלמ"מ לא נאמרה אלא בכותית וכן עכו"ם על ב"י קנאין פוגעין בה לא מצאתיו כעת ואפשר איכי לא עבדה מעשה עיין סנהדרין ע"ד ב' וע"ז ל"ו ב' דמשני ד"ת עכו"ם על ב"י ואתו רבנן וגזרו ישראל על כותית ופריך הלמ"מ משמע למה דס"ד מעיקרא בעכו"ם על ב"י אין קנאין פוגעין בה ובמ"א כתבנו. ועיין בתה"ד סימן רכ"ג בדין יבם מומר יע"ש:

כלל כג

בו יבואר מתי יכול לעשות שליח ושאר דיני שליחות ואקדים שאלה א' וזו צורתה:

שאלה שרה אשת לוי נתגרשה מבעלה גירושין בספק ויהודה שויא שליח לשמעון לאחר שתתגרש שרה הנזכרת גירושין וודאי לקדש לו בשבילו ועשה כן שמעון לאחר הגירושין שנייה מהו הדין אם מקודשת ליהודה או לאו. גם אי יש לחלק בין אם נתקדשה שרה הנזכרת לבעלה לוי קידושין ספק ושוי יהודה שליח כנ"ל אי הוה קידושין:

תשובה דבר זה צריך להתיישב בו הוה קיי"ל דאע"ג שלוחו ש"א כמותו בתנאי שיכול האדם לעשות הדבר ההוא בעצמו מיד אז מהני שליחות אבל מה שאין יכול לעשות עתה בעצמו מיד אף שעושה שליח בפי' שיחול השליחות אח"כ צריך למנות אותו מחדש אח"כ לשליח כמבואר בנזיר י"ב ב' ובנדרים דהאומר לאפוטרופוס דפריך כו' ועיין באה"ע סימן ל"ה סי"א ושם י"ל דמשמעא אין דעתו לכך והוא כלשון הר"מ ז"ל פ"ט מאישות ה"ו אבל בטור מבואר יותר ואין מינוי השליחות יע"ש וכבר תמה במ"ל בפ"ט ה"ו מה"א על מהרימ"ט שרצה לומר אי שויא בפירוש שליח שיקדש אח"כ כשיגרשה בעלה דמשני מגמרא דנזיר ועיין במגיה שם כתב במישרים דייקי כמהרימ"ט יע"ש והנה הדיוק שלו מדכתב שם כי כשעשאו שליח לא עשאו כו' משמע דאומד דעת הוא אבל עשאו בפירוש הוה שליח ואני אומר אם דברי הר"מ ז"ל שקולים ונאמר מ"מ אין אדם עושה שליח כו' ס"ק דאין יכול ה"ה דברי רי"ו נוכל לפרש כן ועוד דרי"ו כתב כ"מ אף באופן שהיו ספק מקודשת דאם קידשה הוא היתה מקודשת בספק אפ"ה ע"י שליח לא הוה קידושי ספק דלא משוי איניש שליח מספיקא וכדבעינן למימר לקמן בעז"ה. ועפ"ז י"ד רל"ד אות למ"ד דבריו צריכין תיקון קצת בס"מ פשיטא והא וודאי דה"ק נ"מ בנדרים שהדור ואח"כ יפר לה השליח לאחר שמעו דלא כיון דאיכא לא מצי שויא שליח אלא אפילו נדרה כבר וכ"כ הלח"מ פי"ג מנדרים ה"ט ומה שהשי' בט"ז דל"מ לאחר שהדור דהוה ב' דברים לדידן בלא"ה כל

דאיכו לא מצי כו' וצ"ע יאשיה מסיק בנזיר שם דאפשר בר"א סובר דמצי מיפר יע"ש. ובמ"ל פ"ט מה"א ה"ו ד"ה ולפי עמד על חקירה זו אשה שהיתה מקודשת בספק ובא א' ושויא שליח שיקדש לו לאחר שנתגרשה והעלה בד"ה ודע שהוא מחלוקת רש"י ותו' ביבמות פי"א גבי כהנת שנתערב וולדה עם וולד שפחתה וע"ש נ"מ ב' ד"ה ואין ואי"ה יבואר: ודע דראיתי להגיה במ"ל פ"ט מה"א ה"ו ד"ה ומ"ש ופ"ו מה' גירושין ה"א ד"ה ובזה וד"ה דברים יש בהם מקושי ההבנה. ואבארם בעזה"י הנה משמע מדבריו דלתו' ביבמות נ"ב ב' ד"ה ולאשה דהשתא דנתבטל מינוי השליחות ר"ל שאמר לאחד שיכתוב גט לאשה דעלמא שאם יכנוס אותה יתן הסופר הגט ליד השליח ועשה אח"כ כן דלא הוה שליחות שאמר דבשעת מינוי לא מצי לגרש בעצמו לא מצי שויה שליח הא אם כתב הסופר ונתן לבעל וגירשה הבעל כשכנסה הוה גט ולהר"מ ז"ל פ"ג מה' גירושין ה"ז אינו גט דלא נכתב לשמה יע"ש ולא ידענא דבגמרא משמע כתוב גט לארוסתי לכשאכנסה אגרשנה כו' ולאשה דעלמא אף כה"ג אינו גט ואף כשנתן הבעל הגט לידה אינו גט וזה שהסכים לכ"ע אף לתו' אין חולק בו וכ"מ דהגמרא למ"ד דהבעל צריך לכתוב בעצמו או יאמר לסופר כו' מש"כ אי מהני כשיכתוב עצמו ויניחו לאח"כ כשיכנוס ונותן לשם גירושין אח"כ בלי עביד שליח כה"ג במה דמצי הוא לעשות לכתוב לחוד ואי הטעם כיון דהקפידה התורה שיכתוב הבעל בעצמו או שלוחו בעינן שתהא ראויה לגירושין באותה שעה ע"כ אף הוא בעצמו פסול ולאו משום דנתבטל השליחות סוף דבר לא הבינותי דברי המגיה שם ועיין בטור אה"ע סימן קל"ב ובמ"ל פ"ו מה"ג ה"א האריך בדבר הטור:

אבל בירורן של דברים נ"ל דלכ"ע התו' והר"מ ז"ל מודים אף בכותב הבעל בעצמו הגט ומניחו עד לאחר הנשואין ומגרשה בו דאינו גט דבעינן בשעה שכותב שיהא ראוי לגירושין ר"ל שיהא הגט ראוי לעשות איזה פעולה עכשיו והשתא למ"ד אדם מקנה דשב"ל. ומש"ה בגט שחרור כי כתבו עתה ואמר לכשאקחנה תהא משוחרר מעכשיו (ואפשר מעכשיו ל"ד והבן ועש"ו קידושין ס"ב יע"ש) ואף דהתם בעינן נמי שיהא השחרור נכתב לשמו ולש"ס מהני כיון דפועל שיהא משוחרר למפרע כשיקח אותו וכדומה כיון דפועל עתה איזה פעולה משא"כ למ"ד אין אדם מקנה דשב"ל והכין הלכתא מש"ה אינו גט כלל דעתה אין פועל שום פעולה וא"ה בתנאים ומש"ה הוה כותב שלא לשם גירושין אבל הר"מ ז"ל בפ"ג מה"ג ה"ו דכתב הואיל ואינה עתה בת גירושין משמע אף למ"ד אדם מקנה דשב"ל ויכול לגרשה כשיהא אשתו מ"מ פסול כיון דעתה אינה בת גירושין הוה כנכתב שלא לשמה ולפ"ז שפיר תמה ר"ב דמה נ"מ כיון דהלכה אין אדם מקנה דשב"ל ועט"ז אה"ע שם מה שהשי' בזה. ומיהו הא וודאי בשויא שליח לכתוב גט וליתן לאשה לכשאכנסה תגרש בו אף שהשליח

כתב הגט אחר הקידושין ונתן בידה אינו גט מטעם דכל מה דלא מצי איהו למעבד לא מצי שויא שליח והלכך אחר הקידושין צריך למנות מחדש ולכתוב וליתן לידה וכאמור והתו' ביבמות נ"ב ב' ד"ה ולאשה שכתבו ואפילו כתב זמן דאחר נשואין כיון שאין בידו לגרשה בשעה שעשאו שליח הוא ל"ד ואפילו כתב בעצמו כיון שאין בידו לגרש עתה הוה כנכתב שלא לשמה כיון דעתה א"א בשליחות להתגרש בגט זה דאין אדם מקנה דשלב"ל כדאמרן והר"ש ז"ל דנתן טעם דהוה כנכתב שלא לשמה אפילו כתב בעצמו ונתן בעצמו אחר הנשואין אינו גט וכ"ע מודים דכל מידי דלא מצי למעבד בעצמו נתבטל השליחות כדמוכח בנזיר י"ב ב' דלרבנן דר"א אין מיפר להבא האומר לשלוחו כו' אף שמע השליח והפר אח"כ א"נ קרא לר' יאשי' וגם ר' יונתן לא הוה פליג דנתבטל השליחות כמ"ש הר"ן שם ע"ש בפ"ט מה"א ה"ו הכלל העולה מדבריו דמה דמצי למיעבד בעצמו מצי שויא שליח ע"ש באשה ספק מקודשת או יבמה שאמר לה לכשיחלוץ (או יגרש בעליך) לפירוש הכ"מ בר"מ ז"ל ה' א' פ"ז הי"ד דהוה וודאי קידושין ה"ה דאמר לשליח שיהיו קידושי וודאי ל"ע אם אמר לו שיקדשנה בשבילו עכשיו לאחר שיחלוץ או שיגרש כו' דפשיטא דהא איהו בעצמו נמי מצי עביד כן אלא אפי' אמר לשליח שיקדש אח"כ ממש אפ"ה הואיל ואי קידשה איהו עכשיו לכשיחלוץ כו' יע"ש אבל באומר לשליח שיקדש לו א"א גמורה לאחר שיגרשנה בעלה ופירוש בפירוש במינה שליח על אותה שעה אפ"ה לא מהני אם קידש השליח אחר הגירושין עד שימנה מחדש וכ"מ מנדרים ע"ב ב' בר"ן ורא"ש וכבר רמז שם המגיה לזה והלכך צריך דנהי דאפוטרופס שמע אח"כ מ"מ הבעל לא שמע ובשעת מינוי השליחות אי הוה אומר הבעל אפר לך ואחר שידור כל שלא שמע אח"כ לא הוה הפרה למפרע (לר"א ג"כ) ולשון הר"ן שם א"ש אבל לשון הרא"ש שכתב וז"ל דמידי דממילא ל"ש מינוי השליחות לא הבינותי ועיקר שקושיא דבעל לא מצי מיפר היום הנדרים שידור (לר"א) אלא בשנאי שישמע אח"כ וא"כ לא מצי שויא שליח במה שאין בידו ומשני לכי שמע פירוש דבידו של בעל להפר נדרים להבא (לר"א) לכשישמע אח"כ תהיה חלה ההפרה למפרע וכיון שיכול לעשות כן אומר לשלוחו כן שיפר לה עכשיו לכי שמע הבעל יהא ההפרה למפרע (אי ר' יאשיה כר"א סובר) ושם ב' ב' גירסאות לכי שמע או לכי שמעה ואין כאן מקומו :

ויש לי לחקור חקירה אחת וגדולה היא אצלי באומר לשלוחו בשבת כתוב גט למחר ותן לאשתי אי הוה שליחות וכשהלך הבעל יכתוב ויתן ביום א' א"ד כיון דהשתא איהו לא מצי עביד דשבת הוא לא מצי שויא שליח וכמבואר באה"ע סימן קכ"ג ס"ה כשכתבו בזדון בשבת הר"ז בטל מ"ה וא"כ אין כאן שליחות. שוב ראיתי שאין כאן ספק כלל דוודאי א"צ למנות מחדש דכל שהזמן ממילא קאתי הוה שליחות וכ"ד להאומר לאחר שתתגרש משלוחי שתקדשה לי דשמא לא יגרשנה בעלה וכן באומר כל נדרים שתדור אשתי ובדומה משא"כ כאן ועוד דכאן אי' דרביע עליה יום שבת לא חשיב כה"ג לא מצי עבידה השתא ואם נאמר בכה"ג בעינן שליחות נאמר כל שא"י לכתוב בעצמו כו' אלא כדאמרן. וה"נ כה"ג: ואגב גררא ראיתי לאחמו"ה מובא במ"ש באה"ע סימן קכ"ג בהג"ה כתבו בזדון בשבת ויוה"כ הר"ז בטל מ"ה ואני תמה עד מאוד דיוה"כ מה שייכא הכא בשלמא שבת השופר מומר לכ"ה ובפרהסיא איירי שם כמ"ש הב"ש שם אות ח' דבצנעא אף כ"פ לא הוה מומר לכ"ה וגם ע"ז י"ל במ"ש הגט בטל מ"ה והב"ש באות ה' כתב דמומר לחלל שבתות הוה רק ספק שמא אין כותב לשמה יע"ש משא"כ יוה"כ לא מצינו שיהא מומר לכ"ה ובחולין ד' ובי"ד ב' ופוסקים לא הזכירו כלל כ"א שבת ולא יוה"כ שוב ראיתי לרבינו הגדול בעל תבואת שור בי"ד סימן ב' סק"ז כתב בנחות לשונו וז"ל ומשמע באה"ע סימן קכ"ג דיוה"כ כשבת לענין זה עכ"ל וכוונתו למ"ש בהג"ה שכתבו בזדון ביוה"כ הגט בטל והוא חידוש גדול בעיני לומר יוה"כ הוה מומר לכ"ה ולא מצאתי מקום לזה. וא"ל החשוד לדבר החמור חשוד לקל ממנו ויה"כ כרת הא א"א חנק ושבת סקילה אפשר דא"כ אפילו כתב בצנעא ומסר בפני עדים כו' הוה ספק מגורשת דשמא לא כתב לשמה דהחשוד לחמור חשוד לקל ואין לו נאמנות עכ"פ ושמא כתב שלא לשמה ועת"מ שם אות י"ב שוב ראיתי שגם ביה"כ כיון דכרת הוא וכותב שלא לשמה ל"ע הוא מומר ומה בכך א"א חנק ומש"ה הגט בטל ול"ד אלא ספק מגורשת כמ"ש הב"ש אות ט' וקשה דא"כ כתבו בי"ש ולא חתמו ונמסר בפני עדים יהא ספק מגורשת דחשוד לחמור חשוד לקל ממנו ובי"ש לוקה ול"ע לאו שבכללות ואין לוקין ועוד דבשבת ויוה"כ אפילו בצנעא ובב"י משמע דווקא פרהסיא ועב"ש אות ח'. ודע עוד מ"ש בהג"ה שם כתבו בזדון בשבת ויוה"כ בטל מ"ה ודקדק בכ"מ וב"י מדנקיט הר"מ ז"ל בפ"ג הי"ח תה"נ כתבו בזדון בי"ש ומסר בפני עדים פסול מדרבנן דהוה מזויף מתוכו הא יוה"כ ושבת בפרהסיא בטל מ"ה והנה המבי"ט בקרית ספר כתב דה"ה שבת מדרבנן פסול וי"ל רבותא' נקיט אפ"ה פסול מדרבנן (א"ו מ"ה רבותא מה לי שבת או י"ש עבר עבירה שיש מלקות פסול לעדות) והנה י"ל דל"ס אב"י דמיירי בצנעא דא"כ הול"ל בפרהסיא וי"ל דווקא ועוד דלעיל מיניה במומר כתב מומר לחלל שבת מ"ה כשר ומדרבנן פסול דעשאוהו כעכו"ם יע"ש וא"כ לדינא ל"ע דכתבו בזדון בשבת ויוה"כ הוה גם בשבת. ועבש"י חולין ס' א' ד"ה האי תנא שמעיד עתה שפי' ויוה"כ ל"ע זה עמ"ש אי"ה בשיטה כוללת לא"ח וכל"ז אין להאריך :

וראיתי להפני יהושע בגיטין ע' ב' בהא דמי שאחזו לכתוב גט וליתן לאשתו ואח"כ אחזו קורדייקוס אין כותבין עד שיתרפא לר' יוחנן ור"ל דפליג דהאיח

דהשתא בידיה בגרש ט' אבל השתא אף ר"ג מודה דאין טוענין עד שיפרשו הפ"י שם כתב השטר וכתב ומן ופסקו על הב"ח בא"ה סימן קי"ט בענין השלשת הגט לאשה שוטה דאע"ג לא מהני תיקון הגט יע"ש והמתבאר שם בסוגיא ובפי' יבוש הוא כך דהאומר לשלוחו לעשות כך וכך כל שאין בידו עצמו לעשות עכשיו כך אין מינוי השליחות כלום כההוא דנזיר י"ב ב' ומיהו מה שיש בידו כמו לר"א דרבנן (שם בנזיר) דבידו להפר כל נדרים שתדור לכבא ה"ה דמשוי שליח ע"ז והכלל כל מה דמצי עביד משוי שליח וחייל מינוי השליחות אבל מה שאין בידו לא חייל מינוי השליחו' אף שאומר בפירו' שעש' אותו שליח לאח"כ כשיסלק הדבר המונע כו'. ומיהו לשליח שיעשה הדבר הזה לאחר שיסלק המניעה אפ"ה חייל שליחות באשר הוא בעצמו יכול לעשות עכשיו שיהיו דבריו קיימים אם יסלק המניעה כהאי גוונא האומר לשלוחו כל נדרים שתדור אשתי הפר אתה אח"כ לכשתדור הוה שלוחו אליבא דר"א כיון דאיהו עכשיו מצי להפר כל נדרים שתדור ול"ש דווקא שעשה שליח שיהא מפר עכשיו כל נדרים שתדור אלא אפילו הכ"ג נמי וראיה מהאחי ממ"ש כמ"ל בפ"ק תה"א ס"ו ד"ה וראיתי באומר לשלוחו קדש לי אשה א שספק מגורשת לאחר שתתגרש אליבא דהכ"מ דהוה מקודשת ודאי אם קידש אשה ספק מקודשת לאחר שתתגרש ה"ה דמהני ע"י שלוחו יע"ש והא לא שויא שליח אלא לקדש לו אח"כ ולא עכשיו אפ"ה הוה שליח אח"כ וכאמור כיון דבידו לקדשה עכשיו לאחר שתתגרש ובאומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פנויה זו ובנתיים קידשה אחר ונתגרשה א"צ השליח למלוך בשלוחו ואם קידשה לשפחה הוה קידושין וודאי שהרי בשוטה וקורדייק' אם אמר בשעה שהוא בריא ואח"כ נשתטה והבריא כותבין ונותנין אף לר' יוחנן וא"צ לאמלוכי ביה כמבואר בגיטין ע' ב' (בשוטה שליח בעת שיכול בעצמו ואח"כ אירע מקרה שא"א בעצמו אז באותו שעה אין בעשה שליח כלום דמידי דאיהו לא מצי עביד כו' והתם בגיטין בשוטה אף ר"ל מודה דאין נותנין בשעת שטותו ובקורדייקוס פליג דספיק בידיה מקרי והא דלר"י אין כותבין משמע בכתיבה נמי צריך כשיתשפה אף דא"צ שליחות בכתיבה לדעת הרבה פוסקים אפ"ה וכתב ונתן גו"ג כמ"ש הפ"י שם וכדבעינן למימר לקמן אי"ה :

שוב ראי' שמ"ש בכפות שהאומר לשלוחו קדש לי אשה פנויה (ולא נתן לו זמן) וקידשה אחר ונתגרשה וקידשה השליח דיקודש איכא לעיונא ביה ובמחלוקת שנויה דהמעיין בר"מ פ"ב סס"ו מה"ג ובטור אה"ע וש"ע קכ"א בח"מ וב"ש אות ב"ג להמו"ד אם הוה בבריא ונשתטה וכתבו בעת שטותו ונתנו בטל מ"ה אוכחתם דכל מה דלא מצי עביד לא מצי שוי שליח אף שעשה בעת חלימותו ואפ"ה כשיבריא אח"כ אין שואלין תאו הרי מוכח דין זה שכתבנו אבל להר"מ ז"ל וכפי מ"ש הב"ח והח"מ והב"ש דבכתבו ונתנו בעת שטותו מדרבנן פסול ולא מ"ה אף בשוטה גמור דלא אמרינן כל מה דלא מצי עביד לא שויה שליח אלא בתחלת מינוי השליחות אבל כשמינה הי' בריא הו שלוחו כמותו ובחזקתו קאי השליח ואף כשנשתטה ממש שלוחו כותב ונותן מדין תורה ודרבנן פסול וא"כ כשחזר והבריא א"צ לאימלוכי בו דלא נפסק השליחות משא"כ באומר לו וקדש לי אשה פנוי' זו וקדשה אחר ונתגרשה הימא מ"ה נפסק השליחות ואף אם לא ידע השולח מזה וכשנתגרשה צריך השליח לאימלוכי ביה. וגם י"ל לא ניחא ליה באשה גרושה וכאמור :

ויש לנו הרהורי דברים במ"ש הב"ח אה"ע קכ"א דר"י אמר אין כותבין ולא אמר בטל משמע מדרבנן הוא ומה ראיה היא זו דאפשר בכתיבה לחוד הטור מודה והרי כתב בפירוש ואין כותבין כו' ואם כתבו ונתנו בעת שטותו אינו כלום התחיל באין כותבין וסיים כתבו ונתנו אלא בכתיבה לחוד מודה דמ"ה כשר דלא שליחות בכתיבה דיעבד אף לגרש"ם כמ"ש המגיה כמ"ל בה"ג פ"ז ה"ב ועיין באה"ע ק"ך בב"ש א' ופר"ח וגם שטות שם ב' וא"כ אין ראיה ממ"ש ר"י אין כותבין. גם מ"ש הב"ש בקכ"א אות ה' וז"ל אם לא שפוי בעת הכתיבה להטור מ"ה ולהר"מ מדרבנן ואם לא שפוי בעת הנתינה י"ל גם הטור מודה דברים אלו לא זכיתי להבינם מ"ש בעת הכתיבה אם ר"ל בעת הכתיבה לחוד כבר כתבנו די"ל גם הטור מודה דמדרבנן דבכתיבה שליחות אין מעכב כ"כ ודווקא כתבו ונתנו בעת שטותו בטל מ"ה ואי ר"ל כתיבה ונתינה מה זה שכתב אח"כ בעת הנתינה אם ר"ל בעת נתינה לחוד יודה הטור א"י למה ועוד דהרמב"ם פ"ה הוא וצ"ל גם הר"מ יודה דע"כ נאמר להר"מ מדרבנן הוא אלא במצוה לשלוחו ונאמר כיון שצוה בעת חלימותו שלוחו כמותו לכל דבר ואף כשנשתטה אח"כ ולא מצי עביד אין בכך כלום כמ"ש הב"ח והפר"ח בסימן קכ"א אות ה' ביאר יותר יע"ש ובאות י"ז לענין נוסח וימלא עוד לקמן אי"ה. משא"כ כשהבעל בעצמו נותן השטר שצריך שיהא שפוי בעת נתינה וא"צ בטל מ"ה ומפני שדרכי החכמה נעלמו ממני לא ראיתי להאריך כאן . שוב שמעתי שגאוני זמנינו דברו בענין הזה ובשו"ת בית אברהם האריכו שם אמרתי במקום גדולים אל תעמוד אך מביא בקצרה מה שנוגע לדברינו בענין זה . הנה מה שתמהתי לעיל בסמוך בהב"ש שמ"ש הב"ש באה"ע אות ה' י"ל דה"ק כשהבעל מגרש ע"י שליח דאז אם אין שפוי בעת הכתיבה ונתינה להטור מ"ה בטל ולהר"מ מדרבנן ואם היה שפוי בעת הכתיבה ובעת הנתינה אין שפוי אפשר להטור נ"כ רק מדרבנן ומב"י דעל"ה קאי כשמגרש הבעל ע"י שליח יע"ש ומ"מ קשה דמ"ש עת הכתיבה דמ"ה ובעת הנתינה מדרבנן כיון דבעינן בשעה שעשה כל מה שיכול היום לעשות ולא אמרינן כיון בשעה שממנה שליח היה יכול לעשות בעצמו כו' וא"כ מה לו שעת כתיבה או שעת נתינה . והנה נראה שסמך הב"ש

עמ"ש

עמ"ש הרשב"א בד' שיטות בגיטין פ' ב' דמדברי הש"ס (אינם שם שלפנינו) אין קפידא רק שמה כתיבה כו' והב"י הביאו בקצ"א וג"כ שפיר כתב הב"ש דבעת נתינה לחוד אין שוה י"ל דמודה הטור דמדרבנן הוא אמנם שמוה הוא. ושו' ראיתי בגט פשוט בקכ"א למהר"ש בן חביב ז"ל שמה בזה והפני יהושע בגיטין שם כתב דאדרבה כתיבה הוא משום לשם דנתינה וכתב ונתן בבעינן שיהא ראוי בשעת כתיבה לנתינה לפ"ד אין שליחות בכתיבה יע"ש:

וראיתי בשו"ת בית אברהם תשובה אחת כמדומה לרבינו הגדול הגאון מוהר"ר חיים כהן רפאפורט ז"ל אב"ד דק"ק לבוב והגליל (אין אלו שו"ת בית אברהם כעת ש"י) וז"ל שם מ"ש הרב המחבר ספר פני יהושע הטעם דכתב ונתן בעינן שיהא ראוי לנתינה בשעת כתיבה אין אמת בדברים אלו שנתן טעם מסברא דנפשי' כמאמר חז"ל יושב ודורש כמשה מפי הגבורה שלא נאמר דבר זה בשום פוסק ראשון ואחרון עכ"ל הנה מצאתי להמבי"ט בקרית ספר פרק שלישי ה"ו מה"ג שמ"ש הר"מ ז"ל אמר כתוב גם לשמה דעלמא לכשאלה כתב אע"ג דנכתב לשמה הואיל וכתיב ונתן וכשנכתב לא היה ראוי לגירושין יע"ש משמע וודאי דמדכתיב וכתב ונתן דאוקי ליה דבעינן בשעת כתיבה יהא ראוי לנתינה וכמ"ש הפני יהושע. כן אמת שהר"מ ז"ל גופא נתן שם טעם אחר שאין לשמה דלא כהמבי"ט ועוד דא"כ יבמה אמאי הוה ספק כיון דלא מקיימא ונתן בשעת זיקה ובעלמא להר"מ ז"ל דהוה שלא לשמה ביבמה מבעיא שפיר כיון דאגידה ביה הוה קלא לשמה ולאו יבמות כ"ב ב' דבידו לבוא עליה בע"כ הוה קלא דבר שבא לעולם או בע"א. כן אמת שהר"מ פ"א מה"ג ה"ו ובאה"ע סימן קכ"ד וב"ש אות ז' וי"ן כתב על קרן פרה וקלן פסול מ"ה ודרשה גמורה היא וכתב ונתן מי שאין מחוסר אלא נתינה ולא קציצה ואמאי לא נדרוש כן גבי גט אם נשתטה בשעת כתיבה אף שהיה שפוי בשעת אמירה מ"מ בעינן שלא יהא מחוסר בין כתיבה לנתינה כלום וזה מחוסר רפואה הוא דאם שוטה בשעת נתינה בטל מ"ה לדעת הטור אף שהיה שפוי בעת ציוויו דלא אמרינן גברא (השליח) בחריקאו קאי וזה יסכים למ"ש הפ"י ז"ל באופן דבאמת שוטה בשעת כתיבה נמי אף שנותן הגט אח"כ כשנשתפה בידה אפשר לומר דלא הוה וכתב ונתן וכמ"ש הפ"י. גם מ"ש בתשובה הביא הגאון הנ"ל דהוה ס"ס יש לעיין בזה דיש מחמירין בח"א דאיכא חזקה עי"ד ק"י ומ"ש בפרי שם דספק בעיא עדיף בזה אלא דספק הכ' שמא לא הגיע לשליחה יכולה לשמור גיטה קשה ובאם שאל"מ מחמירין ואין הולכין בתר רובא. גם מ"ש להתיר בהשלכת הגט לכתחלה להתירה בגט זה מטעם ס"ס יש לעיין דאין לעשות ס"ס בידים לכתחלה עי"ד בסי' ק"י בש"ך אות כ"ז וצ"ע: והנה הנ"ל בש"ס מה"א ה"ס רצה להביא ראיה מיבמות נ"ח ב' בתו' בד"ה ואין דלדידהו ספק אבי שויא שליח וכ"ה בירושלמי ולבסוף כתב דמתת מקידושין לא ילפינן יע"ש ואמי הכי לא ידענא משחלה ואי קסבר להביא ראיה משם דהתם אין מוציאין עור ובשר מידם דכל חד אמר דלמא כהן אני ומש"ה הב"ק ק"י דאמר כל מידי דלא מצי עביד לא מצי משויא שליח אין ראיה לומר בכל מילי כן דהתם כתיב ובא בכל אות נפשו ושרת וכיון שכן וודאי מצי שויא שליח כיון דאיהו מצי עביד משא"כ היכא דלא מצי עביד אין לנו לימוד דמצי שויא שליח אחר כיון שנחלקו למשמרות ומיהו מנדרים ומנזיר יש ראיה וכאמור. ומה שהקשה האורח מישור בנזיר מקדושין כ"ג ב' דעבד שייך בגיטין לגידי אין כ"כ קושיא עצומה דהכוונה עבד שעשה שליח דהא דלא מקבל בעצמו דלא יצא מרשות האדון כמ"ש רש"י ד"ה שייך דטעמא איכא דלא יצא מרשות רבו יע"ש: ומיהו מיבמות נ"ה ב' אף לשיטת הר"מ כל ספק מ"ה שריא אפ"ה מ"ה אסור לעביד עבודה דאיתחזק איסורא שנתערב בוולד שפחה וכה"ג מביא אשם תלוי כמבואר וע"כ דממון הוא מש"ה אין מוציאין שלהם מידם הא באיסורא כה"ג אף באומר לשלוחו קדש לי אשה סתם מקודשת לאחר שתתגרש. קידושי וודאי וקידשה השליח אח"כ א"ה לא הוה קידושי וודאי רק ספק דאיכא גופא נמי לא הוה מצי מקדש לכשיגרשנה בעלה קידושי וודאי כמ"ש באה"ע סימן מ"ס ס"ו יע"ש וה"נ. כ"ש ובח"מ אות י"א דכתב דקמ"ל אפילו לאחר שיחלוץ הוה רק ספק ואיכא לעיונא דלמא רבותא קמ"ל דה"א כיון דהאי גברא על קידושי וודאי נתכוין מדאמר לאחר שיחלוץ ניחא דאף ספק לא הוה דלא מהני ושליח לספיקא קמ"ל דשמא לא ידע האי גברא הדין וי"ל אי אמר בפירוש ליבמה בעודה זקוקה הריני מקדשה קידושי וודאי אי הוה קידושי ספק כמאן דאמר בפירוש כן וגם בזה צ"ע:

ולענין ספק מקודשת לבין ספק מגורש' וודאי יש לחלק ביניהם כי בספק מקודשת תרי ותרי אוקמי' אחזקת פנוי' ומדרבנן הוה ספק כמ"ש בכלל י"א דתרי ותרי ספיקא דרבנן וא"כ בשויא שליח לקדשה אחר שיגרשנה הוה קידושי וודאי דאיהו כמי מצי עביד מ"ה וכ"ה שלוחו ויש לספק בדרבנן אי מצי שויא שליח אף דהוא לא מצי עביד כיון דכל עקרו דלא מצי עביד הוא מדרבנן א"ד אין לחלק וצ"ע: ודע דמ"ש בכלל י"א דתרי ותרי הוה ספק דרבנן כ"ה הסכמת הרב' פוסקי' כמו שכתבנו שם ואמנם מ"ש שם דב"א קרוב לו ולה וכן בגירושין מ"ה יאוקי אחזק' ומדרבנ' הוה וכ"מ הפ"ת בי"ד ק"י בכללי הס"ס כלל א' וכב"ש באה"ע סי' פ"ו אות ב' ומשמע אפי' ב"א קרוב לו ולה לא איתרע חזקה אלא דראיתי להפ"י בגיטין כ"ח א' כתב ב"א קרוב לו ולה הוה ספק מ"ה וראיה מתוס' כ"ג א' ד"ה תרוייהו יע"ש דאיתרע חזקה ואני תמה מרוב שקידת עיונו הטהור של רבינו המובהק ז"ל הא ביבמות

ל"א

ל"א א' מבואר בהדיא דכ"א לו וכ"א קרוב לה מ"מ אוקמיה אחזקה ומדרבנן הוה ספק ומתוס' כתובות אין ראיה דכתבו דאין להתירה להנשא לכתחלה מחששא דרבנן בעלמא אף בע"א כיון דעכ"פ זרק לה קידושין ולעולם תרי ותרי אף בזרק לה קידושין ס' קרוב לו או לה וכן בגירושין מ"ה אוקמי' אחזקה ומדרבנן ספק הוה ולפ"ז בספק קידושין העושה שליח כה"ג מקודשת לו ובספ' גירושין כה"ג אין מקודשת כלל כיון דאיהו לא מצי עביד ועיין אה"ע סי' קנ"ב ובב"ש אות ה' דכל שנישאת איכא חזק' להדי חזקה משא"כ כו'. וסבור הייתי לומר שיש לחלק בין היכא שידעו כל העולם שזרק לה קידושין או גירושין וא"י אם קרוב לה או לו וב"א קרוב לה וב"א (אומרי') קרוב לו דהוה ספק תורה כיון דכבר איתרע חזקה משא"כ כשא"י כלל כ"א ב"א זרק קרוב לה וב"א קרוב לו כיון דלא איתחזק האי קלא כ"א ע"י ודיהם אמרינן אוקי תרי להדי תרי ומ"ה אוקמיה אחזקה בין בקידושין ובין בגירושין ועוד כיון דחד מהני ב' כתות סהדי שקרי ניהו לא הורע החזקה כלל ותבלין יש לזה מהא דכתב הב"ש באה"ע סימן מ"ו אות ו' בע"א אומר כו' ואמת שכ"מ מלשון התו' כתובות כ"ג א' ד"ה תרוייהו וז"ל כגון שאנו יודעין שזרק לה קידושין ומספקא לן אי קרוב לה או לו והני ב' סהדי ה"א כו' וכ"מ בסי' למ"ד בח"מ אות וב"ש אות ט' דבכת א' א' אומר קרוב לו וא' קרוב לה הוה ספק דרבנן משמע תרי ותרי ספק תורה והיינו כשידוע לנו בלא הני ב' כתי עדים שזרק קידושין אלא דאכתי ק' הא דיבמות ל"א א' לוקמי' מתני' דהתם (דגיטין) בב' כתי עדים ואנו יודעים בלא הני ב' כתי עדים שזרק לה כו' ש"מ אף כה"ג מ"ה אוקי אחזקה כו' ושאני הא דסימן מ"ז דע"א וע"א ומדרבנן וחומרא בעלמא ומש"ה לא מחמירין אלא כשידוע לנו בלא"ה הא לענין לשויא ספק תורה בתרי ותרי לא אף בידוע לנו שזרק ט' בלא הנך ב' כתי עדים. ועתו' כתובות כ"ו ב' ד"ה אבן ובכלל י"א כתבנו מזה בארוך. ועב"ש אה"ע סימן קל"ט אות כ"א כתב וא"א אוקי תרי להדי תרי ואוקי איתתא בחזקת א"א ע"ש בתוס' עכ"ל ולא סיים. והתוס' בגיטין ע"ח ב' ד"ה והא סיימו דמדרבנן הוא כדמסי בפד"א ל"א א"ו דתרי ותרי ספק דרבנן הוא יע"ש: והא דאמרינן ביבמו' קי"ג א' אשת חרש לר"א חייבין אשם תלוי כתב הפ"י בגיטין כ"ח דלא אמרינן אוקי אחזקה דאיתרע יע"ש ולדעתי קשה בלא"ה כיון דאנן מסופקין אי יש לו דעת או לאו או עתים שוטה ועתים חלים א"כ לא להוו קידושין כלל מידי דהוה אמ"ש הח"מ והב"ש באה"ע סימן למ"ד אות ח' וט' דכת א' מסופקים אי קרוב לו או לה לא הוה קידושין כלל אף מדרבנן דהוה כאלו קידש בלא עדים כיון דהם גופא מסופקין וא"י בר ברור ול"ד לשאר איסורים דבקידושין אף שניהם

מודים כל שאין ב' עדים לא הוה קידושין מ"ה וא"כ באשת חרש דכ"ע מסופק אי יש לו דעתא צילותא או לאו נימא דלא הוה קידושין כלל דהוה כקודש בלא עדים שאין כאן מי שיודע דבר ברור ולא ידענא חילוק נכון לחלק ביניהם ועיין יבמות ל"א א' ד"ה ומתני' יע"ש והיה נראה לומר דחרש חסרון ידועה לכו אי דעתא צילותא או לאו הלכך למ"ד דלא בעי חתיכה א' מב' חתיכות חייב אשם תלוי ולא מוקי אחזקה אף שספק לכל העולם וער"מ פ"ח מה' שגגות הב"ג וצ"ע: ודע דהר"מ ז"ל פ"ד ה"ט מה"א פסק דקידושי חרש מדרבנן והגאון המפרש בירושלמי פרק חרש תו' ד"ה אפילו הקשה דהר"מ ז"ל דרכו לפסוק כל"ב לחומרא יע"ש. ולא ידענא דבל"ק כמי סובר כר"א כדמסיק בבבלי דווקא אשם תלוי אין בו ולק"מ דכמה משניות מפורשין דחרש אין בו דעת וכריש פ"ק דתרומות שמשה לא יתרמו וחש"ו חרש אם תרם אין תרומה וכן בגיטין וב"מ י"ב מציאת חש"ו אין בהם אלא מפני דרכי שלום ומסיק ר"א לר"י כמי רק להוציא בדיינים ולהלכה כת"ק דאין מוציאין וכמה משניות טובא דחרש אין בו דעת כלל. ועוד לכאורה איפכא מסתברא לל"ב ביבמות דשמואל כר"א סובר דלא בעינן חתיכה א' מב' חתיכות וספק מ"ה לחומרא כמבואר בפר"ח י"ד ק"י ופריו שם ובס"ג"ו ומש"ה אשת חרש מ"ה ספיקא הוה משא"כ הר"מ ז"ל דפסק דבעינן חתיכה א' מב' חתיכות וספק תורה מדרבנן לחומרא דהא בהא תליא כמ"ש הפר"ח שם א"כ פשוטא דקידושי חרש וחרשת מדרבנן ככל ספק תורה ולא איתחזק איסורא וא"א לברורי כמבואר אלא דמ"מ הנכון דחרש אין בו ספק כלל ורבנן תקנו נשואין ומש"ה מציאת חרש אין מוציא בדיינים וכאמור ולל"ק דשמואל כמי כר"א סובר בחדא כו' כמי תרומתו תרומה מדרבנן מחמת ספק וכ"פ הר"מ ז"ל פ"ד ה"ב מה' תרומות חרש אף מדרבנן אין תרומה ונשואין תקנו רבנן: עיין במ"ל שם ה"א בביא דברי הסמ"ג בעשין קל"ד דעושה שליח לתרום מכל התבואות שיהיו לו עד עולם מאחר שיוכל לזכות להשליח גוף הקרקע לפירותיו ובמ"ל כתב ע"ז שהם דברי' תמוהים יע"ש ובאמת שיש לתמוה כי דל"ש איך מקנה דשב"ל דגוף הקרקע לפירות שפיר מקנה מ"מ כל מידי דאיהו לא מצי עביד השתא אי עושה שליח מההיא דנזיר י"ב ועתו' שם ד"ה מ"כ כתבו הא דמעשים בכל יום ע"ש וד"ה הללו לא הבינותים על בורי' ועמ"ל פ"ט מה"א ה"ו ד"ה ומ"ש פירש בד"ה דמ"ש ומ"מ הרצון דמ"מ הוצרך ר"ת לומר דבידה ליטול העיסה הא לא"ה אלא הואיל ובידה ללו: מכי שוא שליח דא"כ מה מספקא ליה ביבמתו כו וקשיא לי אכתי הא כתבו התו' ביבמות כ"ב ב' ד"ה ולאשה דלמ"ד אדם מקנה דשב"ל לאשה דעלמא הוה גו' וכיון שכתבו התוס' דמה שבידה כמו פירות תלושים כו

מקרי

מקרי דבר שבא לעולם ה"ה יבמתו אם אמר לכשאכנסך הרי מגורשת מעתה הוי גט כמו גט שחרור למ"ד אדם מקנה דשב"ל כמ"ש התו' ביבמות מקדושין כ"ג א' ויבמה כיון שבידו לבוא עליה בע"כ בא לעולם עכ"פ מקרי ואכתי לפרוך מה מבעיא ליה ביבמתו פשיטא דמאי שויא שליח (ערש"ל בתו' יבמות משמע אף שבעצמו כותב ומגרש ובנזיר קצת לא משמע כך והתו' ביבמות שם ד"ה ליבמתו כתבו דוודאי לא מהני ביבמה יע"ש ואמאי הא בידו לומר מיד הר"ז גיטך לכשאכנסה אגרשך וכל שבידו לא הוי דשב"ל ומהני כמו בשחרור למ"ד דשב"ל מהני לשיטת התו' שם דלא מטעם שלא נכתב לשמה: ודע דהט"ו באה"ע סימן קל"ב ס"ב ליבמתו ספק מגורשת משמע ספק ממש וזהרף ביבמות שם פירשו לענין ריח הגט או מאתר יע"ש ובשלמא במחבר די"ל קאי בשיטת הרי"ת ז"ל כ"ג מה"א המ"ו שא"כ הר"ב מדשתיק אודוי אודי להמחבר והא להטור הינו כן: שוב ראיתי ברא"ש ביבמות פירש שם דיכיל ליבמה בע"כ וסיים דלחומרא עבדינן ועט"ז שם ומ"מ ת"ש צ"ע דאמאי מספקא ליה ביבמה כיון דלמ"ד אדם מקנה דשב"ל הוי גט אף באשה דעלמא ויבמה לא הוי דשב"ל כיון דביה לבוא בע"כ וצ"ע כעת: ודע דהב"י בי"ד בסימן שכ"ז בשם הר"א ממיץ באומר כשתעשה עיסה יהיה חלה דבריו קיימין אף במפריש קמח ומה"ט באשה אומרת לחברתה לושי וקח חלה יע"ש והיינו כא דאמרי' קידושין ס"ב ב' פירות ערוגה זו מחוברת על פירות ערוגה זו תלושין הוא ל"ד הוא הדין מחוברת על מהוברת לכשיתלשו יהיו תרומה דבריו קיימין ובאמת יש לעיין מ"ש התוספת בנזיר דיכולה להביא עיסה ממקום אחר והא יכולה להפריש קמח על קמח לכשילום יהא חלה וכ"פ המחבר בי"ד שכ"ז ס"א. וא"כ מ"ש הש"ך בשכ"ח אות ז' הטעם תוס' נזיר קשה כמ"ש. ועב"י שכ"ז שסיים שם דקיי"ל כראב"י בקדושין י"ד א' ראב"י מיירי פירות שלא הביאו שליש ובכא יש מחלוקת עיין פוסקים אבל קמח על קמח אף לרבנן הוה דבר שבא לעולם ותדע דהרי המחבר בשכ"ז ס"א פסק קונה על קמח לכשילוש דבריו קיימי ובשכ"א סכ"ה פסק והוא שהביאו שליש יע"ש. גם מ"ש עוד בב"י בשכ"ז והביאו בש"ע שכ"ח ס"ג שאורה יאמר לב"ה להפריש לו חלה מכל העיסות שתעשה לו בעוד שיהיה בביתה א"י כיון דעדיין לא קנה הקמח הוה דשב"ל כמו שדה זו קנויה לך לכשאקחנה דאין כלום למ"ד אין אדם מקנה דשב"ל עח"מ סימן רי"א ס"א ואיך כתב כאן ובש"ע אפילו קמח שלא קנה עדיין וע"ש סימן ר"ט ס"ה. וכ"ת כיון דניחא ליה בכך גילוי דעת בלא שליחות מהני א"כ כל הטורח הזה למה שיכולה להביא עיסה כמ"ש התוס' והא בלא"ה מהני וכאמור. ועתה"ד סימן קפ"ח ובי"ד שכ"ח ס"ג הביאו הר"ב בהג"ה מסרתת כו' ועט"ז וש"ך שם ואפשר אף להר"ב בהג"ה שם דווקא מסרתת שרגילה בכך משא"כ אינש דעלמא אף שעשה שליח כיון דלא חל השליחות במידי דאיהו לא מצי למעביד האידנא תו אכור להשליח להפריש אח"כ. ואף אי תרס אפשר דהוה תרומה. ועתה"ד קפ"ח הביא הא דחולין י"ג דלמא אינש אחרינא שמע דשמא לא ניחא ליה אלא בזה השליח דווקא עמ"ש בכלל כ"ב כה"ג ממ"ש הט"ז בי"ד של"א הות ע"ו וא"כ בכ"ד מסתמא ניחא ליה אפ"ה לכתחלה לא יפריש ומהא דב"מ כ"ב א' דמסיק בדבר מצוה אפי' בלא שליחות מהני גילוי דעת כמ"ש המחבר בשל"א סל"א אין ראיה דהתם דיעבד קאמר ולא לכתחלה באופן מ"ש המחבר בשכ"ח ס"ג דהאורח כו' אף שלא קנה קשה דוודאי אין לחלק בין שדה שמא לא ירצה המוכר ובין קמח דמצוי בשוק דאין לחלק בכך וכל שלא בא לרשותו הוה דשב"ל עח"מ ר"ט ורי"א וב"מ י"ו ב' יע"ש היטב אם לא דאורח אכל בע"ה עשו כבע"ה אכל מסרתת ועדיין צ"ע: עיין פני יהושע קידושין ס"ב ב' בקושית בני יעקב על העיטור מה שהקשה ממ"ש הר"ב בח"מ ר"ט ס"ד בחנטו הוה הדבר שבא לעולם ובי"ד של"ו סד"ה דוקא הביאו שליש עמ"ל פכ"ג ה"א מה"א לענין מחילה תדמהני בדשב"ל יע"ש שהאריך:

סליקו הכ"ג כללים בעזה"י

───⊰⊱───

RABBI CHAIM SHIFMAN
86 Attorney Street
New York 2, N. Y.

ב"ה

הנה ספר שושנת העמקים מהגאון הגדול ראכב"הג מרן
ר' יוסף תאומים זצ"ל בעל המחבר ספרי פרי מגדים
על או"ח ויו"ד ועוד הרבה ספרים נחוצים - היה קשה
להשיג כי היה מיקרי המציאות - וחסרונו היה מורגש
מאד בין לומדי תורה ובחורי הישיבות כי כמו ביתר ספריו
כן בספר הזה המחבר יורד לעומקה של הלכות עמוקסקות
בתורה ומראה ללומדי תורה הקדושה דרך ילכו בה , והוא
להם לעינים וכמדומני שעון פלילי היה בידינו לו הנחנו
שספר הנ"ל לא יהיה בנמצא למשתוקקים לה כי כמו שאי
אפשר לאומן לעסוק באומנתו בלי כלי אומנות - כן קשה
לבני תורה ללמוד ולירד לעומקה של הלכה ,בלי ספרים
לכן מה נכבד היום בהגלות נגלות לפנינו ספר שושנת -
העמקים בהוצאה חדשה מהודרת ובטח זכות המחבר יעמוד לכל
המסייעים בהוצאתה והמאפשרים להוציא לאור ספרים קדושים
ונחוצים . והנני שולח למעלת כבודו טופס אחד מספר
שושנת העמקים ובטח יקבלנו מעלתו בסבר פנים יפות ויביא
הברכה בתוך ביתו ונא להשיב לי מחירו במוקדם האפשרי
ויקבל בזה את תודתי בברכת התורה

